T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BALKAN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

ÇAĞDAŞ YUNAN EDEBİYATINDA BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ (1830-1880) VE ATİNA ROMANTİK AKIM ŞİİRLERİNDE PESİMİZM

Alexandra Marina DAPOUDANI
1168250241

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Bülent AKYAY

EDİRNE 2021

Tezin Adı: Çağdaş Yunan Edebiyatında Birinci Atina Ekolü (1830-1880) ve Atina Romantik Akım Şiirlerinde Pesimizm

Hazırlayan: Alexandra Marina DAPOUDANI

ÖZET

Çağdaş Yunan romantizmi ve Birinci Atina Ekolü edebiyat akımı gibi (1830-1880) Türkiye'nin akademik ve kültür dünyasının yabancısı olduğu bir konunun incelenmiş olması göz önüne alınırsa, doktora çalışmamız bu yönüyle oldukça önemli ve özgün bir araştırma olarak önem arz etmektedir. Bu doktora çalışmasının amacı, 1830-1880 yıllarını kapsayan dönemde çağdaş Yunan edebiyatının, Türk literatüründe bugüne kadar bilinmeyen ve araştırılmamış yönlerini ortaya koymaktır. Bu doktora tezinin içeriği, çağdaş Yunan romantizminin ve aynı zamanda Birinci Atina Ekolü'nün şiir sanatında belirleyici bir rol ve yer teşkil eden pesimizm ve melankolinin ayrıntılı incelenmesine yoğunlaşmaktadır. Metodolojik açıdan bakıldığında, çalışmada çağdaş Yunan romantizm hareketi (doğuşu, zirveye çıkışı ve gerileme dönemi) incelenmiş ve Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcilerinin pesimist şiirlerinin analizlerine odaklanılmıştır. Çağdaş Yunan romantizmi, pesimizmin melankolik duygusu ve varoluşun acısıyla mutlak bir şekilde ilişkilidir.

Birinci veya Eski Atina Ekolü terimi ile 1830-1880 yılları arasında Atina'da faaliyet gösteren şairlerin tümü kastedilmektedir. Yeni kurulan Yunan devletinin şiir üretimi, o dönemde, tamamen değişik özelliklerle, iki merkezde, Atina'da ve Yedi Adalar'da gelişmiştir. Atina'da Fenerli şairler hâkim olurken Yedi Adalı şairler, Yunanistan'ın millî şairi olan Dionysios Solomos'u (1798-1857) önderleri olarak kabul etmekteydiler. Birinci Atina Ekolü'nün en önemli özelliği, romantizm, melankoli ve pesimizmdir. Bu ekolün şairleri, şiirlerinde, Dimotiki yani halk dilinin sadeliği ile hiçbir ilgisi bulunmayan, aşırı ve katı Katharevousa dilini kullanmışlardır. Birinci Atina ekolü şairlerinin en önemli esin kaynağı bilhassa Fransız olmak üzere, özellikle Avrupa romantizminin en önemli eserleri ve şiir konularından meydana gelmiştir.

Çağdaş Yunan Edebiyatında Birinci Atina Ekolü (1830-1880) ve Atina Romantik Akım Şiirlerinde Pesimizm başlığını taşıyan bu doktora tezi, genel bir giriş ile dört bölümden ibarettir. Tezin asıl bibliyografik malzemesi Atina Ulusal ve Kapodistrias Üniversitesi'nin Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Bölümü, Selanik Aristoteleio Üniversitesi, Trakya Dimokriteio Üniversitesi, Roma 'La Sapienza' Üniversitesi ve İspanya'daki Salamanca Üniversitesi kütüphanelerinden temin edilmiştir. Bibliyografya bunlara ek olarak uluslararası bilimsel makaleler ve yabancı araştırmalarla zenginleştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yunan, Birinci Atina Ekolü, Avrupa Romantizmi, Pesimizm, Katharevousa.

Thesis Title: The First Athenian School of Modern Greek Literature (1830-1880) and Pessimism in the poetry of the Athenian Romantic Movement
Prepared by: Alexandra Marina DAPOUDANI

ABSTRACT

The purpose of the dissertation hereby is particularly valuable and original were we to take into consideration that such a totally unknown to the Turkish academic and literary world matter is being studied as that of the Modern Greek Romantic movement of the First Athenian School (1830-1880). Aim being the presentation to the Turkish University community, facets of the state of Modern Greek literature between the 1830-1880, unknown and unresearched to date. The content of the current dissertation is a complete study of Modern Greek Romanticism as well as the matters of melancholy and pessimism which maintain a decisive and primary position in the poetry of the First School of Athens. The method focuses on the study of the movement of the Modern Greek Romanticism (birth -culmination and decline) in addition to the analysis of pessimistic poetry of the major representatives of the First School of Athens. Modern Greek Romanticism is manifestly connected to the melancholic feeling of pessimism and existential pain.

The term "First or Old Athenian School" refers to all poets active between 1830 and 1880 in Athens. Poetry production of the newly founded Greek state developed at that time in two cores of utterly diverse identities; Athens and the Ionian Isles. Athens was dominated by Phanariot poets, in contrast to the Ionian Islands where poets acknowledged the national poet of Greece, Dionysios Solomos (1798-1857) as their leader. What mainly characterises the First Athenian School is romantism, melancholy and pessimism. First Athenian School poets use '*Katharevousa*', an extremely strict learned language in their poems, totally unrelated to the simplicity of the '*Demotic*' vernacular language. The First Athenian School poets' main source of inspiration derives mainly from the most significant works and poetry topics of European Romanticism, and mainly those of the French.

This doctoral thesis entitled "*The First Athenian School of Modern Greek Literature (1830-1880) and Pessimism in the Poetry of the Athenian Romantic Movement*", consists of a general introduction and four chapters. The main source for this thesis was literary material from the libraries of Modern Greek Language and Literature Departments of the National and Kapodistrian University of Athens, Aristotle University of Thessaloniki, Democritus University of Thrace, 'La Sapienza' University of Rome and the University of Salamanca in Spain. Additionally, bibliography was enhanced by international scientific articles and foreign studies.

Keywords: Greek, First Athenian School, European Romanticism, Pessimism, Katharevousa.

ÖNSÖZ

Birinci Atina Ekolü, yeni kurulan Yunan devletinin çağdaş Yunan edebiyatının en önemli duraklarından birini oluşturmaktadır. Bu konunun seçimi, 19. yüzyılın ilk yarısında Avrupa'da yayılan Avrupa romantizm hareketine karşı olan özel ilgimden kaynaklanmaktadır. İngiliz Lord Byron (1778-1824), Fransız Victor Hugo (1802-1885), İtalyan Giacomo Leopardi (1798-1837) ve İspanyol Gustavo Adolfo Becquer (1836-1870) gibi en önemli Avrupalı romantik şairlerin incelenmesi beni adeta büyülemiş ve Yunanistan'da ortaya çıkan romantizm hareketinin incelenmesine teşvik etmiştir. Beni, çağdaş Yunan romantizmini incelemeye özendiren şey, Birinci Atina Ekolü şiirlerinin ifade ettikleri acı, umutsuzluk melankoli ve çaresizlik duygularıydı. Gerekli bilimsel malzemenin temin edilmesi, Avrupa ve çağdaş Yunan romantizmi ile ilgili yapılmış araştırmaların ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcilerinin tüm şiirlerinin dikkatli bir şekilde tetkik edilmesi oldukça uzun bir zamana yayılan zorlu bir uğraşın neticesinde gerçekleşmiştir.

Tez konusunun araştırılması, Birinci Atina Ekolü şiirlerinin dilinin genelde eski Yunan diliyle bir çok benzerlikleri olan Katharevousa (arı dil) olduğu göz önüne alınırsa hiç de kolay olmamıştır. Diğer taraftan ise, Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcilerinin tüm şiirleri ve bu ekol hakkında 1830-1880 yılları arasında yazılmış olan eleştiri incelemeleri ve deneme yazıları, Yunanistan Millî Kütüphanesi'nde, üniversitelerin çağdaş Yunan edebiyatı bölümlerinin kütüphanelerinde ve 24 Haziran 1865 yılında Atina'da kurulan ünlü Parnassos Edebiyat Derneği'nde bulunan ve temin edilmesi zor olan nadir edebiyat metinleridir. Yukarıdaki bilimsel materyalin temin edilmesi iyi bir planlama ve sabır gerektirmekte idi. Ancak yukarıdaki bu güçlükler tezi, gayet iyi bir bilimsel araştırma metodolojisine dayalı özgün bir çalışma noktasına taşımıştır.

Yunanistan'da buna benzer bir doktora tezi yapılmamıştır. Bu araştırmanın özgünlüğü Birinci Atina Ekolü'nün tüm romantik ve lirik şiirlerinde bulunan pesimizm unsuruna dayanmasıdır. Pesimist şiirler, Birinci Atina Ekolü şairlerinin duygusal ve varoluşsal dünyaları esas alınarak çözümlenmektedir. Adı geçen ekolün şiir sanatı, en soğuk kalpli okuyucuların yüreklerine dahi değinme gücüne sahip bulunmaktadır. Bu çalışmanın en önemli amacı, dizeleri doğrudan doğruya ruhlarının derinliklerinden gelen bu hassas şairleri Türkiye'nin akademik hayatına tanıtmaktır.

Eski ya da diğer adıyla Birinci Atina Ekolü ile 1830-1860 yılları arasında, Atina'da ve Yunanistan'ın büyük yerleşim merkezlerinde yazılan şiir sanatı anlaşılmaktadır. 1830-1880 döneminin başlangıcı ve sonu, iki büyük edebiyat olayına damga vurmuştur. 1831 yılında Panagiotis Soutsos'un (1806-1868) *O Odoiporos* (*Ο Οδοιπόρος* / *Gezgin*) adlı eseri yayımlanmıştır. Bu eser romantizmin, çağdaş Yunan edebiyatında ilk kez resmî olarak ortaya çıkışını göstermektedir. 25 Ekim 1880 tarihinde ise, Birinci Atina Ekolü'nün en büyük temsilcilerinden biri olan şair Akhilleas Paraskhos, Birinci Atina Ekolü yazarları için asıl esin kaynağını teşkil eden, İngiliz romantik şair Lord Byron'un Mesolongi'de yapılan heykelinin açılış töreninde ona karşı olan sevgisini ifade etmek için 242 mısradan oluşan bir şiir okumuştur. Bu şiir *Foiniks en Mesologgio* (*Φοίνιξ εν Μεσολογγίω* / *Mesologgi'de Palmiye Ağacı*) başlığını taşımakta ve Yunanistan'daki Atina romantizm hareketinin son ürünü olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, Atina romantik edebiyatının başlangıcı 1830 yılına, sonu ise 1880 yılına tarihlendirilmektedir.

Birinci Atina Ekolü, önemli ölçüde Avrupa romantizminden ve özellikle de Fransız romantizminden etkilenmiştir. Birinci Atina Ekolü'nün başlıca şiir konuları şunlardır: Var oluşun tedirginliği, duyguların tutkusu, aşırılık, heyecan, melankoli, pesimizm (kötümserlik), ölüme tapınma, aşk şehveti, uçsuz bucaksız yalnızlık ve tatmin olamama duygusudur. Atina romantizminin şiir sanatında insanın ruhu başat konumdadır. Şairler okuyuculara trajediyi, gerçekçiliği, şiirselliği, dramayı, tutkuyu, kırılganlığı ve tinselliği daima inandırıcı bir şekilde göstermişlerdir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde, Birinci Atina Ekolü'nün doğuşu, zirveye çıkışı ve sona erişi ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Atina romantizminin pesimizm ve melankoli gibi asıl şiir konularının incelenmesinde özel bir vurguda bulunulmuştur. Atina romantizminin tüm şiirlerinde egemen olan pesimizmin nereden doğduğuna dair asıl kaynaklar araştırılmıştır. Bu doktora çalışması, Yunanistan'da o zamanın kültür dünyasının çağdaş Yunan romantizmine karşı yapmış olduğu eleştiri üzerine de odaklanmıştır.

İkinci bölümde, Birinci Atina Ekolü şiirlerinde Katharevousa'nın kullanılması incelenmiştir. Buna ilâve olarak, Katharevousa'nın Yunanistan'ın o dönemdeki şair ve düşünürleri tarafından kullanılması ve egemen olması için Atina Üniversitesi tarafından organize edilen şiir yarışmalarının rolü ve önemi araştırılmıştır.

Üçüncü bölümde, Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcilerinin hayatları ve şiir sanatları takdim edilmiştir. Dördüncü ve son bölümde ise, pesimizm ve melankolinin Birinci Atina Ekolü'nün şiirlerinde asıl ve başlıca temayı oluşturdukları ortaya konmuştur. Atinalı romantik şairler için hayat, zaman, doğa ve sevgi, doğrudan pesimizm ve insan varlığının tek yazgısı ve mutlak olan ölümle ilgilidirler. Ölüm olmadan hayat olmaz ve hayat olmadan da ölüm olmaz. Aynı şekilde sevinç olmadan acının da olmadığı ya da acı olmadan sevincin de olamayacağı gibi. Dahası, karanlık geceler ve pırıl pırıl sabahlar gibi doğada bile bu karşıtlıkları görmekteyiz. Zaten, insan kati ve mutlak ölüme rastlayana dek, hayatı boyunca küçük ölümlere de rastlamaktadır.

Yunanca ad ve kelimelerin Türkçe yazılışında transliterasyon (çeviri harf) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse Yunanca η, ω harfleri ê ve ô olarak β, θ, ξ, φ, χ, ψ harfleri v, th, ks, ph/f, kh ve ps olarak verilmektedir. Çalışmamızda Yunanca kelimelerle ilgili olarak transliterasyon yapılması esas alınmış ve birkaç harf dışında bu yöntem uygulanmaya çalışılmıştır.

Son olarak, sınırsız yardımıyla bu zor araştırmayı tamamlamayı başardığım ve bununla birlikte çağdaş Yunan edebiyatı ve çağdaş Yunan şiir sanatının büyülü dünyasına yaptığım bu şahane yolculuğu sağlayan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bülent AKYAY'a özel minnettarlığımı ve teşekkürlerimi ifade etmek isterim. Önerileri ve tavsiyeleri, doktora tezimin konusuna bilimsel olarak yaklaşmam için çok değerli ve son derece yönlendirici olmuşlardır. Atina romantizminin araştırılmasına dair ilmi konularda destek olan Doç. Dr. İbrahim KELAĞA AHMET özel teşekkürüme layıktır. Sonsuz teşekkürlerime layık olan diğer kişiler ise, oğlum Nikolaos İsaakios DAPOUDANİS ve annem Maria NİKOLAİDOU'dur. Bana karşı olan sonsuz sevgileri ile birçok fedakârlıkla her türlü zorluğu aşmamı sağlayan ve özellikle de yorucu olan bu çabamı tamamlamak için ihtiyaç duyduğum kuvveti bana vermişlerdir.

Alexandra Marina DAPOUDANI,
EDİRNE 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....i
ABSTRACT…….....iii
ÖNSÖZ.....v
İÇİNDEKİLER.....ix
KISALTMALAR.....xii

GİRİŞ

Çağdaş Yunan Edebiyatında Atina Romantik Akımı ve Birinci Atina Ekolü.....1

1. BÖLÜM

ÇAĞDAŞ YUNAN ROMANTİZMİ VE 1830-1880 DÖNEMİNDE YUNANİSTAN'IN ENTELEKTÜEL DURUMU

1.1. Birinci Atina Romantik Edebiyat Ekolü (1830-1880).....10
1.1.1. Birinci Atina Ekolü'nün Doğuşu (1830).....10
1.1.2. Birinci Atina Ekolü'nün Zirvede Olduğu Dönem (1850-1870).....22
1.1.3. Birinci Atina Ekolü'nün Gerilemesi (1870-1880).....36
1.1.4. Atina Romantik Şairlerinin Pesimizmi Nereden Kaynaklanmaktadır?.....46
1.2. Birinci Atina Ekolü'ne ve Çağdaş Yunan Romantizmine Yapılan Eleştiri.....62

2. BÖLÜM

KATHAREVOUSA'NIN BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ ROMANTİK ŞİİRİNDE TERCİH EDİLMESİ VE KULLANIMI

2.1. 1830-1880 Döneminde Yunanistan'da Dil Sorunu……..88
2.2. Üniversite Şiir Yarışmaları ve Katharevousa Dilinin Kullanımı……...…124

3. BÖLÜM

BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ÖNDE GELEN ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

3.1. Aleksandros Soutsos (1803-1863).....156
3.2. Panagiotis Soutsos (1806-1868).....162
3.3. Aleksandros Rizos Ragkavis (1809-1892).....166
3.4. Georgios Zalokostas (1805-1858).....170
3.5. Dimosthenis Valavanis (1824-1854).....175
3.6. İoannis Karasoutsas (1824-1873).....178
3.7. Akhilleas Paraskhos (1838-1895).....181
3.8. Dimitrios Paparrigopoulos (1843-1873).....189
3.9. SpyridonVasileiadis (1845-1874).....197

4. BÖLÜM

BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ ROMANTİK ŞİİRLERİNDEKİ PESİMİZM

4.1. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Ölüm……..…..207
4.1.1 Ölüm ve Yıkıcı Gücü……...207
4.1.2. Ölüm Arzusu - İntihar Tercihi……....218
4.2. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Pesimizm - Mutsuzluk……..…233
4.2.1. Mutsuzluğun, Melankolinin ve Ümitsizliğin Korkunç Mahkûmiyeti….……233
4.3. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Hayat.....243
4.3.1. Hayatın Trajik Yazgısı.....243
4.4. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Zaman.....250
4.4.1. Zamanın Hızlı ve Yıkıcı Bir Şekilde Geçmesi.....250
4.4.2. Hatıraların, Mutsuzluğun ve Çaresizliğin Temel Kaynakları Olması.....262
4.5. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Doğa.....268
4.5.1. Doğanın Amacının İnsanın Felaketi Olması.....268
4.6. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Aşk.....273
4.6.1. Aşk Gözyaşının, Acının ve Ölümün Kaynağıdır.....273
4.6.2. Kadın Acımasızdır ve Şairi Ölüme Götürür.....281

SONUÇ.....286
KAYNAKÇA.....290
EKLER.....332

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
a.g.md.	Adı Geçen Madde
a.g.t.	Adı Geçen Tez
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
ed.	Editör
E.T.	Erişim Tarihi
nr.	Numara
S.	Sayı
s.	Sayfa
vb.	Ve benzeri

GİRİŞ

ÇAĞDAŞ YUNAN EDEBİYATINDA ATİNA ROMANTİK AKIMI VE BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ (1830-1880)

Eski veya Birinci Atina Ekolü, bağımsızlığını elde eden Yunanistan'ın ilk edebiyat okulunu teşkil ettiği için, çağdaş Yunan edebiyatının en önemli edebiyat akımlarından biridir. Bu ekol 1830-1880 yılları arasındaki dönemde gelişmiştir. Yeni kurulmakta olan Yunan devleti bu dönemde yeni bir siyasî, idarî ve kültür hayatı oluşturmak için çaba gösteriyordu[1].

Yunan bağımsızlığının koruyucu güçleri olan İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından Yunanistan'ın monarşi ile yönetilmesi kararlaştırılmıştı. Bu güçler 1832 yılında Yunanistan kralı olarak Bavyera Kralı Ludwig'in 16 yaşındaki küçük oğlu Prens Otto'yu belirlediler. Othon olarak adlandırılan yeni kral, 6 Şubat 1833 tarihinde ilk başkent Nauplion'a geldi. Devletin başkenti daha sonra, yine aynı yıl, Nauplion'dan Atina'ya taşındı. Yunan devletinin ilk kralı Kral Othon'u Yunan halkı coşkuyla karşıladı. Onun krallık dönemi ülkenin ulusal, sosyal, siyasî, kültürel ve ekonomik yaşamında pek çok önemli değişime tanıklık etti[2]. Romantik şair Aleksandros Soutsos (1803-1863) Othon'un Yunanistan'a gelişi vesilesiyle 1833'de *Epistoli pros ton Vasilea tis Ellados Othona* (*Επιστολή προς τον Βασιλέα της Ελλάδος Όθωνα* / *Yunanistan Kralı Othon'a Mektup*) adlı şiiri yazdı. Şiirde krala, Yunanistan'ın o dönemdeki kültürel durumu hakkında bilgi vermektedir. Öncelikle *Gezgin* şiiriyle, dönemin çağdaş Yunan edebiyatına Avrupa romantizminin öğretilerini ve ruhunu taşıyan kardeşi Panagiotis Soutsos'u övmektedir. Şiir, Kral Othon'un yardımıyla Yunanistan'da edebiyat alanındaki durumunun iyileşmesi ve Yunanistan'ı eserleriyle dünya çapında onurlandıracak değerli şairlerin doğması dileğiyle son bulmaktadır[3].

---

[1] Adrian von Buttlar, *İ Othoniki Ellada kai i Sygkrotisi tou Ellinikou Kratous*, Ekdoseis Odysseas, Athina 2002, s. 245.

[2] Bülent Akyay, *Başlangıçtan Girit İsyanına Kadar Osmanlı-Yunan İlişkileri 1830-1866*, (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Tarihi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), İzmir 2010, ss. 27-34, 57-60, 86-92.

[3] Konstantinos Dimaras, "O Aleksandros Soutsos apo tin Skopia tis Epokhis tou", *O Ellinikos Romantismos*, Ekdoseis Ermis, Athina 1994, s. 124.

Ο Οδοιπόρος, θησαυρός ποικίλων νοημάτων
και νέος κόσμος ιδεών, εικόνων κι αισθημάτων,
με δυνατήν και ηχηράν οργάνων αρμονίαν
εκφράζει του Δημιουργού την παντοδυναμίαν.

Ευχόμεθα εις ποιητάς δοκιμωτέρους άλλους
τον δρόμον που ανοίξαμεν να τρέξωσιν αισίως.
Γλυκύτατος και κάρπιμος θα με φανή ο βίος,
εάν περί την δύσιν μου ιδώ πολλούς αστέρας
να λάμπουν εις του Παρνασσού τους φωτεινούς αιθέρας[4].

Gezgin (Odoiporos), çeşitli mefhumların hazinesi
ve yeni fikirler, resimler ve duygular dünyası,
müzik aletlerinin güçlü ve dolgun sesinin armonisiyle
yaratıcının mutlak gücünü ifade etmektedir.

Dileriz başka daha büyük şairlerden
açtığımız yolda başarılı bir şekilde ilerlesinler.
Hayat benim için çok verimli ve güzel görünecek
eğer son demlerinde hayatımın, görürsem çok sayıda yıldızın
Parnassos'un aydınlık semalarında parladığını.

Bu dönemde alandaki başrol, Yunanistan'a İstanbul'dan gelen Fenerli Rumlar[5] ve Tuna Prensliklerinden (Eflak ve Boğdan) gelenlerde idi. Fenerliler Fransız eğitimi almışlar, çağdaş Yunan edebiyatına Avrupa romantizmini sokmuşlar ve

[4] Aleksandros Soutsos, "Epistoli pros ton Vasilea tis Ellados Othona", *Panorama tis Ellados*, 1833; Linos Politis, *Poiitiki Anthologia: Oi Fanariotes kai i Athinaiki Skholi*, Tomos 4, Ekdoseis Dodoni, Athina 1976, ss. 97-98.

[5] Fenerliler de denilen Fenerli Rumlar, Osmanlı idarî bürokrasisinin yüksek mevkilerinde istihdam edilen, çeşitli etnik kökenlerden gelen, Yunanca konuşan bir seçkinler sınıfıydı. Patrikhane çalışanlarının önemli kısmı da bu zengin Rum ailelerindendi. Bu topluluğa Patrikhanenin yer aldığı Fener semtinden dolayı Fenerliler deniliyordu. Çoğu zengin tüccar sınıf olarak 15. yüzyılda ortaya çıktı. Bizans'ın soylu ailelerine mensup olanlar da vardı. Avrupa dillerini bilmeleri sebebiyle özellikle 17. yüzyılda Osmanlı hizmetine girdiler ve baştercümanlık görevini üstlendiler. 18. yüzyıl başlarında önde gelen Fenerli ailelerine, Eflak ve Boğdan'ı yönetme hakkı verildiğinde, etkileri zirveye ulaşmıştı. Batı'dan gelen yeni fikirlere açık olan Fenerli Rumlardan bazıları Yunan milliyetçi hareketine katılarak Yunan isyanında önemli roller oynadılar. Bazıları ise Osmanlı İmparatorluğu'na sadık kalarak Yunan ulusal projesinden ayrılmayı tercih ettiler. Bülent Akyay, "Yunan Milliyetçiliği", *Milliyetçiliğin Coğrafyaları II*, (Ed.) Yusuf Ziya Bölükbaşı, Gazi Kitabevi, Ankara 2020, s. 207.

konuşma dili Dimotikiye nazaran aydın dili olan ve üst değişke özelliği taşıyan Katharevousa'yı kullanıyorlardı. Bu yüzden Birinci Atina Ekolü, edebiyat eleştirmenleri tarafından Atina'nın Romantik Ekolü olarak adlandırılmıştır. Zira tamamen Avrupa romantizminin Yunan yorumunu temsil ediyordu[6].

Avrupa romantizmi 18. yüzyıl sonlarında batı Avrupa'da ortaya çıkmış bir sanat akımıdır. İlk başlarda Büyük Britanya ve Almanya'da gelişmiş ve daha sonra Fransa ve İspanya'ya yayılmıştır. Öncelikle bir edebiyat akımı olarak ortaya çıkmış ancak görsel sanatlarda olduğu kadar müzik alanına da yayılmıştır. 19. yüzyıl çağdaş Yunan şiiri de dâhil olmak üzere, gerek Birinci Atina Ekolü gerekse Yedi Adalar Ekolü'nün tüm temsilcileri, Lord Byron (1788-1824), Lamartine (1790-1869), Victor Hugo (1802-1885), Giacomo Leopardi (1798-1837) gibi Avrupalı romantik şairlerden çok fazla etkilenmişlerdir. Adı geçen şairler ya yurt dışında eğitim görmüşlerdir ki bu durumda Avrupa romantizmini yakından yaşama fırsatı bulmuşlardır ya da İngilizce, Fransızca, İtalyanca'yı çok iyi seviyede biliyor olmaları nedeniyle Avrupa romantizminin tüm önemli eserlerini kaynağından okumuşlardır. Dolayısıyla Avrupa romantizminin 19. yüzyıl çağdaş Yunan şairleri üzerindeki yansıması tartışılmaz noktada bulunuyordu[7].

Bu noktada Yedi Adalar Ekolü romantik şairi Stefanos Martzokis'in (1855-1913) İtalya'nın en büyük romantik şairi Giacomo Leopardi'ye ithaf ettiği *Kykneio Asma* (*Κύκνειο Άσμα* / *Kuğunun Şarkısı*) adlı şiiri kayda değerdir. Söz konusu şiir dönemin çağdaş Yunan yazarlarının Avrupa'nın romantik şairlerine duydukları büyük hayranlık ve saygının bir göstergesi niteliğindedir. Şiir, melankoli, acı, derin keder ve yalnızlık gibi Avrupa romantizminin başlıca temalarından unsurları yoğun bir şekilde içermektedir. Şiirde Stefanos Martzokis tarafından, ölmesinden kısa süre önce kalbinin yaralarla dolu olduğunu kabul eden büyük romantik şair Giacomo Leopardi'nin son anları anlatılmaktadır. Bu tespit istisnasız bir şekilde gerek Yedi

[6] Gerasimos Vokos, "İ Ennoia tou Romantismou: Mia Apopeira Orismou", *O Romantismos stin Ellada, Epistimoniko Symposio 12 kai 13 Noemvriou 1999*, Ekdoseis İdryma Moraiti, Athina 2001, s. 88.
[7] Isaiah Berlin, *Oi Rizes tou Romantismou*, Metafrasi Giannis Papadimitriou, Ekdoseis Scripta, Athina 2002, s. 75.

Adalar gerekse Birinci Atina Ekolü'nün romantik şairlerini karakterize ederek nitelemektedir[8]:

Σιωπή, ένα τραγούδι θε να 'βγει αφ' το στόμα,
μία φλόγα θε να 'βγει αφ' τα σωθικά,
μπορεί κι η ψυχή του να έβγει αφ' το σώμα,
μαζί με τη φλόγα που καίει την καρδιά.

Στο νου του, στα μάτια, στα σπλάχνα, στο στόμα
η έμπνευσις τρέχει ωσάν αστραπή,
σωπάτε για λίγο ν' ακούσετε ακόμα
τη λύπη που ο βάρδος στα στήθη του κλεί:

Μια λύπη μού φθείρει τα σπλάχνα βαθεία
και χύνει φαρμάκι ωσάν την οχιά,
ακούω την ανάγκη στη δόλια καρδία,
ποθώ να λατρεύω κι εγώ μια καρδιά.

Μά ποια θα σφογγίσει τα δάκρυα που χύνω,
και ποια θα προφέρει δύο λέξεις γλυκές;
Αυτήν την καρδιά μου που πάλλει σάς δίνω
να ιδείτε αν δεν είναι γιομάτη πληγές[9].

Sessizlik, dökülmek istiyor ağızdan bir şarkının sözleri
bağrından yükselmek istiyor bir alev,
belki de ruhu terk eder bedenini,
yüreğini yakan alevle birlikte.

Zihninde, gözlerinde, bağrında, ağzında
yıldırım gibi koşmakta ilham,
susun biraz daha kulak vermek için

[8] Dimosthenis Zades, *Stefanos Martzokis, O Teleutaios Poiitis tis Eftanisiakis Skholis*, Ekdoseis Mauridis, Athina tarihsiz, s. 65.
[9] Stefanos Martzokis, "Kykneio Asma", *Stikhoi Varvaroi kai Alla Poiimata*, Ekdoseis Okeanida, Athina 2000, s. 123.

ozanın bağrında dillendirdiği üzüntüye:

"Bir üzüntü bağrımı derinden yaralıyor
ve akıtıyor engerek gibi zehrini,
kahpe yürekte duyuyorum arzuyu,
ben de çok arzuluyorum sevmeyi bir kalbi.

Fakat kim silecek döktüğüm gözyaşlarını,
ve kim söyleyecek bir çift tatlı söz?
Veriyorum bu çırpınan kalbimi sizlere
görmeniz için dolu değil mi yaralarla diye.

1830 yılından 1850 yılına kadar olan süre Birinci Atina Ekolü'nün hamle yıllarıdır. Bu dönem, şairlerin çağdaş Yunan edebiyatının fizyonomisini ve yeni üslubunu biçimlendirmek için çaba gösterdikleri dönemdi. Bu dönemin en önemli temsilcileri, Aleksandros Soutsos (1803-1863), Panagiotis Soutsos (1806-1868), Georgios Zalokostas (1805-1858), Aleksandros Rizos Ragkavis (1809-1892), Theodoros Orfanidis (1817-1886), İlias Tantalidis (1818-1876), İoannis Karasoutsas (1824-1873) ve Dimosthenis Valavanis (1824-1854) idi. 1850-1870 yılları arası dönem atılım yılları idi. Bu dönemin en önemli temsilcileri, Dimitrios Paparrigopoulos (1843-1873) ve Spyridon Vasileiadis (1845-1874) idi. 1870-1880 yılları arasındaki son dönemde ya da bir başka deyişle ekolün gerileme döneminde önemli temsilciler vefat ettiklerinden yalnızca Akhilleas Parashkos'un (1838-1895) şahsiyeti ekole egemen olmuştu[10].

Birinci Atina Ekolü'nün cazibesi, şiirlerin temalarından kaynaklanmaktadır. Pesimizm ve kötümserlik, Birinci Atina Ekolü'nün romantik şairlerinin en önemli ilham kaynaklarını oluşturuyordu. Hayat, bu şairler için bitmez tükenmez gözyaşı ve felaketlerdi. Bu pesimizm üç farklı kaynağa dayanmaktadır; bunlar klasik Yunan dönemi, Avrupa romantizmi ve Atinalı romantik şairlerin içinde bulundukları kötü psikolojik durum olarak somutlaştırılabilir. Pesimizm, Birinci Atina Ekolü'nün ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Bu ekol için yapılan eleştiriler iki başlıkta

[10] Georgios Zoras, *O Ellinikos Romantismos kai oi Fanariotai*, Kata tis Paradoseis tou Kathigitou G. Zora, Ekdoseis Panepistimion Athinon-Filosofiki Skholi, Athina 1975, s. 45.

toplanmaktadır: Çağdaş Yunan eleştirmenlerin bir grubu şiirlerinin içinde yalancı bir pesimizmi ve aşırı bir kötümserliği ifade etmekle suçladıkları Birinci Atina Ekolü'nün hemen hemen tüm temsilcilerini eleştirmektedir. Eleştirmenlerin ikinci bir kısmı ise, bu pesimizmin hakiki olduğunu ve gerçekten Atinalı romantik şairlerin yaşadıkları feci duygusal çöküntüden kaynaklandığını ve hayal kırıklığının neticesi olduğunu kabul etmektedir. Burada, Birinci Atina Ekolü şairlerinin büyük bir kısmının, oldukça genç bir yaşta vefat ettiklerini unutmamak gerekir. İoannis Karasoutsas, belirgin psikolojik problemleri yüzünden, dönemin büyük romantik şairi Dimitrios Paparrigopoulos'un Atina mezarlığında defin töreni yapıldığı esnada intihar etmiştir. Çağdaş Yunan eleştirmenlerin ikinci kısmı, Birinci Atina Ekolü ile daha sonraki Yunan edebiyatının gelişmesi ve evrimi için, ilk temellerin ortaya konulmuş olduğunu ileri sürmektedirler. Birinci Atina Ekolü, insanın kırılgan yüreğini ve hayatın gelecekteki hayal kırıklıkları ve felaketlerini şiir sanatının en önemli odak noktası olarak belirlemektedir. Atina romantizmi, duyguların, hayalin, kendiliğinden var olanın, coşkunun ve bir rüya öğesinin rollerine vurgu yapmıştır. Birinci Atina Ekolü şairleri, insanların yüreklerini ve ruhlarını derinden inceleyen yegâne kişiler olmuşlardır[11].

Atinalı romantik şairler, şiirlerinin tümünde, istisnasız Katharevousa'yı (arı dil) kullanmışlardır. Katharevousa, 1830-1880 yılları arasında Yunan devletinin, okulların ve Atina Üniversitesi'nin resmî dilidir. O dönemdeki aydın kişiler Katharevousa'nın kullanılmasını desteklemişlerdir çünkü onlara göre Yunan devleti bunun sayesinde klasik Yunanistan'ın şöhret ve parlak zaferini tekrar yaşayabilecekti. Anlaşılmasının zor olması nedeniyle cazibesi olmayan ve yaşayan dil olma özelliğinden yoksun olan Katharevousa'nın kullanılması, Yunanlı romantik şairlerin şiirlerini zayıflatmaktaydı ve orta halli bir okuyucu için çekici olmaktan uzaktı[12].

Atina Üniversitesi'nin organize ettiği Ralleios Yarışması (1851-1861), sadece Katharevousa'nın kullanılmasını yarışmaya katılanlar açısından uyulması gereken kesin şart olarak belirlemişti. Ancak süreç içinde, bir takım değişiklikler ve halk diline (Dimotiki) karşı elverişli bir durum gözlemlenmiştir. 1862-1877 yıllarında

[11] Giorgos Veloudis, "O Eptanisiakos, o Athinaikos kai o Europaikos Romantismos", *Mona-Zyga, Deka Neoellinika Meletimata*, Ekdoseis Gnosi, Athina 1992, ss. 99-100.
[12] Konstantinos Dimaras, *O Ellinikos Romantismos*, Ekdoseis Ermis, Athina 1994, s. 42.

yine Atina Üniversitesi'nin organize ettiği Voutsinaios Yarışması'nda Katharevousa'nın kullanılmasıyla ilgili şart kaldırıldı. Bu yarışmada halk dilinde yazılmış şiirler de ortaya çıkmaya başladı. Birinci Atina Ekolü eleştirmenlerinin, ekole yönelttikleri olumsuz tenkitlerden biri de Katharevousa'nın kullanılması konusundaydı. Onlara göre bu dil bütünüyle soğuk, anlaşılmaz ve şiir sanatı için hiçbir şekilde uygun değildi. Birçok kez Birinci Atina Ekolü'nün şiirleri sıradan halk tarafından tam olarak anlaşılmıyordu ki bu da zor olan Katharevousa'dan kaynaklanıyordu. Ancak buna rağmen şairlerin çağdaş dilin gelişmesine ve zenginleşmesine yönelik katkıları hiç de az değildi. Halk dilinin (Dimotiki) gücünü fark edememiş olmalarına rağmen, Yunan dilini klasik Yunancadan kelimelerle zenginleştirmişler ve böylece dilin zenginliğini ve derinliğini ortaya çıkarmışlardır[13].

Birinci Atina Ekolü temsilcilerinin şiirleri, pesimizm ve melankoli ile karakterize edilmektedirler. Şiir yapıtları, Avrupa romantizminin en tanınmış edebiyatçılarından derin bir şekilde etkilenmişlerdir. Birinci Atina Ekolü temsilcilerinin en önemli konuları kötümserlik, melankoli ve pesimizmdir. Şairler, şiirleriyle, her bireyin hayatında üstesinden gelmek zorunda olduğu zor kaderini dile getirmektedirler. Kader, insanı felakete ve ölüme sürükleyen acımasız bir güç olarak ortaya çıkmaktadır[14].

Pesimizm, Birinci Atina Ekolü romantik şiirlerine hâkimdir. Ölüm ve mahvedici kuvvet, Atinalı romantiklerin şiirlerinde başrolü oynamaktadırlar. Birinci Atina Ekolü'nün şairleri, hayatta onları hiçbir şey tatmin etmediği andan itibaren intihar etme isteklerini dile getirmektedirler. Onlara göre, ölüm tüm dünyayı tutan egemen bir kuvvettir. Ölüm, eskiden beri Yunan felsefesinin en önemli problemi olmuştu. Zaten, doğrusunu söylemek gerekirse, Platon'a göre, Eski Yunan Felsefesi, insanın ölüm olayı üzerindeki düşüncesinden başka bir şey değildir: "*Felsefe ölümün incelenmesidir*"[15]. Devamında Atinalı romantiklerin şiirlerinde her insanın hapsolduğu mutsuzluk ve ümitsizlik incelenmektedir. Birinci Atina Ekolü şairlerinin dizeleri insanın içinde yaşamaya mecbur olduğu uçsuz bucaksız melankoli ve üzüntü

[13] Grigoris Paskhalidis, *Leksiko tis Neoellinikis Logotekhnias. Prosopa, Erga, Reumata, Oroi*, Ekdoseis Patakis, Athina 2007, s. 65.
[14] Panagiotis Moullas, "Logotekhnia 1830-1880", *Rikseis kai Synekheies, Meletes gia ton 19o Aiona*, Ekdoseis Sokoli, Athina 1993, s. 233.
[15] Platon, *Faidon (Peri Psykhis)*, Ekdoseis Zitros, Athina 2007, s. 123.

konusunda gösterge niteliğindedir. Hayatın trajik yazgısı ve her şeyi sürükleyen ve mahveden acımasız zaman, Atinalı romantik şiirlerde başroldedir. Atinalı romantiklerin şiirlerinde doğa, tek amacı insanı mahvetmek olan katı bir üvey ana olarak tasvir edilmektedir. Birinci Atina Ekolündeki şiirlerde ise, sevgi ancak ölüm, acı ve gözyaşları ile eş anlamlıdır. Kadın, âşık olan erkeğin yalnızca mahvoluşunu ve gururunu kırmayı arzulayan acımasız bir mahlûktur[16].

Pesimizm ve melankoli Birinci Atina Ekolü'nün tüm şiirlerinde egemendir. Şairlerin ruhları, derin bir şekilde yaralı ve ümitsizdir. Her dize var oluşun trajik yazgısı için belirgin bir protestodur. Şairler, bir kukla gibi bilinmeyen ve yukarıdaki güçler tarafından yönlendirilen ve boyunduruk altına alınan insanın baş rolü oynadığı mantıksız bir tiyatrodan başka bir şey olmayan, hayat hakkında masum okuyucuları uyarmaya çabalamaktadırlar[17].

Birinci Atina Ekolü'nün, çağdaş Yunan edebiyatının yükseliş rotası ve gelişmesi hakkındaki önemi tartışılamaz. Birinci Atina Ekolü ve bu ekolün en önemli temsilcileriyle çağdaş Yunan edebiyatının ilerideki gelişmesi için temeller atılmıştır. 1830 yılından 1880 yılına kadar olan süre, çağdaş Yunanistan'ın sosyal ve aydın hayatı için bir dönüm noktası olmuştur. Birinci Atina Ekolü'nün varlığı olmadan çağdaş Yunan edebiyatının daha fazla fakir kalacağı ifade edilirse bu hiç de abartılı bir yaklaşım olmaz[18]. Çağdaş Yunan edebiyatı eleştirmenleri, Birinci Atina Ekolü'nün şairlerini daha az önemli olarak karakterize etmektedir. Ancak Atinalı romantiklerin lirik şiiri, şiirlerinde keder duygusunun, hayal kırıklığının, kaybolan beklentilerin ve hayallerin bulunduğu, Konstantinos Kavafis (1863-1933), Romos Filiras (1888-1942), Napoleon Lapathiotis (1888-1943), Kostas Kariotakis (1896-1928), Mitsos Papanikolaou (1900-1943), Maria Polydouri (1902-1930), gelecekteki lirik şiirin üzerinde yükseleceği temeli teşkil etmiştir[19].

---

[16] Sonia İlinskagia, *Stin Trokhia tou Romantismou. İ Romantiki Poiisi stin Ellada tou 19ou Aiona*, Ekdoseis Ellinika Grammata, Athina 2008, s. 99.
[17] Euripidis Garantoudis, *Leksiko tis Neoellinikis Logotekhnias. Prosopa, Erga, Reumata, Oroi*, Ekdoseis Patakis, Athina 2007, s. 156.
[18] Nasos Vagenas, "Eisagogika". *İ Palaioteri Pezografia mas 1830-1880. Apo tis Arkhes tis os ton Proto Pagkosmio Polemo*, Tomos 3, Ekdoseis Sokoli, Athina 1996, s. 123.
[19] Kleon Paraskhos, *Deka Ellines Lyrikoi*, Ekdotikos Oikos Feksi, Athina 1962, s. 145.

Napoleon Lapathiotis'in (1888-1943), *Lypisou me* (*Λυπήσου με / Bana acı*), şiirinde, aşağıdaki dize ile mutlaka etkisi altında kaldığı Birinci Atina Ekolü kadar, daha sonraki Neo Romantik Ekolü veya en büyük temsilcisi olduğu 1920 şair neslinden de etkilendiği tüm teoriyi ve felsefeyi ortaya çıkarmaktadır:

Λυπήσου με, Θεέ μου, στην απόγνωσή μου,
λυπήσου τη φλόγα που μάταια σκορπώ,
λυπήσου με μές στην αγανάκτησή μου,
να ζω δίχως λόγο, και δίχως σκοπό [20].

Tanrım, acı bana, ümitsizliğim için.
Faydasız olarak etrafa saçtığım aleve acı,
infialimin içinden bana acı
hiçbir neden yokken, hiç bir amaç yokken yaşadığım için.

[20] Napoleon Lapathiotis, "Lypisou me", *Poiimata*, Ekdoseis Malliaris, Athina 2016, s. 159.

1. BÖLÜM

ÇAĞDAŞ YUNAN ROMANTİZMİ VE 1830-1880 DÖNEMİNDE YUNANİSTAN'IN ENTELEKTÜEL DURUMU

1.1. Birinci Atina Romantik Edebiyat Ekolü (1830-1880)

1.1.1. Birinci Atina Ekolü'nün Doğuşu (1830-1850)

Birinci (ya da Eski) Atina Ekolü terimiyle, Atina'da faaliyet göstermiş olan 1830-1880 döneminin tüm şairleri kastedilmektedir. Yeni kurulmuş Yunan devletinin şiir üretimi, farklı özellikleri olan iki merkezde, Atina ve Yedi Adalar'da gelişmiştir. Yunan ulus devletinin yeniden inşası, 1830'larda edebiyatın gelişmesi için uygun sosyo-politik koşulları yaratmıştır. Fenerliler, Birinci Atina Ekolü edebiyat akımıyla Atina'da egemen iken büyük millî şair Dionysios Solomos ve onun izinden giden şairler, Yedi Adalar Ekolü edebiyat akımı ile Yedi Adalar'da hâkimdiler. Birinci Atina Ekolünün temel özellikleri romantizm ve hayata pesimist bir bakıştır. Melankoli, varoluşsal boşluk, hiçlik ve bezginlik duygusu, bu dönemin bütün şiirlerinde egemendir. Birinci Atina Ekolü'nün ortaya çıkışının başlangıç noktası 1831 yılıdır. Zira bu yıl Panagiotis Soutsos'un (1806-1868) *O Odoiporos (Ο Οδοιπόρος / Gezgin)* ve Aleksandros Rizos Ragkavis'in (1809-1892) *Dimos kai Eleni (Δήμος και Ελένη / Dimos ve Eleni)* şiirlerinin yayınlandığı yıldır.

Romantizmin Yunanistan'a girişiyle ilgili Roderick Beaton'un gözlemleri şöyledir:

> "*Nauplio'da 1831 yılında yayınlanan iki uzun şiir, Romantizmin Yunanistan'a girişini ve fiilî aşamasını başlatmıştır*: *Panagiotis Soutsos'un O Odoiporos'u (Ο Οδοιπόρος) ve Ragkavis'in Dimos kai Eleni (Δήμος και Ελένη) adlı eseri. Bu şiirlerin edebiyat açısından önemi, 1830'dan 1880'e kadar geleneksel olarak Yunan Romantizmi ya da Birinci Atina Ekolü şiiri olarak adlandırılmayı büyük ölçüde belirlemeleri ve kabul ettirmeleridir*"[21].

[21] Roderick Beaton, *Eisagogi sti Neoteri Elliniki Logotekhnia. Poiisi kai Pezografia 1821-1992*, Ekdoseis Nefeli, Athina 1996, s. 69.

Fenerli romantik yazar ve Birinci Atina Ekolü'nün şairi Panagiotis Soutsos'un *O Odoiporos (Ο Οδοιπόρος)* adlı şiiri Linos Politis'e göre "*her açıdan açık bir şekilde romantik ve lirik bir şiirdir. Endişe, melankoliye eğilim, yoğun duygu, cesaret, avarelik, yalnızlık gibi romantizmin bütün ögeleri Odoiporos'tan yansımaktadır. Sonunda iki ana karakter de ölür ve aşkları sonsuz ve gerçekleşmemiş olarak kalır.*"[22] Şiirde kahramanlar saf bir aşkla birbirlerine tapmaktadırlar fakat elverişsiz koşullar nedeniyle mutluluklarını nihayete erdirmeleri imkânsızdır. Sonunda ikisi de intihar ettiğinden aşkları tatminsiz, platonik ve sonuçsuz kalır[23].

Fenerli soylu bir aileden olan ve yaşamı boyunca yoğun siyasî ve edebî faaliyet gösteren Soutsos'un kuzeni Aleksandros Rizos Ragkavis de, 1831'in başlarında anlatı (öyküsel) şiiri *Dimos kai Eleni'yi (Δήμος και Ελένη)* yayımlamıştır. Bu şiir, ilk olarak İngiliz şair George Gordon Byron'un (1788-1824) analiz ettiği ve tanımladığı konulardan bariz bir şekilde etkilenen şiir çevresine aittir. Bu çevrenin şiirlerinin temel özelliği, Avrupa romantizminin ve özellikle Byron şiirinin kahramanlarının, konularının alınması, çalışılması, özümsenmesidir. Hâkim olan konular avarelik, tecrit, kahramanın toplumsal çevreye katılmada zayıflığı, isyan, felaket ve ölümdür.[24] Ragkavis, *Dimos kai Eleni (Δήμος και Ελένη)* şiiriyle, tamamıyla hazırlıksız bir topluma, yapıda ve üslupta İngiliz romantik şair Byron'un eserlerinden derlenmiş ve karışık bir hikâye sunmaktadır. Ragkavis, Avrupa şairlerine eşit olabileceğini düşünmektedir. İki ana karakterin aşk hikâyesinin trajik bir sonu vardır. Pek çok maceradan sonra iki âşık, kardeş olduklarını öğrenirler ve ölürler[25].

Yunan devletinin kuruluşundan (1830) ve başkentin Nauplio'dan Atina'ya taşınmasından sonra (1833) Avrupa'nın köylerinde yaşayan pek çok Yunanlı, bağımsız Yunanistan'a dönüş yaptılar. Bunların arasında İstanbul ve Tuna Prensliklerinde (Eflak ve Boğdan) oturan pek çok Fenerli aydın vardı. Fenerliler

---

[22] Linos Politis, *Ellinikos Romantismos (1830-1880)*, Panepistimiakes Ekdoseis Athinon, Athina 2004, ss. 9-10.
[23] Athina Georganta, *Aion Byronomanis: O Kosmos tou Byron kai i Nea Elliniki Poiisi*, Ekdoseis Eksantas, Athina 1992, s. 53.
[24] Aleksandros Rizos Ragkavis, *Ta eis tin Mousan*, Eisagogi kai Epilogi Poiimaton Litsa Khatzopoulou, Ekdoseis Ermis, Athina 1995, s. 24.
[25] Aleksis Politis, *İ Romantiki Logotekhnia sto Ethniko Kratos 1830-1880*, Panepistimiakes Ekdoseis Kritis, İrakleio 2017, s. 28.

Osmanlı yönetiminde yüksek mevkilere sahiptiler ve şimdi yeni devletin entelektüel ve siyasî yeniden yapılanmasına yardım etmek için Yunanistan'a geliyorlardı[26].

Fenerliler, yönetim ve diplomatik görevlerde tecrübeli olduklarından yeni devlette en yetkili mevkileri aldılar. Aynı zamanda, bağımsız Yunan devletinin ilk edebiyat okulunu, Birinci Atina Ekolü'nü kurarak Yunan devletinin entelektüel yeniden yapılanmasına önderlik ettiler. Fenerlilerin ortak özelliği Fransız eğitimi almış olmaları, kullandıkları dilin aydın dili yani Katharevousa olması ve Avrupa, özellikle de Fransız romantik yazarlarından aldıkları güçlü etkilerdir. Bu nedenle, Birinci Atina Ekolü filolojik eleştiri tarafından Atina Romantik Okulu olarak da adlandırıldı çünkü tam olarak Avrupa romantizminin Yunan yorumunu yansıtıyordu[27].

En keskin toplumsal, ekonomik ve siyasî problemler hayal, arayış dünyasına ve şanlı Yunan geçmişine sığınmayı tercih ettikten sonra, bağımsız Yunanistan'da Avrupa romantizmi elverişli bir zemin buldu ve edebiyatta kendini tamamıyla kabul ettirdi. Yeni Yunan devletinin yeni ülkülere ihtiyacı vardı. Bu sebeple, Fenerliler yeni devletin bu yeni ihtiyaçlarına karşılık veren yeni bir edebiyat yaratmak istediler[28].

Sonuç olarak, romantizmin Yunanistan'a girişi Fenerli Rumlar tarafından gerçekleştirildi. Çünkü bu kişiler, soylu ailelerinden dolayı yurtdışında eğitim görme olanağına sahip olmuşlardı. Yunanistan'ın ilk başkenti Nauplio'da ve 1833'ten sonra Atina'da yoğun bir edebiyat hareketliliği oluştu. Bu durumda Tuna prensliklerinden ve İstanbul'dan Yunanistan'a gelen, Fenerli aydınlar büyük rol oynadılar. Bu aydınlar, 1830'dan 1880'e kadar olan elli yıllık dönemi kapsayan ve bağımsız Yunanistan'ın ilk edebiyat okulu olan Birinci Atina Ekolü'nün özünü oluşturdular. Fransa, Fenerli Rumların çoğunun eğitimleri için seçtikleri entelektüel bir merkezdi. Fenerliler dönemin entelektüel hareketiyle tanıştılar ve o dönem tüm Avrupa'yı büyüleyen romantizmden etkilendiler. Hem Fransız hem de Avrupa edebiyatının önemli eserlerini okuyarak eğitim gördüler. Yunanistan'a döndüklerinde tek bir

[26] Konstantinos Dimaras, *a.g.e.*, s. 169.
[27] Sotiris Nikolakopoulos, "Proti kai Nea Athinaiki Skholi Poiisis", *Dialeksi stin Elliniki Etaireia Logotekhnon*, stis 22/02/2016, Athina.
[28] Antigoni Vlavianou, *İstoria tis Europaikis Logotekhnias apo tis Arkhes tou 18ou eos ton 20ο Aiona*, B Ekdosi, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

amaçları vardı; aldıkları bu eğitimi Yunanistan'a yaymak ve Avrupa romantik hareketini Atina'da tanıtmaktı. Diğer taraftan Fransızcayı çok iyi bildiklerinden, Avrupa romantizminin kıvılcımını Atina'nın entelektüel çevrelerine daha fazla yaymak ve güçlendirmek için romantik eserleri ve yazarları çevirmekten geri durmadılar. Belirtmemiz gerekir ki, yeni Yunan devletinin kurulmasıyla paralel olarak, Fenerliler tarafından Yunan ulusunun entelektüel dirilişi için gösterilen çabalar çerçevesinde çeviri, Yunanistan'ın edebiyat üretiminin güçlendirilmesi ve zenginleştirilmesi için artık en uygun araç olarak görülüyordu[29].

Tarihçi İlias Voutieridis, Yunanistan'da Avrupa Romantizmi'nin yayılmasında Fenerlilerin büyük önemini vurgulamaktadır: "*Fenerliler, Yunanlıların entelektüel, toplumsal ve siyasî yaşamlarının entelektüel önderleri oldular. Fransız eğitimi ve kültürüyle eğitilmiş bu kişiler beraberlerinde Yunanistan'a o zamanki Fransız romantizmini getirdiler*."[30]

Georgios Zoras bizlere Atina'da romantizmin ortaya çıkışı ve Yunanlı yazarların yeniden doğuşunda Fenerlilerin büyük katkısı hakkında önemli bilgiler sunmaktadır:

> "*Ulusun, entelektüel hayatının temellerini son Fenerliler atmıştır. Bağımsızlıktan sonra Atina'da toplanarak Helenizm'in yeniden inşasına değişik yöntemlerle yardım ettiler. Yunanistan'ın toplumsal ve entelektüel durumunun şekillenmesinde büyük katkıları oldu. Gelenek olduğu üzere, Batı'da özellikle Fransa'da eğitim gördüklerinden dönemin güçlü romantik akımından derinden etkilenmiş bu kişiler, Yunanistan'a döndüklerinde edebiyat ekolünün temellerini attılar, bunda öncü rol üstlendiler, romantik bir yön verdiler*"[31].

---

[29] Tasos Sklavenitis, "Simeioseis gia to Diafotismo stin Konstantinoupoli tou 1821", *Omilos Meletis Ellinikou Diafotismou, Neoelliniki Paideia kai Koinonia, Praktika Synedriou Afieromeno sti Mnimi tou K. Th. Dimara*, Athina 1995, s. 259.

[30] İlias Voutieridis, *Syntomi İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias (1000-1930)*, Deuteri ekdosi me sympliroma tou Dimitriou Giakou (1931-1965), Ekdoseis Papadimas, Athina 1966, s. 234.

[31] Georgios Zoras, *O Ellinikos Romantismos kai oi Fanariote*, Epimeleia M. Pasti-Venetsanou, Athina 1964, s. 40.

Fenerlilerin Yunanistan'ın entelektüel yaşamına önemli katkısından Aleksis Politis, şu şekilde bahsetmektedir:

> "*Fransız romantizminin yoğun sarsıcı havası, güçlü Fenerli ailelerin genç kuşağını, 1820'li yılların ortalarından itibaren etkiledi. Panagiotis ve Aleksandros Rizos Ragkavis'in kuzeni Aleksandros Soutsos, sanatsal ve siyasî düşünceleri de temsil eden romantizmin güçlü akımından etkilendiler. Temel hedefleri Yunan şiirinin, Avrupa ailesine tekrar zaferle girmesiydi*"[32].

Çağdaş Yunan edebiyat tarihçisi Linos Politis, Yunanistan'ın entelektüel durumunun Fenerlilerin varlığından etkilendiğini vurgulamaktadır: "*Bu entelektüel değişimin temel taşıyıcıları, edebiyatta romantizmi olduğu kadar Katharevousa'yı da kabul ettiren Fenerlilerdi*"[33].

Maria Dimaki-Zora ve Antonios Koutselinis'e göre 19. yüzyıl Yunan edebiyatının gösterdiği yeni ve olumlu yönelimde Fenerlilerin rolü oldukça önemliydi:

> "*Bağımsız Yunan yaşamının ilk yıllarında Yunan edebiyatı üretimi, Avrupa romantizminin ikliminden etkilenmeden kalamazdı. Yeni Yunan edebiyatını şekillendirmeye ve dönemin Yunan toplumunda edebiyatı geliştirmeye çalışan Fenerli şairler, büyük çoğunlukla Avrupa'da eğitim görmüşlerdi ve Avrupa edebiyat örneklerini Yunanistan'a yaymaya çalışıyorlardı*"[34].

Fenerlilerin 19. yüzyıl çağdaş Yunan edebiyatında oynadıkları çok önemli rolle ilgili Euripidis Garantoudis şöyle demektedir:

> "*Birinci Atina Ekolü'nün doğuşuyla, en önemli temsilcileri Aleksandros Soutsos (1803-1863), Georgios Zalokostas (1805-1858),*

---

[32] Aleksis Politis, *a.g.e.*, s. 28.
[33] Linos Politis, *Synoptiki İstoria tis Neas Ellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis Dodoni, Athina 1987, ss. 44-45.
[34] Maria Dimaki-Zora, Antonios Koutselinis, *Psikhologiki Ermineutiki Proseggisi tis Apaisiodoksias stin Poiisi: İ Periptosi ton Athinaion Romantikon*, Anatypo apo tin Epistimoniki Epetirida tis Filosofikis Skholis tou Panepistimiou Athinon, Tomos 15, Athina (2003-2004), s. 240.

Panagiotis Soutsos (1806-1868) ve Aleksandros Rizos Ragkavis (1809-1892) ile Atina şairlerinin ilk kuşağı ortaya çıkar. Bu kuşak genel olarak Fenerlilerden yani İstanbul'un iyi ailelerinin evlatlarından oluşmaktadır. Avrupa'daki eğitimlerinden sonra entelektüel ve kültürel yapıyı güçlendirmek için Yunanistan'a döndüler. Onlar, şiire romantik akımı getirenlerdir"[35].

Atina romantik ekolünün geliştiği dönemin koşulları ve sonrasında Yunanistan'da entelektüel hayatın gelişimi hakkında Maria Mantouvalou, aydınlatıcı bilgiler sunmaktadır:

"*1830'dan 1880'e kadar yarım yüzyıl, küçük Yunanistan krallığının çağdaş Yunan şiirinde romantizm ve Katharevousa hâkimdir. Yunan romantizmi, diğer pek çok akım gibi, karakteristik bir eğri çizmektedir: başlangıç-yükseliş-gerileme. Başlangıcı, yeni Yunan devletinin kuruluşuyla aynı zamana denk düşmekte ve 1830'larda, bağımsızlık mücadelesinin hemen sonrasındadır, 1850 yıllarında yükselişi, 1862/63 sonrasında ise gerilemesi yaşanacaktır*"[36].

Yunan romantizminin ortaya çıkışı ve Yunanistan'ın entelektüel hayatında elli yıl kadar hâkim olmasıyla ilgili çağdaş Yunan edebiyat tarihçisi Linos Politis şunları gözlemlemektedir:

"*Dönemin yeni, canlı edebiyat akımı romantizm, hemen hemen Fransa'da hâkim olduğu yıllarda, edebiyatta kendini tamamıyla kabul ettirecekti ve Katharevousa ile birlikte Yunan şiirinde elli yıl boyunca egemen kalacaktı. Romantizmin elli yılında kötü ve orta şairlerin yanında aydınlar fark ediliyordu. Bu aydınlar, kendilerini daha saf lirik bir sesle ifade ediyorlar, bazen Katharevousa ve romantizmi çok iyi derecede dönüştürmeyi başarıyorlardı*"[37].

---

[35] Euripidis Garantoudis, "O Athinaikos Klasikoromantismos stin Periodo tis Eksormisis tou", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkhiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 131.

[36] Maria Mantouvalou, *O Neoellinikos Romantismos*, Ekdoseis Panepistimiou Athinon, Athina 1984, s. 109.

[37] Linos Politis, "Ellinikos Romantismos (1830-1880)", *Themata tis Logotekhnias mas*, Deuteri Seira, Ekdosesis Konstantinidis, Thessaloniki 1976, ss. 99-131.

O halde, 19. yüzyılın ikinci yarısından 1880 yılına kadar çağdaş Yunan şiiri, bağımsız Yunanistan'da edebiyatın şekillenmesinde belirleyici rol oynayan Yedi Adalar'da ve Atina'da olmak üzere iki önemli ve tamamıyla farklı ekole ayrılıyordu. Yedi Adalar Ekolü'nün şiiri, Birinci Atina Ekolü'nün şiiriyle eş zaman diliminde gelişti. Bu iki ekolün kronolojik olarak ortaya çıkışı ve çağdaş Yunan edebiyatı sürecine olan çok değerli katkısıyla ilgili olarak Euripidis Garantoudis şunları belirtmektedir: "*Özellikle 19. yüzyılın ortalarından sonra, gittikçe daha fazla edebiyat akımı Yunanistan'da iki zıt ilişkili kutupta gelişmekteydi: Bir taraftan Yedi Adalar diğer taraftan özellikle Atina. Bu zıtlık, iki ekolün, Yedi Adalar ve Birinci Atina Ekolü'nün, farklı yazın tarihinde bugüne kadar varlığını sürdürmüştür*"[38].

Atina romantik ekolünün temel özelliklerini analiz etmeden önce, bu edebiyat akımının geliştiği toplumsal ve entelektüel durumu incelemek gerekmektedir. Türk egemenliğindeki Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasından sonra hâkim olan durum kaotikti ve tamamıyla bir hayal kırıklığıydı. Yunan halkı kültür, eğitim, entelektüellik gibi kavramların ne anlama geldiğini unutmuştu. O zamanki toplumsal durumu gerçek manada sadece gerileme kavramı yansıtabilir. 19. yüzyılın en önemli edebiyatçısı ve eleştirmeni Emmanouil Roidis "*Neden bugünkü Yunanistan'ın filolojisi yok?*" adlı araştırmasında şöyle demektedir: "*Yeni kurulmuş Yunan devletinin henüz bir tarihi yoktur. Eski Yunan şanıyla ilgili ortak hiçbir şeyimiz yoktur. Çünkü bizi 24 asırlık mutlak yokluk ve eylemsizlik ayırdı. Yeni Yunanistan'ın durumu antik dönemin parıltısıyla kıyaslanamaz. Çağdaş Yunanistan, entelektüel faaliyetten yoksundur*"[39].

Romantik edebiyatın ve Birinci Atina Ekolü'nün geliştiği Atina çevresinin gerilemesi hakkında Georgios Zoras'ın sözleri belirleyicidir:

> "*19. yüzyılın Yunan Romantik Okulu şekillendiğinde biz Atina'daydık. Bu dönem boyunca Atina'nın toplumsal durumu entelektüel ve özel bir edebî yaşamın gelişmesi için elverişli koşullara sahip değildi. Eğitimde ve genel*

[38] Euripidis Garantoudis, *Oi Eptanisioi kai o Solomos, Opseis mias Synthetis Skhesis (1820-1950)*, Ekdoseis Kastaniotis, Athina 2001, s. 24.
[39] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *İ Diamakhi gia tin Poiisi, Ta Keimena kai oi Antidraseis*, İdryma Kosta kai Elenis Ourani, Athina 2011, s. 68.

olarak entelektüel alanda bir şeylerin bir günden diğerine değişmesi mümkün değildi. Bağımsızlıktan sonra özellikle ilk yıllar boyunca nüfusa oranla okullar azdı, eğitim ve araştırma yetersizdi, öğrenim eksikti. Diğer taraftan en önemlisi halk bu uzun süreçte entelektüel dünyadan uzaklaşmıştı. (...) entelektüel kurumlara karşı istek bulunmuyordu"[40].

Dönemin aydınları kadar sade halk da doğrudan ve çabuk değişimi istemektedir. Temel amaç Yunan ulusu için yeni bir edebiyat dönemini elde etmektir. Durağan geçmişten uzaklaşma ve gelişme ihtiyacı acil ve zorunludur. Aleksis Politis'in var olan duruma ilişkin gözlemi şöyledir: "*Şiir aracılığıyla dönemin aydınları sadece bireysel olarak değil, topluca, bir kaçış yöntemi arıyorlardı. Şiir eseri aracılığıyla Yunan toplumu, Avrupalıların hayranlığını ve yeni bir kimliği kazandıracak keskin bir niteliksel sıçrama umut etmektedir*"[41].

Ulusal bağımsızlık için mücadeleden hemen sonra halk değişken ve istikrarsız bir döneme girdi. Toplumun en aydın kesiminin çabalarına rağmen basın ve gazetecilik henüz oluşmamıştı. Yunan romantik şairleri ulusun arzularını ifade etmekte, hayallerini ve isteklerini yansıtmaktadır. Dönemin sanatçısı idealist bir siyasetçi, değişim ve yeniden diriliş için savaşan hakiki bir vatanseverdir[42].

Atina Üniversitesi'nin kurulduğu 1837 yılı, Yunanistan'da eğitimin gelişmesi için bir dönüm noktasıdır. Atina Üniversitesi'nin kurulmasıyla, Yunan toplumunun gerici çevresi içinde tereddütlü bir ilk değişim görünmektedir. Eğitim arzusu, değişme isteği, yeniden doğuş umudu, Kral Othon'un yönettiği yeni Yunan devletinde artık güçlü bir şekilde kendini kabul ettirmektedir. Kral Othon'un diğer bir başarısı, 3 Mayıs 1837'de, onun onuruna "Othon Üniversitesi" olarak adlandırılan, Atina Üniversitesi'nin kurulmasıydı. Sadece yeni Yunan devletinde değil, daha geniş Doğu Akdeniz bölgesinde de kurulan ilk üniversite kurumuydu. Othon'un Yunanistan'ı terk etmek zorunda kaldığı 1862 yılına kadar üniversite Othon adını taşıdı. 20 Ekim 1862'de üniversite "Millî Üniversite" olarak yeniden adlandırıldı. Yunan başkentinin üniversitesi bugünkü ismini 1911 yılında, Rusya'da yaşayan zengin bir tüccar olan

[40] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 51.
[41] Aleksis Politis, *Romantika Khronia, İdeologies kai Nootropies stin Ellada tou 1830-1880*, Ekdoseis E.M.N.E.-MNIMON, Athina 2009, ss. 116-117.
[42] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 96.

Epirli hayırsever İoannis Dompolis (1789-1850) sayesinde aldı. O zamanlar Yunanlılar arasında yayılmış olan Büyük Ülkü fikrinden etkilenmiş olan bu kişi, bütün mal varlığını, Yunanistan'ın başkentinde elli yıl sonra üniversite kurulması için Yunan hazinesine bağışladı. Bir şartı vardı: Yunanistan'ın ilk başkanı İoannis Kapodistrias'ın onuruna, üniversitenin adı Kapodistrias Üniversitesi olacaktı[43].

19. yüzyılda Yunan bir siyasetçi olan ve Kral Othon zamanında 1844'de Ekonomi Bakanlığı birinci şubeye sekreter olarak atanan Athanasios Simos, Atina'nın yüzyıllar sonra kendine yakışan üniversiteye kavuştuğunun altını çizerek: "*Beyler, bu üniversite, Atinalıların üniversitesi değildir, yeni kurulmuş Yunan devletinin üniversitesi değildir, tüm Yunan dünyasının üniversitesidir*"[44] demektedir.

Panagiotis Moullas, üniversitenin Yunan devletinin toplumsal ve entelektüel gelişiminde katkısını ve önemini vurgulamaktadır: "*Atina Üniversitesi, çok önemli bir ideoloji üretim merkezidir, aynı zamanda uzun zamandır ilerleme göstermeyen yeni Yunan yaşamının çeşitli platformlarını denetleyerek ve düzenini sağlayarak önemli rol oynaması gereken, çok çeşitli faaliyetleri olan bir kurumdur*"[45].

Yukarıda bahsedilenlerden de anlaşılıyor ki, Yunan romantizminin doğduğu ve Birinci Atina Ekolü'nün yayıldığı entelektüel ortam, gerici ve oldukça problemliydi. Yunanistan'da özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısı boyunca bazı şeyler yavaş ilerlemekteydi. Bağımsızlık sonrası devlet, toplumsal ve ekonomik çehresini on yıllar boyunca tamamlayamadı. Çünkü Yunan bağımsızlığının ilk yıllarının tarihi serüven doluydu. Ulus devletin çalışması için gerekli kurumların kısa bir zaman diliminde yaratılması zor bir durum olarak görüldü. Üstelik bağımsızlık sonrası günlerde Yunan toplumu derin bir kültürel kimlik kriziyle karşı karşıya kalmıştı. Bağımsızlık sonrası toplumun örgütlenmesi, Osmanlı egemenliğinin son zamanlarındaki geçmişinden uzaklaşma arzusuna ve kültürel köklerden kopma beklentisine dayanıyordu[46].

---

[43] Konstantinos Krimpas, "İ Anotati Paideia", *İstoria tou Neou Ellinismou 1770-2000*, Tomos 7, Ekdoseis Ellinika Grammata, Athina 2003.
[44] Aleksis Dimaras, *İ Metarrythmisi pou den Egine Pote, Tomos A (1821-1894)*, Ekdoseis Estia, Athina 1973, s. 109.
[45] Panagiotis Moullas, *Rikseis kai Synekhies. Meletes gia ton 19° Aiona*, Ekdoseis Sokoli, Thessaloniki 1993, s. 289.
[46] Roderick Beaton, *a.g.e.*, ss. 49-50.

Doğu geleneklerinden uzaklaşma ve Batı kültürüne dönme, bir çeşit ulusal zorunluluk gibi kendini kabul ettiriyordu. Bununla birlikte, Batı Avrupa modeline dayanan şehirli yaşam biçimi ve yeni yönetim biçimlerinin ve siyasî kurumların benimsenmesi 19. yüzyıl boyunca yavaş bir gelişme gösterdi. Yunan devletinde kendini kabul ettiren dış sınırlamalar, yapılanma aşaması sırasında özel bir özerkliğe izin vermedi. Türk egemenliğinden bağımsızlığını kazandıktan sonra Yunanistan, kritik bir noktada bulunuyordu; geleneksel yaşamı terk etmişti, fakat diğer taraftan yeni ulusların düşünsel hayatına da katılmadı. Bu Yunan toplumu için hiç elverişli olmayan bir dönüm noktasıydı[47].

Yunan edebiyatı tarihçisi Roderick Beaton'a göre dönemin tarihî iklimi oldukça gergindi. İstikrarsızlık yaşamın her alanında özellikle de entelektüel hayatta etkiliydi: "*Hayal kırıklığı ve çaresizlik duygusu, ayrıca daha sonraları, dış yardıma olan bağımlılık ve yabancıların karışmasına karşı öfke eğilimi, 19. yüzyılda olduğu kadar 20. yüzyılda da Yunan kültürünün şekillenmesinde temel ögeleri oluşturuyordu. Yunanlı yazarlar, ulusal bağımsızlığın ilk altmış yılını bu atmosferde yaşadılar*[48].

Bağımsızlıktan yarım yüzyıl sonra, Yunan devleti ekonomik, siyasî ve entelektüel faaliyetlerin tüm alanlarında yavaş bir ilerleme gösterdi. Örneğin, 1847 yılının 1 Eylül'ünde, 1855 yılına kadar yayınlanmaya devam edecek *Euterpi* (*Ευτέρπη*) edebiyat dergisi piyasaya çıkmaya başladı. İlk Yunan resimli dergisiydi ve çağdaş Yunan edebiyatı tarihinde özel bir dönüm noktasıydı. *Euterpi* (*Ευτέρπη*) edebiyat dergisi, tarihî ve şiirsel metinlerin yanısıra, toplum ve yer betimlemeleri, ünlü erkeklerin biyografileri, romanlar, çeviri ve özellikle orijinal öykülerle doluydu. Sonuç olarak *Euterpi* (*Ευτέρπη*), Yunan toplumunu Avrupa edebiyat akımıyla tanıştırdı. İlk sayılarda en sık çalışılan kişi, romantik yazar Aleksandros Rizos Ragkavis'tir. Ancak daha sonraları dönemin pek çok başka aydınıyla da çalışıldı. Bu dergi bize çok önemli bilgiler sunmaktadır: Artık, edebiyatla ilgilenen bir okur çevresi vardı ve aydınlar ilginç makaleler yazıyorlar ya da Avrupa edebiyatının eserlerini

[47] Roderick Beaton, *a.g.e.*, ss. 49-50.
[48] Roderick Beaton, *a.g.e.*, s. 50.

çeviriyorlardı[49]. Sadece 19. yüzyılın son on yılı boyunca ülke, zengin iç ve dış, siyasî ve askerî olaylar yaşamaya, yavaş yavaş Yunan toplumunun her kesiminde gelişim göstermeye başlamış.[50]

Bu farklı çevrede romantizmin doğuşuyla ilgili olarak Konstantinos Dimaras şunları gözlemlemektedir: "*1830'larda, neredeyse aşırı bir özenle, bağımsız Yunan devletinde yeni bir edebiyat birdenbire ortaya çıkar. Bu edebiyatı başta, Soutsos kardeşler, Panagiotis ve Aleksandros temsil eder. Ülkemizde romantizmin hâkim olduğu bir dönemdir ve yaklaşık elli yıl boyunca Katharevousa şiiri var olur*"[51].

Yunan romantik akımını yorumlayan aynı araştırmacı, akımın tam elli yıl boyunca sadece edebiyat hayatında değil, Yunan toplumunun tüm alanlarında hâkim olduğunu belirtmektedir:

> "*Romantik akımın hâkim olmasıyla (...) romantik öge yaşamın içine sıçradı ve onu her bir etkinliğiyle renklendirdi. Şimdi artık seveceğiniz bir romantizm türü, duracağınız bir romantizm türü ve yaşayacağınız bir romantizm türü var. Toplumla ayrı yaşa, onunla alay et, onunla savaş, her zaman tatminsiz ol, içindeki boşluktan dolayı her zaman bir şeylere, başka yerlere, başka hayallere özlem duy, ülküleri ve kişileri başarı anlarına kadar destekle, sonra onlardan nefret et, sana verilemeyen sevgiyi ara, ne kadar çok onu istedikçe nasıl kaybettiğini hisset, bütün kaynakları iç ve susuzluğun dinmesin, takip edilen ol, isyankâr ol, inkârcı mağrur ve yaralı ol*"[52].

Konstantinos Dimaras, herhangi bir edebî akımın doğuşunun ve yetiştirilmesinin, uygun sosyal ve manevî koşulları şart koştuğunu ve bu koşulların Yunanistan'da tamamıyla eksik olduğunu vurgulamaktadır:

> "*Edebiyatımıza gelince, Batınınkilere oranla, 1770 yılı civarında var olmadığını hatırlayalım: hiç şiirimiz yoktu ve 1790'larda ilk değerli çağdaş*

---

[49] Maria Karpouzilou, *Ta Ellinika Oikogeneiaka Filologika Periodika (1847-1900)*, Ekdoseis Epistimonikis Epetiridas Paidagogikou Tmimatos Panepistimiou İoanninon, İoannina 1991, s. 20.
[50] Apostolos Vakalopoulos, *Nea Elliniki İstoria, 1204-1985*, Ekdoseis Vagias, Thessaloniki 2000, ss. 282-287.
[51] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 169.
[52] Konstantinos Th. Dimaras, "İ Elliniki Skepsi kai to Thema tou Romantismou sta Khronia 1829-1839", *Grammata*, Tomos B, Teukhos 5, Athina 1945, s. 85.

> *Yunan düzyazıları yazıldı. Öyleyse topraklarımızda edebiyat alanında romantik hareket için ön koşulun hiçbir zaman olmadığını varsayabiliriz. Atina şiirinin gelişmesi üç döneme ayrılmaktadır: Başlangıç (1830-1850), Zirve (1850-1870), Gerileme (1870-1880)*"[53].

Panagiotis Mastrodimitris'e göre 1830-1850 dönemi boyunca ve sonrasında edebiyatın temel ögeleri ve konuları, klasik geçmişin şanına dönüşten ve Batı Romantizminin taklidinin sonucu olarak melankolik ve pesimist psikolojik ruh halinden oluşmaktadır. Sonunda ölüme götüren bağımlılık ilişkisi olarak aşk, iç dünyaya dönüş, millî kimliğin vurgulanması ve yeni bir edebiyatın yaratılması için sarfedilen büyük çaba. Romantik şair, melankoli, can sıkıntısı, monotonluk, beyhudelik ve karamsarlık duygularıyla zulüm görmektedir. Her düşüncesini ölüm ve intihar düşüncesi izlemektedir[54].

Atina romantizmi sonuç olarak, 1830'dan 1880'e kadar Yunanistan'ın entelektüel hayatında yeni bir gerçekliktir. Beyhudeliğe ve ölümün dünyasına sürekli eğilim gösteren pesimistik ve ölüme yöneltici bir şiirdir. Euripidis Garantoudis, şiirin artık insanın iç dünyasına döndüğünü ve böylece daha lirik ve duyarlı olduğunu belirterek Atina romantizminin birinci aşamasının en temel şiir motiflerini belirtmektedir:

> "*1830'dan 1850'ye kadar yeni hareketin doğduğu süre boyunca romantik Atina şiirinin en temel konuları güçlenmekte, sağlamlaşmaktadır. Romantik lirik şiir, yeni Avrupa romantik akımıyla eş zamanlı gerçekleşmektedir. Temada güçlü duygular, kadınların saf aşkı, erkeklerin aşk melankolisi, çaresizliğe ve intihara kadar giden karamsarlık duygusu, tecrit olma isteği, sürekli kaçış eğilimi, avarelik, doğaya, vatana, dine sevgi hâkimdir*[55].

Romantizmin bu elli senesi (1830-1880), Yunanistan'daki edebiyat hareketliliğine önemli değişiklikler getirmiş ve o dönemin entelektüel insanlarının,

---

[53] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 4.
[54] Panagiotis Mastrodimitris, *Eisagogi stin Neoelliniki Logotekhnia*, Ekdoseis Domos, Athina 1996, s. 144.
[55] Euripidis Garantoudis, *a.g.m.*, ss. 131-132.

daha önce değindiğimiz gerileme halini tersine çevirmek için ellerinde bulundurdukları tek seçenek olmuştur. Çağdaş Yunan edebiyatında, Birinci Atina Romantik Ekolü çok önemli bir edebiyat dönemini oluşturmaktadır. Yunanların Türk egemenliğinden ayrılmasından sonra ortaya çıkan ilk edebiyat akımıdır. Şairler, uzun zamandır ülkenin entelektüel yaşamında eksik olan eğitim ve edebiyatı Yunanistan'a tekrar getirmeye çalışmışlardır. Birinci Atina Romantik Ekolü ile Yunanistan, edebiyatı tekrar kazanıyordu. Avrupa romantizminden etkilenmiş şairler, şiirleri aracılığıyla insan zihnini durmadan rahatsız eden mevcut problemleri ve endişeleri dile getirmişlerdir. Birinci Atina Ekolü'nün şairleri tüm ilgilerini insanın iç dünyasına, kalbin ve ruhun en derindeki arayışlarına yöneltmişlerdir. Şiirleri liriktir ve içerikleri her ne kadar pesimist olsa da okuyucuya verdiği mesaj yaşamın günlük zorluklarının kahramanca göğüslenmesidir. Romantik şairler başarı göstererek okuyucularında ***Ekstasis***[56] (*έκστασις*) ve ***Katharsis***[57] (*κάθαρσις*) duygularının oluşmasına neden olmuşlardır. Bu iki şiir terimi, ilk kez antik klasik dönem filozofu Aristoteles tarafından *Peri Poiitikis* (Poetika) adlı eserinde kullanılmıştı. *Ekstasis* terimiyle, okuyucunun şairin yazdıklarından büyülendiğini kastetmekteyiz. *Katharsis* terimiyle de, okuyucunun şairin yazdıklarından ruhunun yaralarını iyileştirmeyi başardığı kast edilmektedir. Çağdaş Yunan edebiyatının gelecekteki bütün edebiyat kuşaklarının ve önemli çağdaş Yunan edebiyatçılarının içlerinde, derinlerde bir yerlerinde, Birinci Atina Romantik Ekolü'nün etkisini taşıdıklarını ifade etmek abartı olmayacaktır.

1.1.2. Birinci Atina Ekolü'nün Zirvede Olduğu Dönem (1850-1870)

1851 yılının edebî alanda büyük olayı, herkese açık olan ve sonunda en iyi şiirin ödüllendirildiği üniversite şiir yarışmalarının başlamasıdır. Dönemin (1850-1870) şiirlerinin üç temel özelliği; Antik çağ hayranlığı, vatan sevgisi ve retoriktir. 1877'ye kadar devam edecek bu gelenek, şiir yarışmasının koşullarını belirleyen yurtdışının zengin tüccarları Amvrosios Rallis ve daha sonra İoannis Voutsinas tarafından finanse ediliyordu. Şiir yarışmaları, tüm topluma hitap eden ilk "entelektüel geleneği" oluşturuyordu. Ödül töreni herkesi heyecanlandırıyor ve eleştirmenlerin değerlendirmeleri dönemin en önemli dergisi olan, *Pandora*'da (1850-1872)

[56] Dünyevî deneyimin dışına götüren haz.
[57] Sanatın hisleri durulaştırmadaki etkisi.

yayınlanıyordu[58]. Pandora, 19. yüzyılın aile-edebiyat dergisiydi. 1849 yılının Aralık ayında Nikolaos Dragoumis, Konstantinos Paparrigopoulos, Aleksandros Rizos Rangkavi, Khristos Doukas ve Georgios Skoufos tarafından kurulmuştur. İlk üçü içerikten sorumluydu ve temel çalışanlardı. Dergi aylık bir dergiydi ve 22 yıl boyunca yayımlanmıştır. Derginin içeriği edebiyat (şiir, edebî ve bilimsel kitap eleştirileri, Yunan ve yabancı edebiyatçıların tanıtımları gibi) üzerineydi[59].

Üniversite şiir yarışmalarının, 20 Mayıs 1851'den 6 Haziran 1877 tarihine kadar Yunan entelektüel yaşamının en temel ögesi olarak işlev gördüklerini belirtmek gerekir. Değerlendirme görevini özellikle, Atina Üniversitesi'nin rektörü ve her yıl 25 Mart'ta değerlendirmelerini okuyan ve sonunda 1000 drahmi para ile ödüllendirilen kazananı açıklayan uzman öğretim görevlilerinden oluşan bir kurul üstleniyordu. Atina Üniversitesi'nden otuz öğretim görevlisi değerlendirme kurullarına katılıyordu. Fakat temel değerlendirme işi onbir raportöre aitti. Bunlar şiirlerin seçiminde her yıl başrolü oynuyorlar ve "Değerlendirmeler" olarak adlandırılan ilgili raporları kaleme alıyorlardı. Türk hâkimiyetine karşı ayaklanmanın başlatıldığı gün, yani 25 Mart'ta her yıl düzenlenen ve o gün kazananın açıklandığı tören, entelektüel ve toplumsal hayatın en önemli olayı durumundaydı. Şiir, şiir yarışmaları ile resmî ve millî bir gelenek olarak yerleştiriliyordu[60].

Bilindiği üzere kökleri antik Yunan dönemine dayanan şiir yarışmaları, 19. yüzyılda Avrupa'da oldukça yaygındı. Antik Yunan dönemi, yeni devletin temel ideolojisi olduğu andan itibaren, bu şiir yarışmalarının yeni Yunan devletinde de kabul görmesi doğaldı. Devletin, dosta düşmana, Yunan dostlarına ve karşıtlarına birlik ve sürekliliğin olduğunu, genç Yunanların, antik Yunanların torunları olduğunu göstermesi gerekiyordu. Kişiler ve kurumlar bu ideolojinin hizmetine girdiler. Temel kurumlardan bir tanesi de üniversiteydi. Atina Üniversitesi'nin temel amacı, bilimler üzerine çalışılması ve Avrupa ile Doğu arasında arabuluculuk rolünü

[58] Aleksis Politis, *a.g.e.*, s. 149.
[59] Apostolos Sakhinis, *Symvoli stin İstoria tis Pandoras kai ton Palion Periodikon*, Ekdoseis Estia, Athina 1964, s. 35.
[60] Sotiris Nikolakopoulos, "Proti kai Nea Athinaiki Skholi Poiisis", *Dialeksi stin Elliniki Etaireia Logotekhnon*, (Konferans) Athina 22/2/2016.

gerçekleştirmekti. Özellikle, millî birliğin, millî bilincin yerleştirilmesi ve Helenizmin Büyük Ülküsü gibi bağımsızlık ve millî duyguların güçlendirilmesiyle ilgileniyordu[61].

Atina, Yunanistan'ın başkenti olarak, üniversitenin açılmasıyla kendisine yakışan üniversiteye kavuştu. Bilimsel ve ideolojik bilginin üretim laboratuvarı olan üniversitenin iki rolü vardı: Bir taraftan yeni devlete hizmet etmek, diğer taraftan ülkenin dar sınırlarına meydan okumaktı. Mezunları, bilim adamları, ideologları ve şairleri yetiştirme göreviyle üniversite, bağımsız ve egemenlik altındaki Helenizmi bir araya getirmekte aracı oldu[62].

Trieste'nin zengin tüccarı ve şiir yarışmaları geleneğinin ilk kurucusu Amvrosios Rallis, 10/22 Ağustos 1850 tarihinde Eğitim Bakanlığına bir mektup gönderdi. Bu mektupta etik ve zarif şiir üretmek, aynı zamanda arkaik Yunan dilini geliştirmek amacıyla Atina şiir yarışmalarının başlamasını teklif etti ve aynı zamanda başlangıcını yaptı[63]. Mektubuna devam ederken şunları ifade etmişti: "*Temel amacım, yeni Yunan şiirini mümkün olduğunca parlak süslerle süslemek ve onu antik Yunanların şanlı şiirlerinin yanında duracak hale getirmektir*"[64]. Bu yöntemle "*Amvrosios Rallis yeni Yunanistan'da şiir yarışmalarının kurucusu ve sponsoru oldu*"[65].

Ralleios şiir yarışmasının beş kişilik kurulundaki başkan, üniversitenin rektörü olan Aleksandros Rizos Ragkavis'ti. Son değerlendirmenin açıklanması, bir istisnayla 25 Mart'ta değil, Kral Othon'un doğum günü olan 20 Mayıs'ta yapıldı[66].

Fransız yazar ve gezgin Eugène Yemeniz'in üniversiteler şiir yarışması geleneğinin Atina'nın toplumsal ve manevî yaşamı üzerindeki etkisi hakkındaki

---

[61] İoannis Polilas, *İ Filologiki mas Glossa*, Filologiki Epimeleia: Kostas Valaskas, Syllogos pros Diadosin Ofelimon Vivlion, Athinai 2005, s. 49.
[62] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 292.
[63] Panagiotis Moullas, "Poiisi kai İdeologia. Oi Athinaikoi Panepistimiakoi Diagonismoi (1851-1857)", *Praktika tou Diethnous Symposiou Panepistimio: İdeologia kai Paideia, İstoriki Diastasi kai Prooptikes*, Athina 21-25 Septemvriou 1987, Tomos B, İstoriko Arkheio Ellinikis Neolaias, Geniki Grammateia tis Neas Genias, Athina 1989, s. 593.
[64] İoannis Pantazidis, *Khronikon tis Protis Pentikontaetias tou Ellinikou Panepistimiou*, Athinisi 1889, s. 256.
[65] Konstantinos Th. Dimaras, "İ Praksi tou 1850", *İstorika. Mia Periodiki Ekdosi İstorikon Spoudon*, Ekdoseis Melissa, Athina, İounios-Dekemvrios 1990, s. 220.
[66] İoannis Polilas, *a.g.e.*, s. 50.

söyledikleri ayrıca dikkat çekicidir. 1860 yılında Ralleios'un şiir yarışması ile ilgili açıklaması şu şekildedir:

> "*Üniversiteye ait büyük bir tören, her yıl Yunanistan'dan geçen yolcuların yeni Yunan şiirinin millî özelliğini tümüyle farketmelerine imkân veriyor. Her yıl Atina Üniversitesi zengin Amvrosios Rallis tarafından finanse edilen bir şiir yarışması ilan ediyor. Eseri en iyi görülen şair, ilhamı ve Katharevousa'nın kullanımından dolayı ödüllendiriliyor. Her yıl 25 Mart günü bütün Atina törenlerle kutlama yapıyor. Tüm toplumsal sınıflar aynı coşkuyu gösteriyor. Kafeteryalar ve çarşılar ıssızlaşıyor. Meydanlar bu olayı tartışan insanlarla doluyor. Yarışmaya konulan farklı işlerle ilgili bir metin okunduktan sonra kurulun başkanı kazananı açıklıyor. Ödülü alan, şiirin dizelerini yüksek sesle okuduktan sonra ön tarafına bir defne çelengi takıyor*"[67].

Ralleios şiir yarışması süresince, 1851'den 1860'a kadar, jüri üyelerinin kararlarına, yarışmaya katılanlar şiddetle itiraz ediyordu. Bu durum bu yorucu işi para almadan yapan jüri üyelerini zor duruma sokuyordu. 1860 yılında Rallis yarışmaların sponsorluğunu üstlenmekten istifa etti. Yerine hemen Yedi Adalar'dan kökeni Odessa'ya dayanan zengin tüccar İoannis Voutsinas getirildi. Ayrıca belirtilmelidir ki yeni Voutsinaios şiir yarışmasında, önemli bir yenilik de gözlemlendi. Buna göre halk dilinin (Dimotiki) kullanımına dair yasak son buldu. 1866 yılında Yedi Adalar'ın birleşmesinin yıldönümünde Voutsinas, halk dilinde özellikle Yedi Adalar'a ait bir şiirin ödüllendirilmesini istedi. Üniversiteler şiir yarışmalarının yapıldığı tüm süreçte yayınlanan eser sayısı toplamda 450'dir. Bu şiirlerin türlerini üç kategoride sınıflandırabiliriz: 1) lirik, 2) komedi, 3) trajedi ve bunlar özellikle Arkaik dönem, Bizans dönemi ve Yunan ayaklanmasını konu alan tarihî olaylardan bahsetmektedirler[68].

Diğer taraftan, şairlerin, şiir yarışmalarına katılımlarının gittikçe arttığını belirtmek gerekir. Yeni Yunan şairlerinin sayısının bu artışı önemsiz bir olay değildir.

---

[67] Eugéne Yemeniz, "De la Renaissance Litteraire en Grèce. Les Poetes Zalokostas et Orphanidis", *Revue des Deux Mondes*, Tomos 27, 1 Maiou 1860, s. 214.
[68] İoannis Polilas, *a.g.e.*, s. 54.

Bu şiire ve toplumsal sunuma değer veren kitlenin genişlemesi demektir. Şair, 1850'li yıllar boyunca en önemli kişidir[69].

Yunanistan'ın entelektüel hayatının gelişiminde ve ilerlemesinde şiir yarışmalarının önemiyle ilgili olarak Euripidis Garantoudis şunları belirtmektedir:

> "*İki önemli şiir yarışması, Ralleios (1851-1860) ve Voutsinaios (1862-1877), romantik Atina şiirinin yükseliş dönemine damgasını vurmaktadır. Yarışmalar, 19. yüzyılın ortalarından sonra Yunan entelektüel yaşamının önemli geleneklerini oluşturdular. Çağdaş şiiri olduğu kadar eleştirinin şekillenmesini de etkilediler. Yarışma her yıl 25 Mart'ta düzenlenirdi, değerlendirme kurulunun üyeleri, Atina Üniversitesi rektörü başkanlığındaki öğretim görevlileriydi. İlk sponsor Amvrosios Rallis'e göre yarışmalar şiirin ve Yunan dilinin, özellikle Katharevousa'nın işlenmesini amaçlıyordu*"[70].

Yukarıdaki geleneğin sonuçlarını değerlendirirken şiir yarışmalarının büyük şairler üretmediğini belirtmemiz gerekir. Fakat icralarından elde edilen kazanç büyüktü zira edebiyat eleştirisinin temeline ve gelişmesine, ayrıca egemen arzuların ve dönemin ihtiyaçlarının ifade edilmesine katkı sağlıyordu. Şiir yarışmaları 25 yıl sürdü ve tüm bu süreç içinde romantizm, yükselişi ve gerilemeyi yaşadı[71].

Diğer taraftan, 1850-1870 dönemi boyunca Atina romantizminin şiir konularının özellikleri daha da belirginleşti: özensiz biçim, aşırı melankoli, ağdalı konuşma. Bunlar ölüme tapmak gibi uç noktalara varıyordu[72]. Romantik Atina şiirinin *peisithanati* (ölüme yöneltici) olarak nitelendirilmesi, yani ölüme ve ölülerin dünyasına eğilim göstermesi tesadüf değildir. Çıkmazın ve varoluşsal boşluğun karşısında şair, kendini kuşatılmış hissediyor ve varoluşunun ağırlığından kurtulmak için güçlü bir istek duyuyordu.

---

[69] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 190.
[70] Euripidis Garantoudis, "İ Leitourgia ton Poiitikon Diagonismon tin Periodo tis Akmis", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 133.
[71] İoannis Pantazidis, *Ekthesis tis epi tou Metafrastikou Agonos tou k. D. A. Oikonomou Epitropis kata tin 3 autou periodou*, Ek tou Typografeiou tou Ermou, Athinisi 1876, ss. 3-4.
[72] Sotiris Nikolakopoulos, "Proti kai Nea Athinaiki Skholi Poiisis", *Dialeksi stin Elliniki Etaireia Logotekhnon*, (Konferans) Athina 22/2/2016.

Bu noktada Atina Romantik şiirinin, karamsarlığın ağır gölgesi tarafından takip edilen bir şiirin, temel şiir motiflerine bakılacaktır . Şairlerin ilgileri çoğunlukla, ümitsizlik, aşk, din ve vatan üzerinedir. İlk Atina Ekolünün şairleri çeşitli konularda şiirler yazmışlardır. En çok ilgilendikleri konular: a) karamsarlık/pesimizm, b) aşk ve kadınlara karşı duyulan sevgi, c) din, d) vatan ve özgürlük sevgisi. 1850 yılına kadar romantik şiirin temel konularının özelliği, güçlü duygular, Ego'ya tapma, aşk melankolisi, çaresizliğe ve kendini öldürmeye kadar varan karamsar bir ruh hali, yalnız kalma isteği, kaçışa ve başıboşluğa eğilim, natüralizm, vatan ve din sevgisidir. Şair, yaşamın trajik yazgısının ve yaşlılığın kurbanı olduğunun farkına varmaktadır. Zaman insanlığın en büyük düşmanıdır, kaybedilen her an insanı sona ve ölüme daha yakın kılmaktadır. 1850 ve sonrasında, Yunan yazınının yeni bir altın döneminin yaratılmasına girişildi[73]. 1870 ve sonrasında, şiirlerde lirik ve dramatik öge ayrıca arkaik döneme ve antik atalara hayranlık güçlendi. Birinci Atina Romantik Ekolü'nün gerilediği ve son bulduğu 1870-1880 dönemi boyunca, Yunan romantik şairler için artık sabit bir düşünce olan ölümle ilgili konular hâkimdi. Bu çalışmada sadece *melankoli* ve *karamsarlık* konularıyla yakından ilgileneceği belirtilmelidir.

Gerçek şu ki, Birinci Atina Ekolü şairlerinin ilgisi, özellikle insana, iç dünyasına, derin duygularına ve arzularına dönüktür. Şairlerin temel konusu insanın varoluşu, ruhsal yapısı, tutkuları ve iç çatışmalarıdır. İnsan kalbinin ve ruhunun en hassas tellerine dokunabilen derin lirik bir şiirdir[74]. Duygu, Atina romantik şiirinin amacı, nedeni ve ön koşulu kabul edildiğinden çok önemli bir rol oynamaktadır. İç dünyadan kaynaklanan duygular ve his, Atina romantik şiirinin gerçek malzemesidir[75].

Atina romantik şiirinin temel özelliği karamsarlık, usanç duygusu ve ümitsizliktir. Atina romantiklerinin şiirleri, iyimserlikle karşılanması zor olan bir yaşama dair karamsarlık, mutsuzluk, acı ve üzüntü ile doludur. Şairler çevrelerinde her yerde mutsuzluğu görmektedirler, içlerindeki mutsuzluğu ve hayal kırıklığını hafifletecek hiçbir şey yoktur. Kaderleri salt bir mutluluğa ulaşmalarına izin vermez,

---

[73] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 170.
[74] Georgios Vizyinos, *To Amartima tis Mitros mou kai alla Diigimata*, Eisagogiko Simeioma Aleksis Ziras, Ekdoseis Ta Nea, Athina 2011, s. 11.
[75] Vaggelis Athanasopoulos, *To Poiitiko Topio tou Ellinikou 19 Aiona kai 20 Aiona, Tomos A, Kalvos-Solomos-Palamas*, Ekdoseis Kastanioti, Athina 1995, ss. 118-120.

mutluluğu ret eden bir varoluşun içine düşmüş bulunmaktadırlar. İçten arzuladıkları bu mutluluk sürekli ertelenen bir amaç, yerine getirilmemiş bir arzu olacaktır.[76] Dünya hayatının faniliğini, değersiz ve beyhude oluşunu anlatır, her şey boştur, hayatımız kısa ve kederle doludur ve insanın ölümüne çare yoktur, her şey bir gölge, her şey bir külden ibarettir. Bu hiçbir sözcüğün betimleyemeyeceği bir umutsuzluktur. Şurası bir gerçek ki, yeryüzünde salt mutluluk diye bir şey yoktur. Mutluluk kendi zehrini içinde taşır. Hiç kimse ve hiçbir şey, Atina romantik şairinin kalbinde hissettiği sonsuz üzüntüyü teselli edemez. Kharalampos Anninos da, Atina romantik şiirinin gelişiminde kötümserliğin ağırlığı hakkında sırasıyla şu bilgileri vermektedir: "*Koyu bir kötümserlik, romantik şiirlerinin genel duygusuydu. Hiçbir şeyden mutlu değillerdi, hayat onlara anlamsız görünüyordu. Doğa ölü, güneş karanlık, çiçekler kokusuzdu*"[77].

Romantik şiirde melankoli, karamsarlık, intihara eğilim, ölüme tapma şairlerin etrafında dolaştıkları temel ilham konularını oluşturuyordu. Yaşam ve doğa, ölümlü insana her gün değersizliğini hatırlattığı için sadece karanlık yönleri ifade ediyordu. Hiçbir şey, içsel boşluk duygusunun, üzüntünün ve belirsiz bir gelecek için duyulan endişenin saldırısına uğrayan romantik şairin yaralanmış ruhunun yarasını saramıyor, tedavisini yapamıyordu[78].

Sık görülen diğer bir romantik motif ölümdür. Yunan romantik yazarlar mutluluğun olmadığı bir hayattan kurtuluşu ölümde bulmaktadırlar. Ölüm, varoluşun azabından onları kurtarması için çağırdıkları, temize çıkaran bir güç, sadık bir dost gibi gösterilmektedir. Mikhalis Meraklis'e göre ölüm, Yunan romantik şairlerini her adımlarında takip etmektedir ve şiirlerinin üstünde gizlenen daimi bir gölgedir:

> "*Ölüm meselesinin hâkim olduğu bu metinler, aynı zamanda, bir dizi başarısızlıktan ve inkârdan kaynaklanan hayal kırıklığının ve genel endişenin yansımasıdır.(...) Fakat genellikle bu kuşak erken ölümlerin izini*

[76] Vaggelis Athanasopoulos, *a.g.e.*, ss. 177-178.
[77] Kharalampos Anninos, *Vasileiadis, Paparrigopoulos, Dialekseis peri Ellinon Poiiton tou 19 Aionos*, Tomos B, Athina 1925, s. 301.
[78] Lena Tsirimokou, *Esoteriki Takhitita*, Ekdoseis Agra, Athina 2000, s. 259.

taşımaktadır. Çok erken ya da dahası trajik bir şekilde kaybedilen bir hayat sıkıntısız ve kaygısız olamaz. Ölüm, hayatı izlemektedir"[79].

Burada Andreas Kalvos'un (1792-1869) *Apologia del Suicidio* (*İntiharın Mazereti*) adlı İtalyanca eserinin çarpıcı bir bölümünden alıntılama yapılacaktır. Zikredilen bu bölümde intihar eylemi haklı gösterilmektedir ve ölüm fikrinin galip geldiği bir dönem açıkça görülmektedir. Andreas Kalvos, Yedi Adalar Ekolü'nün en önemli temsilcilerinden biridir. Güçlü romantik ruhsal kişiliği onu aynı zamanda Avrupa ve Yunan romantizminin önemli temsilcileri arasına koymaktadır. Bahsi geçen eserinde intihar hakkı açık bir şekilde savunulmaktadır. İntihar ile ilgili bu romantik manifestoyla şair, kendini öldürmeyi savunmaktan, mutsuz ve ıstırap içinde bir hayat yaşayan her insan için bunu kutsal ve geri alınamaz bir hak olarak değerlendirmekten geri duramamaktadır. İnsana kalan tek savunma sadece intihardır. Metin, Avrupa romantizminden fazlasıyla etkilenen dönemin karamsar atmosferinin tam bir yansımasıdır. İntihar, adaletin ve sevginin olmadığı bir dünyada, bir eylem olarak dayatılmaktadır. İntihar cesaret ister, korkaklığın eylemi değildir, insan haysiyetine zarar vermez. Hayatının ıstırapları mağlup edilemez olduğunda insan, varoluş hediyesini reddetme hakkına sahiptir. *Apologia del Suicidio*'nun (*İntiharın Mazereti*) ortaya çıkışı ilk kez 1916 yılında, İtalya'da önemli araştırmacı Camillo Antona Traversi sayesinde *Rassegna Critica della Letteratura İtaliana* dergisinde oldu.[80] Georgios Zoras 1937 yılında eserin çevirisini *Nea Estia* dergisinde, Yunanistan'da yayımladı ve sonraki yıl orijinal İtalyanca metin *Opere Italiane* cildinde yer aldı[81].

İncelenen dönemde hâkim olan karamsar ruhun fark edilmesi için bahsi geçen eserden burada bir bölüm alıntılanacaktır:

"*İntihar insanların çoğu tarafından korkunç suçlardan biri gibi algılanıyor. Tersine, ben, doğru düşünen ve en iyi kararı aldığını bilen bir*

[79] Mikhalis Meraklis, "Oi Romantikoi tou 19 Aiona", *Nea Estia*, Tomos 110, Teukhos 1307, Athina 1981, s. 16.
[80] Camillo Andrea Traversi, "Notizie e documenti sopra Andrea Calbo (Da un carteggio private da me posseduto)", *Rassegna Critica della Letteratura Italiana*, anno 21, tomo 12 (1916), ss. 162-177.
[81] Georgios Zoras, "İ Peri Autoktonias Apologia tou Kalvou", *Nea Estia*, Etos 11, Tomos 22, Teukhos 259 (1 Oktovriou 1937), s. 1444-1446; Andrea Calbo, *Opere Italiane, (Teramene-Le Danaidi e scritti minori)*, a cura del Prof. Giorgio Zora della Regia Universitá di Roma, Instituto per l'Europa Orientale, Roma 1938, ss. 117-119.

insanın kararı olarak görüyorum. Bu eylemi gerçekleştiren insanın gücünün tükenmiş olduğunu ve onunla karşılaşanların kendisine gülmelerine neden olduğunu varsayıyorum. Ayrıca bu insanın daha hassas ve ilave bir zekilikten dolayı daha becerikli olduğunu düşünüyorum. Bu mutsuz insan ne yapmalı? Alay konusu ve toplumun reddettiği biri mi olmalı? Tabii ki hayır, o çok cömert düşünür ve özel bir hassasiyete sahiptir. Başkalarının bakışlarından kurtulabilir, gidip insan sesini duymayacağı, bilinmeyen bir ıssızlığa saklanabilir. Ancak, öz saygı duygusu böyle bir karara karşı çıkar: bu öz saygı duygusu tüm insan türünü harekete geçiren ilk ya da tek güdüdür. Cesaretle etrafına bakacak, ona kötü talihini hatırlatan çevresindeki bakışları ve nesneleri gördüğü andan sonra sona ulaşmak arzusuyla yanacaktır. Bütün bu coşkunun içinde düzelme ümidi olmayan, üzüntü veren bir hayatı görecektir. Kendinin ve başka insanların korkunç tarafının farkına varacaktır. Birkaç kelimeyle dünyanın sönmüş tüm mutluluklarını görecektir. Size tarif ettiğim bu talihsiz insanın yaşamayı seçmesi çok zordur, bütün bu zorlukları, ıstırapları bir dakikada bitirmenin mutluluğuna sahiptir. Bu insan dengeli doğanın hatasını düzeltecektir ve yine koynunda ve kollarında muzaffer bir ölümle geri dönecektir. Nihayetinde gereksiz hatipler, intihar eden bu kişiyi suçlayacaktır çünkü siz onun hassas, değerli kalbine sahip değilsiniz.(...) Öyleyse, onların hatıralarına saygı duyalım, intiharla sonlarını hızlandırdılar, düşmanca kaderlerine karşı cesurca zafer kazanabildikleri için onları takdir edelim"[82].

Dikkatli bir okuyucu yukarıda alıntılama yapılan bölümden melankolik denemenin satır aralarında kahramanlık havasını, amacına ulaşmış ve mutlu bir hayat

[82] "*Il suicidio è considerato da una grande parte degli uomini come uno dei più atroci misfatti; ed io al contrario lo riguardo come il parto d'uno Spirito ben pensante, e che sa appigliarsi al partito migliore. Io suppongo un uomo deforme, che muova alle risa coloro che lo vedono. Lo suppongo inoltre sensibile e dotato di una intelligenza non mediocre. Che farà egli questo infelice? Vorrà essere lo scherno, il disprezzo della società? Non al certo: egli pensa troppo generosamente: egli ha troppo di sensibilità. Potrebbe involarsi dagli sguardi altrui, potrebbe andarsi a nascondere a qualche ignoto deserto, ove piú non udisse voce umana; ma il suo amor proprio si opporebbe a tale risoluzione; questo amor proprio che è la prima, ovvero l'unica molla da cui è mosso tutto il genere umano.Coraggioso allora egli riguarderà intorno, ed altro non presentandosi a di lui sguardi che ogetti che ognora gli rammentano la sua sventurata sorte, s'infiammerà di un nobile ardore; nel suo entusiasmo vedrà una vita obbrobriosa senza speranza di miglioramento; vedrà sè stesso orribile a sè e agli altri; vedrà in una parola tutti i piaceri di questo mondo spenti per esso. Quest'uomo sciagurato, quale io ho descritto, è difficile che prescelga di vivere, ha la felicità di terminare tanti guai in un sol momento. Egli correggerà il fallo dell'avara natura, e rientrerà con una morte volontaria nel suo seno. Cessate una volta, inetti parlatori, di declamare contro chi in tal guisa si rende degno del nome d'uomo, e mostra di avere un cuore sensibile e virtuoso, che voi non avete (...) Rispettiamo adunque la memoria di coloro che, con un suicidio, hanno accelerato il loro termine: stimiamoli, poichè hanno saputo trionfare coraggiosamente del loro avverso fato*". Andrea Calbo, *a.g.e.*, s. 117.

arzusunu, sonsuza dek yerine getirilmemiş bir arzuyu fark edebilir. Mutluluğun kaybı ve hayattaki noksanlığı insanı intihara götüren en temel nedendir.

Konstantinos Dimaras, Atina romantizminin temel özelliklerinin Yunan ruhunun ayrılmaz bir parçasını oluşturduklarını savunarak şunları söylemektedir: "*Ve şimdi romantizmin özelliklerine tekrar geliyorum. Şunları not ettim: Doğal yaşam, özgürlük, doğaçlama, geçmişe ve Hristiyanlığa bağlılık, melankolik ruh hali, ölüme eğilim, aşkta karamsar bir ruh hali. Bütün bunları halk şarkılarında bulduğumuzu gözlemliyorum*"[83].

Antik çağdan beri Yunan ruhu, melankoli ve varoluşun beyhudeliği hissiyle ayrılmaz bir biçimde bağlantılı olmaya devam etse de, yalancı ve aşırı bir karamsarlığı ifade eden Atinalı bu çok sayıda romantik şair, tümüyle sadece Avrupa romantizminden etkilenmişti. Çoğu kez eserleri aracılığıyla sundukları şey ne iç dünyalarıyla ne de kişisel durumlarıyla uyuşmuyordu. Aleksis Papadimas, Birinci Atina Ekolü temsilcilerinin ifade ettikleri duyguların çoğunun yalan ve abartı olduğunu vurgulamaktadır: "*Romantizmin, halkın düşüncelerini etkilediği ve sahte ifadeler kullandığı bir gerçektir. Romantizmin bu ifade biçimini Fransızca ve İngilizce şiirlerde gördük. Şatafatlı şiir yazma, yapay-sahte karamsarlık, hayalî tanıklık, iç ve duygusal dünyayla ilişkisi olmayan ancak hayal kurma ve duygulandırma için yapılan bir ağıt*"[84].

Georgios Zoras, romantik şiir yazmanın bu samimiyetsizliği üzerinde durmakta, bugünkü ve o zamanki okuyucu kitlesinin onu reddetmesinin en büyük nedeninin bu olduğunu belirtmektedir: "*Bu samimiyet eksikliği, bu sahte karamsarlık bütün romantik edebiyatın edebî ürünlerinde gözlemlenmektedir, bu nedenle romantizm olarak adlandırılır, belki de samimiyetsiz karamsarlık akımı olarak nitelendirilmelidir*"[85].

Andreas Karantonis romantik şiirde sunulan bu sahte melankolinin, romantik şiirin çabuk sonunu getirdiğini, bu ağıt ve gereksiz sızlanmanın okuyucu kitlesini

[83] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 6.
[84] Aleksis Papadimas, *O Romantismos, o Europaios kai o Ellinikos, Oi Piges tou, i İstoria tou*, Ekdoseis M. Vasileiou, Athina 1938, s. 92.
[85] Kharalampos Anninos, *a.g.e.*, s. 95.

yormaya başladığını gözlemlemektedir: "*Yunan romantizminin canlı bir şiir organizması olarak edebiyatımızda, Fransa'da, İngiltere'de, İtalya'da, Almanya'da, Rusya'da yaşadığı gibi yaşamasını engelleyen şeyin bu kesintisiz, başı ve sonu olmayan, hayattaki her şey için gösterilen ağıtlar, edebî figanlar olduğunu düşünmekteyim*"[86].

Diğer taraftan, acılarını dizelere döken, gerçekten acı çeken ve ıstırap duyan romantik Yunan şairlerin olduğunu unutmamak gerekir. Kalplerinin ve ruhlarının gerçek acılarını ifade eden şairler vardır. Maria Dimaki ve Antonios Koutselinis bu istisnaları çalışmalarında incelemişlerdir:

> "*Fakat bu kuşağın şairlerinden bazıları dönemin direktiflerini sadece edebî üretim için takip etmiyorlar, mal de siécle olarak adlandırılan şeyin özünü kayda değer bir etkiyle yaşıyorlar: şiirleri karamsardır, hayatları tuhaf yolları takip ediyor ve bazıları intihar ediyor ya da çok genç yaşta beyin travmasından ya da tüberkülozdan ölüyor. Otuz yaşında ölen Dimosthenis Valavanis'in, 29 yaşında ölen Spyridonis Vasileiadis'in 30 yaşında beyin travmasından ölen Dimitrios Paparrigopoulos'un ayrıca intihar eden İoannis Karasoutsas'ın ve Kalamogdartis'in durumları buna örnektir*"[87].

Bu karamsarlık ve ölüm rüzgârı, romantik yazarların hareketlerinin çoğunu şekillendirmektedir. Bu umutsuzluk, yaşamlarının her dakikasına ve eylemine romantik hayatlarını koyan bu hassas insanların gündelik zorluklarıyla ilişkilidir. Bu konuyla ilgili, Atinalı romantiklerin yalan ve şatafatlı sözleri içinde acının gerçek olduğu durumları fark eden Maria Mantouvalos'un sözleri dikkat çekicidir: "*'Romantik hareket' ya da romantik 'sarhoşluk' olarak adlandırabileceğimiz bir şey var. Bu insanları ölüme ve yaşama çekebilir. Romantizm sadece bir dış taklit değildir, onların kanına geçmiş, eylemle dışa vurmuştur*"[88].

---

[86] Andreas Karantonis, "Apo tin Poiisi tou Akhillea Paraskhou", *Nea Estia*, Tomos 110, Arithmos 1307, Athina 1981, s. 34.
[87] Maria Dimaki-Zora, Antonios Koutselinis, *a.g.e.*, s. 241.
[88] Maria Mantouvalou, *a.g.e.*, ss. 123-124.

Atina romantizm ekolünün aynı derecede önemli bir konusu da aşktır. Romantik aşk, gözyaşı, huzursuzluk, çaresizlik ve ümitsizlikle eş anlamlıdır ve birçok defa ölümle tamamlanmaktadır. Diğer taraftan kadın ise, sevgilisinin rüyalarında görünen, zorlukla karşılaşılabilen ve anlaşılabilen düşsel bir varlıktır. Kadın, Birinci Atina Ekolü'nün şiirlerinde önemli yer tutmaktadır. Birinci Atina Ekolü'nün bütün şairlerinde kadın ilham kaynağıdır. Şiirlerde kadın üç şekilde ortaya çıkmaktadır;

- Saflığın sembolü olarak kız
- Eylem ve yaşam ifadesi olarak kadın
- Yaratıcılığın sembolü olarak ilham perisi

Kadından sadece güzellik ve zerafet anlamında değil, yüce, cesur, fedakâr bir varlık olarak da söz edilmektedir. Kadın kişiliği, şiirlerin içerisinde değişik ve seçkin bir yer edinmiştir. Kadın bir hayalî meleğin tüm özelliklerini üzerinde toplamaktadır. Dünyaya, sevdiğini yüksek maneviyata yönlendirmek için gelmiştir. Şairin kadına karşı duyduğu aşk, bedensel ve basit değil ancak manevi aşktır. Kadın, erkeği bilinmezlikten çıkarmak ve ona kurtuluşun yolunu göstermek için aracı olarak gönderilmiştir. Atinalı romantiklerin şiirleri aracılığıyla aşk ve sevgiyi tarif ettikleri yöntem, özel bir izlenim oluşturmaktadır. Kadın güzelliğin ve uyumun lirik bir sembolü olarak sunulmaktadır. Romantik yazarların gözünde kadın her zaman etik, ilahi ve idealdir. Georgios Zoras romantik aşkı şu sözlerle tarif etmektedir: "*Atina romantik ekolünün en önemli konularından biri kadına karşı duyulan aşktır. Konu sonsuzdur ancak romantik şair için tek bir şeklin, üzüntünün, hayal kırıklığının ve çaresizliğin şeklini almaktadır*"[89].

Konstantinos Dimaras, romantik şiirlerde fırtınalı aşkın yerini ve değerini vurgulayarak Atina ekolünün başlıca özellikleriyle ilgilenmektedir:

> "*Bu özelliklerin arasında, klasikçi edebiyatın basmakalıplıklarının tersine doğal yaşama arzu, klasikçilerin normları ve taklit ilkelerine karşı özgürlük sevgisi, skolastik kültür ve günlük standartlara saygı yerine doğaçlamada ısrar belirtilebilir. Diğer özellikleriyle devam ediyorum: Geçmişe özlem, Hristiyan inancının yükselişi, melankoliye dönük ruh hali.*

[89] Kharalampos Anninos, *a.g.e.*, s. 96.

Romantik motifler arasında ayrı bir yeri olan aşk duygusuyla bitiriyorum: Konu sonsuzdur ancak romantizm tarafından kullanımı tamamıyla yenidir; üzüntünün, hayal kırıklığının ve çaresizliğin şekli. Romantizme göre mutlu aşk yoktur: İnsanın kötülüğü, toplumun kötülüğü, kaderin kötülüğü bir noktada sevenleri ayırır ya da beraberliklerine engeller koyar, en azından ikisinden birini mutsuz eder. Aşktan kaynaklı mutsuzluk romantizmin en sabit konularından biridir"[90].

Aşkın tasvir edildiği yöntem ve Atinalı romantiklerin şiirlerindeki sevgi duygusu Timos Moretinis'e göre özel bir etki yaratmaktadır. Kadın, güzelliğin ve uyumun lirik bir motifi gibi sunulmaktadır:

"*İdeal ve rüya gibi kadın, romantik şiirde hiçbir zaman eksik değildir. Şairlerin temel amacı, sadece hayal güçlerinde yaşayan bir kadına karşı duyulan aşktı. Hiçbir zaman gerçek aşkı yaşamadılar ve bu içlerinde her zaman bir eksiklikti: Romantik şairler tutkuyla bir kadını seviyorlar ve onlarda acıya neden olduğu için ona lanet ediyorlar. Kadın bir melek ve aynı zamanda bir şeytandır*"[91].

Mikhalis Peranthis, Atina romantik şiirinde kadının, âşık şairi mutlu etme, aynı zamanda tamamıyla mutsuz ve umutsuz kılma gibi güce sahip olduğundan bahsetmektedir:

"*Şairler kadına büyük bir tutkuyla tapıyorlar ve aynı zamanda ona dayanılmaz bir acı içinde lanet ediyorlar. Bu kadın şairleri ya gökyüzüne çıkarıyor ya da onları cehenneme sürüklüyor. Pekçok kez sadece bir bakışıyla âşık şairin acısını teselli ediyor ve mutlu hissetmesini sağlıyor. Başka sefer, kalbini kökünden söküyor ve iyileşmesi mümkün olmayan yaralar açıyor*"[92].

Aleksis Politis'e göre, bu her zaman gerçekleşmemiş ve karşılıksız kalan fırtınalı bir aşktır. Avrupa romantizminin bu noktada etkisi açıktır. Erkek kahramanlar

[90] K. Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 5.
[91] Timos Moraitinis, *Apanta*, Tomos 6, [Ekdoseis Khoris Onoma], Tarihsiz, s. 38.
[92] Mikhail Peranthis, *Dodeka Dialekseis*, Ekdoseis Khiotelli, Athina 1976, ss. 394-395.

her zaman zamanından önce yaşlanmış ve kederliyken, kadınlar genç ve göksel bir melek gibi güzel sunulmaktadır. Kader, her zaman iki gencin aşkına karşı yansıtılmaktadır ve iki aşığın ölümü ya da intiharı bu mutsuz ilişkide kesin sondur[93].

Aleksandra Rasidaki'ye göre Birinci Atina Ekolü'nün bütün şiirlerini niteleyen melankoli kesinlikle, gerçekleşmemiş bir aşktan kaynaklanmaktadır. Romantik şairler şansız ve mutsuz bir aşkı övmektedirler, iki gencin aşklarının tamamlanması yaşamda değil ancak iki aşığın ölümde buluşmasıyla gerçekleşmektedir[94].

Atina romantik şairlerinin çoğu, şiirleri aracılığıyla tüm hayatlarını şekillendiren ve haklı olarak onları melankoliye ve karamsarlığa sürükleyen bir kaybın ve bir eksikliğin matemini tutmaktadırlar. Sigmund Freud'un, *Penthos kai Melagholia* (*Yas ve Melankoli*) (1915) adlı bilimsel çalışmasında, ünlü Psikanalist tarafından melankolinin bir tür yas ve kayıpla ilişkili olduğu doğru bir şekilde vurgulanmıştır. İnsan sevdiği bir şeyi kaybettiğinde bir şeye ulaşmaya çalıştığında ve bunu yapamadığında, kader hayal ettiği şeye dokunmasına izin vermediğinde melankoli ve karamsarlık, ruhunu ve beynini vahşi bir canavar gibi parçalamaktadır. Dünya fakirleşir ve boş hale gelir. Atina romantik şairleri böylesine bir zindanın içinde yaşarlar ve onlar kurtulmak için zindanın anahtarlarını hiçbir zaman bulamazlar[95].

Özetle, Birinci Atina Romantik şiirinin en temel özelliklerinin, insanın iç dünyasıyla, ruhunun ve kalbinin arzularıyla doğrudan ilişkili olduğunu belirtmemiz gerekir. Romantik şair yaşamı çok sever fakat mutlu olma çabasında başarısızdır. Bu başarısızlık onu karamsar düşünmeye ve Tanrının bu yazgısına dayanamayarak mümkün olduğunca çabuk ölmeye iter. Romantik şair çevresindeki her şeyin ölümün gücü ile özdeşleştiğini bilir, romantik şair doğanın ve tanrının insana yardım etmeye ve onu mutsuzluktan kurtarmaya niyetinin olmadığını bilir. Romantik şairler, kaderin sert yüzü hakkında bizi bilgilendirmek ister, çok çabuk gelip geçen ve bizi sadece

[93] Aleksis Politis, *a.g.e.*, s. 28.
[94] Aleksandra Rasidaki, *Peri Melagkholias, sti Theoria, tin Logotekhnia, tin Tekhni*, Ekdoseis Kikhli, Athina 2012, s. 245.
[95] Sigmund Freud, *Penthos kai Melakholia*, Ekdoseis Nikas, Athina 2017, s. 26.

ölüme doğru götüren kırılgan varoluşumuzun her dakikasını güçlü bir şekilde yaşamaya bizi teşvik ederler.

1.1.3. Birinci Atina Ekolü'nün Gerilemesi (1870-1880)

Şiir yarışmaları sona erdikten sonra, 1870-1880 yılları arasındaki on yılda Atina romantik şiirindeki aşırılık unsurları ve romantik şiirin gerileyişi gittikçe yoğunlaşmakta ve pesisizm, hüzün, ölüm ve yas temalarına yönelik tercihler ön plana çıkmaktadır. Ölümün tapınılmasına kadar varan bu menfî ruh halinin egemen olması Atina romantizminin sonu anlamına gelecektir. Özellikle, düşüşün yaşandığı on yıllık dönem içinde ortaya çıkan şair nesli arasından Akhilleas Paraskhos (1838-1874), Dimitrios Paparrigopoulos (1843-1873) ve Spyridon Vasileiadis (1844-1874) öne çıkan isimlerdir. Birinci Atina Ekolü'nün bu son temsilcileri, romantizmi zirveye ve aynı zamanda kati olarak çöküşe götüreceklerdir. Bu arada, bu on yıl içerisinde konuşulan halk dilinin gittikçe daha belirgin bir şekilde varlık gösterdiğinin de vurgulanması gerekmektedir[96].

Asıl temsilcileri Kostas Palamas, Georgios Drosinis ve Nikos Kampas olan ve Yeni Atina Ekolü olarak adlandırılan 1880 yılının gelecekteki şair nesli, Atina romantik şiir sanatını yenmeleri gereken bir düşman olarak görmüşlerdir. Yeni Yunan edebiyatını ve kültürel hayatını yenilemek için tüm gücü ile gelen yeni bir nesli temsil ediyorlardı. Bunu başardılar ve zaferleri zor olmadı. Romantizm kendiliğinden çöktü. Arkaik Yunan dili çabuk bir şekilde unutuldu. Diğer taraftan ise, asıl amaçları romantik aşırılıklar ve dilde katılık gibi kodlandırılmış bir estetik üreten tanınmış üniversite şiir yarışmaları hızlı bir şekilde çöküyorlardı[97].

1870-1880 yılları arasında, Atina romantizmi artık Yunan toplumu tarafından çok zor özümsenebilecek ve anlaşabilecek şiir temaları sunmaktadır. Şiirlerin neden olduğu baskı ve gerginlik artmakta, yakınma bir protesto çığlığına dönüşmekte, melankoli bunalım olmakta, ölüm beklentisi istek olmaktadır. Tüm bunlar Yunan

---

[96] Euripidis Garantoudis, "O Ekfylismos tou Romantismou stin Periodo tis Parakmis", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 135-136.

[97] Panagiotis Moullas, "İ Athinaiki Panepistimiaki Kritiki kai o Roidis", Anatypo apo ton tomo *İ Kritiki sti Neoteri Ellada*, Etaireia Spoudon Neoellinikou Politismou kai Paideias, Athina 1981, s. 61.

romantik şairlerin varoluşlarının tek amaçları haline gelmiştir. Bu on yıl içerisinde, düşüşün belirtileri belirgindir. İsyan etmeye başlayan bir toplumun gereksinimine, gerek Avrupa modellerine gerekse klasisizme olan yönelim yeterli değildir[98].

Gerek Ralleios gerekse Voutsinaios üniversite şiir yarışmalarındaki jüri üyelerinin bir çoğu, çok önceden içerik açısından ve kavram açısından zayıf buldukları arkaik ve romantik konular üzerine yazı yazmaya karşı bir olumsuz tutum içindeydiler ve şairlere şiir sanatının hayatın hakiki gerçeğine ve güzelliğine dayandığını önerme çabası içindeydiler. Çağdaş Yunan romantizminin aşırılığı, artık günlük duyguların sakinliğini, sevecenliğini ve tatlılığını ifade eden yeni bir şiiri tercih eden toplumun kendisinin karşı çıkışına neden olmuştur[99].

Üniversite şiir yarışmalarının devamı esnasında, şiirlerin tüm eleştirmenleri, Atina romantizminin çöküşünün özellikle Yunan toplumunun genel gereksimlerine uymayan yabancı Avrupa modellerinin taklit edilmelerine bağlı olduğunu vurgulamışlardır[100]. Burada 1857 yılı şiir yarışmasında raportör Stefanos Koumanidis'in aşağıdaki sözleriyle, Çağdaş Yunan edebiyatında tatbik edilen yabancı Avrupa romantik modelleri esas alan yaklaşıma karşı şiddetli öfkesini ifade etmek gerekir: "*Genç şairlerimiz, aşırılıklar ve yalancı duygular tarafından sürüklenmekte ve zamanın yeni edebiyat ekolü, ilham bakımından Yunanlı değil tamamen yabancıdır*"[101].

1863 yılındaki Voutsinaios şiir yarışmasında, raportör Dimitrios Vernardakis, Avrupa romantizminin Yunan kültürüyle hiçbir ilişkisi olmadığı gibi, hiçbir faydasının da bulunmadığını bir kez daha vurgulamaktadır: "*Tamamen sönmeye yönelik, Batı Avrupa kültürü, şairlerimizden çoğunun bağırlarında henüz yeni hayata dönen Yunan devletinde hiçbir yeri olmayan gerçek dışı hayali arzular oluşturmuştur*"[102]. 1870 yılının Voutsinaios şiir yarışmasında, raportör Theodoros

[98] Panagiotis Moullas, *Rikseis kai Synekheies*, s. 57.
[99] Konstantinos Kasinis, *Oikonomeios Metafrastikos Agon*, Epimetro Keimenon, Syllogos pros Diadosin Ofelimon Vivlion, Khrysoun Metallio Akadimias Athinon, Athinai 2003, s. 23.
[100] Kostas Papapanou, *Oi Poiitikoi Diagonismoi (1851-1873) kai i Dimotiki mas Glossa*, Ekdoseis İdrymatos Europis Dragan, Athina 1973, s. 49.
[101] Krisis 1857, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1857*, Typografeio Lazarou Vilara, en Athinais 1857, ss. 8-9.
[102] Krisis 1863, *Ekthesis tou kata to Etos 1863 Poiitikou Diagonismou tou K. İ. Voutsina*, Typografeio Lazarou Vilara, en Athinais 1863.

Orfanidis, sunulan eserlerle ilgili şunları söylemektedir: "*Eserler özlerinde, hiçbir zerafet, olaylar dizisi ve içerikte de uyum göstermemekte dolayısıyla iğrenç derecede korkunçturlar Çünkü bunlar Yunan karakterinin tabiatıyla ilgili olarak sahte ve yabancıdırlar. Şairler hiçbir şey duymadan pasif bir şekilde taklit yapmaktalar*"[103].

1870-1880 yılları sırasında şairlerin bir çoğu, şekil ve şiirlerin içeriği konusunda umursamazlık derecesinde özensiz davranıyorlardı. Çağdaş Yunan romantizminin aşırılığı, artık günlük duyguların sakinliğini, sevecenliğini ve tatlılığını ifade eden yeni bir şiiri tercih eden bizzat toplumun kendisinin karşı çıkışına neden olmuştur. Ancak, 1880 yılının yeni şiir nesli, romantizmin düşüşe geçtiği ve parnasizm gibi yeni yönelimlerin ortaya çıktığı Avrupa edebiyatındaki gelişmeleri takip ediyor diğer yandan ise, edebiyatta halkın konuştuğu dilin kullanılmasıyla ilgili dil sorunu ile de ilgileniyordu. Dolayısıyla, genç şairlerin ifade gereksinimlerinin "eski" şiir sanatı tarafından karşılanmadığı çok açıktı. Zaten 1870 yılından itibaren şiir sanatının düşüşü hakkında tepkiler ortaya çıkmıştı. Halk dilinin varlığı gittikçe daha belirgin oluyordu[104].

Yunan romantizmi, millî güvensizlik ve sosyal kargaşa şartlarında gelişti. Romantizmin düşüşüne ise, edebiyat ve eğitimdeki değişiklikler, yeni şairlerin ortaya çıkması ve halkın yorgunluğu tesir etti. Diğer taraftan, bu romantik şairlerin 1873 yılında sanki temsil ettikleri ekolün gidişatına kendileri son veriyorlar gibi, erken vefat ettikleri unutulmamalıdır. 1873 yılında İoannis Karasoutsas intihar etti. Bu intihar eden romantik şairlere tek örnek değildir. İsidoridis Skilitsis, Antonios Kalamogdartis ve Georgios Pop onu takip etmişlerdi. Dimostenis Valavanis ağır hasta olarak vefat etmiş ve aynı zamanda Dimitrios Paparrigopoulos ve Spyridon Vaseiliadis genç yaşta vefat etmişlerdi. 1870'li yılların son romantikleri edebiyatın geleceğini artık ellerinde bulundurmuyordu ve şair Spyridon Vaseiliadis tarafından "*vesveseli bir ihtiyar*"[105] olarak karakterize edilen Birinci Atina Ekolü'nün romantizmi artık son demlerini yaşıyordu. Bu durumlarda, romantik şairleri sürükleyen ve onları tümüyle yok eden "*romantik sarhoşluk*" olarak adlandıracağımız

[103] Krisis 1870, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en Etei 1870, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou G. Orfanidou tin 1 Maiou en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou*, Typografeio A. Ktena, En Athinais 1870.
[104] Sotiris Nikolakopoulos, "Proti kai Nea Athinaiki Skholi Poiisi".
[105] Spyridon Vasileiadis, *Attikai Nykhtes*, Ek tou Typografeiou tis Enoseos, Athinai 1884, s. 409.

bir olgu söz konusudur. Romantizm bu durumlarda sadece dış yapıda bir taklit değildi aksine şairlerin kanına ve ruhuna işlemiş bir akımdı[106].

19. yüzyılın çağdaş Yunan edebiyatı düşünce hayatının en önemli edebiyatçılardan ve eleştirmenlerinden biri olan Emmanouil Roidis'e göre romantizmin düşüşünün en önemli nedenleri şunlardır:

> "*Romantizmin çöküşünün en önemli nedeni Yunan sosyal hayatıdır. Roidis bunu, takdiri hak eden şiir eserlerinin yokluğunun esas nedeni sayar, çünkü sosyal hayat şairlere gerekli modelleri, uygun atmosferi ve ideali sunmamaktadır. Eserin niteliği aldığı uyarıların niteliğine ve dolayısıyla sosyal hayatın niteliğine bağlıdır. Yunanlı şairlerin dikkate değer eser yaratamamaları, zayıf bir esine ve beceriden yoksun bir tekniğe bağlı olmayıp yaratmaya karşı olan çevreye ve idealin yokluğuna bağlıdır. Yunanlılar millî tarihi, eski devrin mirasını ve halkın geleneğini küçümsemişler ve buna paralel olarak Avrupa ile eş zamanlı olmayı da başaramamışlardır*"[107].

Roidis, Yunan şiirinin yaşaması için ya millî tarihe yönelmesi ya da Avrupa ile birlikte yol alması gerektiğini ileri sürmüştü. Bunu başarması için, öncesinde sosyal hayatta buna uygun bir değişikliğin olması gerekiyordu. Yunan toplumunun Avrupa'nın kültür hayatına yabancılaşması ve Avrupa gerçeğini takip etmedeki başarısızlığı felsefî ve dinî açıdan yoğun bir ilginin olmayışı Atina romantik şiirinin çöküşüne yol açtı.

Roidis, bu dönem şairlerinde, geleneğin komik bir hal alışını, ilhamın yıpranışını, ahlakın çöküşünü ve zaten yolunun sonunda bulunan bir Avrupa romantizminin ciddi olmayan bir taklidini görmüştü: "*Yunanistan bugün geleneksel örf ve adetleri inkâr ettiğinden, dönemin kültürlü milletlerinin kültür hayatına iştirak etmediğinden ve yüksek ideallerden yoksun olması nedeniyle şu anda şiir üretimi için ümitli olmayı bekleyemez*"[108].

---

[106] Linos Politis, *Ellinikos Romantismos 1830-1880*, ss. 12-13.
[107] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 27.
[108] Emmanouil Roidis, "Dramatikos Agon, Krisis tin ton Agonodikon Epitropeias", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 3, Athinai 30 Martiou 1877, s. 225.

Yedi Adalar Ekolü şairi Aristotelis Valaoritis, dönemin çağdaş Yunan şiir sanatının başarısızlığına şiir atmosferinin sebep olmadığını, bunun sebebinin de düşüncede yönelim, yani o zamanın arkaizme olan eğilimi ve yönelimi olduğunu kabul etmektedir. Arkaizm, şiir sanatının gelişmesine engel olmuş ve onu gerçek Yunan millî geleneğinin malzemesinden uzaklaştırmıştır. Şiir sanatı halkın konuştuğu dili inkâr etmiş ve geçmişin ölü ideallerinin içinde mahsur kalmıştır. Arkaizmin taraftarları, o zamanın basını, üniversitelerin şiir yarışmaları, gerçek şairlerin maruz kaldığı kovuşturmalar, Atina romantizminin düşüşünde esas sorumlular olmuştur[109].

Yunan romantizminin olağanüstü temsilcisi Spyridon Vasileiadis, *Apanta* (*Άπαντα* / *Bütün Eserleri*) isimli eserinin önsözünde, Batı edebiyatı ve kültürünün Yunan gerçeğine olan zararlı tesirini itiraf etmekten çekinmemiştir. Şaire göre, bir edebiyatçının asıl yükümlülüğü her şeyden önce milletin derin gereksinmelerini bilmezlikten gelmemektir[110].

Georgios Zoras, Birinci Atina Ekolü'nde düşüşün en önemli nedenleri arasında Atinalı romantik şairlerin tesirinde kaldıkları Avrupa romantizminin yanlış edebiyat modelleri olduğunu ve buna ilave olarak çağdaş Yunan şairlerinin yüksek fikirlerini ve duygularını ifade etmek için şiir karşıtı olan aşırı uygunsuz arkaik dilin kullanılmasını göstermektedir: "*Geleneksel temellerin yokluğu, düşüşte olan Avrupa romantizminin tesiri ve ilaveten eskiyen ve halk tarafından konuşulmayan arkaik dilin kullanılması Atina Romantik Ekolü'nün bir düşüş ve gerileme ekolü olarak kabul edilmesine neden olmuştur*"[111].

Eleştirmen Juliette Lambert'e göre, Atina romantizmi Avrupa romantizmini takip etmeyi başaramamış ve taklit girişimi isabetsiz olmuştur. Ağıtlar, pesisizm ve ümitsizlik Birinci Atina Ekolü'nün şiirini adeta ele geçirmiştir: "*Yapmacık, aşırı, doğaya aykırı unsurlar, şairlerin düşüncesini beslemektedir*"[112]. Atina romantik şiir

[109] Aristotelis Valaoritis, *Vios kai Erga*, Tomos 1, Typois P. D. Sakellariou, Athinai tarihsiz, ss. 215-216 ve Tomos 3, s. 386.
[110] Spyridon Vasileiadis, *Apanta*, Tomos 1, Athina 1884, s. 12.
[111] Georgios Zoras, *a.g.e.*, ss. 44-45.
[112] Juliette Lambert, "Oi Sygkhronoi Poiitai tis Ellados", *Parnassos*, Tomos 9, Athinai 1885, s. 26.

sanatı o dönemin Yunan toplumunun talep ve beklentileriyle uyum içinde olmayı başaramamıştır.

Konstantinos Dimaras'a göre, çağdaş Yunan romantizmine en büyük darbe halkın ilgisizliği olmuştur:

> "*Romantizm bu on yıl içerisinde solacak ve sönecektir. Çünkü toplum daha önce göstermiş olduğu benimseme yeteneğini göstermemektedir. Şairler halkın gittikçe artan ilgisizliğini yenmeyi başaramayacaklar ve çekileceklerdir. Bu on yıl süresince şiir sanatında, halkın konuştuğu dil arkaik dili yenecek ve şiir yarışmaları yeni eğilimi tanıyacak ve basit dilde yazılan şiirlere ödül vermeye başlayacaklardır*"[113].

Linos Politis'e göre, 1860 sonrası yıllar şiir karşıtı yıllardır, aşırılık ve dengenin yokluğu Atina romantik akımını çöküşe götürmektedir: "*Esas temsilcilerinden yoksun romantizm şimdi haklılığını kaybetmekte, ölçüyü de kaçırınca düşme eğilimine girmektedir. Umursanmaz ifade tarzı ve aşırılık bu sonraki aşamasını karakterize etmektedir*"[114].

Araştırmacı Georgios Valetas'a göre, bu edebiyat akımı açısından sonun başlangıcı, özellikle Yunan toplumunda gelişen güvensizlik ve düş kırıklığına bağlıdır:

> "*Zaten 1863 yılından beri, o devrin edebiyat eserleri bir doyum ve tiksinti ile karakterize ediliyorlardı. O devirde şairlerin ifade ettikleri yalancı mısralar haykırışlar ve duygular nedeniyle çok karışık bir devirdi. Hasta bir şiir sanatı olarak sunulan bu edebiyat akımına artık herkes şüphe ile bakıyordu. 1860 yılından sonra ise gerek şiirlerde, gerekse eleştirilerde romantizme karşı olan örnekler belirgindi*"[115].

---

[113] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 208.
[114] Linos Politis, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Morfotiko İdryma Ethnikis Trapezas (M.I.E.T.), Athina 1998, s. 177.
[115] Georgios Valetas, "Antiromantika Faneromata tou 1863", *Nea Estia*, Tomos 20, Ekdoseis Estia, Athina 1963, s. 1086.

Atina romantizminin çöküşünün temel nedenlerinden biri, o zamanın çağdaş Yunan romantik şairlerinin incelemek için seçtikleri veya bazen tercüme ettikleri Avrupa romantizminin ürünü olan eserlerin hatalı olmasıdır. Devamında aşağıdaki önemli soruları da sormamız gereklidir: Zamanın Yunan düşünürleri hangi romantik eserlerle temasa geçmişler ve tercüme etmişlerdir? Yunanistan'da yaydıkları romantizm hangi nedenden dolayı düşüş eğilimine girmiş ve Yunan karakteri nezdinde en ufak bir karşılık bulmamıştır? Yunan edebiyatçıları, Avrupa Romantizminin son döneme ait ve fazla bir önemi olmayan eserlerinin etkisi altında kalmışlar ve o eserleri tercüme etmişlerdir. Türk egemenliği döneminde, Yunan coğrafyasında halk edebiyatı dışında bir edebiyat üretiminin olmayışından dolayı romantizm, kültür ile eğitim hayatında zorlukla özümsenebilecek bir Avrupa edebiyat akımıyla temasa geçmekteydi[116].

Atina'nın entellektüel çevresi, tek çare olarak sunulan ve zamanın gereksinimlerine uymayan bir romantizmi taklit etmişti. Georgios Zoras, Atinalı romantik şairlerin tesiri altında kaldıkları bu olumsuz nitelikli Avrupa romantizmi için aşağıdaki aydınlatıcı bilgileri vermektedir:

> "*Yunanlı edebiyatçılar, Fenerlilerin önderliğinde otuz yıllık şanlı devrini (1800-1830) tamamlayan Avrupa romantizmi ile temasa geçtiklerinde, o artık düşüşe başlamıştı Yunanlılar özellikle Avrupa romantizminin son ve önemli olmayan temsilcilerinden etkilendiler ve esas olarak Avrupa romantizminin düşüş zamanındaki eserleri tercüme etmişler ve okumuşlardır. Tüm bunlardan dolayı Atina romantik ekolünün bir düşüş ve gerileme ürünü olduğu kabul edilmektedir. Daha sonra da, Yunanistan'da o zaman hâkim olan kültür, sosyal ve siyasî şartlar, romantizmin daha çok yozlaşmasına ve kendine has, acayip edebî bir şekil almasına neden olmuşlardır*"[117].

Tercüme etmek için seçtikleri edebî eserlere gelince, bunlar şanlı hayatının son demlerini yaşayan ve düşüş sürecinde yıpranma unsurlarıyla biçimlendirilmiş bir romantizm tarafından değerlendirilmektedirler. Yunanlı düşünürler bilhassa hiçbir

[116] Konstantinos Kasinis, *Diastavroseis A, Meletes gia ton 18o kai 19o Aiona*, Ekdoseis Khatzinikolis, Athina 1998, s. 129.
[117] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 42-43.

sanat değerinin izini taşımayan düşük nitelikli özellikle Fransız romantizminin ürünü olan eserleri tercüme etmeyi tercih etmişlerdir. Yurtlarının var olan kültür durumundan kaynaklı düş kırıklığı ile, seçilen eserin niteliğini umursamaz bir şekilde önlerine ne çıkarsa tercüme ediyorlardı. Kharalampos Anninos, o dönemde Yunan sahasında tercüme edilen eserler ile ilgili olarak aşağıdaki aydınlatıcı bilgileri vermektedir:

> "*Yunan düşüncesi ve Yunan ruhu, özellikle de köşe yazıları sanayisinin Fransız romanları olmak üzere, çökmüş ve bayatlamış romantik Batı ekolünün son ürünleri tarafından beslenmektedir. Her düşünür genç, bazen düşünür bir genç bayan, kendisini alıştırmak ve daha sonra bir gösteriş için ilk olası Fransız romanını seçerek tercüme etmeyi görev saymışlardır. O dönemin edebiyat dergileri ve az sayıdaki gazeteler sürekli olarak Fransız romanları ve öyküleri yayınlıyorlardı*".[118]

O zamanın düşünürleri ve edebiyatçıları tarafından tercüme edilen edebî nitelikli Avrupa kaynaklı eserlerin hatalı seçimleri hakkında Georgios Kasinis'in tespitleri oldukça yönlendiricidir. 1835 yılından sonra, ilk kez tercüme edilmiş edebiyat eserinin yeri olarak ilk defa ortaya çıkan Atina, büyük bir yayın faaliyetinin başına geçecektir. Batı kitabının Yunan eğitimi içinde çizdiği yol kabaca şu şekildedir: Başlangıçta yayın ender durumdaydı, ancak eğitimin Batı'ya yönelmesiyle Fenerliler için kitap moda oldu ve içeriğinin değerlendirilmesi iki şekilde gerçekleşti: Dil bilgisini ve tercümeyi hareketlendirdi. Bu olay da, Avrupa mesajlarını ve fikirlerini Yunanca konuşanların dünyasına ileten olağanüstü bir köprü oldu. Tercümelerin seçilmesi ideolojik, sosyal ve tarihî verilerin tesiri altında kaldı. Büyük sorun 1845 yılında başlayan ve 1896 yılına kadar süren tercüme edilmiş Fransız öyküsünün patlamasında ortaya çıktı. Başka halkların örf ve adetlerini ve hayat şeklini tanımak, taklit, eserlerdeki kahramanlara duyulan hayranlık ve bunlara yönelik olarak başka bir ifadeyle birbirini tekrar etme eğilimi Yunan sosyal hayatına menfi olarak tesir eden verilerdir ve kaçınılmaz olarak çağdaş Yunan romantizminin sonunu oluşturdular. Tercüme edilmiş eserlerin konuları şöyledir: İnanılmazın ve tuhaflığın tapınılması, ölüm, pesisizm, gizem, saflığın, romantizmin ve hayalin acayip bir karışımı. Ancak, tercüme edilmiş düşük nitelikteki yüksek sayıda Fransız öykülerinin

[118] Kharalampos Anninos, *a.g.e.*, s. 298.

yanında şüphesiz önemli eserler de tercüme edilmişti. Örneğin Victor Hugo'nun *Sefiller* ve *Notre Dame'ın Kamburu*, Cervantes'in *Don Kişot* ve Dante, Boccacio, Goldoni, Moliere, Goethe, Zola ve diğerleri gibi, klasik Avrupalı edebiyatçıların eserleri tercüme edilmiştir. Ancak yanlış ve düşük nitelikli eserlerin tercümesi bile, Batıdan Yunanistan'a yeni fikirlerin, hareketlerin ve düşünce tarzının taşınmasında en önemli yolu teşkil etmişti[119].

Panagiotis Moullas da, tercüme edilmiş ancak, o zamanın atmosferine olduğu gibi, Yunan sosyal hayatının gereksinimlerine uymayan Avrupa eserlerinin yanlış seçimi üzerinde ısrar etmektedir. Birinci Atina Ekolü'nün çok daha çabuk çökmesine neden olan edebî tercümeler hakkında şunları yazmaktadır:

> "*Tüm 19. yüzyıl boyunca Yunan pazarını ve Yunan matbuatını sağanak şeklinde dolduran birçok yabancı ve özellikle de Fransız öykülerinin tercümelerini hatırlayalım. Yani bir kaçış veya yabancı Avrupa örf ve adetleriyle bir temas gereğini, gerçek arzuların hayalî bir şekilde yerine getirilmesini ifade eden bir yönelim. Doğru olan şudur ki romantik tutku on yıllar boyunca Yunan toplumuna tercüme üzerinden pek de isabetli olmayan edebî eserlerle aktarılıyordu.*"[120]

Mikhalis Peranthis'e göre, düşüşün en önemli nedenlerinden biri, Birinci Atina Ekolü'nün üzerine dayandığı yanlış Avrupa edebiyat modelleridir:

> "*Bu öyle bir andı ki, Avrupa romantizminin dışta kaybolması ve Yunanistan'da ortaya çıktığı andı. Fransız romantizminin derin tesiri altında kalan, Fransa'da eğitim gören Fenerliler, eğitimlerinden aldıkları tüm bilgileri ve birikimi yeni kurulan Yunan devletine, taşıdılar. Dolayısıyla bu şekilde, temelleri çürük olan ve asıl karakterleri yalancı naralar ve matem gözyaşları olan, yeni bir Yunan edebiyatının asıl sorumluları oldular*"[121].

Dimitris Dimiroulis'e göre, Atina Romantizminin sona ermesinin başlangıcı, Yunan toplumunun bizzat aradığı değişme arzusundan kaynaklanmaktadır: "*Romantik*

[119] Konstantinis G. Kasinis, *a.g.e.*, ss. 28-30.
[120] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, ss. 65-66.
[121] Mikhail Peranthis, *a.g.e.*, ss. 391-392.

şiir sanatı ve bunun aşırılıkları, Atinalı romantiklerin davranışları, çalkantılı millî çevre, millî gereksinimler, milletin belirsiz geleceği ve dil sorunu, talihsiz bir sonun temellerini oluşturmuştur"[122].

Araştırmacı Dimitrios Paradoulakis de Birinci Atina Ekolü'nün maruz kaldığı red olayının aslında değişim ve ilerleme arayışındaki Yunan toplumunun kendisinin ortaya kolduğu bir tepki olduğu düşüncesinde ısrar etmektedir:

> "*Birinci Atina Ekolü'nün sonu, 1880 yeni edebiyat döneminin destekçileri tarafından büyük bir rahatlama duygusuyla kabul görmüştür. Atina romantizmi, Yunan hayatını temsil etmiyordu. Belki kitleler üzerinde bir etkisi olabilirdi ancak hiçbir durumda Yunan halkının psikolojik durumunu yansıtmıyordu. Aşırı melankoli, pesimizm ve bizzat yaşamın reddedilmesinin Yunan toplum hayatının sosyal şartlarıyla bir arada yürümesine imkan yoktu*"[123].

Kostantinas Dimaras arkaik dilin zorluğunu özellikle vurgulayarak düşüşün nedenlerini sıralamaktadır. Arkaik dil, Avrupa ruhu ve Yunan toplumunun yeni isteklerinin ortak bir amaca dahil olmaları mümkün değildir: "*Atina ekolünün iki bileşeninden yani dildeki arkaizm ve romantizmden, kolayca yenilgiye uğrayan ilk unsurun dil olduğu tereddütsüz*"[124].

Dimitris Tsakonas da, açıkça şiire karşı olan arkaik dilin, Birinci Atina Ekolü'nün hızlı düşüşünde tahripkâr bir rol oynadığı yönündeki ısrarını sürdürmektedir:

> "*Birinci Atina Ekolü'nün iki menfi unsurundan, dildeki arkaizm ve romantizmden çok kolay bir şekilde yenilen ilk unsur dildi. Birinci Atina Ekolü şairlerinin tesirleri ve nüfuzları Kariotakis'in dönemine kadar varmış*

---

[122] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 207.
[123] Dimitrios Paradoulakis, *To Portreto tou Ysteroy Athinaikou Romantismou Mesa Apo tis İstories tis Neoellinikis Logotekhnias, Dimitrios Paparrigopoulos, Spyridon Vasileiadis, Akhilleas Paraskhos*, Ekdoseis Khoris Onoma, Rethymno 2016, s. 44.
[124] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 217.

olmasına rağmen, o zamandaki toplumun gittikçe artan ilgisizliğine dayanması mümkün olmamıştır"[125].

Diğer taraftan, halkın konuştuğu dil gittikçe daha fazla yer kazanıyor ve bu yeni duruma olan yönelim gittikçe belirginleşiyordu. 1877 yılındaki Voutsinaios şiir yarışması genel bir umursamazlık içinde adeta söndü. Üç yıl sonra, 1880 yılı genç neslinin etkin varlıklarını ispat eden ilk şiir derlemeleri ortaya çıktı: N. Y. Kampas'ın *Stikhoi* (*Στίχοι / Mısralar),* D. İ. Kokkou'nun *Gelotes* (*Γέλωτες / Gülmeler*), G. Drosini'nin *İstoi Arakhnis* (*Ιστοί αράχνης / Örümcek ağı*) gibi. Çağdaş Yunan romantizmi dönem olarak iki tarih arasında sınırlandırılmaktadır: 1831'de Panagiotis Soutsos'un *Odoiporos* (*Οδοιπόρος* / *Gezgin)* adlı şiiriyle başlar ve Akhilleas Paraskhos'un 1880 yılında Mesolongi'de İngiliz romantik şairi Byron anısına okuduğu şiiriyle noktalanır[126].

Yukarıda tüm bu anlatılanlardan hareketle, Birinci Atina Ekolü'nün düşüşünün, özellikle toplumun bizzat istediği değişim ruhuna bağlı olduğu ifade edilebilir. Pesimizm, ölüme yönelim, melankoli, anlamsızlık aynı tip ve değişmeyen bir şiir konusuna artık dayanamayan toplumu yormuştu. Devamında unutmamamız gereken husus da arkaik Yunan diline ait şiirlerin, bundan sonra daha basit ve halk dilini tercih eden sıradan halk için özellikle soğuk ve anlaşılmaz olduklarıdır. 1880 yılının yeni şiir nesli, toplumun tüm mesajlarını almış ve Atina romantizmini tamamen aşağı indirmek ve ortadan kaldırmak amacıyla, kısa zamanda ona karşı gelmiştir. Özet olarak, Atina romantizminin elli yılı içerisinde, neticede sonuna yaklaşan, ancak çağdaş Yunan kültürünün tarihine ve gidişatına tahripkâr bir damga vuran Birinci Atina Ekolü birçok dalgalanmalar yaşamıştır.

1.1.4. Atina Romantik Şairlerinin Pesimizmi Nereden Kaynaklanmaktadır?

Atinalı romantiklerin pesimizmi iki tahripkâr tesirden kaynaklanmaktadır: Avrupa romantizmi ve arkaik Yunan kültürü. Tüm romantik şairlerin büyük bir

[125] Dimitrios Tsakonas, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Tomos II, Ekdoseis G. Ladias, Athina 1981, ss. 453-454.
[126] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 57.

kısmının çok kültürlü, lisan bilen, arkaik Yunan dilinin en üstün uzmanı, arkaik klasik yazarların meşhur edebiyat eserleri üzerinde tam bir eğitime sahip Avrupa'nın en meşhur üniversitelerinde eğitim görmüş kişiler olduklarını düşünürsek, bu tesirlerin hiç de tesadüfî olmadığını görürüz. Daha sonra münhasıran kendilerine ithaf ettiğimiz üçüncü bölümde açıklamalı olarak göreceğimiz gibi, romantik şairler Avrupa romantik şiir sanatının dünyaca meşhur şaheserlerini ayrıntılı bir şekilde incelemişler ve o zamanın dikkate şayan Avrupa eserlerini Yunanca'ya tercüme etmişlerdir.

Avrupa romantizmi, tüm çağların en önemli kültür ve sanat hareketlerinden birisidir. Avrupa edebiyatı 18. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın ortalarına kadar, İngiltere'de, Almanya'da, Fransa'da ve İtalya'da hüküm sürmüş ve egemen olmuştur. Bir gecikme ile aralarında Yunanistan'ın da olduğu, diğer Avrupa ülkelerinde de ortaya çıkmıştır.

İlk olarak Büyük Britanya ve Almanya'da gelişmiş ve daha sonra özellikle Fransa, İspanya ve İtalya'ya yayılmıştır. İngiliz romantizminin şiirdeki temsilcileri William Wordsworth (1770-1850), Samuel Taylor Coleridge (1772-1834), Lord Byron (1788-1824), Percy Bysshe Shelley (1792-1822), Robert Burns (1759-1796) ve John Keats (1759-1821) idiler. Fransız romantizminin en önemli kişileri ise, Victor Maria Vicomte Hugo (1802-1885), François-Auguste-René Vicomte de Chateaubriand (1768-1848), Alexandre Dumas (1802-1870), Alphonse Marie Louis de Prat de Lamartine (1790-1869), Alfred de Vigny (1797-1863) ve Alfred de Musset (1810-1857) idi. Almanya'da ise, filozof ve yazar olan Friedrich Schlegel (1772-1829) Alman romantizminin kurucusu olmuştur. Alman edebiyatı ve felsefedeki romantizmin diğer önemli temsilcileri Novalis (1772-1801), Johann Christian Hölderlin (1770-1843), Friedrich Schiller (1759-1805) ve Johann Wolfgang Goethe (1749-1832) idi. İtalyan romantik ekolüne gelince en önemli temsilcisi Giacomo Leopardi (1798-1837) ile temelleri Milano'da atılmıştır[127].

Avrupalı romantik şairler, klasisizmle bağlarını koparmak ve duygularını serbestçe ifade etme arzusunu dile getirmektedirler. Avrupa romantizmini, kötümserlik (pesimizm), melankoli ve eserlerinden yayılan lirik bir duygusallık

[127] H. Abrams Meyer, *The Mirror and the Lamp: Romantic Theory and the Critical Tradition*, Oxford University Press, Oxford 1971.

karakterize etmektedir. Yazarlarının umutsuzluğu ve düş kırıklığı onları yalancı duygulara, hatıralarına, rüyalarına, hayal kırıklığına ve sonuçta da ölüme sığınmaya götürmektedir. Bu sonuncusu romantizme "yüzyılın hastalığı (mal du siécle)" karakterini vermiştir[128].

Martin Travers'e göre Avrupa'daki romantik edebiyatta iki önemli kahraman tipi bulunmaktadır: "*Bir taraftan içe dönük kişi bulunmakta ki yüksek düzeyde gelişmiş duygusallığı, onu, ilgisiz, soğuk ve iki yüzlü bir toplumun kurbanı yapmakta, diğer tarafta ise kendine olan güvenle dolu, toplum değerlerini reddeden fakat aynı zamanda küçümseme ile karşıladığı hayatın darbelerinden zaten yorgun olan dışa dönük kahraman*"[129].

René Wellek'e göre, Avrupa romantizminin temeli, insanın iç dünyası olmuştur. Romantizm belirgin bir şekilde liriktir çünkü dış dünya yalnızca içte bulunan her şeyi dışarıya yansıtan bir aynaya benzemektedir. Dikkat sübjektife aktarılmıştır. Şairlerin tümü, eserlerinin içinden yalnızca kalpten kaynaklanan duygunun kuvvetini ve derin içselliğini vurgulamaktadır[130].

Stefanos Rozanis'e göre, Avrupa romantizmi, Miguel de Cervantes'in, "Don Quijote de la Mancha" isimli öyküsünün derin anlamında, yani gerçek ve muhayyel arasında, rüya ve hayatın katı gerçeği arasındaki evrensel çatışmaya dayanmaktadır. Bu arada rüyalar dünyasının her zaman yatıştırıcı ve sakinleştirici olduğunu ve gerçeğin her zaman üzüntü, karışıklık ve heyecan getirdiği unutulmamalıdır[131].

İntikamcı tabiatın yüzünün arkasında saklanan karanlık güçler, romantik şairlerin müşterek yeridir. Ölümün motifi, zamanın acımasız yıpranmasını ve hayatın beyhudeliğine karşı olan şairlerin heyecanlarını ima etmektedir. Çok hızlı bir şekilde geçen ve her şeyi mahveden zamanın şeytanî çehresiyle yapılan devamlı mücadele, şairleri zamanından evvel bir çöküntüye ve ihtiyarlığa götürmektedir[132].

---

[128] Antigoni Vlavianou, *a.g.e.*, s. 235.
[129] Martin Travers, *Eisagogi stin Neoteri Europaiki Logotekhnia, Apo ton Romantismo os ton Metamonterno*, Ekdoseis Vivliorama, Athina 2005, s. 66.
[130] René Wellek, *Romanticism Reconsidered*, Columbia University Press, New York 1968, s. 124.
[131] Stefanos Rozanis, *Meletes gia ton Romantismo*, Ekdoseis Plethron, Athina 2001, s. 33.
[132] Georgia Gkotsi, Dimitra Provata, *İstoria tis Europaikis Logotekhnias*, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 88.

Avrupa romantik eserlerinde tabiat, insanla sıkı bir ilişkisi bulunan ilahî bir kuvveti teşkil etmektedir. Tabiatın ve tabiat olaylarının değişimleri, kişilerin duygu dünyası ve psikolojik durumu ile ilgilidir ve romantik şair, tabiatla özdeşleşerek tabiatın bir parçası olmaktadır[133]. Tüm romantik şairlerin müşterek başarıları, bir tabiat peyzajı içinde, özel bir anlam görmeleri ve aramalarında kendini göstermektedir. Romantik sanatçı için, tabiat görünürdeki unsurları ve basit cisimleri temsil etmez. Her şeyden önce, bir sembol sistemi ve daha mistik başka bir dünya ile iletişime izin veren giriş kapısını oluşturmaktadırlar[134].

Araştırmacı Mario Puppo Avrupa romantizminin genel karakterini özetleyerek şu gözlemde bulunmaktadır: "*Dünyaya karşı gelme pesimist bir yolla olur, insanın yalnızlığı evrenin gizemi içerisinde kocaman ve çekilmez bir şekilde ortaya çıkar. Yürek ve duygular her şekilde mantığa karşı gelmeye çaba gösterirler. İnsanın düşman tabiatla ve haksız alın yazısı (kader) ile yaptığı mücadele, eşit koşullara sahip değildir*"[135].

Avrupalı romantikler, ilham malzemesi olarak kendi hayatlarının yönünü kullanmışlar ve şiirleri yüreklerinin ve ruhlarının kanı ile yazmışlardır: "*İlhamın esas kaynağı kendilerinden ve bizzat kendi hayatlarından kaynaklanmaktadır. İlk aşklar, ilk düş kırıklıkları, çöküntü, gençliğin sonu, yalnızlık, hatıralar, kabullenilmesi zor olan ölüm onların mısralarında yer bulmaktadır*"[136].

De Sanctis'e göre, romantik şiir sanatının tek gerçeği ve tartışılmaz başrol oyuncusu ölümdür: "*Romantik şiir sanatının tek gerçeği hayatın beyhudeliğinin nihaî sonucu ölümdür. Her varoluşun doğal sonucu ölümdür. Doğa yaratır, besler ve en sonunda her yarattığını mahveder. Dolayısıyla tek gerçek olay ve varoluşun tek amacı ölümdür*"[137].

---

[133] Maximin Isnard, "Nature", *A Handbook to English Romanticism*, Jean Raimond and J. R.Watson, Macmillan/St.Martin's Press, New York 1994, ss. 185-187.
[134] William Wimsatt, "The Structure of Romantic Nature Imagery", *English Romantic Poets. Modern Essays in Criticism*, M. H. Abrams, Oxford University Press, Oxford 1975, s. 31.
[135] Mario Puppo, *Il Romanticismo*, Edizioni Studium-Roma, Roma 1994, ss. 174-175.
[136] Francesco De Sanctis, *Studio su Giacomo Leopardi*, a cura di R. Bonari, Editore A. Morano, Napoli 1923, s. 8.
[137] Francesco De Sanctis, *Schopenhauer e Leopardi e altri studi leopardiani*, Ibis, Pavia 1998, s. 78.

Ölümün motifi, o dönemin tüm Avrupalı romantik yazarlarında özellikle yaygındır. İngiliz romantizminin ürünü olan şiirlerde başrol oyuncusu ölümdür. Daha somut olarak, Percy Bysshe Shelley (1792-1822) ölüme ve onun çok güçlü kuvvetine ithaf edilmiş bir dizi şiir yazmıştır. Bunu "On death"[138] (1816), "Death"[139] (1824), "Epitaph (These are two friends whose lives were undivided)"[140] (1822) başlıklı şiirlerde görmek mümkündür. Bunlardan "Death" başlıklı şiir, ölümün dünyadaki tüm insan nesli üzerindeki genel gücünü konu almıştır:

Death is here, and death is there,
death is busy everywhere,
all around, within, beneath,
above, is death-and we are death.

Death has set his mark and seal
on all we are and all we fell,
on all we know and all we fear (...)[141].

Mutsuzluk, kötülük ve çaresizlik Avrupalı romantik şairlerin tek yol arkadaşıdır. Hayatın somut bir amacı yoktur. Acı, göz yaşları, meşakkat, zahmet ve eziyet, Tanrı'nın niyazından bile yoksun ve onun desteğini kaybeden bir varoluşun genel karakterleridir. Kötülük hayatı biçimlendirir, bu yüzden bundan en kısa zamanda kurtulmak azad olmak daha iyidir. İtalyan romantizminin en büyük temsilcisi olan Giacomo Leopardi, *Zibaldone* adlı felsefî eserinin bir bölümünde yalnızca kötülük ve felaketler tarafından biçimlendirilen bir dünyayı takdim etmektedir: "*Her şey bir kötülüktür. Var olan her şey bir kötülüktür. Varoluş bir kötülüktür ve kötülük tarafından tayin edilir. Kainatın amacı kötülüktür. Evrenin*

[138] Percy Bysshe Shelley, "Death", *The Complete Poetical Works of Shelley*, Edited by G. E. Woodberry, Cambridge Edition, Cambridge 1901, s. 343.
[139] Percy Bysshe Shelley, "On death", *The Complete Poetical Works of Shelley*, Edited by G. E. Woodberry, Cambridge Edition, Cambridge 1901, s. 355.
[140] Percy Bysshe Shelley, "Epitaph", *The Complete Poetical Works of Shelley*, Edited by G. E. Woodberry, Cambridge Edition, Cambridge 1901, s. 433.
[141] Percy Bysshe Shelley, "Death", *The Complete Poetical Works of Shelley*, Edited by G. E. Woodberry, Cambridge Edition, Cambridge 1901, s. 398.

kanunlarının doğal seyri mutlak kötülüğe götürür, bu hayatta bulunmamamızın ötesinden başka bir kötülük yoktur"[142].

Romantik şair, hiçliğin ve beyhudeliğin ağır gölgesi tarafından sarılmış olduğunu hisseder, umutsuzluğu o kadar çekilmezdir ki, kendi hayatının bile hiçbir anlamı olmadığına inanmaktadır. Giacomo Leopardi bu duyguları *Zibaldone* başlığı altındaki felsefî eserinin 85. bölümünde ifade etmektedir: "*Ben de hiçliğin ortasında bulunduğum için korkmuştum, bizzat ben de bir hiçtim. Tüm bunların bir hiç olduklarını ve sabit olarak bir hiç olduğunun bilincinde olarak boğulduğumu hissettim*"[143].

Araştırmacı Francesco de Sanctis, Avrupa romantik şiir sanatında egemen olan mesajların hayatın beyhudeliği ve umutsuzluğu olduğunu doğru bir şekilde gözlemlemiştir. İnsan, gittikçe onu daha çok çaresizliğe ve umutsuzluğa götüren bir kaderin tutsağıdır ve Tanrı'nın müdahalesi bile yarar sağlamamaktadır: "*Hayatın bir amacı yoktur. Deneyim bize, insanın mutluluğa ulaşamayacağını öğretmektedir. Tanrı'ya kimse yaklaşamaz ve insandaki mutsuzluk Tanrı'nın ve tabiatın esrarlarından biridir. İnsanın bunu sabırla kabul etmesi gerekmektedir*"[144].

Alessio Manderuzzo, romantik şairin, şiirinde, yalnızca kendi acısını değil tüm insanlığın umutsuzluğunu ve infialini şiir sanatında taşımayı başardığını isabetli bir şekilde gözlemlemiştir. Mısralarının içinde genel umutsuzluk ve tüm bir pesimistliğin tanıkları olmaktayız: "*Romantik şairlerin mısralarının içinde ifade edilen acı aşamalı olarak tüm insanlığı ifade eden bir acıya dönüşmektedir*"[145].

Erzsèbet Kiràly, romantik şairin vermek istediği son mesajın, insanlığa karşı bir sabır bir cesaret ve kahramanlık mesajı olduğunu gözlemlemektedir. İnsan,

---

[142] Giacomo Leopardi, *Dizionario delle Idee*, a cura di E. Chidetti, Editori Riuniti, Roma 1998, s. 89: *Tutto è male. Cioè tutto quello che è, è male; che ciascuna cosa esista e un male; ciascuna cosa esiste per fin di male; l'esistenza è un male e ordinata al male; il fine dell'universo è il male; l'ordine e lo stato, le leggi, l'andamento naturale dell'universo non sono altro che male, nè diretti ad altro che al male. Non v'è altro bene che il non essere*.

[143] Giacomo Leopardi, *a.g.e.*, s. 163: *Io ero spaventato nel trovarmi in mezzo al nulla, un nulla io medesimo. Io mi sentiva come soffocare considerando e sentendo che tutto è nulla, solido nulla*.

[144] Francesco De Sanctis, *a.g.e.*, ss. 76-77.

[145] Giacomo Leopardi, *I Canti di Giacomo Leopardi*, con introduzione e commento di A. Marenduzzo, Edizioni Giusti, Livorno 1906, s. LIII.

kahramanlık ve sebat ile hayatın güçlüklerini karşılamasının ve ne kadar acı olursa olsun gerçeği de kabul etmesinin gerekli olduğunu öğrenmelidir:

> "*Romantik şiir sanatının ifade ettiği yeni ülkü, şu sözlerle özetlenebilir: Romantik şair, zamanının menfî yönelimlerini araştırmış ve bulmuş, genel (tüm dünyadaki) umutsuzluğunun terimini keşfetmiştir. Ancak bu kötülüğe boyun eğme niyetinde değildir, yenik düşmeden önce kahramanca mücadele etmeyi kutsal görevi saymaktadır. Gelen sondan korkmadan gerçeği çekinmeden karşılamayı da görevi saymaktadır*"[146].

Bu anlatılanlardan, Birinci Atina Ekolü Yunan şairlerinin Avrupa romantizminden yıkıcı bir şekilde etkilendikleri anlaşılmaktadır. Her tür bedeli ödemeye hazır bir şekilde, şüphesiz bazı özelliklerinin ve unsurların Yunan ruhuna ve düşüncesine uymadığını gayet de iyi bilerek, bu Avrupa romantizm akımını takip etmeye çaba göstermişlerdir. Ancak bu kaçınılmazdı. Zira Yunanlı aydınlar edebiyatın muzaffer bir şekilde tekrar Yunanistan'a dönmesini istiyorlardı. Yunanistan'ın kültür durumunun, Türk egemenliğinin onların bakış açısına göre çok kolay geçmeyen yıllarından sonra, kökten değişmesi gerekiyordu.

İlias Voutieridis, Avrupa romantizminin, zamanın yeni Yunan edebiyatını etkilediğini ve o zamanın düşünürlerinin elinde bulunan tek çözümün bu olduğuna dair isabetli bir vurgulama yapmaktadır:

> "*Yunanlı düşünürlerin sanki uzun zamandan beri gelmesini istedikleri, Avrupa romantizmi hızlı bir şekilde egemen olmuştur. Bu olay, Avrupa romantizminin yeni Yunan yazarlarının edebiyat tercihleri ve ruh durumlarıyla tamamen uyumlu olduğu anlamına gelmemektedir. Ancak, Avrupa romantizmi o dönem düşünürlerinin ve edebiyatçılarının ellerinde bulundurdukları tek çözüm olduğundan, Yunanistan'da kabul görmüştür*"[147].

---

[146] Erzsèbet Kiràly, *Alcuni momenti dello sviluppo dell'io romantico in Leopardi,* Atti del sesto congresso dell'associazione internazionale per gli studi e di lingua e letteratura Italiana, Budapest e Venezia, 10-17 Ottobre del 1967, a cura di V. Branca e T. Kardos, Budapest 1968, s. 226.
[147] İlias Voutieridis, *a.g.e.*, ss. 231-232.

Çağdaş Yunan edebiyatı ve filolojisi, yabancı ülkelerin edebiyatından ve filolojisinden etkilenmiştir. Bu husus şair Kostis Palamas tarafından da kabul edilen bir gerçektir: "*Bir ülkenin filoloji tarihi, büyük Avrupa kültürü filolojisinin bir parçasından başka bir şey değildir*"(Noumas 317, 2)[148].

Andreas Karantonis'e göre, Yunan romantizmi gerek iç gerekse dış karakterlerine göre Avrupa romantizminden gelmiştir:

> "*Romantizm şiir sanatında başka ne idi? Gayet zengin göz kamaştırıcı bir sözvarlığıyla sınırsız ve şartsız bir mısralar, kıtalar, dil ve duygu imajının fırlatılmasından başka bir şey değildir. Çünkü, şekil ve içerik olarak, büyük ve ölümsüz eserler bırakan Avrupa romantizminden, bizim romantizmimizin tek iyi noktası hayal, ilham, lirizm güdüsü ve yüksek ruhtur*"[149].

Araştırmacı Evangelia Khatzopoulou, açık bir şekilde, Birinci Atina Ekolü'nün hiçbir tereddüt olmaksızın doğrudan doğruya Avrupa romantizminden etkilendiğini beyan etmektedir: "*1830-1880 yıllarının romantik şiir sanatı asıl konusunu Avrupa romantizminden sağlamıştır*"[150].

Büyük çağdaş Yunan şairi Kostas Ouranis, Atina romantizminin, Yunanistan'a gecikme ile gelen ve çağdaş Yunan kültürünün tüm gidişatını değiştiren münhasıran Avrupa romantizminden meydana geldiğini savunmaktadır:

> "*1830 yılının fırtınalı Avrupa romantizmi, Wether ve Misse'nin romantizmi. Tutkulu duyguların, mağlup edilemez arzuların ve çalkantılı ruhların Avrupa romantizmi, Atina romantizminin esas temelini oluşturmuşlardır. Bir siklon gibi Avrupa'dan geçen bu romantizm, Yunanistan'a varmış ve onu tüm gücü ile aydınlatmıştır*"[151].

---

[148] Vasiliki Misiou, *Peri Metafraseos Poiiton: Theoritikes Topothetiseis Ellinon Poiiton tou 19ou kai 20ou Aiona kai i Epidrasi tous sto Metafrastiko tous Ergo*, Didaktoriki Diatrivi, Aristoteleio Panepistimio Thessalonikis, Skholi Filosofiki, Tmima Agglikis Glossas kai Filologias, Tomeas Metafrasis kai Diapolitismikon Spoudon, Thessaloniki 2013, s. 147.
[149] Andreas Karantonis, *a.g.m.*, ss. 21-22.
[150] Aleksandros Rizos Ragkavis, *a.g.e.*, s. 15.
[151] Kostas Ouranis, *Oi Dikoi mas kai oi Ksenoi*, Tomos II, Ekdoseis Estia, Athina 1990, s. 20.

Aynı görüşleri Konstantinos Kasinis de ifade etmekte ve Avrupa romantizminin çağdaş Yunan Edebiyatının biçimlemesinde oynadığı tahrip edici rolü vurgulamaktadır: "*Çağdaş Yunan edebiyatı, birçok durumda yabancı edebiyat ile olan çaprazlamanın mutlu bir sonucudur. 19. asrın ortalarında çağdaş Yunan eğitiminin Fransız eğitimine yönelmesi tamamlanmıştır. 19. yüzyılda yayımlanan 2.726 adet ciltten %67'si Fransız dilinden gelmiştir*"[152].

Birinci Atina Ekolü'nün şiirleri içinde öne sürülen belirgin pesimizm, aynı zamanda klasik devrin edebiyatından ve felsefesinden kaynaklandığı unutulmamalıdır. Çağdaş Yunan romantizmi süresinde, arkaik Yunanistan'a olan tapınmanın çoğaldığı da not edilmektedir. Atina romantizminin yeni sanat hareketi, arkaik Yunan kültürüne karşı olan saygısı ve atasının şanına tekrar geri dönme arzusu ile temayüz etmiştir. Romantik yazarların bir çoğu, özellikle Avrupa kültürünün ilk şairi ve babası olarak Homeros karşısında, klasik devrin metinlerine canla başla bağlılık ve hatırı sayılır bir tutku göstermişlerdir[153]. Diğer taraftan, arkaik dilin kullanılması sırasıyla, klasik eğitime eşdeğer bir eğitimi elde etmek için Yunan ruhunun arzusunu da ifade etmektedir[154].

Arkaik Yunanlılar eserlerinide ilk olarak, insanın hayatını karakterize eden katı talihi, umutsuzluğu ve karamsarlığı öğretmişlerdir. Yunan romantik şairler, arkaik klasik yazarların şaheserlerini ayrıntılı bir şekilde incelemişler ve varoluşun beyhudeliğinden ve pesimizm fikirlerinden belirgin bir şekilde etkilenmişlerdir. İlias Voutieridis bu konu hakkında haklı olarak aşağıdaki gözlemlerde bulunmuştur:

> "*Arkaik dönemde yaşamış Yunanlı, hayatın gerginliğini içinde derin olarak hissetmektedir ve bunun için de yalnızca onu geç veya erken kaybedeceği endişesi yüzünden azap çekmekte ve aynı zamanda var oluşun tüm acısını, üzüntüsünü hissetmekte ve bu yüzden ölümü bu çıkmazdan bir kurtuluş olarak kabul etmektedir*"[155].

---

[152] Konstantinos Kasinis, *a.g.e.*, s. 17.
[153] *The Cambridge Companion to British Romanticism*, Edited by Stuart Curran, Cambridge University Press, Cambridge 2011, s. 150.
[154] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 172.
[155] Georgios Zoras, *Oi Romantikoi*, Spoudastirio Byzantinis kai Neoellinikis Filologias Panepistimiou Athinon, Athina 1987, s. 95.

Aynı araştırmacı, gerek antik gerekse çağdaş Yunanlının aşırı bir felsefî pesimizme sahip olduğunu ileri sürmektedir. Bunun sonucu olarak, hayatı gerçek boyutunda karşılamaktadırlar ve katı gerçeği güzelleştirmek gibi bir niyetleri yoktur:

> "*Genel olarak, arkaik Yunanlı ve aynı zamanda modern Yunanlı da hayatı varoluşun derin duygusuyla karşılarlar ve varoluşun yalnız müspet tarafını da göstermek istemezler. Şiirin içinden bile, hayatı karşıladıkları bu pesimistik ve melankoli yolu, tümüyle Yunanlı olarak karakterize edebileceğim bir romantizmi oluşturduğunu söylemeye cesaret buluyorum. Bu Minermos'un ve Aiskhylos'un klasik eserlerinde ve aynı zamanda modern halk türkülerinde yaygın olan bir romantizmden ibarettir*"[156].

Konstantinos Dimaras sırasıyla, Yunan ruhu içerisindeki romantizmin başlangıcını araştırmaya çalışırken, şunları vurgulamaktadır: "*Şimdi Yunanistan'dan bahsediyorum, Yunan ruhundan bahsediyorum. Romantik psikoloji ile Yunan psikolojisi arasında bir kesişme noktası, bir rastlantı ortaya çıkmaktadır. Romantik unsur saklı olsa bile, Yunan ruhunda da bulunmaktadır*"[157].

Melankoli ve ölümün dünyasına değinen hayat görüşü ilk çağlardan beri kendini açığa vurduğuna göre Yunan halkı için yabancı değildir. Dimitrios Liantinis, pesimizmin kaderin kötü tarafını ilk defa ayrıntılarıyla inceleyen ve acı ile hayatın beklenilmeyen ve kestirilemeyen devrilişi ile ilk defa meşgul olan arkaik dünyada köklerinin bulunduğunu gayet isabetli bir şekilde ileri sürmektedir:

> "*Cehaletin ve yanılgının ilk noktası, Yunanlıların aşırı melankolik bir toplum olmaları hususunu bizlere hiçbir zaman öğretmedikleridir. Daha evvel veya daha sonra hiçbir millet derin bir karanlığa ve Yunanlıların vardıkları masif sıfıra varmak için, tabiatın bilinmeyenlerini ve ruhun gizemlerini incelememiştir. Hiçbir millet Yunanlılarda olduğu gibi, beyhudeliğin ve iğrençliğin siyah karanlığına batmamıştır. Hiçbir teori eski Yunanlıların dünya teorisi kadar, en çok yakınmayı ve çaresizliği ifade*

[156] İlias Voutieridis, *a.g.e.*, s. 99.
[157] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 5.

etmemiştir. Yunanlılar acının ve şiddetli sessizliğin manevi sorumluları, öncüleri ve yaratıcılarıdır"[158].

Dimitrios Liantinis klasik çağın pesimizmini ifade etmeye çalışırken şunları kaydetmektedir:

"*Yunanlılar genel olarak pesimisttiler ancak onların pesimizmi mutluluk vericiydi. Korkularının kenarında merhamet beklemekteydi. Sanatlarının tüm yapıtı görünmeyen bir üzüntü idi. Bu bir tehdit gibi idi. Her şey katı bir çıkmaza ve bir sıfıra götürmektedir. Stoik felsefe, insan mantığı ile, davet edilen ölümlü insanın, acının ağırlığına tahammül etmeye dayanamadığı zaman, intiharı bile tavsiye etmektedir. Stoik felsefenin birçok öğretmen ve öğrencisi intihar etmiştir. Antik Yunanlılar, ölüm düşüncesine karşı kahramanlıkla durmaktadırlar*"[159].

Atina Üniversitesi profesörü Dimitrios Liantinis'e göre, Yunanlılar, feryadın, sessizliğin, yakınmanın ve ümitsizliğin, ilk yaratıcılarıdır. Kader ve felaketin anlamı ile ilk defa Arkaik Yunanlılar meşgul olmuşlardır. İnsanla ilgili olarak, kötülüğü dünya çapında bir düzeyde görmüşlerdi. Arkaik Yunanlılar melankolilerini sanata dönüştürüyorlardı. Red edilmeyi kuvvete ve terk edilmeyi sebata dönüştürmüşlerdi. Arkaik Yunan yazarları, münhasıran ve yalnız acı ile ve insan kaderinin katı yüzüyle meşgul olmuşlardır. Aşağıda size tarif edeceğimiz olay arkaik klasik düşüncenin pesimizme ve melankoliye olan yönelimini ispat etmektedir. Söylenenlere göre, bir zamanlar Homeros ve Hesiodos arasında, ikisinden hangisinin daha büyük ve nitelikli olduğunu takdir etmek için bir şiir yarışması (tanınmış Certamen Homeri et Hesiodi) düzenlenmişti. Takdir komitesi saygı ile iki bilge insana sorular sormaya başlamıştı. Amaçları ikisinden hangisinin sorulan meselelerde daha mantıklı bir cevap vereceğini tespit etmekti. Hesiodos'a sordular. O, sağ görü ile cevap verdi. Dile getirdiği konular zengin deneyimli ve hayatı tutku ile ve güçle yaşayan bir insanı göstermekte idi[160].

Sıra Homeros'a geldiği zaman takdir komitesi ona şu soruyu sordu: İnsanda en büyük iyiliğin ne olduğunu bize söyler misin? Homeros şu cevabı verdi: "*Tüm*

[158] Dimitrios Liantinis, *Ta Ellinika*, Ekdoseis Vivliogonia, Athina 1999, s. 119.
[159] Dimitrios Liantinis, *Polykhronio, Stoa kai Romi*, Ekdoseis Athina, Athina 2005, ss. 16-17.
[160] Dimitrios Liantinis, *Ta Ellinika*, s. 121.

erkekler ve kadınlarda en mükemmel olan, insanın hiçbir zaman doğmamasıdır". Jüri bu cevaba şaşırdı. Ancak, takdir heyeti arasında bulunan kurnaz biri, ikinci bir soru ile devam etti: Bilge Homeros, insanda ikinci iyiliğin ne olduğunu bize söyler misin? Homeros şu cevabı verdi: "*İnsandaki ikinci iyilik insan doğduğu zaman hemen ölmesidir*"[161].

Homeros'tan başka, aynı pesimistik teoriyi ifade eden, Platon, Sofoklis, Euripides, Vakhilidis ve Theognis gibi diğer birçok Yunanlı, insana verilen en büyük armağanın ölüm olduğunu desteklemektedirler. Aşağıda, felsefî düşüncelerinde pesimizmin etkisini ispat eden tanınmış klasik yazarların vecize ve özdeyişlerini sıralamaktayız.

Ploutarkhos'a (M.S. 46 - 120?) göre var olmama, varoluşun kendisinden daha büyüleyicidir: "***Άριστον γαρ πάσι και πάσαις το μη γενέσθαι. Δεύτερον δε το γενομένους αποθανείν ως τάχιστα***" ("*Tüm erkek ve kadınlarda, mükemmel olan doğmamaktır. İkinci mükemmel ise doğanların biran önce ölmeleridir*")[162].

Platon'un (M.Ö. 427 - M.Ö. 347) da yine o kadar önemli sözü şöyledir: "***Την ειμαρμένην ουδ' αν είς εκφύγοι***" ("*Bir kimsenin kaderinden kaçması mümkün değildir, insanın yazgısı değişmez*"). İnsan ne yaparsa yapsın kaderinden kaçamaz. İnsan, Tanrı'nın kendisine takdir ettiği bir kaderin içinde hapsedilmiştir. Hayatının hareketleri sınırlıdır ve talihi zaten o doğmadan önce belirlenmiştir[163].

Antik Yunan filozofu Dimokritos, (M.Ö. 460 - M.Ö. 370) tanınmış vecizelerinin birinde şunları söylemektedir: "***Ο κόσμος σκηνή, ο βίος ένα θέατρο. Ήλθες, είδες, απήλθες***". ("*Dünya bir sahne, hayat ise bir tiyatrodur. Geldin, gördün ve ayrıldın*"). Dimokritos'a göre, hayatımız bir tiyatro oyunudur, bir trajedidir ve başrol oyuncuları insanlardır. Tiyatro gösterisinin sonunda, her şey hüzünlü ve

---

[161] Thomas Allen, *Homeri Opera*, Volume V, Edition Oxford Clarendon Press, Oxford 1939, s. 288: "*αρχήν μεν μη φύναι επιχθονίοισιν άριστον φύντα δ' όμως ώκιστα πύλας Αίδαο περήσαι*".
[162] Ploutarkhos, *Paramythikos pros Apollonion*, Ekdoseis Zitros, Athina 2007, s. 235.
[163] Platon, *Plato, Complete Works*, Ed. John M. Cooper, Assoc. Ed. D. S. Hutchinson, Cambridge 1997, s. 1243.

çirkindir, zira başrol oyuncuları kahramanlar ve aktörler ölümün kuvvetiyle vurularak yere düşmüşlerdir[164].

Klasik devrin yazarı Euripides, (M.Ö. 480 - M.Ö. 406) *İfigeneia en Avlidi* (*Ιφιγένεια εν Αυλίδι*) isimli tragedyasında şunları yazmaktadır: ***Θνητών όλβιος εις το τέλος ουδείς*** ("*Hiçbir insan sona kadar talihli değildir*"). Tüm insanlar, hayatlarının sonunda ölüm ile yüz yüze gelecekler ve hiçbiri bu yazgı buluşmasından kaçınmayı başaramayacaktır[165].

Sofoklis (M.Ö. 496 - M.Ö. 406), tragedyasının başroldeki kahramanı Kral Oidipous'un ağzından şöyle haykırmaktadır: "***Μη φύναι τον άπαντα νικά λόγον το δ', επεί φανήι, βήναι κείσ' οπόθεν περ ήκει πολύ δεύτερον ως τάχιστα***". ("*Her şeyden en iyisi bir kimsenin doğmamasıdır veya mademki ışığa geldi, geldiği yere bir an evvel dönmelidir*")[166].

Sofoklis, *Antigoni (Αντιγόνη)* tragedyasında aşağıdaki mısra ile insan hayatının tüm trajikliğini ifade etmektedir: "***Α μοιρίδια τις δύνασις δεινά***" ("*Kaderin kuvveti korkunçtur*"). Kaderin kuvveti o kadar korkunçtur ki, hiçbiri buna karşı gelemez ve ona boyun eğdiremez[167].

Yazar Menandros (M.Ö. 342 - M.Ö. 291) en tanınmış özdeyişlerinden birinde acı bir gerçeği ifade etmektedir: "***Ον γαρ οι Θεοί φιλούσιν, αποθνήσκει νέος***" ("*Tanrı tarafından seçilmiş olanlar genç ölürler*"). Gençlerin ölümü, ihtiyarlığın, hastalığın ve beyhudeliğin kötülüğünden onları kurtaracağı andan itibaren kurtarıcıdır[168].

Pindaros, (M.Ö. 522 - M.Ö. 443) bir mısrasında büyük bir gerçeği ifade etmektedir. İnsan bir yavaş veya hızlı bir şekilde sonsuzlukta kaybolacak bir gölgedir: "***Τί δε τις, τι δ'ούτις; σκιάς όναρ άνθρωπος***" ("*İnsan bir gölgenin hayalidir*").

---

[164] Democritus, *Democritus (Great Philosophers)*, by Paul Anthony Cartledge, Edition Taylor & Francis, United Kingdom 1999, s. 656.
[165] Euripides, *İfigeneia en Aulidi*, Ekdoseis Eleysis, Athina 2003, s. 98.
[166] Sofoklis, *Oidipous epi Kolono*, Metafrasi G. Griparis, Ekdoseis Estia, Athina 1937, s. 1224.
[167] Sofoklis, *Antigoni*, Metafrasi G. Griparis, Ekdoseis Estia, Athina 1941, s. 951.
[168] Menandros, *Apanta*, Ekdoseis Kaktos, Athina 1993, s. 88.

İnsanın hayatı kısa ve geçici hayatı ile kıyaslanmaktadır, her şey bir gölge, her şey külden ibaret, insan yaşamının gerçekte hiçbir önemi yoktur[169].

Mimnermos'un (M.Ö. 670 - ölümü takriben M.Ö. 6. yüzyıl), yazmış olduğu ve aşağıda sunduğumuz "*οἷά τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη*" (*baharın çiçek açma mevsiminin doğurduğu yapraklar gibi*) şiiri, lirik şiir sanatının en duygulandırıcı şiirlerden biri olarak kabul edilmektedir. Mimnermos, Kolofon'da (İzmir Değirmendere) yaşamış ve M.Ö. 630-600 yılları arasında temayüz eden lirik bir şairdir. Aşk ağıtının (elejisinin) babası sayılmaktadır. Aşkın ve melankolinin şairidir ve şiirleri şehvet, zevk, ihtiyarlık ve ölüm korkusunu anlatırlar. Bu somut şiirin ilham kaynağı Homeros'un İlyada destanındaki ve bu şekilde tercüme edilen bir mısra olmuştur: *οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δέ καί ἀνδρῶν* (Z 146): *Ağaçların yaprakları nasıl ki düşüyor ve yerlerine yenileri geliyorsa, insan nesilleri de birbirinin ardından gelmektedir*. Tüm şiir gençliğin ve ihtiyarlığın karşıtlığı üzerine inşa edilmiştir. Mimnermos'a göre, insan iki katı yazgı tarafından çevrilmiştir. Bunlardan birincisi ihtiyarlık yazgısı ikincisi ise ölüm yazgısıdır. Gençlik dönemi bitince, insanda hiçbir ümit kalmaz ve bu yüzden hemen ölmesi daha iyidir[170].

Antik Yunanlılar için, gençlik tek bir mutluluk kaynağıdır ve bu mutlu dönemin sonunda hiçbir teselli ve hiçbir merhamet bulunmamaktadır. Aşağıda Mimnermos'un karakteristik (tipik) şiiri yer almaktadır:

ἡμεῖς δ', οἷά τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη

ἔαρος, ὅτ'αἶψ' αὐγῆις αὔξεται ἠελίου,

τοῖς ἴκελοι πήχυιον ἐπί χρόνον ἄνθεσιν ἥβης

τερπόμεθα, πρός θεῶν εἰδότες οὔτε κακόν

οὔτ' ἀγαθόν Κῆρες δέ παρεστήκασι μέλαιναι,

ἡ μέν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου

[169] Pindaros, *Pithionikoi tou Pindarou*, Metafrasi Th. Staurou, Ekdoseis İnstitouto Neoellinikon Spoudon (İdryma Manoli Triantafyllidi), Athina 1980, s. 456.
[170] Dimitrios Vernardakis, *O Arkhaios Aiolikos Lyrismos*, Ekdoseis 24 Grammata, Athina 2017, s. 456.

ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο μίνυνθα δέ γίνεται ἥβης

καρπός, ὅσον τ' ἐπί γῆν κίδναται ἠέλιος.

αὐτάρ ἐπήν δή τοῦτο τέλος παραμείψεται ὥρης,

αὐτίκα δή τεθνάναι βέλτιον ἤ βίοτος

Μίμνερμος, *Ελεγείες*, (2D/2W.)

Çağdaş Yunanca Çevirisi

'Οπως τα φύλλα που γεννά η ανθοφόρα εποχή της Άνοιξης,
καθώς μεγαλώνουν με το φως του ήλιου γρήγορα,
όμοιοι και εμείς μ' αυτά για λίγο χρόνο χαιρόμαστε
τα άνθη της νιότης μας, χωρίς να γνωρίζουμε
απ' τους θεούς ούτε κακό ούτε καλό
Κι οι μαύρες Μοίρες κοντά μας στέκονται,
η μια το κακό των σκληρών των γηρατειών κρατώντας
κι η άλλη το τέλος του θανάτου
για λίγο διαρκεί της νιότης ο καρπός τόσο
όσο ο ήλιος το φως του απλώνει πάνω στη γη κάθε ημέρα.
Όμως, όταν φτάσει το τέλος αυτής της εποχής της νιότης,
καλλίτερα αμέσως να πέθαινα παρά να ζω.

Türkçe Çevirisi

Baharın çiçek açma mevsiminin doğurduğu yapraklar gibi
güneş ışığı ile hızlı büyüdükleri zamanda
bunlarla aynı olan bizler, kısa bir süre zevkine varırız
gençliğimizin çiçeklerinin,
Tanrılardan ne kötülük ne de iyilik tanımadan
ve kara yazgı perileri yanımızda durmakta
Biri zor ihtiyarlığın kötülüğünü elinde tutarak
diğeri ölümün sonunu
Gençliğin meyvesi az sürer
Güneşin yeryüzünün üstüne her gün yaydığı ışık kadar
Ancak, bu gençlik döneminin sonu gelince

yaşamaktansa hemen ölmem daha iyidir.

Mimnermos Vecizeler - (Elejiler), (2D-2W)

Bu örneklerden, Atinalı romantiklerin şiir dünyasının, bir yandan Avrupa romantizmine bir o kadar da Antik Yunan klasik döneminin mirasının temellerine dayandığı kesinlikle anlaşılmaktadır. Eserlerinde ifade edilen pesimizm, daha önce belirtilen önemli iki kaynak olan ilham ve nüfuz tarafından etkilenmekte ve değişikliğe uğramaktadır. Ancak diğer taraftan eserlerinde hüküm süren pesimizmin ve melankolinin, az kişinin anlayabileceği, derin bir felsefî, düşünsel dünyaya yönelik kişisel ve doğuştan gelen yönelimlerinden kaynaklandığı unutulmamalıdır. Atinalı romantikler, acıyı, haksızlığı, var oluşun beyhudeliğini yaşamakta ve tüm bunları mısralar ile ifade etmektedirler. Atinalı romantiklerin şiir sanatı gözyaşlarına benzer, her mısra yüreklerinin ve ruhlarının derinliklerinde bulunan mutsuzluğu yansıtmaktadır.

Atinalı romantik şairler, ruhlarının yükselmesi ve selameti için mücadele etmekten geri durmamışlardır. Atinalı romantik şairler, şiirlerin içinde insan ruhunun derinliklerine doğru bir iniş (dalış) gerçekleştirirler, fiillerinin oluşturacağı akıbetlerin bedelini umursamadan kendilerinin ve dünyanın karanlık geçitlerini boydan boya geçerler. Hayatın yukarıdaki bu durumu, aklımıza Nikos Kazanzakis'in *Anafora ston Greco* (*Αναφορά στον Γκρέκο / El Greco'ya Mektuplar)* adlı eserindeki sarsıcı sözlerini getirmektedir. Orada karakteristik olarak şunları söylemiştir:

> "*Tanrının oğlu denmesi için layık olan her insan, haçını yüklenir (kaldırır) ve kendi Golgotha*[171]*sına çıkar. Birçok kişi en çoğu birinci ve ikinci basamağa ulaşırlar, nefes nefese kalırlar, istikametlerinin yarısında yere düşerler ve haça gerilmek, tekrar dirilmek ve ruhlarını kurtarmak için Golgotha'nın -borcun zirvesini kastetmekteyim- zirvesine varamazlar. Çekinirler, haça gerilmekten korkarlar ancak haça gerilmenin tekrar dirilmenin tek yolu olduğunu ve başka bir yolun bulunmadığını bilmezler*"[172].

[171] Γολγοθάς [Golgothas] İsa peygamberin çarmıha gerildiği yer (mec.) uzun süren çileli ve acı veren durum, çile, cefa. İbrahim Kelağa Ahmet, *Yunanca-Türkçe Arkaik Sözler ve Eylemsiler Sözlüğü*, İthaki Yayınları, İstanbul 2016, s. 88.

[172] Nikos Kazantzakis, *Anafora ston Greco*, Ekdoseis Kazantzaki, Athina 2014, s. 17.

1.2. Birinci Atina Ekolüne ve Çağdaş Yunan Romantizmine Yapılan Eleştiri

1850 yılı ve sonrasında, Birinci Atina Ekolü ve çağdaş Yunan romantizmine yönelik eleştiriler çoğalmaktadır. Atina Üniversitesi'nin organize ettiği şiir yarışmalarında, gerek Ralleios'ta, gerekse Voutsineos'ta olduğu gibi, eleştirinin esas üyeleri olarak faaliyette bulunan bir yandan o zamanın edebiyatçıları, diğer yandan ise akademisyenleri romantik şiirin karşışında yer almışlardır. O devrin düşünürler dünyası, ölümü öven ve onun hayatın problemlerine karşı tek çözüm olduğunu kabul eden pesimist (kötümser) bir şiir sanatından ve arkaik Yunan dilinden uzaklaşmak ve bir değişiklik istemekteydiler. O zamanın düşünürleri, gerek ağdalı Yunan dilinin (Katharevousa) kullanılmasında gerekse pesimist şiir konularının seçiminde sınırı aşan bir şairlik ifratına tahammül edememekteydiler[173].

Yarışmaların eleştirmenleri, gerek edebiyatta, gerekse sosyal hayatta uç romantik tezahürlere karşı, menfî bir tutum sergilemişler ve antik klasik Yunanistan'ın kültürünü desteklemişlerdir.

Eleştirilen eserlerin büyük bir kısmının Avrupa romantik edebiyatını kopya etmeye başladığı andan beri, eleştirmenler romantizmi Yunanistan'ın örf ve adetlerine karşı tehlike oluşturan yabancı kaynaklı akım olduğu şeklinde ihbar etme mecburiyetinde kalmışlardır[174]. Akademisyen eleştirmenlerin konuşulan dilin kullanımı ile ilgili karşı gelmelerinden başka, sunulan eserlerde gözledikleri romantizmin ifratına karşı görüşleri müşterektir. Genel olarak İngiliz romantik şair Byron'dan tahrip edici bir şekilde etkilenen 19. yüzyıla karşı eleştirmenlerin konumu her zaman menfî olmuştur. Bununla birlikte, Avrupa romantizmi ile ithal edilen ve Yunan sosyal hayatı için tehlike arz eden, saçmalıklar, gariplikler, hakikatin küçümsenmesi, ağıtlar, ölüme yönelim, intihar için yapılan ağıtlar/övgüler, delilik, baskı, meşru olmayan aşklar, ihtiraslar, felaketler mahkûm edilmiştir[175].

---

[173] Panagiotis Moullas, *İ Dekati Mousa, Meletes gia tin Kritiki*, Ekdoseis Sokoli, Athina 2001, s. 58.
[174] Euripidis Garantoudis, "İ Klasikistiki Ropi pros tin Arkhaiotita", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os Aionas)*, Neoteri Elliniki Logotekhnia, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 134.
[175] Aleksandra Georganta, *a.g.e.*, s. 35.

Akademisyen jüri üyeleri birçok noktada değişik görüşlere sahip olabilirler, ancak tek bir şey için tümüyle aynı görüşü paylaşmaktadırlar. O da romantizm kaynaklı sınamadır. Birinci Atina Ekolü şiirlerinde gittikçe daha belirgin olmaya başladığı andan itibaren romantizmle ivedilikle mücadele edilmesi gerektiği görüşü hâkimdi. Romantizmden kaynaklanan tehlike, düşünce hayatının çerçevesi içerisinde sınırlandırılamazdı. Yunan toplumuna dağılmış ve onu bütünüyle sabote eden bir tehlike olarak da yaşanmaktaydı. Romantizm, akademisyen jüri üyeleri tarafından, tüm dengeleri alt üst eden yabancı kaynaklı bir çaba olarak ele alınmaktaydı. Bunun girişi aynı zamanda yalanın ve yabancı örf ve adetlerinin girişi de demekti. Akademisyen eleştirmenlere göre, yeni Yunan romantizmi hangi tehlikeleri saklamakta idi? En başta mantık ve hakikatin alt üst olması. Sebepsiz ümitsizlik, ağıt, intihar isteği gibi konular, artık çağdaş Yunan şiir sanatında yer almamalıydı[176].

Atina Üniversitesi profesörü ve aynı zamanda şiir yarışmalarının eleştirmen kurul üyesi Konstantinos Asopios, zaten 1850 yılından beri meşhur ancak tamamlanmamış *İstoria ton Ellinon Poiiton kai Syggrafeon* (*Ιστορία των Ελλήνων Ποιητών και Συγγραφέων* / *Yunan Şair ve Yazarların Tarihi*)[177] adlı eserini yayınlamıştı. Bu hacmi büyük kitap, eski Yunan edebiyatı ile ilgilidir. Ancak yazar bir madde başında bazen 19. yüzyılın çağdaş Yunan ve yabancı edebiyatına da atıfta bulunmaktadır. Özellikle de popüler olan ve antik Yunan yazarı Euripidis'i ilgilendiren bir madde başında önemsiz şairlere karşı şiddetli bir eleştirel açıklama yapma fırsatı bulmuş ve devrindeki Yunan şairlerine doğrudan doğruya atıfta bulunmuştu: "*Zamanımız kendilerini önemli sayan ve kendilerinden daha budala olan bir kitle tarafından övgü ile anılan değersiz şairlerle dolmuş taşmıştır*"[178].

Üniversite şiir yarışmalarının başlangıcından beri profesörler, mübalağa ve hayal ürünü olan unsurları onaylamamakta idi. Zaten, 1853 yılından beri, Ralleios şiir yarışmasında raportör üye olan Aleksandros Rizos Ragkavis şairlere kendini tutma, sağduyu, daha mantıklı ve daha yumuşak bir ton kullanmaları için nasihatler

[176] Panagiotis Moullas, *Rikseis kai Synekheies, Meletes gia ton 19ο Aiona*, ss. 307-308.
[177] Konstantinos Asopios, *İstoria ton Ellinon Poiiton kai Syggrafeon*, Tomos A, Ek tou Typografeiou S. K. Vlastou, En Athinais 1850, s. 193.
[178] K. Asopios, *a.g.e.*, s. 61.

vermektedir: "*Aşırı fantezi ve aşırı şiir mısraları her zaman ilham örneği değillerdir*"[179].

Buna ek olarak yine Atina Üniversitesi profesörü Konstantinos Asopios sırasıyla 1853 yılında, bilinen çalışması olan *Ta Soutseia, itoi o Kyrios Panagiotis Soutsos en Grammatikois, en Filologoi, en Skholarkhais, en Metrikois kai en Poiitais Eksetazomenos* (*Τα Σούτσεια, ήτοι Ο κύριος Παναγιώτης Σούτσος εν γράμματικοίς, εν φιλολόγοις, εν σχολάρχαις, εν μετρικοίς και εν ποιηταίς εξεταζόμενος* / *Soutseia Yani Tahsilliler, Filologlar, Okul Müdürleri Arasında, Metrik ve Şiir Üzerine İmtihan Edilen Bay Panagiotis Soutsos*)[180] adlı eserinde Yedi Adalar (Eptanisiaki) şiirinde, halk örf ve adetlerini ve halk tarafından konuşulan dili savunmaktadır. Adı geçen eserin bu geniş açıklamalı eleştirisi romantik şair Panagiotis Soutsos'u ve onun eseri olan *Nea Skholi tou Grafomenou Logou İ Anastasis tis Arkhaias Ellinikis Glossis Ennooumenis ypo Panton* (*Νέα Σχολή του Γραφομένου Λόγου ή Ανάστασις της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης εννοουμένης υπό πάντων* / *Yazı Dilinin Yeni Ekolü, Herkesin Teveccühüne Nail Olmuş Antik Yunancanın Dirilişi*) adlı eserini, (1853)[181] romantizm hareketini ve ağdalı Yunan dilini ya da başka bir deyişle arı dili (Katharevousa) hedef almaktadır. Asopios'un yukarıdaki çalışması, dönemin romantizme karşı olan en önemli metnini oluşturmuş ve çağdaş Yunan romantizm hareketine büyük bir darbe vurmuştur. Konstantinos Asopios ile Panagiotis Soutsos arasındaki bu edebî çatışmaya daha sonra sırasıyla bu çalışmanın ikinci bölümünde değinilecektir.

1857 senesinde o akademik yılın Ralleios şiir yarışmasının raportörü olan üniversite Profesörü Stefanos Koumanidis şu hususlara dikkati çekmektedir: "*Bu şiir yarışmasına sunulan şiirlerin büyük bir hoşnutsuz çılgınlığın verilerini bulundurduğunu gözlemledik. Birinci Atina Ekolü'nün şiir eserleri düşmanca olup Yunan ruhu ve tabiatına karşıdır*"[182].

---

[179] Krisis 1853, "O Poiitikos Agon tou etous 1853", *Pandora*, Athina tarihsiz, s. 3.
[180] Konstantinos Asopios, *Ta Soutseia, itoi o Kyrios Panagiotis Soutsos en Grammatikois, en Filologoi, en Skholarkhais, en Metrikois kai en Poiitais Eksetazomenos*, Athina 1853.
[181] Panagiotis Soutsos, *Nea Skholi tou Grafomenou Logou İ Anastasis tis Arkhaias Ellinikis Glossis Ennooumenis ypo Panton (Meta tinon Dokimion autis tis Glossis)*, Ek tou Typografeiou N. Aggelidou, En Athinais 1853.
[182] Krisis 1857, "Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou etous 1857", Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1857, ss. 8-9.

Dimitrios Vernardakis, 1857 tarihli *Maria Doksapatri* (*Μαρία Δοξαπατρή)* adlı tiyatro eserinin giriş kısmında Yunanistan'ın o devrindeki edebî durumu hakkında düşüncelerini ve fikirlerini takdim etmekte ve çağdaş Yunan lirik şiir sanatının bulunmadığına dikkat çekmektedir. Yazara göre ümit uzak bir gelecekte saklıdır çünkü içinde bulunduğumuz dönemin şiir üretiminin ümitsiz olduğu gerçektir, demektedir: "*(...) genel olarak Yunanistan'da tiyatro ve şiir bulunmamaktadır. Yunan romantik şiirinin Avrupa'daki şaheser eserlerle bir ilgisinin bulunduğu aşikârdır. Hiçbir değer kalıntısı olmadan ortaya çıkmakta ancak gelecekte değişimi getirecek büyük bir şairin ortaya çıkması da mümkündür*"[183].

1859 yılında, Spiridon Zampelios, *Pothen i Koini leksis tragoudo? Skepseis Peri Ellinikis Poiiseos (Πόθεν η κοινή λέξις τραγουδώ; Σκέψεις περί ελληνικής ποιήσεως / Neden Ortak Kelimenin Şarkısını Söylüyorum? Yunan Şiirine Dair Düşünceler*) adlı eserinde, romantik fanteziye, millî gerçeğe ve Yunan sosyal hayatının gereksinimlerine hiçbir şekilde uymayan bir şiir sanatına karşı hücumda bulunmaktadır[184].

Dimitrios Vernardakis'in yine tiyatro tragedyası *Kypselidai* (*Κυψελίδαι)* adlı eserinin (1860) önsözünde, çağdaş Yunan romantizmine karşı yönelttiği eleştiri çok daha sert olmuş ve şiir sanatının genel karakterlerinin mantıksız, yalan boş laflar ve hayal olduklarını vurgulamıştır[185]. Ona göre, çağdaş ve antik Yunan şiiri arasında en ufak bir mukayese yoktur: "*Antik şiirin mükemmelliği birçok seviyelerde eksik olan çağdaş şiire dokunamaz ve mukayese edilemez*"[186].

Devam eden on yılda (1860-1870) romantizm egemenliğine devam etmekte ancak ilk ciddi kopmalar ve geleceği kesin olan değişimin ilk haberleri ortaya çıkmaktadır. Ralleios yarışmasının halefi Voutsinaios'daki şiir yarışmasında, eleştirmenlerin hoşnutsuzluğu derece derece artmaktadır. 1863 yılında o akademik yılın şiir yarışmasının raportörü Dimitrios Vernardakis, eserlerin niteliklerinin çok

[183] Dimitrios Vernardakis, *Maria Doksapatri*, Typois Ktena kai Soutsa, Athina 1865, ss. 9-10.
[184] Sotirios Zampelios, *Pothen i Koini Leksis Tragoudo? Skepseis peri Ellinikis Poiiseos*, Typois Ktena kai Soutsa, Athina 1859.
[185] Dimitrios Vernardakis, *Kypselidai*, Typografeiou B. G. Teunerou, Lipsia 1860, s. 22.
[186] Dimitrios Vernardakis, *a.g.e.*, s. 23.

düşük olduğunu kabul etmiştir. Kendi görüşüne göre, çağdaş Yunan şiiri münhasıran ve salt olarak yabancı tesirleri esas aldığı takdirde müspet ve yaratıcı neticeler vermeyecektir: "*Şairler esinlerini halkın ve milletin ruhunda aramamakta, yabancı edebiyat ve medeniyetlerde aramaktadır*"[187].

1863 yılında Angelos Vlakhos tarihî şiiri *Feidias ve Periklis*'in (*Φειδίας και Περικλής)* önsözünde, romantizm akımını tamamen reddetmekte ve neoklasisizm ideolojisini benimsemektedir. Bu somut şiirin önsözü, romantizm olayına karşı açık polemik bir eleştiri olarak kabul edilebilir. Aynı şair, şiiri hakkında şunları ifade etmektedir: "*Şiirim tamamen romantizmden uzaktır. Çığlıklar, ağıtlar içermemekte ve ölüm çağrısına hiçbir zaman atıfta bulunmamaktadır. Romantizmle en ufak bir ilişkisi olmayan bir şiir yazmaya çalıştım*"[188]. Yukarıdaki şiir, Voutsinaios şiir yarışmasına sunulmuş ve pek çok müspet eleştiriler almıştır.

1864 yılında Petros Vrailas Armenis, *Klassikoi kai oi Romantikoi* (*Οι Κλασσικοί και οι Ρομαντικοί / Klasikler ve Romantikler*)[189] adlı çalışmasında Yunan romantizm ekolünü menfî olarak değerlendirmekte ve edebiyatçılara orta bir çözüm, yani klasik gelenek ile Avrupa romantizm teorisinin bir kombinasyonunu takip etmelerini önermektedir.

Sonraki yıllarda, romantizme karşı olan eleştiriler gittikçe çoğalmaktadır. 1866 yılında, 19. yüzyılın önemli düşünürü sayılan Eirinaios Asopios, açık olarak romantizme karşı olan düşünceleriyle yıllık *Attikon İmerologion* (*Αττικόν Ημερολόγιον / Attiki Takvimi)* adı altında bir eser neşretmeye başlamıştır. *Attikon İmerologion'*da diğerlerinin yanında, tarihî çalışmalar, fen ile ilgili doktora çalışmaları, edebî metinler yazılmış ve Yunan düşünce faaliyeti öne sürülmüştür. Buna paralel olarak, içerik genişletilmiş ve Yunan okurlarının Avrupa'daki entelektüel hareketle uyumunu sağlamak için Yunan çevresi ve uluslararası yayın faaliyetleriyle ilgili edebî makaleler de ilave edilmiştir. Yayıncı Eirineos Asopios Yunan ulusunun o devirde düşünsel anlamda içinde bulunduğu derin uyku hali hakkında, sık sık üzüntüsünü dile getirmektedir. Düşüncenin uyanması için çağdaş

[187] Georgios Valetas, *a.g.m.*, s. 1086.
[188] Aggelos Vlakhos, *Feidias kai Periklis*, Typois D. Mavromati, Athina 1863.
[189] Petros Vrailas Armenis, *Filosofikai Meletai*, Typografeio Ermis Antoniou Terzaki, Kerkyra 1864, ss. 123-135.

düşünürlerin herhangi bir çabaya karşı isteksizliklerini eleştirmekte tereddüt etmemektedir ve o zamanın çağdaş Yunan romantik edebiyatçıları ve düşünce adamlarının tümüne karşı öfkeyle, şiddetli bir eleştiri yöneltmektedir[190].

Stefanos Koumanoudis, 1866 yılında Voutsinaios şiir yarışmasının raportörü olarak, eleştiri için sunulan eserlerden hiçbirinin en küçük bir şiirsel estetikten yoksun olduğunu beyan etmektedir:"*Mısralar ağıtlarla doludur ve tüm içerik anlaşılması çok güç birbirlerine zıt unsurlarla doludur*"[191].

1866 yılında şiir sanatı ve özellikle de millî şiir sanatı meselesi Angelos Vlakhos'u da meşgul etmiştir. *To Omirikon Zitima* (*To Ομηρικόν Ζήτημα* / *Homeros Sorunu*) adlı eserinin önsözünde, çağdaş Yunan romantizmine ve şiir yarışmalarının eleştirmenlerine saldırmakta ve şiir dilinin millî geleneksel çevreye dönmesini savunmaktadır[192].

1868 yılının şiir yarışmasında, Theodoros Afentoulis, sunulan eserlerin raportörü olarak şu sözleri yazmıştır: "*Şairlerin bu hastalıklı duygudan, bu şiirsel kötümserlikten kaçınmaları için, genç edebiyatçılara Homeros, Pindaros, Sofokles gibi büyük klasik şairleri incelemelerini ve bunlardan vücut ve ruhun gerçek hedefini anlamalarını önermekteyiz*"[193].

1870-1880 yıllarını kapsayan on yıl boyunca çağdaş Yunan romantizminin karşıtları, azalmayan bir güç ile şiddetli eleştiriye devam etmektedirler. Şairler, romantik aşırılıkları terk etmek, esinlerini güçlendirmek için Yunan sosyal hayatına ve millî ideallere yönelmeleri yönünde sürekli teşvik edilmektedir. 1870 yılının Voutsinaios şiir yarışmasında, şair ve eleştirmen Theodoros Orfanidis çok önemli bir soruyu ortaya atmaktadır: "*Çağımızda Yunanistan'da lirik (ilham dolu) şairler ve lirizm var mıdır*?". Cevap kesin olarak menfî olup, o çağın Yunan edebiyatı hakkında,

---

[190] Theodoros Vellianitis, "Asopios Eirinaios", *Megali Elliniki Egkyklopaideia*, Tomos 6, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1932, ss. 45-46.
[191] Krisis 1866, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en Etei 1866, Anognosthesia en ti Megali Aithousi tou Athinisin Ethnikou ton Ellinon Panepistimiou. Kata tin Eortin tis Egkathidryseos autou*, Typografeio D. Silivriotou, en Athinais 1866, s. 42.
[192] Aggelos Vlakhos, *To Omirikon Zitima, itoi İstoria ton Omirikon Epon*, Typois İ. Aggelopoulou, En Athinais 1866, s. 2.
[193] İlias Voutieridis, *a.g.e.*, s. 267.

şu vurguyu yapmakta bir sakınca görmemektedir: "*Lirik unsurun tüm izleri silinmiştir.*" [194] Orfanidis, Yunanistan'daki lirik şiir sanatının yokluğuna ilişkin melankolik tesbitini yaptıktan sonra: "*Avrupa romantik ekolünün prensiplerini Yunan şiir sanatına tatbik eden şairleri cesaretle uzaklaştırılmamız gerekmektedir*"[195] tespitinde bulunmaktadır.

Devam eden yılların şiir yarışmalarında, eleştirmenlerin baskıları daha belirgindir. 1871 yılı Voutsinaios şiir yarışmasının raportörü, Georgios Mistriotis, sırasıyla, lirik şiir sanatının yokluğuna atıfta bulunarak, sebebini şairler tarafından yanlış konuların ve Yunan gerçeğine uymayan yabancı kalıpların taklit edilerek seçilmesine bağlamaktadır. Yunanistan'da lirik şiir sanatı bulunmamakta çünkü özgün hayat yoktur. Eleştirmen, şiir sanatının fizikî ve tarihî gerçeklerle bir arada yürümesinin gerekli olduğunu güçlü bir şekilde vurgulamaktadır*:* "*lirik şiirin yokluğunun nedenleri, Batı Avrupa şairlerinin aşırı melankolik ruh halinden esinlenen ve okurlarına melankolik, ümitsiz ve intihar ile ölüme şiddetli bir yönelme arzusu içinde görünen şairlerin kendilerinde aranmalıdır*"[196].

Kuşku için belirgin bir eğilim, Atina romantizminin bazı belli savunucularında da görülmektedir. Atina romantizminin en büyük temsilcisi Spyridon Vasileiadis, Fransız romantizminin Atina romantik şiir sanatına menfî olarak tesir ettiğini kabul etmektedir. Şaire göre, romantik şiir sanatı esinini, esas olarak Yunan halk şiirlerinden almalı ve Avrupa romantizmi gibi yabancı şiir motiflerinde aramamalıdır. *Bütün Eserleri* (*Apanta*) başlıklı çalışmanın giriş bölümünde, şunları vurgulamaktadır: "*millî bir şiir sanatı yaratmayı ve millete faydalı olmayı ancak bizim halk şarkılarıyla başarabiliriz. Aksi takdirde Batıdan gelen herhangi bir şiir sanatı bir başarızlık olacaktır*". [197] Spyridon Vasileiadis için, Avrupa romantik şiir sanatının Yunan düşünce biçimi ve Yunan edebiyat geleneğiyle hiçbir ilgisi yoktur: "*Avrupa'da parlak bir şekilde yükselen ve özel karakteri içe dönük olan lirik şiir sanatı Yunan*

[194] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 73.
[195] Krisis 1870, s. 112.
[196] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 73.
[197] Kharalampos Anninos, "Dyo Ellines Poiitai: Vasileiadis, Paparrigopoulos kai oi Poiites peri autin", *Dialekseis Filologikou Syllogou Parnassou: Dialekseis Pioiton tou 19 Aionos*, Ekdotikos Oikos D. kai P. Dimitrakopoulou, En Athinais 1916, ss. 46-47.

seması altında maalesef güçsüz, şüpheli, bıkkınlık veren bir ve yabancı olarak sunulmaktadır"[198].

Ancak, konu burada bitmemektedir. 1873 yılında mazeretsiz ağıtlarla dolup taşan Voutsinaios şiir yarışmasında, Georgios Mistriotis ikinci kez, Yunanistan'da lirik şiir sanatının bulunmadığını ifade etmekte ve bunun mesuliyetini münhasıran ve yalnız şairlere yüklemektedir: "*hatta şairler, yaşadıkları çağda bulunmamaktadır. Çağdaş Yunan şairleri sıradan halkın tabiatını, insanî karakterini öğrenmek için çaba harcamamışlar ve aksine esinlerini başka ülkelerin ve başka çağların kitaplarından almaktadırlar*"[199]. Komisyon, sunulan eserlerden memnun kalmamış ve Yunanistan'da gelecekteki lirik şiir hakkında karamsar öngörülerde bulunmaktan da çekinmemiştir. Şiir yarışmalarının eleştirmenleri, genç şairlerin romantizmin kötülüğünden kurtulmaları için her şeyi yapmaktadırlar: "*şairlerimizim mısraları, iğrenç olup, melankoli, gözyaşı, çığlık ve sefalet ile doludur*" [200].

1873 yılında Voutsinaios şiir yarışmasında Dimitris Kampouroglou'nun *İ Foni tis Kardias mou* (*Η Φωνή της Καρδιάς μου / Kalbimin Sesi*) şiir antolojisi ödül kazanmıştır. Eser orta derecededir ancak eleştirmenler dili ve üslubunu övmüştür. Genel çizgilerde, Kampouroglou'nun tüm şiirleri halk dilinde yazılmıştır ve içerikleri de antiromantiktir. Burada yeni Yunan romantizmine karşı silah çeken ilk şairlerden biri olduğuna dikkat çekmek gerekir. Adı geçen şiir yarışmasının raportörü Georgios Mistriotis isabetli bir şekilde şunu vurgulamaktadır: "*Şair bir çok meslektaşı gibi, melankolik değildir ve aynı zamanda ölüm dünyasına yönelmemektedir. Aksine canlı, eğlenceli, neşelidir*" [201]. Aynı yıl, çağdaş Yunan edebiyatının durumu belirsiz ve tehlikeli olarak takdir edildiğinden, Georgios Mistriotis yine aşağıdaki hususa dikkat çekmektedir: "*Şairlerimizin mısraları iğrençtir. Yüreklerinin vuruşları zayıf duyguları melankoliktir. Ruhları ümitsizdir ve birçoğu ölüm fikrinden cezbedilmiş olarak varlıklarının ağır yükünden kurtulmaları için Ölümü beklemektedirler*"[202].

---

[198] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 271.
[199] Krisis 1873, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou Etous 1873, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Georgiou Mistriotou en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou*, Typografeio İoannis Aggelopoulos, En Athinais 1873, s. 76.
[200] *A.g.e.*, s. 77.
[201] *A.g.e.*, s. 65.
[202] Georgios Valetas, "İ Panepistimiaki Kritiki kai İ Epidrasi tis sti Neoelliniki Poiisi. Oi Panepistimiakoi Diagonismoi", *Nea Estia*, Tomos 22, Athina 1937, ss. 1819-1844.

Bu yukarıdakilerden, çağın havasının tamamen antiromantik olmaya başladığı kolayca anlaşılmaktadır. Yunanistan'a gelen yeni şiir sanatı çağının karakteristik unsurları gittikçe daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaya başlamıştır. Kadercilik, ölüm için duyulan arzu ve pesimistlik artık geçmişte kalmıştır. Kampouroglou'nun şiir antolojisinin ödül alması, yenilenmenin öncüsü olarak kabul görmüştür[203].

1875 yılının Ocak ayında ve 18 ay boyunca o zamanın edebiyatçısı ve düşünürü Emmanouil Roidis, Themos Anninos ile birlikte, önceleri esprili daha sonra satirik içerikte, romantizme karşı *Asmodaios* (*Ασμοδαίος*) adında bir dergi yayımlar. Bu derginin sayfalarında, Yunanistan'ın toplum ve fikir hayatını analiz etmek imkânı bulmaktadır. Örnek olarak İrinaios Asopios'un mevcut dergi ile ilgili görüşlerini gösterebiliriz: "*Asmodaios dergisi, yaşadığımız bu fikir cehenneminin içinde sanki bir mucize olarak ortaya çıkmıştır ve meydana gelmesiyle sisi ve sıkıntıyı uzaklaştırmış ve yine güneşi, gülmeyi ve neşeyi getirmiştir*"[204].

1877 tarihinde, Voutsinaios şiir yarışması talihsiz bir şekilde sona ermiştir. Ancak burada, gerek Ralleios gerekse Voutsinaios üniversite şiir yarışmalarının 19. asrın sonlarına doğru, Yunanistan'da edebiyat ve filolojik eleştirinin doğmasına neden oldukları ve aynı zamanda da, çağdaş Yunan romantizm akımına karşı da büyük bir darbe oluşturuldukları vurgulanmalıdır. Aynı yıl, Atina'daki edebiyat derneği *Parnassos*, kendi şiir yarışmasını ilan etmiş ve bunun raportörü ve eleştirmeni olarak o zamanın edebiyatçısı ve fikir adamı Emmanouil Roidis'i tayin etmişti. Roidis açış konuşmasında eski yılların üniversite şiir yarışmalarını, estetik teorinin ve eğitimin yokluğu gibi her şeyi yermek imkânını bulmuştur: "*Şiir sanatının yokluğu şimdiye kadar yalnız şiir yarışmalarında sunulan tüm eserleri karakterize etmez, Yunanistan şiir sanatının tüm kuşaklarını karakterize eder*" [205].

---

[203] Konstantinos G. Kasinis, *Oikonomeios Metafrastikos Agon*, s. 26.
[204] Eirinaios Asopios, "Prologos", *Gelotes tou Dimitriou Kokkou*, Ek tou Typografeiou tis Korrinis, Athina 1880, s. 11.
[205] Emmanouil Roidis, "Dramatikos Agon: Krisis tis ton Agonikon Epitropeias", *Skalathyrmata*, Epimeleia Alkis Aggelou, Nea Elliniki Vivliothiki, Ekdoseis Ermis, Athina 1986, s. 111.

1877 yılında romantizm ciddi yaralar almıştı. Emmanouil Roidis, son bir saldırı için uygun zamanın geldiğini anlamıştır. Gerçekten de bu bir saldırı sayılmalı çünkü fikir hayatını rahatsız etmek, kuşkuya düşürmek ve yerinden oynatmak için çaba göstermiştir. Eleştirisi, Atina romantizminin eserlerini sert bir kontrol altında tutmakta ve Yedi Adalar (Eptanisiaki) şiir sanatına ve ekolüne yönelik tercihi şiddetli bir şekilde ileri sürmektedir. Roidis dil, sanat, sanatçı ve izleyiciler meselesiyle ilgili olarak görüşlerin derhal yeniden incelenmeleri için vaktin geldiğini vurgulamaktadır[206].

Daha sonra analiz edeceğimiz ve esas konusu Yunan şiir sanatı ve eleştirisi olan Emanouil Roidis ve Angelos Vlakhos arasındaki çatışma 19. asrın en önemli olaylarından biri olarak nitelendirilmektedir. 1876 yılında *Estia* (*Εστία*) adlı bir edebiyat dergisi ve 1877 yılında tanınmış Atina Edebiyat Derneği *Parnassos* (*Παρνασσός*) adındaki iki dergi yayımlandı. Bu iki dergi Yunan fikir hayatına uzun yıllar egemen olacaklar ve Yunanistan'ın edebiyat hayatına bir çok katkıda bulunacaklardır. Parnassos derneği sadece derginin yayımlanmasıyla yetinmeyip şiir yarışmaları ve konferanslarla da ilgileniyordu. Dolayısıyla 1877 yılında Parnassos derneği bir şiir yarışması tertipledi. Eleştiri komisyonunda iki üniversite profesörü Konstantinos Paparrigopoulos, Theodosios Venizelos ve düşünür Eirinaios Asopios bulunuyordu. Yarışmanın raportörü yani şiir eserlerinin hakiki eleştirmeni olarak Evangelos Roidis tayin edilmişti. 19 Mart 1887 tarihinde Atina'da Parnassos Edebiyat Derneği'ne ait hınca hınç dolu salonda Emmanouil Roidis kısa ve özlü bir şekilde: "*Çağdaş Yunan şiir sanatı yoktur ve Yunanistan'da var olamaz*"[207] demiştir.

Roidis, Parnassos Edebiyat Derneği'nin şiir yarışmasında sunulan eserlerle ilgili eleştirisine devam ederek şunları ifade etmiştir: "*Sunulan bu on iki esere hiçbir ödül, hiçbir övgü verilemez ve aynı zamanda eleştirilmeleri için de nazara alınmaya layık değillerdir*" [208]. Devamında şunları gözlemektedir: "*Bu eserlerde hiçbir kıvılcım ve hiçbir sanat kalıntısı bulunmamaktadır.*"[209] Roidis'e göre, Birinci Atina Ekolü nesli hiçbir zaman kayda değer eserler takdim etmemişti ve hiçbir zaman da bu tür eserler ortaya koymayı başaramayacaktı çünkü Yunanistan'da bunun olabilmesi için uygun

[206] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 92.
[207] Emmanouil Roidis, *a.g.m.*, s. 218.
[208] Emmanouil Roidis, *a.g.m.*, s. 218.
[209] Emmanouil Roidis, *a.g.m.*, s. 219.

şiir atmosferi ve uygun zemin yoktur: "*Şiir sanatının bu yokluğu genel olarak, bugün Yunanistan'da bulunan nesli karakterize etmektedir. Ona göre olan mevcut şiir atmosferi bulunmadıkça şairin doğması mümkün değildir*"[210].

Roidis, yukarıda bahsedilen şiir yarışmasındaki sunuşunda Atina sosyal hayatını alt üst etmiş, muhafazakârları tahrik etmiş ve romantik kalıpları aşmak için çaba gösteren genç şairlere müspet olarak tesir etmiştir[211]. Palamas, Atina'daki şiir sahnesi dekorunun değişmesi için Roidis'in olumlu katkısını aşağıdaki sözlerle vurgulamaktadır: "*Kademeli olarak eski romantizmin kalıplarını uzaklaştırmak için yeni ve genç yazarlar ve edebiyatçıların yaşadığı çağdır (içinde bulunduğumuz). Bu kritik dönemde kendi düşünceme göre iki kişi öncülük yapmıştır: Roidis ve Gavriilidis*"[212].

Roidis'in eleştirisi hedef olarak yalnız şiir yarışmasının somut şiirlerini almamakta, aynı zamanda zamanın romantik şiir sanatını ve Yunan toplumunu da hedef almaktadır. Ksenopoulos'un görüşüne göre, Roidis'in eleştirisi: "*akıllı ve kararlıdır*"[213]. Asıl amacı gelecekteki 1880'lerin şair neslinin ortaya çıkması için çevrenin ve ortamın hazırlanması ve düzene sokulmasıdır.

Çağın düşünürü ve yazarı Angelos Vlakhos'un öncüsü olduğu ve Atina romantik şiir sanatının temsilcileri ve destekçileri olan karşı taraf, derhal tepki göstermiş ve karşı taarruz düzenlemişlerdir. Devam eden çatışma Atina'nın düşünür kesimini alt üst etmiş ve günlük matbuatın sütunlarını uzun süre meşgul etmiştir. İki taraf bir yanda Roidis'in öncülüğünde Birinci Atina Ekolü ve çağdaş Yunan romantizmini eleştirenler, diğer yanda ise, asıl temsilcisi Vlakhos olan Atina romantizmi destekçileri olmak üzere iki kategoriye bölünmüşlerdir.

1877 yılının Nisan ayında, Roidis tarafından okunan adı geçen şiir yarışmasına ait raporunun okunmasından birkaç hafta sonra, ve onun Atina romantizmine yönelttiği en olumsuz eleştiriye yanıt vermek için Vlakhos, *Peri Neoteras Ellinikis Poiiseos kai idios peri Georgiou Zalokosta* (*Περί νεωτέρας*

[210] Emmanouil Roidis, *a.g.m.*, s. 220-221.
[211] Kostis Palamas, *Apanta*, Tomos 4, Ekdoseis İdryma Kosti Palama, Athina 2018, s. 425.
[212] Kostis Palamas, *Apanta*, Tomos 5, Ekdoseis İdryma Kosti Palama, Athina 2018, s. 572.
[213] Grigorios Ksenopoulos, "Emmanouil Roidis", *Poikili Stoa*, 11, Athina 1891, s. 40.

Ελληνικής Ποιήσεως και ιδίως περί Γεωργίου Ζαλοκώστα / *Çağdaş Yunan Şiiri ve özellikle Georgios Zalokostas Hakkında*) başlıklı konuşmasını yapmak için, Parnassos Derneği'nin Atina'daki mekânını kullanmıştır. Vlakhos, Roidis'in söylediklerinin tutarlı olmadığını ispat etmek için, kendisini geçmiş yıllarda Yunan şiir sanatının temsilcilerini övdüğünü duymuş olan kamu oyuna hitap etmeyi "*kaçınılmaz görev*"[214] olarak gördüğünü ifade etmiştir.

Roidis bir yandan Yunanistan'da şiir sanatının gelişmesi için gerekli çevrenin bulunmadığını ileri sürmekte diğer yandan ise, Vlakhos Yunanistan'daki şiir sanatı atmosferinin gayet müsait olduğunu ve Avrupa'daki koşullarla rahat bir şekilde mukayese edilebileceğini kabul etmekte idi. Şiir sanatının gerekli baş şartı olarak çevreyi kullanan Roidis'e karşı, Vlakhos "*ilahî esin*"[215] kanıtını, duygularını ortaya çıkarmak için şairin mistik becerisini, hemcinslerinin arzularını ve rüyalarını kullanmıştır. Şair tabiat ve talih tarafından teveccüh gören kişidir, üzerinde tanrının izi ve dokunuşu vardır ve bunun için de çevre gibi herhangi bir dış etkenin tartışılması gerekmemektedir: "*Şiirin esas temeli şairin ruhudur, şiir esini dış çevreden kaynaklanmaz ve her şairin kalbinin derinliklerinden gelen bir armağandır. Gerçek şair doğar, yaratılamaz*"[216].

Roidis, görüşlerini savunmayı aynı yılın (1877) Ekim ayına ertelemiştir. O zaman Parnassos Edebiyat Derneği'ne iki çalışmasını sunmuştur: *Peri Sygkhronou en Elladi Kritikis* (*Περί Συγχρόνου εν Ελλάδι Κριτικής* / *Yunanistan'da Çağdaş Eleştiri Hakkında*)[217] ve *Peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos* (*Περί Συγχρόνου Ελληνικής Ποιήσεως* / *Çağdaş Yunan Şiir Sanatı Hakkında*)[218].

Roidis, bahsedilen *Peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos* adlı ikinci çalışmasında romantik şiirin Yunan ruhu ile uyuşmadığı ve halkın konuştuğu dil ve

---

[214] Aggelos Vlakhos, "Peri Neoteras Ellinikis Poiiseos kai idios peri Georgiou Zalokosta", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 5, Athina 30 Maiou 1877, s. 322.
[215] Aggelos Vlakhos, *a.g.m.*, s. 324.
[216] Aggelos Vlakhos, *a.g.m.*, s. 325.
[217] "Peri Sygkhronou en Elladi Kritikis" 22 Ekim 1877 tarihinde Edebiyat Derneği Parnassos'ta okunmuştur. İlk yayımlanma: Emmanouil Roidis, "Peri Sygkhronou en Elladi Kritikis", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 10 (30 Ekim 1877), Athina, ss. 757-779.
[218] "Peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos", 29 Ekim 1877 tarihinde Edebiyat Derneği Parnassos'ta okunmuştur. İlk yayımlanma: Emmanouil Roidis, "Peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos", Parartima tis *Estias*, Athina 1877.

içerikte üstün olan yalnız Yedi Adalar (Eptanisiaki) şiir sanatının övgüye layık olduğunu belirtmektedir: "*Yedi Adalar şiir sanatı değişiktir çünkü korku, ölüm, mezarlık taşları, sebepsiz melankoli, umutsuzluk ve kötümserlik etkisinde değildir*"[219]. Roidis, adı geçen çalışmanın başka bir yerinde Avrupa romantik şiir sanatının Yunan karakteri ile ortak hiçbir şeyi bulunmadığını vurgulamaktadır: "*Romantik şiir sanatı, Yunanlıların kültürü ve düşünce gelişmesine kıyasla, yabancı meselelerle meşgul olmaktadır*" [220].

Aleksandros Rizos Ragkavis, Roidis ve Vlakhos arasındaki bu tartışmada ikincisinin tarafını tutmuş ve Birinci Atina Ekolü'nün şiirlerini ve temsilcilerini açık bir şekilde savunmuştur. Aleksandros Rizos Ragkavis, diplomatik görevlerini ifa ettiği Berlin'den mesele ile ilgili olarak görüşlerini içeren bir mektup göndermiştir. Bu bir eleştiri çalışması olmayıp sadece bir mektuptu. Ancak edebiyat dergisi *Parnassos*'un editörleri bunu *Peri ton kata tis Ellinikis Poiiseos ypo Roidou Grafenton* (*Περί των κατά της ελληνικής ποιήσεως υπό Ροίδου γραφέντων / Yunan Şiir Sanatı Hakkında Roidis Tarafından Yazılanlara Karşı Hakkında*)[221] başlığı ile ilân etmeyi uygun bulmuşlardı.

Bu tartışmaya en önemli müdahale, kariyerini birkaç yıl sonra Fransa'da Jean Moréas takma adı ile yapan, genç şair İoannis Papadiamandopoulos tarafından yapıldı. Papadiamondopoulos'un *Oligai Selides epi Eukairia tis metaksy ton k.k. E. D. Roidou kai Aggelou Vlakhou Anafyeisis Filologikis Eridos* (*Ολίγαι σελίδες επ'ευκαιρία της μεταξύ των κ.κ. Ε. Δ. Ροίδου και Άγγελου Βλάχου αναφυείσης φιλολογικής έριδος / Bay Emmanouil Roidis ile Bay Angelos Vlakhos'un arasında baş göşteren Edebiyat Kavgası Vesilesiyle Birkaç Sayfa*) başlıklı metni ilk önce 1877 yılının Nisan ayında, *Efimerida ton Syzitiseon* (*Εφημερίδα των Συζητήσεων / Tartışma Gazetesi*) adlı gazetede üç sayıda yayımlanmıştır**.** Papadiamantopoulos Yunan şiir sanatını savunmak ve şairlerin gücenen saygınlıklarının itibarını sağlamak maksadıyla, Angelos Vlakhos'un tarafını tutmuştur[222].

---

[219] Emmanouil Roidis, "Peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 10, (30 Ekim 1877), ss. 756.
[220] Emmanouil Roidis, *a.g.m.*, s. 759.
[221] Aleksandros Rizos Ragkavis, "Peri ton kata tis Ellinikis Poiiseos ypo Roidou Grafenton", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 12, Athinai 1877, ss. 881-887.
[222] Christopher Kendris, *The Early Poetic Theories of Jean Moréas Contained in a Critical Essay of 1878*, Illinnois, Northwestern University Press, 1955.

Ragkavis ve Papadiamandopoulos haricinde, bu edebî çatışmada başka kişiler de yer almıştır. Bu metinlerin eleştiri değeri mühim değildir ancak Atina düşünür çevresinde bu iki aydın arasındaki tartışmanın almış olduğu boyutun ispatı için yararlıdır. Düşünür Dimitrios Potamianos 1877 yılının Şubat ayında, Roidis-Vlakhos arasındaki çatışma devam ettiği bir sırada, *Byron* (*Βύρων*) derneğindeki bir konferansında, tartışmaya katılan kişilerden biriydi. Konferansın metni, derneğin aynı adlı dergisinde birbirini takip eden iki sayıda Ocak ve Şubat 1878 tarihlerinde yayımlanmıştır[223]. Potamianos doğal olarak, Roidis'in çağdaş Yunanistan'ın yaratıcılık için, şairlere uygun atmosferi yaratmadığı şeklindeki tespitine itiraz etmekte ve Roidis'i çok katı olmakla suçlamaktadır. *Byron* (*Βύρων*) adındaki dergide aynı zamanda, Kefalonia'nın *Elpis* (*Ελπίς* / *Umut*) derneğinde 1877 yılının Kasım ayında şair Filippos A. Oikonomidis'in bir konuşması yayımlanmıştır[224]. Oikonomidis, Atina ekolünün arkaik dilinin koruyucusu olarak gözükmekte ve Roidis'in ateşli bir şekilde desteklediği halkın konuşma diline ve Yedi Adalar Ekolü'ne (Eptanisiaki) karşıdır.

Roidis 1877 yılının Ekim ayında adı geçen Yunanistan'da eleştiri ve Yunan şiir sanatıyla ilgili iki çalışmasını, görüşünü almak üzere Lefkada'ya, Yedi Adalar (Eptanisiaki) Ekolü şairi Aristotelis Valaoritis'e göndermiştir. Şair çok sayfalı bir mektupla derhal cevap vermiştir. Valaoritis, eseri hakkında övgü dolu sözler yazan ve onu Atina kamuoyunda yaşayan en iyi şair olarak niteleyen, eleştirmen Roidis ile arkadaşlık ilişkilerinin devamını amaçlamıştı. Roidis'in tüm düşünceleriyle uyuşmuyordu ancak onu gücendirmemek için uğraşmış, ancak Vlakhos'un görüşlerini kabul eden bir intiba da vermek istememişti[225].

Valaoritis'e göre, çevre kadar dış etkenler de şairin ilhamına tesir ederler ancak bütünüyle belirleyici bir rol oynamazlar. Şairler yalnızca pasif alıcılar değildir ve bir şiirin yaratılması esin ve şiirsel hayal gücü ile sosyal gerçek arasındaki uyumlu ilişki gerekli bir koşuldur. Yunan şiir sanatının, Avrupa şiir sanatından bir eksiği

---

[223] Dimitrios Potamianos, "Meleti epi tou peri Prosonton ton Poiiton Nomou tou Kyriou E. Roidou", *Byron*, 3, Athina 1878, ss. 21-30, 102-111.
[224] Filippos Oikonomidis, "Peri tis Neas Ellinikis Poiiseos. Apantisis Anaskevastiki eis tin peri Autis Pragmateian tou k. E. Roidou", *Byron*, Tomos 3, fyllo 5, 1878, ss. 285-295.
[225] Aristotelis Valaoritis, *a.g.e.*, Tomos 1, ss. 215-216.

yoktur[226]. Valaoritis'e göre, düşünen insanların görevi, bu kritik zamanlarda tüm güçleriyle şiir sanatına arka çıkmaktır: "*Siz eleştirmenler Yunanistan'ın genç şairlerine karşı katı, amansız ve vahşi olarak gözükmeyin. Kibar bir tavırla onlara nasihatte bulunmanız gerekli olup onlara ışık vermelisiniz. İstihza ve alay zehir dolu bıçak yaralarıdır*" [227].

Roidis tarafından katı bir şekilde eleştirilen romantik bir şair de Georgios Zalokostas'dır. Roidis'in, babasının şiir sanatına karşı olan durumunu katı bir şekilde eleştiren oğlu Eugenios, Efimerida (*Εφημερίδα)* gazetesinde yayımladığı kısa bir makale ile babasının anısını savunmuştur. Eugenios Zalokostas, Roidis'i kötü kalpli, fesatçı, iki yüzlü ve saygısız olarak nitelemektedir. Aynı zamanda da ciddi olmayan eleştirisi ve sözlerindeki çelişkili saptamalar yüzünden de itham etmiştir[228].

Enteresan bir durumdur ki, o dönem düşünürlerinin hiçbiri açıkça Roidis'in yanında yer almamıştır. Rakiplerinin düşman cephesi gittikçe güçlenmekte ve ona karşı olan tepkiler de yoğunlaşmakta idi. Roidis, hemşerilerinin onu yanlış anladıkları ve ona haksızlık yaptıkları düşüncesindeydi, aksine Vlakhos ise rakibinin zor durumundan ve tartışmanın yön değiştirmesinden derin bir şekilde memnundu[229].

Roidis'in ve tenkit külliyatının değeri, daha sonra gelen aydınlar tarafından kabul görmüştür. Onun en ateşli destekçisi olarak Grigorios Ksenopoulos'u sayabiliriz: "*Yunan şiir sanatı için yapılan meşhur tartışmada ben, Vlakhos ile değil, daha fazla Roidis ile aynı fikirde idim. Roidis, zamanının şairlerinin değersiz olduklarını kabul etmek ve sıradan halkın dilinde yazanları savunmakta haklı idi*"[230]. Ksenopoulos 1904 yılında Roidis'in ölümü sebebiyle yazmış olduğu diğer bir yazısında [231], Birinci Atina Ekolü'ne karşı kuvvetli bir anti romantik manifesto teşkil eden, Roidis'in Yunan edebiyatının tekrar dirilişi hakkındaki eleştiri eserini övmektedir.

---

[226] Aristotelis Valaoritis, *a.g.e.*, Tomos 1, ss. 215-216 ve Tomos 5, s. 386.
[227] Aristotelis Valaoritis, *a.g.e.*, Tomos 1, s. 241.
[228] Eugenios Zalokostas, "O k. E. D. Roidis peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos", *Efimeris*, Athina 1 Noemvriou 1877.
[229] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *İ Diamakhi gia tin Poiisi*, s. 167.
[230] Grigorios Ksenopoulos, "O Palamas apo konta", *Nea Estia*, Athina, Khristougenna 1943, s. 7.
[231] Grigorios Ksenopoulos, "To Ergon tou Roidou", *Panathinaia*, 7, Athina 1904, ss. 354-361.

Roidis'in görüşlerinin ve konuşulan halk dilinin büyük destekçisi olan Aleksandros Pallis, özellikle şunları yazmaktadır: "*Roidis ve Vlakhos arasındaki filolojik tartışma, şairlik fikirlerimizde o kadar önemli bir dönüşüme yol açmıştır ki, bizleri zamanın yalancı romantizminden ve Birinci Atina Ekolün'den kurtarmıştır*" [232]. Şair Georgios Drosinis, Roidis'in katkısını ve Yunanistan'ın edebiyat çevresinin değişmesini kabul etmektedir: "*Roidis romantizmin felaketinden bizi durduran kişidir*"[233]. Düşünür Simos Menardos'un da yorumları aynı istikamettedir: "*Roidis'in eleştirisinden ürken şairler, şimdi dikkatlerini halk şarkılarına ve Solomos'un şiir sanatına çevirmişlerdir.*"[234] Yunan edebiyatçısı Aristotelis Kourtidis, şunları belirtmektedir: "*Roidis eleştiri silahlarıyla yeni Yunan edebiyatının gelişimi ve gittiği yolda önemli değişiklikler oluşturan büyük bir zafer başarmıştır. Roidis eleştirisi o kadar çok belirgindi ki, Birinci Atina Ekolü'nün büyük ve sarsılmaz temsilcileri, kısa bir zamanda önceki şöhretlerini ve şanlarını kaybetmeye başlamışlardır.*"[235]

Robert A. Jouanny, son çalışmasında Roidis ve Vlakhos arasındaki tartışmada en çok değinilen konuların şunlar olduğunu savunmaktadır: "*Dil, yazarın takipçileri, Yunan kültürü, Avrupa, Antik Yunanistan ve yeni ruh. Tartışma, Yunanistan'da gerçek bir edebî eleştirinin doğduğunu işaretlemiş ve buna ek olarak, yürürlükteki edebiyat gerçeğinin problemlerini de köklü bir şekilde ortaya koymuştur*"[236].

Tartışmanın gelişmesini takip eden yüksek tirajlı Atina gazeteleri, *Efimeris (Εφημερής / Gazete)*, *Efimeris ton Syzitiseon* (*Εφημερής των Συζητήσεων / Tartışma Gazetesi*), *o Aion (o Αιών / Asır*), *i Athina (η Αθηνά)*, *i Elpida (η Ελπίδα / Umut*) idiler. Bu gazeteler konuyu yalnızca edebiyat konusu değil sosyal bir konu olarak da öne sürmekteydiler. Gazetelerden ilki, Roidis ile Vlakhos arasında tereddüt etmiş ancak en sonunda görüşlerin uzlaşmasını desteklemiş ve tarafsız bir tutum sürdürmüştür. İkinci gazete fanatik olmadan kesin bir şekilde Roidis'i desteklemiştir.

---

[232] Aleksandros Pallis, *Mprousos*, Epimelia E. İ. Moskhonas, Ekdoseis Ermis, Athina 1975, s. 30. (Proti dimosieusi/İlk basım 1921).
[233] Georgios Drosinis, *Skorpia Fylla tis Zois mou*, Ekdoseis Syllogos pros Diadosin Ofelimon Vivlion, Athina Tarihsiz, ss. 167-168.
[234] Simos Menardos, "Neoelliniki Poiisi", *Nea Estia*, 5, Athina 1929, s. 166.
[235] Aristotelis Kourtidis, "O Vasileiadis kai i Skholi ton Aporon Paidon", *Spyridon Vasileiadis. Epi ti Pentikontaetiridi apo tou Thanatou tou*, Filologikos Syllogos Parnassos, Athina 1925, ss. 11-12.
[236] Robert A. Jouanny, *Jean Moreas, Ecrivain Grec*, Lettres Modernes Menard, Paris 1976, ss. 115.

Diğer gazetelerden, *Stoa* (*Στοά)* Vlakhos'un tarafını tutmuş ancak *Ora* (*Ώρα / Saat) ve Neologos ton Athinon* (*Νεολόγος των Αθηνών / Atina'da Yeni Söz*) gazeteleri okurlarını haberdar etmekle yetinmişlerdir. *Efimeris* (*Εφημερής)* gazetesi, Atina'nın diğer matbuatından farklıdır çünkü tartışmayı yakından takip etmiş, yorumları ve makaleleriyle kamuoyunu aydınlatmaya çalışmıştır[237]. Adları geçen gazeteler, genel olarak Avrupa örneklerini takip ederek Yunanistan'ın gerek entellektüel gerekse sosyal hayatını kapsayan konulara değinmişlerdir. Aikaterini Koumarianou yukarıdaki gazetelerin önemini vurgulayarak şunları ifade etmektedir: "*Ülkedeki siyasî olayların formasyonlarında başlıca rolü oynamışlardı ve o zamanın millî ve entelektüel meselelerinde tatbik ettikleri tesirin tüm bilinci içerisindeydiler*"[238].

Yukarıda açıkladığımız edebî, filolojik ve eleştirel tartışma, edebî değişmeye kuşkusuz katkıda bulunmuş ve bu değişim 1880 senesinde Yeni Atina Ekolü'nün ortaya çıkmasıyla gerçekleşmiştir. Roidis'in şiir sanatı, dil, ve gelenekler hakkındaki düşünceleri, yeni nesil edebiyatçıların Yunan kültüründe egemen olan ve artık çökme durumunda olan Atina romantizminden tamamen uzaklaşmalarına yardımcı olmuştur. Dilde halkçılığı savunan ve Atina romantizmine karşı savaşan, Kostis Palamas, Roidis'i eski edebiyattan yeni edebiyata geçiş için en önemli katkıda bulunan kişiler arasına koymuş ve bu değişim için şu sözleri yazmıştır: "*Roidis'in bu iki önemli çalışması Atina romantizminin temsilcilerine büyük bir darbe vurmuş ve içinden yeni ve taze çiçeklerin yeşerdiği bir uçurum yaratmıştır*"[239].

Böylece 1880 yılında Yunan toplumunun yakıcı bir arzu ile beklediği büyük kültür değişikliği gelmiştir. Atina artık önemli bir kültür merkezi haline gelmiştir ve Avrupa'nın diğer başkentlerindeki gelişim örneklerini takip etmektedir. Bu devirde, yeni bir okuyucu kitlesinin temellerini biçimlendiren, birçok yayınlar ortaya çıkmaktadır. *Estia* (*Εστία)* (1876-1895), *Rampagas* (*Ραμπαγάς)* (1878-1889), *Mi khanesai* (*Μη χάνεσαι / Kaybolma*) (1880-1883) ki bu yayın daha sonra adını *Akropolis* / *Ακρόπολις* olarak değiştirecektir, *Tekhni* (*Τέχνη* / *Sanat*) (1898-1899). Özellikle de, Kleanthi Triantafilou'nun *Rampagas* (*Ραμπαγάς)* ve Vlasis

[237] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 179.
[238] Aikaterini Koumarianou, "Tria Nea Dimosiografika Fylla: kata tin Periodo tis Othomanikis Monarkhias", *Egkyklopaideia tou Ellinikou Typou*, İnstituto Neoellinikon Ereunon 103, Ethniko İdryma Ereunon, Athina 2008, s. 154.
[239] Konstantinos Palamas, "Ai Skine tis Erimou: Dyo Lekseis dia ton k. Roidin", *Akropolis*, Athina 14 Noemvriou 1899.

Gavriilidis'in *Mi khanesai* (*Μη χάνεσαι / Kaybolma*) edebiyat dergilerinde Georgios Drosinis (1859-1911), Kostis Palamas (1859-1943), Georgios Souris (1852-1919), İoannis Polemis (1860-1938) ve Nikos Kampas (1857-1932) gibi yeni şairler ortaya çıkmışlardır. 1880 yılında Nikos Kampas'ın *Stikhoi* (*Στίχοι / Mısralar*) başlıklı şiir antolojisi, Georgios Drosinis'in *İstoi Arakhnis* (*Ιστοί Αράχνης / Örümcek Ağı*) ve Dimitris Kokkos'un *Gelotes (Γέλωτες / Gülmeler*) başlıklı şiirleriyle resmî olarak yeni şiir nesli ya da kuşağı ortaya çıkmaktadır: "*1880 yılının nesli*"[240].

Rampagas dergisinde (1878-1889) çağdaş Yunan romantizmini açık olarak itham eden isimsiz metinlere de yer verildiği belirtilmelidir. Böylece, *Rampagas* 1877 yılının Kasım ayında, Akhilleas Paraskhos'un *Sto Psema einai i Poiisi i stin Alitheia?* (*Στο ψέμα είναι η ποίηση ή στην αλήθεια; / Şiir sanatı yalan da mı yoksa hakikatte midir?*) başlıklı şiirine karşı geniş bir eleştiri yayımlamıştır. Aşağıda takdim edilecek bu metin Atina romantizmine ve bunun temsilcilerine karşı, 1880 kuşağı genç şairler çevresinde hüküm süren menfî atmosferi ispat etmektedir.

> "*Şairin kendisi, yazdıkları için tiksinti duymuyor mu? Bizler genç şairler için vaktin geldiğini hissetmiyor musunuz? Şiir sanatı gülünç duygular ve ucuz fikirler içinde yoktur. Şiir sanatı yalandan doğmaz. Şair gerçeği, haklılığı, mantığı temsil etmeli ve içinde yaşadığı toplumun müspet değişikliği için sorumlu olması gerekmektedir*"[241].

Çağdaş Yunan romantizminin 1830-1880 döneminde Atina'da üretilen edebiyata miras bıraktığı menfî unsurların ötesinde, eğer Atina sayfa değiştirmek ve yeniden yoğun bir faaliyete girişmek istiyorsa, romantizme yönelik bu somut edebiyat tercihi gerekli ve kaçınılmazdı. Atina romantizminin şiir üretimi ile olaylar köklü olarak değişmiştir ve Birinci Atina Ekolü kültürel bir sahne olarak görünecek ve gelecekteki yeni Yunan yazarlar nesli için temel oluşturacaktır. Aynı görüşü Ksenopoulos da paylaşmaktadır. Ksenopoulos'a göre Atina romantizmi birçok menfî veriler içermesine rağmen çağdaş Yunan edebiyatının gelecekteki yazar nesilleri için büyük bir tesiri ve etkisi olan bir edebiyat akımının ortaya çıkmasına imkân verdiğini,

---

[240] Euripidis Garantoudis, "Apo ton Fthinonta Romantismo ston Parnassismo", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 207.
[241] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 218.

vurgulamaktadır: "*Romantizm belki bize bir edebiyat vermemiştir ancak bunu kazanmak için bize serbestlik sağlamıştır"*[242].

Georgios Zoras sırasıyla, çağdaş edebiyat örneklerinin ortaya çıkması ve edebiyatın Yunanistan'da devamı için elverişli ortamın oluşması hakkında yeni edebî örneklerin doğmasında Birinci Atina Romantik Ekolü'nün oynamış olduğu önemli rolü vurgulamaktadır. Birinci Atina Romantik Ekolü, Yunanistan'da ilki 1880 Kuşağı olmak üzere gelecekteki edebiyat ekollerinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur: "*Çağdaş Yunan edebiyatı tarihinde Atina Romantik Ekolü önemli bir yer tutmaktadır. Atina Romantik Ekolü yeni edebiyatımızın, yeni kültür hayatımızın temellerini atmış ve genel olarak evvela Palamas nesli olan gelecek nesillerin hareket edecekleri gerekli zemini hazırlamıştır*"[243].

Tüm bunlardan Yeni Atina Ekolü'nün doğmasına neden olan Atina romantizminin fevkalade önemi ve bunun sonucunda Yunanistan'da edebiyat üretiminin devamı anlaşılmaktadır. Yeni Atina Ekolü terimiyle başta Kostis Palamas'ın şahsiyeti olmak üzere 1880 yılından sonra çağdaş Yunan edebiyatında ortaya çıkan şairlerin toplamı kastedilmektedir. Bu terim Birinci Atina Ekolü ile arasındaki farkı göstermek için kullanılmaktadır. Bunun yerine, yeni anlayışı temsil eden eserler 1880 yılında ortaya çıktıklarından bu terimin yerine daha sık "1880 Kuşağı" kullanılmaktadır. 1880 kuşağının şairleri Atina romantizmine karşı gelen ve şiir diline halkın konuştuğu dili yerleştirmek için ilgi gösteren genç şairlerdi. En önemli şiir olayı 1886 yılında Kostis Palamas'ın *Ta tragoudia tis Patridos mou* (*Τα τραγούδια της πατρίδος μου / Memleketimin Şarkıları)* başlıklı şiir antolojisinin yayımlanmasıdır. 1880 kuşağı, Palamas'ın etrafında güç birliği yapmış ve çağın genel düşüncesine uygun şiirler yaratmıştır. Romantizmin hayal gücü günlük hayata önde yürümeyi getirmiş ve daha çok halkın konuştuğu dili kullanmıştır. Üslup Fransız Parnasizminden gelmiştir. 1880 yılından sonra, Palamas eseriyle otorite ve egemen olmuş ve bunun neticesinde gelecek asrın ilk yıllarına kadar olan dönemin üretimi ve

[242] Grigorios Ksenopoulos, "Oi Paraskhoi", *Dialekseis peri Ellinon Poiiton tou 19 Aiona,* Tomos 2, Typois P. D. Sakellariou, Athina 1925, s. 174.
[243] Georgios Th. Zoras, *O Ellinikos Romantismos kai oi Fanariotes*, s. 44-45.

yeni yönelimlerin ortaya çıkışı Konstantinos Th. Dimaras'ın gayet karakteristik olarak yazdığı gibi "*Palamas'ın derin gölgesinde*" gerçekleşmiştir[244].

Profesör Georgios Zoras sırasıyla, 1880 kuşağı şiir sanatının değişik özelliklerini tasvir ederek aşağıdaki gözlemlerde bulunmuştur: "*Dil Rönesans'ı ile birlikte o devirde yeni Yunan edebiyatının değişimi de gözlenmektedir. Yeni edebiyat yönelimi, aşırı romantizmden uzaklaşmayı ve Yunan halk geleneğine dönüşü arayan, Palamas ve onun destekçileri tarafından temsil edilmektedir*"[245].

Aleksis Papadimas, yerinde olarak Birinci Atina Ekolü tesirinin yalnızca burada durmadığını ileri sürmektedir. Atina romantizmi, 1880 neslinin ortaya çıkması için bir kıvılcım olmuş ve aynı zamanda, romantik atalarının damgasını derin olarak içlerinde barındıran, Yunanistan'da bir dizi yeni şairin oluşması için gerekli temelleri ortaya koymuştur. Şiir sanatı, Atina romantizmi ile dikkatini insana, ego'ya, bireyselliğe, Atina romantiklerinin geleneğine çevirmiştir. Lirizm yüzeye çıkmakta ve şairler insan ruhu ile meşgul olmaktan başka bir şey yapmamaktadır. Atina romantiklerinin geleneğini sürdüren genç şairler, tüm bu donanımla desteklenmişlerdir:

> "*Duygusallığın ve iç güdümüzün sesi olan Romantizm bize kişiliği, şahsiyeti miras bırakmıştır. Birinci Atina Ekolü'nün Yunan Romantizmi her ne kadar Avrupa romantizminin zayıf bir taklidi olsa da, Yunan gerçekliğine bir yankı uyandırmadığını red edemeyiz. Yunan romantizmi, Akhilleas Paraskhos'un şiir mısrası halindeki hitabetiyle başlamış ve Aggelos Sikelianos'un Yeni-Hristiyan romantizmi, renkler ve ritmler romantizmi ve Konstantinos Kavafis, Kostas Kariotakis ve Kostas Uranis'in Yeni romantizmine evrilmiştir*"[246].

Gerçekten de, Konstantinos Kavafis'in (1863-1933) şiirleri, kaçınılmaz insan kaderini, şansla gelen katı darbelerini, insanın zamanla olan ilişkisini ve vücut ile ruhunda kendisinin getirdiği değişiklikleri ve hayatın trajik cilvesini, var olmanın

---

[244] Konstantinos Th. Dimaras, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias, apo tis Rizes os tin Epokhi mas*, Ekdoseis İkaros, Athina 1985.
[245] Georgios Th. Zoras, *Oi Romantikoi*, ss. 351-352.
[246] Aleksis D. Papadimas, *a.g.e.*, s. 131.

beyhudeliğini, ideallerin kaybı için duyulan acıyı, ilgisiz ve sefil bir hayatını esas çekirdek olarak, ele almaktadır. Konstantinos Kavafis'in özellikle ilk şiirleri, büyük ölçüde Atina romantizminden etkilenmiştir[247]. Yunan şiir sanatı Kavafis ile gittikçe daha fazla ölüme doğru yönelmiştir, o yaşamayı en kesin bir şekilde red eden aydın bir şair idi[248].

Aşağıda Konstantinos Kavafis'in, ilk şairlik döneminin ürünü olan ve Atina romantizminin tesirini belirgin bir şekilde taşıyan *Κεριά* (*Keria* / *Mumlar*) şiiri yer almaktadır. Kavafis bu şiirde, zamanın hızlı geçmesine karşı olan kaygısını ifade etmeye çalışmaktadır. Şair gelecekteki günleri, bir sıra canlı, altın ve sıcak mumlarla mukayese etmekte ve buna karşılık geçmiş günlerin mumlarını mahzun bir sıra sönmüş, erimiş ve eğri mumlar olarak göstermektedir. Şair sönmüş mumların gerideki sıralarını görmek istememekte, çünkü bu sıranın ne kadar hızlı uzadığını bilmektedir. Hayatın hızlı geçişi şairi alt üst eden bir düşüncedir ve bunun için de ümidi ve iyimserliği simgeleyen gelecekteki günlerin altın mumlarına bakmayı seçmiştir. Zamanın hızlı geçmesiyle şair tarafından meydana gelen heyecanın şiddeti özellikle ölümün egemen korkusunu açığa çıkarmaktadır. Şair doğal olarak, hayatının günlerinin bu kadar hızlı geçmesinden korkmasına rağmen zamanın hızlı ve herşeyi silip süpüren etkisine karşı koymak için hiçbir şey yapamayacağının farkındadır. Şair karanlık çizginin ne kadar hızlı uzadığını ve sönmüş mumların ne kadar çabuk çoğaldıklarını görmemek için, bakışını geriye çevirmeyi istemediğini beyan etmektedir. Şair hayatının o kadar çabuk geçtiğini düşündükçe ümitsizliğe kapılır ve bu tespit, belki de hayatın sonsuza kadar sürmediğini hatırlatmak ve henüz yanan altın ve canlı mumların tadını çıkarmamız gerektiğini hatırlatmaktadır:

Κεριά

Του μέλλοντος η μέρες στέκοντ' εμπροστά μας
σα μια σειρά κεράκια αναμένα -
χρυσά, ζεστά, και ζωηρά κεράκια.

[247] Kostas Kostiou, "İ Poiisi tou K. P. Kavafi", *Grammata II, Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia (19os & 20os aionas) Egkheiridio Meletis*, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, ss. 231-259.
[248] Giorgos Theotokas, *Eleuthero Pneuma*, Epimelei Konstantinos Th. Dimaras, Nea Vivliothiki, Ekdoseis Ermis, Athina 1988, s. 67.

Η περασμένες μέρες πίσω μένουν,
μια θλιβερή γραμμή κεριών σβυσμένων·
τα πιο κοντά βγάζουν καπνόν ακόμη,
κρύα κεριά, λυωμένα, και κυρτά.

Δεν θέλω να τα βλέπω με λυπεί η μορφή των,
και με λυπεί το πρώτο φως των να θυμούμαι.
Εμπρός κυττάζω τ' αναμένα μου κεριά.

Δεν θέλω να γυρίσω να μη διω και φρίξω
τι γρήγορα που η σκοτεινή γραμμή μακραίνει,
τι γρήγορα που τα σβυστά κεριά πληθαίνουν.[249] *(1899)*

Mumlar

Önümüzde durur geleceğin günleri
yanan bir dizi küçük mumlar gibi-
altın sarısı küçük mumlar, sıcak, parlak.

Geride kalır geçen günler,
acıklı bir çizgi sönmüş mumlardan,
hâlâ tüter yakında olanlar,
soğuk mumlar, erimiş ve eğilmiş.

Görmek istemiyorum; üzüyor beni görünüşleri,
ve kederleniyorum ilk alevlerini anımsayarak.
Önüme bakıyorum yanan mumlarıma.

Dönüp bakmak ve ürpermek istemiyorum,
nasıl da uzuyor karanlık çizgileri
nasıl da çoğalıyor şönmüş mumlar[250]*.* *(1899)*

[249] Konstantinos Kavafis, *Apanta 1897-1933*, Ekdoseis İkaros, Athina 1984, s. 88.
[250] Konstantinos Kavafis, *Bütün Şiirleri*, Türkçesi: Herkül Millas, Özdemir İnce, Varlık Yayınları, İstanbul 2016, s. 93.

Birinci Atina Ekolü'nün şiir konularından 19. asrın son on yılında doğan ve Yunanistan'ın fikir hayatına 1910'larda ortaya çıkan ve 1920 kuşağı adını alan bir şair grubu da etkilenmiştir. 1910-1930 yılları arasında yazı yazan bu iki savaş arası Neoromantik-Neosembolist şairler, Atina romantik yazarlarıyla hemen hemen ortak karakterlere sahiptir. Özellikle de Kostas Kariotakis (1896-1928), Kostas Ouranis (1880-1953), Napoleon Lapatiotis (1888-1942), Tellos Agras (1899-1944), Romos Filiras (1889-1942), Fotos Giofilis (1887-1981), Mitsos Papanikolaou (1900-1943) ve Maria Polidouri (1902-1930) gibi özellikle bahsedilecek şairler, dikkatlerini daha çok iç dünyaya çevirmişler, hayatları ideallerden arındırılmış ve kendileri de bu kayıp için dövünmüşlerdir[251].

En sonunda Preveze'de 21 Temmuz 1928 tarihinde intihar ettiğini göz önüne alırsak, şair Kostas Kariotakis'in durumu daha da heyecan vericidir. Dolayısıyla, Kariotakis'in ölümü hayatın karşısında olan durumunun samimiyetini onaylamıştır. Pesimist mısralar doğrudan doğruya her gün hissettiği ümitsizlikten ve düş kırıklığından kaynaklanıyordu. Ölmüş şairin cebinde bulunan not bunu ispat etmektedir: "*Her gerçek benim için tiksindiricidir. Tehlikenin baş dönmesine sahibim. Gelen tehlikeyi ise istekli bir yürekle kabul ediyorum. Özü olmayan bir oyuncak gibi ispat edilen hayattaki herhangi bir idealin yokluluğun bedelini ödüyorum* [252].

Genel bir itirafla romantizmin egemen olduğu elli yılda, Yunan eğitimi, edebiyatı ve kültürüne derin izler bıraktığı vurgulanmalıdır. Romantizmin devamı süresince, düşünceler biçimlendirilmiş ve bugün bile bizleri meşgul eden meseleler ortaya çıkmıştır. 19. asır bugünkü zamanımızdan hiç de uzak değildir ve ayrıca, günümüz çağının tüm sosyal ve siyasî yapıları 19. asrın biçimlendirdiği şartların dönüşümünden başka bir şey değildir[253].

Yunan romantizminin temel verileri romantizm sonrası eğitime sızmış ve diğer taraftan romantizm sonrası eğitimin önemli verileri münhasıran ve yalnızca Yunan romantizminden kaynaklanmaktadır. Felsefe profesörü, yazar ve eleştirmen Stefanos Rozaris, *Dio Dokimia Politikis Aisthitikis tou Romantismou* (*Δυο δοκίμια*

[251] Roderick Beaton, *a.g.e.*, ss. 168-173.
[252] Vaggelis Athanasopoulos, *To Poiitiko Topio tou 19 Aiona kai 20 Aiona*, Tomos 3, Ekdoseis Kastanioti, Athina 2007, s. 227.
[253] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 85.

πολιτικής αισθητικής του Ρομαντισμού / *Romantizm Siyasî Estetiğinin İki Denemesi*) adındaki yeni kitabında 18. asrın sonunda Batı toplumlarında yayılan harekete yönelmiş ve çoklu önemini de vurgulamıştır[254].

Rozanis, *Augi* (*Αυγή* / *Şafak*) gazetesine verdiği mülakatta romantik hareketin gücünü ve modern çağımıza uyguladığı kesintisiz tesiri ile ilgili aşağıdaki gözlemde bulunmuştur:

> "*Romantik akım, 19 yüzyıla kadar egemen olan, tüm estetik, sosyal ve siyasî modellerin alt edilmelerini sağlayan bir harekettir. Ancak önemi, romantizm tarihi zamanında bulunmamakta, yalnızca şimdiki zamanımıza kadar uzanan devamlı güncel konularda değil aynı zamanda sosyal ve kültürel faaliyetlerinin gelecekteki gidişatlarına da bir ilham kaynağı olarak tesir etmektedir. Bugünkü tüm sosyal, siyasî ve estetik akımlar orijin olarak romantik ayaklanmaya dayanmakta aynı zamanda da yalnızca bundan ilham almazlar ilaveten iki savaş arasındaki bir zaman içerisinde de gidişatlarına devam ederler. Dolayısıyla, romantizm sabit bir ilham kaynağını teşkil eder ve bugünkü yazarı bir değişikliğe, bir aşırılığa iter. Romantizmin ve romantizm sonrası akımların temel isteği var idi ve tamamlanmış (integral) bir insanın talebi olmaya devam etmiştir. Yani, kültürel, duygusal, ruhsal ve aynı zamanda sosyal ve siyasî düzeyde kendini tamamlamak için mücadele eden bir insanın talebi*"[255].

Aynı araştırmacı romantizm akımının çağımızda ifa ettiği tesirlerle ilgili olarak aşağıdakileri yazmaktadır: "*Romantizm akımı, Sembolizmin, Sürrealizmin, Ekspresyonizm, Modernizm, Post Modernizm ve Post Romantizm, 20. asrın sanat ve kültür akımlarının edebiyat türlerinde büyük etkisi olan ve kesintisiz bir devamlılık gösteren bir olaydır. Dolayısıyla romantizm olayının modern dünyanın en önemli sanat ve felsefî yönelimlerine tesir ettiğini anlamak hakikaten çok önemlidir*"[256].

---

[254] Stefanos Rozanis, *Dyo Dokimia Politikis Estetikis tou Romantismou*, Ekdoseis Eksarkheia, Athina 2016, s. 93.
[255] Stefanos Rozanis, "Khreiazomaste to Eksergisiako Pneuma tou Romantismou", *Augi*, 12 Martiou 2017.
[256] Stefanos Rozanis, *Meletes gia ton Romantismo*, s. 111-113.

Bu alt bölümün sonunda, gerek eski gerekse çağımızın düşünürleri tarafından Birinci Atina Ekolü'ne ve özellikle Atina romantizmine yöneltilen eleştirinin özellikle sert ve katı olduğunu vurgulamak gerekir. Eleştirmenler, Atina romantizmini düşmanca karşılamışlar arkaik Yunan diline ve Yunan ruhuna uymayan şiir konularının seçimine karşı gelmişlerdir. Eleştirmenlerin bazıları haklıydı ancak romantik şiir sanatının derin anlamının farkına varmamışlardır. Romantik şairlerin büyük kısmı, az istisnaların haricinde, yüreklerinin derinliklerinden gelen bir pesimizmi ifade etmektedirler. Romantik şairler hayatın acının, karamsarlığın, ümitsizliğin ve sonuçta ölümün, eş anlamlısı olduğunu bilmektedir. Romantik şairler mısralarının içinde, var oluşun tüm gerçeğini sergilemişler ve okuyucularına sanki açık bir mesaj göndermişlerdir: "*Gerçekten de geç olmadan, hayata yetişmeye çalışın*".

Kostis Palamas, sırasıyla o zamanın eleştirmenlerinin iki kabul edilmez hata yaptıklarını itiraf etmektedir. Romantizmin yeni Yunan edebiyatının yeniden doğuşu için, o zaman düşünürleri için tek bir çözüm ve seçim olduğunu görmezlikten geldiklerini ve istisnasız Birinci Atina Ekolü'nün temsilcilerinin yalancı, aşırı ve boş anlamlı dizeler ürettikleri yönünde haksız bir şekilde itham edildiklerini ifade etmektedir. Palamas ilgili bir çalışmasında, eleştirmenlerin şiirlerin derinliklerine inmeden ve dizelerini gerçek güzelliğini fark etmeden Atinalı romantikleri iki yüzlülük ile suçlamalarının haksızlık olduğunu kabul etmektedir. Yine de kendisine göre, şiir sanatının gerçek değeri, karamsarlık veya iyimserlik duygularına bağlı olmayıp, Klasik Yunan filozofu Aristoteles'in eserinde tasvir ettiği gibi okurun ruhunda bir ekstasis (vecd), heyecan yani ruh yükselişi yaratma yeteneğine bağlıdır[257]. Palamas, o zamandaki aydınların eleştirileri için doğru bir şekilde şunları iddia etmektedir: "*Bu eleştiri aşırı olarak retorik şeklinde olmuş ve doğru düşüncelerle temellendirilmemiştir. Her güzel şiir sanatının derin amacı, kahkaha, ağlama değildir. Bizleri büyüleme ve bizim düşünsel başka bir dünyaya seyahat etmemizi sağlama yeteneğidir*"[258].

[257] İoannis Sykoutris, *Aristotelous Peri Poiitikis*, Metafrasi S. Menadrou, Vivliothiki Akadimias Athinon, Athina 1937. s. 48.
[258] Kostis Palamas, "Enas Leopardikos Poiitis", *Arthra kai Khronografimata*, Tomos I, Ekdoseis İdryma Kosti Palama, Athina 1990, s. 279.

Palamas'ın, yukarıda bahsedilen makalesi, Dimitrios Paparrigopoulos'un bir şiiri ile sona ermektedir. Birinci Atina Ekolü'nün en büyük temsilcisi, bu şiirde, zamanın katı eleştirmenlerini duygusallık ve insanlık eksikliğiyle, itham etmektedir. Palamas, bu şiiri sıralarken, amacı birçok Yunan romantik şairinin pesimizminin gerçek olup ve sonuç olarak da temiz ve ince duygulardan kaynaklandığını göstermekti. Palamas'a göre, Paparrigopoulos'un aşağıdaki şiiri, zamanının ve şimdiki zamanın kuşkucu eleştirmenleri için iyi bir ahlâk dersi oluşturmuştur:

Εσείς που ονομάζετε υποκρισία το κλάμα
εσείς που ονομάζετε ψεύτικα τα δάκρυα και τους αναστεναγμούς,
δεν έχετε λοιπόν καρδιά στο στήθος σας;
Εσείς ποτέ δεν κλάψατε;
Εσείς δεν ανησυχείτε για το άγνωστο πεπρωμένο που μας περικυκλώνει;
Και αν είστε αληθινά ευτυχισμένοι δεν υπάρχουν στιγμές που νιώθετε μελαγχολία;
Αν λοιπόν εσείς είστε τόσο ευτυχισμένοι μέσα σε όλη αυτή την δυστυχία που μας περιβάλλει
Διδάξτε μας πώς να γίνουμε και εμείς ευτυχισμένοι![259]

Sizler ki ağlamayı iki yüzlülük olarak adlandırıyorsunuz
sizler ki gözyaşlarını ve iç çekmelerini sahte olarak adlandırıyorsunuz
Şu halde.
Göğsünüzde yürek yok mu?
Sizler hiç ağlamadınız mı?
Sizler hepimizi çevreleyen meçhul alın yazısından endişe etmiyor musunuz?
Gerçekten de mutlu iseniz, melankoli (hüzün) duyduğunuz anlar yok mu?
Bizi saran tüm bu mutsuzluğun içinde sizler o kadar çok mutlu iseniz.
Bizim de nasıl mutlu olacağımız bize öğretin!

[259] Kostis Palamas, *a.g.e.*, ss. 279-280.

2. BÖLÜM

BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ROMANTİK ŞİİRİNDE KATHAREVOUSA'NIN TERCİH EDİLMESİ VE KULLANIMI

2.1. 1830-1880 Döneminde Yunanistan'da Dil Sorunu

Bu dönemin şairleri, şiirlerinde temel ifade aracı olarak Katharevousa'yı (arı dili) kullanmışlardır. Bu bölümde Katharevousa'nın tercih edilmesinin sebepleri ve romantik şiir üretimindeki sonuçları incelenmeye çalışılacaktır.[260] Romantizm, Atina Ekolü'ne Panagiotis Soutsos ve *O Odoiporos (Ο Οδοιπόρος / Gezgin)* ile 1831 yılında gelmiştir. Çok dizeli ve aşırılıkları olan bu dramatik şiir, edebiyata bazı nitelikler katmıştır. Panagiotis Soutsos'un kullandığı dil o dönemin konuşma diline daha yakın dursa da eserin devamında şiirin donuklaşmasına neden olacak seviyede arkaikleşmektedir. Soutsos, *O Odoiporos* şiirini işlerken bütün hayatı boyunca ve bu eserinin tüm yeni baskılarında (1842, 1851, 1864) uçtaki arkaistik yönelimlerine doğru olan dil hakkındaki görüşlerine göre, aşamalar halindeki biçimlendirilmesine uyum göstermesi şeklinde, dili gittikçe daha muhafazakâr olmaktadır[261]. Aynı dönemde, kardeşi Aleksandros Soutsos[262] da edebiyat sahnesine çıkmıştır. Onun şiirleri dönemin güncel siyasî konularına daha yakın durmaktadır. Zamanla hem hiciv hem de vatansever bir nitelik kazanmıştır. İki kardeşin kökeni de İstanbul'un Fener semtindendi. Çok yönlü faaliyetleriyle, edebiyat ve hepsinden öte siyasette önemli bir kişilik olan Aleksandros Rizos Ragkavis[263] ile akrabalıkları vardı.

Adları anılan Birinci Atina Ekolü'nün bu üç edebiyatçısı edebî eserlerinde Katharevousa'yı münhasıran ve yalnızca en katı şekliyle kullanmışlardır. Fenerliler

---

[260] Atina Ekolü romantizminin özellikleri arasında Katharevousa'nın kullanımı, Arkaik Yunanistan'ın ve onun son döneminin şanlı geçmişine dönüş vardır. Dönemin analizine ait bilgiler, kötümserliğe ve insan yaşamının sona ermesine kadar varan melankolik ruh halini göstermektedir. Diğer önemli bir özellik de ifadenin bozuk olmasıdır. Bu ifade bozukluğu şiirlerin bazı dizelerinde özensizliğe kadar varmaktadır.

[261] Aleksandra Samouil, "Panagiotis Soutsos", *İ Palaioteri Pezografia mas, apo tis Arkhes os ton Proto Pagkosmio Polemo*, Tomos 3, Ekdoseis Sokoli, Athina 1996.

[262] En önemli eserleri şunlardır: Aleksandros Soutos, *O Periplanomenos*, Poiima Lyrikon eis Asmata Tessera, Typois A. Gkarmpola, En Athinais 1858 ve Aleksandros Soutos, *İ Tourkomakhos Ellas*, Poiima Epikon ypo A. Soutsou, Ek tou Typografeiou o Korais, En Athinais 1873.

[263] Şiirlerinden biri de şudur: Aleksandros Soutos, *O Dionisous Plous*, Diigima ypo A. R. Ragkavi, Typois D. Koromila, Athina 1864.

çağdaş Yunan edebiyatına aydın dilini (Katharevousa) ve o dönem bütün Avrupa edebiyatında hâkim olan romantizm akımını getirmişlerdir. Bir olgu olarak romantizmin ortaya çıkışı, duyguya ve hayal gücüne dönüş, ayrıca geçmişe ve doğaya dönüş olarak nitelendirilmektedir. Bazı katı kurallardan, duygu ve mantığın dengesiyle şekillenen klasisizmin tersine romantizm kriter olarak biçimde özgürlüğü esas almaktadır. Romantizmin Yunan devletinde ortaya çıkışı, hayal dünyasına geçişe izin vermeye başladığı andan itibaren yaşanmış ancak sıklıkla depresyon ve intihar eğilimli ruhî dalgalanmalara neden olmuştur[264].

Yunan Devleti'nin doğuşu süresince, Yunancanın konuşulduğu coğrafyada hâkim olan dilin durumu elbette çok karışıktı fakat yeni kurulan devletlerinkinden çok da farklı değildi. Aydınlanma düşüncesinin etkisi altında millî dillerin ortaya çıkışı ve Latincenin doğal olarak millî diller tarafından ikame edildiği Batı'daki örnek zaten vardı [265].

1830-1880 yılları arasındaki dönemde egemen olan dil durumu incelenmeden önce, Yunanistan'ın dil sorunu ile ilgili olarak kısa bir geriye dönüş yapmak yerinde olacaktır. Türk hâkimiyeti süresince yazılı ve sözlü dil arasındaki çatlak daha da büyümüştür. Bunda halkın büyük bir kısmında görülen ve önüne geçilemeyen eğitim eksikliğinin de büyük etkisi vardı. Ayrıca Yunanca kelime haznesine çok fazla Türkçe ve başka yabancı sözcük girmişti. Zamanla dil, bazı kesimlerin eleştirilerine göre "barbarlaşmış" yani değişmişti. Adamantios Korais ve birçok aydın gibi büyük öğretmenler ve çağdaş Yunan aydınlanmasının simaları elbette istisnadır. Bu kişiler Osmanlı hâkimiyetindeki milletin bilinçlendirilmesine katkıda bulunmuşlardır. Aydınların mücadelesi, 1821 ve sonrasında kısmen özgürleşmiş kuşağın duyarlı hale getirilmesine katkıda bulunma yükümlülüğünü taşımaya başladıkları andan itibaren ayrıca önem kazanmıştır[266].

1821 isyanı ile başlayan bağımsızlık mücadelesi süresince, dil sorunuyla ilgili olarak teoride üç somut çözüm bulunuyordu. Bu çözümlere göre olması gereken: **a)** yazı dilinin geleneksel yazı diline dayanması, **b)** konuşulan dilin düzenlenmesine

[264] Konstantinos Th. Dimaras, "İ Poiisi ston 19 Aiona", *O Ellinikos Romantismos*, s. 169.
[265] Roderick Beaton, *a.g.e.*, s. 370.
[266] Dimitrios Damaskinos, *To Glossiko Zitima kata tin Periodo tis Pneumatikis Anagennisis tou Neou Ellinismou (1771-1821)*, Ekdoseis Epikentro, Thessaloniki 2008, s. 87.

dayanan bir dil, **c)** bu iki dilin ortak çizgisinde oluşacak yeni bir dilin yaratılması. 19. yüzyılın sonuna doğru bu görüş farklılıkları, bir tarafta konuşulan dilin, halk dilinin kullanılmasını savunanlar, diğer tarafta ise Katharevousa'nın savunucuları arasında iki kutuplu bir çekişmeye dönüşmüştür.[267] Dil konusundaki anlaşmazlık Dimitrios Vyzantios'un 1836 tarihli *Vavylonia* (*Βαβυλωνία* / *Babil*)[268] adlı tiyatro eserinde yer almakta, ayrıca Yunanlıların duygularını yazılı ve sözlü ifade ederken anlaşabilmeleri için tek bir dile duydukları istek anlatılmaktadır.

Her durumda, özellikle Türk egemenliğinden ayrılma anının yaklaştığı kesinleştikçe dilin, ulusun hizmetine canlı bir şekilde sunulması gerekiyordu. Türk egemenliği dönemi boyunca "değişmiş" ve uzun süren bu egemenliğin izlerini taşıyan (Türkçe ve diğer yabancı ögeler gibi) dilin, yeni koşullarda "düzeltilmeden" kullanılamayacağı açıktı. Bütün bunlar iç çekişmelere ve tartışmalara neden oluyordu. Böylece zamanla üç dil şekli biçimlendi. Bunlar: **a)** arkaik dil, **b)** aşırı halk dili, **c)** Adamantios Korais ve çevresinin savunduğu "orta yol". Bu tartışma "Dil Sorunu" olarak bilinmektedir ve 16. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın ortalarına dek sürmüştür[269].

Çağdaş Yunan aydınlanması döneminde aydınlar üç gruba ayrılıyorlardı: Arkaik dili savunanlar her türlü değişime karşı olan Muhafazakâr Feodaller, Patrikhane ve Fenerliler idi. Eugenios Voulgaris (1716-1806), Neofytos Doukas (1760-1845), Stefanos Kommitas (1770-1837), Panagiotis Kodrikas (1762-1827), Konstantinos Oikonomou (1780-1857), Nikiforos Theotokis (1731-1800) ve Skarlatos Vyzantios (1798-1878) bunların önde gelenlerindendir. Sade halk dilini savunanlar Avrupa'daki aydınlanmadan etkilenmiş yenilikçi ve özgürlükçü şehirliler olup milletin, manevî yeniden doğuşunu isteyenlerdi. Katartzis-Fotiadis (1730-1807), Rigas Velestinlis (1757-1798), Daniil Filippidis (1755-1832), Grigorios Konstantas (1758-1844), İosipos Moisiodakas (1725-1800), İoannis Vilaras (1771-1823), Athanasios Psalidas (1764-1829), Athanasios Khristopoulos (1772-1874), Anthimos Gazis (1764-1828) bunların önde gelenlerindendir. Konuşulan dilin "düzeltilmesini",

[267] Roderick Beaton, *a.g.e.*, s. 373.
[268] Dimitris Vyzantios, *İ Vavylonia*, Ekdoseis Estia, Athina 2011.
[269] Mikhalis Meraklis, "To Glossiko Zitima stous Khronous tou Neoellinikou Diafotismou: Adamantios Korais", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011, s. 126.

yabancı sözcüklerden "temizlenmesini" ve antik Yunancaya dayanarak zenginleştirilmesini isteyenler vardı ki bu grubun en önemli temsilcisi Adamantios Korais'dir (1748-1833). Korais bu iki kampın arasında bir çizgi izleyerek halk dilinin sentaksıyla oluşan antik sözcüklerle yüklü bir Yunanca önermişti[270]. Çağdaş Yunan aydınlanmasının belki de en önemli isimlerinden biri Adamantios Korais'tir. İzmir'deki Evangeliki Okulu'nda öğrenim gördü. Fransızca, İtalyanca, Almanca ve Latince öğrendi. Fransa'da Montpellier Üniversitesi'nde tıp öğrenimi gördü. 1788 yılında Paris'e yerleşti ve Fransız İhtilali'ne bizzat tanık oldu ve öldüğü 1833 yılına kadar Paris'te yaşadı. Korais eğitimini aldığı tıp mesleğini icra etmeyerek kendini Yunanların kültürel açıdan gelişmesine adadı. Aydınlanma hareketi içinde Fransız ideologların yaklaşımını benimsedi. Dil konusunda Korais, arkaik Yunancaya öykünen Katharevousa ile konuşma dili olan Dimotiki arasında yaşanan çekişmede orta bir yol önerdi[271].

18. yüzyılın sonunda ve 19. yüzyılın başındaki dil grupları özetlenirse, bunlar üç kategoriye ayrılmaktadır. Birinci kategoride Yunanistan'ın eski arkaik kültüre dönmesi ve yüksek duyguları ve düşünceleri ifade etmek için arkaik dile yönelmeyi ve aşırı arkaik unsurların kullanımını savunanlar yer almaktadır. Bu aşırı arkaizmin temsilcileri *Logiotatoi* (*Λογιότατοι / Aydınlar yani Arkaik dil yanlıları*), olarak anılmaktadırlar ve halkın eğitimi için bir engel sayıldıkları gibi, oligarşik bir sosyal düşünceyi ifade eden kişiler olarak da kabul edilmektedirler. Bunlara göre, ulusun dili, sanat ve bilimleri ifade etmek için yetersizdir çünkü bozulmuştur, kabadır ve barbardır. Karşı tarafta bulunan ve *Dimotikistler* (*Δημοτικιστές / Halk dili yanlıları*) olarak anılan grup arkaik Yunan dilinin artık ölü bir dil olduğunu savunmaktadır. Bunun arkaik Yunanistan'la tekrar bağlantısını ütopya olarak kabul eden aydınlar bu grupta yer almaktadır. Onlar basit ve arı dil yerleşmezse kültürel uyanışın tamamlanmasının mümkün olmayacağını iddia etmektedirler[272].

---

[270] Herkül Millas, *Yunan Ulusunun Doğuşu*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994, s. 169.

[271] İbrahim Kelağa Ahmet, "Çağdaş Yunan Aydınlanma Hareketinin Coğrafyası, Ortaya Çıkış Süreci ve Eğitim Alanındaki Etkileri", *Batı Kültür ve Edebiyatlarında Aydınlanma*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2014, s. 256.

[272] Kostas Ntinas, "O Neoellinikos Diafotismos kai to Glossiko Zitima", *Praktika Panelliniou Synedriou, O Neoellinikos Diafotismos (Apopeira mias Neas Eurenitikis Sygkomidis)*, Kozani 8-10 Noemvriou 1996, İnstitouto Vivliou kai Anagnosis, Kozani 1996, ss. 340-344.

Arkaik dil yanlıları (*Arkaistler*) ve Halk dili yanlıları (*Dimotikistler*) arasındaki tezat, Yunan ayaklanması yıllarında ve bağımsız Yunan Devletinin ilk on yılları boyunca devam etmiştir. Bu iki yönelim arasında, dil aşırıklarını teklif eden ve arkaik dil ile halk dilinin bir karışımını, birleşmesini öneren bir üçüncü yönelim ortaya çıkmaktadır. Bu dil seçimini ilk olarak Adamantios Korais "*orta yol*" olarak isimlendirmiştir. Korais basit bir konuşma dilinin resmî hale getirilmesine katılmaktadır. Bir yandan işlenmemiş halk dilini diğer yandan ise katı arkaik dili reddetmektedir[273]. Korais'in eserinin takipçileri ve düşüncelerinin destekçileri Konstantinos Koumas (1777-1836) ve Theoklitos Farmakidis'tir (1784-1860)[274].

18. yüzyıldaki dil tartışmalarından sonra Dil Sorunu'nun mücadeleci özelliği, klasik eserlerin araştırmacısı olan Adamantios Korais'in (1748-1833) eserinde ortaya çıkmaya başlamaktadır. Adamantios Korais'in eğitimle, dille, halkın özgürleşmesiyle ilgili düşünceleri Paris'te bulunduğu dönemde şekillenmiş, finanse edilmiş yayınlar ve sahte isimli broşürlerle Yunancanın konuşulduğu yerlere yayılmıştır.[275] Yazılarıyla, Yunanistan'ın manevi yeniden doğuşu için mücadele vermiştir. Bunu özgürlüğün ve bağımsızlığın ön şartı sayıyordu. Adamantios Korais, kuşkusuz çağdaş Yunan eğitimi alanındaki düşüncenin zirvedeki simasıydı. Dil bilimi profesörü Georgios Mpampiniotis, Korais'in kişiliğini "*Yalnız Yunanistan'da değil zamanındaki Avrupa'daki birçok düşünce insanının ölçülerinden çok daha üstün, olağan olmayan bir menzilde düşünce ufkuna sahip biri olarak*" değerlendirmektedir[276]. Eğitimin yenileştirilmesine, *Yunan Kitaplığı* (*Ελληνική Βιβλιοθήκη*) serisinde bulunan eski Yunan yazarların filolojik yayınlarıyla pratik seviyede de katkıda bulunmaya çalışmıştır. Temel düşüncesi Batı'daki eğitimin Yunanistan'a "getirilmesi" ve eğitimin, eğitim araçlarının, okul kitaplarının çağdaşlaştırılması, öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitilmesiydi. Kuşkusuz Korais "Batıcı" anlayışın en önemli, en ünlü ve en etkili aydını olmuştur[277].

---

[273] Georgios Mpampiniotis, "Eisagogi: Apo to Glossiko Zitima se ena Provlima Poiotitas sti Khrisi tis Glossas mas", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011, s. 27.

[274] Gerasimos Kordatos, *Dimotikismos kai Logiotatismos*, Deuteri Ekdosi, Ekdoseis Mpoukoumani, Athina 1974, ss. 56-57.

[275] Roderick Beaton, *a.g.e.*, s. 374.

[276] Georgios Mpampiniotis, *a.g.m.*, s. 29.

[277] Georgios Mpampiniotis, *Adamantios Korais, o Megalos Stokhastis tis Ellinikis Glossas*, *Elliniki Glossa, Parelthon-Paron-Mellon*, Ekdoseis Gutenberg, Athina 1999, s. 42.

Korais'in dil tartışmasına somut katkısı üç başlıkta toplanabilir: **a)** eskilerin dili bir eğitim hazinesidir, buna yeni kuşakların da ulaşması gerekir **b)** çağdaş yazı dilinin gramerle ve konuşulan dilin ifadeleriyle tutarlı olması gerekir **c**) bu yöntemle, konuşma dilinin temel olarak alınması son bulacak, "düzeltildikçe" eski dile daha çok yaklaşacaktır.[278] Korais, gerek katıksız halk dilinin aşırılarını gerekse arkaistik dilin aşırıklarından kaçınmak için uzlaştırıcı bir çözümü desteklemiştir. Korais'in dil düşüncesi halk diline daha yakındı ancak aydın dilinin verileriyle zengileşmesini ve tercihli olarak düzeltilmesini teklif etmiştir[279].

Korais, antik Yunancaya dönüşü desteklememiştir. O, dille millet arasında tam bir bütünlüğü savunan ilk kişiydi. Sonraları pek çok halk dili taraftarı da bunu savunmuştur. Korais, ana dilinin her milletin geri alınamaz demokratik hakkı olduğunu savunmuştur. Korais'in dil sorunuyla ilgili düşüncesi açıktı: "*İçine sızmış yabancı sözcüklerden temizlendikçe, basit konuşma dili esas olmalıdır*"[280] ve Korais şöyle devam etmektedir "*Saf Yunancaya gelince; tercih lehçe ile ortak dil arasında olacaktır, yani harmanlanmış bir dil, bu dil ortalama bir Yunanlının kolaylıkla tercih edebileceği bir dildir*"[281]. Aşama aşama bunu uygulayanlar için bile bu düşünce uygulamada zorluklar gösterecekti. Diğer taraftan arkaik dili savunanlar tarafından gösterilecek tepkiler büyük olacaktı. Korais'in adlandırdığı şekilde bu "orta yol" iki uç kesim arasında, yani arkaik dili savunanlarla konuşma dilini savunanlar arasında sonraki iki yüzyıl boyunca güçlü tepkilere maruz kalmıştır[282].

Korais'in dil hakkındaki düşünceleri çeşitli yazılarında anlatılmıştır: mektuplarda, *Autoskhedious Stokhasmous*'larda, (*Αυτοσχεδίους Στοχασμούς* / *Doğaçlama Düşünceler*) ve arkaik yazarların *Prolegomena*'larında (*Προλεγόμενα* /

---

[278] Bu düşünceler ilk kez net bir şekilde Aleksandros Vasileios'a yazılan mektupta görülmektedir. Bu mektup 1804 yılında İliodoros, Aithiopika'da M.S. 4. yüzyılda yazarın romanının önsözünde yayınlandı. Adamantios Korais, "Stokhasmoi Autoskhedioi, Epistoli pros Aleksandron Vasileiou", *İliodorou Aithiopikon*, *Apanta*, Tomos A, Para İ. M. Everarto to Typografo, En Parisiois 1804, ss. 832-856.

[279] Euripidis Garantoudis, "İ Eptanisiaki Poiisi tou 19ou aiona. Genika Kharaktiristika", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia, Egkheiridio Meletis,* Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 72.

[280] Konstantinos Paparrigopoulos, *İstoria tou Ellinikou Ethnous*, Tomos 10, Ekdoseis Kaktos, Athina 2006, s. 358.

[281] Konstantinos Paparrigopoulos, *a.g.e.*, s. 359.

[282] Roksani Argyropoulou, "Panagiotis Kodrikas: O Protos Antikoraistis", *To Glossiko Zitima, Sygkhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, İdryma tis Voulis ton Ellinon gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011, s. 145.

Önsöz). Felsefe, eğitim ve arkaik dilin öğretimi alanlarında geniş bir şekilde yer almıştır[283]. Temel amaç düşünsel gelişme için uygun ifade aracının bulunmasıydı. Dönemin iki farklı eğilimi arasında, yani konuşulan dilin özel kullanımıyla arkaik dilin tekrar getirilmesi arasında Korais orta bir yol izlemiştir: Esası konuşma diline dayanıyordu ve bu dilin yabancı sözcüklerden ve lehçelerden "temizlenmesini", aydınlar tarafından "düzeltilmesini" öneriyordu[284].

Korais için, Yunan dilinin en derin ve yaratıcı kazanımı, çift yönlü uzun bir art zamanlı sürecin ürünüdür: Yeni dilden arkaik dile ve arkaik dilden yeni dile. Korais'in düşüncesi dil odaklı idi. Dil, eğitim, kavrayış, ahlak, geliştirme, bilim beraber gitmektedirler. Dilin sahip olduğu öneme karşı duyulan bu sarsılmaz inanç, dili hedef alan her türlü değersizleştirme girişimi karşısında Korais'i isyan ettirmiştir. Dilin her kaybı, bir özün kaybı olup milletin eğitim reformuna engel teşkil etmektedir. Katı skolastisizm akımı bir şekilde sertçe ve arkaik dilin basit dilbilgisinin öğrenimine olan ısrarı herkesin önünde yermektedir. Korais, o dönemde Yunanistan'ın düşünce hayatına hâkim olan muhafazakâr ve romantik Attikistler ile çarpışmış ve Korais ilk defa bilim alanından basit dilin yazılan millî dile yükselmesi gerekliliğini ilan etmiştir. Bu konuşulan dilin desteklenmesiyle ilgili ilk cesur ve kararlı adımdır. Sağgörü ve realizm ile bir adım daha atmıştır: Kendisinin daha verimli gördüğü bir işlemle dönemindeki işlenmemiş konuşma dilinin değerini yükseltmiş ve onun temizlenmesine ve düzeltilmesine çalışmıştır[285].

Korais'in bu düşünceleri tepkilere ve tartışmalara neden olmuş, bu tepkiler birbuçuk asır devam etmiştir. Korais'in kapatmaya çalıştığı konuşma ve yazma dili arasındaki ve çağdaş dille antik dil arasındaki çatlaklar kapatılamadığı için genel bir kırılma yaşanmıştır. Sonuçta Korais'in Katharevousası Yunan ayaklanması süresince (1821-1828) ilk andan itibaren Yunan ulusunun dili olarak tanınmış ve 1834'te yeni kurulmuş Yunan devletinin eğitim ve yönetiminin resmî dili olarak belirlenmiştir. Katharevousa, 18. yüzyılda önerilen, 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl boyunca Yunanistan'da kullanılan Yunan dilinin bir ifade biçimidir. Çağdaş Yunan devletinin kuruluşunu

[283] Antonios Tsompanakis, "İ Glossiki Theoria tou Korai kai İ Glossa tou", *Nea Estia*, Teukhos 1355, Athina, s. 30-46.
[284] Konstantinos Th. Dimaras, *To Skhima tou Diafotismou*, *Ellinikos Diafotismos*, Ekdoseis Ermis, Athina 1980, s. 20-23.
[285] Georgios Mpampiniotis, *a.g.e.*, s. 44.

takip eden elli sene Katharevousa'nın millî dil olarak pekişmesi için çalışılan ve ideolojik yasallığının kuvvetlendiği dönemidir. Katharevousa, arkaik Yunan dilinden pek çok ögeler içermekte, halk diliyle Arkaik Yunanca arasında bir orta halka olarak bulunmaktadır[286].

Korais, dille ilgili düşüncelerini kararlılıkla ve mücadeleci bir tutumla ortaya çıkarmış ve onları savunmuştur. Bu olay onu karşı tezi savunan aydınlarla sık sık şahsî kavgalara götürmüştür. Muhafazakâr cepheden olan en önemli rakipleri Neofitos Doukas (1760-1845) ve 1818'de Paris'te yayımladığı *Meleti tis Koinis Ellinikis Dialektou* (*Μελέτη της Κοινής Ελληνικής Διαλέκτου* / *Ortak Yunanca Diyalektinin Tedkiki*) başlıklı eseriyle gerçek Yunan dilinin İstanbul'un Fener semtinde aydınların konuştuğu dil olduğunu, yani önemli insanların ve asillerin konuştukları dil olduğunu savunan Panagiotis Kodrikas (1762-1827) idi[287]. Diğer taraftan halk dilini destekleyenlerin cephesinden rakipleri Daniil Filippidis (1750-1832) ve şairler Athanasios Khristopoulos (1772-1847) ve İoannis Vilaras (1771-1823) olmuşlardı. Vilaras, herkesi Yunan ulusunun yeni kültür hayatının dili olarak halk dilini tanımaları için teşvik etmiştir. Halk dilinin her türlü konuşma kalıbı için uygun bir dil ileri sürmüş ve halk tarafından konuşulan dili kullanmaya karşı korkuyu ve ihtiyatlılığı geliştiren dönemin aydınlarını manevî sorumlular olarak tenkit etmiştir. Vilaras ulusun bilgisizlikten ve kültürel esaretin derin uykusundan uyanması için, halk dilinin her türlü konuşma kalıbı içerisine kabul edilmesine inanmakta idi. Vilaras, konuşma ve yazı dilinin özdeşleşmesini önermekte ve bununla ilgili olarak şunu söylemektedir: "*Dil konuşulduğu ve telaffuz edildiği gibi yazılmalıdır*"[288]. 1814 yılında Vilaras, Kerkyra'da *İ Romaiiki Glossa* (*Η Ρωμαίικη Γλώσσα / Rum Dili*) adlı bir çalışma yayımlamıştır. Bu çalışmada, konuşma dilinin düzenlenmesiyle ilgili ilkeleri sunmuş ve onu yazı dilinin kabul edilebilir bir parçası olarak belirlemişti. Vilaras'ın yönteminde, konuşulan Rumca, çağdaş dil olarak kimliğini talep ediyordu[289].

---

[286] Rea Delveroudi, "Apo ti Miksovarvaron stin Katharevousa: İ Diamorfosi enos Orou", *Thermi kai Fos: Afieromatikos Tomos sti Mnimi tou A.-F. Khristidi*, Epimeleia M. Theodoropoulou, Kentro Ellinikis Glossas, Thessaloniki 2008, ss. 353-363.
[287] Georgios Mpampiniotis, *a.g.m.*, s. 29.
[288] *İstoria tis Ellinikis Glossas*, Epistimoniki Epimeleia M. Z. Kopidakis, Elliniko Logotekhniko kai İstoriko Arkheio, Athina 1999, s. 222.
[289] Vasiliki Misiou, *a.g.t.*

Bu noktada, dönemin aydın kişilerinin kullandıkları arkaik dili halkın anlamaması gerçeğinden hareketle, halkın günlük hayatında karşılaştığı problemlerin ve zorlukların belirtilmesi gerekmektedir. Bir şeyler yapılmalıydı. Bu, Yunanistan'ın kalan kesimine nazaran değişik bir tarihî gelişim kaydetmesi sonucu aydın geleneğinin ve arkaizmin günlük hayatta kökleşmediği Yedi Adalar'dan başlamıştır[290]. Korais'in dil teorilerine tepkilerden biri, bir şair tarafından tekrar dile getirilmiş ve bu kişi "halkın dilinden" yani "dimotiki"den yana idi: Dionysios Solomos (1798-1857) ve eseri *Dialogos Poiiti kai Sofologiotatou (Διάλογος Ποιητή και Σοφολωγιότατου / Bilge ve Şairin Diyaloğu*)[291]. Bu eser yarım kalmıştır. Solomos'un şiir eserinin büyük kısmı gibi 1824 yılında Zakynthos'ta yazıldı ve şairin ölümünden sonra 1859'da yayımlandı. Dil için, ilmî bir araştırma olarak kabul edilen bu eserde, tartışmada yer alan kişiler halk dilinin ateşli bir destekçisi olarak kabul edilen *Şair* (ο *Ποιητής*), *Arkadaş* (*ο Φίλος*) ve Katharevousa'yı destekleyenleri temsil eden aydın kişi (ο *Σοφολογιότατος*) idiler. Yedi Adalar (Eptanisiaki) edebiyatının en önemli temsilcisi Solomos, bu edebî deneme ile halk diline karşı canlı desteğini ifade etmiş ve gerek Fenerli arkaistlerin gerekse Korais'in görüşlerini reddetmiştir. Solomos'a göre, halk dilinin egemen olması için yapılacak mücadele, ulusal egemenlik için yapılacak mücadele ile eş değerdedir[292]. Şairin tüm eserinde bulunan asıl tezi her bir dönemdeki yazarın kelime öğretmediği ve bunları ancak halktan öğrendiğidir. Şairin ikinci asıl tezi dildeki gelişmedir: Çağdaş Yunan dili, eski Yunan dilinin gelişmiş bir şeklini oluşturur. Solomos'a göre, aydınların istediği arkaik dile dönüşüm, halkın bir çeşit boyunduruk altına alınması ve zaptedilmesidir[293].

Şairin bu sözünden dil ile ilgili genel düşünceleri anlaşılabilmektedir. Millî dillerin kullanımıyla ilgili olarak Fransız Aydınlanmasının argümanlarını kullanmış ve İtalyan şiirinden örneklerle bir sözcüğün şiir içinde diğer sözcüklerle birleşerek ayrı bir anlam, değer kazandığını kanıtlamaya çalışmıştır. Ancak burada, şair Solomos'un İtalya ile özel bir ilişkisinin bulunduğu vurgulanmalıdır. 1808 yılında öğretmeni Santo Rossi refakatinde eğitim için İtalya'ya gitmiş, Kremona Lisesi'ni

---

[290] Konstantinos Ntinas, "To Glossiko Zitima stin Ellada. Mia Syntomi İstoriki Episkopisi", *Pemptousia*, Aprilios-İoulios 2008, s. 56.
[291] Stylianos Aleksiou, *Tomos Dionysios Solomos, Poiimata kai Peza*, Ekdosesis Stigmi, Athina 1994, s. 505-551.
[292] Euripidis Garantoudis, *a.g.m.*, s. 72.
[293] Dionysios Solomos, *Dialogos*, Epimeleia-Eisagoges Stylianos Aleksiou, Triti Ekdosi, Ekdoseis Stigmi, Athina 2014, s. 16.

bitirdikten sonra 1815 yılında Pavia Üniversitesi'nin Hukuk Fakültesine kaydolmuştur. 1817 yılında fakülteden mezun olmuştur. Eğitimi sona erdikten sonra, edebiyata olan ilgisinden dolayı çiçek açma çağında olan İtalyan edebiyatının onu etkilemediği söylenemez. Özellikle de gayet güzel İtalyanca konuştuğundan, şiirlerini İtalyanca yazmaya başlamıştır. Diğer taraftan, ünlü İtalyan yazarlarla tanışmış ve o dönemde edebiyatta egemen olan İtalyan romantizminden etkilenmiştir. Solomos aynı zamanda Dante (Dante Alighieri 1265-1321) şiirinin ve 1308-1321 yılları arasında yazılan ve dünya edebiyatının en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilen *İlahi Komedya*'nın (*La Divina Commedia*) büyük bir hayranı idi[294].

Dante, bilginlerin ve aydınların dilini değil, İtalyan halk dilinin ateşli bir destekçisi idi. Zaten, onu uluslararası bir seviyeye ulaştıran *İlahi Komedya* (*La Divina Commedia*) adlı eserini Latince yazmamış, İtalyanca yazmıştı[295]. Solomos, adı geçen eseri *Dialogos Poiiti kai Sofologiotatou (Διάλογος Ποιητή και Σοφολωγιότατου / Bilge ve Şairin Diyaloğu*) adlı eserinin birinci sayfasında Dante'nin *İlahi Komedya* adlı eserinden üç dizelik bir şiir koymuştur. *Purgatorio (Araf)*, XXVI 121-123:

A voce piú ch'al ver drizzan li volti;
E cosí ferman sua opinione,
Prima ch'arte o ragion per lor s'ascolti[296].

Yunanca Çevirisi:

Τα λόγια πιο πολύ από την αλήθεια προσέχουν
και μια γνώμη σχηματίζουν,
την τέχνη πριν ακούσουν ή τη σκέψη.

Türkçe Çevirisi:

Sözler, sanatı veya düşünceyi dinlemeden
hakikate daha fazla dikkat ederler
ve bir görüş oluştururlar.

[294] Giorgos Veloudis, *Kritika sto Solomo: Kritika, Filologika, Ermineutika*, Ekdoseis Dodoni, Athina 2000, s. 170.
[295] Vicenzo Rotolo, *Il Dialogo sulla Lingua di Dionysios Solomos*, Edizioni Accademia di Scienze Lettere e Arti, Palermo 1970, s. 9.
[296] Aligheri Dante, *La Divina Commedia*, *Purgatorio*, annotata e commentata da Tommaso di Salvo con illustrazioni, Edizioni Zanichelli, Roma 1993, s. 121.

Yukarıdaki bu üçlü dize Solomos tarafından Katharevousa destekçilerinin gerçeğin kendisinden ziyade arkaik dilin kelimelerine daha çok önem verdiklerini göstermek için kullanılmıştır. Bu şekilde, düşünmeden ve kelimenin gerçek sanatını, ne dediğini dinlemeden düşüncelerini oluşturmaktadırlar[297].

Dialogos'ta Solomos, Katharevousa'nın yapay bir dil olduğunu, ne halkın ne de edebiyatın ona ihtiyacının olmadığını kanıtlamaya çalışmıştır. Halkın dilini temel alan bir edebiyat dilini savunmaktadır, fakat şüphesiz bu dil üzerinde şair etraflıca çalışmıştır. Şairin deyimiyle "*öncelikle halkın diline boyun eğ, eğer yeterince kabiliyetli isen onu yönet*"[298]. Solomos'a göre, Katharevousa'nın savunucuları, çağdaş Yunan diline büyük bir kötülük oluşturan gerçek zorbalardır ve onlara şu ağır ifadeyi yöneltmektedir: "*Sizlere Türklerin krallığı ile Yunanistan'da krallığınızın sona erdiği haberini iletiyorum*"[299].

Solomos'un dil ile ilgili görüşleri, tüm 19. yüzyıl boyunca, özellikle onu destekleyen Antonios Matetis (1794-1875), İoulios Typaldos (1814-1883), Georgios Tertsetis (1800-1874), İakovos Polylas (1825-1896) ve Georgios Kalosgouros (1853-1902) gibi Yedi Adalı yazarlar tarafından yazılmış olan ve dili konu alan başka denemelerde de ifade edilmiştir. Yukarıdaki denemelerde, halk dilinin egemen olması Yunanistan'ın kültürel ve sosyal bakımdan ileriye gitmesi için bir ön koşul olarak öne sürülmüştür. Mükemmellik düşüncesine sıkı sıkıya bağlı olan Solomos'un (1798-1857) en temel arzusu sanatçı kavrayışının yalın ve anlaşılır bir biçimle ifade edilmesiydi. Solomos'un çağrısı doğru idi, ancak o dönemde kimse buna dikkat etmemişti. Zira Katharevousa savunucularının icra ettikleri etki hala daha büyüktü. Bu yüzden de yeni devletin resmî yazı dili Katharevousa olarak devam etmiştir[300].

İakovos Polilas (1825-1896) Yedi adalı bir yazar olup Solomos'un ünlü bir talebesi ve onun yayımcısıydı. Öğretmeni olan Solomos'un görüşlerini ve dil öğretisini değerlendirerek ve aynı zamanda aşarak dönemindeki aydın kişilerin dil ayrılığına dair soruna bir çözüm sunmaya çalışmıştır. Her iki dil cephelerine karşı

[297] Dionysios Solomos, *a.g.e.*, s. 39.
[298] Dionysios Solomos, *a.g.e.*, s. 61.
[299] Dionysios Solomos, *a.g.e.*, s. 67.
[300] Euripidis Garantoudis, *a.g.m.*, s. 72.

olduğu halde Katharevousa'nın arkaistik (eskileri taklit eden) ve basit Katharevousa gibi, bu dilin her iki yorumunu diğer yandan ise aşırı halk dili yanlılarını (Dimotikist) da kınamış ve dil sorunu için bir orta yol önermiştir. Polilas'ın dil teorisi, gelişmiş kent merkezlerinde biçimlendirilen Dimotiki'ye (*Δημοτική / Halk dili*) dayanıyordu[301].

Polilas, 1859 yılında *Ta Euriskomena tou Dionysiou Solomou* (*Τα Ευρισκόμενα του Διονυσίου Σολωμού* / *Dionysios Solomos'un Bütün Eserleri*) adlı eserini yayınladı. Bu yayının önsözünde çağdaş Yunan dilindeki edebî eleştirinin ilk önemli eseri olarak kabul edilen *Prolegomena*'yı (*Προλεγόμενα* / *Mukaddime*) katmıştır. Burada Solomos'un kişiliği, düşünceleri ve şiir ile ilgili kıymetli bilgiler sunulmuştur[302]. Polilas, *Prolegomena*'da Solomos'un şiirsel eserini açıklamakla beraber dil meselesi ile ilgili olarak ideolojisini de açıklamaktadır. *Prolegomena*'nın IV. bölümünde Polilas, şair Solomos'un dil ile ilgili tercihlerinden bahsetmektedir ve bilindiği gibi mademki şiirlerin yazılmalarında Solomos'un düşünceleri tüm Yedi Adalar (Eptanisiaki) Ekolü için, bir çerçeve oluşturmada bir işlev teşkil ediyorsa bu şekilde ve dolaysız yoldan kendi görüşlerini de sunmaktadır. Polilas, bir yandan *Skolastik* (*Σχολαστική*) olarak adlandırdığı yazı dilini, diğer yandan ise şiirlerin yazılması için gerekli olan konuşma dilini ayırt etmektedir. Basit dil, eski Yunan mirasını ve aynı zamanda yeni Avrupa dünyasının öğretilerini içerisine kabul edebildiği için şiir sanatına hizmet vermek için hedeflenmiştir. Halk dili ise anlamlı ve daha şiirseldir. Halk dili şairin buna ruhunu dökerek işlemeye çalışması ve onu en yüksek yazı seviyelerine yükseltmesi için davet edildiği işlenmemiş bir hammaddeyi oluşturmaktadır[303].

O halde Yunan Devleti'nin ilk elli yılı, dil sorunuyla ilgili düşüncelerin ve mücadelelerin değiştiği bir döneme denk düşmektedir. Dönemin aydınlarının büyük bir kısmı, Katharevousa'da (arı dilde) yazma ihtiyacı ile halk diline karşı duydukları şefkat duygusu arasında bir ikilem ve kararsızlık içindeydiler. Pratikte savunucularına karşı ve romantizm edebî akımına karşı besledikleri düşmanlığa rağmen, Katharevousa'yı hiçbir zaman terk etmemişlerdir[304].

---

[301] Euripidis Garantoudis, *a.g.m.*, s. 73.
[302] Linos Politis, *a.g.e.*, s. 163.
[303] İoannis Polilas, *a.g.e.*, ss. 32-36.
[304] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 63.

Çağdaş Yunan romantizminin temsilcisi Panagiotis Soutsos, 1853 tarihli *Nea Skholi tou Grafomenou Logou, İ Anastasis tis Arkhaias Ellinikis Glossis Ennooumenis ypo Panton* (*Νέα Σχολή του Γραφομένου Λόγου ή Ανάστασις της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης Εννοουμένης Υπό Πάντων* / *Yazı Dilinin Yeni Ekolü, Herkesin Teveccühüne Nail Olmuş Antik Yunancanın Dirilişi*) adlı eserinde tüm gücüyle Katharevousa'nın kullanımını destekliyordu. İşbu dil denemesi, çağdaş Yunan edebiyatının kültürel fakirliğinin çözümü için eski Yunan dilinin aşamalı bir şekilde canlanmasını destekleyen Birinci Atina Ekolü'nün en önemli şairinin dil muhafazakârlığı düşüncesini oluşturmaktadır[305]. Soutsos, Korais'in "*Frenk ve fakir yapı*" olarak karakterize ettiği düşüncesine yani *orta yola* karşı idi[306]. Metni ise, birçok diyalektlere sahip ve her zaman anlaşılır olmayan halk diline zıt olarak tüm Yunanlılar tarafından tümüyle ve anlaşılır olan eski Yunan diline dönmeyi destekliyordu[307]. Metin bazı genel kurallarla başlıyordu ve bunlardan ikisi bizim için önemlidir: "*1. Eski Yunanlıların ve biz yenilerin dili birdir ve bu Katharevousa'dır. 2. Sadece Eski Yunanlıların kelimeleri, ifadeleri kabul edilebilir, yabancı bir sözcüğün, yabancı bir ifadenin üzerinin çizilmesi ve atılması gerekir*"[308].

Panagiotis Soutsos'un dil ile ilgili görüşlerini Konstantinos Asopios, *Ta Soutseia itoi o Kyrios Panagiotis Soutsos en Grammatikois, en Filologois, en Skholarkhais, en Metrikois kai en Poiitais Eksetazomenos* (*Τα Σούτσεια ήτοι ο Παναγιώτης Σούτσος εν γραμματικοίς, εν φιλολόγοις, εν σχολάρχαις, εν μετρικοίς και εν ποιηταίς εξεταζόμενος* / *Soutseia, Yani Tahsilliler, Filologlar, Okul Müdürleri Arasında, Metrik ve Şiir Üzerine İmtihan Edilen Bay Panagiotis Soutsos*) adlı eseriyle çürütmektedir[309]. *İ Nea Skholi tou Grafomenou Logou, i Anastasis tis Arkhaias Ellinikis Glossis Ennooumenis Ypo Panton. Ypo Panagioti Soutsou* ve *Ta Soutseia* tereddütsüz yeni Yunanistan'ın halk dili ya da Katharevousa arasında tercihini ortaya koymak zorunda olduğu büyük dil sorununu tekrardan ortaya çıkarmış ve yeni

[305] Euripidis Garantoudis, "İ Proti Athinaiki Skholi. Romantiki Poiisi kai Pezografia (1830-1880)", (se synergasia me ton L. Varela), *Neoteri Elliniki Pezografia (19os kai 20os aionas). Grammata II. Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas)*, B ekdosi, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008. s. 134.
[306] Panagiotis Soutsos, *a.g.e.*, s. 83.
[307] *Romantismos stin Ellada*, Epistimonikou Symposiou (12-13 Noemvriou 1999) Athina, Ekdoseis: Etairia Spoudon Neoellinikou Politismou kai Genikis Paideias (Skholi Moraiti), Athina 2001, ss. 87-123.
[308] Panagiotis Soutsos, *a.g.e.*, s. 83.
[309] Konstantinos Asopios, *a.g.e.*

kurulan Yunan devletinde ilk büyük edebî çatışmayı oluşturmaktadır. Zaten çok daha erkenden, 1834 yılından beri, 6/18 Şubat 1834 tarihli kanunla resmî eğitimde eski Yunan diline yakın bir dilin esas dil olarak tayin edildiği belirtilmelidir[310]. Nitekim 1856 tarihli Kral iradesiyle "*Yunan dilinin grameri olarak yalnızca Eski Yunan dilinin grameri tayin edilmiştir*" (Yunan Devleti'nin Resmî Gazetesi, Sayı A 38/17-8-1856)[311].

Bunlardan başka iki kişinin daha dil konusunda adeta düello ettiği görülmektedir. Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcisi Panagiotis Soutsos, Katharevousa savunucusu olmuştur. Kardeşi Aleksandros Soutsos ile birlikte yeni Yunanistan'ın en büyük şairi olarak kabul edilmektedir. Ancak, Soutsos yalnızca bir yazar değildi, aynı zamanda kamusal alanda faaliyet gösteren ve 1843 yılında, üst düzey bir devlet görevi olan Danıştay Üyeliği makamına kadar yükselmişti. Edebî faaliyetine paralel olarak, 1833'te *İlios* (*Ήλιος* / *Güneş*), 1836-1837'de *Anagennitheisa Ellas* (*Αναγεννηθείσα Ελλάς* / *Yeniden Doğmuş Yunanistan*), 1844-1845'te *Synenosis* (*Συνένωσις* / *Birleştirme*), 1855-1861, 1865-1866, 1868 yıllarında *İlios* (*Ήλιος* / *Güneş*) gazetelerini yayınlamış ve böylece de yeni Yunanistan'ın siyasî düşüncelerinin biçimlendirilmesine iştirak etmiştir[312].

Diğer taraftan ise Konstantinos Asopios, Atina Üniversitesi camiasının en önemli temsilcisidir. Döneminin en bilgili insanı, "*Yunan Edebiyatının Patriği*" olarak kabul edilmektedir[313]. Asopios'un, Adamantios Korais'in ateşli bir taraftarı ve düşüncelerinin savunucusu olduğu vurgulanmalıdır. Korais ile tanışmış ve Paris'te onunla arkadaşlık yapmıştır. Asopios sadece eski Yunan ve Ortaçağ Yunan edebiyatı konusundaki bilgisiyle değil, Avrupa ve Çağdaş Yunan dili ve edebiyatı hakkındaki

---

[310] Manolis Triantafyllidis, *Neoelliniki Grammatiki, İstoriki Eisagogi (1938)*, (*Apanta Manoli Triantafyllidi)*, Tomos 3, Institouto Neoellinikon Spoudon, Thessaloniki 1981, s. 101 ve Nasos Vagenas, "İ Glossa tis Athinaikis Skholis", *İstoria tis Ellinikis Glossas*, Epimeleia M. Z. Kopidakis, Ekdoseis Ellinikou Logotekhnikou kai İstorikou Arkheiou (ELİA), Athina 2000, s. 256.

[311] Konstantinos Minas, "Glossikes Antimakhies", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011, s. 239.

[312] Walter Puchner, *Ta Soutseia. İtoi o Panagiotis Soutsos en Dramatikois kai Theatrikois Pragmasi Eksetazomenos. Meletes stin Elliniki Romantiki Dramatourgia 1830-1850*, Ekdoseis Papazisis, Athina 2007, s. 60.

[313] İlias Voutieridis, "Dyo Panepistimiakoi Logioi", *Nea Estia*, Tomos 22, Teukhos 264, Athina 1937, s. 67.

büyük birikimi ve sonsuz bilgisi ile de temayüz etmekte idi[314]. Asopios, *Ta Soutseia* (*Τα Σούτσεια*) isimli kitabıyla, bir yandan şair Soutsos'un romantik aşırılıklarını kontrol etmek istemiş, diğer yandan ise basit halk dilini kullanan Solomos'un, İoannis Vilaras'ın, Athanasios Khristopoulos'un ve Georgios Tertsetis'in şiir sanatını örnek olarak takdim etmiştir[315]. Asopios, adı geçen eserinin giriş bölümünde, rakibini tamamen kuşku ile karşılamak hedefinde olduğunu açık bir şekilde beyan ederek, Soutsos'un Yunanistan'ın dil meselesi ile meşgul olma konusunda tamamen yetkisiz olduğunu ispat etmek istemiştir. Asopios, *Soutseia*'dan (*Σούτσεια*) çok önce, İyon Akademisi'nde tanınmış bir profesör olarak, 1841 yılında Kerkyra'da baskıya verdiği çok hacimli *Eisagogi eis tin Ellinikin Syntaksin* (*Εισαγωγή εις την Ελληνικήν Σύνταξιν / Yunanca Sentaksa Giriş*) isimli kitabında, konuşulan dil için desteğini ifade etmiştir. Aynı kitabında, Korais metodu ile ilgili uzlaşmasını dile getirmektedir: Eski Yunan dilinin yardımıyla, çağdaş Yunan dilinin aşamalı olarak düzeltilmesi[316].

Soutsos'un dil sorunu ile ilgili çıkışının onu bir davetsiz misafir ve ehil olmayan biri olarak gören üniversite camiasını rahatsız ettiği aşikârdır. Zaten *Ta Soutseia* (*Σούτσεια*) çağdaş Yunanlıların zor olan dil meselesinde lider rolünü üstlenmek için Soutsos'un ilmî olarak ne kadar yetersiz olduğunu ispat etmek için yazılmıştır[317].

Genel olarak, dil sorunu ile ilgili dönemin üniversite profesörleriyle şairleri arasında görüş ayrılıkları o dönemde çok yoğundu. Soutsos, 1851 tarihli *Külliyat*'ının (*Άπαντα / Apanta*) önsözünde bir yandan eski Yunan edebiyatıyla meşgul olan, diğer yandan ise Korais'in teorisini ve dil geleneğini destekleyen Atina Üniversitesi profesörlerine karşı nefreti ifade edilmektedir[318]. Çağdaş Yunan edebiyatının dil sorunu, aynı dönemde yerini almakta ve Aleksandros Soutsos kardeşini ateşli bir

---

[314] Stefanos Mpetis, *Filitas kai Asopios. Oi Daskaloi tou Genous*, Etaireia İpeirotikon Meleton, İoannina 1991, ss. 186-187 ve Kostas Lappas, *Panepistimio kai Foitites stin Ellada kata ton 19o Aiona*, İstoriko Arkheio Ellinikis Neolaias Genikis Grammateias Neas Genias, Kentro Neoellinikon Ereunon, Ethniko İdryma Ereunon (E.İ.E.), Athina 2004, ss. 74-75.

[315] Konstantinos Minas, *Glossikes Antimakhies, To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011, s. 239.

[316] Konstantinos Asopios, *Eisagogi eis tin Ellinikin Syntaksin ypo tou İppotou K. Asopiou*, Kathigitou ton Ellinikon Grammaton en ti İonio Akadimia, en ti typografia tis Kyverniseos, Kerkyra 1841, s. 6.

[317] Konstantinos Asopios, *Ta Soutseia*, Filologiki Epimeleia Lampros Varelas, Neoelliniki Vivliothiki, İdryma Kosta kai Elenis Ourani, Athina 2013, s. 87.

[318] Panagiotis Soutsos, *Ta Apanta*, Tomos Protos, Ek tis Typografias N. Aggelidou, En Athinais 1851, ss. 5-20.

şekilde savunmaktadır. 1850 tarihli *Tourkomakhos Ellas* (*Τουρκόμαχος Ελλάς* / *Türklerle Mücadele Eden Yunanistan*) adlı şiirinin ön sözünde bir arkadaşının daha tesirli olması için şiirini halk dilinde yazması onu için teşvik ettiğini söylemektedir. Ancak Aleksandros Soutsos başka bir görüşte idi: "*Büyük bir çabadan sonra Çağdaş Yunan dilimiz eski Yunan dilinin şöhretini tekrar kazanmıştır. Bağımsız Yunanistan'ın halkı artık biz aydınları takip etmiş ve bizim gibi konuşarak, yazdıklarımızı tamamen anlamaktadır*"[319].

Üniversite dünyası ile o dönemin şairleri arasında olan çekişmenin ötesinde, *Athina* (*Αθηνά*) ve *Αιών* (*Aion* / *Asır*) gazeteleri arasındaki karşıtlık da bulunmaktadır. Soutsos ve Katharevousa'nın savunucuları, düşüncelerini *Aion* gazetesinde yazmakta, diğer tarafta ise, Asopios'un ve halk dilinin savunucuları *Athina* gazetesinde yazıyorlardı. Her iki gazete de ciddi ve güvenilirdir. *Aion*'un yayıncısı mücadeleci bir kişi olan İoannis Filimonas'tır. Atina'nın yayıncısı ise Çağdaş Yunan Aydınlanmasının destekçilerinin cephesine katılan Emmanouil Antoniadis'tir. Soutsos, Mayıs 1854'e kadar *Aion* gazetesinde yazı yazmıştı. Devamında 15.02.1855 - 02.04.1868 tarihleri arasında kendi gazetesi olan *İlios* (*Ήλιος* / *Güneş*) gazetesinde yazmaya başlamıştı. Bu gazetede, diğerlerinin yanında, kendisinin ve kardeşi Aleksandros'un edebî eserlerini ve aynı zamanda da Profesör Asopios'tan gelen dil saldırılarına karşı eleştiriler de yayınlıyordu. Zaten *İlios* gazetesinin esas amaçlarından birisi, aşamalı olarak Eski Yunan dilinin kabulü ve çağdaş Yunan dilinin iptal edilmesidir. *İlios* gazetesi "*Yazı dilinin Yeni Ekolü ya da herkesin teveccühünü kazanmış Klasik Yunancanın Dirilişi. Yazar Panagiotis Soutsos*" başlıklı özel bir sütun da açmıştır. Panagiotis Soutsos bu sütunda, zamanla aldığı eleştirilere cevap vermekte ve kendisinin dil ideolojisini benimseyen Konstantinos Freariti, Nikolaos Kostis ve Dionysios Kleopas gibi o dönem aydınlarının yapmış oldukları çalışmaları övmektedir[320].

Soutsos, ayaklanma sonrası dönemde Yunanlıların millî dilinin düzeltilmesi için en uygun yöntemin Katharevousa'nın seçilmesi olduğuna inanıyordu. Dönemin Yunan aydınlarının büyük bir kısmında yerleşen bu inanca göre, çağdaş Yunanlılar

[319] Aleksandros Soutsos, *İ Tourkomakhos Ellas*, Poiima Epikon eis Asmata Dodeka, Tomos Protos periekhon asmata tessera, Ek tis Typografias İ. Aggelopoulou, En Athinais 1850, s. 6.
[320] Konstantinos Asopios, *a.g.e.*, s. 90.

eskilerin diline ne kadar çok yaklaşırlarsa, millî kazanım da o kadar fazla olacak ve "Büyük Ülkü" hayali daha kolay başarılacaktı. Bu dil seçimini, Avrupalı aydınlar da göstermekte ve teşvik etmektedirler. 1844 senesi yazında o dönemin ünlü Fransız edebiyatçısı J.-J. Ampére ünlü dergisi *Revue des Deux Mondes* (Prosper Mérimée ile birlikte) Yunanistan'da gerçekleştirdiği bir seyahatinden intibalarını yayımlamıştır. Bu makaleleri takip eden Soutsos kardeşler, özet olarak tercüme etmişler ve *Synenosis* (*Συνένωσις* / *Birleştirme*) adlı gazetelerinde yayımlamışlardır. Oradaki bazı alıntıların üzerinde durmakta yarar vardır:

> "*Yunanistan'da eski Yunan dili hemen hemen konuşulmakta ve Platon ile Pindaros'un eserlerini okumayı bilen yabancı bir ziyatretçi bu büyük eski Yunan yazarlarının konuştukları dilin kelimelerini kullanmasını bilen basit bir çoban veya denizci karşısında şaşa kalır. Çağdaş Yunanlıların konuştukları dil, gittikçe daha çok eski dile yaklaşmaktadır. Böylece bugünkü Yunanlılar, eski Yunanlıların yasal ve tereddütsüz halefleridir. Bu olay, Yeni Yunanistan'a fazlasıyla yarar sağlayacaktır*"[321].

Aion gazetesi, Soutsos'un tezini tamamıyla benimseyerek *İ Nea Skholi tou Grafomenou Logou* (*Νέα σχολή του Γραφομένου Λόγου* / *Yazı Dilinin Yeni Ekolü*) adlı eseri millî yarar perspektifiyle karşılamaktadır: "*Böylece Soutsos'un teklif ettiği gibi, yeni dil herkes tarafından kabul edilirse Yunanistan eski dilin tüm ihtişamını ve gücünü tekrar kazanacaktır. Dolayısıyla Soutsos'un görüşlerini tamamen yararlı görüyor ve kendisini Çağdaş Yunanistan'ın edebiyat dünyasındaki en önemli aydını olarak kabul ediyoruz*"[322]. Soutsos'un *İ Nea Skholi* adlı eserinin büyük kısmı, Korais'in görüşlerine ve Asopios ile savunucularının yazı diline karşı eleştiri içermektedir. Nasos Vagenas, Soutsos'un arkaik dili ile Asopios'un basit Katharevousası arasındaki bu tartışmanın en az 1860 yılına kadar sürdüğüne gayet yerinde olarak işaret etmektedir[323].

Zaten Soutsos'un ifade ettiği görüşlerin kökenlerini ararsak, arkaik Yunan dilinin aşamalı olarak dirilişi ile savunduğu tüm hususların daha önceki yıllarda

---

[321] "Epifyllis. Kharaktir, İthi, Ethima, Glossa ton nyn Ellinon (Perilipsis ek tou Sofou Arthrou tou Gallou Amperou)", *Synenosis*, Athina 20.07.1844, s. 4.
[322] *Aion*, 21.08.1853.
[323] Nasos Vagenas, "İ Glossa tis Pezografias (1830-1880)", *İstoria tis Ellinikis Glossas*, Ekdoseis Ellinikou Logotekhnikou kai İstorikou Arkheiou (ELİA), Athina 2000, s. 259.

Skarlatos Vyzantios'un *Leksikon tis kath'imas Ellinikis Dialektou*'nun (*Λεξικόν της καθ'ημάς Ελληνικής Διαλέκτου* / *Yunanca Diyalektinin Sözlüğü*) resmî olarak ilan ettiği yaygın düşüncelerden kaynaklandığını tespit edebiliriz[324]. Bu, eserinde halk dilinden kelimeler yazmakta ve eski Yunan dilini öğrenenlere yardım etmek için bu kelimeleri Fransızca ve eski Yunanca'ya tercüme etmekte, neticede ise Çağdaş Yunanlıların bu vasıta ile herhangi bir zamanda Platon ve Demosthenes'in dilini kusursuz olarak ifade etmelerini imkânsız olarak kabul etmemektedir[325].

İ Nea Skholi tou Grafomenou Logou ve *Ta Soutseia* dil meselesinin ve çağdaş Yunan edebî eleştirisinin tarihinde çok önemli bir yer edinmişlerdir. Asopios, *Ta Soutseia* adlı eseriyle, klasik Yunan dilinin diriltilmesi çabasına büyük bir darbe vurmuştur ve bunun için de bu eser Dimotikizmin yani halk dili hareketinin en büyük manifestolarından biri olarak kabul edilmektedir. Buna karşı olarak da *İ Nea Skholi tou Grafomenou Logou*, arkaizmin en büyük manifestolarından biri olarak kabul edilmektedir. Asopios'un çağdaş Yunan dilinin tamamıyla eski dile dönüşmesine karşı olduğunu ve her zaman Korais'in savlarına uygun olarak halk dilinin derinlemesine bir şekilde arılaştırılması, ıslah edilmesi sonucu oluşacak bir dilin savunucusu olduğunu vurgulamalıyız[326].

Az bir zaman sonra, 1856 yılı başlarında, isimsiz olarak *O Tilegrafos tou Vosporou kai Vyzantis* (*Boğaziçi'nin Telgrafı ve Bizans*) gazetesinde *Filalithis* (*Φιλαλήθης* / *Samimi*) başlıklı makale yayınlanmıştır. Bu gazetenin İstanbul'da yayınlanan ilk Yunanca siyasî ve edebî matbuat olduğunu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun en üst dereceden devlet memuru Konstantinos Adosidis tarafından yayınlandığını belirtmek gerekir. Adı geçen makalede, esas kişi, Asopios'un düşüncelerinin taraftarı olan *Filalithis* (*Φιλαλήθης*), Soutsos'un taraftarı olan *İliofilos* (*Ηλιόφιλος*) ile konuşmaktadır. *Filalithis, İliofilos'a* şu özlü düşünceyi ifade eder: "*Arkadaş, diller hiçbir zaman iptal edilemez, hiçbir zaman yerleri doldurulamaz ancak yalnızca değişikliğe uğrarlar, zenginleşirler ve gelişirler*"[327].

---

[324] Skarlatos Vyzantios, *Leksikon tis Kath'imas Ellinikis Dialektou Methirmineumenis eis to Arkhaion Ellinikon kai Gallikon meta Prosthikis Geografikou Pinakos ton Neoteron kai Palaion Onomaton ypo Skarlatou D. tou Vyzantiou*, ek tou ton idiot. Ergon tmimatos tis Vasilikis Typografeias, En Athinais 1835.
[325] Konstantinos Asopios, *a.g.e.*, s. 100.
[326] Konstantinos Asopios, *a.g.e.*, s. 109.
[327] "O İlios kai i Nea Skholi", *O Tilegrafos tou Vosporou*, 24.03.1856.

Tüm bu anlatılanları dikkate alarak şu soruya cevap vermek gerekir: 1830-1880 döneminin aydın insanları ne sebeple ifade aracı olarak Katharevousa'yı tercih etmişlerdir? Katharevousa'ya yönelim Yunanlıların, halk olarak Osmanlı döneminde onların egemenliği altında bulunduğu, kısıtlayıcı ve bağlayıcı ortamdan kurtulma çabalarından kaynaklanmaktadır. O halde yeni devletin isteği açıktır; eski köklerini öne çıkarmak, yeni Hellenizm arzusu içinde eski kökenine yer vermek. Bu arkaik dünyaya dönüşle ilgili K. Th. Dimaras şunu gözlemlemektedir:

> "*Şimdi Yunanistan arkaik Yunan kültürünün şanını diriltmek istiyor. Klasik antik dönemin ve eski Yunanlıların diline doğru bir eğilim sergiliyor. Ortak kabule göre, arkaik Yunan dili bir model olarak kaldı ve Yunanistan'ın tekrardan maneviyatını yükseltmekte arkaik Yunan dilinin kullanılmasından daha güvenli bir yol yoktur. Arkaik metinlerin taklidi atalara layık bir eğitime dönüşün en güvenli yolunu oluşturuyordu. Dönemin aydınlarına göre arkaik dile dönüş, muhafazaya dönüş eylemi değil ilerici bir hareket idi*"[328].

Romantizmin ortaya çıkışıyla Yunanistan, çok istenilen entelektüel bir hareket kazandı. Genel olarak edebiyata, tarihe ve klasik antik döneme büyük bir ilgi gösterildi. Şiir dilinde oluşan olumsuzluklara rağmen Katharevousa'nın seçilmesi düne ve saf klasisizme dönüşü gösterdi. Dimaras, Yunanistan'daki entelektüel yaşamın yeniden canlanmasını bütünüyle romantizmin ortaya çıkışına bağlamakta ve altını çizmektedir:

> "*Ulusun restorasyonuna inanç, eski dünyaya dönüş, antik döneme yeniden bağlanma gibi Türk fethinden önceki aydınlarda bulunan bu özellikler şimdi yeni bilim adamları tarafından arzu ve süreklilikle devam ettirilecektir. Antik kökenimizi kanıtlamak için dilimizi değiştiriyoruz. 1830 ile 1880 yılları arasındaki tüm entelektüel tarih, arkaizme doğru kesintisiz bir akış, her tür gerçeklikten büyük bir kopuş, bugünden düne sürekli bir geçiştir. Entelektüel hareketlerde nostalji, ve ataların erdemleri gibi*

[328] Konstantinos Th. Dimaras, *O Ellinikos Romantismos*, s. 171.

eğilimler neticesiz kalmayacaktır, sorunları ortaya koymakta yani verimli entelektüel bir yaşam için ön koşulları yaratmaktadırlar"[329].

O halde dönemin aydınlarına göre arkaik dile dönüş muhafazakâr bir eylem değildir, tersine ilerici bir harekettir. Yunanistan, Türk hâkimiyetinden çıktıktan sonra toplumsal dengesini kurabilmek için her türlü yöntemi ve değeri kullanacaktır: Vatan, din, dil gibi. Şanlı geçmişe dönüşle ilgili Dimaras şunu belirtmektedir: "*Büyük Ülkü*[330]*, arkaik şanın hayali, Hristiyan imparatorluğu düşü, arkaik dünyayla yeniden bağlanma. Bütün bunları 1821'den önce aydın insan başlatmıştı ve şimdi genç bilim adamları büyük bir arzuyla ve tutarlılıkla devam ettiriyor. Şu anda tarih doğuyor, halk bilimi doğmaya hazırlanıyor, arkaik kökeni kanıtlamak için dilimizi değiştiriyoruz.*"[331]

Dimitris Dimiroulis, yeni kurulmuş Yunan devletinin aydınları tarafından Katharevousa'nın bilinçli seçimini gayet bilinçli ve anlaşılır bir şekilde anlatmaktadır. Bu seçim sonuç olarak şu amaca yöneliktir:

"*Yeni devletin kurulmasından sonra, romantizm egemendir ve arkasında hiçbir gelenek olmadığı gibi gerekli koşullardan hiçbirine de sahip değildir. Romantizm daha önceki bir edebiyat akımının yerine geçmemiştir ve bu nedenle de akım kabul görme anlamında hiçbir zorlukla karşılaşmamıştır. Romantik aydınlar ve yazarlar yalnızca farklılıkları vurgulamak için değil Yunanlıları, antikite ruhunun yeniden canlandırılması*

---

[329] Konstantinos Th. Dimaras, *Poiitai tou 19 Aiona*, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athina 1994, s. 180.

[330] Büyük Ülkü (Megali İdea) terimi, romantizm döneminin bir ürünü olarak 19. yüzyılın ikinci yarısı ve sonrasında Yunan dünyasına yayılan siyasî ve milliyetçi ülküyü anlatmaktadır ve Yunanistan'ın 1930'lara kadar iç ve dış politikasının temel eksenini oluşturmuştur. Büyük Ülkü anlam olarak irredantizm fikrinden ayrı düşünülemez. İrredantizm bu yeni devletin ana siyasî eksenini oluşturmaktaydı. Kurtarılmamış kardeşlerin özgürleştirilmesi aynı zamanda tüm Yunanlar için yandsınamaz bir buyruk ve dinî bir yükümlülüktü. Bkz. Thanos Veremis, *Ethniki Tautotita kai Ethnikismos sti Neoteri Ellada*, Morfotiko İdryma Ethnikis Trapezis (M.İ.E.T.), Athina 1999, s. 14. Büyük Ülkü'nün başlıca amacı; yabancı bir hâkimiyet altında bulunan ve Yunan/Rum nüfus barındıran bölgeleri içine alacak şekilde Yunan sınırlarının genişletilmesiydi. Terim olarak ilk kez ortaya çıkışı 14 Ocak 1844 tarihinde İoannis Kolettis'in I. Ulusal Meclis'te yaptığı konuşma ile olmuştur. Kolettis tüm politikasını buna dayandırmıştır. Büyük Ülkü; Bizans İmparatorluğu'nun kaybettiği toprakları yeniden kazanma amacı güttüğünden aslında 1922 yılı Eylül ayına kadar tüm Yunan hükümetlerinin hedefi olmuştur ve bu tarihten sonra Küçük Asya Felaketi'yle birlikte terk edilmiştir. Bkz. Elli Skopetea, *To Protypo Vasileio kai i Megali İdea, Opseis tou Ethnikou Provlimatos stin Ellada (1830-1880)*, Ekdoseis Polytypo, Athina 1988, s. 259; Bülent Akyay, "Yunan Milliyetçiliği", ss. 229-231.

[331] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 188.

amacıyla mücadele etmeleri için teşvik etmek maksadıyla özellikle içinde bulundukları dönemle geçmişin mukayesesinde ısrar etmişlerdir. Helenizmin geleceği ile ilgili düşleri Büyük Vatan ve Büyük Ülkü idealine inanmış bir neslin ümitlerini ve isteklerini ifade etmektedir. Dil konusundaki fanatizm ve Katharevousa'nın (arı dilin) kullanımı, tarihî geçmişi olan ve görkemli başarılara sahip bir dilin egemen olması isteğinden kaynaklanıyordu. Atalar mirasının ağırlığı romantikleri bir mükemmelliğin elde edilmesine yöneltmişti. Ulus, eski şanını yeniden kazanmalıydı, tarihine layık olduğunu göstermeli ve derin uykusundan uyanmalıydı"[332].

Aynı araştırmacı, Katharevousa'nın seçimini, isabetli bir şekilde Büyük Ülkü'nün gerçekleştirilmesinde süreci hızlandırıcı bir araç olarak görmektedir. Bu hayal sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun kalabalık Rum nüfusunun yaşadığı tüm o bölgelerinin kurtarılmasının değil bunun yanı sıra Helenizm'i Doğu'nun yeniden kılavuzu haline getirecek nitelikte hızlı bir düşünsel uyanışı da amaçlıyordu:

"*1830-1880 tarihleri arasında dil, temizlik ile ilgili isteğe sıkı sıkıya bağlıdır. Romantik Çağdaş Yunan edebiyatı alanında ve özellikle ilk döneminde temiz (Katharevousa) bir dil ile ilgili istek, kaçınılmaz olarak millî ve entelektüel reform düşüyle birliktelik içindedir. Dilin iyileşmesi yoluyla, ulus derin uykusundan uyanacak ve bilgisizliğin karanlığından çıkacaktır. Çağdaş Yunan romantizminin dil fanatizmi ve genel olarak, bu dönemde entelektüel hayatın tümünde egemen olan arkaizm Korais'in ve onu savunanların 'orta yolu'nu' kabul etmesi mümkün değildir. Her uzlaşma millî ihanet ile eşitti. Çağdaş Yunan edebiyatının, tek dil yolu, yegâne saf ve ebedî Yunan dili ile çiçek açması gerekmekte idi. Romantik yazar, klasik geleneğe sığınmak yolu ile millî bir reformu düşlemekte idi*"[333].

Sınırların genişlemesi, Yunanistan'ın doğudaki kültürel rolü ve Avrupa standartlarına göre, modern bir Yunan devletinin kurulması, 1830-1860 dönemi edebî yaratıcılığının temel özelliklerini oluşturmaktadır. Bu dönemde Yunan toplumu Türk hâkimiyetinden çıkmış olarak, özellikle dile ve dine vurgu yaparak millî kimliğini aramaya başlamıştır. Dönemin aydınları esas olarak Katharevousa yardımıyla çağdaş

[332] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, ss. 71-73.
[333] Emmanouil Roidis, Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, ss. 88-89.

Yunanlıların eski Yunanlılarla olan tarihî bağlarını ispat için bir mücadeleye başlamışlardır. Atina'daki romantizm hareketi Katharevousa ve Hristiyanlık inancını araç olarak kullanıp Yunan millî bilincini muhafaza etmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Romantik yazarlar edebî rollerini, bir millî hatip rolü olarak görmüşlerdi. Panagiotis Soutsos ve Aleksandros Soutsos, şairi, milletin arzularının ve Büyük Ülkü'nün gerçek anlamda sözcüsü olarak görmek isteyen bu ideolojinin karakteristik örneğini oluşturmaktadırlar[334].

Atinalı romantikler, ulusun varlığının devamını antik dünyanın yeniden canlandırılmasında gördüler. Atinalı romantik yazarlar, yeni Yunanistan'ın eski görkemini kazanabileceğine ve bunun başarılabilmesi için klasik dünyanın ruhunu çağdaş dünyaya nakledecek eski dilin canlandırılmasının tek bir yol olduğuna inanmışlardı[335]. Roderick Beaton da aynı düşüncelere sahiptir ve şöyle demektedir: "*Dil Sorunuyla ilgili nedenler, felsefî yönden pratikte elbette vardı. Yazı dilinde kabul görecek bir ifade aracının belirlenmesine ihtiyaç vardı 19. yüzyılın başlarından itibaren bu ihtiyaç, ulusal kimlik için sunulan taleplerle birleşti*"[336].

Yedi Adalar (Eptanisiaki) ve Birinci Atina Ekolü arasında, kayda değer üslup ve ideolojik farklılıklar görülmektedir. Bunlar zaman içinde ve özellikle de 1850 yılından sonra, açık bir zıtlaşma ve rekabet halini almıştır. Temel farklılık şiirin dilinde görülmektedir. Yedi Adalar (Eptanisiaki) edebiyatçılarının bir çoğu eserlerini yazdıkları halk dilini savunurken, buna mukabil yeni kurulan devletin başkenti Atina'da dil arkaizmi yaygınlaşmış ve bunun sonucu halk dili neredeyse 1880 yılına kadar edebiyattan bir nevi sürgün edilmiştir. Katharevousa'nın Atina şiirinde kullanılması, muhtemelen kültürlü insanların konuştukları dili yansıtan basit Katharevousa'dan, katışıksız arkaik Katharevousa'ya kadar farklı versiyonlarda

---

[334] "*Yüce Tanrım, Yunan Ulusu niye o kadar çok bitkin bir durumdadır? Nasıl bu duruma düştük? Bizim böyle devamlı bir derin uykuda olmamızı kim yaptı? ve bugün Büyük Ülkü karşısında hareketsiz ve vurdum duymaz bir halde bulunuyoruz? "Ψιστε Θεέ μου πόσο καταβεβλημένο είναι το Ελληνικό Έθνος; Πώς καταντήσαμε έτσι; Ποιος μας έκανε να βρισκόμαστε μέσα σε ένα συνεχή λήθαργο; Και στεκόμαστε σήμερα ενώπιον της Μεγάλης Ιδέας ακίνητοι και αναίσθητοι;*", Aleksandros Soutsos, *Politiki Apopsis tis Ellados*, Typois Khristou A. Douka, En Athinais 1848, s. 10.

[335] Gerasimos Zoras, Maria Dimaki, "Glossikes Apopseis tis Palaias Athinaikis Skholis: 1830-1880", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011, s. 335.

[336] Roderick Beaton, *a.g.e.*, s. 428.

kendini göstermektedir[337]. Yedi Adalar'ın halk dili ile Atina'daki Katharevousa arasındaki tezat belirgindir. Atinalı edebiyatçı ve aydınların, Yedi Adalar Ekolü'nün (Eptanisiaki) şiir sanatına karşı en önemli çekinceleri, Yunanistan çapında bir edebiyatın dil aracı olarak elverişsiz görülen bir dil/yerel lehçe ile yazılıyor olmasıydı. Atina'da, Yunanistan çapındaki edebiyatın antik Yunan'ın dil ihtişamına olabildiğince yaklaşması gerektiği düşüncesi hâkimdi[338].

Yedi Adalı edebiyatçılar, konuşulan yeni Yunancayı eski dilin doğal ve gelişmiş devamı olarak kabul ediyor ve halk dilini, millî dil kılmayı arzuluyorlardı. Bu, daha çok eski Yunancaya yaklaşan Katharevousa'yı millî dil haline getirmek için çabalayan Atinalı aydınların aksine, Yedi Adalılar açısından millî restorasyon için gerekli bir unsurdu. Yedi Adalı şairlerin arkaik dile ve Katharevousa'ya karşı olan mücadeleleri durmaksızın devam etmiştir ve Atina'daki aydınlarla aralarındaki görüş ayrılıklarının giderilmesi mümkün olmamıştır. Yedi Adalılar onları skolastik ve arkaik dil tercihinde aşırılık yanlısı olarak nitelendirmişlerdir. Diğer taraftan Atinalılar ise, onların Yunan dilini bilmedikleri için halk dilini savunduklarını iddia etmişlerdir. Atinalılar için halk dili bayağıdır ve düşüncenin gereksinimlerine karşılık vermekte yetersizdir. Yedi Adalılar, görüşlerini desteklemek için özellikle Fransız Aydınlanması, dillerin tarihî gelişimi ve toplumun gerçek ihtiyaçlarına dayanan argümanlar ileri sürmüşlerdir. Yazar halktan dili alarak halk düşüncesinin (ruhunun) ürünü olan eserini vermektedir. Halkın, yazarın eserinden ve fikirlerinden faydalanabilmesi için, dilini anlaması gerekir. Ancak, Katharevousa halk tarafından anlaşılır değildir ve dolayısıyla aydınların eseri toplumda karşılık bulmaz. Dil meselesi, filolojik olmaktan çok daha ziyade toplumsal bir mesele olmuştur. Halk dilinin hiçe sayılması savaşan ve bağımsızlığını elde eden aynı halkın da bir nevi hor görülmesidir. Katharevousa cahilliği arttırmış ve halkı kitap okumaya karşı bir nefrete götürmüştür. Dil, amaç olmayıp, düşüncenin gelişmesi ve fikirlerin iletilmesi ve yayılması için bir araçtır[339].

---

[337] Arkaizme doğru dönüş, özellikle Adamantios Korais'in ölümünden sonra, büyük engellere rastlamamıştır. 1842, 1851 ve 1861 tarihlerinde *Odoiporos* (*Οδοιπόρος* / *Gezgin*) tekrar yayınlayan, dili olabildiği kadar arkaik olarak yerleştiren (resmîleştiren) şair Panagiotis Soutsos'un durumu karakteristiktir: Panagiotis Moullas, *Rikseis kai Synekheies, Meletes gia ton 19o Aiona*, s. 55.
[338] E. Garantoudis, "İ Eptanisiaki Poiisi tou 19ou Aiona. Genika Kharaktiristika", ss. 65-66.
[339] İoannis Polilas, *a.g.e.*, ss. 26-27.

Bu noktada onu Birinci Atina Ekolü'nden ayrı kılan tüm verileri anlayabilmek için Yedi Adalar Ekolü'nün özellikleri ile ilgili olarak, kısa bir değinmede bulunmak yarar sağlayacaktır. Yedi Adalar edebiyatı, o dönemin Avrupa edebiyatından doğrudan etkilenmiş olan zengin ürünler ve değerli yazılar sunmuştur. Yedi Adalar Ekolü terimiyle, 18. yüzyılın son on yılından 19. yüzyılın sonuna kadar olan dönemdeki İyon Adaları'nın edebî üretimi kastedilmektedir. Yedi Adalar bölgesine kısa bir tarihî bakış, o dönemin edebiyatında esen Avrupa havasını anlamayı ve haklı görmeyi sağlayacaktır. Batı kültürüne açılma, Venedik yönetiminden kaynaklanmıştır. Bu egemenlik yeni modellerle ve fikirlerle belirli bir çevreyi sadece beslememiş aynı zamanda onları Türk fetihlerinden de korumuştur. Türk egemenliği dışında uzunca süre kalan bölgelerde (Girit, Kıbrıs, Yedi Adalar) büyük bir ticarî hareketlilik oluşmuş, bu da yazına ve sanata büyük ilgi gösteren bir aristokrasinin oluşması sonucunu doğurmuştur[340].

Yedi Adalar'ın siyasî tarihi çalkantılı geçmiştir. Zira Venedikliler ilk fatihler değildiler; daha sonra Fransızlar, Ruslar ve son olarak da İngilizler gelmişlerdi. Adalar 9 Kasım 1815'te İngiliz idaresine bırakılmış ve Yunanistan ile siyasî bağımsızlık yönünden birleşmesi için elli yıl geçmesi gerekmiştir. Fakat tüm bu yabancı fatihlerin görünüşleri, ada toplumunu hem sosyal hem de entellektüel olarak olumlu yönden etkilemişti. İngiliz hamiliğindeki yeni dönemde, 1821 Yunan İsyanı sırasında adaların bu isyana destek vermesi nedeniyle de sorunlar çıkmıştır. 13 Temmuz 1863'te İngiltere, adaları Yunanistan Krallığı'na devretme kararı almıştır. Yedi Ada Cumhuriyeti, 15. yüzyılda Doğu Roma İmparatorluğu'nun yıkılışı ve kalıntılarının Türkler tarafından fethedilmesi sonrası Yunanların ilk kez yaşadığı sınırlı bir bağımsızlık tecrübesi olarak değerlendirilmektedir[341].

Gerçek şu ki Yedi Adaların kaderi, Türk idaresinin etkilerine ve entelektüel faaliyetin oldukça sınırlı düzeyde kaldığı Kıta Yunanistanı'nın kaderinden oldukça farklıydı. Zora'nın gözlemlerine göre, Yedi Adalıların İtalya üniversitelerinde tahsil görmeleri onları güçlü ruhanî, manevî temeller ve ilkelerle donatmıştır. Pek çok Yedi Adalı genç İtalyan okullarında öğrenciydi ve adaya romantizm ruhunu taşımışlardı:

---

[340] Panagiotis Moullas, "Logotekhnia 1830-1880", *İstoria tou Ellinikou Ethnous*, Tomos 13, Ekdotiki Athinon, Athina 1977, ss. 492-514.
[341] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, ss. 492-514.

"*Genel anlamda eğitime susamış, İtalyanlar'dan yardım alarak, İtalya üniversitelerine seyahat ediyorlardı ve orada eğitimlerini tamamlıyorlardı (...) İtalya'da tahsil gören öğrencilerin sayısı artıyordu. Onlar sadece filoloji bölümlerinde değil aynı zamanda tıp, hukuk ve pozitif bilimler alanında da eğitim görüyorlardı*"[342].

Yedi Adalar edebiyatı gelişerek değerli eserler vermiştir ve bunda çevrenin uygun olması büyük rol oynamıştır. Yabancı fatihler, Yedi Adalıların entellektüel ufkunu açmışlardı. Fakat Batı ile özellikle İtalya ile iletişime geçmeleriyle sonuç olarak diğer Yunanistan kıtasındakinden farklı bir toplum oluşturmuşlardı. Yedi Adalar toplumunun değişik temelleri, farklı bir edebiyat neslinin canlanmasına katkıda bulunduğunu Ksenopoulos bizlere anlatmaktadır: "*Yedi Adalar toplumu, o dönemde, Atina toplumundan daha ilerlemişti ve bu ortam şairlere yardımcı olmuştur. Sanatçı ilhamıyla ilgili yetenek Tanrı vergisi, doğal ya da kalıtsal olsa da şiir sanatını mükemmel bir şekilde yerine getirmedeki yeteneğini, sanatsal başarısını yaşadığı dönemdeki toplumun gelenekleri ona sağlıyordu.*"[343]

Öğrenim için İtalya'ya giden Yedi Adalı genç öğrenciler, dönemin önde gelen edebiyat akımlarıyla tanıştılar, onları incelediler ve ünlü İtalyan edebiyatçılardan etkilendiler. Ülkelerine döndüklerinde romantizmin tohumlarını beraberlerinde getirdiler. İtalyan edebiyatından ve romantizmin Avrupa öğretilerinden etkilenmiş bu insanlar, temeli İtalyan kültürü ve eğitimine dayanan Yedi Adalar edebiyatını başlattılar. Yedi Adalarla İtalya arasındaki bu entelektüel alışveriş için Marietta Minotou şunları ifade etmiştir:

> "*Padova, Roma, Firenze, Milano ve Napoli'nin ünlü üniversitelerinin büyük entelektüel merkezlerinde, güney-batı Avrupa'nın, özellikle de İtalya'nın vatansever, liberal, sanatsever akımlarıyla doğrudan ilişkide olan Yedi Adalı öğrenciler, döndüklerinde romantizme halkın ince ruhunu, güzelliğin, müziğin, sanatın, şiirin ve özgürlüğün duygusunu da kattılar.*

[342] Georgios Zoras, *Eptanisiaka Meletimata, A, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, Spoudastirion Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias tou Panepistimiou Athinon, Athinai 1960, s. 15.
[343] Grigorios Ksenopoulos, "İ Eptanisiaki Poiisi", *Neoellinika Grammata*, Athina 17 Augoustou 1940, ss.1-5.

> *Diğer taraftan tanınmış İtalyan göçmenler beraberlerinde Yedi Adalar'a Dante örneğini getirdiler. 19. yüzyılda İtalya'da Foscolo, Alfieri, Monti, Manzoni, Leopardi, Carducci ile entelektüel zekâ gelişti. Bu kişilerin etkisi büyüktü. Bu niteliklerle Yedi Adalar, Yunanistan'dan ayrı olmasına rağmen, ülkenin entellektüel açıdan yeniden doğuşunda öncü güç oldu*."[344]

Genç öğrenciler İtalyan yazarlardan etkilenmiş ve büyülenmiş olarak ülkelerine döndüler. Dante'nin, Petrarca'nın ve diğer çağdaş edebiyatçıların şiirlerini okumaları, şiir teknikleriyle ilgili önemli dersler almalarına ve şiir aracılığıyla yeni düşünceler benimsemelerine yardımcı oldu, bu genel itibariyle onları insan olarak değiştirdi[345].

Genç ve zengin Yedi Adalıların İtalya'yı ziyaretleri onların eğitimlerini sürdürmelerini ve değişimi ümit etmelerini sağladı. Bu toplumsal ve tarihî koşullar altında oluşan şiirde İtalyan ve romantik etkiler hâkim oldu. Ksenopoulos, Yedi Adalar şiir yazma tekniğinin merkezinde, öncelikli olarak İtalyan ögelerin ve yazarların İtalya'daki üniversitelerde eğitim gördükleri süre içinde edindikleri tecrübelerin hâkim olduğunu vurgulamaktadır:

> "*Yedi Adalıların genel özelliği, İtalyan şiiriyle tanışıklıkları, ona olan sevgileri ve eserlerindeki kaçınılmaz İtalyan şiiri etkisidir. Helenizm'in ülkelerinden sadece Yedi Adalar, Kalvos'un dediği gibi 'tiranların sert kılıcını' hiçbir zaman tanımadı, tam tersine dört yüzyıl boyunca Venediklilerin ve İngilizlerin egemenliği altında, Solomos'un döneminde zirveye taşınan büyük bir kültürü özgürce geliştirebildi. Bu kültürün ürünü Yedi Adalar şiiridir*"[346].

Yedi Adalıların İtalya'yı ziyaretleri, onları ileride Yedi Adalar edebiyat okulunu yaratmak için yararlanacakları farklı manevî donanımlarla güçlendirdi. Vatanlarına döndüklerinde, İtalya'da kaldıkları süre içinde öğrendiklerini susamış halka öğretmekte istekliydiler. Mpoumpoulidou, İtalyan öğretmenlerinin benimsediği

---

[344] Marieta Minotou, "İonios Anthologia", *Miniaio İstoriko, Filologiko, Kallitekhniko Periodiko*, Zakinthos Martios 1930, s. 5.
[345] Marieta Minotou, *a.g.m.*, s. 8.
[346] Grigorios Ksenopoulos, *a.g.m.*, s. 6.

öğretileri örnek alarak üretmek isteyen o zamanın genç yazarlarında dönemin İtalyan edebiyatının büyük etkisinin olduğunu gözlemlemiştir:

> "*Yedi Adalılar, Batı'nın ve özellikle İtalya'nın okullarında ve üniversitelerinde okuyarak Avrupa ve özellikle İtalyan edebiyatı eserlerini tanıdılar. Bunun etkisi Yedi Adalar edebiyatının bütün alanlarında açıktır. Batı eğitiminin Yunan milletiyle bir arada olduğu bu atmosfer içinde 18. yüzyılın ikinci yarısından 19. yüzyılın son yıllarına kadar devam edecek olan değerli bir edebiyat okulu, Yedi Adalar Ekolü, ortaya çıktı*"[347].

O dönemin Yunan toplumu için en yerinde mesele, dil meselesi idi. 1830-1880 yılları arasındaki dönemde dil mücadelesi Katharevousa ile halk dili arasında yoğunlaşmıştı. 1880 yılında ve daha sonraları halk dilinin edebiyatta desteklenmesi için sesler yükseliyordu. Aydınlar bir taraftan Katharevousa'nın savunucuları diğer taraftan da halk dilinin savunucuları olarak iki cepheye ayrılmıştı. Dikkat çeken husus Birinci Atina Ekolü temsilcilerinin Katharevousa'nın ateşli destekçileri olmalarına rağmen şiirlerinin büyük bir kısmının halk dilinde yazılmış olmasıdır[348].

Bu dil tartışmasının tarihi, akla o dönemin büyük aydını ve edebiyatçısı Emmanuil Roidis'i getirmektedir. 1860 yılında *Odoiporiko tou Chateaubriand* (*Οδοιπορικό του Σατωβριάνδου / Chateaubriand'ın Gezi Notları*) adlı tercümesiyle Yunan kamuoyu önüne ilk defa çıktığı zaman, dil meselesiyle ilgili görüşünü açıklamış ve şunları söylemiştir: "*Kullandığım dili yetersiz olarak adlandırdım çünkü konuşulan dil henüz ruhun tüm görüşlerini ifade edememekte diğer taraftan ise, Katharevousa denilen diğer dil bu durumda basit ve arkaik dillerin acayip bir karışımıdır*"[349]. Roidis'in, Panagiotis Vergotis'in son kitabı *O Mikros Politis*'in (*O Μικρός Πολίτης / Küçük Vatandaş)* yayımlanması nedeniyle özellikle bu yorumu yapmaktadır: "*Katharevousa denen dili kullanıyorum bunu tercih ettiğimden değil, sırf ihtiyaçtan yapıyorum*"[350]. Bu uçurum yalnız Roidis'in yazısında değil dönemin birçok aydını ve yazarlarının yazılarında da kapanamayacaktır.

---

[347] Faidon Mpoumpoulidis, Glykeria Mpoumpoulidou, *İ Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Tomos I, Ekdoseis Grigori, Athina 1984, ss. 126-127.
[348] Gerasimos Zoras, Maria Dimaki, *a.g.m.*, s. 334.
[349] Alkis Aggelou, "Emmanouil Roidis", *Satira kai Politiki sti Neoteri Ellada*, Skholi Moraiti, Athina 1979, s. 133.
[350] Panagiotis Vergotis, *O Mikros Politis*, Argostoli 1885, s. 5.

Zaten, 1873'te Yunanlı romancı, şair ve aynı zamanda Yunanistan'da dil savaşlarının öncülerinden olan Nikolaos Konemenos (1832-1907), *To Zitima tis Glossas* (*To ζήτημα της γλώσσας* / *Dil Sorunu*) başlıklı gayet güzel bir deneme yayımlamıştır. Bu yazının içinde bütünlüğü, sabit şekli, kuralları olan ve yeni toplumun canlı ve dinamik aracı olan halk diline övgüler bulunmaktadır[351]. İki yıl sonra, 1875 yılında halk dili meselesiyle ilgili olarak *Kai pale peri tis Glossas* (*Και πάλε περί της γλώσσας* / *Yeniden Dil Sorunu Hakkında*) başlıklı ikinci bir araştırma yayımlamış ve burada, halk dilinin gerek şiir sanatında gerekse düz metinlerde kullanılmasının gerekli olduğunu vurgulamıştır[352]. Bu arada, Nikolaos Konemenos'un halk dilinin kullanılmasının ilk savunucusu olduğu belirtilmelidir. Bu çerçeve içerisinde 1895 yılında, *To systima tou Psykhari* (*To σύστημα του Ψυχάρη* / *Psiharis'in Sistemi*) ve *İ Mellousa Attiki tou Kimonos* (*Η μέλλουσα αττική του Κίμωνος* / *Kimon'un Müstakbel Attik'i*) ve aynı yılda *To Telos mias Pseutias* (*To τέλος μιας ψευτιάς* / *Bir Yalancılığın Sonu*) başlıklı iki makale yayımlamıştır[353]. *Diathiki* (*Διαθήκη* / *Vasiyetname*) adlı dergide tarihsiz olarak yazdığı makalesinde şu bilge sözleri ifade etmektedir: "*Biz bugün, zamanımızın dilini kullanmalıyız, göstermiş olduğu tüm yanlışlara ve eksikliklerine rağmen çağdaş Yunanistan'ın dilini*"[354].

Dönemin edebiyatçısı ve aydını olan Angelos Vlakhos 22 Nisan 1877'de Parnassos Edebiyat Derneği'nde *Georgios Zalokostas kai i Sygkhronos Elliniki Poiisi* (*Γεώργιος Ζαλοκώστας και η Σύγχρονος Ελληνική Ποίηση* / *Georgios Zalokostas ve Çağdaş Yunan Şiiri*) adlı eserinde dil meselesi ile ilgili olarak romantik şair Zalokostas'ın şu görüşlerini kelimesi kelimesine aktarmaktadır: "*Halk dili, tabiiki eski Yunan dili menşelidir, ancak günümüzde çok yıpranmıştır. Halk dilinin şiir dili olacağını zannetmiyoruz çünkü birçok veriden yoksundur ve antik Yunan dilinin kuvvetine ve zerafetine yaklaşmaya gücü yoktur*"[355]. Şair Zalokostas'ın bu sözleriyle,

---

[351] Nikolaos Konemenos, *To Zitima tis Glossas*, Ekdoseis Filomythos, Athina 1993, s. 88.
[352] Emmanouil Kriaras, *Prosopa kai Themata apo tin İstoria tou Dimotikismou*, Tomos A, Ekdoseis Kastaniotis, Athina 1986, s. 39.
[353] "Nikolaos Konemenos", *Egkyklopaideia Nea Domi*, Ekdoseis Domi-Fytraki, Tomos 18, Athina 1996, s. 72.
[354] Kostis Pasagiannis, "Nikolaos Konemenos", *Filologikai Fysiognomiai*, Ethnikon İmerologion Skokou, Kerkyra 1907, s. 12.
[355] Aggelos Vlakhos, "Georgios Zalokostas kai i Sygkhronos Elliniki Poiisi", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 5, Athina, 30 Maiou 1877, ss. 321-342.

daha önce söylenenler doğrulanmıştır, yani Yunanistan'ın 1830-1880 dönemindeki kültür dünyası iki gruba ayrılmıştır ve görüldüğü kadarıyla, aradaki uçurumun kapanması kolay olmayacaktır.

Buna rağmen, 19. asrın son yirmi yılında, Katharevousa ve arkaizmin romantik aşırılıkları hakkında sistematik tepkiler ifade edilmeye başlanmıştır. Bu somut dönemde, dil sorunu ile ilgili olarak ifade edilen yeni görüşler şunlardır:

a) Katharevousa'nın ilerideki bir tarihte yenilenmesi Atina Üniversitesi profesörü Konstantinos Kontos'un (1834-1909) 1882 tarihli *Glossikai Paratiriseis* (*Γλωσσικαί παρατηρήσεις* / *Dil Üzerine Gözlemler*) adlı eserinde savunulmuştur[356].
b) Kontos'un bu görüşüne cevap yine üniversite profesörü ve tiyatro yazarı Dimitrios Vernardakis (1833-1907) tarafından verilmiştir. Vernardakis 1884 tarihli *Pseudattikismou Elegkhos* (*Ψευδαττικισμού έλεγχος* / *Sahte Attikizm Kontrolü*) adlı eserinde aşamalı olarak ve durmaksızın basit, konuşulan dile dönmeyi desteklemektedir[357].
c) Bu çatışmaya üniversite profesörü ve dilbilimci Georgios Hatzidakis (1843-1941) de katılmış ve 1884 tarihli *Vasanos Elegkhos Pseudoattikismou i Meleti epi tis Neas Ellinikis Glossas* (*Βάσανος Έλεγχος Ψευδοαττικισμού ή Μελέτη επί της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* / *Sahte Attikizmin Kontrolünün Çilesi ya da Çağdaş Yunanca Üzerine Araştırma*) eseriyle, Katharevousa dilinin muhafaza edilmesi ve yenileşmesi taraftarı olmuştur[358].
d) 19. yüzyılın sonlarında dönemin aydınları halk dilinin tüm söz şekillerinde kabul ettirilmesinin yollarını aramaktadırlar. Bu son görüşü 1884-1886 yıllarında *Dokimia tis İstorikis Grammatikis* (*Δοκίμια της Ιστορικής Γραμματικής* / *Tarihî Gramer Denemeleri*) ve 1888 tarihli *To Taksidi mou* (*To*

[356] Konstantinos Kontos, *Glossikai Paratiriseis: Anaferomenai eis tin Nean Ellinikin Glossan*, Ek ton Katastimaton Andreou Koromila, Athina 1882.
[357] Dimitrios Vernardakis, *Pseudattikismou Elegkhos, itoi K. S. Kontou Glossikon Paratiriseon Anaferomenon eis tin Nean Ellinikin Glossan Anaskevi*, En Tergesti, Typois tou Austroouggrikou Loyd Athina 1884.
[358] Georgios Khatzidakis, *Vasanos Elegkhos Pseudoattikismou i Meleti epi tis Neas Ellinikis Glossas*, Ek tou Typografeiou Andrea Koromila, Athina 1884.

Ταξίδι μου / *Seyahatim*) adlı eserleriyle Giannis Psykharis (1854-1929) bir manifesto şeklinde değişikliğe uğratmıştır[359].

Dil Savaşı 1880'li yıllar boyunca kritik bir aşamaya varmıştır fakat "Dil Sorunu"nda yeni bir aşamanın yolunu açan olay 1888 yılında Psykharis'in *To Taksidi mou* (*To Ταξίδι μου* / *Seyahatim*) adlı kitabının yayımlanmasıydı. Bu kitap Dimotiki'nin (halk dilinin) manifestosu olarak kabul edilmektedir ki kitabın temel özelliği halk dilini savunmasıdır. Ona göre Dimotiki (halk dili) Yunan yazı dili için tektir ve ihtiyaç duyulan bir araçtır. *To Taksidi mou* adlı eserle ilgili olarak yapılan bir değerlendirme oldukça yönlendiricidir: "*1888 yılında Giannis Psykharis adlı yazarın halk dilinde 'To Taksidi mou' adlı eserini yayınlaması Yunancanın dil tarihinde bir dönüm noktasıdır ve bu tarihten itibaren kabul gören yazarların çoğu ifade aracı olarak konuşma dilini kullanmaya başlarlar. Tüm bu yıllar boyunca toplumun tutucu kurumları adalet, kilise ve idare, eğitim de dâhil olmak üzere Katharevousa'yı kullanmayı sürdürür*"[360]. Bu eser yazarın o bölgelerdeki dil diyalektlerini incelemek için gitmiş olduğu İstanbul, Sakız ve Atina'ya yapmış olduğu seyahate dayanan bir metindir. Bu eserle, çağdaş Yunanistan'ın dil ve kültür tarihinde yeni bir dönem başlamaktadır. Eserin anlatıcısı, Yunan toplumu için, yazılı ve sözlü her türlü iletişimde, sıradan insanların konuştuğu günlük dilin kabul edilmesini en yüce değer olarak desteklemektedir[361]. Psykharis, Yunan dili ile ilgili bu savaşında, çağdaş dilbilimin temel değerlerinden birine dayanıyordu; aşamalı ve sistematik değişimin yaşayan dillerin ayrılmaz bir parçası olduğu ilkesine. Psykharis'in halk diline bağlılığı, arkaik dille çağdaş dil arasındaki bağın zayıflaması anlamına gelmiyor, aksine arkaik Yunan dilinin çağdaş Yunan dilinin ilerici ve doğal devamı olduğu vurgulanıyor ve kanıtlanıyordu. Psykharis'in *To Taksidi mou* adlı kitabı diğer edebiyatçıları derinden etkilemiştir. Böylece, Kostis Palamas öncülüğünde Atina'da yeni bir şairler kuşağı ortaya çıkmıştır. Bu kuşak Dimotiki'yi (halk dilini) kullanmış ve sonuçta 19. yüzyılın sonunda Dimotiki zirvesine ulaşmıştır.[362]

---

[359] Giannis Psykharis, *To Taksidi mou*, Ekdoseis Vivliopoleio tis Estias, Athina 1905.
[360] İbrahim Kelağa Ahmet, "Çağdaş Yunancanın Tarihsel Gelişimi", *Balkanlar El Kitabı*, II. Cilt, Akçağ Yayınevi, Ankara 2013, s. 477-490, s. 484.
[361] Georgia Pateridou, "İ Genia tou 1880. Pezografia-Poiisi", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os Aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, s. 184.
[362] Tasia Kotrotsou-Lontou, "To Elliniko Glossiko Zitima", *Epistimoniko Vima*, Teukhos 3, Aprilios, Athina 2014, s. 35.

Aynı dönemde, Emmanouil Roidis'in (1836-1904) 1885 tarihli *Peri tis Simerinis Ellinikis Glossis* (*Περί της Σημερινής Ελληνικής Γλώσσης* / *Çağdaş Yunan Dili Hakkında*)[363] ve 1893 tarihli *Ta Eidola* (*Τα Είδωλα* / *İdoller*)[364] adlı eserleri Dimotikizmin ideolojik oluşumuna büyük bir katkıda bulunmuş ve Katharevousa'ya büyük bir darbe vurmuşlardır. Roidis, Katharevousa'da yazmasına rağmen edebiyatta halk dilinin kullanılmasını ateşli bir şekilde desteklemekte idi[365]. Bu, Roidis'in tuhaflıklarındır. Zaten, 1876 yılından itibaren halk diline olan bu tercihini şu sözleri yazarak mazeret göstermektedir: "*Katharevousa denilen dili, kullanmam tercihten dolayı değil, dış ülkeden Yunanistan'a büyük yaşta geldiğimden dolayıdır. Binaenaleyh ölü bir dili öğrendim ve halk dilinden mahrum kaldım*"[366]. Eserinde halk dilinin desteği ve Katharevousa'nın reddedilmesi değişmez bir yönelim olarak sürmektedir [367]. Roidis edebiyat dilinin halk dilinden başka bir dil olamayacağını kabul etmekte idi[368].

Halk dilinin diğer bir Yedi Adalı savunucusu lirik şair Lorentzos Mavilis (1860-1912) idi. 1910 yılında Kerkyra (Korfu) milletvekili olarak seçilmiş ve 1911 yılında Yunan parlamentosunun içinde halk dilini savunarak, Katharevousa'nın destekçilerine hitaben şunları söylemiştir: "*İğrenç lisan yoktur. İğrenç insanlar vardır ve Katharevousa'yı konuşan birçok iğrenç insan mevcuttur*"[369].

Atina romantizminin edebiyat çevresine tekrar dönersek Profesör Zoras, Katharevousa'nın kullanımının zaman içinde romantik şiirlerin hayatta kalmasına engel oluşturduğunu, romantik şiirin bu dil seçimi içinde değerlendirildiğini ve yargılandığını belirtiyordu[370]. Büyük şair ve eleştirmen Kostis Palamas,

---

[363] Emmanouil Roidis, *Apanta*, Filologiki Epimeleia Aggelou Alkis, Ekdoseis Ermis, Athina 1978.
[364] Emmanouil Roidis, *Ta Eidola*, Filologiki Epimeleia Aggelou Alkis, Ekdoseis Ermis, Athina 1978.
[365] Athina Veorganta, *Emmanouil Roidis. İ Poreia pros tin Papissa İoanna*, Ekdoseis İstos, Athina 1993.
[366] Emmanouil Roidis, *Stokhasmoi, Epilogi Apo to Ergo tou*, Prologos-Epilogi Giannis Kalaitzis, Ekdoseis Stigmi, Athina 1994, s. 68.
[367] Dimitris Dimiroulis, "Emmanouil Roidis, Konstantinos Kavafis, Giorgos Seferis", *To Glossiko Zitima, Sygkhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011, s. 376.
[368] Khristoforos Kharalampakis, *Ethnikes Kriseis, Glossiko Zitima apo to 19o ston 20o Aiona*, Ekdoseis Kathimerini, Athina 2019, s. 80.
[369] Lorentzos Mavilis, *Efimeris ton Syzitiseon tis Voulis*, B Anatheoritiki Vouli, Synedriasis 36, Ekdoseis Vouli ton Ellinon, Athina 1911, s. 689.
[370] Georgios Th. Zoras, *Oi Romantikoi*, s. 81.

Katharevousa'nın şiir ve edebiyat için düşünülen bir dil olmadığını savunuyordu. Ona göre, edebiyatın ihtiyaçlarını karşılayabilecek tek dil aracı Dimotikidir. Palamas, 1890'lı yılların başından, takriben 1920 yılına kadar neredeyse 30 yıl boyunca halk dilini her koşulda savunarak dil mücadelesinin ön safında yer aldı. Bir söyleşide şair şunları belirtmişti:

"*- Katharevousa ile ilgili kendi görüşünüz nedir, bir dil midir?*

- Kesinlikle öyle. Katharevousa'nın bir estetiği ve tarihi vardır. Ancak, edebiyat için uygun değildir. Şair, yazar ve sanat eserlerinin yaratıcıları için canlı halk dilimiz var. Solomos'u ve Valaoritis'i yücelten ve çoğu zaman devrimci olan bu dili seviyorum."[371]

1880 ve sonrasında Dimotiki (halk dili) hak ettiği yeri almış ve edebiyatçıların temel ifade aracı olmuştur. Şiir daha ulaşılabilir ve her şeyden öte daha anlaşılabilir bir hal almıştır. Yunan dilinin gücüyle ilgili kuşku götürmez büyük bir gerçeği itiraf etmek gerekir: "*Unutmayalım ki Avrupa coğrafyasında sürekliliği ve kesintisiz devamlılığı yönünden tektir.*"[372] Çağdaş düşünürler ve şairler Yunan dilinin aralıksız devamında ısrarcı olup, halk dili ile Katharevousa arasında bir ayırımın yapılmaması gerektiğini vurgularlar: "*Dilde kalite elde etmek için, eski Yunancamızla uğraşı gerekmektedir. Aydın gelenekle yani yazı dili Katharevousa, eski dilimizle ve metinlerimizle. Dil geleneğinden kopuk isen o zaman dil bakımından özürlüsün!*"[373].

Nobel ödüllü büyük şair Georgios Seferis (1900-1971) de aynı düşünceyi benimsediğini ünlü sözüyle belirtmiştir: "*Homeros'un konuştuğu dönemden bugüne aynı dille konuşuyoruz, şarkı söylüyoruz, yaşıyoruz*" [374]. Seferis, Yunan dilinin devam etmesi, tarih aşamalarının benzerliği, Yunan dilinin bir bütün olarak görülmesi gerektiği konusunda her zaman olumlu bir duruş sergilemiştir. Seferis'in dilin işleyişine yönelik ilgisi her zaman vardı. 1944 tarihli *Oi Dokimes* (*Οι Δοκιμές* /

[371] Kostis Palamas, "Ta Anagnostika kai i Glossa. Oi Neoi Poiites", *Apanta*, Tomos 14, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972, s. 101.
[372] Mario Vitti, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis Odysseas, Athina 1978, s. 2.
[373] Georgios Mpampiniotis, "An eisai Apokommenos apo Arkhaia-Katharevousa eisai Glossika Anapiros", *Paideia-news.com*, (Erişim Tarihi 12/06/2016).
[374] Georgios Mpampiniotis, "O Arkhontas tis Glossas", *To Vima*, Afieroma sto G. Seferi, Athina 2000, s. 14.

Denemeler) adlı eseri dil konularıyla doluydu ve çevirileri dile duyduğu saygı ve sevgiyle kendini gösteriyordu[375].

Dil ile ilgili bu fanatizmin bir dereceye kadar durması ve konusunun bir denge ile karşılanması için çok yıllar geçecekti. İnisiyatif yine şu sözleri söyleyen Seferis'e aittir: "*Şiir sanatıyla ilgili konuşurken, dil ve üslup arasında bir farkı görememek tehlikesinde kalacaktık. Dimotikizm havasıyla yetiştim, genç olduğum zaman Katharevousa dilini kullanan şairleri kınıyordum. Şimdi biliyorum ki, çok düşündükten sonra, onları daha çok üsluplarından ve kalitelerinden dolayı kınamaktayım*"[376].

1941 yılında *Simeioseis gia mia Omilia se Pedia*'da (*Σημειώσεις για μια Ομιλία σε Παιδιά* / *Çocuklar için bir konuşmanın notları*) şunları yazıyordu:

> "*Yunan dili, insan, deniz… Bakın bir insan kaç muhteşem şey sayabiliyor. Homeros'un konuştuğu dönemden bugüne aynı dille konuşuyoruz, yaşıyoruz, şarkı söylüyoruz. İster Agamemnon'da konuşan Klitemnistra'yı düşünelim, ister İncili, ister Roma'nın marşlarını ve Digenis Akritas'ı, ister Girit tiyatrosunu ve Erotokritos'u, ister halk şarkılarını. Bütün bu kişiler, büyükler ve küçükler, Yunanca konuştular, geçmiş gecelerde kaybolan ve sizin dışınızda bulunan bir yol, bir tarih akışı gibi düşünmemeniz gerekir. Bütün bunların sizin içinizde olduğunu, şimdi de içinizde, kemiklerinizin iliklerinde bulunduğunu düşünmeniz gerekir, eğer derinliklerinize bakarsanız göreceksiniz(…) çağdaş edebiyatımızı anlamamız gerekir. Sadece eski edebiyatımızı değil, tüm Yunan geleneğini anlamamız gerekir*"[377].

Kendini halk diline adamış, onun gerçek savunucusu Seferis, Yunan dilinin temel özelliğini, bütünlük özelliğini vurgulamaya devam ediyordu. Bu özellik, pratikte edebiyatın sadece kısıtlayıcılarını aşmasını sağlamıyor ayrıca Katharevousa ile Dimotiki (halk dili) arasında kutuplaşmaları da aşmasını sağlıyordu. Romantik şairler ve Katharevousa'nın savunucuları, klasik ve çağdaş Yunanistan arasında

---

[375] Georgios Seferis, *Dokimes*, Tomoi A, B, C, Ekdoseis İkaros, Athina 2003.
[376] Georgios Seferis, *a.g.e.*, Tomos B, s. 362.
[377] Georgios Seferis, *a.g.e.*, Tomos A, ss. 177-178.

bulunan uçurum arasında köprü kurmak için gerekli bir sıçrayış olması için, ikna konusunda çaba göstermişlerse de, onların rakipleri Dimotikizmi savunanlar bu sıçrayışın gerekli olmadığını ispat etmişlerdir. Çünkü gayet basit olarak, uçurum bulunmuyordu ancak bir devamlılık sözkonusuydu. Dil zinciri büyük millî felaketlerin neden olduğu büyük güçlüklerle yüz yüze kaldığı zamanlarda bile daha kopmamıştır: "*Bize verilen dil bir bütündür*"[378]. Aynı metinde daha altta (*Dialeksi stin Kriti*, 1967*)* şöyle demektedir: "*Gördüğünüz gibi Dimotiki-Katharevousa ayrımından kaçınıyorum çünkü ele almamız gereken şey dilin tek olduğudur*"[379].

Seferis'in çağdaş dil için kullandığı terim burada belirtmeye değerdir. Bu terim "Yunanca"dır: "*Yunanca kelimesini hem bugün Yunanlıların konuştuğu Yunancadan bahsederken hem de geçmişten günümüze kadar kullanılan Yunan dili için kullanıyorum. Başka dönemlerin Yunancasından bahsederken onu özel bir sıfatla belirtiyorum. Çağdaş Yunanca kelimesinden kaçınıyorum, özensiz hatta dikkatli baktığınızda çirkin de. Ne İngiliz çağdaş İngilizce diyor ne de Fransız çağdaş Fransızca diyor*".[380]

Bir edebiyatçı için yaşamının en önemli anı olan Nobel ödül töreninde, Seferis'in dil ve şiir hakkında konuşmayı tercih etmesi önemlidir. 1963 tarihli *Omilia sti Stokholmi*'de (*Ομιλία στην Στοκχόλμη* / *Stokholm'de Konuşma*) Seferis şöyle diyecektir: "*Küçük bir ülkeye aitim. (...) alanı küçük fakat geleneği çok büyük ve onu temsil eden şey bize kesintisiz olarak verildi. Yunan dili hiçbir zaman kesintiye uğramadı. Her canlının gördüğü değişimleri gördü ama hiçbir zaman bozulmadı*"[381].

Yunan dilinin bütünlüğü konusunda Elytis'in (1911-1996), aynı şekilde Seferis'in ve Dimotiki'nin (halk dilinin) usta kullanıcıları olan diğer sanatçıların anlayışı, şairin en iyi metinlerinden biri olan Nobel Ödül töreni konuşmasında: *Logos stin Akadimia tis Stokholmis* (1979) (*Λόγος στην Ακαδημία της Στοχόλμης* / *Stokholm Akademisindeki Konuşma*) açıkça ifade edilmiştir. Bununla ilgili Elytis şöyle yazmaktadır:

---

[378] Georgios Seferis, *a.g.e.*, Tomos C, s. 185.
[379] Georgios Seferis, *a.g.e.*, Tomos C, s. 186.
[380] Georgios Seferis, *a.g.e.*, Tomos A, s. 510.
[381] Georgios Seferis, *a.g.e.*, Tomos B, s. 159.

"*Sevgili arkadaşlar, sadece birkaç milyon insan tarafından konuşulan bir dilde yazmak bana bahşedildi. Diğer taraftan, iki bin beş yüz yıldır hiçbir kesinti olmadan ve çok az değişikliğe uğramış bir dil. (...)böbürlenmek için bundan bahsetmiyorum, bir Sapfo'nun, bir Pindaros'un kullandığı kelimeleri bir şairin kullanırken karşılaştığı zorlukları göstermek için bahsediyorum. Dil sadece bir iletişim aracı olsaydı hiç problem olmayacaktı. Fakat bir sihir aracı ve manevi değerler taşıyor. Ayrıca uzun yüzyıllar boyunca dil belli bir gelenek de kazanıyor. Bu gelenek yükümlülükler doğuruyor. Unutmayalım ki yirmi beş yüzyıl boyunca Yunan dilinde şiir yazılmayan bir yüzyıl bile, tekrar ediyorum tek bir yüzyıl bile yoktur. İşte bu aracın (dilin) kaldırdığı geleneksel yükün büyüklüğü budur*".[382]

Giannis Flessas, *To Vima* gazetesi için 24 Aralık 1978 tarihinde Odysseas Elytis'le yaptığı röportajda, şair dil meselesi ile ilgili olarak şu hususları vurgulamaktadır: "*Sadece bir dil vardır o da Yunancadır. Yunan bir şairin, Sapfo ve Arkhilokhos'un söylediği gibi bugün bile hala gökyüzü (ouranos), deniz (thalassa), güneş (ilios), ay (selini), rüzgâr (anemos) diyebiliyor olması büyük bir olaydır. Bu çok önemlidir. Her an köklerimizle konuşarak, orada antik Yunancadaki köklerimizle iletişim kurmaktayız*"[383].

Elytis, şiir antolojisi *To Aksion Esti*'nin (*To Áξιον Εστί* / *Övgüler Olsun Sana*) (1959), *Ta Pathi* (*Τα Πάθη* / *Tutkular)* bölümünün ikinci şiirinde *Ψαλμός Β* (*Psalmos B / İlahi B*) Yunan dili için aşağıdaki büyüleyici mısraları ifade etmektedir:

Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική.
το σπίτι φτωχικό στις αμμουδιές του Ομήρου...
Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του Ομήρου...[384]

Bana Yunan dilini verdiler.
Homeros'un kumsallarında fakir bir ev…
Tek endişem Homeros'un kumsallarında dilim....

[382] Georgios Mpampiniotis, "O Metaglossikos Odysseas Elytis", *To Vima*, Athina 1998.
[383] Odysseas Elytis, *Syn tois Allois*, Ekdoseis Ypsilon, Athina 2011, s. 172.
[384] Odysseas Elytis, *Aksion Esti*, Ekdoseis İkaros, Athina 2011, s. 65.

Psalmos B'den hareketle, eserinin Yunan dili için bir methiye olduğu tespitiyle başlayalım. Elytis, Yunan dilinin yaşını ve menşeini antik Yunan şairi Homeros'dan söz ederek tayin etmektedir. Yunan dilinin menşei budur ve bu kadar eski bir dili kullanan şair için çok büyük bir sorumluluktur. Çağdaş Yunan dilinin güzelliğini tahrip edememiş ve çağdaş şairin de buna saygı göstermesi, hizmet etmesi ve gelecek nesillere teslim etmesi gereklidir[385].

Elytis, 1974 tarihli *Ta Eterothali* (*Τα Ετεροθαλή* / *Üvey Şeyler*) adlı derlemesinde bulunan *Giorgos Sarantaris* (*Γιώργος Σαραντάρης*) adlı şiirinde, artık Katharevousa'da ya da basit Dimotiki'de olmasının önemli olmadığı Yunan dilinin gücünü ve çekiciliğini büyüleyici bir dizeyle analiz etmektedir. Yunan dili, zamanın ve tarihin akışında tektir ve ister sade bir insan olsun ister bir şair olsun onu konuşan kişi şanslıdır: "*Bu dünya nafile olsa da sen Yunanca konuştun!*"[386].

Çağdaş Yunan şairi Nikiforos Vrettakos (1912-1991), 1986 tarihli *Ekkremis Dorea* (*Εκκρεμής Δωρεά* / *Neticelenmemiş Bağış*) şiir antolojisinden alınmış *Elliniki Glossa* (*Ελληνική γλώσσα* / *Yunan Dili*) başlıklı şiirinde, gerek Katharevousa gerekse Dimotiki olarak isimlendirilmenin ve ayrım yapmanın haksız olduğunu söyleyerek Yunan dilinin gücünü ve güzelliğini yazmaktadır:

Η Ελληνική Γλώσσα

Όταν κάποτε φύγω
από τούτο το φώς
θα ελιχθώ προς τα πάνω
όπως ένα ρυακάκι που μουρμουρίζει.
Κι αν τυχόν κάπου
ανάμεσα στους γαλάζιους διαδρόμους
συναντήσω αγγέλους,
θα τους μιλήσω ελληνικά,
επειδή δεν ξέρουνε γλώσσες.

[385] Tasos Lignadis, *To Aksion Esti tou Elyti*, Ekdoseis Poreia, Athina 1999, s. 123.
[386] Odysseas Elytis, "Giorgos Sarantaris", *Poiitiki Syllogi Ta Eterothali*, Ekdoseis İkaros, Athina 2007, s. 234.

Μιλάνε μεταξύ τους με μουσική[387].

Yunan dili

Bu ışıktan
birgün gidersem
şırıldayan bir nehir gibi
yukarıya doğru bir eksen gibi hareket edeceğim.
Ve şayet bir yerde
gök mavisi koridorlarda
meleklere rastlarsam
dil bilmedikleri
ve aralarında müzik ile konuştukları için
Onlarla Yunanca konuşacağım.

Yunancanın yüzyıllara yayılan ve kesintisiz olarak devam eden sürekliliği ile ilgili olarak Robert Browning'in dikkat çekici şu sözleri hayranlık uyandırmaktadır: "*Yunancanın birbirinden farklı bir dizi dil olmayıp aksine bütünlük gösteren tek bir dil olduğu konusunun vurgulanması abartılı bir yaklaşım sayılmaz. Yunanca öğrenmek isteyen bir kimsenin Homeros'tan, Platon'dan, Yeni Ahit'ten ya da Kazantzakis'ten başlamasının özel bir önemi yoktur*"[388].

2.2. Üniversite Şiir Yarışmaları ve Katharevousa'nın Kullanımı

Katharevousa'nın kullanımı üniversitelerdeki şiir yarışmalarında da kendini kabul ettirmiş, gerekli ve zorunlu olarak görülmüştür: "*Üniversitelerde şiir yarışmalarının yapılması önemli bir dönüm noktasıydı. Eserlerin ödüllendirilmesinde kriter dildi; uygun, nazik, etkili konuşma özelliklerine sahip olmalıydı. Yunan aydınının diğer anlatım biçimlerinin yanında şiire de bir düzenleme getirmesinin vakti gelmişti. Bu yarışmalara katılmaya karar veren bir kişinin Katharevousa'ya yönelmiş çizgiye uyması gerekecekti.*"[389]

---

[387] Nikiforos Vrettakos, "İ Elliniki Glossa", *Ta Poiimata*, Ekdoseis Tria Fylla, Athina 1999, s. 88.
[388] Robert Browning, *Medieval and Modern Greek*, 2nd edition, Cambridge University Press, Cambridge 1983, s. 12.
[389] Konstantinos Th. Dimaras, *O Ellinikos Romantismos*, s. 90.

Atina Üniversitesi'nin şiir yarışmaları yalnız çağdaş şiir sanatı için değil dil gibi düşünsel konularda da o zamanki üniversite eleştirisine hâkim olan anlayışların oluşum ve ifade alanını oluşturmuşlardır. Şiir yarışmalarının amacı dildeki dağınıklıkla (halk dili diyalektleri) mücadele ve eski Yunan diline mümkün olduğu kadar yakın, bütün Yunanistan çapında geçerli standart bir dilin oluşmasıydı[390].

1850 ve 1860 yılları boyunca Atina Üniversitesi'nin desteğiyle yapılan şiir yarışmaları bir tür millî bir olgu oluşturuyordu. Katharevousa'nın kullanılması şartı ödül kriterlerinden biri olarak belirlenmişti. Bu yüksek derecede arkaikleşme ve arkaik yazarların taklidi anlamına geliyordu. Katharevousa'nın yaygınlaşması ve neticede Atina şiir sanatının büyük bir kısmında tatbik edilmesi yeni kurulmuş Yunan devletinin edebiyatının eski Yunan dilinin ihtişamına ulaşması için gerekli olduğuna dair bir dogmanın Atina'daki aydınların arasında hâkim olmasına dayanmaktadır. Genel olarak, 1830-1880 döneminde Atina'da yapılan her türlü kültürel faaliyetin değerinin kabul edilmesi ve mukayese ölçüsü, klasik arkaizmin eşsiz örneğidir[391]. Daha somut olarak belirtirsek, 19. yüzyılda Atina'da, üniversite merkezli, iki şiir yarışması hâkimdi: Ralleios (1851-1860) ve Voutsinaios (1862-1877). Trieste'nin zengin tüccarlarından Amvrosios S. Rallis, 10/22 Ağustos 1850'de gönderilen "Kraliyet Kiliseler ve Kamu Eğitimi Bakanlığı'na" başlıklı bir mektupla Atina yarışmalarının işleyişinin düzenlenmesini öneriyordu.[392] Bu zengin soydaş, şiir sanatına karşı özel bir sevgi beslediğinden ve çağdaş Yunan dili ve Yunanistan'ın kültür hayatının kötü durumunu görerek Yunan dilini daha da derinlemesine ve özü itibarıyla incelemeleri için, değerli Yunan şairlerinin heveslerini bu yöne çekmeyi düşünmüştü[393]. Ralleios şiir yarışmasının amacı, en iyi şiirin ve şiir antolojisinin ödüllendirilmesi ve böylece de yeni Yunan şiir sanatıyla çağdaş Yunan dilinin geliştirilmesidir[394].

Daha önce bahsedilen mektupta şiir yarışmasının finansörü Amvrosios S. Rallis yedi esas koşul ileri sürmekte, ancak adayların yarışmaya iştirak etmeleri için

---

[390] Euripidis Garantoudis, "İ Proti Athinaiki Skholi. Romantiki Poiisi kai Pezografia (1830-1880)", s. 134.
[391] Euripidis Garantoudis, *a.g.m.*, s. 134.
[392] Panagiotis Moullas, "Poiisi kai İdeologia, Oi Athinaikoi Panepistimiakoi Diagonismoi (1851-1877)", s. 18.
[393] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, s. 12.
[394] Konstantinos Asopios, *a.g.e.*, s. 48.

Kathrevousa kullanılmasının zorunlu tutulması ile ilgili ikinci koşul özellikle dikkat çekmektedir. Amvrosios Rallis, Yunan dilini yanlışlardan ve Türk egemenliğinin izlerinden temizlemek isterken yaptıklarının bilincindedir. Yazın dili, bilim dili ve öğretim dili artık istikrarlı adımlarla Katharevousa'ya doğru gidiyordu. Esas hedef, dil saflığının korunmasıdır. On yıl (1851-1860) boyunca yani Ralleios şiir yarışmasının devam ettiği süre içinde halk dili resmî ve kati olarak şiir yarışmasının dışında tutuluyordu[395].

Gerek Yunan Eğitim Bakanlığı gerekse Atina Üniversitesi, bu bağışı memnuniyetle kabul ederek bir sonraki yıl yani 1851 yılı için Katharevousa'nın geliştirilmesi, kabul görmesi (resmîleşmesi) ve çağdaş Yunan şiir sanatının dirilişi için, ilk şiir yarışmasını ilan etmişlerdir. 1851 yılının Ralleios şiir yarışmasının jüri üyeleri Atina Üniversitesi Rektörü Misail Apostolidis (1798-1862) ve Atina Felsefe Fakültesi profesörleri Filippos İoannou (1800-1880), İoannis Venthylos (1804-1854), Konstantinos Paparrigopoulos (1815-1891) ve sözcü raportör olarak görev yapan Aleksandros Rizos Ragkavis (1809-1892) idiler. Tüm bu kişiler istisnasız Yunanistan entelektüel dünyasının ünlü kişileriydi ve üniversite profesörlüğünden başka çağdaş Yunan edebiyatıyla sıkı bir ilişkileri vardı. İlk şiir yarışması, aralarında Kral Othon'un da bulunduğu birçok meşhur kişi ve halkın hınca hınç doldurduğu üniversitenin tören salonunda yapıldı. Raportör Aleksandros Rizos Ragkavis kürsüye çıkarak, jüri üyelerine sevgiyi, tevazuyu ve aynı zamanda üstlendikleri sorumluluk duygusunu ifade eden raporunu okudu[396].

1851 yılının yarışmasında 10 şiir sunuldu. Bunlardan, Georgios Zalokostas'ın *Mesologgion* (*Μεσολόγγιον)* şiiri ödül aldı ve Stefanos Koumanoudis'in *Stratis Kalopikheiros* (*Στρατής Καλοπίχειρος*) şiiri mansiyon kazandı. Eleştirmenler (Jüri) heyetine göre Zalokostas'ın şiiri, düzenleyen kişi tarafından ortaya konulan Katharevousa'nın koşullarını ve kurallarını tatbik etmiş ancak Koumanoudis'in şiirinde bu geçerli olmamıştır. Ancak genel olarak heyetin bu kararı birçok eleştiri ve şikâyetlere neden olmuştur. Bu eleştiriler özellikle ikinci şiire neden yalnız övgü verildiği ve ödül verilmediği şeklindeydi. Bu yıllık yarışma, şiirlerin dil şekillerini ilgilendiren büyük bir meseleyi yeniden güncel hale getirmiştir. Mesele bazı şiirlerin

[395] Panagiotis Moullas, *Rikseis kai Synekheies, Meletes gia ton 19o Aiona*, s. 53.
[396] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 18-19.

Katharevousa ile bazılarının halk dilinde yazılmış bazıları farklı lehçelerde bazılarının ise karma bir şekilde yazılı olmalarından kaynaklanmıştır. Dolayısıyla şiir yarışmaları Yunan ayaklanmasının başlaması ve Korais'in ölümüyle bir durgunluk yaşayan dil meselesinin tekrar alevlenmesine neden olmuşlardır[397].

Şiir yarışmasının ikinci yılı (1852) problemli olmuştur. Jüri üyeleri Rektör Spyridonas Pillikas (1805-1861) ve profesörler Konstantinos Paparrigopoulos, Aleksandros Rizos Ragkavis (1809-1892), Filimonas İoannou (1798-1874) ve Stefanos Koumanoudis (1818-1899) idiler. Bu yarışmanın raportörü yine Aleksandros Rizos Ragkavis idi. Eleştirmenler yine ikiye ayrıldı ve son kararları onları aşağıdaki çözüme götürdü: Hiçbir esere ödül vermediler ve en iyileri olan Georgios Zalokostas'ın *Stomion tis Prevezis* (*Στόμιον της Πρεβέζης* / *Preveze'nin Girişi*) adlı şiiri ile Giannis Mavrogiannis'in *Eufrosyni* (*Ευφροσύνη*) adlı şiirine mansiyon vermekle yetindiler. Birincisinde dil ve vezin ölçüsü olarak bir bütünlük görülürken ikincisi ise, daha şiirsel ancak karma bir dille yazılmıştı. Ancak her ikisinin de yarışmanın saygınlığına gölge düşürecek birçok hata barındırdığı görülmüştür[398].

İkinci yarışmada, eleştirmenlerin raporu Giannis Mavrogiannis'in *Eufrosyni* (*Ευφροσύνη*) şiirinde kullanılan karma dil yüzünden red edildiğini açıklamaktadır: "*Dil homojen değildir. Aydınların diliyle, iğrenç olarak nitelelen halk dilinin bir karışımıdır*"[399]. Jürinin raporundan eleştirmenlerin Mavrogiannis'in eserinin daha iyi olduğuna dair oy çokluğu ile anlaştıkları gözükmekte ise de neticede halk diline daha yakın ve aydınların dilinden uzak bir dilde, yani karma dilde yazılmış bir şiire ödül vermeye cesaret edememişlerdir. Ancak ayrı bir önemi olan ve vurgulanması gereken şey, jürinin yarışmayı düzenleyen kişinin açık yasağına rağmen daha ikinci yarışmada, halk diline karşı katı gözükmemesi ve karma dilde yazılmış *Eufrosyni* (*Ευφροσύνη)* şiirini övmesi ve ona bu ilk övgüyü vermede tereddüt etmemesidir[400].

Güncel konu olan dil meselesi bu şiir yarışmaları nedeniyle, daha şiddetli olarak gündeme taşınmıştır. Yukarıdaki tepkiler ve konu üzerindeki ilgili düşünceler,

---

[397] Konstantinos Asopios, *a.g.e.*, s. 49.
[398] Aleksis Politis, *a.g.e.*, s. 163.
[399] "O Poiitikos Agon tou 1852", *Nea Pandora*, Tomos 3, Arithmos 50, Athina (15.04.1852), s. 50.
[400] K. Papapanou, *Oi Poiitikoi Diagonismoi (1851-1873) kai i Dimotiki mas Glossa*, Ekdosi İdrymatos Europis Dragan, Athina 1973, s. 24.

yarışmayı ortaya atan Rallis tarafından öğrenilmiş ve o zamanki Rektör Spyridon Pillikas'a bir mektup göndermiştir. Bu mektupta ödülü kurumsallaştırırken amaçladığı hedefleri açıklayark Katharevousa'nın yanında açıkça yer alıyordu. Arkaizm savunucusu Amvrosios Rallis 1850'li yılların dil seçimi konusunda etkili olmuştur. Rektör Spyridon Pillikas'a yazdığı bir mektupta (Trieste, 5/17 Haziran 1852)[401] açıkça ifade edildiği gibi, arkaik-Katharevousa'yı yarışmaların dili olarak belirlemiş ve Ralleios'u değerlendirenlerden hiçbir şekilde Dimotiki'de (halk dilinde) şiir yazılmasına izin vermemelerini istemiştir.

Rallis, adı geçen mektubun ilgili bir bölümünü aktararak, üniversitenin rektörü Spyridon Pillikas'a genç şairlerin Katharevousa'nın güzelliğini fark etmeleri, milletin ve eğitimin iyiliği için onun sonsuz gücünü değerlendirmeleri gerektiğini açıkça belirtmiştir: "*Sayın rektör, bu şiir yarışmasını kurumsallaştırırken şair yoğuracağımı düşündüğümü söyleyemem, çünkü şairleri uluslara Tanrı tayin etmektedir. Amacım atalarımızın dillerini iyi bir şekilde incelemek için şairlerin ilgisini harekete geçirmek ve bu dilde ruhlarının esinlerini yansıtmaktır*"[402].

Finansörün, entelektüel dile karşı bu ilan edilmiş tercihi ve şiir sanatında halk dilinin kullanılmasına karşı olan itirazı, bu yarışmayı düzenleyenlerin içinde yer alan herkesin özellikle Korais'in dil konusundaki düşüncelerini ya da Yedi Adalar (Eptanisiaki) Ekolü'nü savunanların desteğini almamıştı. Böyle bir durum mektubun muhatabı olan Atina Üniversitesi rektörü Spyridon Pillikas için sözkonusuydu. Spyridon Pillikas, Yedi Adalar (Eptanisiaki) Ekolü'nün şairi Dionysios Solomos'un arkadaşı ve halk dilinin ateşli bir destekçisi idi. Dolayısıyla yarışmayı düzenleyen Rallis'in tatbik ettiği Katharevousa'nın münhasır olarak kullanılmasına karşı tepki göstermişti. Spyridon Pillikas dönemin yeni düşüncelerinin ve yeni duygularının Katharevousa'nın ideolojisine uygun olmadığı görüşündeydi[403].

---

[401] 28 Eylül 1852'de, Othoneios Üniversitesi'nin rektörlüğünü devrederken Spyridon Pillikas ve halefi Periklis Argiropoulos tarafından konuşmalar yapıldı. Bkz. *Logoi Ekfonithentes tin 28 Septemvriou 1852 ypo tou Prytaneos Spyridonos Pillika paradidontos tin Prytaneia tou Othoneiou Panepistimiou kai ypo tou Kathigitou Perikleous Argyropoulou diadekhomenou autin*, Ekdoseis Panepistimiou Athinon, En Athinais 1853, s. 12.

[402] *A.g.e.*, ss. 11-12.

[403] İoannis Polilas, *a.g.e.*, s. 53.

Üniversiteli eleştirmenler genel olarak, basit yerel halk dilinden nefret ediyorlardı, bazıları ona katlanıyor, kimileri ise aslında lehte görünmekle birlikte görüşlerini nihai değerlendirmede açıklamıyorlardı. Üniversite çevrelerinin yaptığı tenkit aşırı katı ve skolastik olmasından dolayı itham edilmektedir çünkü metrik ve dil konusundaki uyarılarla öğrencilerin sınav kâğıtlarının okunmasını anımsatıyordu. Üniversiteli eleştirmenlerin oluşturduğu jürinin kararları bazı durumlarda basit halk diline ya da arkaik kullanımlardaki aşırılıklara itirazları dile getirmekte kimi zaman ise basit dilin aydınların dili ile karışmasını kabul edilemez bulmaktaydı. Kısacası üniversite eleştirmenleri yarışmayı düzenleyen Rallis'in teklif ettiği karşı gelinemez şartlar nedeniyle çıkmazdaydılar ve dolayısıyla Katharevousa'yı sadece dayatma hakkına sahip değil bunu dayatmakla yükümlüydüler[404].

Tüm bunlardan ve dil ile ilgili tüm tereddütlerin açığa çıkmasından sonra, üniversite 1860 yılına kadar Rallis'in parasıyla şiir yarışmasına devam etti. Heyetler de sunulan eserleri dikkatle, tarafsız ve genel olarak da yüksek bir sorumluluk duygusuyla değerlendirdiler. 1853 yılında jüri üyeleri Rektör Timoleon Argyropoulos (1847-1912) ve profesörler İ. Venthylos, F. İoannou, S. Koumanoudis ve aynı zamanda raportör olan A. Ragkavis idiler. Onbir şiir sunuldu, üçü süreleri geçtiğinden dışarıda bırakıldı, kalan sekiz şiirden ise altısı red edildi. Bu yarışmaya halk dilinde yazılmış bir şiir sunuldu. Jüri bunu inceledi ve Katharevousa ile yazılmış olan diğer şiir ile eş değerde gördü. Katharevousa yazılmış ilk şiir G. Zalokostas'a ait ve *Armatoloi kai Kleftes* (*Αρματωλοί και Κλέφτες* / *Armatoller ve Kleftler*) başlıklı şiirdi. İkincisi ise halk dilinde ve Georgios Tertsetis tarafından yazılmış *Korinna kai Pindaros* (*Κορίννα και Πίνδαρος*) başlıklı şiirdi. Jüri heyeti üyelerinden ikisi *Korinna kai Pindaros* şiirinin meziyetlerinin *Armatoloi kai Kleftes* şiirine nazaran daha üstün olduğunu iddia ettiler. Ancak yarışmanın Katharevousa ile ilgili olan şartı karşı gelinemez olduğundan ödül ister istemez *Armatoloi kai Kleftes* şiirine, övgü ise, *Korinna kai Pindaros* şiirine verildi[405].

1853 yılının Nisan ayında, üçüncü Üniversite yarışmasının sonuçları açıklandıktan birkaç gün sonra, *Aion* (*Αιών* / *Asır*) gazetesinde isimsiz bir makale yazarı, dil meselesinin Yunanistan'da tekrar canlanması ile ilgili olarak şunları

[404] Panagiotis Moullas, "İ Athinaiki Panepistimiaki Kritiki kai o Roidis", s. 67.
[405] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 30-31.

yazmıştır: "*Bir zaman önce duran büyük edebiyat mücadelesi iki değişik ekolün doğuşu ile tekrar sahneye gelmektedir. Halk dili ve arkaik ekoller*"[406].

Burada, G. Tertsetis'in 1853 yılından 1858 yılına kadar halk dilinde yazmış olduğu şiirlerle yarışmaya katıldığı ancak maalesef hiçbir zaman ödül almadığı vurgulanmalıdır[407]. Ragkavis özellikle 1853 yılı yarışmasının kararı için şunları söylemiştir: "*Halk dilinin her halk dili gibi bir zerafeti vardır. Ancak biz Yunanlılarda, geçen yıllarda o kadar feci bir şekilde parçalanan Yunan dilinin dirilmesi için önemli bir mücadele başlamıştır. Fakat halk dilinin cesaretlenmesi genel olarak Yunan dilinin mahvını ve gerilemesini oluşturacaktır*"[408]. 29 Mart 1853 tarihinde, şair G. Tertsetis karşı saldırıya geçerek Yunan parlamentosunun kütüphanesinde, haksızlığa uğrayan şiiri *Korinna kai Pindaros*'u okurken Ragkavis'in daha önce bahsedilen görüşüne alaycı bir şekilde cevap vermiştir[409]. Atina'daki gazeteler, Ralleios yarışması çerçevesinde yaşanan dil tartışmalarına ve şahsî çekişmelere sayfalarında geniş yer vermişlerdir. Edebiyat hayatı, bu şiir kurumunun etrafında gittikçe daha fazla odaklanmaktaydı. *Aion* (*Αιών* / *Asır*) gazetesinin bir makalesinde, Ralleios yarışmasında bir yandan halk dilini destekleyenler, diğer yandan ise Katharevousa'yı destekleyenler arasında devamlı olarak çatışan iki grubun oluştuğu yazılmıştır[410]. Panagiotis Soutsos, *Aion* gazetesinde 15 Nisan 1853 tarihinde Ermoupolis'ten 5 Nisan tarihli "Filologia" adlı makalesiyle şiirlerinde halk dilini kullanan Tertsetis'e karşı öfkesini ortaya çıkarmış ve diğer yandan Zalokostas'ı, mısralarını ve Katharevousa'yı kullandığı için övmüştür[411].

1854 yılı yarışmasının jüri üyeleri Rektör Nikolaos Kostis (1805-1861) ve profesörler Fotis İoannou, K. Paparrigopoulos, S. Koumanoudis ve aynı zamanda raportör olan A. Ragkavis idiler. Bu yarışmaya toplam olarak 12 şiir sunuldu. Bunlardan biri imzasız olduğu için yarışma dışında kaldı. Diğer on bir şiirden ikisi ilk defa Ralleios şiir yarışmasına sunulan tragedyalardı. Bu olay, heyet üyelerini çok

[406] "O Poiitikos Agon", *Aion*, arithmos 1346, 4 Apriliou 1853, s. 87.
[407] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 53.
[408] Krisis 1853, *Krisis tou Ralleiou Poiitikou Agonos en Etei 1853, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Aleksandrou R. Ragkavi*, en Athinais 1853.
[409] Georgios Tertsetis, *Logos tis 25 Martiou 1853. Oi Gamoi tou Megalou Aleksandrou. Korinna kai Pindaros*, Ekdidontai ypo X. N. Filadelfeos, en Athinais 1856, s. 69.
[410] "O Poiitikos Agon", *Aion*, arithmos 1346, 4 Apriliou 1853.
[411] Aleksandra Samouil, *a.g.m.*, ss. 14-33.

memnun etmişti. Ancak önemli olan bu yarışmada halk dilinde yazılmış dört şiirin sunulması ve jüri heyetinin bunları reddetmemesi, aksine değerlendirmelerini kabul etmesidir. Yarışmanın jüri üyelerinden aydın düşünceli olanlar yarışmayı düzenleyen A. Rallis tarafından konulan katı kurala rağmen, halk dili konusunda belirgin bir hoşgörü içindeydiler. Jüri heyeti halk dilinde yazılmış bir şiirin ödül almaya layık olduğunu itiraf etmekten çekinmemiş ve böylece halk dilinin değerini ve gücünü açık bir şekilde ima etmiştir. Halk dilinde yazılmış ve ödüle layık bu şiirin yaratıcısı G. Zalokostas idi ve *Orai Skholis* (*Ώραι Σχολής* / *Okul Saatleri*) başlığını taşıyordu. Yarışmanın raportörü olan A. Ragkavis karakteristik olarak Zalokostas'ın şiirinin ödül almaması hakkında şunu demiştir: "*Birbirini örnek alma yani başkalarını taklit etme, birçok başka şairi de halk dilini kullanmaya yöneltmiş ve böylece Katharevousa'nın tekrar geri dönmesi ve dayatılması kesintiye uğramıştır*"[412]. Yukarıda bahsedilen şair katıldığı daha önceki yarışmalara Katharevousa'da yazdığı şiirlerle katılarak ödül almasına rağmen, bu yarışmada halk dilinde yazılmış bir şiir sunmuş ve basit dilin şiir sanatı dünyasında layık olduğu yeri sahiplenmeye başladığını ispat etmek istemiştir. 1854 yılı şiir yarışmasının ödülü, sonuçta Profesör Theodoros Orfanidis'in Katharevousa'da yazılmış *Apatris* (*Άπατρις* / *Vatansız*) şiirine verilmiştir[413].

1855 yılı yarışmasının jüri üyeleri Rektör Konstantinos Kontogonis (1812-1878) ve profesörler A. Ragkavis, K. Paparrigopoulos ve raportör olan F. İoannou idiler. Bu yarışmaya on dört şiir sunulmuş ve diğer eski yarışmalarda olduğu gibi, halk dili varlığını yine belirgin bir şekilde göstermiştir. Sunulan eserlerden Th. Orfanidis'in Katharevousa dilinde yazılmış *Tha kais i tha kauseis* (*Θα καής ή θα καύσης* / *Yanacaksın ya da yakacaksın*) adlı şiiri ödül almıştır[414].

1856 yılı yarışmasında toplam olarak 14 şiir sunulmuştu ve jüri heyeti şu kişilerden oluşuyordu: Rektör İoannis Olympios (1802-1869) ve profesörler A. Ragkavis, F. İoannou, Athanasios Roussopoulos, S. Koumanidis, K. Paparrigopoulos ve raportör ise Euthimios Kastorkhis (1810-1889) idi. Sunulan on dört şiirden ikisi halk dili ile yazılmıştı. Ancak, bu sefer jüri heyeti açık bir şekilde gelecekte halk dili ile yazılmış şiirler gelirse onları kabul edemeyeceğini beyan etmişti. Halk dilinde

[412] Krisis 1854, *Krisis tou Ralleiou Poiitikou Agonos en Etei 1854, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Aleksandrou R. Ragkavi*, en Athinais 1854.
[413] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 41-42.
[414] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, s. 43.

yazılmış şiirlerden biri çok övücü yorumlar almıştı. Başlığı *Oi Gamoi tou Megalou Aleksandrou* (*Οι Γάμοι του Μεγάλου Αλέξανδρου* / *Büyük İskender'in Evlilikleri*) idi ve yazarı büyük bir olasılıkla G. Tertsetis idi. Heyet tabii olarak bu eseri ödüllendiremeyeceğini bildiğinden onu birçok övgü ve geniş olumlu alıntılarla şereflendirmiştir. Jüri heyeti kalanlardan üçünü ayırmış ve ikisine mansiyon üçüncüye ise ödül vermiştir. Mansiyonlardan birincisini Katharevousa'da yazılmış Giritli Miron Nikolaidis'in *O Ellin tis İdis* (*Ο Έλλην της Ίδης* / *İdi [Psiloritis]'in Yunan'ı*) isimli şiiri almıştır. Heyet mansiyona layık ikinci şiir olarak çeşitli romantik motiflerle dolu ve Katharevousa'da yazılmış, Aleksandros Kantakouzinos'un *O Gios tou Dimiou* (*Ο υιός του δημίου* / *Celladın Oğlu*) adlı şiiri almıştır. Son olarak da ödül o zaman genç bir üniversite öğrencisi olan Dimitrios Vernardakis'in *Eikasia* (*Εικασία* / *Öngörü*) şiirine verilmiştir. Bu şiir Katharevousa'da yazılmış ve aşkın, umutsuzluğun ve ölümün belirgin romantik verileriyle karakterize edilmektedir[415].

1857 yılı yarışmasında toplam olarak 18 şiir sunulmuştu. Bunlardan on ikisi destansı veya öyküsel, dördü lirik, biri dramatik ve biri de satirikti. Jüri heyeti aşağıdaki kişilerden ibaretti: O zamanın en büyük eleştirmenlerden biri olan Rektör Konstantinos Asopios (1785-1872) ve profesörler Athanasios Roussopoulos, K. Paparrigopoulos'tan oluşuyordu, raportör ise S. Koumanidis idi. Heyet en sonunda Katharevousa'da yazılmış iki şiiri ayırmış ancak bunlar ödül almayıp yalnızca övgü almışlardır. Birincisi Th. Orfanidis'in *Khios Douli* (*Χιος δούλη* / *Sakız Esaret Altında)* şiiri ve ikincisi D. Vernardakis'in tiyatro eseri *Maria Doksapatri* (*Μαρία Δοξαπατρή*) idi. Her iki eser de Katharevousa'da yazılmıştı[416].

1858 yılının yarışmasına 8 şiir sunuldu. Jüri heyeti ise Rektör F. İoannou ve profesörler Athanasios Rousopoulos, Euthimios Kastorkhis, S. Koumanidis'ten oluşuyordu, raportör K. Paparrigopoulos'tu. Jüri heyeti, bu az sayıdaki şiirden yukarıda gördüğümüz gibi, daha önceki 1857 yılı yarışmasında övgü alan Th. Orfanidis'in *Khios Douli* isimli eserine ödül vermiştir. Ancak bu yarışmadaki en önemli olay, ilk defa bir komedinin sunulması ve daha da önemlisi halk dilinde yazılmış olmasıydı. Yazarı muhtemelen halk dilinin büyük destekçisi olan G. Tertsetis idi. Komedinin başlığı: *O Thriamvos tou Poiitikou Diagonismou kata to Etos 1858* (*O*

[415] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 203-204.
[416] Aleksis politisi, *a.g.e.*, ss. 205-206.

θρίαμβος του Ποιητικού Διαγωνισμού κατά το έτος 1858 / *1858 Yılındaki Şiir Yarışmasının Zaferi)* idi. Adı geçen bu eserde, Katharevousa gülünçleştirilmiş ve kullanımını büyük bir tutku ile savunan ve jüri heyetinde eleştirmen olarak görev yapan profesörler de gülünç bir duruma düşürülmüştür[417]. Yukarıda bahse konu olan komedinin, aşağıdaki mısraları, şairin jüri heyetine anlatmak istediği ironik ifade karakteristiktir:

Ποιος ημπορεί να φαντασθεί ποτέ του
πως η Επιτροπή θέλει να βραβεύσει
ποίημα στην γλώσσαν του λαού γραμμένο; [418]

Jüri heyetinin Halk dilinde yazılmış
Bir şiire ödül vermek istediğini
Herhangi biri hayal edebilir mi?

1859 yılındaki yarışmada toplam olarak 10 şiir sunuldu. Jüri heyeti ise aşağıdaki kişilerden ibaretti: Rektör Dimitrios Stroumpos (1806-1890) ve profesörler A. Ragkavis, Theodoros Orfanidis (1817-1886), aynı zamanda raportör olan K. Paparrigopoulos. Jüri heyeti yarışmaya katılan eserleri tasnif ederek sadece iki esere mansiyon verdi. D. Vernardakis'in *Kypselidai* (*Κυψελίδαι*) trajedisine ve İoannis Karasoutsas'ın *Meletai Poiitikai kai Patriotikai,* (*Μελέται ποιητικαί και πατριωτικαί* / *Şiir ve Vatan Üzerine İncelemeler*) başlıklı şiir antolojisine[419]. Bahse konu eserler Katharevousa'da yazılmışlardı.

1860 yılına ait yarışmada toplam olarak 14 şiir sunuldu. Jüri heyeti ise Rektör Vasileios Oikonomidis (1814-1894) ve profesörler K. Paparrigopoulos, A. Ragkavis'ten oluşuyordu, Ragkavis aynı zamanda bu yarışmanın raportörü idi. Heyet, ödülü Grigorios Stavridis'in *Armatolos* (*Αρματωλός* / *Armatol*) başlıklı şiirine verdi.

[417] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 59-60.
[418] Ntinos Konomos, *O Georgios Tertsetis kai ta Evriskomena Erga tou*, Ekdosi Vivliothiki tis Voulis ton Ellinon, Athina 1984, s. 96.
[419] Aleksis Politis, *a.g.e.*, s. 226.

Eleştirmenlerin raporları şiirin Katharevousa olan dilini övmekte ve bu dil onlara göre "*Yalnızca kusursuz ve temiz (arı) değil, aynı zamanda dillerin en güzelinin kızıdır*"[420].

Dokuz yıl boyunca hizmetlerini hiçbir karşılık almadan ifa eden üniversiteli jüri üyelerinin 1861 yılındaki yarışmaya katılma konusunda isteksiz olmaları sonucu Rallis, gerekli parayı göndermesine ve yarışmaya katılan eserler usulünce sunulmasına rağmen yarışma iptal edildi. 1861 yılının yarışmasında jüri heyeti teşkil edilemedi ve çağdaş Yunan şiir sanatı ve Yunanistan'da dil meselesinin seyri konusunda belirleyici bir katkısı olan Ralleios Şiir Yarışması talihsiz bir şekilde sona erdi. Dolayısıyla, Ralleios Şiir Yarışması'nın devam ettiği on yıl boyunca (1851-1860), halk dili resmi olarak kenara itilmekte ve sürecin dışında tutulmaktadır. O dönemde ödül alan tüm şiirler Katharevousa'da yazılmışlardı, Bahse konu şiirler G. Zalokostas'ın *To Mesologgion* (*To Μεσολόγγιον*) (1851) ve *Armatoloi kai Kleptai (Αρματωλοί και Κλέπται / Armatoller ve Kleftler*) (1853), G. Orfanidis'in *O Apatris*, (*Ο Άπατρις / Vatansız*) (1854), *O Pyrgos tis Petras* (*Ο Πύργος της Πέτρας / Petras Kulesi*) (1855) ve *İ Khios Douli* (*Η Χίος δούλη / Sakız Esaret Altında*) (1858), Vernardakis'in *İ Eikasia* (*η Εικασία / Öngörü*) (1856) ve Stavridis'in *O Amartolos* (*Ο Αμαρτωλός / Armatol*) (1860)[421] adlı şiirinden oluşuyordu. Ralleios yarışması hakkında konuşmak isteyen Palamas, *Ta Prota Kritika* (*Τα Πρώτα Κριτικά / İlk Eleştiri Yazıları*) adlı eserinde, şairlerin iştirak etmeleri için karşı gelinmez bir şart olan Katharevousa'nın mecburi kullanımı için karakteristik olarak "*Yunanistan'ın zaten bitkin durumda olan şiir sanatına öldürücü bir darbe vurmuştur*" demektedir[422].

Ralleios şiir yarışmasının sürdüğü 10 yıl içerisinde, 125 şiir sunulmuş bunlardan 9'u ödül almış ve daha sonraki çağdaş Yunan edebiyatının gidişatında belirleyici rol oynayan on şair mansiyon almışlardır. Bahsedilen şiir yarışması, Yunan halkının, Yunan edebiyatı ve Yunan şiir sanatı hakkında önemli bir şekilde ilgisini kamçılamış ve Yunanistan'ın entelektüel dünyası güçlenmeye başlamış ve yeni idealler ve değerlerle beslenmiştir. Halk dilinin kullanılması lehine Yunanistan'ın gelecekteki dil sorununun olumlu gelişiminde bu yarışmanın katkısı önemli olmuştur. Yarışma finansörü açık bir şekilde, halk dilinde yazılmış şiirlerin sunulmalarının

[420] Krisis 1860, "O Poiitikos Diagonismos tou 1860 Etous", *Pandora 11*, Teukhos 242 (15 Apriliou 1860) ve Teukhos 243 (1 Maiou 1860) ss. 25-34.
[421] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 53.
[422] Kostis Palamas, "Ta Prota Kritika", *Apanta*, Tomos 2, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972, ss. 250-251.

yasak olduğunu beyan ettiği halde, heyetin yarışma dışı bırakmadığı ve aksine eleştirdiği ve övgüler yağdırdığı halk dilinde yazılmış birçok şiir de takdim edilmiştir[423]. Ralleios yarışmasının jüri heyetindeki aydın profesörlerin sahip olduğu yüksek sorumluluk duygusu, cesaret ve ileri görüşlülüğü kimse görmezden gelemez. Profesörler halk dilinde yazılmış şiirlerin sunulmasına izin vermeselerdi Katharevousa çağdaş Yunan şiir sanatı dünyasına tamamen egemen olacaktı[424].

Şunu da belirtmekte fayda vardır: 1861'e gelindiğinde, ilk on yıl tamamlandıktan sonra, Rallis sponsorluktan ayrılmış, yerine Odessa'nın zengin başka bir tüccarı İoannis Voutsinas geçmiş, yönetmelik ise değişmeden aynı şekilde kalmış ancak temel bir farkla, şiirlerin halk dilinde yazılmaması konusundaki yasak artık geçerli değildir. Nitekim en doğal olanı budur. Köken olarak Yedi Adalı olan yeni finansör geçmişte karşı gelinmez olan şartın sona ermesi için önemli ölçüde müdahale etmiştir.[425] Şiir, şiir söyleminin yeniden doğuşunu kutluyor, diğer yandan aşağıdaki dizeler farklı bir şeylerin hayat bulduğuna örnek oluşturmaktadır: "*Özgürlükçü gençlik / birazdan bu doğuş / yeni savaşta atmak istiyor / Türk izini kovmak istiyor*"[426].

Böylece 1862 yılında tekrar yarışma ilan edilmiştir ancak adı bu sefer Voutsinaios şiir yarışmasıdır. Jüri heyetinin üyeleri o yıl Üniversite Rektörü olan Konstantinos Asopios ve profesörler A. Ragkavis, K. Paparrigopoulos ve S. Koumanidis idi. 1862 yılının raportörü ise A. Ragkavis idi. İlk Voutsinaios yarışmasında on bir şiir sunuldu: bir didaktik, üç dramatik, bir lirik ve altı öykü konulu şiir. Bu yarışmada heyet tarafından yapılan eleştiride, halk dilinde yazılmış şiirlerin bundan sonra yarışma harici bırakılmayacakları beyan edilmiştir. Heyet bundan başka şiirin dili ister Katharevousa olsun, ister halk dili ne olursa olsun

---

[423] Panagiotis Moullas, *Les Concours Poétiques de l'université d'Athénes 1851-1877, Archives Historiques de la Jeunesse Grecque Secrétariat Général á la Jeunesse*, İstoriko Arkheio Ellinikis Neolaias, Athina 1989, ss. 29-63.
[424] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 72-73.
[425] Panagiotis Moullas, "Poiisi kai İdeologia, Oi Athinaikoi Panepistimiakoi Diagonismoi (1851-1877)", s. 2.
[426] Sofoklis Karydis, *Anafora apo tin İstoria tou Ellinikou Ethnous*, Tomos 16, Athina 1851, ss. 471-473.

mükemmel ve hatasız olmalı, şair–ise, kullandığı dilin imla ve söz dizimi (sentaks) kurallarının en iyi uzmanı olmalıdır demiştir[427].

Heyet yarışmaya sunulan şiirlerden üçünü ayırmıştır. Heyet, Grigorios Stavridis'in münhasıran arkaik Katharevousa'da yazdığı *O Skendermpeis* (*O Σκενδέρμπεης / İskender Bey*) adlı uzun destansı (epik) şiirini üçüncü olarak tayin etmiştir. İkinci sırada ise, matem ve çaresizlik duygusu ve aynı zamanda buna paralel olarak Tanrı'nın, acı çeken ve umutsuz fanilere karşı ilgisizliğini içeren ifadelerle dolu lirik şiirlerden ibaret *Perilypos estin i Psykhi mou mekhri Thanatou* (*Περίλυπος εστίν η ψυχή μου μέχρι θανάτου* / *Ölüme kadar ruhum hüzün içindedir*) başlıklı şiir antolojisidir. Bu şiir antolojisi bu yarışmanın raportörü olan A. Ragkavis'in oğlu olan Kleon Ragkavis'e ait idi. Yarışmada ödülü, A. Ragkavis'e yakın bir kişi olan öykü şeklindeki *Sokratis ve Aristofanis* (*Σωκράτης και Αριστοφάνης*) başlıklı şiiri ile Aleksandros Vyzantios almıştır. Aleksandros Vyzantios, raportör A. Ragkavis'in çok yakın bir arkadaşı olan özellikle çok yönlü bir aydın Skarlatos Vyzantios'un oğlu idi. Tasvirin arkaik sadeliği, kusursuz dili ve vezin şekli ile antik Atina'nın kusursuz bir sureti övülmektedir[428].

1863 yılında, jüri heyeti Atina Üniversitesi Rektörü Petros Paparrigopoulos (1817-1891) ve profesörler A. Ragkavis, A. Roussopoulos ve aynı zamanda raportör görevini üstlenen Dimitrios Vernardakis'ten (1833-1907) teşkil edilmiştir. Jüri heyeti sunulan yedi şiirden yalnızca üçünü ayırmıştır: İlk olarak Sofoklis Karidis'in yurtsever bir konuyu yani 1821 ayaklanmasını konu alan *Onykhes* (*Ονυχες* / *Tırnaklar*) şiirini, ikinci olarak Angelos Vlakhos'a ait *Feidias kai Periklis* (*Φειδίας και Περικλής*) başlıklı şiiri ayrı tutulmuştu. Bahsedilen şiir konu ve dil olarak jüri heyetindeki profesörlerin ifade ettikleri ideoloji ve prensiplere çok yakındı ve özellikle de "seçkin ve özenle oluşturulmuş" olduğundan takdir edilmiştir[429].

Adları geçen şiirlerin hiçbirine ödül vermeyen jüri eleştirmenler heyeti tarafından övgüye layık görülen üçüncü şiir, Akhilleas Paraskhos'un, *O Agnostos kai*

[427] Krisis 1862, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1862*, Typografeio D. L. D. Vilaras, En Athinais 1862.
[428] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 263-264.
[429] Krisis 1863, *Ekthesis tou kata to Etos 1863, Poiitikou Diagonismou tou k. I. Voutsina*, Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1863.

to Egertirion (*O Άγνωστος και το Εγερτήριον* / *Yabancı ve Kalk Borusu*) başlıklı şiiri idi. Avrupa romantik akımının derin bir şekilde etkisinde kalmış bir şiirdi. Başlıca özellikleri ise: gizem, deliliğe kadar götüren sonuçsuz kalmış bir aşk, sonunda ölümle sonuçlanan varoluşa duyulan nefret. Bahis konusu olan ve Katharevousa'da yazılmış bu şiirden yalnız bir alıntı, Ocak 1863 yılından itibaren yayınlanmaya başlayan ve amaçları edebiyatın işlenmesi olan *Khrysallis* (*Χρυσαλλίς*) adındaki yeni bir edebiyat dergisinde duyuruldu. Edebiyat dergisi *Khrysallis*, *Pandora (Πανδώρα)* dergisine nazaran daha genç bir ortam, daha genç bir ruh ifade etmekte idi. *Khrysallis* edebiyat dergisinin müdürü Konstantinos Asopios'un oğlu, kültürlü ve zeki bir kişi olan Eirinaios Asopios idi. Akhilleas Paraskhos'un *O Agnostos kai to Egertirion* şiirinin tümü, şairin *Apanta* (*Άπαντα / Külliyat*) adlı eserinin bir araya getirilmiş baskısında görülmüştür[430].

Bununla birlikte, bu yarışma için önemli olan şey hem halk dilinde hem de Katharevousa'da yazılmış bir şiirin sunulmasıdır. Şiir *Oi Tafoi tis Argolidos i Ymnos eis tin Eleutherian* (*Οι Τάφοι της Αργολίδος ή Ύμνος είς την Ελευθερίαν* / *Argolida'nın Mezarları ya da Özgürlük Marşı*). Şiir dil hataları ile doludur ve en önemli kusuru ismi bilinmeyen yazarın kullandığı halk dilinin saf olmayıp karma olmasıdır. Bu olay, raportör D. Vernardakis ve eleştirmenlerden oluşan jüri heyetinin derhal dolaylı müdahalesini gerektirmiş ve şairlerin zaten Voutsinaios şiir yarışmasının çerçevesi dâhilinde artık memnuniyetle karşılanan gerçek halk dilini kullanılmalarını, açık bir şekilde beyan etmiştir: "*Üniversite eleştirmenleri, şiir sanatında halk dilinin kovucuları değildir, aksine Katharevousa'nın halk dilinin karışmasından meydana gelen o tatsız tuzsuz karışımını değil de, saf halk dilinin kullanılmasını büyük bir sevinçle kabul etmektedir. Halk dilinin sırrını ve kuvvetini ortaya çıkaran dönemin tek şairi Zalokostas idi*"[431]. Bu beyan ile o dönemdeki çağdaş Yunan şiir sanatı dünyasında gerekli olan yerini almaya başlayan halk dili lehine büyük bir zafer kazanılmıştır[432].

Yedi Adaların Yunanistan'a bağlandıkları yıl olan 1864 yılında yarışma yapılmamıştır. 1864 yılı yarışması, normal bir şekilde başladığı halde

[430] A. Politis, *a.g.e.*, ss. 265-266.
[431] Krisis 1863.
[432] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 72-73.

tamamlanamamıştır. Jüri heyetinin üyeleri birbirleriyle çatışmışlardı: D. Vernardakis, Aleksandros Vyzantios'un *Eros Soultanas* (*Έρως Σουλτάνας* / *Sultanın Aşkı*) adlı şiirini desteklerken K. Paparrigopoulos yukarıdaki eser için biraz daha tereddütlüydü. Th. Orfanidis ise İoannis Pervanoglos'un *Thivi* (*Θήβη)* trajedisini tercih etmekteydi. Sert tartışmalarla biten birkaç toplantı yapılmış ve bunun sonucunda Vernardakis istifa etmiş ve neticede jüri heyeti dağılmıştır[433].

Ancak bu üzücü olay, halk dilinin yeni bir başarı elde etmesine mani olmadı. Yarışmayı düzenleyen (finansör) Voutsinas 1864'te Yedi Adalar'ın Yunanistan'a bağlanmasının mutluluğu içinde gelecek yılın yarışması için ek olarak bir ödül daha ilan edilmesi amacıyla Atina Üniversitesi'ne ilaveten 1.000 drahmi göndermiştir. Ancak burada uyulması zorunlu bir şart koymuştu: Şiir halk dilinde ve tercihen Yedi Adalar diyalektinde yazılacaktı[434].

1865 yılında yarışma büyük bir başarı göstermiştir. Yarışmaya 15 eser sunulmuştur. Üçü dramatik, yedi destansı-lirik ve beş saf lirik şiir antolojileri. Jüri heyeti: Rektör İraklis Mitsopoulos (1816-1892) ve profesörler S. Koumanoudis, Theodoros Afentoulis (1824-1893) ve aynı zamanda raportör olan A. Roussopoulos'tan ibaretti. 1865 yılında Antonios Antoniadis'in *Filippos o Makedon (Φίλιππος ο Μακεδών / Makedonyalı Filip)* adlı draması ödüllendirildi. Angelos Vlakhos'un *Stikhoi* (*Στίχοι / Dizeler*) adlı şiir derlemesine mansiyon verildi. Derlemenin klasisizmin yerleşik kurallarını takip etmesi jüri heyetini sevindirmişti. Jüri heyeti, diğer yarışmalarda olduğu gibi özellikle dil meselesiyle meşgul oldu. Arkaik Katharevousa'ya sert eleştiri basit Katharevousa'ya karşı daha fazla hoşgörülü ve halk diline karşı ise fazla hoşgörülü ve dostça davranmıştır. Yarışmanın raportörü, birçok kez anlaşılması çok zor olan bu arkaik Katharevousa'da yazılmış destansı-lirik bir şiir için şu görüşünü aktarmıştır: "*Kelimelerde kullanılan arkaik tarz bir hastalık, sanki hiçbir kimsenin kaçamadığı bir salgın olmuştur*"[435]. Bu yılda üstelik jüri heyeti özel bir bildiri ile Rektörlüğe sunulacak şiirlerin süresinin her yılın 1 Mart günü olacağını ve son kararın artık 25 Mart değil de üniversitenin kuruluş günü olan 3 Mayıs'ta açıklanacağını duyurmuştur.

[433] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 267-268.
[434] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, s. 83.
[435] Krisis 1865, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1865*, Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1865.

1866 yılı şiir yarışmasına 14 şiir sunulmuş ancak bunlardan dördü süreleri geçtiği için yarışmaya alınmamıştır. Kalan dört şiirden biri destansı, üçü destansı lirik, üçü lirik ve yalnız biri dramatik idi. Dolayısıyla sunulan 10 eserden altısı tamamen bir romantik hava içerisinde hareket ediyordu, diğer üçü ise bu havaya yaklaşıyordu. Jüri heyetinin üyeleri her zaman olduğu gibi o sene Rektör olan Miltiadis Venizelos (1822-1887) ve profesörler A. Ragkavis, A. Rousopoulos ve aynı zamanda raportör olan S. Koumanoudis idiler. Diğer eleştirmenlerin görüşlerini de temsil eden raportörün eleştirisi, sunulan şiirler içerindeki aşırı ve tutkulu romantizm ve dil meselesi ile ilgili olarak sertti: "*Şairlerin yıllardan beri zaten ölü olarak yatan kelimeleri tekrar hayata döndürme çabaları, haksız ve acımasız değil midir?*"[436]

Jüri heyeti sunulan eserlerden iki lirik antoloji ve bir tiyatro oyunu seçti. Birincisi *Ek ton Enonton* (*Εκ των ενόντων* / *Mevcut Olanlardan*) ismini taşıyordu ve Aggelos Vlakhos'a aitti. İkincisi, *Stonoi* (*Στόνοι* / *İnleyişler*) başlığını taşıyordu ve üniversite profesörü tarihçi Konstantinos Paparrigopoulos'un oğlu, Dimitrios Paparrigopoulos'a aitti. Ödül en sonunda *Antinoos* (*Αντίνοος)* başlığını taşıyan tiyatro tragedyasına verildi. Zarf açıldığı zaman şairin adı yerine tragedyanın orijinal olmadığını ve *Hadrian* başlığını taşıyan Alman şair Heyse tragedyasının bir çevirisi olduğunu yazan bir not çıktı. Üniversitede bulunan seyirciler arasındaki gülüşmeler ve patırtıdan sonra, jüri heyeti ödülü A. Vlakhos ve D. Paparrigopoulos'un iki antolojisi arasında bölüştürmek zorunda kaldı. Adları geçen şiir antolojilerinin her ikisinin de oldukça anlaşılır Katharevousa dili ile yazılmış olduklarını hatırlatmak gerekir[437].

1867 yılı yarışmasında 17 eser sunuldu. Bunlardan altısı anlatı şiiri, üçü dramatik, beşi lirik, diğer beşi dramatik şiir ve biri de arkaik destandı. Bu yılın jüri üyeleri: Rektör A. Ragkavis ve profesörler S. Koumanoudis, M. Venizelos ve ayrıca kendisine raportör görevi verilen Dimitrios Semitelos'tan (1830-1898) ibaretti. Klasik filoloji profesörü Semitelos'un takdim ettiği açılış konuşması o yılın yarışmasında sunulan değerleri fazla olmayan şiirler için pek kısa idi. Tüm şiirlerde Avrupa romantizminin büyük etkisinin görüldüğünü vurgulamak gerekmektedir. Jüri heyeti bu yıl hiçbir ödül vermemeyi ve üç mansiyon ile yetinmeyi tercih etti. İlk övgü

[436] Krisis 1866.
[437] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 87-88.

Antonis Antoniadis'in tümüyle bir arkaik üslup ile yazılmış çok uzun *Kritiis, itoi o Lakkiotis Drakos kai tis Kritis oi Oreinoi* (*Κρητηίς, ήτοι ο Λακκιώτης Δράκος και της Κρήτης οι Ορεινοί* / *Kritiis, Yani Ejderha Lakiotis ve Girit'in Dağlıları*) başlıklı şiirine verildi. İkinci mansiyon İ. Karasoutsas'ın *Kleoniki* (*Κλεονίκη*) şiirine, üçüncü övgü ise D. Paparrigopoulos'un *Khelidones* (*Χελιδόνες* / *Kırlangıçlar*) başlıklı şiir antolojisine verildi. Her iki şiir de Katharevousa dilinde yazılmışlardı[438].

1868 yılı şiir yarışması oldukça zengindi çünkü bu yarışmaya 39 şiir sunulmuştu. Ancak bunlardan bazıları gerekli olan 500 mısradan yoksundu ve heyet yalnız yirmi beşini kabul etti. Bu yirmi beş şiir üç değişik kategoride tasnif edildi: Tamamen önemsiz olan sekiz şiir, on iki orta değerli şiir ve sözünü anmaya değer beş şiir. Bu yılın jüri üyeleri, üniversite rektörü Th. Orfanidis ve profesörler S. Koumanoudis ve Tıp Fakültesi profesörü olmasına rağmen ilaveten ona raportör görevi de verilen Th. Afentoulis'ten ibaretti. Heyet, sunulan şiirler içinde ortaya atılan romantizme ve dil meselesine sert bir eleştiri yapmış, arkaik Katharevousa'nın kullanımını yermiş ve halk dilinin kullanılmasını teklif etmiştir: "*Şair anlaşılabilir bir dili kullanmalı ancak bu dil hiçbir durumda özensiz ve zevksiz olmamalıdır*"[439].

Yarışmanın ödülü *O Lokhagos tis Ethnofylakis*, (*O Λοχαγός της Εθνοφυλακής* / *Millî Muhafız Gücü Yüzbaşısı)* başlıklı komedisiyle A. Vlakhos'a verildi. Mansiyon, Sofoklis Karidis'in vatansever tragedyası *Ta Tekna tou Doksapatri* (*Τα Τέκνα του Δοξαπατρή* / *Doksapatris'in Evlatları*) ve D. Paparrigopoulos'un aşka ve aynı zamanda ölüme methiye ile ilgili *Orfeus* (*Ορφεύς*) şiirine verildi[440].

1869 yılı şiir yarışmasına 24 şiir sunuldu. Jüri heyeti bunları şu şekilde tasnif etti: İki destansı, on iki lirik ve on tiyatro oyunu. Bu yılın jüri üyeleri (Jüri heyeti): üniversite rektörü Georgios Rallis (1804-1883) ve profesörler S. Koumanoudis, Th. Afentoulis, D. Semitelos ve aynı zamanda raportör olan A. Rousopoulos'tan oluşuyordu. Ödülü Antonios Antoniadis'in *O Ploutisas Skytotomos* (*O Πλουτήσας Σκυτοτόμος* / *Zengin Debbağ*) komedisi aldı. Aynı yazar, *Krispos, o Sykofantitheis yios tou Megalou Konstantinou* (*Κρίσπος, ο Συκοφαντηθείς υιός του Μεγάλου*

[438] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 95-96.
[439] Krisis 1868, *İ Kata to1868 peri tou Voutsinaiou Diagonismatos Ekthesi tis Epitropis*, Typografeio İ. Aggelopoulos, Athinisi 1868.
[440] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 311-312.

Κωνσταντίνου / *Büyük Konstantin'in İftiraya Uğramış Oğlu Krispos)* adlı tragedyasıyla ilk mansiyonu aldı. İkinci mansiyon, D. Paparrigopoulos'un *Pygmalion* (*Πυγμαλίων*) lirik şiirine ve üçüncü mansiyon ise Sofoklis Karidis'in *Flyaros* (*Φλύαρος* / *Geveze*) komedisine verildi. Yukarıda sunulan eserlerin tümü Katharevousa'da yazılmışlardı[441].

1870 yılı şiir yarışmasına 35 şiir sunuldu Bu yılın jüri üyeleri (Jüri heyeti): üniversite rektörü K. Kaligas ve profesörler Th. Afentoulis, G. Mistriotis ve aynı zamanda raportör olan Th. Orfanidis'den ibaretti. Bu yılın ödülü iki yazar arasında paylaşıldı: *İ Khristiani Eugenia itoi to Fronima ton Proton Khristianon* (*Η Χριστιανή Ευγενία ήτοι το φρόνημα των πρώτων Χριστιανών* / *Hristiyan Eugenia Yani İlk Hristiyanların İnancı*) adlı şiiriyle Antonios Antoniadis'e ve *Anivas en Gortyni* (*Ανίβας εν Γόρτυνι* / *Hannibal Gortyni'de*) adlı eseriyle Konstantinos Versis'e. Mansiyon ise, Aristomenis Proveleggios'un *Thiseus* (*Θησεύς*) başlıklı şiirine verildi. İoannis Kambouroglou ise antik Yunanlıların bilgeliği ve bu anıtın aşılmaz güzelliğine karşı bir methiye olan *İ Akropolis* (*Η Ακρόπολις / Akropolis*) şiiri ile ikinci mansiyonu aldı. Üçüncü mansiyon Spyridonas Lambrou'nun *O Teleutaios Komis ton Salonon (Ο Τελευταίος Κόμης των Σαλώνων* / *Salona'nın Son Kontu*) adlı tragedyası aldı. Bu eserler, halk tarafından zor anlaşılabilen arkaik Katharevousa'da yazılmıştı[442].

Bu yılın yarışmasında, halk dilinde yazılmış 1870 yılına ait, Yedi Adalı şair Antonis Fatseas'ın *Ai Eukhai tis Protokhronias* (*Αι ευχαί της Πρωτοχρονιάς* / *Yılbaşı Dilekleri*) adlı şiiri mansiyon almıştır. Jüri heyetinin raporunda, profesör-eleştirmenler, bu şiiri "*çölün içerisinde bir vaha olarak*"[443] nitelendirmişlerdir. Ancak, Atina Üniversitesi Rektörü Aleksandros Pallis'in 1861 yılında "*Katharevousa'da yazılmamış şiirleri de kabul edilecekleri*"[444] yönündeki açık beyanına rağmen, halk dilinde yazıldığı için, maalesef ödül alamamış ve mansiyon ile yetinmiştir.

[441] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 89-90.
[442] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 324-325.
[443] Krisis 1870.
[444] Krisis 1861, "Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en Etei 1861", *Pandora*, 11, (1860-1861), en Athinais 1861, ss. 49-54.

Ancak ödül reddine rağmen halk dili son zaferine doğru bir adım daha yaklaşmıştır. 1870 yılının eleştiri heyeti halk dilinde yazılmış, daha önce belirtilen şiiri belki tanımamış ancak dolaysız olarak aşağıdaki önemli sözlerle bu basit dilin değerini tanımıştır: "*Şair Fatseas'ı takdir ederiz ve bu eserin yayınlanmasını da tüm kalbimizle diler, şairin aboneleri ve destekçileri olacağımızı beyan ederiz*"[445]. O dönem profesörler heyetinin açıkça beyan ettikleri, Katharevousa'da yazılan şiirlerin, halk dilinin vermiş olduğu ayrıcalıklı estetiğe sahip olmadıkları ile ilgili sözlerinden, halk dili daha iyi bir övgü ve destek bekleyebilir miydi[446]?

1871 yılındaki yarışmaya 45 şiir sunuldu. Bu büyük katılımın nedenleri, bir yandan şiir yarışmasının genel olarak yüksek yankısı, diğer yandan ise okuma yazma bilen sayısındaki artış ve aynı zamanda da Atina Üniversitesi'ne kayıt yapan öğrenci sayısının artmasıdır: 1851-1861 yılları arasındaki sürede kayıt yaptıranların sayısı takriben bin iken, yirmi yıl sonra bu sayı üç bine yakındı[447]. Bu yılın jüri heyeti Rektör Konstantinos Vousakis ve profesörler S. Koumanidis, D. Semitelos, Th. Afentoulis ve aynı zamanda raportör olan G. Mistriotis'ten oluşuyordu. Jüri heyeti, eserlerin kalitesinden dolayı o denli hayal kırıklığına uğramıştı ki hiç bir ödül vermediği gibi iştiraklerin çok fazla oluşunun önüne geçmek için, gelecek yıldan itibaren yalnız bir tiyatro, bir lirik şiir ve bir destansı şiirin yarışmaya katılmasına karar aldı. 1871 yılı jüri heyetinin raporunda raportör G. Mistriotis yalnızca lirik şiirlerin bulunmamasından dolayı hoşnutsuzluğunu ifade etmekle kalmadı ayrıca kayda değer bir lirik şiir sanatının gelişmesi için tüm koşulların bulunduğu bir zamanda bu durumun yaşanmasından kaynaklanan şaşkınlığını da ifade etti: "*Lirik şiirleri incelemeye zaten girişirken, yine bu yılda, dünyanın en iyi lirik şairlerini yaratan bu ülkede, lirik şiir sanatının yokluğu için üzüntümüzü ifade etmek zorundayız*"[448].

1871 şiir yarışmasının ilk övgüsü Antonis Antoniadis'in Katharevousa'da yazılmış *Katsantonis* (*Κατσαντώνης*) adlı destansı şiirine verildi. İkinci mansiyon, aranan niteliklere sahip olmayan ve klasik destanın geleneklerine sadık kalmaya

[445] Krisis 1870.
[446] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 107-108.
[447] Kostas Lappas, *a.g.e.*, s. 643.
[448] Krisis 1871, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en Etei 1871, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Georgiou Mistriotou. Anagnostheisa en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou*, Typografeio Efimeris ton Syzitiseon, En Athinais 1871.

çalışan, eski bir efsaneyi canlandırmayı amaçlayan Aristomenis Proveleggios'un *To Milon tis Eridos* (*To Μήλον της έριδος* / *Kavga Nedeni)* başlıklı eserine verildi. Aynı zamanda, jüri heyeti tarafından bu yarışmada sunulanlardan en iyisi olduğuna dair karar verilen Panagiotis Matarangas'ın *Fantasia kai Kardia* (*Φαντασία και Καρδία* / *Hayal Gücü ve Yürek*) başlıklı şiir antolojisine verildi. İoannis Kampouroglou'nun Güneş tanrısının oğlu *Faethon* (*Φαέθων*) ile annesi peri Klymeni (*Κλυμένη*) arasındaki bilinen efsaneyi anlatan destansı lirik antolojisine de mansiyon verildi. Son mansiyon, soğuk ve klasik bir dilde yazılmış A. Ragkavis'in *Gorgos İeraks* (*Γοργός Ιέραξ* / *Hızlı Şahin*) başlıklı şiirine verildi[449].

1871 yılı şiir yarışmasında, halk dili övgü almakta ve eleştiri heyeti tarafından heyecanla desteklenmektedir. O yılki şiir yarışmasında raportör olan G. Mistriotis şunları söylemektedir: "*Lirik şiir sanatı, kalbin tellerini çalmak amacındadır, ve tereddütsüz olarak halkın dili en uygun olan mızraptır*"[450]. Yukarıdaki sözler, dil meselesiyle ilgili olarak meydana gelen değişikliğin ihtişamlı ispatıdır. Toplum, insanlar ve Yunanistan'ın kültür durumu dil için değişen anlayış gibi, kökten değişmişlerdir[451]. Dönemin üniversite camiasının entellektüelleri halk diline resmi olarak ilk ödünü verdi: Ona cömertçe lirik şiiri tahsis etti[452].

26 Haziran 1871 tarihindeki Rektörlük bildirisi ile ilan edilen jüri heyetinin kararına ve yarışmanın finansörü Voutsinas'ın da onayıyla 1872 yılı şiir yarışması yalnız tiyatro oyunları için ilan edildi. 1873 yılı şiir yarışması yalnız lirik şiir sanatı ve 1874 yılı yarışması ise yalnız destansı şiir sanatı için öngörülecekti. Böylece, 1872 yılı için toplam 29 tiyatro eseri sunuldu. Bunlardan ikisi süreleri bitmiş olduğundan yarışmaya alınmadı. Kalan yirmi yedi eserden ise 14'ü tragedya 13'ü de komedi eserleriydi. Jüri üyeleri Rektör E. Kastorkhis ve profesörler S. Koumanidis, D. Semitelos, G. Mistriotis ve aynı zamanda raportör olan Th. Afentoulis'ten ibaretti. Adı geçen şiir yarışmasının ödülü iki kişiye paylaştırıldı. Akhilleas İliadis'in *O Erastis tis Gastras* (*O Εραστής της γάστρας / Saksı Aşığı*) isimli komedisi ve Antonis Antoniadis'in *Agis o Eudamidas* (*Άγις ο Ευδαμίδας*) adlı tragedyası. Mansiyon ise Timoleon Ambelas'ın *Krites kai Venetoi* (*Κρήτες και Βενετοί / Giritliler ve*

[449] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 337-339.
[450] Krisis 1871.
[451] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, ss. 115-116.
[452] İaonnis Polilas, *a.g.e.*, s. 57.

Venedikliler) başlıklı dramasına verildi[453]. Takdim edilen 27 tiyatro eseri arasından birçoğu halk dilinde yazılmıştı. Jüri heyeti tarafsız olarak incelemiş ve aynı heyecanla hiçbir ön yargı olmaksızın değerlendirmiştir[454].

1872 yılında Aristotelis Valaoritis'in 25 Mart günü aşağıda bahsedilen Patriğin heykelinin açılış töreninde okuduğu *O Andrias tou Aoidimou Grigoriou tou E Patriarkhin Konstantinoupoleos* (*Ο Ανδριάς του αοιδήμου Γρηγορίου του Ε Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως* / *İstanbul Patriği Merhum V. Grigorios'un Heykeli*) adlı şiir, halk dili için büyük bir zafer olarak not edilmektedir. Halk dilinde yazılmış bir şiir üniversite makamları tarafından düzenlenen resmi bir törende ilk defa dinlenmiştir. Atina Üniversitesi Rektörlüğü, 1 Şubat 1872 tarihinde Aristotelis Valaoritis'e gönderdiği bir mektupla şairden Patrik Beşinci Grigorios'a armağan edilecek ve 25 Mart günü kendisinin okuyacağı bir şiir yazmasını istemiştir. Millî şair Atina Üniversitesi'nin teklifini kabul etmiştir. Valaoritis halk dilinin şiir sanatında resmileştirmesinin savunucusu idi ve o dönemde Yunanistan'daki şiir sanatının solmasının sebebinin Katharevousa olduğunu kabul ediyordu. Söz konusu şiirle, halk dili Yunanistan'ın millî şiir sanatına resmi olarak yerleşmiştir[455].

1873 yılının yarışmasında, halk dili resmi ve en büyük başarısını elde etti. Bu yılın yarışması lirik şiire ayrılmıştı. Otuz beş eser sunulan yarışmanın jüri heyeti Rektör Konstantinos Paparrigopoulos ve profesörler S. Koumanidis ve aynı zamanda raportör olan G. Mistriotis'ten ibaretti. Bu yarışmada sunulan lirik şiirlerin birçoğunun halk dilinde yazılmış olması ve ödülün ilk kez halk dilinde yazılmış iki şiire verilmesi yarışmayı fevkalade önemli kılıyordu. Yarışmanın halk dilinde yazılmış bu şiirlerine yönelik eleştiri tamamıyle olumlu idi. Eleştiri heyetinin raportörü bu lirik şiir antolojilerinin biri hakkında aşağıdaki sözleri söylemiştir: "*Şair şüphesiz, halk dilinin, ne kadar yetersiz olursa olsun her zaman çok yükseklere ulaşma gücüne sahip olduğunu ispatlayan Solomos ekolüne mensuptur*"[456].

[453] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 346-347.
[454] Kostas Papapanou, *a.g.e.*, s. 120.
[455] Giannis Papatheodorou, *Romantika Pepromena. O Aristotelis Valaoritis os Ethnikos Poiitis*, Ekdoseis Vivliorama, Athina 2009, s. 203.
[456] Krisis 1873.

1873 yılının şiir yarışmasında iki lirik antoloji mansiyon almış ve diğer ikisi de yarımşar olmak üzere ödül almışlardır. İlk mansiyon Spyridon Vasileiadis'in *Epea Pteroenta* (*Έπεα Πτερόεντα* / *Uçan Sözler*) antolojisine, ikinci övgü ise İoannis Kampouroglou'nun *Patris-Neotis* (*Πατρίς-Νεότης* / *Vatan-Gençlik*) antolojisine verildi. Ödülün yarısı, Selanik'te doktor olan Khariton Papoulias'ın saf halk dilinde yazılmış *Dakrya* (*Δάκρυα* / *Gözyaşları*) başlıklı lirik antolojisine verildi. Jüri heyeti canlı, basit ve her gün konuşulan dilin lirik şiir sanatı için önemini vurgulamak amacıyla raporunda tam bir sayfa ayırmıştır. Ödülün diğer yarısı, o da halk dilinde yazılmış olan ancak "*köylüler tarafından konuşulan halk dili değil Atina şehrindeki ailelerin konuştuğu halk dilinde yazılmış olan*"[457] Dimitris Kampouroglou'nun *İ Foni tis Kardias mou* (*Η φωνή της καρδιάς μου* / *Kalbimin Sesi*) başlıklı lirik şiirlerden oluşan antolojiye verilmiştir.

1874 yılı şiir yarışmasının raportörü A. Ragkavis idi ve esas konusu destansı şiir sanatı idi. Sunulan şiirlerin sayısı 21 idi ancak bunların pek azından söz edildi veya bunlardan alıntılar okundu. İstanbul'dan henüz Atina'ya gelen ve o zamana kadar tanınmamış bir şair olan Georgios Vizyinos ödüllendirildi. Eseri *O Kodros* (*O Κόδρος*) adını taşıyordu ve konusu, adı geçen kralın Atina'yı Spartalılardan kurtarmak için yapmış olduğu fedakârlık idi. En uç Katharevousa ile ve romantizmin ve arkaizmin belirgin unsurlarıyla yazılmış bu eser eleştiri heyetinin üyelerinin gözlerini kamaştırdı ve haklı olarak esere ödül verildi. *O Kodros* tüm bir dönemin sonuç bölümünü (epilog) oluşturdu ve Vizyinos'un kendisi de artık modası geçmiş olarak kabul edilen Birinci Atina Ekolü'nün karakterlerini üzerinden atmış ve yön değiştirmeye başlamıştır. 1874 yılında dönemin aynı adlı edebiyat kulübü tarafından yayınlanan yine dönemin ünlü dergisi *Βύρων* (*Byron*) yayımlamaya başlamıştır. Sonu gelmez toplumsal devinimler, cemiyetler olgusu üzerinden açık bir şekilde görülmektedir. Dönemin genç aydınları toplu olarak *Parnassos* (*Παρνασσός*), *Βύρων* (*Byron*), *Euaggelismos* (*Ευαγγελισμός*) gibi edebiyat dernekleri veya *Elliniki Paliggenesia* (*Ελληνική Παλιγγενεσία* / *Yunan Dirilişi*) Edebiyat Derneği'nin etrafında kümelenmektedirler. Oralarda tartışıyor, şiirler, ilmî bildiriler okuyor kamusal alana etkileyici bir şekilde müdahale ediyorlardı[458].

[457] Krisis 1873.
[458] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 365-366.

1875 yılının şiir yarışması konu olarak münhasıran tiyatroyu ele alıyordu. Ancak yarışma kurumunun itibarı artık azalmıştı. Bu azalmanın diğer bir ispatı katılımının mecburi olduğu rektörle birlikte yalnız iki profesörün Afentoulis ve Mistriotis'in jüri heyetinde olmayı kabul etmeleridir. Afentoulis söz konusu yılın jüri heyetinin açış konuşmasında diğer senelerin yarışmalarını övme ihtiyacı duymuş ve jüri üyeleri ve aldıkları kararlarla alay eden yazarları derhal yarışma dışı bırakacakları yönünde tehditlerde bulunmuştu. 1875 yılı şiir yarışmasında otuz dört tiyatro eseri sunuldu. Ödül iki eser arasında paylaşıldı. Antonis Antoniadis'in *İ Apistos* (*Η Άπιστος* / *Sadakatsiz*) ve Konstantinos Versis'in *Sampson kai Dalida* (*Σαμψών και Δαλιδά*) adlı tragedyası. Antonis Antoniadis'in *Pausanias o Lakedaimonios* (*Παυσανίας ο Λακεδαιμόνιος* / *Lakedemonyalı Pausanias*) adlı tragedyası bir mansiyon da kazanmıştır. Aynı zamanda halk dilinde yazılmış *O Tokoglyfos Psifothiras* (*O Τοκογλύφος ψηφοθήρας* / *Tefeci Oy Avcısı*) başlıklı komedisi ve *İ Katara tis Manas* (*Η κατάρα της μάνας* / *Annenin laneti*) başlıklı dramatik iki eser daha göndermiştir[459].

1876 yılı yarışmasının esas konusu yine lirik şiir sanatıydı. Ana raportör Theodoros Orfanidis ve jüri heyetinin ikinci üyesi Theodoros Afentoulis idi. Orfanidis daha baştan itibaren jüri kararlarına ve ödüllendirmelere yönelik tepkileri bildiğinden, başvuruda bulunan 32 eserden kaynaklanan olumsuz görüntüyü öncelikle ortaya koymaya özen göstermiştir. Bu eserlerden yarısı kabul edilemez nitelikteydi. Jüri heyeti, eserlerin kalitesinden dolayı o denli hayal kırıklığına uğramıştı ki hiçbir ödül vermediği gibi iştiraklerin çok fazla oluşunun önüne geçmek için, gelecek yıldan itibaren yalnız bir tiyatro, bir lirik şiir ve bir destansı şiirin yarışmaya katılmasına karar vermiştir. Orfanidis'e göre, bu çöküşün esas nedeni, şairlerin gerçek lirik şiir sanatının basit halk tarafından anlaşılan ve sevilmesi için halka göre yazılması gerektiğini anlamayı başaramamalarıdır[460]. Bunlara rağmen, jüri heyetinin üyelerini sevindiren ve ödül alan Vizyinos'un *Ares, Mares, Koukounares* (*Άρες, μάρες, κουκουνάρες*) adlı şiir antolojisidir. Vizyinos bu şiir antolojisi ile katı klasisizmden uzaklaşmayı başarmış ve Solomos ile halk şarkısına yaklaşmıştır. Mansiyon, Konstantinos Skokos'un konusu yurtseverlik olan *Aktines kai Myra* (*Ακτίνες και Μύρα* / *Işınlar ve Kutsal Yağlar*) başlıklı şiirine verilmiştir. Jüri heyetinin resmi

[459] Aleksis Politis, *a.g.e.*, s. 377.
[460] Krisis 1876, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1876, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Afentouli en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou ti 18 Maiou 1876*, Typografeio S. K. Vlastou, En Athinais 1876.

mansiyonunu almamasına rağmen, Georgios Souris'in şiir antolojisi *Ta Tragoudia mou* (*Τα τραγούδια μου* / *Şarkılarım*) olumlu yorumlar almıştır[461].

1877 yılında Voutsinaios şiir yarışmasının sonuna gelindi. O yılın yarışması nasılsa önemli bir eser sunulamayacak olan destansı şiir yarışmasına ayrılmıştı. Toplam olarak 5 eser sunulmuştur. Jüri heyeti korkunç derecede çok zor bir Katharevousa ile yazılmış Vizyinos'un *Esperides* (*Εσπερίδες* / *Akşamlar*) eserini övdü ve ödülü ise basit bir halk dili ile yazılmış olduğu için jüri heyetini sevindiren Antoniadis'in *İ Mana tou Genitsarou* (*Η Μάνα του Γενίτσαρου* / *Yeniçerinin Annesi*) adlı eserine verdi. Afentoulis, jüri heyetinin raportörü sıfatıyla şiir hakkında şunları söylemektedir: "*Şiirin en büyük erdemlerinden birisi şairin halk dilini kullanmış olmasıdır*"[462].

Gerek Ralleios gerekse Voutsinaios şiir yarışmalarının jüri heyetlerine toplam olarak 30 üniversite profesörü iştirak etmişlerdir. Ancak, jürinin esas görevi aşağıda belirtilen ve Atina Üniversitesi Felsefe Fakültesinin önemli profesörleri olan 11 raportöre aittir. Aleksandros Rangkavis, Filippos İoannou, Euthimios Kastorkhis, Stefanos Koumanidis, Konstantinos Paparrigopoulos, Dimitrios Vernardakis, Athanasios Rousopoulos, Dimitrios Semitelos, Theodoros Afentoulis ve Georgios Mistriotis. Bu kişiler her yıl, şiirlerin seçimlerinde başat rol oynamakta ve ilgili raporları - değerlendirmeleri tanzim etmektedirler. Raportörlerin eleştiri-karar raporları ayrıntılarında farklılık olabilirse de yapıları üç kısma ayrılmaktadır: Şiir yarışmasıyla yarışmayı düzenleyen kişiye övgüyü içeren sunuş konuşması, eleştirilecek şiirlerin müspet ve menfî kısımlarının açıklandığı eleştirinin esas bölümü ve sonuç kısmında ödüllerin ilan edilmesi. İki yarışmanın şiir üretimi toplam olarak yarışmalarda ödül alan 450 lirik-destansı ve tiyatro gibi eserlerin, miktar olarak göz önüne alınmaları gereklidir. Bunlardan ancak %40'ı yayımlanmış ve geri kalanları ise halk tarafından bilinmemektedir[463].

Aşağıda şiir yarışmalarıyla ilgili jüri heyeti kararları kronolojik olarak yer almaktadır:

---

[461] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 383-385.
[462] Krisis 1877, "Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en Etei 1876, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Afentouli", *Athinaion*, 7, En Athinais 1879, ss. 35-60.
[463] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 294.

Krisis 1851, "O Poiitikos Agon tou 1851", *Pandora 2*, (1851-1852).

Krisis 1852, "O Poiitikos Agon tou 1852", *Pandora 3*, (1852-1853).

Krisis 1853, "O Poiitikos Agon tou 1853", tarihsiz.

Krisis 1854, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou 1854*, tarihsiz.

Krisis 1855, *O Poiitikos Agon tou 1855*, tarihsiz.

Krisis 1856, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1856*, En Athinais 1856.

Krisis 1857, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1857*, En Athinais 1857.

Krisis 1858, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1858*, En Athinais 1858.

Krisis 1859, "O Poiitikos Diagonismos tou 1859 Etous", *Pandora 10*, Teukhos 218 (15 Apriliou 1859).

Krisis 1860, "O Poiitikos Diagonismos tou 1860 Etous", *Pandora 11*, Teukhos 242 (15 Apriliou 1860) ss. 25-34 ve Teukhos 243 (1 Maiou 1860).

Krisis 1862, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1862*, Typografeio D. L. D. Vilaras, En Athinais 1862.

Krisis 1863, *Ekthesis tou kata to Etos 1863 Poiitikou Diagonismou tou k. İ. Voutsina*, En Athinais 1863.

Krisis 1865, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1865*, En Athinais 1865.

Krisis 1866, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1866, Anagnostheisa en ti Megali Aithousi tou Athinisin Ethnikou tvn Ellinon Panepistimiou. Kata tin Eortin tis Egkathidryseos autou*, Typografeio D. Silivriotou, En Athinais 1866.

Krisis 1867, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1867*, En Athinais 1867.

Krisis 1868, *İ Kata to 1868 Peri tou Voutsinaiou Diagonismatos Ekthesis tis Epitropis*, Typografeio İ. Aggelopoulos, Athinisi 1868.

Krisis 1869, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1869*, En Athinais 1869.

Krisis 1870, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1870, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou. G. Orfanidou tin 1 Maiou en ti Megali*

Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou, Typografeio A. Ktena, En Athinais 1870.

Krisis 1871, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1871, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Georgiou Mistriotou en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou*, Typografeio *Efimeris ton Syzitiseon*, Athinisi 1871.

Krisis 1872, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1872, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Afentouli*, En Athinais 1872.

Krisis 1873, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1873, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Georgiou Mistriotou en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou*, Typografeio İoannis Aggelopoulos, En Athinais 1873.

Krisis 1874, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou 1874*, En Athinais 1874.

Krisis 1875, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1875, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Afentouli*, En Athinais, 1875.

Krisis 1876, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1876, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Afentouli en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou ti 18 Maiou 1876*, Typografeio S. K. Vlastou, En Athinais 1876.

Krisis 1876, "Ekthesis tou Poiitikou Agonos tou etous 1877", *Athinaion*, 7, 1879.

Dolayısıyla, sadece üniversite kaynaklı tenkidin esas gövdesini oluşturmakla kalmayıp bunun yanında Yunanistan'da resmi olarak edebiyat eleştirisi biliminin doğmasına neden olan 25 adet yayımlanmış eleştiri raporu vardır (1861 ve 1864 yıllarında şiir yarışmaları yapılmamıştır)[464]. Yukarıdaki raporlar, çağdaş Yunan şiir sanatının formasyonuna etkili bir şekilde katkıda bulunmuş ve bunlar da zamanla çağdaş Yunanistan'da şiir sanatının evrimi için örnek araştırmalara dönüşmüştür[465]. 1929 yılında, Voutsinaios şiir yarışmasının 1873 yılında ödüle layık görülmüş olan şairi Dimitris Kampouroglou şiir yarışmalarının eleştiri raporlarının önemini yorumlayarak şunları belirtmiştir: "*Bu eleştirilerin içindeki eserlerin analizlerini ve*

[464] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 304.
[465] Thalia İeronymaki, *İ Neoelliniki Odi eos to 1880, İstoriki Diamorfosi kai Theoria tou Eidous*, Ekdoseis Smili, Athina 2017, ss. 281-282.

bu eleştirileri incelemeden çağdaş Yunan edebiyatının gerçek tarihini öğrenmemiz mümkün olmayacaktı. Bu eleştiriler, Yunanistan'da çağdaş edebiyat eleştirisini başlattıkları andan itibaren edebiyat açısından büyük bir ilgi kaynağı olmaktadır"[466].

Voutsinaios şiir yarışmasının sona ermesinden sonra, halk dili, dil sorunu konusunda artık bir ilerleme ve değişiklik talep eden gerek şairlerin ruhunda gerekse sıradan okuyucu kitlesinin gönlünde daha fazla yer edinmiştir[467]. Ancak diğer taraftan, şu olay unutulmamalıdır: 1830 yılından 1880 yılına kadar, çağdaş Yunan şiir sanatında Katharevousa kullanılması, büyük bir ihtiyaç ve göreve hizmet ediyordu. Şairler Katharevousa'nın kullanımı ile muhteşem antik Yunan mirasına yaklaşacaklarını sanarak, antik Yunan döneminin yitip gitmiş olan ihtişamını tekrar görünür kılmak istiyorlardı. Bunun sonucunda, soğuk, şiir karşıtı ve birçok kez halk tarafından anlaşılmayan, kibir dolu ve tumturaklı bir üsluba sahip bir edebiyata doğru yönelme sözkonusu olmuştur. Birinci Atina Ekolü'nün bugünkü okuyucular tarafından çok az bilinmesi tesadüfî değildir ve bu dışlamanın nedenlerinden biri Katharevousa'nın kullanımından kaynaklanmaktadır[468].

Devasa boyutlara ulaşmış bu ideolojik ve dilsel iltihabın nihayet gerilediğini görmek için 1870'li yılların sonuna varmak gerekecektir ve o andan itibaren buna paralel olarak Yunan toplumunda yeni kültürel ve düşünsel şartlar oluşmaya başlayacaktır[469]. Her iki yarışmanın seçici kurulunda kurucu üye olan üniversite profesörleri Koumanidis, Kastorkhis ve Mistriotis bir yandan meslektaşları Ragkavis ve Paparrigopoulos'un savundukları Katharevousa'ya karşı gelmeye çabalıyor, diğer yandan ise, halk dilini ve Yedi Adalar geleneğini mümkün olduğu kadar temellendirmeye çalışıyorlardı. 1877 yılından itibaren Katharevousa genç şairler (İ. Papadiamantopoulos, N. Kampas, D. Kokkos, G. Drosinis, İ. Polemis, K. Kristallis, K. Palamas) tarafından artık kullanılmıyordu. 1884 yılında Atina'nın ünlü Edebiyat Derneği *Parnassos*'taki bir konferansta Andreas Laskaratos (1811-1901) şöyle

---

[466] Dimitrios Kampouroglou, "Filologika Apomnimoneumata", *Nea Estia 6*, Athina 1929, s. 802.
[467] Georgia Pateridou, "To Plaisio Diamorfosis tis Logotekhnikis Genias tou 1880", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008, ss. 188-189.
[468] Karl Krumbacher, *To Provlima tis Neoteras Grafomenis Ellinikis ypo K. Krumbacher kai Apantisis eis auton ypo Georgiou N. Khatzidaki*, Ek ton Typografeion tis Efimeridos to "Kratos", Athina 1905, ss. 457-459.
[469] Panagiotis Moullas, *a.g.e.*, s. 289.

demektedir: "*Baylar, elli yıl boyunca Yunanistan'da Katharevousa dili ne kadar büyük bir yüktü. Ve bakınız bugün ne kadar hafifledi ve azaldı. Şimdi bugünkü aydınlar, halk dilini millî şiir sanatımızda esas dil olarak tanımakta ve kabul etmektedirler*"[470].

Halk diline yönelişi, *Efimeris* (*Εφημερίς*) (1883), *η Proia* (*Ἡ Πρωία*) (1874-1904), satirik gazete *Aristofanis* (*Αριστοφάνης*) (1874-1883), sosyalist gazete *Elliniki Dimokratia* (*Ελληνική Δημοκρατία*) (1878), *Rampagas* (*Ραμπαγάς*) (1878), *Mi Khanesai* (*Μη Χάνεσαι* / *Kaybolma*) (1880-1883), *η Akropolis* (*Ακρόπολις*) (1883) gibi o dönemin saygın gazeteleri ve *Athinaion* (*Αθηναίον*) (1872-1881), *Estia* (*Εστία*), (1876-1894), *Parnassos* (*Παρνασσός*) (1877-1895), *Diaplasis ton Paidon* (*Διάπλασις των Παίδων* / *Çocukların Eğitimi*) (1879), *Evdomas* (*Εβδομάς*) (1884-1892), gibi dergiler ve E. Roidis ve K. Palamas gibi yeni eleştirel yaklaşımlar da teşvik etmekte ve desteklemektedir. Ancak, tüm bunların yanında, Ralleios ve Voutsinaios şiir yarışmalarının ötesinde, daha bir çok yarışmaları da ekleyebiliriz. Bu yarışmaların amacı, her türlü faaliyetleri ve özellikle de halk dilini desteklemekti. *Rodokanakeios* (*Ροδοκανάκειος*) yarışması araştırmayı, *Tsokaneios* (*Τσοκάνειος*) yarışması dil tarihini, ileri bir noktaya taşımaktaydı, *Oikonomeios* (*Οικονόμειος*) ise dikkatini dünya edebiyatının şaheserlerini Yunanca'ya tercüme edilmeleri yoluyla, çağdaş Yunan edebiyatının güçlendirilmesine çevirmişti[471].

1870 yılı, İtalya'nın Trieste kentinde yaşayan zengin Yunan tüccar Dimitrios A. Oikonomou'nun finanse ettiği "Oikonomeios Çeviri Yarışması'nın" (1870-1880) başladığı yıldır. Daha önceden bildiğimiz üniversitelerin şiir yarışmaları yirmi yılı geride bırakmış durumdadır (Ralleios 1851-1860, Voutsinaios 1862-1877). Oikonomeios çeviri yarışmasının ilan tarihi, romantizmin önemini yitirmeye başlaması ve dil alanında aşırı uç ve katı Katharevousa'nın hızlı bir şekilde gerilediği 1870-1880 arası dönemin başlangıcına denk düşmektedir. Oikonomeios yarışmasının amacı, klasik dönem ve yakınçağ Avrupa edebiyatının önemli eserlerinin, Yunan ulusunun faydalanması için tercüme edilmeleridir. Üniversite profesörlerinden oluşacak bir heyet konuyu tayin edecek ve tercümeleri değerlendirecekti[472]. Eğitim

[470] Georgios Zoras, *Eptanisiaka Meletimata*, s. 332.
[471] Aleksis Politis, *a.g.e.*, ss. 362.
[472] "Agon Metafraseos", *Pandora*, Teukhos 21, Athina 1870, s. 379.

Bakanlığı tarafından belirlenen jüri, bu ilk dönem için Dante'nin *İlahi Komedya* (*La Divina Commedia*) adlı eserinden *Cehennem* (*Inferno*) bölümünü tercüme edilecek eser olarak belirlemişti[473]. Dille ilgili olarak ise, Atina Üniversitesi'nin bildirisine göre tercümeler "konuşma dilinde"[474] yani o zamanki Katharevousa'da yapılacaktı ancak basit halk dilinin kullanılmasında da açık bir yasaklama yoktu. Diğer taraftan, Yunan dilinin tercüman tarafından iyi bilinmesi gerekliydi. Bunun için de, tercüman, ana dilinin yani çağdaş Yunancanın eğitimini mükemmel bir şekilde almış olması ve aynı zamanda "*çağdaş Yunan dilini maharetle ve tutarlılıkla kullanan çağdaş Yunan edebiyatının tüm yazarlarını incelemesi*" gerekiyordu[475].

Dil eğer halka ve millî yaşantıya dayanıyorsa ve esas amacı düşüncelerin daha kolay yayılması ise, Panagiotis Vergotis'in sıraladığı şekliyle, Hz. Musa, Homeros, İncillerin yazarları Evangelistler, Dante ve Shakespeare gibi dünyanın en büyük yazarlarının "*konuşma dilini, halkın yüreğinin ve ruhunun dilini*"[476] kullanmaları tesadüf değildir. Oikonomeios çeviri yarışmasının ikinci döneminde (14 Şubat 1873 - Ekim 1874) jüri 26 Ekim 1874 tarihinde kararını açıkladı ve ödülü Dante'nin *İlahi Komedya* adlı eserinin *Cehennem* bölümünün ilk beş kantosunu Katharevousa'ya tercüme eden Georgios Antoniadis kazandı. Bu karar büyük bir karışıklığa da neden oldu. O yılki yarışmanın jüri üyesi olan Stefanos Koumanidis, Dante'nin *Cehennem* (*Inferno*) bölümünün ilk beş kantosunun halk dilinde tercüme edilmelerinin daha iyi olacağına ve bu yüzden de ödülün, yarışma süresi içerisinde halk dilinde tercüme eden ve sunan Panagiotis Vergotis'e verilmesi gerektiğine inanıyordu. Büyük dil duyarlılığına sahip şair Panagiotis Vergotis, *İlahi Komedya*'nın tüm birinci bölümünü tercüme etmek istiyordu. Dante'nin *Cehennem* (*Inferno*) bölümünün ilk beş kantosunun giriş kısmında dilin doğuşu halktan gelmektedir ve dilin hedefi iletişim konusunda insanlara hizmet etmektir[477]. Vergotis, şunu düşünüyordu: "*Halk dilinde güç ve zarafet mevcuttur, bunun üzerinden Dante'nin*

---

[473] Georgios Alisandratos, "O Panagiotis Vergotis kai i Kolasi tou Danti", *Nea Estia*, 78 (Khristougenna 1965), Athina 1965, ss. 115-116.
[474] "Ethnikon Panepistimion. Peri Agonothesion", *Pandora*, Teukhos 20, Athina 1869, ss. 348-349.
[475] İoannis Pantazidis, "O Metafrastikos Agon tou k. D. A. Oikonomou kata tin Triti autou Periodou", *Athinaion*, Teukhos 5, Athina 1876, s. 288.
[476] Panagiotis Vergotis, *Ta Paradeisia tis Kolaseos*, Typografeio İ İkho, Argostoli 1882, s. 24.
[477] Panagiotis Mastrodimitris, "Eptanisiaki Glossiki Theoria: 1818-1911", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011, s. 313.

mistik ve katı şiir sanatı yorumlanabilir"[478]. Dante'nin eseri gibi yapıtlar "*sıradan halkın sadece anlamakla kalmayıp derinden hissettiği canlı bir dilde tercüme edildikleri takdirde*" toplum için faydalı olabilmektedir[479].

Yazarların, tercümeler için kullanmaları gerekli olan uygun dil konusu, halk dilini heyecanla savunan birçok şair-çevirmenlerin olduğu bir ortamda, çözülmesi gereken bir meseleydi. 19. ve 20. asrın tüm Yunan şair ve çevirmenlerinin ortak amacı çağdaş Yunan edebiyatının takviye edilmesiydi. Dünya edebiyatının önemli eserlerinin tercümeleri yolu ile halk dilinin denenmesi ve halk dilinin tercüme ve edebiyat alanındaki yüksek imkânlarının kanıtlanması, Yunan şair-çevirmenlerinin bir başka amacını oluşturmuştur. Yarışmaya iştirak edenler, mümkün olduğu kadar en iyi şekilde tercüme etme çabalarıyla, Yunan halk dilini büyük ölçüde iyileştirmiş ve geliştirmişlerdir. Yukarıdakilerden anlaşıldığına göre halk dilinin, çeviri üzerinden de olsa şiir dili olarak kabul görmesi, kesin olarak egemen olmasında katalizör etkisi yapan unsurlardan biri olmuştur. Halk dilinin aşamalı olarak egemen olması, kültür ve edebiyat alanında yeni bir durumun yerleşmesine yol açan 1880 Kuşağı'nın ortaya çıkışını artık kabul etmeye hazır Yunan toplumunda olumlu etkiler yaratmıştır[480].

1880 nesli iki yeni şiir antolojisi ile ortaya çıkmaktadır: Nikos Kampas'ın *Stikhoi* (*Στίχοι* / *Dizeler*) ve Georgios Drosinis'in *İstoi Arakhnis* (*Ιστοί Αράχνης* / *Örümcek Ağı*). Palamas'ın gayet yerinde olan tespiti gibi: "*Kampas'ın Oi Stikhoi antolojisi yeni bir gün doğumunun ve Drosinis'in Eidyllia (Ειδύλλια / İdiller) (1884) antolojisi bu yeni başlangıcın tasdik edilmesidir*"[481]. 1880 Kuşağı'nın tüm şairlerinin Atina Üniversitesi'nde eğitim görmeleri karakteristik ve dikkat çekici bir olaydır. 1882 yılında, Atina Üniversitesi profesörü Konstantinos Kontos tarafından *Glossikes Paratiriseis* (*Dil gözlemleri* / *Γλωσσικές Παρατηρήσεις*) adlı eserin yayımlandığı vurgulanmalıdır. Dil olarak öğretisi Katharevousa diline yöneliminin doruk noktasını oluşturmakla birlikte netice tamamen farklıydı [482]. Edebiyat tarihçisi Linos Politis'in

---

[478] Panagiotis Vergotis, *İ Kolasis tou Dantou*, Eksellinistheisa Emmetros, kai me Simeioseis Eksigitikas, İstorikas kai Filologikas Anaptyktheisa kata ta Pente Prota Asmata ypo Panagioti Vergoti, Ek tou Typografeiou İ Kefallinia, En Kefallinia 1865, ss. 1-160.
[479] Panagiotis Vergotis, *Ta Paradeisia tis Kolaseos*, s. 61.
[480] Vasiliki Misiou, *a.g.t.*, ss. 70-80.
[481] Kostis Palamas, *Apanta*, Tomos 1, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972, s. 16.
[482] Apostolos Mpenatsis, "To Panepistimio Athinon kai i Skhesi tou me ti Genia tou 1880", *A Diethnes Symposio* "*To Panepistimio Athinon kai i Neoelliniki Logotekhnia kata ton 19 Aiona*", Panepistimio

gayet isabetli olarak gözlemlediği gibi: "*1880 yılının genç şairleri, romantizm ile birlikte Katharevousa dilini de inkâr etmişler ve böylece halk dili şiir sanatında tüm haşmetiyle egemen olmuştur*"[483].

Böylece konuşma dili (Dimotiki), halk türküleri geleneğinin güçlü etkisi, Solomos ve Yedi Adalar Ekolü temsilcilerinin şahsında belirginleşen emsalsiz örnek nedeniyle 1880 Kuşağı'nın şiirinde uygun bir zemin bulmaktadır. Konuşma dilinin esas destekçisi ve 1880 Kuşağı şairlerinin en önemli temsilcisi olan Palamas dikkat çekici bir yorumla "*yeni şiir çok önceden halkın canlı dilini kabullendi"*[484] demektedir.

Bununla birlikte Birinci Atina Ekolü şairlerinin çağdaş Yunan şiirinin zenginleştirilmesi ve işlenmesindeki katkısı hiç de azımsanacak boyutta değildi. Her ne kadar ekseriyetle ifade aracı olarak Katharevousa'yı kullanmış ve konuşma dilinin güçlü potansiyelini öngörmeyi başaramamış olsalar da, 1830-1880 döneminin şiirleri olmaksızın çağdaş Yunan şiirinde en küçük bir gelişme kaydedilmeyecek, daha sonraki şairler kuşağının dayandığı bir temel de sözkonusu olmayacaktı. Katharevousa şiir karşıtı bir dil olsa da Yunan halkının dil açısından eğitilmesi, köklerini geçmişte araması ve düşünsel olarak gelişmesi için bir motivasyon kaynağı olmuştur[485].

Araştırmacı Takis Theodoropoulos, çağdaş Yunan edebiyatının gelişiminde Katharevousa'nın değeri hakkında şunları yazmaktadır:

> "*Çağdaş Yunan edebiyatı Katharevousa olmaksızın varlık göstermeyecekti. Bazı önde gelen yazarların adlarını zikretmek istiyorum: Adamantios Korais, Konstantinos Paparrigopoulos, Paulos Kalligas, Emmanuil Roidis, Andreas Kalvos, Georgios Vizyinos, Aleksandros Papadiamantis ve bunların yanı sıra Andreas Embirikos ve Nikos*

Athinon, Omilos Meletis Neoellinikis Logotekhnias, Panepistimio Athinon, 3-5 Oktovriou 1996, *Dodoni*, Ekdoseis Panepistimiou İoanninon, İoannina 1998, s. 2.

[483] Linos Politis, *a.g.e.*, s. 187.

[484] Eleni Politou-Marmarinou, "O Palamas kai i Glossa", 11º Synedrio Elliniki Glossa kai Orologia, Athina, 9-11 Noemvriou 2017, *O Pyrgos kai to Giofyri, Meletimata gia ton Palama*, Panepistimiakes Ekdoseis Kritis, Athina 2017, s. 14.

[485] Gerasimos Zoras, Maria Dimaki, *a.g.m.*, s. 332.

Engonopoulos. Georgios Vizyinos'un Katharevousa'da yazılmış olan 'Annemin Günahı' adlı harika öyküsünü okumaksızın çağdaş Yunan dilinin etkileyici ifade olanaklarını idrak etmemiz imkânsızdır. Kavafis'in dizeleri Katharevousa'da yazılmıştır ancak bugün bile hala duygu dünyamıza dokunmaktadır. Seferis'in dizeleri mükemmel bir konuşma dilinde yazılmıştır, şair Katharevousa hakkında derin bir bilgi sahibi olmasaydı konuşma dilini bu ölçüde iyi kullanamayacaktı. Katharevousa'nın esaslı bir şekilde incelenmesi Yunan diline ilişkin bilginin mükemmel düzeyde edinilmesini sağlar, bu aslında, halkaları birbirine güçlü bir şekilde bağlı olan bir zincirdir"[486].

Dilbilimci Mpampiniotis, Yunan dilinin ölümsüz güzelliği ve sürekliliğine atıfta bulunarak, dil meselesinin ve halk dili ile Katharevousa arasındaki ayrışmanın Yunanistan'ın kültür hayatına büyük bir darbe vurduğunu belirtmektedir:

"*Yunan dili Yunanlılığın sahip olduğu büyük sermayeyi meydana getirmektedir. Yunanlının gücü dilidir. Yunan dilinin esas karakterleri devamlılığı, evrenselliği ve yetiştirilmesidir. Yunan dili yalnızca bir düşünce aracı değildir. Kültürümüzdür, tarihimizdir ve kimliğimizdir. Yunan dilinin geçmiş ve şimdiki zamanı ve yarını, Yunanlıların geçmişte konuştukları ve kırk asırdır hala konuşmaya devam ettikleri, zaman ve mekânda parçalanamamış tek ve bütün olan Yunan dilinin aynı gidişatının tamamlayıcı görünümleridir*"[487].

[486] Takis Theodoropoulos, "Kai an Epistrefame stin Katharevousa", *İ Kathimerini*, Athina, 30.05.2015, s. 6.
[487] Georgios Mpampiniotis, "Dynami mas İ Glossa mas", *Khaniotika Nea*, 01/03/2016, (E.T. 14.07.2016), s. 3.

3. BÖLÜM

BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ÖNDE GELEN ŞAİRLERİ VE ESERLERİ

3.1. ALEKSANDROS SOUTSOS (1803-1863)

Bu bölümde Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcileri ve aynı zamanda da en önemli eserleri takdim edilmektedir. Bunlardan biri olan Aleksandros Soutsos aslen Fenerli olup Birinci Atina Ekolü'nün romantik yazarı, hiciv şairi ve tiyatro eserleri yazarıydı. Kendisi, Panagiotis Soutsos'un kardeşi, yazar ve diplomat Aleksandros Rizos-Ragkavis'in kuzeni idi. Edebiyat eserlerinin tümü satirik bir özellik taşımakta olup bu şekilde yeni kurulan Yunan devletinin her kademede karşı karşıya kaldığı problemlere değinmek istemekte idi. Hicivlerinin hedefi, özellikle Başkan İoannis Kapodistrias, daha sonra Kral Othon ile aynı zamanda siyasîler, milletvekilleri ve o zamanki Yunan sosyal hayatının içinde bulunduğu durumdu. Siyasî hayata katılımı belirgin ve yeterince fırtınalıydı. Siyasî söylemleri yüzünden sıklıkla takibata uğramakta, hapse atılmakta veya yurdundan uzaklaşmak zorunda kalmaktaydı. Nihayet 1863 yılında İzmir'de bir hastanede vefat etmiştir[488].

Aleksandros Soutsos 1803 yılında İstanbul'da doğmuştur. Tipik Fenerli bir aristokrat aileye mensuptu. 1820 yılında babaları Konstantinos Soutsos'un vefatı üzerine Aleksandros ve Panagiotis kardeşler Bükreş'e gitmişler ve orada kısa bir zaman için Eflak voyvodası olan amcalarının yanında kalmışlardı. 1820 senesinin Nisan ayında amcalarının tavsiye mekubu ile Adamantios Korais ile buluşmak üzere Paris'e gittiler. Paris'te ikamet ettiği yıllar, Aleksandros Soutsos'un kişiliğinin gelişiminde ve yazar olarak ileriki yıllardaki yönelimi bakımından da belirleyici olmuştur. Yalnızca Korais'in öğretisi ile değil Fransa'nın kültür durumundan da etkilenmiş ve özellikle de Alphonse Marie Louis de Prat de Lamartine (1790-1869) ve Pierre-Jean de Béranger (1780-1857) gibi romantik Fransız şairlerinin eserlerinden de etkilenmiştir[489]. Konstantinos Dimaras'a göre: "*O dönemde Fransız kamuoyunu*

[488] Linos Politis, *a.g.e.*, s. 23.
[489] Stefanos Dialismas, "Aleksandros Soutsos", *İ Palaioteri Logotekhnia mas. Apo tis Arkhes tis os ton Proton Pagkosmio Polemo, Tomos 3 (1830-1880)*, Ekdoseis Sokolis, Athina 1996, s. 65.

heyecanlandıran isim Béranger idi. Soutsos, Béranger'in şöhretinden etkilendi ve Yunanistan'ın Béranger'i olmak için harekete geçti ve buna koşut olarak Avrupa'daki romantik hareketin fanatik savunucusu olarak ortaya çıktı"[490]. Soutsos'un fikirleri, hâkim Fransız romantizm hareketi içerisinde ve Fransız kültürünün tesiri altında biçimlenmiştir[491].

1823 yılında kardeşi Panagiotis ile birlikte İtalya'ya gitmiştir. Orada üç yıl yaşamış, şüphesiz İtalyan romantik edebiyat akımının tesiri altında kalmış ve *Markos Botsaris, Anastasios Tsamados, İoannis Mavromikhalis, Orestis - Broutos* başlıklı tragedyalarını yazmıştır. Bunlardan yalnız *Orestis - Broutos* tragedyası günümüze ulaşmıştır[492].

Aleksandros Soutsos, kardeşi Panagiotis ile birlikte dış ülkelerde ve somut olarak da Fransa ve İtalya'nın en ünlü üniversitelerinde eğitim görmüşlerdir. Aggelos Vlakhos, Aleksandros Soutsos'un adı geçen üniversitelerde aldığı eğitim ve Avrupa'da ikametinin düşünceleri üzerindeki güçlü tesiri hakkında, şu noktalara değinmektedir: "*Eğitimlerinin tamamlanması için 1820 yılında Paris'e gönderilmişlerdi. Şairimiz takriben üç yıl Fransız metropolünde, özellikle Fransız dilini ve Fransız edebiyatını tahsil ederek doktorasını yapmış ve hakiki bir Fransız gibi konuşmayı ve yazmayı becermiştir. İtalya'da üç yıl kadar kalmış orada ilk şiirlerini yazmıştır*"[493].

Aleksandros, bu büyük kültür merkezlerinde kaldığı süre içerisinde, gerek Fransız gerekse İtalyan romantizminin edebiyat akımlarıyla doğrudan doğruya temas kurmuştur. O, Avrupa romantizminin en önemli Fransız ve İtalyan yazarlarını tanımış bunların eserlerinden etkilenmiş ve bu olay kendi edebî eserine de yansımıştır. Soutsos düşünce tarzının ve yazının Avrupa romantizmi tarafından tayin edilen ve yönetilen gerek Fransız gerekse İtalyan romantizminin muhatabı olmuştur. Vlakhos,

---

[490] Konstantinos Th. Dimaras, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias. Apo tis Rizes mas os tin Epokhi mas*, s. 279.
[491] Georgios Kordatos, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias. Apo to 1453 eos to 1961*, Tomos 1, Prologos: Kostas Varnalis, Ekdoseis Epikairotita, Athina 1983, s. 256.
[492] Konstantinos Th. Dimaras, "O Aleksandros Soutsos apo tin Skopia tis Epokhis tou", *O Ellinikos Romantismos*, s. 102.
[493] Aggelos Vlakhos, *Analekta, Kriseis, Anatimiseis kai Entyposeis*, Tomos Deuteros, Typois P. D. Sakellarios, En Athinais 1901, s. 39.

Fransız edebiyatının şairin düşünce şekline olan tesir ile ilgili olarak şu hususa değinmektedir: "*Çocukluk çağından beri öğrendiği Fransız diliyle Aleksandros, Voltaire ve Rousseau'yu eline almış ve bunlardan derin bir şekilde etkilenmiştir*"[494].

Eleştirmen Vlakhos, Soutsos'un eserinin büyük bir kısmının İtalyan romantizminden özellikle de şair Ugo Foscolo (1778-1827), ayrıca Molière (1622-1673) ve romancı George Sand (1804-1876) gibi Fransız yazarlardan etkilendiğini belirtmektedir: "*O dönemdeki ürün, tiyatro edebiyatı bakımından orta derecede olan ve birçok yerinde Fransız yazar Moliére'den taklit bir eser olan Asotos (Άσωτος / Sefih) komedisidir. Aynı şekildeki düşünce ve taklit ile 1835 senesinde yayınlanan ve Foskolos'un Jakobo Ortis adlı eseriyle George Sand adlı kadın yazarın Lelia eserinden doğrudan doğruya etkilendiği, Eksoristos (Εξώριστος / Sürgüm) adlı eseridir*"[495].

Kostis Palamas, Aleksandros ve Panagiotis Soutsos kardeşlerin, esas edebiyat örneklerinin, gerek İngiliz gerekse Fransız edebiyatından kaynaklandıklarını ileri sürmektedir. Fransız dilini fevkalade seviyede bilmeleri onlara sevdikleri yazarların eserlerinin aslını okumaları ve daha sonra da bunlardan şiir sanatlarının esas ilham kaynağını almalarına izin vermiştir: "*Aleksandros ve Panagiotis kardeşler, çok genç yaşta Fransa'da yaşamışlar ve Fransız dilinde eğitim görmüşlerdir. Byron'u şereflendirmişler ve Béranger'i taklit etmişlerdir*"[496]. Palamas, özellikle Aleksandros'un, Avrupa romantizminin prensiplerini temellendiren tüm o yabancı yazarlarından etkilendiğine dikkat çekmektedir: "*Aleksandros dönemin romantik ateşi ile yanmakta idi. O romantizm ki, Chateaubriand, Byron ve diğer yazarların ruhlarını için için tüketen romantizm idi* "[497].

Giannis Dimaras'a göre, Soutsos'un Paris'teki ikameti belirgin bir önem taşımakta idi çünkü, şair Fransız romantizminin tüm öğretilerini kendine mal etmişti: "*Uzun yıllar Paris'te yaşamış ve orada eğitim görmüş olan Aleksandros Soutsos'un düşüncesi bildiğimiz gibi, aynı şekilde Fransız menşelidir. Fransız romantizminin*

[494] Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 38.
[495] Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 46.
[496] Kostis Palamas, "O Lamartine eis tin Nean Ellinikin Poiisin", *Apanta*, Tomos 12, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972, s. 21.
[497] Kostis Palamas, *a.g.e.*, s. 21.

büyük yükselişini yerinde gören Soutsos için sorun ortadan kalkmıştır yani Avrupa romantizmi zafer kazanmıştır, kültür hayatına egemen olmuştur, bir hayat tarzı oluşturmuştur"[498].

Mikhalis Meraklis sırasıyla, Soutsos kardeşlerin özellikle üç Fransız yazardan ilham aldıkları hakkında şu gözlemde bulunmaktadır: "*Yabancı örneği hatırlayalım: Béranger, Lamartine ve Hugo'yu. Soutsos kardeşler ve onların taraftarları bu üçgen içerisinde mıknatısmış gibi bir şekilde dolanmaktadır*"[499]. Giannis Lefas'a göre 19. asrın romantik ideali, Aleksandros Soutsos için bir hayat kuralı olmuş, bu da tüm eserlerinde ve tüm edebî gidişatında görülmektedir[500].

İki kardeş, Fransız edebiyatına özel bir sevgi besliyorlardı ve bu da onları Lamartine ve Hugo'nun şiir sanatı eserlerinden bir kısmını tercüme etmeye yöneltmiştir. Bu tercümelerle, Yunanistan'a Fransız romantizmi girmiş ve yerleşmiştir. Bu tercümeler sözü edilen Fransız yazarların iki kardeş için ilham kaynağı olduklarını da göstermektedir: "*Dil bilen Soutsos kardeşler, Lamartine ve Victor Hugo'nun dizelerini tercüme eden bu tecrübeli kişiler, aynı zamanda Yunanistan'a dönemlerinin Avrupa romantizmini ithal etmiş ilk şahsiyetlerdir*"[501].

Aleksandros Soutsos 1825 senesinde kardeşi Panagiotis ile birlikte tekrar Yunanistan'a, Nauplion'a dönmüştür. Orada, genel başlığı *Satyrai* (*Σάτυραι* / *Hicivler*) olan ilk hiciv şiirlerini yazdı. Hicvi sert olup yeni kurulan Yunan devletindeki kötü siyasete ve sosyal hayata yönelikti. Keskin hicivleri ona karşı antipati oluşturunca Aleksandros tekrar Paris'e dönmüş ve orada 1829 yılında Fransızca olarak baskıya verdiği *Yunan İhtilâlinin Tarihi* (*Histoire de la Révolution Grecque*) adlı eserini yazmıştır[502]. Yunanistan'a 1829 yılının sonunda veya 1830 yılının başında dönmüştür. Ailesinin diğer fertleriyle birlikte yine Nauplion'a yerleşmiş ve orada yergi şiirleri ve bu içerikte eserler yazmaya kendisini hasretmiştir.

---

[498] K. Th. Dimaras, *O Ellinikos Romantismos*, s. 154.
[499] Mikhalis Meraklis, "Oi Romantikoi tou 19 Aiona", s. 11.
[500] Giannis Lefas, *O Aleksandros Soutsos kai oi Epidraseis tou Ergou tou stous Sygkhronous tou*, Didaktoriki Diatrivi, Panepistimio İoanninon Filosofiki Skholi Tmima Filologias, İoannina 1979, s. 45.
[501] Grigorios Ksenopoulos, "Oi Paraskhoi", *Dialekseis Peri Ellinon Poiiton tou 19 Aionos*, Ekdoseis Feksi, Athina 1984, s. 25.
[502] Apostolos Sakhinis, *To Neoelliniko Mythistorima*, *İstoria kai Kritiki*, Ekdoseis Estia, Athina 1977, s. 50.

Başlangıçta milletin kurtarıcısı olarak kabul ettiği İoannis Kapodistrias ile işbirliği yapmış ancak, onun yönetiminden kısa zamanda hüsrana uğrayarak eserinde şiddetli bir eleştiride bulunmuştur. Bu yüzden 1831 yılında sürgüne gönderilmiş ve siyasî muhaliflerin faaliyette bulunduğu, bazı siyasetçi ve fikir adamlarının toplandığı Hydra adasına gitmiştir. Kapodistrias'ın katledilmesinden sonra Aleksandros Soutsos, memnuniyetini onu öldüren katilleri öven zafer edasıyla yazılmış bir şiir ile dile getirmiştir[503].

Kral Othon'un 1833 senesinde Yunanistan'a gelmesini coşkuyla selamlamış ve bunun için de yeni krala ithafen şiirler yazmıştır. Ancak kısa zamanda bu yöneliminden yine hüsrana uğramıştır. Hüsranını, zaman zaman yayınladığı (1836) *Elliniki Plastigks* (*Ελληνική Πλάστιγξ / Yunan Terazisi*) adındaki kitapçık (risale) ile ifade etmiştir. Tüm bunlar onun yeni takibatlara uğramasına, eserlerine el konulmasına ve siyasî düşünceleri yüzünden birbirini takip eden davalar açılmasına yol açmıştı. Soutsos eserleriyle, Yunan milletinin menfaatine karşı olan, kınanacak her şeyi yorumlamaktaydı. Şair 1863 senesinde İzmir'de vefat etmiştir. Vefat etmeden birkaç gün önce, kardeşine şunları yazmıştı: "*Yüce Tanrı'nın iki tiranın (zorbanın) yani Kapodistrias ile Othon'un kafasına attığı sapanın taşı oldum*"[504]. Kemikleri Akhilleas Paraskhos ve Parnassos Edebiyat Derneği'nin insiyatifiyle 1875 yılında Atina'ya taşınmıştır[505].

Aleksandros Soutsos'un vefatından sonra, Jean Moreas takma adıyla tanınan şair İoannis Papadiamandopoulos, 1874 yılında eserlerini basmış ve bunların ön sözlerinde, onun için şunları yazmıştır: "*Katharevousa'ya açık bir tercihle temiz bir dil, yerinde bir yazım, yüksek düşünceler ve bu yüzden de haklı olarak, yeni Yunan şiir sanatının ve arkaik dilin destekçisi kabul edilmektedir*"[506].

---

[503] Aleksandros Soutsos, "O Monologos ton Dyo Tyrannoktonon Mauromikhalaion", *Apanta*, Prologos - Epimeleia N. Koutromikhalis, Ekdoseis Mpoura-Kosmadaki, Athina 1963, ss. 61-62.

[504] Konstantinos Th. Dimaras, "Epistoli pros ton Panagioti Soutso, 22 İouniou 1863", *O Ellinikos Romantismos*, s. 251: "*ὑπῆρξα ἡ πέτρα τῆς σφενδόνης, ἣν ἔρριψεν ὁ ὕψιστος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δύο τυράννων δηλαδή του Καποδίστρια και του Όθωνα.*"

[505] Konstantinos Th. Dimaras, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias. Apo tis Protes Rizes os tin Epokhi mas*, Ekdoseis İkaros, Athina 1985, ss. 361-365.

[506] Giorgos Veloudis, "O Eptanisiakos, o Athinaikos kai o Europaikos Romantismos", s. 111.

Soutsos'un esererlerinin esas gövdesini şiir oluşturmaktadır. En önemli şiir antolojisi 1825 yılından 1827 yılına kadar Yunanistan'daki ilk ikameti sırasında Nauplion'da yayımladığı *Satyrai* (*Σάτυραι* / *Hicivler*) antolojisidir. Bu antoloji yeni kurulmaya çalışılan Yunan devletinin siyasî ve sosyal durumunu hicveden şiirlerle ilgiliydi. İoannis Kapodistrias'ı hicveden şiirlerini topladığı 1833 tarihli *To Panorama tis Ellados* (*Το Πανόραμα της Ελλάδος / Yunanistan'ın Panoraması*) adlı şiir antolojisi içinde *O Epistatis ton Ethnikon Oikodomon Epi İ. Kapodistria* (*Ο επιστάτης των εθνικών οικοδομών επί Ι. Καποδίστρια / İoannis Kapodistrias Döneminde Millî İnşaatların Ustabaşısı*) başlıklı şiir en popüler şiiriydi. Soutsos'un, Yunan milleti için kurtarıcı bir olay olarak selamladığı 1831'de Kapodistrias'ın suikasta uğramasından sonraki süreçte o önceleri genç Kral Othon'a güvenmişti[507]. Yunanistan'ın o dönemdeki kültürel durumunu gösteren en tanınınmış şiirlerinden biri olan *Epistoli pros ton Vasilea tis Ellados Othona* (*Επιστολή προς τον Βασιλέα της Ελλάδος Όθωνα / Yunanistan Kralı Othon'a Mektup)*[508] şiiri dikkat çekicidir. Bu, şairin genç kral Othon'a Yunanistan'a ve Nauplion'a geldiği 1833 yılında yazdığı ve o dönemdeki Yunanistan hakkında önemli bilgiler içeren vezinli bir mektup ile ilgilidir. Son olarak da Yunan ayaklanmasının destansı bir tasviri ile ilgisi bulunan 1850 tarihli *Tourkomakhos Ellas* (*Η Τουρκομάχος Ελλάς* / *Türklerle Savaşan Yunanistan*) adlı uzun şiiri de ilgi çekmektedir[509].

Tek romanı olan *O Eksoristos tou 1831* (*Ο Εξόριστος του 1831* / *1831 Yılı Sürgünü*)[510] birçok engellerden sonra 1835 yılında yayımlanmıştır. Dönemin duygusal bir olay dizisi içeren diğer edebiyat eserleriyle aynı olan romantik bir romandır ancak daha belirgin siyasî ve hiciv karakterine sahiptir. Soutsos'un bu eseri Yunanistan'ın ilk siyasî romanıdır. Bu eserde merkezdeki kahramanın, İoannis Kapodistrias'a karşı olan nefreti ifade edilmektedir. Bu eser 1837 yılında, *Der Verbannte des Jahres 1831* başlığı ile yabancı dile, Almancaya tercüme edilmiş ilk çağdaş Yunan romanıdır. Bahsi geçen dönemde diğer bir popüler şiiri 1839 tarihli *Periplanomenos* (*O Περιπλανώμενος / Başıboş gezen*), adını taşımaktadır. Şiir Byron'un *Childe Harold*

[507] Mario Vitti, "Aleksandros Soutsos, Strateumenos stin Antipoliteusi", *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis Odysseas, Athina 2003, s. 211.
[508] Aleksandros Soutsos, "*Epistoli pros ton Vasilea tis Ellados Othona*"; Linos Politis, *Poiitiki Anthologia, Oi Fanariotes kai i Athinaiki Skholi*, s. 97.
[509] Stefanos Dialismas, *a.g.m.*, ss. 71-72.
[510] Aleksandros Soutsos, *O Eksoristos tou 1831*, Eisagogi kai Filologiki Epimeleia Loukia Droulia, Neoelliniki Vivliothiki, İdryma Kostas kai Eleni Ourani, Athina 1994, s. 145.

adlı eserinden esinlenmiştir. Yukarıda bahsedilen eserin içinde, yeni kurulmuş Yunan devletinin siyasal, sosyal ve kültürel durumu anlatılmaktadır. Tiyatro eserleri, İtalya'da yazmış olduğu ancak zamanımıza ulaşmayan tragedyaların haricinde üç tane de komedi içermektedir: 1830'da *O Asotos* (*O Άσωτος* / *Sefih*), 1843'te *O Prothypourgos* (*O Πρωθυπουργός* / *Başbakan*) ve yine 1843'te *O Atithasos Poiitis* (*O Ατίθασος ποιητής* / *Boyun Eğmeyen Şair*)[511].

3.2. PANAGİOTİS SOUTSOS (1806-1868)

Panagiotis Soutsos, Birinci Atina Ekolü'nün Fenerli romantik romancı ve şairidir. Uzun şiiri 1831 tarihli *Odoiporos (O Οδοιπόρος* / *Gezgin*) Atina romantizminin ilk şiir eseri olup, romanı 1384'deki *O Leandros*, (*O Λέανδρος* / *Leandros*) çağdaş Yunan edebiyatının ilk romanıdır. Yukarıda bahsedilen hiciv yazarı Aleksandros Soutsos'un kardeşi, yazar ve diplomat Aleksandros Rizos-Ragkavis'in de kuzeni idi[512].

Panagiotis Soutsos, 1806 yılında İstanbul'da doğdu. 1820 yılında iki kardeş Panagiotis ve Aleksandros, 1825 tarihinde Yunanistan'a dönene kadar, iki yıl kadar Paris'te ve üç yıl da İtalya'da kalmışlardı. Şairin şiir sanatının gelişmesinde belirleyici olan etkileri anlayabilmek için onun dış ülkede almış olduğu eğitim üzerinde durmak gerekir. Profesör Georgios Zoras'ın vermiş olduğu bilgilere göre, gerek Aleksandros gerekse Panagiotis Soutsos'un üniversite eğitimi şu süreci takip etmektedir: "*1820 yılında iki kardeş Eflak hükümdarı amcaları tarafından yüksek tahsil için Paris'e gönderildiler. Takriben iki yıl sonra Panagiotis Soutsos Paris'ten ayrılarak eğitimine Padova ve Venedik'te devam etmiştir*"[513].

Soutsos'un gerek Paris'ten gerekse İtalya'dan geçişi, daha sonra şiirlerinde kullanacağı düşüncelerin tümü ve ruh dünyasının biçimlendirilmesinde belirleyici bir önem arz etmiştir. Gerek Fransa, gerekse İtalya'daki ikameti sırasında Avrupa romantizminin düşünceleriyle temasta bulunmuş ve bu edebiyat akımının en önemli şairlerinden etkilenmiştir. Fransızca ve İtalyanca'ya mükemmel bir şekilde vakıf

[511] Panagiotis Moullas, "Aleksandros Soutsos", *Rikseis kai Synekheies. Meletes gia ton 19o Aiona*, ss. 242-243.
[512] Aliki Solomou, "Soutsos Panagiotis", *Pagkosmio Viografiko Leksiko*, Ekdotiki Athinon, Athina 1998, s. 423.
[513] Georgios Zoras, *O Ellinikos Romantismos kai oi Fanariotai*, s. 194.

olması kendisine önemli Fransız ve İtalyan romantiklerinin asıl metinlerini inceleme imkânını verdiği gibi bunların eserlerinden etkilenmesini de sağlamıştır[514].

Giannis Lefas, Soutsos'un Fransa ve İtalya'daki üniversite merkezlerinde aldığı eğitimin daha sonraki ruh ve şiir dünyasını tayin ettiği gözleminde bulunmaktadır. Eğitim aldığı süreç içerisinde, Soutsos'un en önemli merakı Fransız ve İtalyan edebiyatını incelemek idi:

> "*Soutsos kardeşler Fransa'ya giderken Viyana'dan geçtiler. 1820 yılının yaz aylarında Paris'e vardıkları zaman, mutlaka Korais ile yakın çevresine ideolojik bağlarla bağlanmış ve aynı zamanda fikir adamlarının bulunduğu liseye kayıt yaptırdılar. Paris'te, hayatını Fransızcasını mükemmelleştirmeye ve Fransız edebiyatı eğitimine adamıştır. Bu belirti şunlardan dolayı doğrulanmaktadır: a) Daha sonraki meşguliyetlerinden (bilhassa edebî çalışmaları) b) Fransız yazarlar ve filozoflardan sık sık bahsetmesi. Panagiotis Soutsos yılın sonunda ve tam olarak 1824 yılının ilk altı ayında kardeşi Aleksandros'un refakatinde İtalya'nın Padova şehrine gitmiştir. Orada, Fransa'da olduğu gibi İtalyan edebiyatını incelenmeye kendisini adamıştır*"[515].

Panagiotis Soutsos, şiir sanatına *O Odoiporos* (*O Οδοιπόρος* / *Gezgin*) adlı eseriyle ve Birinci Atina Ekolü'nün roman sanatına 1834'deki *O Leandros* (*O Λέανδρος*) romanı ile romantizmi getiren kişidir. *Odoiporos* adlı eserinin ana konusu, Odoiporos ve Rallou adlarındaki tutkulu iki gencin aşkıdır. Ancak bu aşk birçok engellerle karşılaşan ve en sonunda gerçekleşmeyen ve iki kahramanı ölüme sürükleyen bir aşktan ibarettir. Şiirde Avrupa romantik edebiyatının kaçış motifi, sağda solda gezinme, din, aşkta düş kırıklığı gibi motifler mevcuttur. Soutsos *Odoiporos* romanını hayatı boyunca ve tüm diğer baskılarında (1842, 1851, 1864) işlemiş ve dili uçtaki katı bir arkaik Katharevousa'ya yakınlaşarak gittikçe daha muhafazakâr olmuştur. Soutsos'un eserlerinde kullandığı dil münhasıran ve yalnızca Katharevousa idi. Katharevousa'nın Soutsos tarafından tercih edilmesi tesadüf

---

[514] Walter Puchner, "O Romantismos stin Ellada", *Epistimoniko Symposio (12-13 Noemvriou 1999)*, Ekdoseis Etaireia Spoudon Neoellinikou Politismou kai Genikis Paideias (Skholi Moraiti), Athina 2001, s. 87-123.

[515] Giannis Lefas, *Panagiotis Soutsos*, Ekdoseis Sokolis, Athina 1991, ss. 39-43.

değildir çünkü Yunan ulusunun tarihini, kesintisiz devamını ve Yunanlıların birliğini ispat eden bir dil olduğunu vurgulamak istiyordu[516].

Diğer yandan ise, 1834 tarihli *O Leandros* (*Ο Λέανδρος*) adındaki romanı, belirgin romantik konular ve motiflerle öne çıkmaktaydır[517]. Adı geçen roman, romantik unsurlarla doludur: doğa, kaybedilmiş bir cennet olarak gösterilmektedir. Aşk ölüme doğru götüren bir bağımlılık ilişkisini oluşturmaktadır. Bunlarla birlikte, o dönemde Yunanistan'da hüküm süren kötü siyasî arenaya da dokunulmakta ve antik Yunanistan'ın şerefli geçmişine dair anımsama duygusu ifade edilmektedir[518]. *Leandros* adlı roman, bağımsız Yunan Devleti'nin ilk romanı ve Avrupa romantizminin çok açık ve net bir manifestosu, sayılmaktadır[519]. Benzer içerikli olan Ugo Foscolo'nun *Le ultime letteere di Jacobo Ortis* adlı romanı ile Goethe'nin *Die Leiden des jungen Werhers* adlı romanının derin etkisinde kalmış bir eserden söz etmek mümkündür[520].

Soutsos'un, 1831 tarihli *Poiiseis* (*Ποιήσεις* / *Şiirler*) ve 1835'teki *Kithara* (*Κιθάρα* / *Gitar*) olarak adlandırılan antolojilerinin tümünde, esas konular olarak din, aşk, serbestlik gibi egemen olan konularda, lirik vurgulama hâkim olmakta ve bunlarda Fransız romantizminin özellikle yazar Lamartine'nin etkisi belirgindir. Vlakhos, Soutsos'un eserinde Avrupa romantizminden başka bir şey olmayan tek ve esas bir etki görmektedir. Byron'un, Goethe'nin, Chateaubriand ve Lamartine'nin ümitsizliği, şiir eserinde yankılanmaktadır. Vlakhos bir yorumunda, Avrupa romantizminin dalgası, Soutsos'un şiir dünyasını sürüklemiş ve büyülemiştir demektedir: "*Eserinin içinde, zaten Byron'un, Goethe'nin ve Lamartine'nin şiir dünyalarında bulunan özellikler gibi, bir ümitsizlik çığlığı, melankoli, pesimistlik görülmektedir. O şiir sanatının felaket dolu salgınının bu tür tesirinden, doğal olarak Panagiotis Soutsos da etkilenmiştir*"[521].

---

[516] Mario Vitti, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, s. 216.
[517] Henri Tonnet, *İstoria tou Ellinikou Mythistorimatos*, Metafrasi: Marina Karamanou, Ekdoseis Patakis, Athina 2001, s. 103.
[518] Aleksandra Samouil, *a.g.m.*, s. 14.
[519] Panagiotis Soutsos, *Leandros, Apomnimoneumata enos Psittakou, O Triskhiliopikhos*, Filologiki Epimeleia Aleksandra Samouil, Athina 1996, s. 21.
[520] Aleksandra Samouil, *a.g.m.*, s. 22.
[521] Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, ss. 12-13.

Vlakhos, Panagiotis Soutsos'un 1835 tarihli *Kithara* (*Κιθάρα* / *Gitar*) adlı antolojisinin tümünde, gerek Fransız gerekse İtalyan edebiyatından birçok etkiler belirlemiştir: "*Thalassa tis Attikis* (*Θάλασσα της Αττικής* / *Attiki Denizi*)'ni *okuyan bir kimse Lamartine'nin Le Lac (Göl) eserini hatırlamaz mı? Aynı şekilde O Thanatos (Onun Ölümü) adlı şiirde aynı Fransız şairin İsolation* (*İzolasyon*) *ve Automne (Sonbahar) adlı eserlerini anımsamaz mı? Son olarak, Odin eis Napoleonta, (Ωδήν είς Ναπολέοντα / Napolyon'a Kaside)'yi okurken, Béranger, Manzoni, Lamartine ve Hugo akla gelmez mi?*[522]". Palamas da, yukarıdaki şiir antolojilerinde aynı etkileri tespit etmektedir: "*Panagiotis Soutsos, Lamartine'den de bir o kadar dize kopyalamıştır*"[523].

Georgios Zoras sırasıyla, Soutsos'un eserinde çeşitli tesirler görmektedir. Soutsos'un şiir sanatında, eski klasik yazarların tesirleri ilk sırada bulunmaktadır. İkinci olarak ise, Avrupa romantizminin ve özellikle Lamartine'nin tesiri önemlidir. Fransız dilini mükemmel olarak bilmesi, Soutsos'a Fransız edebiyatının azametine yaklaşma ve bunun tesiri altında kalma izni vermiştir. Zoras, tüm bu tesirler için şu yorumu yapmaktadır:

> "*Zaten genç yaşta Fener okulunun geleneklerine göre eski klasik yazarları ve şairleri incelerken bunların tesirlerini klasik dünyadan hatıralar ve figürlerle dopdolu olan eserinde kolaylıkla görebiliriz. Ancak bu tesirlerin en güçlüsü Panagiotis Soutsos'un Fransa'da iken eğitim gördüğü, tanıdığı ve benimsediği romantizmin tesiridir. Fransızcaya ve diğer Avrupa dillerine vakıf olan bir kişi olarak, Fransızcayı ve diğer yabancı edebiyat eserlerini asıllarından inceleme kolaylığına sahipti ve böylece de bunlardan derin olarak etkilenmiştir. Ancak, diğer bir yabancı şairden, en fazla lirik şiir sanatı ve doğası kendi sanatına çok yaklaştığı için, Lamartine'nin tesirinde kalmıştır*"[524].

Dimaras'a göre, Fransız romantizmi şairin her dizesinde her tarafa dağılmıştır: "*Kithara (Κιθάρα / Gitar) şiir antolojisinin içinde, herhangi bir kişi, Birinci Atina Ekolü'nün önemli esaslarının oluştuğu, esas karakterlerini içeren*

---

[522] Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 15.
[523] Kostis Palamas, "Ellines Poiitai Logoklopoi", *Apanta*, Tomos 15, Ekdoseis Mpiris, Athina 1972, s. 332.
[524] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 195.

Fransız romantizminin tesirlerini görebilmektedir"[525]. Lefas, yukarıda belirtilen şiir antolojisinin belirgin bir şekilde gerek Fransız romantizminin gerekse İngiliz romantizminin mührünü taşıdığını ve aynı zamanda da, şairin o dönemdeki çağdaş Yunan edebiyatına en üstün katkıyı yaptığını vurgulayan şu gözlemde bulunmaktadır: "*Kithara (Κιθάρα / Gitar) adlı antolojisi Lamartine, Verancerou, Byron ve Gray'ın tesirlerine rağmen, Soutsos'un yarattığı en iyi şeyi içermektedir*"[526].

Fransız ve İtalyan dilinin mükemmel olması şairimize yeni ufuklar açmış ve ona, tüm boyut ve belirlemeleriyle Avrupa romantizmine yaklaşma ve onu inceleme fırsatı vermiştir. Döneminin tahriklerine açık olan bir şair olarak Avrupa romantizminin öğretilerini ve mesajlarını kabul etmekte tereddüt etmemiştir. Kısacası iki kardeş, gerek Aleksandros gerekse Panagiotis, dönemleri için birer öncü idiler ve en önemlisi Birinci Atina Ekolü'nün temellerini atan kişiler olup Yunanistan'ın okuyucu kamuoyuna Avrupa romantizminin önde gelen şairlerini tanıma fırsatı vermişlerdir. Nasos Vagenas, iki kardeşin eserlerinde görülen Avrupalı havayı yorumlayarak: "*İki kardeşin kişilikleri arasındaki fark Béranger'in Aleksandros'a ve Lamartine'nin Panagiotis'e yapmış olduğu tesir olarak somutlaşmaktadır*"[527] demektedir.

3.3. ALEKSANDROS RİZOS RAGKAVİS (1809-1892)

Aleksandros Rizos Ragkavis Fener ekolünden olup düşünür, Birinci Atina Ekolü'nün romantik şairi, roman yazarı, Atina Üniversitesi'nde arkeoloji profesörü ve siyaset adamı idi. İstanbul'da doğdu. Çocukluk yıllarını babasının kardeşi olan Eflak voyvodası Aleksandros Soutsos'un Bükreş'teki sarayında yaşadı. Aile çevresi entelektüellerden oluşuyordu. Annesinin kardeşi İakovos Rizos Neroulos ve kuzenleri edebiyatçılar Aleksandros ve Panagiotis Soutsos idiler. Yunan isyanı başlayınca ailesi, Romanya'nın Stefanoupolis şehrine iltica etmek zorunda kaldı. Orada bir yıl kaldı (1821-1822). Küçük Aleksandros orada Yunan okuluna gitti ve aynı zamanda voyvodaların diğer çocuklarıyla birlikte Konstantinos Galatis adlı bir öğretmen

[525] Konstantin Th. Dimaras, *Poiitai tou 19 Aiona*, s. 16.
[526] Giannis Lefas, *a.g.e.*, s. 201.
[527] Nasos Vagenas, "O Outopikos Sosialismos ton Aderfon Soutson", *Apo ton Leandro ston Louki Lara, Meletes gia tin Pezografia tis periodou 1830-1880*, İnstitouto Mesogeiakon Spoudon, İdryma Goulandri-Khorn, Panepistimiakes Ekdoseis Kritis, İrakleio 1997, s. 67.

tarafından evde de eğitim görmekteydi. Bir yıl sonra 1822 yılının baharında, Odessa'ya taşındılar. Aleksandros lisede, sınıf arkadaşı ve daha sonra Atina Üniversitesi'nde meslektaş olan tarihçi Konstantinos Paparrigopoulos ve Grigorios Kambouroglou ile birlikte eğitim gördü. Lisede kısa bir süre kaldı ve eğitimini evde Georgios Gennadios adındaki öğretmen nezaretinde sürdürdü. Devamında Odessa'daki Yunan Ticaret Okulu'nda eğitim gördü. Daha sonra yüksek askerî okulda eğitim görmek için 1825 yılında Münih'e gitti[528].

2 Ocak 1829 tarihinde Yunanistan'a döndü ve Nauplion'da ikamet etti. Nauplion'daki Askerî Denizcilik Okulu'nda gramer ve tarih dersleri verdi. Ancak, siyaset, edebiyat ve arkeoloji çalışmalarını yapmak için kısa zamanda istifa etti. 3 Mayıs 1833 tarihinde, Din İşleri ve Devlet Eğitimi Sekreterliği makamına atandı. 29 Ekim 1833'te kraliyet kararnamesiyle aynı bakanlıkta müsteşar sekreterliği makamına atandı. Bu makamda eğitim sorunları ile ilgili olarak çok yönlü bir faaliyet geliştirdi. Ragkavis ailesi 1833 yılında Atina'ya taşındı. Ragkavis, yeni başkentte özellikle orta ve yükseköğretim konularıyla meşgul oldu. 8 Ağustos 1836 tarihinde ders kitapları için kurulan heyete üye seçildi. Aynı zamanda da yeni kurulan Atina Üniversitesi'nin iç tüzüğünün tanzim edilmesine iştirak etti. 1843 yılında bir dönem için Dışişleri bakanlığında müsteşarlık görevinde bulundu. 1844 senesinde, dışarıdan gelen kişilerin devlet dairelerinde çalışmalarını yasaklayan kanun yürürlüğe girince, görevine son verildi. 11 Ekim 1844 tarihinde Ragkavis, Krallık kararnamesiyle, Atina Üniversitesi'nin Arkeoloji Bölümüne ordinaryüs profesör seçildi. Bu görevde 1867 yılına kadar kaldı. Ragkavis, daha sonra 1844'te profesörlük görevi üstlendi. Derslere 1845 yılının bahar döneminde başladı ve bu görevde 1867 güz dönemine kadar kesintisiz olarak kaldı[529].

Ragkavis, yazının her türüyle meşgul oldu. Eseri yalnız edebiyat alanı ile sınırlı değildir. Ragkavis'in şiir sanatı üç bölüme ayrılabilir. Birinci grup İngiliz romantik şair Byron'un eserlerinden etkilenmiş romantik şiirlerden ibarettir. Bu bölümdeki şiirlerin konuları, başıboş dolaşmak, yalnızlık, isyan etmek, mahvolmak ve

[528] Khaido Varkoula, *Aleksandros Rizos Ragkavis (1830-1880) Alytrotismos kai Diplomatia*, Didaktoriki Diatrivi, Ethniko kai Kapodistriako Panepistimio Athinon, Athina 2008, s. 30.
[529] İoannis Zervos, "Aleksandros Ragkavis, Viografikon Simeioma", *Tomos Aleksandros Ragkavis, Poiimata*, Meta Prologou ypo İoanni Zervou, Ekdoseis Logotekhniki Vivliothiki Feksi, Athina 1916, ss. 3-8.

ölümdür. Bu ilk gruptaki şiirlerin en önemli romantik unsuru, Ragkavis'in Avrupa romantizminin koşullarıyla halk geleneğinin verilerini bir araya getirmek ve kaynaştırmak için gösterdiği çabadır. İkinci gruptaki şiirler *Fanariotika i Erotika* (*Φαναριώτικα ή Ερωτικά* / *Fenerli veya Aşk*) başlığını taşıyordu. Bu gruptaki şiirlerde konular değişmektedir. Hayatın neşeleri, aşk, şarap, bahar övülmektedir. Bu grupta dil, daha fazla Katharevousa'ya yaklaşmakta ve şiirlerin ifade ettikleri duygular, melankoliye doğru bir eğilim ile karakterize edilmektedir. Şiirlerin, üçüncü ve son grubuna gelince, şair 1860 yılında romantizmden farklılığını beyan ettiğine göre, grup klasik konulardan seçmelere dönüktür. Ragkavis şiirlerini en az iki kez yayımlamıştır: İlki *Diafora Poiimata* (*Διάφορα Ποιήματα* / *Çeşitli Şiirler*) başlığı ile yayınlanırken tüm şiirleri birinci ve ikinci ciltleriyle *Apanta* (*Άπαντα* / *Bütün Şiirleri*) adı altında basılmıştır. İki yayın arasında, şair 1860 yılından sonra, katı bir arkaistik Katharevousa'yı seçtiğinden dil karakteri bakımından farklılıklar görülmektedir[530].

Şair çağdaş Yunan edebiyatında, halk türküsü tekniğine uygun olarak yazılmış olan ve konuşma diline oldukça yaklaşan bir dile sahip, *Dimos ve Eleni* (*Δήμος και Ελένη*) adlı çok uzun öyküsel şiirle 1831 yılında ilk kez adını duyurmuştur. Yine aynı dönemde, Yunan İsyanı'ndan esinlendiği ve Yunan asilerin "kahramanlığı"na armağan ettiği birçok vatansever şiirler yazmıştır. Bunların en ünlüsü *Kleftis*'tir (*O Κλέφτης* / *Kleft*). Doğal olarak, geniş bir halk kitlesine muhatap olan bu şiirlerde, dil daha çok basit halk diline yaklaşmaktadır. Bu şiirlerinden en takdire şayan olanı ve Dionysios Solomos'un da övdüğü *Odi gia ton Athanasio Khristopoulo* (*Ωδή για τον Αθανάσιο Χριστόπουλο* / *Athanasios Khristopoulos'a Od*) adlı şiiridir. İlk eserleri Avrupa romantizminin derin izlerini taşımaktadır. 1837'de *Frosyni* (*Φροσύνη*) başlıklı tiyatro oyununun önsözünde, Avrupa romantizminin prensiplerini açıklamış ve orada kendisinin de bir romantik yazar olduğunu göstermiştir. Ancak çeşitli aşamalarda uçlardaki romantizmi reddetmiştir: Edebiyat ile ilgili düşünceleri klasisizme doğru değişmekte idi ve dili, katı arkaik Katharevousa'nın sınırlarında daha çok arkaik dile yaklaşmıştır. Bu tip eserlere örnek olarak, eski çağdan esinlenmiş şiir sentezleri olan 1864 tarihli *Dionysou Plous* (*Διονύσου πλους / Dionysos'un Deniz Yolculuğu*) ve 1871'deki *Gorgos İeraks* (*Γοργός Ιέραξ* / *Hızlı Şahin*) örnek verilebilir. Şiir sanatı Birinci Atina Ekolü'nün çerçevesi

[530] Aleksandros Rizos Ragkavis, *Ta eis tin Mousan*, ss. 23-29.

içindedir. Ancak aynı dönemdeki şairlerin başka eserleriyle ilgili olarak onlardan daha üstündür. Çünkü eserlerinde vezin, fikir eksikliği ve özensiz üslup gibi eksiklikler bulunmamaktadır. Dili tabii ki katı Katharevousa'dır ancak eski Yunan dilinin tam olarak bilinmesinin çok şık ve özenli bir ispatıdır[531].

Düzyazı eserine tarihî roman egemendir: *O Authentis tou Moreos* (*O Αυθέντης του Μορέως* / *Mora'nın Efendisi*) çağdaş Yunan edebiyatının ilk tarihî romanıdır ve İskoç yazar Sir Walter Scott'un (1771-1832) modelini takip etmektedir. Ragkavis yazarlık kariyerinin daha ilk döneminde bu tür birçok hikâye yazmıştır. Bu yüzden birçok araştırmacı onu "*çağdaş Yunan hikâyeciliğinin babası olarak*" kabul etmektedir[532]. Hikâyeleri, doğal olarak Yunanistan'da çok ender geçmekte ve bunlardan en geniş olan *O Symvolaiografos* (*O Συμβολαιογράφος* / *Noter*) adlı eseri haricinde, diğerlerinin Yunan gerçekliği ile hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Gerçekten de diğer bazı hikâyeleri yabancı ve ünlü edebiyat eserlerinin çevirileri veya onlardan derlemeler şeklinde idi. Bundan dolayı zaten, daha sonraki edebiyatçılar ve eleştirmenler tarafından gerçek manada Yunan öyküleri yazmak için dehasını kullanmadığı yönünde suçlamalara maruz kalmıştır[533].

Tragedyalar ve komediler gibi yeterli sayıda tiyatro oyunu yazmış ancak sahne gösterisi için tahsis edilmediklerinden, büyük bir sahne başarısı yaşamamışlardır. Dramatik eserleri Yunan tarihinden, *Oi Triakonta* (*Οι Τριάκοντα* / *Üç Yüz*) eski çağlardan, *Doukas* (*Δούκας*) Bizans'tan ve *İ Paramoni* (*Η Παραμονή* / *Arife*) Yunan ayaklanmasından esinlenmiştir. En tanınmışı *Tou Koutrouli o Gamos* (*Του Κουτρούλη ο Γάμος* / *Koutroulis'in Düğünü*) olan komedileriyle, özellikle arkaik vezin ve koro noktaları kullanarak klasik Aristofanes komedisinin tekrar doğmasına teşebbüs etmiştir. Ragkavis buna paralel olarak ülkenin tiyatro hayatının organizasyonunda büyük bir rol oynamış ve tiyatro sponsorlarının ve işletmelerinin keşfedilmesi için yapılan ilk çabalara da iştirak etmiştir: *Filodramatiki Etaireia, Etaireia tou en Athinais Theatrou* / *Dramasever Cemiyet, Atina Tiyatrosundaki*

---

[531] Konstantinos Th. Dimaras, *a.g.e.*, s. 25.
[532] Konstantinos Th. Dimaras, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis İkaros, Athina 1954, s. 152.
[533] Aggela Kastrinaki, "O A. R. Ragkavis kai o Authentis: Enas Epofelis Gamos stin Ellada tou 1850", *Ta İstorika*, Teukhos 33, Athina, Dekemvrios 2000, s. 271-288.

İşletme. Sık sık aktörleri eğitmekte ve gösterilerin provalarına nezaret etmekte ve üniversite öğrencileriyle eserlerin amatör gösterilerini organize etmekteydi[534].

Tarihî değer bakımından önemli olan eseri, Yunan edebiyat tarihini sistematik olarak kayıt altına alma teşebbüsü olan ve aydın dili ile Fener Ekolü şiir sanatını savunduğu 1877 tarihli *İstoria tis Neoellinikis Filologias* (*Ιστορία της Νεοελληνικής Φιλολογίας* / *Çağdaş Yunan Edebiyatının Tarihi*) adlı eseridir. Aynı zamanda da Fener Ekolü şiir sanatının yalnızca eski Yunan edebiyatının devamı için değerli olduğunu kabul etmektedir. Halk dilini, yüksek şiirsel anlam vermek için yeterli olmadığı ve Türk egemenliği süresince halkın bilgisizliğinin ürünü saydığı halk türküsünü reddetmektedir. Yedi Adalar Ekolü için ise, tabii ki yetenekli şairlerin bulunduğunu ancak kullandıkları halk dilini kabul etmediğini yazmaktadır. Doğal sonuç olarak, Birinci Atina Ekolü'nü övmekte ve özellikle de Kalvos ve Solomos'tan daha fazla sayfa ayırdığı kuzenleri Aleksandros ve Panagiotis'e övgüler yağdırmaktadır[535].

Bununla birlikte 1830 ile 1880 yılları arasındaki sürede, çağdaş Yunan edebiyatı, yabancı ve özellikle de Fransız ve İtalyan romantizminin tesiri altında biçimlendirilmiştir. Bu dönemdeki çağdaş Yunan edebiyatının karakteri, geçmişe dönüş, melankoli ve pesimist psikolojik durumdur. Bu dönemin edebiyatçıları Yunan halkının millî duygusunu güçlendirmeye çalışıyorlardı. Tümü akraba olan, Aleksandros Rizos Ragkavis, Aleksandros ve Panagiotis Soutsos, Yunanistan'ın kurulmasından sonra ve Yunan ruhunun ayrılmaz bir parçası olan şiir sanatını ve edebiyatını topluma tekrar taşımak amacıyla Yunanistan'a yerleşmek için İstanbul'u ve Tuna kıyılarındaki prenslikleri terk etmişlerdi[536].

3.4. GEORGİOS ZALOKOSTAS (1805-1858)

1805 yılında Yanya'nın Syrrako köyünde doğmuştur. Ancak, Epir çevresinin Tepedelenli Ali Paşa tarafından istilası ve şairin babasının Türkler tarafından takibata uğraması, ailesinin İtalya'nın Livorno şehrine göç etmesine neden olmuştur. Orada

[534] Dimitris Spathis, "To Theatro. Ta Prota Vimata sto Neo Kratos", *İstoria tou Neou Ellinismou*, Tomos 4, Ekdoseis Ellinika Grammata, Athina 2003, s. 252.
[535] Kostis Palamas, *Vivlia kai Syggrafeis, To Ergon tou Ragkavi*, Ekdoseis Vlassis, Athina 1980, s. 88.
[536] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 65.

İtalyan ve Yunan edebiyatı eğitimi görmüş ve daha sonra 1821 Yunan ayaklanmasının başlamasından sonra İtalya'yı terk ederek Yunanistan'a dönmesi nedeniyle tamamladığı, hukuk fakültesinde eğitim görmüştür. Türkler ile yapılan birçok muharebeye katılmış ve aynı zamanda da Mesolongi kuşatmasını yarma girişiminde de faal bir görev almıştır. Devamında annesinin ve kız kardeşinin sığındıkları Pirgos'un İlia bölgesinde ikamet etmiştir. Ailesinin ölümünden sonra Atina'ya yerleşmiş ve Yunan ordusunda levazım subayı olarak görev yapmıştır[537].

1840 yılında yaptığı evliliğinden dokuz çocuk sahibi oldu ancak bunlardan yalnız ikisi sağ kaldı. Bu kayıplar onu ruhen perişan etti ve 3 Eylül 1858'de hayatını kaybetti. Georgios Zalokostas, ateşli bir vatansever, gururlu ve kişilik sahibi bir insan olarak tanındı. Birçok kişi tarafından döneminin ve Atina Ekolü'nün en iyi şairi olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda ortak kanaat, şiir sanatının aile trajedisi tarafından sabit bir şekilde damgalanmasıdır. Çocuklarının bu trajik kayıpları için Birinci Atina Ekolü'nün en hisli ve en heyecan verici şiirlerini şu başlıkla yazmıştır: *O Vorias pou ta Arnakia Kryonei* (*Ο Βοριάς που τα Αρνάκια Κρυώνει* / *Kuzucukları Üşüten Kuzey Rüzgarı*). İoannis Panagiotopoulos onu "*baba acısının şairi*" olarak nitelemiştir[538].

Georgios Zalokostas'ın edebiyata katkısı çok yönlüdür. Gerek Atina, gerekse Yedi Adalar ekollerinin etkisi ile hem Katharevousa hem de halk dilinde (Dimotiki) yazmıştır. Şiirlerinin birçoğu vatansever şiirlerdir. Bunlarda esas olarak Katharevousa'yı kullanmıştır. Bazı şiirleri ise lirik şiirlerdir. Örneğin, küçük lirik şiirlerinin birçoğu, *To Filima* (*Το Φίλημα* / *Buse*) örneğinde olduğu gibi, bestelenmiştir ve bugüne kadar da okunmakta ve şarkı olarak söylenmektedirler. 1851 yılında *Mesologgion* (*Το Μεσολόγγιον*) adlı şiiriyle, Atina Üniversitesi'nin organize ettiği Ralleios şiir yarışmasında birincilik ödülü kazanmıştır. Daha sonraları, *Armatoloi kai Kleftes* (*Αρματωλοί και Κλέφτες* / *Armatoller ve Kleftler*) ve *Orai Skholis* (*Ώραι Σχολής* / *Okul Saatleri*) adındaki şiir antolojileriyle de ödüllendirilmiştir. Aynı zamanda, çok iyi bildiği İtalyan dilini değerlendirerek,

[537] Dimitris Kitriotis, Giannis Mylonas, *Viografies kai Ergografies Ellinon Syggrafeon*, Ekdoseis Patakis, Athina 1997, s. 123.
[538] İoannis Panagiotopoulos, *To Kritiko Ergo tou İoanni Panagiotopoulou*, Epistimoniko Synedrio, Ekdoseis Skholi İ. M. Panagiotopoulou, Athina 2017, s. 156.

Torquato Tasso (1544-1595) ve Ugo Foscolo (1778-1827) gibi İtalyan edebiyatçıların şiirlerini de tercüme etmiştir[539].

Öğrenci olarak İtalya'daki ikameti süresince, romantizm akımı ile temasta bulunmuş ve bu akımının en önemli temsilcilerini incelemiştir. Zalokostas'ın edebî metinleri, onu manaya ilişkin olarak eğitmişler ve daha sonraki şiir kariyeri için gerekli donanımları edinmesine yardım etmişlerdir. İtalyan diline mükemmel bir şekilde vakıf olması, önemli edebî eserleri asıllarından incelemesine izin vermiş ve böylece de önemli etkileri kabul etmesi yeterliliğini de sağlamıştır. Diğer taraftan ise İtalyan diline hakimiyeti tercüme alanıyla de meşgul olmasına izin vermiştir. Şair özellikle klasik İtalyan yazarlarını tercüme etmiş ancak Ugo Foscolo'ya ve onun şaheser şiiri *Dei Sepolcri* (*Mezarlar*) şiirine karşı özel bir tercih göstermiştir. Vasileios Krapsitis, Zalokostas'ın tercüme yapıtı için şunu vurgulamıştır: "*Şiir sanatına yaptığı katkının önemli bir kısmı tercümelerdi. Küçük yaşta İtalya'da yaşadı ve orada eğitim gördü. İtalyan dilini mükemmel bir şekilde kullanarak, Giuseppe Regaldi (1809-1883) Torquato Tasso ve Ugo Foscolo gibi İtalyan şairlerinin kayda değer tercümelerini gerçekleştirmiştir. Klasik İtalyan asıllarının etkisi çok açık bir şekilde görülmektedir*"[540].

Kitriotis Dimitrios, Zalokostas'ın kabul ettiği en önemli etkilerin onun İtalya'da üniversite öğrencisi olduğu dönemden geldiğini ileri sürmektedir. O dönemde İtalyan romantizmini yaşamış ve aralarında İtalyan romantizminin en büyük temsilcisi olan Giacomo Leopardi'nin[541] de bulunduğu önemli İtalyan edebiyatçılarını

---

[539] Kyriakos Georgiou, Antonia Papastylianou, *Viografies Neoellinon Syggrafeon*, Ekdoseis Gianni Rizou, Athina 1980, s. 185.

[540] Vasileios Krapsitis, "O Tragikos Tagoudistis", *Elliniki Dimiourgia*, Teukhos 146, Athinai 1954, s. 272.

[541] Giacomo Leopardi 29 Haziran 1798 tarihinde İtalya'nın Recanati bölgesinde doğdu. İtalyan romantizminin baş temsilcisidir. Araştırmacılar tarafından insan acısının, umutsuzluğun ve pesimizmin evrensel anlatıcısıdır. Leopardi'nin, diğer yaşıtları gibi arkadaş grupları yoktu, eğlenmenin ve kayıtsızlığın ne olduğunu bilmiyordu. Gençliğinin bu körpe dönemini bir kütüphanede kapalı olarak ve herkesten uzak geçirmişti. Leopardi'nin şiir eserinde, asil baş aktörler pesimizm ve varoluşun boşluğu idiler ve bunlar son eserlerine kadar ondan ayrılmayacaklardı. Leopardi'nin psikolojik durumu hiçbir zaman bir düzelme göstermemişti. Kendisini gittikçe daha yalnız ve çevresinden izole edilmiş hissediyordu. Onu memnun edecek ve düşüncesiyle umutsuzluğu ondan çekip alacak hiçbir şey bulunmamakta idi. Toplam bir kötümserlik, münhasıran şairin tüm hayatını istisnasız olarak kaplamakta idi. 1836 yılında Napoli'yi vuran koleradan kurtulmak için sadık arkadaşı Ranieri'nin yardımıyla, Vezüv dağının eteklerinde bulunan, Ferrigni villasına taşındı. Orada son iki şiirini *La ginestra* ve *Il tramonto della luna*'yı besteledi. Sağlık durumu gittikçe kötüleşmekte idi ve vücudunu tamamen kaplayan acılardan kurtulmayı ancak ölüm başaracaktı. Nitekim son, 14 Haziran 1837 tarihinde geldi. Ölümünden birkaç gün önce 27 Mayıs 1837 tarihinde babasına yazdığı veda edici son

okumuştur[542]. Vlakhos, Zalokostas'ın İtalya'daki üniversite yılları ve İtalyan edebiyatının eseri üzerinde olan etkisi hakkında aşağıdakileri belirtmektedir: "*Genç yaşta İtalya'da eğitim gören şairimiz, İtalyan romantizminin, somut olarak da şairler Vittorio Alfieri (1749-1803), Ugo Foscolo ve yenilerden Alessandro Mazoni (1785-1873) ve Giacono Leopardi (1798-1837) etkisine maruz kalmıştır. Sonuncusu felsefî ve varoluşçu şiir sanatıyla Yunan şairin ruhunu alt üst etmiştir*"[543].

Zoras, Zalokostas'ın eserini İtalyan edebiyatının ve özellikle de romantik şair Giacomo Leopardi'nin şiir sanatının damgasını taşıdığına dikkat çekmektedir: "*Zalokostas'ın edebî eseri tamamen şiirseldir. Morfolojik açıdan İtalyan romantizminin ve özellikle İtalyan edebiyatının acı ve kötümserliğin en önemli şairi olarak haklı bir şekilde kabul edilen Leopardi'nin etkisini göstermektedir*"[544]. Spyridon Melas, Zalokostas'ın İtalyan romantizminin, Livorno ve Pisa üniversitelerindeki tüm profesörlerinin ona sundukları öğretilerin tesirlerini taşıdığını belirtmektedir. Bu İtalyan tesirleri hakkında Melas şunları söylemektedir: "*Sevecen ve mahzun kaderin dağılmasına neden olan ölümden ve kaderin darbelerinden derin acı çeken bir şair. Avrupa şiir sanatının evrimi hakkında Livorno ve Pisa üniversitelerinden önemli bilgileri almıştır*"[545].

Panagiotis Dimitrakopoulos, Zalokostas'ın şiir sanatının romantik İtalyan yazarlardan etkilendiğini söylemektedir. Zalokostas, yalnızca İtalyan romantik şiir sanatının içeriğini taklit etmemiş ve üslubunu da aynen takip etmiştir. Dimitrakopoulos bu ikili tesir için şu vurguyu yapmaktadır: "*Morfolojik olarak Zalokosta'nın şiir sanatı büyük bir çeşitlilik arz etmektedir. Şair, dönemindeki İtalyan şairlerini çok fazla inceleyerek onlardan ritmi, mısranın olaylar dizisini, armoniyi ve benzer cümle sonlarının (sonek) zenginliğini almıştır*"[546].

---

mektubu çok ilginçtir ve yukarıdakileri ispat etmektedir. Bu mektupta hastalıklardan ve çileden eziyet çeken ve hiçbir zaman sevgi ve mutluluk duymayan bir vücuttan ölümün ne kadar çabuk olursa olsun azat etmesi için ruhunun tüm kuvvetiyle yalvardığını yazmaktadır: Stefano Timpanaro, *La Filologia di Giacomo Leopardi*, Editori Laterza, Roma-Bari 1997, s. 49.

[542] Dimitris Kitriotis, Giannis Mylonas, *a.g.e.*, s. 112.

[543] Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 134.

[544] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 287.

[545] Spyros Melas, "Georgios Zalokostas", *Elliniki Dimiourgia*, Teukhos 146, Athinai 1954, s. 261.

[546] Polyvios Dimitrakopoulos, *Zalokostas, Dialekseis Peri Ellinon Poiiton tou 19 Aionos*, En Athinais 1925, s. 29.

İoannis Panagiotopoulos, Zalokostas'ın düşüncelerinin, İtalya'da eğitim nedeniyle bulunmasından dolayı büyük ölçüde etkilendiğini söylemektedir: "*Zalokostas üniversite öğrencisi olarak İtalya'nın Livorno şehrinde ve daha sonra da Yunanistan'da eğitimini sürdürür ve tamamlar. İtalyan dilini gayet iyi bir şekilde bilmesi İtalya yarımadasında egemen olan tüm sanat akımlarının tesiri altında kalmasına yardım eder. İtalyanca'dan tercümeler yapar. Önemli İtalyan edebiyatçılarıyla ilişki kurar*"[547].

Mpapis Nintas'a göre ise, Zalokostas'ın şiir sanatı gerek Avrupa gerekse İtalyan romantizminin etkilerini taşımaktadır. Şiir sanatı dönemin İtalyan romantiklerinden, Schopenhauer ve Goethe gibi büyük batılı yazarlardan etkilenmiştir. Romantizmi ve bunun tüm temsilcilerini masallaştıran dönemin bu akımından kaçınamazdı. Nintas, Zalokostas'ın şiir sanatında romantizmin etkisi hakkında şunları söylemektedir: "*Schopenhauer ve Goethe'den sonra derin bir kötümserlik ve melankoli gölgesi tarafından kaplanan şiir havasının bulunduğu bir dönemde, Zalokostas'ın bu edebiyat çevresinin dışında kalması hemen hemen imkansızdı. Karşı karşıya kaldığı büyük aile problemleri nedeniyle çile çeken ve şiddetli bir ruh depresyonu içerisinde bulunan şaire Avrupa romantizmi tamamen uymakta idi. Zalokostas'ın şiir sanatı özellikle çeşitliliği ve müzik tonu şairin iki büyük faziletini oluşturan belirgin bir İtalyan tesiriyle şiir yazma sanatı, açık bir şekilde romantiktir*"[548].

Şair, halkın önüne takriben 40 yaşlarında iken çıkmıştı. 1821 ayaklanmasının hadiselerini yaşadıktan sonra şiirsel yaratıcılığının büyük bir kısmını bu mücadelenin büyük safhalarına ve bu mücadelede yer alanların övülmesine ayırmıştır. Çok uzun olan şiirlerde 1821'in muharebelerini vatansever bir heyecanla hikâye etmiştir. Bu şiirler, dönemlerinde takdir edilmişler ve bunlardan bazıları, Atina Üniversitesi gözetimi altında organize edilen Ralleios şiir yarışmasında ödül kazanmışlardır. Destansı şiirler, bu dil dönemin aydın insanlarının kullandıkları dil olduğu için Katharevousa'da yazmıştır. Lirik şiirlerini ise halk dilinde yazmıştır. Zalokostas işte bunların sayesinde halk tarafından da tanınmıştır. Yunan dilinin iki şeklinin

---

[547] İoannis Panagiotopoulos, *Zalokostas, O Anthropos kai o Poiitis*, Ekdoseis Etaireia İpeirotikon Meleton, İoannina 1962, s. 19.
[548] Mpampis Nintas, "İ Epidrasi tou Romantismou sti Poiisi tou Zalokosta", *Elliniki Dimiourgia*, Teukhos 146, Athinai 1954, s. 268.

kullanılması, yani bir yandan halk dili, diğer yandan ise Katharevousa ile Zalokostas iki ekol, yani Yedi Adalar Ekolü ve Birinci Atina Ekolü arasında bir bağlantı oluşturmuştur[549].

Zalokostas'ın şiirlerinde kullandığı Katharevousa, esnekliği olmayan katı bir dil değildi ve bu nedenle dönemin okuyucusuna uzak değildi. Zalokostas şiirde basit halk dilinin kullanılmasını büyük Dante Alighieri'yi örnek almak suretiyle İtalya'da kabul etmişti. Ancak şair Zalokostas Atina'daki çevrede Yunan dilinin geleneksel şekline intibak etmek için mecburi dönüş yapmıştır. Zalokostas'ı dilin her iki şeklini kullanan bir şair olarak eleştirirken, onun gerek aydın gerekse Yunan halk dilinin çok iyi bir kullanıcısı olduğu ve aynı zamanda şiir sanatının ve tekniğinin ve vezinlerin kullanımının genel kabule göre kusursuz olduğu söylenebilir[550].

3.5. DİMOSTHENİS VALAVANİS (1824-1854)

Dimosthenis Valavanis, 1824 yılında Arkadia'nın Karistena bölgesinde doğdu. Daha çocukken yetim kaldı ve velayetini Nauplion'da ikamet eden bir akrabası üstlenerek temel eğitimini orada tamamladı. Devamında Atina Millî Üniversitesi'nin Tıp Bölümüne kaydını yaptırdı. Aynı zamanda yaşamak için çalışmak zorundaydı. Eğitimini tamamlamasından az önce vereme yakalandı ve zamanından önce gelen ölüm[551] ile 1854 yılında otuz yaşlarında iken vefat etti. Kısa süren ömrü nedeniyle, herhangi bir şiir antolojisi yayımlayamadı. Şiirlerinden bazılarını yalnızca edebiyat dergilerinde yayımladı. Katharevousa ve halk dilinde yazan pek az romantik şairden biridir[552]. Araştırmacılar, dizelerinde tüm meyvelerini vermeye yetişemeyen bir yaratıcı kuvvet görmektedirler[553].

---

[549] İoannis Panagiotopoulos, *a.g.e.*, s. 56.
[550] Tellos Agras, "Zalokostas Georgios", *Megali Elliniki Egkyklopaideia*, Tomos 11, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1929, s. 233.
[551] Kostis Palamas, "Valavanis Dimosthenis", *Apanta*, Tomos 16, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972, s. 307.
[552] Faidon Mpoumpoulidis, "Dimosthenis Valavanis, O Diagonismos ton Olympion 1870", *Neoellinika Meletimata 2*, Athinai 1978, s. 9.
[553] Konstantinos Th. Dimaras, "Dimosthenis Valavanis", *Symmeikta A, Apo tin Paideia stin Logotekhnia*, Epimeleia Aleksis Politis, Spoudastirio Neou Ellinismou, Athina 2000, ss. 172-173.

Maria Mantouvalou, Valavanis'in şiir sanatının okuyucuları bugün bile heyecanlandıran bir sevecen hassasiyet ile belirgin bir lirizm ile dolu olduğunu vurgulamaktadır:

> "*Bize dehasının ancak çok az örneklerini bırakmıştır, bu nedenle bunların içinden, zirvedeki şairin olanaksız imkânlarını ve mutsuz bir insanın kaldırılmaz olan cefasını tanımamız pek zordur. Çünkü gerçekten de, şiir sanatının sevilmediği bir dönemde bu kadar yüksek şiir sanatı seviyesine rastlamamız nadirdir. Az sayıdaki dizelerle, bize bu kadar yoğun ve tekrarı mümkün olmayan bir şiir sanatını veren bir şaire rastlamamız oldukça zordur*"[554].

İlias Simopoulos'a göre, Valavanis Avrupa Romantizminin çağrısını kabul etmiş ve sonunda Birinci Atina Ekolü'nün tek ve gerçek romantik şairi olarak kabul görmüştür. Simopoulos, Valavanis'in romantizmi hakkında şunları söylemektedir: "*Araştıran ve endişeli bir kişi olan Valavanis o zamanki romantik dönemde durgun Yunan şiir sanatına yeni bir ruh ve yeni bir heyecan getirmiştir. Bu nedenden dolayı, Valavanis, çağdaş Yunan şiir sanatımızın tarihinde yalnızca öncü olarak değil, daha fazla Birinci Atina Ekolü'nün hakiki romantik şairi olarak kalacaktır*"[555].

Glykeria Mpoumpoulidou, Valavanis'in Avrupa romantik akımını sadakatle takip ettiğini ve Lamartine ile Malherbe gibi şairlerden etkilendiğini gözlemlemektedir. Avrupa romantizminin yankısı şiir sanatını derin bir şekilde etkilemiştir. Mpoumpoulidou somut olarak şunları söylemektedir:

> "*Doğal olarak Valavanis döneminden tamamen ayrılmamıştır. Atinalı meslektaşlarının ve romantizmin yabancı temsilcilerinin işledikleri şiir formlarının ve temalarının etkilerini kabul etmektedir. Eis Lefkoma Kyrias* (*Είς Λεύκωμα Κυρίας* / *Bir Hanımın Yıllığına*) *şiiri Lamartine'nin 'Vers sur un albüm' şiirinin dizelerinin yeniden yaratılmasıdır. Elegeion eis ton Thanaton Neonymfou* (*Ελεγείον είς τον Θάνατον Νεονύμφου* / *Yeni Evli*

[554] Maria Mantouvalou, "Dimosthenis Valavanis, Enas Protoporos Poiitis", *O Neoellinikos Romantismos*, s. 12.
[555] İlias Simopoulos, *Epafes kai Proseggkiseis*, Tomos 1, Ekdoseis Thoukididi, Athina 2001, s. 20.

Kişinin Vefatına Ağıt) *adlı şiiri ise, Fr. De Malherbe'nin 'Stances a du pèrier sur la mort de la fille' şiirine dayanmaktadır*"[556].

Georgios Pratsikas, Valavanis'in eserinde, Fransız edebiyatından alınan daha geniş etkileri belirlemiştir: "*Akhilleas Paraskhos ve Paparrigopoulos döneminde Dimosthenis Valavanis bir romantizm atmosferi ve bir umutsuzluk havası içerisinde, yaşamakta idi. Acımasız ve amansız kaderi, yeteneğini değerlendirmeye izin vermemişti ve pek az şiiri şüphesiz Chateaubriand ve Musset'in aşk karamsarlığından derin bir şekilde etkilenmiştir.*"[557]

Valavanis, Atina romantik şairlerinin, şiirlerinin içinde yazdıklarını gerçekten hisseden pek az şairden biridir. Şiir sanatında, gerçek ve içtenlik görülmekte Avrupa romantizmi akımının etkisi altında kalsa da hayatın katı ve acımasız yüzü için ifade ettiği kişisel gerçekleri, kişisel acıyı ve şikâyetini ifade tarzında dürüst kalmıştır[558].

Valavanis, Birinci Atina Ekolü'nün en önemli lirik şairi idi. Çok az sayıda olan şiirlerinin bazıları Katharevousa, bazıları ise halk dilinde yazılmış ve dönemindeki edebiyat dergilerinde yayımlanmıştır: *Ekeini* (*Εκείνη / Şu*), *O Tafos tou Klefti* (*Ο Τάφος του Κλέφτη* / *Kleft'in Mezarı*), *To Oneiron mou* (*Το Όνειρον μου* / *Benim Düşüm*), *Eis Leukoma Kyrias* (*Εις Λεύκωμα Κυρίας* / *Bir Hanımın Yıllığına*), *Melagkholikes Skepseis* (*Μελαγχολικές Σκέψεις* / *Melankolik Düşünceler*), *Mia mou Apokrisis* (*Μία μου Απόκρισις* / *Bir Cevabım*). Bir de tragedya yazmıştır: *O Thanatos tou Papaflessa* (*Ο Θάνατος του Παπαφλέσσα* / *Papaflessas'ın Ölümü*). Ancak bunun yalnızca başlığı günümüze ulaşmıştır. 1854 yılının Ocak ayında *Efterpi* adındaki edebiyat dergisinde yayınlanan *Dyo Nykhtes* (*Δύο Νύχτες* / *İki Gece*) adında bir de hikâyesi vardır[559].

---

[556] Faidon Mpoumpoulidis, *a.g.m.*, ss. 14-15.
[557] Georgios Pratsikas, "Enas Lismonimenos Poiitis: Dimosthenis Valavanis", *Kypriaka Grammata*, Arithmos 230, Kypros 1954, s. 336.
[558] İlias Simopoulos, "Valavanis Dimosthenis", *Megali Egkyklopaideia tis Neoellinikis Logotekhnias 3*, Ekdoseis Patsis, Athina tarihsiz, s. 552.
[559] Theodoros Vellianitis, "Valavanis Dimosthenis", *Megali Egkyklopaideia tis Neoellinikis Logotekhnias 6*, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1928, s. 125.

3.6. İOANNİS KARASOUTSAS (1824-1873)

İoannis Karasoutsas (1824-1873), Yunanlı şair ve çevirmendir. İzmir'de doğan ve öğrencilik yıllarını Syros adasının Ermoupoli şehrinde geçiren şair, Atina'da eğitim gördü. 1839 yılında daha öğrenci iken, *Lyra* (*Λύρα / Lir*) başlıklı şiir antolojisini ve ertesi yıl Kraliçe Amalia'ya hediye ettiği *Mousa Thilazousa* (*Μούσα Θηλάζουσα / Meme Emen İlham Perisi*) başlıklı ikinci şiir antolojisini yayınlamıştır. 1850 yılında Nauplion'da Fransız dili öğretmeni tayin edildikten sonra, hemen hemen her sene bir şiir antolojisi yayımlıyordu. Bu antolojilerden dikkati çekenler, 1846 tarihli *Eothinai Melodiai* (*Εωθιναί Μελωδίαι / Şafak Melodileri*) ve 1849'daki *Apanthisma Poiitikon* (*Απάνθισμα Ποιητικόν / Şiirlerden Seçmeler*) başlıklı öncelikli eserinin birkaç şiirinden seçmeler idi. 1852 yılında Atina'ya atandı. Karşı karşıya kaldığı ekonomik zorluklar onu sırf geçinmek için Fransızca öğretmeye yöneltti. Şiir sanatı olarak zirvedeki konumu 1855 yıllarına doğru başladı. Karatsoutsas, şiir yarışmalarına katıldı ve 1855'te *Min Zeis Met' Amousias* (*Μην Ζείς Μετ' Αμουσίας / Kültürsüz Yaşama*), 1859'da *Politikai ve Patriotikai Meletai* (*Πολιτικαί και Πατριωτικαί Μελέται / Siyasî ve Vatansever Araştırmalar*), 1867'de *Kleoniki* (*Κλεονίκη*) adlı eserleriyle üç kez ödül kazandı. 1860 yılında en iyi eserlerinin yer aldığı *İ Varvitos* (*Η Βάρβιτος*) şiir antolojisini yayımladı[560]. Victor Hugo'nun *Notre Dame'ın Kamburu* adlı eserini, Harriet Beecher Stowe'un (1811-1896) *Tom Amca'nın Kulübesi*'ni, Lamartine'in *Le Lac* (*Göl*) ve yabancı dilde yazılmış daha birçok eserleri tercüme etti[561].

Hayatının son yıllarında daha önceleri eğitimdeki görevinden uzaklaştırıldı ve birçok yoksunluklar ve belirgin psikolojik problemlerle yaşadı. Ardında aşırı zor bir hayatı bırakarak, Mart 1873'de, "*olmaması dilenen acı bir çılgınlık saatinde*"[562] Atina'da intihar etti[563]. Karasoutsas, gerek çekilmez hayatı gerekse o dönemde

[560] Mikhalis Meraklis, "İoannis Karasoutsas", *İ Elliniki Poiisi: Romantikoi Poiites -Epokhi tou Palama-Metapolemikoi Poiites, Anthologia - Grammatologia*, Ekdoseis Sokolis, Athina 1977, ss. 130-132.
[561] Panagiotis Mastrodimitris "Oi Metafraseis tou Karasoutsa", *Eranistis*, Athina 1972-1973, ss. 130-141 (kai symplyromeno ston Tomo *Neoellinika: Meletes kai Arthra A*, Ekdoseis Nea Poreia, Thessaloniki 1975, ss. 78-92, kai *Ekdosi B*, Epauksimeni, Ekdoseis Gnosi, Athina 1984, ss. 88-93).
[562] Aggelos Vlakhos, *a.g.e.*, s. 57.
[563] Georgios Zoras, *Oi Romantikoi*, s. 125.

Yunanistan'da hâkim olan siyasî ve sosyal hayattaki düş kırıklığı yüzünden intihara sürüklenmiştir[564].

Karasoutsas hemen hemen münhasıran şiiri *Fthinoporo* (*Φθινοπώρο / Sonbahar*) haricinde, Katharevousa'da yazmıştır. Eseri, insanı sona ve ölüme sürükleyen varoluşun acısını, melankoliyi, pesimizmi ve yarın için ideallerin eksikliği gibi romantik temaların esas unsurlarını bir araya getirmiştir. Bu şiir konularını döneminde yumuşaklığı ve esnekliği ile temayüz eden arkaik Katharevousa yardımıyla ifade etmiştir[565].

Fransız dilinin mükemmel bir uzmanı olarak, Fransız edebiyatından ve bu edebiyat akımını ifade eden en önemli kişilerin etkisi altında kalmıştır. Palamas'a göre, Karasoutsas'ın esas ilham kaynağı Fransız yazar Lamartine olmuştur: "*Felix Sartiaux adlı araştırmacı, Lamartine'den esinlenen iki şairi ayırmaktadır; bunlar İoannis Karasoutsas ve İoannis İsidoridis Skilitsis'dir. Büyük şairler değillerdir ancak Fransız edebiyatının büyük dostlarıdır ve bu edebiyatın Yunanistan'da yayılması ve sevilmesi için epeyce etkili olmuşlardır*"[566]. Karasoutsas'ın şiir eserindeki Fransız romantizminin tesiri hakkında, Konstantinos Paraskhos şunları ifade etmektedir: "*Hugo ve Lamartine, 1840-1890 arasındaki elli yılda diğer pek çok sanatçıya ilham verdikleri gibi, Karasoutsas'a da manzume kaside, ağıtlar, methiyeler için esin kaynağı olmuşlardır*"[567].

Maria Mantouvalou, Karasoutsas'ın Birinci Atina Ekolü şairleri çevresi içinde en gerçekçi şair olduğunu kabul etmektedir. Dizeleri kendi hayatını yansıtmakta ve doğrudan doğruya kalbinden ve ruhundan gelen gerçek göz yaşlarına benzemektedir: "*Karasoutsas, tereddütsüz, yeni Yunan romantizminin en sıcak lirik sesidir. Bu ses, yıllarla birlikte değişmedi ve azalmadı. Lirik istikameti yoldan çıkmadığı gibi ilhamını da kaybetmemiştir*"[568].

---

[564] Mikhalis Meraklis, *İ Elliniki Poiisi: Romantikoi Poiites -Epokhi tou Palama- Metapolemikoi Poiites, Anthologia - Grammatologia*, Ekdoseis Sokolis, Athina 1977, s. 132.
[565] Kleon Paraskhos, "Enas Paragnorismenos Poiitis: İoannis Karasoutsas (1824-1873)", *Nea Estia*, 15/12/1931, Arithmos 119-120, Athina 1931, s. 1238-1248.
[566] K. Palamas, "O Lamartine eis tin Nean Ellinikin Poiisin", *Apanta*, Tomos 12, Ekdoseis Mpiri, Athina, s. 19.
[567] Kleon Paraskhos, *a.g.e.*, s. 36.
[568] Maria Mantouvalou, *a.g.e.*, s. 127.

Karasoutsas'ın tercüme eserine de değinmek gerekmektedir. Fransız dilini fevkalade bilmesi, onu, sevdiği Fransız yazarların eserleriyle meşgul olmaya ve bunların çevirilerini yapmaya yöneltmiştir. Tercümeleri yapılan ve aşağıda isimlerini vereceğimiz Fransız ve İngiliz yazarları Karasoutsas'ın fikir ve şiir dünyasına büyük bir etki yapmıştır. Victor Hugo'dan yaptığı bir araştırmadan başlayan Mastrodimitris, Karasoutsas'ın tercüme eseriyle meşgul olmaktadır: "*Fransızcadan Victor Hugo'nun Notre Dame de Paris* (*Notre Dame'ın Kamburu*) *adındaki tanınmış romanını tercüme etti. Bu tercüme, mükemmel olarak değerlendirildi ve Katharevousa'da yapılan en iyi tercümelerden biri olarak, kabul edildi. Notre Dame de Paris'in tercümesinde, aynı zamanda Fransız dilinin diğer bir hayranı olan İoannis İsidoridis Skilitsis (1819-1890) ile işbirliği yaptığını da es geçmemeliyiz*"[569].

Karasoutsas, Aggelos Vlakhos, Spyridon Vasileiadis ve Aristotelis Valaoritis gibi o dönemindeki meslektaşları tarafından da teşebbüs edilen, Lamartine'nin *Le Lac* (*Göl*) adlı eserini de tercüme etmiştir. Mastrodimitris, Karasoutsas'ın tercüme ettiği bu eser hakkında şunları söylemektedir: "*Karasoutsas 1872 yılında Lamartine'nin Le Lac (Göl) eserini tercüme eder. Karasoutsas, bu tercümesinde, bir uzun bir kısa heceli nazım ölçüsü kullanır ancak Fransızca metinle tüm vezin karşılaştırmasını beceremez*"[570]. Karasoutsas yine Mastrodrimitris'e göre, Fransız edebiyatından Racine ve La Fontaine'nin edebî metinlerini de tercüme eder: "*Son olarak, Karasoutsas'ın şiir antolojisi Barbitos'a Yunan ve Fransız şiirlerinin asıllarından başka, Racine ve La Fontaine'den tercümeler de eklenmiştir*"[571].

Karasoutsas'ın tercümeleri yalnızca Fransız edebiyatı alanında olmayıp, İngiliz edebiyatı alanına da girmektedir. Karasoutsas'ın İngiliz edebiyatı ile olan ilişkisini ve İngiliz dilinden tercümeleri hakkında Mastrodimitris şunları söylemektedir: "*Karasoutsas, Fransızca'dan başka İngilizce'yi de mükemmel bir şekilde bilmekte idi. 1854 yılında Mnimosyni* (*Μνημοσύνη / Bellek*) *dergisinin ilavesinde kendi imzasıyla, Amerikalı yazar Harriet Beecher-Stowe'un (1811-1896) iki ciltlik Uncle Tom's Cabin* (*Tom Amca'nın Kulübesi*) *adlı ırkçılık karşıtı hikâyesi*

[569] Panagiotis Mastrodimitris, "To Metafrastiko Ergo tou Karasoutsa", *Neoellinikes Meletes kai Arthra*, Tomos A, Ekdoseis Neas Poreias, Thessaloniki 1975, s. 83.
[570] Panagiotis Mastrodimitris, *a.g.m.*, s. 85.
[571] Panagiotis Mastrodimitris, *a.g.m.*, s. 85.

yayımlanmıştır"[572]. Karasoutsas aynı zamanda, İngiliz şair Byron'a da özel bir hayranlık duymaktadır. Mastrodimitris bu hususta şunları söylemektedir: "*Byron, Birinci Atina Ekolü'nün en önemli ve hassas şairlerinden biri olan İoannis Karasoutsas'ı ilgisiz bırakmamıştır. Karasoutsas daha çocuk yaşta iken (on yaşında) Ermoupolis'in 'Küçük İlanlar' gazetesine, Yunan hayranı büyük İngiliz şair Byron'a armağan ettiği dizeleri yayımlamıştır*[573]*. Dahası Byron'un 'The Siege of Corinth' adlı şiirinden bir alıntıyı tercüme ettiğini ve ona O Akrokorinthos (Ο Ακροκόρινθος) başlığını verdiğini unutmamalıyız*"[574].

İtalyanca, Fransızca ve İngilizceye olan bilgisi Karatsoutsas'a romantik şairlerin eserlerini tanımak ve bunlardan katalitik olarak etkilenme fırsatı vermiştir. Diğer taraftan, Karasoutsas'ın şiir sanatının en ufak bir yalanı ve ikiyüzlülüğü göstermediğini vurgulamamız gerekmektedir. Eserinin içinde ifade edilen acısı, doğrudan doğruya ruhunun derinliğinden gelmektedir[575].

3.7. AKHİLLEAS PARASKHOS (1838-1895)

Akhilleas Paraskhos (Nauplion 1838-1895), asıl adı Nasakis veya Nasikoglou'dur. Birinci Atina Ekolü'nün Yunanlı romantik şairidir. Akhilleas Paraskhos, 19. asrın ikinci yarısında Atina'nın aydın dünyasına damgasını vurmuştur. Kökeni Sakız adasındandı ancak Nauplion'da doğdu. Genç yaşta babasıyla birlikte Atina'ya yerleşti. Temel eğitimini aynı zamanda şair olan ağabeyi Georgios'tan (1821-1886) aldı. Bilindiği kadarıyla eğitim görmedi ve okuduğu kitap ve gazetelerden tahsil almayı başardı[576].

Paraskhos, bu arada çağdaş Yunan devletinin ilk kralı olan Kral Othon'a karşı mücadeleye girişmişti. Paraskhos, hapiste bulunan şair Aleksandros Soutsos'u örnek alarak, ateşli dizeler yazmakta ve halkı krala karşı isyan etmeleri için teşvik etmekte idi. Paraskhos, gençlik yıllarında Kral Othon'un gönderilmesi hedefi taşıyan *Khrysi Neolaia* (*Χρυσή Νεολαία / Altın Gençlik*) adındaki bir grup öğrenci ve aydın

[572] Panagiotis Mastrodimitris, *a.g.m.*, s. 87.
[573] Panagiotis Mastrodimitris, "Byron-Karasoutsas", *Neoellinikes Meletes kai Arthra*, Tomos A, Ekdoseis Neas Poreias, Thessaloniki 1975, s. 93-94.
[574] Panagiotis Mastrodimitris, "To Metafrastiko Ergo tou Karasoutsa", s. 87.
[575] İoannis Panagiotopoulos, "Karasoutsas tis?", *Nea Estia*, Teukhos 1115, Etos 1973, Athina, s. 184.
[576] "Paraskhos Akhilleus", *Pagkosmio Viografioko Leksiko 8*, Ekdotiki Athinon, Athina 1988, s. 212.

çevresine karışmıştı. Paraskhos, bu eylemi yüzünden hapse atıldı. Orada, tüm Yunanistan tarafından tanınmış olan *Eis ton Platanon tou Mentrese* (*Εις τον Πλάτανον του Μεντρεσέ*) adlı şiirini esinlendi. Hapishanede ağır bir şekilde hastalandığı için 1861 yılında derhal tahliye edildi ancak bu durum Kral Othon'a karşı faaliyetini durdurmadı. Kral Othon'un iktidarının son bulduğu gece, ayaklanmış askerle birleşmek için koşan vatandaşlardan biri de Paraskhos idi. Ancak, Othon 1867 yılında vefat edince halinden pişman olarak *Elegion eis ton Othona* (*Ελεγείον εις τον Όθωνα* / *Othon'a Ağıt*) eserini yazdı ve bununla Othon'u kovan ancak vaatlerini yerine getirmeyenlerin siyasetlerine karşı olan hayal kırıklığını gösterdi[577].

Tahliye edildikten sonra tümüyle şiir sanatıyla meşgul oldu. Ulusal bayramlarda veya başka diğer toplantılarda açıktan açığa şiirler okumak suretiyle varlığını sık sık sürdürüyordu. Paraskhos, çok yazı yazıyordu. 1854-1895 yılları arasındaki dönemde, şiirlerini içermeyen hiçbir gazete dergi veya günlüğün bulunmadığını söylemek abartı sayılmaz. İlk dizelerini *Avdiritis* (*Αβδηρίτης*) ve *Khrysallis* (*Χρυσαλλίς*) dergilerinde yayımladı. 1881 yılında, o zamana kadar sağda solda dağılmış şiirleri üç cilt halinde yayımlandı. Basında reklamlar vasıtası ile duyurulmuş olan bu olay çok önemli kabul edilmiştir. Paraskhos'un şiirlerinin toplandığı yayınlar yalnız Yunanistan'da değil dış ülkelerde bulunan Yunan toplulukları tarafından da adeta kapışılmıştır. 1881 yılında şiirlerini üç cilt halinde yayımlayınca o dönem için çok büyük bir miktar olan 50.000 drahmi elde etmiştir[578].

Paraskhos'un şiirlerin ilk baskısı, Andreas Koromilas yayınevi tarafından üç cilt halinde (destansı-lirik, vatansever, ağıtlar ve aşk şiirleri şeklinde tasnif edilerek) yapıldı. Daha sonra, bu baskıyı yürütmek için, Rusya, Romanya ve Mısır'daki Yunan kolonilerine seyahatler yaptı ve gittiği her yerde heyecanla karşılandı. Paraskhos, Birinci Atina Ekolü'nün romantik şiirinin en popüler şairi ve döneminde gerilemeye doğru giden romantik şiirin son temsilcisi olarak kaldı. Şiirlerinde kullandığı dil, bazen Katharevousa bazen ise karma bir dildi[579].

---

[577] İoakeim Valavanis, "Akhilleas Paraskhos", *Parnassos 17,* Athina 1894, ss. 443-453 ve ss. 378-381.
[578] Margarita Manoli, "Akhilleas Paraskhos, O Ekprosopos tou Romantismou stin Ellada", *Arti News,* 13/11/2017, ss. 5-6, (Erişim Tarihi: 15/05/2019).
[579] Theodoros Vellianitis, "Paraskhos Akhilleus", *Megali Elliniki Egkyklopaideia*, Tomos 19, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1932, s. 77.

1895 yılının Ocak ayında şair ciddi derecede hastalandı. Hastalığı sürekli olarak tekrarladı. Basın yapmış olduğu yayınlarla iyileşmesi için dua etti. Ancak 26 Ocak 1895 tarihinde Paraskhos vefat etti. Dönemin birçok gazetesi şairin vefatı ile ilgili haberleri ilk sayfadan yayınladı ve ithaflarla en ince detaylarına kadar yazdılar. Cenaze töreni tüm halkın katıldığı bir törendi:

> "*Şairin evine, Kral'ı temsilen Bay Paparrigopoulos, Başbakan Bay Deligiannis, Meclis Başkanı Bay Boudouris, Eğitim Bakanı Bay Vlakhos, İçişleri Bakanı Bay Metaksas, Millî Savunma Bakanı Bay Papadiamantopoulos ve eski başbakan Bay Trikoupis gitmişlerdi. Atina, müteveffa Koumoundourou'nun vefatından beri halk katılımının bu kadar fazla olduğu bir cenaze töreni görmemişti. Aydınlar, üniversiteden birçok profesör, doğal olarak üniversite öğrencileri, tüm ulusun gerçek ve yaşayan temsilcileri cenaze törenini acıyla takip etti. Kilisedeki cenaze töreni esnasında izdiham çok büyüktü ve tüm kalabalık tabutun yanından geçerek şairini gözyaşları içerisinde selamlıyordu*"[580].

Cenaze töreni yapılan 20 konuşmayla çok büyük bir halk katılımına sahne oldu ve tören o zamanki Kral Georgios'un huzurunda gerçekleştirildi. Halkın bu kadar çok geniş katılımının olduğu bir cenaze töreni o zamana kadar olmamıştı. Ksenopoulos'un yazdığı gibi: "*Mezarına bırakılmayan hiçbir çiçek kalmamıştı ve mezarı bilinen ve meçhul hayranları tarafından aylarca ve haftalarca süslendi. Herkes onun için Yunanlılığın son millî şairi olarak ağladı*"[581].

Akhilleas Paraskhos, Atina romantizminin en önemli temsilcisi olarak kabul edildi ve hayatının sonuna kadar bu akıma sadık kaldı. Kendisi, dönemindeki Atinalı romantik şairlerin hepsinden fazla Avrupa romantizminin öğretilerine sığındı ve bunları şairlik hayatının süresi içinde ateşli bir şekilde destekledi. Eksik eğitimi ve yabancı dil bilmemesinin yerini şiir dehası ve canlı hayal gücü, layıkıyla dolduruyorlardı. Edebiyat eğitimi pek azdı ve yabancı edebiyatı yalnızca dönemindeki çok kötü tercümelerden tanımakta idi. Paraskhos'un şiir sanatında Fransız romantizminin ve somut olarak Victor Hugo (1802-1885), François-Auguste-Rene

---

[580] *Efimeris ton Syzytiseon*, Fyllo 427, Athina 28/01/1895.
[581] Grigorios Ksenopoulos, "Oi Paraskhoi", *Dialekseis Peri Ellinon Poiiton tou 19 Aiona*, Tomos 2, Typois P. D. Sakellariou, Athina 1925, s. 56.

Vikomte de Chateaubriand (1768-1648), Alphonse Marie Louis de Prat de Lamartine'in (1790-1869) tesirleri oldukça belirgindir. Özel olarak İngiliz romantik şairi George Gordon Byron'u seviyordu. Paraskhos'un şiirlerinde, kaçışın, acının, pesimizmin ve insan varlığının anlamsızlığı gibi romantik konular, her tarafa dağılmış bir haldedir[582].

Palamas'a göre, Paraskhos, Lamartine ve Byron'un şiir sanatına özel bir sevgi ve zaaf göstermekte idi. Fransız ve İngiliz romantizmi, düşüncesini ve şiir üslubunu etkilemişti: "*Paraskhos'un, Lamartine'nin büyük bir hayranı ve eserinin sadık taklitçisi olduğu kabul edilebilir*"[583]. Palamas diğer bir makalesinde, Paraskhos'un şiirlerinin İngiliz romantik şair Byron'un eserlerine meylini ve onlarla bir benzerliğini vurgulamaktadır. İngiliz romantizmi, Paraskhos'un düşüncesini ve şiir ilhamını büyülemiştir: "*İngiliz şair Byron'un şiir sanatına duyulan büyük hayranlık Atina sosyal hayatında onu esas itibarıyla örnek alan şair Akhilleas Paraskhos ile belirginlik kazanmaktadır*"[584]. Palamas, Paraskhos'a armağan ettiği diğer bir makalesinde, şairdeki esas ilham kaynağının Fransız edebiyatından olduğu gibi, İngiliz edebiyatından da geldiğini yazmaktadır: "*Şair yurdunun tarihini okuyor ve takip ediyordu ancak Byron'un, Lamartine'in, Ossian'ın ve Walter Scott'un, George Sand'in ve Alexandre Dumas'nın romanlarından zengin bir ilham kaynağı almıştı*"[585].

Ksenopoulos, Paraskhos'un yabancı edebiyatla ve özellikle de romantizmin ünlü eserleriyle olan temasının, şairin okuduğu tercümeler yolu ile gerçekleştiği tespitinde bulunmaktadır. Bu okumalarından Byron'u, Hugo'yu ve *İlahi Komedi*'nin ünlü şairi Dante'yi tanımayı başarmıştır. Onu zengin bir edebiyat dünyasıyla buluşturan bu tercümeler olmaksızın asıllarına, hiçbir zaman kendiliğinden yaklaşamayacak ve keşfedemeyecekti. Zira Yunancadan başka bir dil bilmiyordu. Ksenopoulos, Paraskhos'un o zamanki yabancı edebiyatla olan ilişkisi için, şunları yazmaktadır: "*Hiçbir yabancı dil bilmiyordu. Katharevousa'da yazılmış, gazeteler, birkaç edebiyat kitabı, özellikle aynı dönemdekilerin şiirlerini, Byron'un şiirlerinin tercümeleri hariç başka bir şey okumamakta idi. Kendisinin dediğine göre, Dante'yi o*

[582] Kostas Stamatis, "Paraskhos Akhilleas", *Peloponisiaki Logotekhnia, İ Logotekhnia tis Argolios*, Athina 1995, ss. 178-184.
[583] Kostis Palamas, "O Lamartine eis tin Nean Ellinikin Poiisin", ss. 17-18.
[584] Kostis Palamas, "Vyronolatreia", *Apanta*, Tomos 2, s. 215.
[585] Kostis Palamas, "Akhilleas Paraskhos", *Apanta*, Tomos 2, s. 424.

dönemdeki çok kötü bir tercümesinden tanımıştı. Victor Hugo'nun, dünyanın en büyük şairi olduğu izlenimi taşıyordu ve tercüme edilmiş şiirlerini okumak için tutkulu bir meşguliyet içindeydi"[586]. Ksenopoulos devamında, Paraskhos'un şiirlerinde belirgin bir Avrupa romantizminde görülen tüm unsurların görüldüğünü belirtmektedir: "*Dolayısıyla bizler de, Akhilleas Paraskhos'un Avrupa romantizminin çağdaş Yunan edebiyatına girişlerinde en büyük temsilcisi ve raportörü oluğunu söyleyebiliriz*"[587].

Çağdaş Yunan edebiyatının en büyük yeni romantik şairi Kostas Ouranis, şair Akhilleas Paraskhos'un resmî biyografi yazarı olmuştur. Ouranis'e göre, o dönemde, zirvede bulunan Avrupa romantizminin çeşitli yazarlarının tercümeleri okunduktan sonra romantizm Paraskhos'un mülkü olmuştur:

> "*Genç Paraskhos, romantizm akımının Atina'nın kültür dünyasını büyüleyen, Avrupa şiir sanatının araştırılması için kendisini tüm benliğiyle adamıştır. Bu, 1830 yılının o dinamik Avrupa romantizmi idi ve Goethe'nin, Mysse'nin ve Byron'un muhteşem eserleriyle ifade ediliyordu. Kaçışa doğru belirgin bir yöneliş, melankoli duygusu, dalgalanan duygular, dizginsiz tutkular ve doyumsuzluk duygusu, Paraskhos'un şiir sanatını etkileyen konular olmuştur. Paraskhos romantizme tutku ile sarıldı. Byron'un, Lamartine'nin, Hugo'nun ve Mysse'nin şiirleri Atina kamuoyu tarafından tercümeleri üzerinden okunuyor ve o dönemin Yunan şairlerine büyük bir etki oluşturuyorlardı. Paraskhos, düşkünlük derecesinde önemli Avrupalı yazarların şiirlerinin tercümelerini okuyordu. Katharevousa dilinde tercüme edilmiş İngiliz romantik şair Byron'un da şiirlerini okumakta idi ve onu bir an olsun taklit etmekten geri durmayan Fransız romantik şair Hugo'ya hayrandı*"[588].

Georgios Zoras, sırasıyla Paraskhos'un romantizminin bir yandan Fransız bir o kadar da İngiliz romantizminin neticesi olduğunu ve etkisinin eserlerinin içinde iyi bir şekilde yerleştiğini ileri sürmektedir: "*Paraskhos, döneminin çağdaş Yunan romantizminin en önemli temsilcisidir ve bu sanat akımına sonuna kadar sadık kalmıştır. Eserinin birçok yerleri, doğal olarak Paraskhos'un bu eserlerin*

[586] Grigorios Ksenopoulos, *a.g.m.*, ss. 182-183.
[587] Grigorios Ksenopoulos, *a.g.m.*, s. 197.
[588] Kostas Ouranis, *Akhilleus Paraskhos, İ Zoi tou*, Ekdoseis O Glaros, Athina 1955, s. 27.

yüceliklerine ve değerlerine varmayı başaramayacağı haliyle, Hugo'nun, Mysse'nin Fransız romantizmini ve bilhassa Byron'un İngiliz romantizmini hatırlatır"[589].

Paraskhos'un şiir sanatı somut ve sabit romantik motiflere dayanmaktadır. Art niyetsiz vatanseverlik, eski Yunanlıların başarılarına karşı devamlı bir değinme, saf aşk, Hristiyanlık inancı, zayıflara ve zulüm görenlere acıma, katı ve acımasız kader. Şiirlerinde geleneksel ahlak kurallarında ısrar, millî büyük hayırseverlere ve Yunanistan'ın bağımsızlık sürecinde öne çıkan isimlere özel hayranlık görülmektedir. Paraskhos önemli bir lirik, melankolik ve eleji şairidir. Acısı, gerçektir ve kaynağı ruhunun derinlikleridir[590].

Tamamlanmamış veya düşük değerdeki şiirleri bile yüksek bir ilhamdan, hakiki bir tutku ve duygu gücünden esinlenmişlerdir. Döneminde, tereddütsüz olarak diğer şairlerin pek azı gibi, halk tarafından taparcasına sevildi. Şairin halktaki büyük etkisi için Ksenopoulos: "*Millet otuz yıl boyunca dudaklarına asılmıştı. Acılı veya sevinçli her önemli olayda, sevinmek veya ağlamak için sesini duymayı beklemekte idi*" [591]demektedir. Bu bir abartı değildir. Halk her durumda Paraskhos'dan ruhunun içinden hissettiğini şiir sanatıyla ifade etmesini bekliyordu. Paraskhos gerçekten de, halk duygusunun sözü idi. Şüphesiz, şarkısından herkesin hep birlikte ağlama, duygulanma, heyecanlanmama ve sevinmelerini sağlamak için özel bir yönteme, gizli bir sırra sahipti[592].

Paraskhos, "*Yunanistan'ın üç büyük şairinden biri*"[593] sayılmaktadır. Burada Palamas'ın Paraskhos ile Atina'daki Parnassos Edebiyat Derneği'nde ilk olarak karşılaşmasından sonra, edinmiş olduğu intibadan bahsetmek önemlidir. Palamas, 3 Kasım 1875 tarihli, kuzeni Massigka'ya yazmış olduğu mektupta, şair ile olan temasını şu şekilde anlatmaktadır: "*Daha saati başlamadan gittikçe yeni dinleyiciler gelmekte idi. Çünkü bilmen gerekir ki Paraskhos Atina halkı tarafından tanınıyordu ve aynı zamanda da, gayet fazla sevilmekte idi. Yalnızca isim olarak değil artık*

[589] Georgios Zoras, *O Ellinikos Romantismos kai oi Fanariotai*, s. 233.
[590] Fotis Farmakis, "Paraskhos Akhilleus", *Megali Egkyklopaideia tis Neoellinikis Logotekhnias*, Tomos 11, Ekdoseis Khari Patsi, Athina tarihsiz, s. 63.
[591] Grigorios Ksenopoulos, *a.g.m.*, s. 55.
[592] Theodoros Vellianitis, *a.g.m.*, s. 48.
[593] Grigorios Ksenopoulos, "Ta Ekaton Peninta Khronia tou Ellinikou Romantismou kai o Romantismos ston 19ο Aiona", Nea Estia, Tomos 1307, Athina 1981, s. 65.

gerçekten bir millî şair idi. Dizelerinin güzelliklerini, ilhamının kuvvetini duygusunun kudretini ve olağanüstü şiir sanatı zekâsını anlaman için o akşam orada olmalıydın"[594].

Dili özellikle Katharevousa idi, ancak zaman zaman gerçek halk dili tarzında karma bir dildi. Dizeleri teknik bakımdan, ateşli, milliyetçi ve demokratikti. Şair, şiirlerini aşağıda yer aldığı şekilde dört bölüme ayırmıştı. Vatansever şiirlerden oluşan *Dafnes* (*Δάφνες / Defneler*) bölümü, ağıt şiirlerinden oluşan *İtea* (*Ιτέα / Söğüt*) bölümü, pedagojik şiirlerden oluşan *Khloi* (*Χλόη / Çim*) bölümü ve değişik içerikli şiirlerden oluşan *Fylla* (*Φύλλα* / *Yapraklar*) bölümü[595].

Palamas, Paraskhos'un vefatından takriben on gün sonra, 5 Şubat 1895 günü çıkan *Estia* mecmuasının nüshasında, herkes tarafından, millî duygunun ifadesi olarak tanınan o şair için bir methiye-makale yazmıştır. Diğerlerinin yanında şunlardan bahsetmektedir: "*Sesi sanat olarak fark edilmemekte, kuvvetiyle fark edilmektedir. Bu ses heyecan vermekte, coşturmakta ve alkışlanmaktadır. Yeni şiir sanatımızı zaten diğer herkesten daha canlı olarak temsil eden Akhilleas Paraskhos için, gayet yerinde olarak, tek olmazsa bile, bu kadar olağan üstü şair için sık olmayan bir olaydır. Şiirinde kelimenin tam manasıyla, güzel dizelere rastlamamamız mümkün değildir*"[596].

Dönemin eleştirmeni ve edebiyatçısı Emmanouil Roidis, Paraskhos için şunları yazmıştır: "*Tüm şiirlerinde, şiirsel dehanın örnekleri olan, gerçekten acı çeken bir yüreğin en içinden gelen ve dudaklara doğru giden çığlıklarına, belirgin duygulara, tutkunun şiddetine hayran kalıyoruz*"[597].

Paraskhos, onu sevmek ve şereflendirmek için onun böyle olmasını isteyen duygusal, çok hassas romantik bir toplumun, şairi idi. Paraskhos'un romantizmi, yalnızca, umutsuzluğa doğru bir yönelimden kaynaklanmıyor, o dönemdeki yazarların ve okuyucu kitlesinin ruhunda kök salan ve gittikçe de yer kazanan Avrupa romantizminin öğretilerinden kaynaklanıyordu. Paraskhos, Birinci Atina Ekolü'nün

[594] Kostis Palamas, "Allilografia", *Apanta*, Tomos 1, ss. 3-4.
[595] Andreas Karantonis, "Paraskhos kai Souris", *Apo ton Solomo os ton Myrivili*, Ekdoseis Estia, Athina tarihsiz, ss. 114-138.
[596] Kostis Palamas, "Oi Narkissoi tou Paraskhou", *Apanta*, Tomos 5, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972, ss. 13-14.
[597] Emmanouil Roidis, "Peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos", *Estia*, Athina 1877, s. 37.

diğer romantik şairlerinden daha fazla yaşamış ve daha sonraki yüzyılın eşiğine kadar varmıştır. Yeni edebiyat yönelimlerine karşı gelmeye çabalamıştır. Pek çok kişi tarafından sevilmeye devam etmesine rağmen, çabasının beyhude olduğuna yavaş yavaş inanmaya başlamıştır. Palamas'ın öncülük ettiği genç şairler, yeni bir yol çizmişler ve geleceklerinden emin olarak, Paraskhos'un geçmiş ününü küçümsemişlerdir[598].

Bu arada Atinalı büyük romantik şair Paraskhos'un özel hayatının tıpkı şiir antolojileri gibi, fırtınalı ve tutku dolu olduğuna da değinmek gerekmektedir. Akhileas Paraskhos, Atinalı önde gelen bir ailenin kızı olan Maria-Amalia Serafeim'e âşık olmuştu. Aşkları tesadüfî olarak doğmuşsa da o dönemde hâkim olan katı ahlâk kurallarının basit taşkınlıklara dahi izin vermemesi nedeniyle mesafeliydi. Derin ve saf bir aşk olmasına rağmen 19. asrın ortalarında hâkim olan katı ahlâk kuralları yüzünden mağdur durumdaydı. Bu kadar saf olan ilişkileri ortaya çıkınca, Maria'nın ebeveynleri onu eve kapatarak Akhilleas'ı tekrar görmesini yasakladılar. Bununla beraber Maria'nın babası Serafeim, Maria'yı, güya artık onu sevmediğini ve dolayısıyla onun başka bir kadın bulması için serbest olduğunu beyan eden bir mektup yazmaya zorladı. Kız gözyaşlarıyla itaat etti ki başka türlü hareket edemezdi. Akhilleas Paraskhos mektubu aldığı zaman dünyası başına yıkıldı. Kendisini derinden sevdiği kızın aynı şeyi hissetmediğine inanmak istemiyordu. Şair bu mektup üzerine yanılgıya düşerek Maria'ya küfür ettiği bir şiirle tüm öfkesini dışarıya vurdu ve onu, sadakatsizlik ve nankörlükle suçladı. Şiir 5 Nisan 1865 tarihinde yazıldığı için, *5 Apriliou* (*5 Απριλίου* / *5 Nisan*) başlığını taşıyordu. Akhilleas şiiri Maria'ya gönderdi ancak o buna cevap veremedi ve nihayetinde üzüntüsünden hastalandı[599].

Bu arada Maria'nın babası kızı için uygun bir nişanlı bulmaya özen gösteriyordu. Bir gün kızına nişan töreninin ertesi gün olacağını söyledi. Maria Paraskhos'a derin bir şekilde âşık olmasına rağmen, buna hayır diyemedi ve ertesi gün nişan töreni yapıldı. Serafeim ailesinin evinde yapılan nişan töreninde birçok davetli bulunuyordu. Maria sanki kaderine razı olmuş bir halde konuşkan ve neşeli görünüyordu. Törenden sonra, öğle yemeği verildi. Maria'nın babası, kızına ve

[598] Giannis Sideris, *İstoria tou Neou Ellinikou Theatrou 1794-1944*, Tomos 1 (1794-1908), Ekdoseis Kastaniotis, Athina 1991, s. 123.
[599] Andreas Karantonis, "Apo tin Poiisi tou Akhillea Paraskhou", ss. 21-38.

müstakbel damadına her türlü mutluluğu dilediği anda, beklenilmeyen bir olay yaşandı. Maria ayağa kalkarak aralıksız ve asabi bir şekilde gülmeye başladı ve en sonunda bayıldı. Maria Serafeim aklını kaybetmişti ve ölümüne kadar, yıllarca Kerkyra akıl hastanesinde tedavi gördü[600]

Paraskhos'un özel hayatının yazmış olduğu şiirlerle doğrudan bir ilişkisi vardı. Şiirlerinin ifade ettiği acı ve umutsuzluk şairin kırık kalbinden kaynaklanmaktadır. Kader belki ona bir şeref ve geniş okuyucu kitlesine sahip olmayı kazandırmıştır, ancak şiirlerinin içinde bir şikâyet olarak durmaksızın ifade etmekten kaçınmadığı gerçek bir sevgiden yoksun bırakmıştır.

3.8. DİMİTRİOS PAPARRİGOPOULOS (1843-1873)

Dimitrios Paparrigopoulos, Atina Romantik Ekolü'nün en özgün ve pesimist şairi olarak kabul edilmektedir. Şiirlerin içinden ifade edilen umutsuzluk sahte değildir ve dönemin hiçbir romantik kuralını takip etmemektedir. Duyduğu acı gerçektir ve nedeni ruhunun içinde bulunduğu olumsuz durumdur. Paparrigopoulos'un şiirleri yozlaşmış insan hayatının anlam arayışını ifade etmektedir. Şiirlerinde yokluk, yalnızlık, zaman ve kaybetmenin verdiği kaderi konu almaktadır. Aleksis Papadimas, Paparrigopoulos'un şiirlerinden yalnız gerçeğin fışkırdığını söylemektedir. Bu olay zaten Paparrigopoulos'u çok kez aşırı olan, diğer meslektaşlarından ayırmaktadır: "*Şiir sanatında egemen olan pesimist vurgu, acının var oluşu ve çaresizlikle karakterize edilen, yıkılmış ruh dünyasını yansıtmaktadır*"[601]. Paparrigopoulos, 30 yaşlarında 21 Mart 1873 tarihinde beyin kanamasından vefat etmiştir. 19. yüzyılın sonlarına doğru çağdaş Yunan edebiyatı yeni romantizm çizgisindeki şairlere taklit için esaslı bir örnek oluşturarak, Birinci Atina Ekolü'nün romantik teorisine ve onun ideallerine sadık kalmıştır. Paparrigopoulos'un şiir sanatı, dönemin edebiyatsever halkı tarafından sevilmiş ve tereddütsüz olarak onu takip eden gelecekteki çağdaş Yunan şairleri neslini belirgin bir şekilde etkilemiştir[602].

---

[600] Andreas Karantonis, *a.g.m.*, s. 145.
[601] Aleksis Papadimas, *a.g.e.*, s. 109.
[602] Georgios Freris, "Apikhisi tis Apaisiodoksias tou Dimitriou Paparrigopoulou stin Neoelliniki Poiisi", *Nea Estia*, Teukhos 1115, Tomos 94, (Khristougenna 1973), Athina, s. 161.

Şair, 1843 senesinde Atina'da doğdu. Babası, tanınmış tarihçi ve Atina Üniversitesi'nin önde gelen profesörlerinden Konstantinos Paparrigopoulos idi ve bu onu çok küçük yaştan itabaren kültür ve eğitim dünyasına yöneltmişti. Paparrigopoulos, Atina Üniversitesi'nde hukuk eğitimi gördü ve 1866 yılında yirmi üç yaşında iken hukuk lektörü oldu. Doktora tezinin başlığı *İ Peri Poinis Theoria tou Platonos* (*Η Περί Ποινής Θεωρία του Πλάτωνος / Platon'un Ceza Hakkındaki Teorisi*) idi ve aynı yıl *Pandora* edebiyat dergisinde yayımlandı[603]. 1866 yılında, Atina Üniversitesi'nin organize ettiği Voutsinaios yarışmasında ödül alan *Stonoi* (*Στόνοι / İç Çekmeler*) adındaki şiir antolojisiyle ilk defa adını duyurdu. Bunu 1867'de *Khelidones* (*Χελιδόνες / Kırlangıçlar)* şiir antolojisi ve 1869'da *Orfeus ve Pygmalion* (*Ορφεύς και Πυγμαλίων*) başlıklı şiirleri takip etti. 1868 senesinde *Syzygou Eklogi* (*Συζύγου Εκλογή / Eş Seçimi*) adında bir tiyatro eseri de yazdı. Bu eser Yunan sahnesinde büyük bir başarı kazandı ve aynı zamanda da Fransızcaya ve İtalyancaya tercüme edildi. 1873 yılında 30 yaşlarında iken beyin kanamasından vefat etti. 1895 senesinde çeşitli eserleri *Anekdota* (*Ανέκδοτα / Yayınlanmamış*) başlığı altında yayımlandı. İnsan varlığının esrarı, çağdaş dönemin çıkmazları, kadın, aşk, pesimizm umutsuzluk duygusu ve toplumsal adaletsizlik Paparrigopoulos'un şiir sanatının başlıca konularını teşkil etmektedir. Münhasıran Katharevousa'da yazılmış olan eserinde, karamsarlığa kadar uzanan yoğun melankolik bir ruh haline eşlik eden lirik vurgu çok belirgindir[604].

Kharalampos Anninos, 1915-1916 kış döneminde, Parnassos Edebiyat Derneği'nde Dimitrios Paparrigopoulos ve Spyridon Vasileiadis için yaptığı konuşmasında, şairin kişiliği hakkında açıklayıcı bir tanım yapmaktadır: "*Kolayca yeni tanışmalar yapmamakta idi. Karakteri, içine dönük ve hiçbir zaman taşkın değildi. Karakteri ruh halinin sık sık değiştiği durumlar ve acayip psikolojik değişkenlikler göstermekte idi. Şair asabi bir mizaca sahipti. Yaşamının durumları ve özel sıkıntıları, ruhsal durumunu daha çok kötüleştirmekte ve onu melankoliye ve umutsuzluğa doğru daha fazla götürmekteydi*"[605].

---

[603] Dimitrios Paparrigopoulos, "İ Peri Poinis Theoria tou Platonos", *Pandora*, Tomos 15, Teukhos 381-382, Athina 1866, ss. 2-22.
[604] Aleksandros Argyriou, "Eisagogi sto Ergo tou Dimitriou Paparrigopoulou", *Poiiseis*, Epimeleia Aleksandros Argyriou, Ekdoseis Ermis, Athina 2000, ss. 13-18.
[605] Kharalampos Anninos, *a.g.m.*, ss. 14-15.

Dimitrios Paparrigopoulos'un kuzeni olan Konstantinos Dragoumis, 1911 yılında yayımladığı bir metinde şairin kırılgan kişiliğinin bir de kendi tanımını yapmaktadır. Dragoumis'e göre Dimitrios hassas ve asil duygulu bir insandı. Eğitim olarak fevkalade bir şekilde eğitilmesine rağmen, kendini beğenmiş değildi. Kibirli ve bir kaşık suda boğulan insanlardan nefret ederdi. Gençlerin eğitimi için ihtimam göstermekte ve Yunanistan'ın kültürü işlerse devlet olarak başarılı olacağına inanıyordu. Yunan sosyal hayatında eğitime ilginin yokluğu melankolisinin esas kaynağı idi ve onu şiirlerinde açıkladığı gibi pesimist düşüncelere doğru götürüyordu[606].

Dimaras'a göre, Paparrigopoulos'un kişiliği takdire şayandı ve eseri ise özellikle dikkate değerdi: "*Paparrigopoulos, yükselen bir yıldızdı. Sosyal durumu, amaçlarının ciddiliği ve bunların gerçekleştirilmesine yönelik ısrarıyla aydın kişilerin vicdanlarına hâkim olmuştu. Çok yönlü, birçok ilgi alanlarına sahip lirik üretiminin, tiyatro eserlerinin, felsefi, sosyal ve tarihî incelemelerinin yanı başında gencecik yaşta vefatı dolayısıyla bunları geride bırakmıştır. Şayet yaşasa idi, kuvvetli kişiliği ve toplum nezdinde kabul görmüş olması kültürümüzün şansı uzun bir süre için nizama konulacaktı*"[607].

Paparrigopoulos'un bilgisi, yalnızca hukuk biliminin çerçevesinde sınırlı değildi; edebiyat ve özellikle literatür alanlarına kadar uzanıyordu. Fransız dilini fevkalade bir şekilde bilmesi, Fransız romantizminin en büyük edebiyatçılarının metinlerini aslından okuması, karmakarışık iç dünyası dikkati çeken Avrupa eserleriyle ufkunu genişletmesine de izin vermiştir. Paparrigopoulos'un belirgin pesimist şiir sanatı, bir yandan karmakarışık olan iç dünyasına diğer taraftan ise, Avrupa romantizminden kabul ettiği zengin tesirlerle bağlanabilir. Anninos, Parnassos Edebiyat Derneği'nde yapmış olduğu bir konuşmasında, Paparrigopoulos'un şiir sanatına dağılmış bulunan pesimizmin sonuncusunun edebiyat eserlerinde aranması gerektiğini belirtmektedir. Anninos, Paparrigopoulos'un sevdiği bir dizi yazarı sıralamaktadır, bunlar hayatı belirgin bir pesimist bakış açısıyla göstermeleriyle tanınmaktaydılar. Bu sevgili yazarların çerçeveleri dahilinde İtalya'daki büyük

[606] Konstantinos Dragoumis, "Viografia kai Anekdota Poiimata tou Dimitriou K. Paparrigopoulou", *Athinai*, Miniaion Parartima, Tomos 4, Teukhos 11, Athina 1911, s. 3618.
[607] Konstantinos Th. Dimaras, *Poiitai tou 19 Aiona*, s. 18.

romantik şair Giacomo Leopardi'yi de ilk sıraya koymuştur[608]: "*Klasik Yunan yazarı Platon ve Titus Lucretius Carus, Lucius Annaeus Seneca, Cornelius Takitus gibi Romalı şairlere de tapıyordu. Hayatının sonlarında Spinoza, ve aynı zamanda Schopenhauer'i incelediği arkadaşları tarafından biliniyordu. Tercih ettiklerinin arasında, Byron, Shakespeare, Goethe, Hein, Young, Musset'i ve onun eseri olan 'La Confession d'un enfant de siècle'i, muhtemelen Baudelaire'i fakat en başta Leopardi olmak üzere en çok sevdiği yazarlar bulunuyordu*"[609]. Şairin çağdaş okuyucuları, incelemek için seçtiği yazarların onun ölçüsüz pesimizmini desteklediği[610] görüşünde olacaklardır. Ancak onun bu pesimizminde: "*Dönemin çağdaş bir çok yazarında olduğu gibi değil tuhaf, kendine özgü bir hali vardır ve sahte değildir. Kendi pesimizmi, gerçektir ve şairin zaten sarsılmış olan psikolojisinin duygu ve düşüncesinden türemiştir*"[611].

Giannis Khatzinis, gayet yerinde olarak, Paparrigopoulos herhangi bir yerde ve herhangi bir asırda yaşasaydı yine pesimist olacaktı demektedir. Pesimist düşüncesi, özel pesimist doğasından ve bir o kadar da felsefe ve edebiyat incelemelerinden ileri gelmektedir[612].

Paparrigopoulos, zaten tüm şiir sanatının merkezi konusunu oluşturan, mezarın, mezarlığın, figanın, pesimizmin, melankolinin, ölüm fikrinin, romantik edebiyat motiflerini kullanmaktadır. Ölüm tüm şiirlerinin esas konusudur. İlhamının kaynağıdır. Bu bir çeşit sabit fikirdir[613]. Ölüm, onun için en büyük kurtuluştur[614]. Paparrigopoulos, şiirlerinin içinde umutsuz bir rutin, nefretin, kötülüğün melankolinin, ve tüm beklentilerin yalanlanmasının egemen olduğu kaotik ve konuksever olmayan bir dünyayı, sunmaktadır. Kaderin eziyet ettiği, onunla hiçbir

---

[608] Leopardi'nin şiir sanatı, Dimitrios Paparrigopoulos'un düşüncesine tesir eden, genel bir pesimizm ifade etmektedir. Mutsuzluk, kötülük ve çaresizlik insanların yol arkadaşlarıdır. Hayatın somut bir amacı yoktur. Tanrının kendisinde bile inayetini ve desteğini kaybetmiş bir varlığın esas karakterleri, acı gözyaşları ve meşakkattir. Kötülük hayatı düzenlemekte ve bunun için de hayattan ne çabuk olursa olsun kurtulmamız lazımdır: G. Leopardi, *Dizionario delle Idee*, s. 89.

[609] Kharalampos Anninos, *a.g.m.*, s. 313.

[610] Dimitrios Paparrigopoulos, *Poiimata, Poiiseis, alla Poiimata kai to Anekdoto Autografo tou E.L.İ.A.*, Filologiki Epimeleia Elena Koutrianou, Neoelliniki Vivliothiki, İdryma Kosta kai Elenis Ourani, Athina 2006, s. 29.

[611] Kharalampos Anninos, *a.g.m.*, s. 317.

[612] Giannis Khatzinis, "Dimitrios Paparrigopoulos. (Apelpisia khoris Dieksodo)", *Nea Estia*, Teukhos 1115, Tomos 94, Khristougenna 1973, Athina, s. 152.

[613] Aleksandra Rasidaki, *a.g.e.*, s. 77.

[614] Dimitrios Paparrigopoulos, *a.g.e.*, s. 58.

zaman gerçekleşmeyecek sakinlik ve saadet vaatleri ile alay ettiği zamandan itibaren, insana acımasız bir şekilde davranmaktadır. Şair iç dünyasının derin ihtiyaçlarının, dış dünyanın katı gerçeği ile uyum sağlamasında başarılı olamamıştır. Hayatı için en ufak bir değeri olmayan sevginin düşüncesi dahil hiçbir şey ruhunun kaygısını yumuşatamazdı. Paparrigopoulos, gururlu bir yalnızlık içerisinde yaşamıştı[615]. Eserinin içeriği açık bir lirizm ile biçimlendirilmiştir. Şair, esas ilham kaynağı olarak insanın ruhunu almıştır. Şiir Katharevousa dilinin, şiir sanatını ve edebiyatın derin anlamlarını ifade etmek için eksik ve yetersiz olduğunu kabul etmekte ancak, o zamandaki aydınlar Katharevousa'yı yüksek düşüncenin resmi dili olarak tesis ettikleri için, onu kullanmaya mecbur olmuştur[616].

Palamas, *Enas Leopardikos Poiitis* (*Ένας Λεοπαρδικός Ποιητής / Leopardi etkisinde bir Şair*) adlı makalesinde, unutulan Birinci Atina Ekolü içinde Paparrigopoulos'u ayırmakta ve ona hayran olduğunu ve değerini tanıdığını, yazmaktadır: "*Zamana hala direnen tek bir isim söyleyebilirim. O da, Dimitrios Paparrigopoulos'tur. Filozof şair, dünyanın acılarını sırtına yüklemekte ve şiir sanatı ise, kaderin darbelerine karşı insanın tümünden acizliğini ifade etmektedir*"[617].

Palamas, aynı çalışmasında, Paparrigopoulos'un şiir sanatındaki tesirleri konusuna ayrıca değinmektedir. Palamas, özellikle İtalyan romantik şair Giacomo Leopardi'yi vurgulayarak, aşağıda, Yunan şairinin düşüncesinde önemli etkileri bulunan bir dizi Avrupalı romantik şairi sıralamaktadır: "*Şair Paparrigopoulos, dolaylı olarak ve derinden İtalyan romantik şair Giacomo Leopardi'den etkilenmektedir. Şiir sanatı bize, Leopardi'nin, Lenaou'nun, Akkerman'in ve Vigny'nin ümitsiz heyecan çığlıklarını hatırlatmaktadır*"[618].

Diğer taraftan, Khatzinis'e göre, Paparrigopoulos'un karamsarlığı, Fransız romantizmi ile meşguliyetinden kaynaklanmaktadır: "*Paparrigopoulos şayet,*

---

[615] Dimitrios Paradoulakis, *Dimitrios Paparrigopoulos. Proanaggelontas to Kinima tou Ellinikou Neoromantismou*, Rethymno 2014, s. 9.
[616] Nestor Mpouras, "İ Glossa ton Poiiton tis Athinaikis Skholis", *Platon*, Arithmos 33-34, Tomos 16, Athina 1965, s. 128.
[617] Kostis Palamas, "Enas Leopardikos Poiitis", *Arthra kai Khronografimata*, Tomos 1, Ekdoseis İdryma Kosti Palama, Athina 1990, s. 270.
[618] Kostis Palamas, *a.g.m.*, s. 271.

romantizmin Yunanistan'da başlı başına temsilcisi olarak kabul edilirse, o takdirde, Fransız romantizminden karamsarlığa tapınmayı muhafaza ettiği söylenebilir"[619].

Zoras, şairin pesimist yazı tarzının, kendisinin sistematik olarak incelediği, gerek antik Yunan ve Latin gerekse çağının romantik şairlerinden etkilendiği gözleminde bulunmaktadır: "*Genç yaştan beri, ve özellikle de klasik Yunan yazarlarından Platon'un, ve klasik Yunan trajedi yazarlarının, Latinler'den Loucretius Seneca ve Takito'nun, yenilerden Spinoza, Schopenhauer, Byron, Shakespeare, Goethe, Haine, Young, Musset gibi Avrupa'nın en önemli romantik şairlerinin ahlak ve felsefe konulu eserleriyle meşgul olmuştur*"[620]. Paparrigopoulos'un şiirlerini İtalyanca'ya tercüme eden Camillo Cessi, şaire armağan ettiği ön sözünde, o da sırasıyla, eserinin içinde görülen bu ölçüsüz karamsarlık arzusunu araştırmaya çalışmıştır. Cessi için, bu karamsarlık, önemli Fransız, İngiliz ve İtalyan romantik yazarlara olan hayranlığa ve taklit edilmeye bağlıdır. Cessi, burada somut edebiyatçılara atıfta bulunmakta, ancak İtalyan yazar, Paparrigopoulos'un karamsar şiir sanatını ilgilendiren kısımda, Leopardi'nin belirgin etkisini fark etmektedir: "*Paparrigopoulos, yalnızca özellikle hayran olduğu, Byron'dan etkilenmemiş aynı zamanda Lamartine'den ve De Musset'den de etkilenmiştir. Ancak hepsinden daha fazla ruhuna tesir eden yazar Leopardi'dir. Burada, Dante'nin, Tasso'nun, Schiller'in ve Goethe'nin en büyük okuyucusu ve araştırmacısı olduğu da not edilmelidir*"[621].

Paparrigopoulos, dönemindeki diğer romantik şairlerden farklıdır çünkü şiir sanatı içerisinden ifade ettiği her şey gerçekti ve bunlar yüreği ile ruhundan kaynaklanmakta idi. Dizelerinin içinde, yalan veya aşırı bir şey bulunmamamaktadır. Ne yazdı ise, duygularından gelmektedir. Şiir sanatının kuvveti, ona eziyet veren özel problemlerine ve duygularının gerçek ifadesine bağlıdır[622]. 1915 yılında Paparrigopoulos'un *Apanta* (*Άπαντα* / *Bütün Eserleri*) adlı külliyatının editörü, İoannis Zervos, bu görüşü desteklemektedir: "*Birinci Atina Ekolü'nün lideri olarak onu kutsallaştıran ve Paparrigopoulos'un şiir sanatının çağdaş Yunan edebiyatı için*

[619] Giannis Khatzinis, *a.g.m.*, ss. 151-152.
[620] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 188.
[621] Demetrios Paparrigopulos, *Opere Scelte*, tradotte ed annotate da Camillo Cessi, Ed. Laterza & Figli, Bari 1912, s. 9.
[622] Georgios Savvidis, "Ellinikos Romantismos, 1830-1880: Skhediasma gia ena Khronologio", *Nea Estia*, Tomos 10, Teukhos 1307, Athina 1981, ss. 279-329.

önemli kabul edilmesi bu özelliklerden dolayıdır. Vatansever konulardan uzaklaşma ve şairin felsefi, varoluşçu ve lirik konularla olan belirgin meşguliyeti"[623].

Paparrigopoulos'un şiir sanatının eleştirmenleri iki gruba ayrılmışlardır. Duygularının gerçekliğini ve içtenliğini övenler ile şairi zor anlaşılır ve sanatı olmayan biri olarak kabul edenler. Diğer eleştirmenler Paparrigopoulos'un dilini soğuk ve görkemli, bazıları ise basit ve anlaşılır kabul etmektedirler[624]. Vasileiadis'in, 1867 yılının Ağustos ayında, *Poiiseis* (*Ποιήσεις* / *Şiirler*) cildi için, yayımladığı kitap eleştirisi dikkat çekicidir. Şair Vasileiadis, Birinci Atina Ekolü'nün en büyük temsilcilerinden biridir ve Paparrigopoulos'un şiirlerinin ilham olmadıklarını ve daha çok şairin edebiyat eğitiminden kaynaklanan felsefe çalışmalarından kaynaklandıklarını değerlendirmektedir. Vasileiadis, Paparrigopoulos'un Avrupa romantizminden aldığı tesirlerin önemine işaret etmekte ve melankolik duygularının, karamsarlığın ve hayal kırıklığının, şiirlerinin içinde ifade edildikleri gibi, tümden gerçek ve hakiki olduklarını belirtmektedir[625].

Şiir sanatının amacı ve şairin toplum içindeki rölü konusunda Paparrigopoulos'un görüşleri, *O Seis oi Onomazontes Ypokrisin ton Ponon* (*Ω Σεις οι Ονομάζοντες Υπόκρισιν τον Πόνον* / *Acıyı İki Yüzlülük Olarak Adlandıran Sizler)* adlı tarihsiz şiiri ile açıklık kazanmaktadır. Bu şiir aynı zamanda Birinci Atina Ekolü'nün eleştirmenlerine de bir cevap oluşturmaktadır. Paparrigopoulos'a göre, şiir sanatı, yalnızca hayatın sevincini değil acıyı, katı gerçeği ve insanın mutsuzluğunu ortaya çıkarma amacındadır.[626]

Εσείς που ονομάζετε υποκρισία το κλάμα
εσείς που ονομάζετε ψεύτικα τα δάκρυα και τους αναστεναγμούς,
δεν έχετε λοιπόν καρδιά στο στήθος σας;
Εσείς ποτέ δεν κλάψατε;
Εσείς δεν ανησυχείτε για το άγνωστο πεπρωμένο που μας περικυκλώνει;

---

[623] İoannis Zervos, "Dimitrios Paparrigopoulos, Viografikon Simeioma", *Apanta*, Meta Prologou ypo İ. Zervou, Ekdotikos Oikos Georgiou Feksi, En Athinais 1915, s. 8.
[624] İoannis Zervos, *a.g.e.*, s. 78.
[625] Spyridon Vasileiadis, "Poiiseis, ypo D. Paparrigopoulou, Athinai 1867", *Ethniki Vivliothiki*, Etos 2, Fylladion 69, 1 Augoustou 1867, Athina, ss. 328-331.
[626] Dimitrios Paparrigopoulos, *Poiimata, Poiiseis, alla Poiimata kai to Anekdoto Autografo tou E.L.İ.A.*, s. 72.

Και αν είστε αληθινά ευτυχισμένοι δεν υπάρχουν στιγμές που νιώθετε μελαγχολία;
Αν λοιπόν εσείς είστε τόσο ευτυχισμένοι μέσα σε όλη αυτή την δυστυχία που μας περιβάλλει
Διδάξτε μας πώς να γίνουμε και εμείς ευτυχισμένοι![627]

Sizler ki ağlamayı ikiyüzlülük olarak adlandırıyorsunuz
sizler ki gözyaşlarını ve iç çekmelerini yalancı olarak adlandırıyorsunuz
Şu halde.
Göğsünüzde yürek yok mu?
Sizler hiç ağlamadınız mı?
Sizler hepimizi çevreleyen meçhul alın yazısından endişe etmiyor musunuz?
Gerçekten de mutlu olduğunuz halde, melankoli (hüzün) duyduğunuz anlar yok mu?
Bizi saran tüm bu mutsuzluğun içinde sizler o kadar çok mutlu iseniz.
Bizim de mutlu olmamız için bizi eğitin!

1954 yılında, Dimitrios Paparrigopoulos ve Spyridon Vasileiadis'in şiir sanatlarına armağan edilen bir cilt yayımlandı. Yukarıda konu edilen cildin editörü İoannis Khatzinis, Paparrigopoulos'un şiir sanatının odak noktasının, gerçeğin desteklenmesi olduğunu savunmaktadır: "*Paparrigopoulos, şiir eseriyle, hayatın acı gerçeklerini bugünkü okuru bile duygulandıran bir yol ile ifade etmektedir*"[628]. Konstantinos Trypanis şunları kaydetmektedir: "*Paparrigopoulos'un dili, aydın ve retorikti. Ancak umutsuzluğu tümüyle gerçek ve hakiki olup duyguları harekete geçirme gücüne sahiptir*"[629].

Paparrigopoulos'un pesimizmi ve insanın varlığı konusu etrafındaki felsefî düşünceleri, çağdaş Yunan edebiyatının gelecek nesillerini de etkilemiştir. Paparrigopoulos'un şiir sanatı bir dereceye kadar Kavafis'in de şiirsel biçimlenmesine neden olmuştur. Kavafis'in 1886 yılında yayınladığı ve Katharevousa'da yazılmış ilk şiirlerinde, ilham noktasında tümüyle romantik Paparrigopoulos'tan etkilendiği görülmektedir. Paparrigopoulos'un tüm eseri *Autokheir* (*Αυτόχειρ* / *İntihar eden*) hikâyesinin ilhamında Mikhail Mitsakis'i de derinden etkilemiştir. Aynı şekilde

---

[627] Kostis Palamas, *a.g.m.*, s. 279.
[628] Giannis Khatzinis, "Eisagogi", *Dimitrios Paparrigopoulos - Spyridon Vasileiadis*, Epimeleia: Giannis Khatzinis, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis E. M. Zakharopoulou E.P.E., Athina 1954, ss. 7-8.
[629] Konstantinos Trypanis, "Elliniki Poiisi: Apo ton Omiro os ton Seferi", *Estia*, Athina 1986, s. 341.

etkiler Dimosthenis Voutiras, Napoleon Lapathiotis, Romos Filiras, Kariotakis, Mitsos Papanikolaou, Maria Polidouri ve günümüze kadar bile, daha birçok şairin eserlerinde görülmektedir[630].

3.9. SPYRİDON VASİLEİADİS (1845-1874)

Spyridon Vasileiadis 1845 yılının Aralık ayında Patra'da doğdu. Zengin bir ailenin ferdi idi. Ancak aile, şair henüz genç yaşta iken iflas etmişti. Patra, Yedi Adalar ile Atina arasında, Avrupa ve Yunan romantizmi arasında, kendisine özel bir kültür şekillendirmekte idi. Şair, böyle bir ortamda kişiliğinin biçimlendirilmesi için belirleyici olan, hayatının ilk yıllarını yaşamıştır[631]. Vasileiadis, 1862-1863 yılları arasında Atina'ya gelmiş ve Atina Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydolmuştur. 1868 yılında orada okutman olarak atanmıştır. Dolayısıyla Atina'ya taşınmış ve avukatlık mesleğini ifa etmeye başlamıştır[632]. Vasileiadis'in hayatı tıpkı arkadaşı Paparrigopoulos gibi aynı idi. Avukatlık ve şiir sanatı arasında bölünüyordu. Avukatlık mesleği kesinlikle hayatının en büyük aşkını teşkil eden şiir sanatından onu uzaklaştıramazdı. Cenaze töreninin ertesi gününde *Efimeris* (*Εφημερίς* / *Gazete*) adındaki gazetede, yayımlanan cenaze töreni konuşmasında gazetenin editörü, Vasileiadis'in bu ikili meşguliyeti için şu gözlemi yapmaktadır: "*Vasileiadis'in günleri geçim problemlerine ayrılmıştı çünkü literatür ve şiir sanatı özel ihtiyaçlarını sağlamak için ona para temin edemezdi*"[633].

1850-1870 yılları arasına konumlandırılan Birinci Atina Ekolü'nün zirve süresi, Vasileiadis'in edebiyat faaliyetine katıldığı zaman çerçevesidir. Edebiyat eserindeki etkiler ve örnekler esas olarak Avrupa romantizmi alanından gelmektedir[634].

Edebiyat alanına, ilk defa 1865 yılında *Eikones* (*Εικόνες* / *Resimler*) adlı şiir antolojisi ile, Atina Üniversitesi'nin düzenlediği ve ödül aldığı Voutsinaios

---

630 Dimitrios Paparrigopoulos, *a.g.e.*, s. 105-196.
631 Nikos Mpakounakis, *Patra, Mia Elliniki Proteuousa ston 19° Aiona, 1828-1860*, Ekdoseis Kastanioti, Athina 1988, s. 65.
632 Maria Dimaki-Zora, *S. N. Vasileiadis, İ Zoi kai to Ergo tou*, İdryma Kostas kai Eleni Ourani, Athina 2002, s. 132.
633 *Efimeris*, Etos 1, Arithmos 349, 14 Septemvrios 1874, s. 4.
634 Maria Dimaki-Zora, *a.g.e.*, s. 16.

yarışmasında adını duyurdu. Adı geçen antoloji o dönemdeki üniversite jüri heyetinin üyesi olan, Aleksandros Rizos Ragkavis tarafından büyük bir heyecanla karşılandı. Bir yıl sonra 1866 tarihinde, *Eikones kai Kymata* (*Εικόνες και Κύματα* / *Resimler ve Dalgalar*) genel başlığı altında isimsiz olarak ikinci bir şiir antolojisi yayımlandı[635]. *Eikones* (*Εικόνες* / *Resimler*) adlı şiir antolojisindeki şiirleri doğrudan doğruya şairin ruhundan kaynaklanmaktadır ve belirgin duygularla ve aşırı pesimist düşünceler içermektedir. Şair antolojinin başında, önce Euripides'in Ekavi trajesinden alınmış iki dize koymaktadır: *Άπιστ', άπιστα, καινά δέρκομαι / έτερα δ' αφ' ετέρων κακά κακών κυρεί* (689-690): *İnanılmaz. Tuhaf saydığım her şeyi aklım almamaktadır. Felaketleri felaketler takip etmektedir*[636]. Bu sözler, Ekavi'nin Euripides'in aynı adlı trajedisinde, onca felaketlerin içinde bir de oğlu Polidoros'un ölümü haberini aldığında okuduğu dizelerle ilgilidir. Yukarıdaki dizelerin içeriği, adı geçen antolojinin tüm şiirlerinde olacaktır[637].

Kymata (*Κύματα* / *Dalgalar*) isimli şiir antolojisi 1866 yılında, isimsiz olarak yayımlandı. Yukarıda bahis konusu olan şiir antolojisi 15 şiirden ibarettir. Vasileiadis, şiir antolojisinin esas kısmına girmeden, Fransız şair Béranger'in aşağıdaki tanınmış dizelerini ön sözünde yazmaktadır: *Reviens, ma voix, faible, mas consolante: / il est encore des martyrs à chanter*[638]. Bu antolojinin şiirlerinin, esas amacı, hayatın zorluklarından eziyet çeken insanı avutmak ve rahatlanmasına katkıda bulunmaktır.

Epea Pteronta (*Έπεα Πτερόεντα* / *Uçan Sözler*) isimli şiir antolojisi, 1873 yılındaki Voutsinaios şiir yarışmasına sunulan ve jüri heyetinden övgü alan Vasileiadis'in son şiir antolojisidir çünkü bir yıl sonra 1874'te vefat etmiştir. Yukarıda bahsedilen antolojide, yazar klasisizme yönelmektedir. Avrupa romantizm akımının sonuçları olan belirgin ve gürültücü duygular artık bulunmamaktadır. *Pantiai Poiiseis* (*Παντοίαι Ποιήσεις* / *Bütün Şiirleri*) adlı şiir antolojisi önceden yayımlanmış şiir antolojilerinde Vasileiadis tarafından alınmayan şiirlerden ibarettir.

---

635 Spyridon Vasileiadis, *Eikones kai Kymata*, Poiiseis ypo Vasileiadis, Spyridonos, Athina Typois P. V. Moraitini, En Odo Ag, Markou kai Miltiadou, Athina 1866.
636 Euripidis, *Ekavi*, Metafrasi Nikos Khourmouziadis, Ekdoseis Politeia, Athina 2011. s. 86.
637 Maria Dimaki-Zora, *a.g.e.*, s. 181.
638 Maria Dimaki-Zora, *a.g.e.*, s. 182.

Bu şiirler, ölümünden sonra *Apanta* (*Άπαντα* / *Bütün Eserleri*) adlı şiir antolojisinin editörü olan, kardeşi Vasileios Vasileiadis tarafından derlenmiştir[639].

Vasileiadis'in Katharevousa'da yazmış olması sıradan bir okuyucu tarafından anlaşılması açısından menfi bir etkendi. *Orion* (*Ωρίων*) takma adını kullanmıştır[640]. Vasileiadis, Atina'da edebiyat için aynı sevgiyi ve aynı tutkuyu paylaşan insanlara arkadaşça bağlanmıştı. Özel bir arkadaşlık ünlü tarihçi Konstantinos Paparrigopoulos'un oğlu olan Dimitrios Paparrigopoulos ile arasında gelişmişti. Vasileiadis, Dimitrios Paparrigopoulos ile o kadar yakın dosttu ki dönemindekileri onları çağdaş Yunan edebiyatının *Dioskour'ları* (*Διόσκουροι*)[641] olarak adlandırmışlardı. Bu iki şair arkadaş, insan varoluşunun absürtlüğünü şiirlerinde ustaca tanımladılar. Şairlere göre insanlar mitoloji kahramanı Sisyphos[642] gibi ebedi bir işkenceye mahkumdur ve kaderin teveccühü tarafından tamamen terk edilmiş durumdadırlar.[643].

Dimitrios Paparrigopoulos, Vasileiadis'in vefatından takriben bir yıl önce, 1873 yılında vefat etmişti. Sevgili arkadaşı Spyridon, acılı ve hazin olan cenaze töreni konuşmasını üstlenmişti. Bu konuşmasında, bu kayıp için yalnızca onu sevenler için

---

639 Theodoros Vellianitis, "Vasileiadis Spyridon", *Megali Elliniki Egkyklopaideia*, Tomos 6, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1932, s. 125.

640 Karolos Mitsakis, Eudokia Paradeisi, *Leksiko tis Neoellinikis Logotekhnias. Prosopa. Erga. Reumata. Oroi*, Ekdoseis Patakis, Athina 2007, s. 258.

641 **Dioskouroi, (Διόσκουροι)** – (Zeus+Kouroi) **Kastor ve Polidefkis** Zeus ve Lida'nın çocukları ve güzel Helena'nın kardeşleri idiler. Işık tanrıları idiler ve Yunanlılar için dürüstlüğü, mertliği, yürekliliği, erdemi ve eğitimi, temsil ediyorlardı. Gemilerin ve denizcilerin koruyucularıydılar. Yunanlılar bunlara tapıyorlar ve onları Tanrı olarak kabul ediyorlardı. Zor saatleri için sık sık onların yardımlarını diliyorlardı. O dönemde karakterize edildikleri gibi, ölümlülerin koruyucuları ve kuracılarıydılar. İkisi birbirlerine karşı büyük bir sevgi besliyordu. Kastor, bir çatışmada hayatını kaybetti ve o zaman Zeus Polidefkis'e ölümsüzlüğü sunmuştu. Böylece de o kabul ettikten sonra, Zeus'tan bu ölümsüzlüğü kardeşi ile paylaşmasını istemiştir. Zeus bunu kabul etti ancak, birisini bir gün Karanlık Dünyada, Hades'te, diğerinin ise Olimpos'ta bulunmasını ve bunun tersi olmasını tayin etti: Walter Burkert, *Greek Religion*, Harvard University Press, Cambridge 1985, ss. 212-213.

642 *Σισύφειον έργον*: [*Sisyfeion Ergon*] Sisyphos görevi (mec.) boşuna zahmet, boşuna etmek, faydasız çaba, sonu olmayan bir iş, sonuç getirmeyen zahmetli ve zorlu çaba: Sisyphos antik Korent'in kralı idi. Krallığı süresince yaptıklarından dolayı tanrılar tarafından Ades'te yüksek bir dağın zirvesinde doğru bir kayayı sonsuza kadar yuvarlama cezasına çarptırılmıştı. Sisyphos zirveye vardığına, kaya tekrar aşağı yuvarlanıyordu: İbrahim Kelağa Ahmet, *Yunanca-Türkçe Arkaik Sözler ve Eylemsiler Sözlüğü*, s. 416.

643 Anna Tampaki, *İ Neoelliniki Dramatourgia kai oi Dytikes Epidraseis (18os - 19os Aionas)*, Ekdoseis Afoi Tolidi, Athina 1993, s. 211.

değil, daha çok Yunanistan'ın tüm aydın dünyasını zarara sokacak olan acısını ifade etmiştir[644].

Vasileiadis'in şiir sanatı, Akhilleas Paraskhos'un eserinden etkiler göstermekte ancak belirgin bir karamsarlık ve biraz da hiciv yönelimi içermektedir. Şiir sanatı felsefîdir çünkü insanın varlığı ve insanın katı ve haksız kaderine karşı her gün verdiği mücadele ile meşgul olmaktadır. Daha fazla hak ve daha çok insanlık sevgi ile dolu bir dünya için ümitlerin her gün yalanlanması, tüm şiirlerinde ifade edilmektedir. Kötülüğün, iyiliğin aksine egemen olması ve sevginin yerine nefretin hâkim olması Vasileiadis'in şiirlerini melankolik ve karamsar yapmaktadır. Şiirlerin tüm kahramanları saf, günahsız genç insanlardır. Ancak kader tarafından yıkılır, ağır bir şekilde hastalanır ve en sonunda vefat ederler. Tüm şiirlerinin konusu açık bir şekilde romantiktir[645]. Paparrigopoulos ile birlikte, özellikle çağdaş Yunan romantizminin temsilcileridirler. Şiirlerinin içinden romantizm fışkırmaktadır. Şiir sanatının en önemli konuları, gözyaşları, mezarlar ve ölümdür[646]. Vasileiadis'in, şiir sanatı, neşenin geçiciliği, sefaletin ve kederin gücü için, üzüntü ve çaresizlik ifade etmektedir[647].

Vasileiadis'in şiirlerinde, hayata ve insanlara olan sevgisi, döneminde hâkim olan zor sosyal şartlara yönelik sürekli ilgi ve alakası rahatlıkla görülmektedir. İnsanların etrafında mesut olmalarını istemekte ancak bunun mümkün olamayacağını tespit edince, öfkelenmekte ve tedirgin olmaktadır. Vasileiadis, şiirlerinin içinden, hayatın devasa bir tuzak olduğu, tek ve yegâne mağdurunun da insan olduğu konusunda okuyucularını haberdar etmek için çaba göstermeye çalışmaktadır[648].

Vasileiadis'in Atina'daki yoksul çocuklara karşı gösterdiği ilgiyi özellikle vurgulamak gerekir. Bu kapsamda bulunan çocuklar için bir özel okul açılması ile ilgili teklifi bu ilginin ifadesidir[649]. Nihayet yoksul çocuklar okulu Parnassos Edebiyat

---

644 Spyridon Vasileiadis, "Logos en to Koimitirio Athinon pro tou Nekrou D. K. Paparrigopoulou", *Parthenon*, Etos 2, Tomos 2, Fyllo 11, Arithmos 23, 1873, ss. 1270-1273.
645 Solon Makris, "Spyros Vasileiadis", *Nea Estia*, Tomos 96, Teukhos 1137, Athina 1974, s. 88.
646 İoannis Panagiotopoulos, "Spyros Vasileiadis Anadromi", *Nea Estia*, Tomos 96, Teukhos 1137, Athina 1974, ss. 1693-1699.
647 Dimitrios Kostelenos, *Viografiki Egkyklopaideia Ellinon Logotekhnon*, Ekdoseis K. Pagoulatou, Athina 1976, s. 112.
648 Maria Dimaki-Zora, *a.g.e.*, s. 48.
649 Aristotelis Kourtidis, *a.g.m.*, s. 21.

Derneği'nin yardımlarıyla 2 Haziran 1872'de açılmıştır. Bu olay Vasileiadis'in şiirlerinde ifade ettiği düşüncelerin, günlük hayatta karşılık bulduklarını ispat etmektedir. Yayımladığı *Eikones kai Kymata* (*Εικόνες και Κύματα* / *Resimler ve Dalgalar*) başlıklı ilk antolojisindeki şiirler, daha ilk günden sosyal haksızlığa uğrayanlardan söz etmekte ve toplumun hassasiyetinin gelişmesi amaçlanmaktadır[650].

Yaratıcılığının olgun döneminde, romantizme eleştirel olarak yaklaşmış ve halk lirizminin gerçek ifadesi olan halk türküsü ile belirgin bir şekilde alâkadar olmaya başlamıştır. Vasileiadis, şiir ile olan meşguliyetine paralel olarak, öyküler, tiyatro oyunları, tercümeler ve eleştiri çalışmaları da yazmıştı. Somut olarak yedi öykü, üç deneme, yedi konuşma, on iki eleştiri çalışması ve aralarından en tanınmış tiyatro eserlerinden Fransızca, İtalyanca ve Macarcaya tercüme edilen *Golfo* (*Γκόλφω*) *ve Galateia* (*Γαλάτεια*) gibi onbir tiyatro eseri bırakmıştır. Tiyatro alanında, millî bir tiyatro kurulmasının gerekliliğini ortaya atmıştır. Eserleri ciltler halinde ve *Attikai Nyktai* (*Αττικαί Νύκται* / *Attika Geceleri*) başlığı ile 1873 yılında yayımlanmaya başlamış ve yayınları ölümünden sonra da devam etmiştir[651].

Şair Spyridon Vasileiadis 30 Ağustos 1874 tarihinde Paris'te vefat etmiştir. Bu acı olay Atina'da bir hafta sonra öğrenilmiştir. Vasileiadis, şair, tiyatro yazarı ve aynı zamanda Yoksul Çocuklar Okulu'nun kurucusu olarak, 15 Eylül 1874 tarihinde *Stoa* (*Στοά* / *Geçit*) gazetesinde *Spyridon Vasileiadis* başlığı ile yayınlanan cenaze töreni konuşmasında: "*Müteveffa şair Spyridon Vasileiadis, Yunan ulusunun edebiyat ve literatür dünyasını, derin bir şekilde etkilemiştir. Tereddütsüz, Yunanistan'da çağdaş Yunan literatürünün temellerini atan Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcisi olmuştur*"[652].

Yazar Grigorios Ksenopoulos, 14 Aralık 1924 tarihinde, *Eleftheros Logos* (*Ελεύθερος Λόγος* / *Özgür Söz*) gazetesinde Vasileiadis'in literatür değeri için şunları yazmaktadır: "*Vasileiadis, Birinci Atina Ekolü'nün en fazla eğitilmiş şairlerinden biri*

---

[650] Maria Mantouvalou, "Spyridon Vasileiadis", *Keimena kai Meletai Neoellinikis Filologias*, Arithmos 100, Athinai 1975, ss. 20-21.
[651] Giannis, Sideris, "To Theatriko Ergo tou Spryridonos Vasileiadi", *Nea Estia*, Tomos 96, Teukhos 1137, Athina 1974, s. 123.
[652] *Stoa*, Etos A, Arithmos 220, 5 Septemvriou 1874, s. 2.

idi. Yazık ki o kadar genç vefat etti ve yine ne yazık ki Yunanistan için o kadar kötü olan bir dönemde doğdu"[653].

Vasileiadis'in şiirleri, gerek hayranı olduğu Antik Yunan yazarlardan gerekse Avrupa romantizminden etkilenmiştir. Bununla birlikte Fenerli şairlerden ve somut olarak Aleksandros Soutsos'tan etkilendiği de açıktır[654]. Bunların ispatı, Vasileiadis'in Parnassos Edebiyat Derneği'ne 1874 yılında Aleksandros Soutsos'un tüm eserlerinin toplanması ve yayınlanması hakkında sunduğu tekliftir[655].

Vasileiadis Fransız literatüründen önemli ölçüde etkilenmiştir. İlk sırayı, Vasileiadis'in özellikle hayran olduğu ve incelediği bir şair olan Lamartine, işgal etmektedir. Anninos eserindeki etkileri incelemeye çalışırken, bunların Fransız romantizminden olduğu kadar İngiliz romantizminden de kaynaklandığını gözlemlemektedir. Vasileiadis'in karamsarlığı, daha ziyade büyük bir dikkatle ve coşku ile kendisini verdiği Avrupalı romantik metinlerden meydana gelmektedir:

> "*Shakespeare'i iyi tanıyor ve bir çok kez onu taklit ediyordu. İngiliz romantik şair Byron'u tanıyor ve ona hayranlık duyuyordu. Daha da önemlisi Fransız romantik yazarları ve bunların içinde daha çok Lamartine'i ve Hugo'yu tanıyordu. Birincisinin Le Lac (Göl) ve Le Désespoir (Umutsuzluk) adlı tanınmış şiirlerinden ikisini tercüme etmişti. Hugo'nun çok ses getiren Les Misérables (Sefillller) adlı romanı, düşünce ve üslup açısından genel olarak da yazım tekniği açısından Vasileiadis'i derinden etkilemişti*"[656].

Kostis Palamas, Vasileiadis'i Lamartine'nin şiirsel romantik üslubundan etkilenen şairler arasında saymaktadır: "*Atina Ekolünün şairlerinden Lamartine'in şiir sanatından etkilenen kişi Vasileiadis'tir. Vasileiadis ilk şiir antolojisi olan Eikones ve Kymata* (*Εικόνες και Κύματα* / Resimler ve Dalgalar)*'da tercümelerini kendisinin yaptığı ve içlerinde Fransız şairin etkisinin açıkça görüldüğü Lamartine'in Le Lac ve*

[653] *Eleutheros Logos*, Etos B, Arithmos 537, 14 Dekemvriou 1924, s. 5.
[654] Giannis Lefas, *a.g.t.*, ss. 141-143.
[655] *Stoa*, Etos A, Arithmos 26, 16 Martiou 1874, s. 1.
[656] Kharalampos Anninos, *a.g.m.*, s. 325.

Le Dèsespoir şiirlerinden dizeler bulundurmaktadır"[657]. Vasileiadis'in şiir sanatında Lamartine'in ve Hugo'nun özel etkisi için Zoras şu gözlemleri yapmaktadır: "*Eski Yunan ve Latin literatürleriyle meşgul oldu ve Shakespeare, Byron ve Fransız romantikleri gibi Avrupalı yeni filologların baş yapıtlarını inceledi. Özel olarak da, Lamartine'in, Angelos Vlakhos'un Yunanca'ya tercüme ettiği Şairâne Düşünceler ve İsidoros Skilitsis tarafından tercüme edilmiş Hugo'nun Les Miserables* (*Sefiller*) *adlı eserinden etkilendi*"[658].

Vasileiadis'in tercüme çalışmaları da zengindir. Lamartine'den *Le Désespoir* (*Umutsuzluk*) şiirini ve Le Lac (*Göl*) şiirini tercüme etti. Yukarıdaki bu iki şiirin tercümeleri Vasileiadis tarafından tesadüfen yapılmamıştır. Bu somut seçimi, Lamartine'in onun şiir sanatına olan etkisini ispat etmektedir. Maria Dimaki, *Le Désespoir* (*Umutsuzluk*) şiirinin tercümesi hakkında şunları söylemektedir: "*Bununla birlikte, yazarın kabul ettiği tesirler dış ülkelerden ve bilhassa Fransız literatüründen gelmektedir. Bunların arasından ilk sırayı görüldüğü kadarıyla şairin hayran olduğu ve incelediği Lamartine (1790-1869) sahiplenmektedir*"[659]. Yine Dimaki, Lamartine'nin *Le Lac* (*Göl*) isimli şiirinin Vasileiadis tarafından tercümesi için şunlardan bahsetmektedir: "*Lamartine'in tanınmış şiiri Le Lac* (*Göl*)*'ün tercümesi Vasileiadis'in Fransız romantiklerinden ne kadar çok etkilendiğini bunları ne kadar çok incelediğini ve özellikle Lamartine'in eserine ne kadar çok hayran olduğunu, bir kez daha göstermekte*dir. *Bu somut şiir, özellikle Fransız ve daha da geniş olarak Avrupa romantizminin temsilciliğini oluşturan konular ve veriler içerdiği için, Atinalı romantikler tarafından sevilen şiirlerden biri olduğu da vurgulanması gerekmektedir*"[660].

Vasileiadis'in hayatı ve eseri, dinamik kişiliğini ortaya çıkarmaktadır. Avukat, şair, tiyatro yazarı olmanın yanında meslekî faaliyeti ve edebî eseriyle yetinmemiş döneminin sosyal etkinliklerine de fiilî olarak karışmıştır. Vasileiadis,

[657] Kotis Palamas, "O Lamartine eis tin Nean Ellinikin Poiisin", ss. 16-17.
[658] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 206.
[659] Maria Dimaki-Zora, *a.g.e.*, s. 315.
[660] Maria Dimaki-Zora, *a.g.e.*, s. 329.

insanın ruhunu ve varoluşun sırlarını incelemeye çaba gösteren özgün romantik bir şair idi[661].

Şiir sanatı ile ilgili olarak seçtiği dil münhasıran ve yalnızca Katharevousa idi. Bu seçim, bağımsızlığını kazanmış Yunanistan'ın medeni Avrupa uluslarının gelişimini takip edebilmesi için, eski dilin saygınlığına ihtiyacı olmasıyla açıklanmaktadır. Vasileadis'e göre, bugünkü Yunanistan, bu kadar güçlü bir dil mirasını devralma şansına sahip ise bundan istifade etmemesi doğru değildir. Bu sebepten dolayı, eserinde, ihtimamla ve tutarlılıkla işlediği Katharevousa'yı kullanmıştır. Ancak eserinin tümünde basit dil ile yazılmış şiirler de vardır ve bu olay bize, şairin bu çözümü bilmezlikten gelmediğini göstermektedir. *Eikones ve Kymata* (*Εικόνες και Κύματα* / *Resimler ve Dalgalar*) adındaki ilk şiir antolojisi içinde bulunan *Anonimon* (*Ανώνυμον* / *Anonim*) şiiri halk dilinde yazılmıştır. Bununla birlikte, *Pantoies Poiiseis* (*Παντοίες Ποιήσεις* / *Bütün Şiirleri*) adlı antolojisi içinde halk dilinde yazılmış *Aggeloudi* (*Αγγελούδι* / *Melekçik*) adında bir şiiri daha vardır. Bu yukarıdaki şiirler Vasileiadis'in halk dilini tanıdığını ve ona değer verdiğini ispat etmektedir. Birinci Atina Ekolü şairleri için Katharevousa'nın etkisinden kaçmak kolay değildi, diğer yandan ise, Dimotiki'nin (halk dilinin) kullanılmasını isteyen bir toplumu göz ardı edemezlerdi[662].

Genel çizgilerde, Vasileiadis özellikle romantizmin eserinin tümünde, yapmış olduğu etki için, Atina Üniversitesi tarafından organize edilen şiir yarışmalarının jüri üyeleri tarafından tenkit edilmiştir. Ancak bu tenkit, tanınmakla, hayaline ödül verilmekle ve eserinin değerini bilmekle, onun açısından elverişli olmuştur. Fransız akademisyen Emile Legrand (1841-1903), 1873 yılında Vasileiadis'in *Apanta* (*Άπαντα* / *Bütün Şiirleri*) antolojisinin birinci cildini yeni Yunan filolojisi profesörü Wilhelm Wagner'e (1843-1880) göndermiş ve şiirleri özellikle üstün bir zekânın ürünü olduğunu söylemiştir[663]. Aleksandros Ragkavis, 1887 yılında, Fransızca olarak yazmış olduğu *Çağdaş Yunan Edebiyatının Tarihi* (*Precis d'une Histoire de la Littérature Neo-Hellenique*) adındaki önemli eserinde,

[661] Charles Larmore, *İ Romantiki Klironomia*, Metafrasi-Epimetro Stefanos Rozanis, Prologos Konstantinos Papageorgiou, Ekdoseis Polis, Athina 1998, s. 201.
[662] Giannis Papakostas, *Filologika Salonia kai Kafeneia tis Athinas*, Deuteri Ekdosi Anatheorimeni, Vivliopoleion tis Estias, Athina 1991, s. 117.
[663] Athanasios Karathanasis, *İ Arkhi ton Neoellinikon Spoudon* (*Peninta tria Skholiasmena Grammata tou Wagner ston Legrand*), Ekdoseis Aderfoi Kyriakidi, Thessaloniki 1992, s. 64.

Vasileiadis'in yüksek bir hayal ürününe ve dile sahip büyük bir şair olduğunu belirtmekte idi[664]. Juliette Lamber, Vasileiadis'in, hatırı sayılır bir şair ve olağanüstü bir tiyatro yazarı olduğunu, vurgulamaktadır[665]. Karl Dieterich ise, Vasileiadis'in tiyatro eserine değer vermemekte ve gerek Vasileiadis'in gerekse Paparrigopoulos'un klasisizmi romantizmle bağdaştırmayı ancak yüzeysel olarak başardıklarını kaydetmektedir[666].

Vasileiadis'in eserine karşı menfî eleştiriyi, Vasileiadis'in yüzüne Birinci Atina Ekolünü'nün şiir sanatını kati bir şekilde yermek isteyen, Kostis Palamas yapmıştır. Vasileiadis'in eserinde tespit ettiği esas eksiklikler, Fransız romantizmine karşı olan körü körüne bağlılığı, eserine yerleştirdiği ve toplum için erişilmez olan Katharevousa'nın kullanılması, halk dilinin gücünü ve kıymetini görmedeki beceriksizliğidir. Palamas'a göre, Vasileiadis eserinde, Birinci Atina Ekolü'nün tüm kusurlarını toplamıştır[667].

Birinci Atina Ekolü'nün şiir sanatı bazı kusurlar içerebilir, ancak çağdaş Yunan literatürünün gelecek edebiyat kuşakları üzerinde kuşkusuz büyük bir etkide bulunmuştur. Neoromantik Ekolü (1910-1930) neslinin egemen kişisi, şair Kostas Kariotakis, kararlı bir şekilde Akhilleas Paraskhos, Vasileiadis ve Paparrigopoulos'un dizelerinden etkilenmiştir. Tellos Agras, bununla ilgili olarak: "*Kariotakis'in Satires*, (*Σάτιρες* / *Hicivler*) *adlı eserinde herkes, her yerde Vasileiadis'in sesini ve varlığını fark edebilir. Vasileiadis'in ve Birinci Atina Ekolü'nün diğer temsilcilerinde aynen olduğu gibi, Kariotakis'in daimi konusu, idealin kovalanması ve daha sonra başarısızlık, arzu ve ardından sahtekârlık, yanılsama ve ondan sonra hayal kırıklığıdır*"[668].

Tüm bu yazılanlardan, Birinci Atina Ekolü'nün dokuz asıl temsilcisinin, doğrudan doğruya Avrupa romantizminin tesiri altında kaldığı anlaşılmaktadır. Şiir

---

664 Aleksandros Rangabe, *Precis d'une Histoire de la littérature Neo-hellenique*, Vol. 1, Editor Calmann Levy, Berlin 1877, s. 140.
665 Juliette Lambert, *Poétes Grecs Contemporaines*, [Ekdoseis Khoris Onoma], Paris 1881, ss. 276-279.
666 Karl Dieterich, *Geschichte der Byzantinischen und Neugriechischen Litteratur*, Nabu Press, Leipzig 1902, ss. 183-192.
667 Kostis Palamas, "O Poiitis Vasileiadis", *Apanta*, Tomos 2, ss. 427-430.
668 Tellos Agras, *Kritika, Tomos B: Poiitika Prosopa kai Keimena*, Filologiki Epimeleia Kostas Stergiopoulos, Ekdoseis Ermis, Athina 1981, s. 202-203.

sanatları içerisinde, insan varlığının anlamsızlığını ifade etmektedirler. Esinlerinin ana kaynağını pesimizm teşkil etmektedir. Şiir sanatı insana, kaderin beklenmedik değişikliklerine ve hayatın acı gerçeklerine dönüktür. Birinci Atina Ekolü'nün şiir sanatı, çağdaş Yunan edebiyatının gelecek nesillerinin şairlerine yolu hazırlamaktadır. Atinalı romantik şairler Yunan toplumunun şiir ve edebiyata olan ilgisini tekrar canlandırmayı başarmışlardır. Atina romantizminin etkisi bununla sınırlı kalmaz, Yeni Romantizm akımının şairlerine de uzanır. Yeni Romantizmin başlıca temaları karamsarlık, melankoli, tatminsizlik duygusu, ideallerin olmayışı, yitip gitmelerinden dolayı duyulan üzüntü ve insan varlığının kısa süreli oluşudur. Modern Yunan şiir sanatının en ilgili ve en verimlisi sayılan Yeni Romantizm akımı romantik edebiyatın yerleştirdiği prensiplere dayanmaktadır. En büyük yazarlardan bazıları örneğin K. Kavafis, A. Sikelianos, K. Kariotakis, K. Ouranis vb. bilinçli olarak ya da olmayarak bu edebiyat eğiliminden etkilenmektedirler[669].

[669] Kharis Sakellariou, *Skholes kai Reumata sti Neoelliniki Logotekhnia, O Romantismos*, Ekdoseis Ellinika Grammata, Athina 1996, s. 89.

4. BÖLÜM

BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ ROMANTİK ŞİİRLERİNDEKİ PESİMİZM

4.1. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Ölüm

4.1.1. Ölüm ve Yıkıcı Gücü

Birinci Atina Ekolü, eleştirmenler tarafından aşırı bir pesimizm ekolü olarak değerlendirilmektedir. Bu özellik, şiirlerinde yer alan konularından kaynaklanmaktadır. Her şeye kadir olan ölüm, kötümserlik, kaderin sert darbeleri, insan varlığının beyhudeliği ve anlamsızlığı adı geçen ekol şairlerinin esas ilham kaynaklarını teşkil etmektedir.

Hesiodos, bunların her ikisinin karanlık cehennemde ikamet eden acımasız ve korkunç tanrılar olan ölümün, uykunun ikiz kardeşi olduğundan bahsetmektedir. Ancak, uyku barışçıl bir şekilde yeryüzünde seyahat edip insanlar ondan hoşnut olmasına karşılık, ölüm bunun aksine adeta katı ve demirden yapılmış bir yüreğe sahiptir. Ölüm bazen, dramatik şairler tarafından özellikle bir kurtarıcı olarak kabul edilmekte çünkü insanları hastalıklardan ve acılardan arındırmaktadır[670]. Burada Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcilerinin şiirlerinde, ölümün rolü incelenecektir.

Birinci Atina Ekolü'nün şiirlerinde, ölümün görkemli varlığı hâkim durumdadır ve bu sebepten dolayı bu ekolün şiir sanatı aynı zamanda (πείθω + θάνατος - ikna etmek + ölüm) yani ölümün dünyasına eğilen manasına gelen *Peisithanati* olarak adlandırılmaktadır. *Peisithanatos* veya *Peisithanatios* deyimi, M.Ö 3. yüzyılda yaşamış, Kirinia Ekolü'nün antik Yunan filozofu İgisias'tan gelmektedir. İgisias, hayatın amacını insanın zorluklar ve üzüntülerle yaşamaması olduğunu öğretmekte idi. Ancak "bu mümkün olmadığından, en doğrusu insanın kendi isteği ile hayatına son vermesidir" demektedir. İgisias, *Apokarterein*

[670] Gigon Olof, *İ Aparkhi tis Ellinikis Filosofias - İsiodos*, Metafrasi Maria Mentzou, Ekdoseis Epopteia 45, Athina 1980, ss. 299-310.

(*Αποκαρτερείν* / *Tahammül Etmek*) adlı eseriyle, *İgisiakous* (*İgisias taraftarları*) denilen birçok taraftar kazanmıştı. Kendisi de *Peisithanathos* olarak anılmakta idi[671].

Birinci Atina Ekolü'nün en önemli temsilcisi Panagiotis Soutsos, *Odoiporos* (*Οδοιπόρος* / *Gezgin*) adlı eserinde, ölümün imha eden ancak imha edilemeyen tek kuvvet olduğunu kabul etmektedir. Ölüm, asırlar boyunca bile ihtiyarlamaz, her şeye kadirdir ve her yere felaket ve mutsuzluk dağıtmaktadır:

Το άνθος μαραίνεται,
το φύλλον ξηραίνεται,
ο κόσμος περνά,
και μόνο ο θάνατος
επλάσθη αθάνατος
αυτός δεν γερνά[672].

Çiçek solar,
yaprak kurur,
dünya gelip geçer,
ancak yalnız ölüm
ölümsüz gibi yaratıldı;
yaşlanmaz.

Kostis Palamas, Soutsos'un yukarıdaki şiirinde Byron'un yazarlık eserlerine ait konu ve düşüncelerin varlığını belirgin bir şekilde görmektedir. *Odoiporos* (*Οδοιπόρος* / *Gezgin*) adlı eser, Soutsos'un özellikle hayran olduğu ve incelediği İngiliz romantik şairi Byron'un doğrudan doğruya etkisindedir: "*Odoiporos, şiiri, Byron gibi melankolik ve pesimist olarak takdim edilmektedir. Bu ifade, 1830-1880 dönemindeki birçok çağdaş Yunan şiirine de atfedilebilir*"[673].

Aynı ekolün diğer bir romantik şairi olan Georgios Zalokostas, *Synapantima* (*Συναπάντημα* / *Rastlama*) adlı eserinde ölümün neşe ve saadeti mahvetme kuvvetine sahip olduğunu kabul etmektedir. Her zaman ezdiği ve yok ettiği hayata karşı ölüm

[671] Sokratis Gkikas, *Kyrinaikoi Filosofoi, Filosofiko Leksiko*, Ekdoseis Feleki, Athina 1982, s. 56.
[672] Panagiotis Soutsos, "O Odoiporos", *Poiimata*, Meta Prologou İ. Zervos, Ekdotikos Oikos G. Feksis, En Athinais 1915, s. 127.
[673] Kostis Palamas, "Vyronolatreia", Apanta, Tomos 2, s. 215.

üstündür. Şair Zalokostas için, gezegenin tek kuvveti ölüm ve onun karanlık kuvvetleridir:

Ο θάνατος νικάει…
Τη διώχνει η λύπη τη χαρά, τόσο η χαρά είναι λίγη.
Γι'αυτό σωπαίνουν τα βιολιά όταν νεκρός περνάη[674].

Ölüm galip gelir....
Üzüntü neşeyi kovar, neşe o kadar çok azdır.
Bu nedenle ceset geçtiği zaman kemanlar susmaktadır.

Dimosthenis Valavanis, *Eis Leukoma Kyrias* (*Εις Λεύκωμα Κυρίας* / *Bir Hanımın Albümüne*) adlı şiirinde, hayatı son sayfası her zaman ölüm tarafından imzalanan, çok sayfalı bir kitaba benzetmektedir. Adı geçen bu şair, ölümü her faninin hayatında kaçınılmaz bir durak olarak kabul etmektedir. Ölüm, insanların hayatlarını ortadan kaldırmak ve onların tanrı hediyesi olan varlıklarını yok etmek kuvvetine sahiptir:

Κ'ενώ να επανέλθωμεν ζητούμεν εις σελίδα
αντικειμένου, δι'ημάς ωραίου και φιλτάτου,
αίφνης ευρίσκομεν εμπρός το φύλλον του θανάτου[675].

Bizim için güzel ve çok sevgili olan bir şeyin sayfasına
dönmek istediğimizde,
önümüzde birden bire ölümün sayfasını bulmaktayız.

Fedon Mpoumpoulidis, bu şiirde, Lamartine'nin ve özellikle de onun *Vers sur un album* adlı şiirinin tesirini görmektedir. Mpoumpoulidis bizzat Lamartine'nin, Valavanis'in bu şiirindeki tesirini açık olarak göstermesi için, Lamartine'nin bu Fransız şiirinden dizeler de vermektedir. Bu tesir için şair aşağıdaki notu düşmektedir: "*Eis Leukoma Kyrias* (*Εις Λεύκωμα Κυρίας* / *Bir Hanımın Albümüne*) *şiiri,*

[674] Georgios Zalokostas, "Synapantima", *Erga*, Prologos kai Simeiomata K. Kairofylas, se synergasia me G. E. Zalokostas, En Athinais Tarihsiz, s. 45.
[675] Dimosthenis Valavanis, "Eis Leukoma Kyrias", *Poiitai tou 19 Aionos*, Epimeleia K. Th. Dimaras, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athinai 1954, s. 34.

Lamartine'nin 'Vers sur un album' adlı şiirinin bir yanını, bir biçimlendirmesini teşkil etmektedir":

Le livre de la vie est le livre suprême
Qu'on ne peut ni fermer ni rouvrir à son choix;
Le passage attachant ne s'y lit pas deux fois;
Mais le feuillet fatal se tourner de lui-même:
On voudrait revenir à la page où
L'on aime et la page où l'on meurt
Est dejà sous nos doigts![676]

İoannis Karasoutsas, *Odi Epithanatios* (*Ωδή Επιθανάτιος* / *Ölüm Anı Odu*) adlı şiirinde, tüm hayatları boyunca üzüntüden ve çöküntülerden itibaren başka bir şey yaşamayan insanların ölüme karşı olan korkularının gereksiz ve beyhude olduğunu değerlendirmektedir:

Αλλ'όστις μέλλει να αποθάνη
Μήποτε έζη, ψυχή, αυτός;
Εάν δεν έζη λοιπόν τι χάνει;
μάταιος φόβος και περιττός![677].

Ölmek isteyen her kimse (ölmek niyetinde olan her kimse)
Acaba yaşıyor mu idi, bu ruh?
Eğer yaşamıyorsa ne kaybeder?
Korku gereksiz ve beyhudedir!

Atinalı romantik şair Akhilleas Paraskhos ölüm konusu çevresinde ısrarcı bir tutku göstermektedir. Paraskhos'un şiirleri değişmez ve esas başrol olarak ölümü içermektedirler. Somut olarak *Orkos* (*Όρκος* / *Yemin*) başlıklı şiiri, insan varlığına hiçbir kontrol olmaksızın egemen olan iki kuvvetin bulunduğunu ve bunların da ölüm ve zaman olduğunu ileri sürmektedir:

---

[676] Faidon Mpoumpoulidis, *a.g.m.*, s. 9.
[677] İoannis Karasoutsas, "Odi Epithanatios", *Poiitai tou 19 Aiona*, Epimeleia K. Th. Dimaras, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athina 1954, s. 143.

Τα πάντα μνήμα και καιρός
συντρίβει και χωρίζει[678].

Mezarlık ve zaman
Herşeyi, param parça eder ve ayırır.

Atina romantizminin en gerçek ifade edicisi olan Dimitrios Paparrigopoulos, *Stonoi* (*Στόνοι* / *İç çekmeler*) şiir antolojisinin içinde bulunan *O Fanos tou Koimitiriou Athinon* (*Ο Φανός του Κοιμητηρίου Αθηνών / Atina Mezarlığının Feneri*) adlı şiirinde, ölümün insanların hayatlarının tek yoldaşı olduğunu kabul etmektedir. Paparrigopoulos, Atina mezarlığına yaptığı bir gece ziyaretinde gözleri önüne serilen sayısız mezar manzarası karşısında donakalmıştır. Atina mezarlığındaki fenerin saçtığı ışık, ona insanların geleceğinin ölümün beklenmeyen gelişine kayıtsız şartsız bağlı olduğunu düşünmesine neden olmuştur.

Georgios Zoras, bu şiiri niteleyen temel unsurların, ölümün trajik olarak, ortaya çıkışı ve insanların hayatıyla fener ışığı arasında açık bir sembolizmin bulunması olduğunu ileri sürmektedir: "*Ana fikir insan hayatı ile mezarlığın feneri arasında kurulan paralelliktir. Fenerin mezarları ışıklandırması gibi, insan hayatı da aynı şekilde beyhude ve amaçsızdır. Fener, varlığından iz bırakmadan nasıl sönecekse, insan da aynı şekilde ölecek ve ardından dünya üzerindeki kısa süreli yaşamını hatırlatan hiçbir şey bırakmayacaktır*"[679].

Şair, daha ilk beyitlerden itibaren, okuyucularına mezarlara ışık vermekten başka bir misyonu olmayan fenerin sevimsiz görevini takdim etmektedir. Paparrigopoulos, gördüğü sayısız mezarın manzarası karşısında şaşkın kalmakta, ölümün mahvedici gücünden dolayı sendelemekte ve yarın için korktuğunu itiraf etmektedir. Değerli ışınlarını her gün soğuk mezarların iğrenç manzarası üstüne tutmak zorunda olan fenerin saçtığı ışığı zavallı ve talihsiz olarak nitelemektedir. Şair, mezarlığın rahat ve dingin ortamını farklı bir sempozyuma ve bir gün istisnasız hepimizin yer alacağı acayip bir şenliğe benzetmektedir:

---

[678] Akhilleas Paraskhos, "Orkos", *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, Ekdoseis Andreas Koromilas, En Athinais 1881, s. 163.
[679] Georgios Zoras, *Oi Romantikoi*, s. 243.

Ώ φως , ω φως ταλαίπωρον! ενώ οι αδελφοί σου
φωτίζουσι συμπόσια χαράς και ευθυμίας,
αλλ'έρημος διέρχεται εις τάφους η ακτίς σου
φωτίζουσα του Χάρωνος ωχράς τας ευωχίας.

Παράδοξον συμπόσιον! Απλούνται εσπαρμέναι
αι τράπεζαι μαρμάρινοι και ο σταυρός πλησίον,
Επιγραφαί δεικνύονται επάνω εστρωμέναι,
κερνά την λήθην η σιγή εις το νεκροταφείον.

Τις εφαντάσθην εορτήν με τόσην ηρεμίαν;
Ώ! πάντες θα καθήσωμεν εις τράπεζαν ομοίαν[680].

Ey ışık, ey zavallı ışık! Kardeşlerin
neşe ve sevinç sempozyumlarını ışıklandırdıkları halde,
ışığın issiz mezarlardan geçmekte
Ölüm Tanrısının (KHARON) soluk yemekli eğlencelerini aydınlatarak.

Tuhaf bir sempozyum!
mermerden masalar ve yanlarındaki haç
dağılmış bir şekilde sergilenmekte,
üzerlerinde ise serilmiş kitabeler gösterilmekte,
mezarlıktaki sessizlik, unutulmayı ikram etmektedir.

Kim bu kadar sakinlikte bir şenliği düşünebilir;
Oh! hepimiz böyle bir masada oturacağız.

Zoras, mezarlar arasında yer alan bu sempozyumu, iğrenç olarak nitelemekte ve hepimizin bir gün buna davetli olacağımızı eklemektedir: "*Kim bundan daha trajik ve sessiz bir sempozyum hayal edebilir? Zaman zaman bu ölüm şölenine yeni bir masa arkadaşı katılır ve alın yazımızda bir gün hepimizin bu sempozyuma katılacağımız yazılıdır*"[681].

[680] Dimitrios Paparrigopoulos, "O Fanos tou Koimitiriou Athinon", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, Meta Prologou, Ekdoseis G. Feksis, En Athinais 1915, ss. 8-9.
[681] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 244.

Stonoi (*Στόνοι* / *İç çekmeler*) şiir antolojisinin bir kısmını teşkil eden *Stigmai Melagkholias* (*Στιγμαί Μελαγχολίας* / *Melankoli Anları*) başlıklı diğer şiir, şairin pesimist yönelimi için belirgindir. Şair mezarlık ortamında gezmeyi seven bir insan olarak ortaya çıkmakta ve her şeyin ölüme ve sıfıra doğru yürüdüğünü kabul etmektedir. İnsan, acı çekip yas tutmaya ve ölümden başka bir şey beklememeye sonsuza dek mahkumdur. Her şey feci ve beyhudedir ve yine her şey yıpranma ve ölüm ile eşdeğerdir. Bu somut şiir, şairin kendine özgü kişiliğini açık bir şekilde ispat etmektedir. Fikirleri, geçişiyle her şeyi sıfırlayan mahvedici bir güç olarak algıladığı ölümün etrafında hareket etmektedir.

Zoras, yukarıdaki şiirin dönemin okuyucu kitlesine özel bir yankı teşkil ettiğini ifade etmekte ve bu şiiri yalnızca çağdaş Yunan edebiyatının değil, dünya edebiyatının pesimist şiirleri arasına dâhil etmektedir: "*Stigmai Melagkolias* (*Στιγμαί Μελαγχολίας* / *Melankoli Anları*) *şiiri Yeni Yunan şiir sanatının ve belki de dünya edebiyatı manzarası olarak, ifade bakımından en trajik şiirdir. Dahası bunun feci görüntüleri dönemin gençlerine tesir etmiş ve kurbanlar da vermiştir*"[682].

Paparrigopoulos, şiirin sondan önceki birkaç beyiti insanlık kaderinin münhasıran ölüme tabi olduğunu açıklamaktadır. İnsan, tabiatın parçalayacağı, gelecekteki bir cesetten başka bir şey değildir. Şair, canlı her insanın arkasından yeryüzünün doyumsuz bağrında üzeri örtülecek bir yığın kemik görmektedir. Şair kendi kaderini de gayet iyi bilmektedir: Bir mezarlıkta ölü olarak yatacak ve bedeni ölümün ve çürümenin acımasız darbelerine maruz kalacaktır:

Ιδού ο άνθρωπος εδώ εν μέσω των κοκκάλων
τον της ψυχής μου άγριον καθυσηχάζω σάλον.
Η γη αυτή ιδέας
ψυχρώς κατέφαγε πολλάς , και ίσως κολοσσιαίας.

Αλλ'αύριον θα είμαι νεκρός
επί νεκρών πολλών και άμορφος θα κείμαι
Το χείλος μου θ'ασπάζεται ψυχρόν, ψυχρόν το χώμα,

[682] Georgios Zoras, *a.g.e.*, s. 239.

Και αδρανές και άψυχον θα σήπεται το σώμα[683].

İşte insan! Burada kemiklerin ortasında
ruhumun vahşi kargaşasını teskin ediyorum.
Bu toprak
birçok belki de devasa fikirleri soğukkanlılıkla yedi.

Ancak yarın ölü olacağım
birçok ölüler üzerinde şekilsiz yatacağım
dudağım soğuk bir şekilde soğuk toprağı öpecek
durgun ve cansız beden ise, çürüyecektir.

Paparrigopoulos, *Poiitai* (*Ποιηταί* / *Şairler*) başlıklı şiirde, ölümlünün şansını yalnızca ölümle ilişkili görmekte, insanın kaderinin doğrudan doğruya ölümle ilişkili olduğunu kabul etmektedir. Bu gidişatı tersine çevirecek hiçbir şey bulunmamaktadır ve yine de hiçbir şey daha önceden kararlaştırılmış düzeni durduramayacaktır:

Τον τάφον του ο άνθρωπος γεννάται όπως σκάψη,
η ύπαρξις του προς στιγμήν επί της γης θ'αστράψη,
διπλούται εις τον θάνατον και θνήσκει, θνήσκει, θνήσκει[684].

İnsan mezarını kazdığı gibi doğar,
yeryüzündeki varlığı bir an parlayacaktır,
ölüme katlanır ve ölür, ölür, ölür.

Ölüm, belirsizlik ve istikrarsızlık tarafından karakterize edilen bir varlık içerisinde kuşkusuz tek şeydir. Paparrigopoulos, aynı zamanda epik ve lirik olan *Pygmalion* (*Πυγμαλίων*) şiirinde, ölüm haricinde her şeyin değiştiğini tasdik etmektedir. Yalnız ölüm hayatta asırlar boyu muzaffer ve galip olarak kalır. Her şey büyük bir aldatmacadır ve ölüm tarafından yok edilecektir:

Τα άλλα όλα είναι πλάνη,
ο κόσμος σύμπας θ'αποθάνη[685].

[683] Dimitrios Paparrigopoulos, "Stigmai Melagkholias", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 19.
[684] Dimitrios Paparrigopoulos, "Poiitai", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 51.

Diğer her şey bir aldatmacadır,
tüm dünya ölecektir.

Spyridon Vasileiadis de sırasıyla eserlerinin içinden ölümü tek ve gerçek bir hakikat olarak takdim etmektedir. Vasileiadis özellikle ölümün insan varlığını telef eden ve yerle bir eden yaralayıcı deneyimi ile meşguldür. Vasileiadis şiir antolojisi *Eikones* (*Εικόνες* / *Resimler*) içerisinde bulunan *Eikones II* (*Εικόνες II* / *Resimler II*) şiirinde dünyada her şeyin beyhude ve aldatıcı bir kuruntu olduğunu ve insan ölümden kaçınamadığı andan itibaren bunun boşuna bir çaba olduğunu kabul etmektedir:

Και τι δεν είνε άδικον και φρούδον και απάτη;
Υπό το ρόδον τανθηρό η έχιδνα φυλάττει,
Υπό ωραίον πρόσωπον καρδία μαύρη πάλλει…
δόξα, τιμή, αβέβαια, γέλωτες, πλούτη, κάλλη,
τα πάντα ψεύδος είνε,
και μόνον είνε αληθή ο τάφος κ'αι οδύναι![686].

Her şey haksız, aldatmaca ve faydasız değil midir?
Açmış bir gülün altında engerek yılanı bekler,
güzel bir yüzün altında bahtsız yürek atar...
Onur, şeref belirsiz kahkahalar, servet, güzellik
her şey yalandır,
gerçek olan şey mezar ve kederdir.

Genç adamların haksız ölümleri, Spyridon Vaseiliadis için özellikle problem yaratmaktadır. Şair, genç adamların zamanından önce ölümlerini, insan hayatının ne kadar katı olduğunu ispat eden kaderin anlaşılmayan bir darbesi olarak kabul etmektedir. *Eikones II* (*Εικόνες II* / *Resimler II*) şiirinde on iki yaşındaki Platon'un kaybını konu olarak ele almaktadır. Gençlik yerini hastalığa, saadet ise kendisini acıya vermiştir. Anne ve babasının onu kurtarmak için sarf ettiği çabalar beyhudedir ve Platon yenik olarak mezara teslim olmuştur:

---

[685] Dimitrios Paparrigopoulos, "Pygmalion", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 143.
[686] [Spyridon Vasileiadis], "Eikones II", *D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis*, Epimeleia G. Khatzinis, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athinai 1954, s. 165.

Δώδεκα χρόνους έφερεν ο νεανίσκος Πλάτων,
τέκνον ερώτων φλογερών και πόθων γλυκυτάτων.
κ'ήτο λατρεία και ζωή των τρυφερών γονέων,
έν αίσθημα ουράνιον μ'ενός
αγγέλου σχήμα.

Εθώπευσε τον Πλάτωνα θερμή πνοή θανάτου και,
δύουσι τα μαύρα βλέφαρα του.
Μαραίνονται τα χείλη του, η όψις του θολούται,
είς στρώμα ο ασθενής απλούται
και προς το μνήμα κύπτει[687].

Gencecik Platon'un sırtında on iki yaş vardı,
ateşli aşkların ve tatlı arzuların çocuğu idi.
Sevecen anne ve babası tarafından taparcasına seviliyordu,
bir melek şeklinde
semavi bir duygu.

Platon'u ölümün sıcak nefesi okşadı ve
siyah kirpikleri kapanıyor.
Dudakları kurudu ve yüzü donuklaştı
hasta, yatağına uzandı
ve mezara doğru eğildi.

Vasileiadis, *Para to tafo tis Despoinidos* (*Παρά τω τάφω της Δεσποινίδος* / *Genç Kızın Mezarı Başında*) hayatta kalma hakkını hiçbir neden olmadan kaybeden genç bir kızın vefatı için sonsuz üzüntüsünü ifade etmektedir:

Παρθένος, μάλλον όνειρον
νεάνις, μύρον μάλλον.
Καρδία έμπλεως ζωής·
μαγείας πλήρες στόμα·

[687] [Spyridon Vasileiadis], "Eikones II", *D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis*, s. 165.

τοιούτον άνθος άλλοτε,
ήρθε στον κόσμον. Σήμερον εδώ κοιμάται χώμα.
Κοιμάται χώμα.
Κρίμα, να λάμπη ο γλαυκός, Ελλάς μου,
ουρανός σου και τόσον νέαν μαύρη γη
την κόρην ν'αναλίσκη!
Ο θνήσκων ούτως επί σου δεκάκις αποθνήσκει[688].

Bakirenin, belki bir rüyası;
gencecik, belki de güzel kokulu.
yürek hayat dolu;
ağız sihirle dolu;
daha önceleri böyle bir çiçek dünyaya geldi. Bugün burada toprakta yatıyor.
Toprakta yatıyor.
Gök mavisi gökyüzünün ışıması Yunanistan'ım.
Ama yazık bu kadar taze siyah toprağın
genç kızı tüketmesi!
Senin üzerinde bu şekilde vefat eden on kez ölür.

Vasileiadis'in melek gibi güzel küçük bir kızın ölümü için tarifsiz üzüntüsünü anlattığı *Aggeloudi* (*Αγγελούδι* / *Küçük Melek*) şiiri de aynı içeriktedir. Vasileiadis bu semavi yaratığın ölümüne inanmak istemez ve genç insanların ölümlerinin hangi amaca hizmet ettiğini anlamamaktadır:

Μικρή παιδούλα, ώμορφη και χαρωπή κι'
αφράτη απλώθηκε στου θάνατου το φοβερό
κρεββάτι. Τον τάφο αντί σύννεφο επήρε τ'αγγελούδι;
Ναι, πίστευσε το' πέθανε εχθές το βράδυ βράδυ,
ο κόσμος σαν να ήθελε για λύπη το σκοτάδι.
Είνε τυφλή η μοίρα μας, γρηά ξεμωραμμένη,
χώνει στη γή το σμάραγδο,
στολίζει και το θάνατο με νιαίς και παλληκάρια![689].

[688] [Spyridon Vasileiadis], "Para to Tafo tis Despoinidos", *D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis*, s. 219.
[689] [Spyridon Vasileiadis], "Aggeloudi", *D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis*, s. 222.

Ufacık genç kız, güzel ve neşeli
ölümün korkunç yatağına yumuşak bir şekilde uzandı.
Bulutlar yerine mezarı mı boyladı melekçik?
Evet, dün akşam, akşam vakti öldüğüne inan!
Dünya sanki karanlığı üzüntü yerine istemekte idi.
Kaderimiz kör, bunak bir ihtiyar kadın,
toprağa zümrüdü gömüyor,
ölümü ise, genç kızlar ve delikanlılarla süslüyor.

Genç insanların ölümü, bir kişinin kolayca kabul edemeyeceği trajik bir olaydır. Bu olaydan daha çok acı duyan ve üzülen, çocuklarını tekrar hayata döndürmek için hiçbir şey yapamayan anne ve babalarıdır. Ne kadar dövünseler, ne kadar acı çekerlerse çeksinler sevgili çocuklarıyla tekrar temasa geçmeleri imkânsızdır. Geride kalan tek teselli, eski mesut anların hatırlanmasıdır. Konstantinos Tsatsos, hatıraların oynamış oldukları esas rolü ve zihnin geçmiş ve gelecek arasındaki bu oyunu için şunları söylemektedir:

> "*Ölen her ne ise bu tek başına bedenden oluşan maddi varlıktan ibaret değildir. Kişilik, insanın yaşadığı süre içinde dokunduğu birçok nesne üzerinde iz bırakır. Düşünceler, ifadeler, ölümünden sonra yıllarca ölüyü canlandırırlar. Onu tanıdığımız ortam, sürdüğü koku, kayboluşundan sonra eksik kalan içinde yaşadığı ev. Dolayısıyla yalnız vücut ölünce onun kişiliğinin çevresinde bulunan tüm unsurlar eskisi gibi canlı kalırlar ve kişinin hayat ile ölüm arasında trajik bir parçalanması söz konusudur. Hayattan ayrılan bir kişinin evinde böyle bir trajik durum vardır"*[690].

4.1.2. Ölüm Arzusu - İntihar Tercihi

Birinci Atina Ekolü'nün esas konularından biri, ölümün arzulanmasıdır. Şairler birçok kez acımasız hayata artık tahammül edemedikleri ve hapsedildikleri umutsuzluğa dayanamadıkları anda ölmek için dua etmektedirler. Adı geçen ekolün

[690] Konstantinos Tsatsos, *Palamas*, Ekdoseis Estia, Athina 1949, s. 84.

iki önemli temsilcisi, İoannis Karasoutsas ve Dimosthenis Valavanis geride aşırı bir hayal kırıklığı ve boş bir varlık bırakarak intihar etmişlerdir.

İntihar sözcüğü, eski Yunancadan gelmiştir. Autoktoneo (*αυτοκτονέω - αυτός + κτείνω, φονεύω*) fiili kendisini öldüren kişi demektir. Kural olarak, başka bir kaçış yolu bulmaktan aciz ve mutlak bir çıkmaz karşısında bulunan bir kişinin olası cevaplarından biridir. Hiç kimsenin ölüm üzerine bir kontrolü yoktur. Ancak intihar, edecek kişiye ölümün şeklini ve zamanını tayin etmek imkânını vermektedir. İntihar işlemi eski zamanlarda serbest ve doğrudan doğruya idi. İntihara sürükleyen özendirici şeylerin büyük bir önemi vardı. Eskiden yaşamış insanlar aşağıdaki nedenlerden dolayı intihar ediyorlardı:

1) İftira olayından kaçınmak ve namuslu bir namı muhafaza etmek için
2) Gelecekteki ıstıraplardan kaçınmak için
3) İntihar kişisel serbestliğin bir teminatı olduğu için
4) Bir acıya son vermek için ve
5) Görevlerini ifa ederek toplumun iyiliği adına (yani yüksek, üstün vatanî idealler uğruna) kendini kurban etmek için[691].

Klasik çağın Atinalı tragedya şairi Sofokles'e göre mutsuz bir hayatın uzamasını arzulamak veya yaşamak korkaklıktır. Aynı zamanda büyük tragedya şairi Euripides ve ondan sonra gelen şairler için, ölüm basit bir insanın karşı gelmesi gereken zor bir çözüm olmayıp, kolay bir çözümdür. Platon son eseri olan *Nomoi* (*Νόμοι* / *Kanunlar*) (M.Ö. 350) adlı eserinde, intihar eden bir kişiyi kınamakta çünkü bunu korkaklık yüzünden yaptığını ileri sürmektedir. Platon intiharın kabul edilebileceği üç durumdan söz etmektedir: Birincisi, şayet şehrin bir kanunu bunu gerektiriyorsa, ikincisi, kişi o kadar çok utanç verici bir duruma düşmüş ve artık yaşaması mümkün değilse ve üçüncüsü, kaçınılmaz ve üzücü bir felaket ona baskı uygulamakta ise. Aristotelis, *İthika Nikomakheia* (*Ηθικά Νικομάχεια* / *Nikomakhos'a Etik*) adlı eserinde, kişinin fakirlik, aşk üzüntüsü veya üzücü olan başka bir şeyden kaçınmak için ölmek istemesini, cesur bir insanın değil, bilakis korkak birisinin

[691] Kleanthis Grivas, *İ Eksousia tis Vias*, Ekdoseias İanos, Thessaloniki 1987, s. 68.

karakteristik özelliği olarak görmektedir. Aristotelis'e göre, intihar eylemi, bir ruh zayıflığının kanıtıdır[692].

Eski filozoflardan intihar eyleminin savunucuları, insanlara açık olarak iki şey yapmalarını tavsiye eden Kinik Filozoflar'dı (Κυνικοί Φιλόσοφοι). Onlara göre insanlar ya akıl ve sağgörü elde etmeli veya hayatlarına son vermelidir. Hayatı ve ölümü ilgisiz şeyler olarak kabul eden ve bir insanın hayatının zor ve tahammül edilmez olduğunu anladığı andan itibaren hayatı terk edebileceğini öğreten Stoik filozoflar (Στωικοί Φιλόσοφοι) özellikle, intiharı övmektedirler. Kyrinaiki Ekolü'nün (Κυρηναϊκή Σχολή) kurucusu Aristippos'un öğrencisi İgisias, M.Ö. 3. yüzyılda hayatın ilgisiz ve değersiz bir şey olduğunu öğretmekte idi. İnsan zevk ve mutluluğu tam olarak elde etmeyi başaramadığına göre, İgisias bu sebeple insanları intihara teşvik etmekte idi. İgisias'a felsefî düşüncelerinde egemen olan pesimist düşünceleri için ona Peisithanatos lakabı da verilmişti[693].

Birinci Atina Ekolünün temsilcileri, bir yandan klasik arkaik felsefenin etkisinde diğer yandan ise Avrupa Romantizmi etkisinde kalarak, şiirlerinde hayatı terk etmek ile ilgili belirgin arzularını ifade etmektedirler. Aleksandros Ragkavis, *Ta Mnimata* (*Τα Μνήματα* / *Mezarlar*) adlı şiirinde, ölümün sonsuz hayatını tatmak ve gelip geçici hayatı terk etmek için intihar etmek arzusundadır:

Ναι, θέλω εις τα σκότη σου, ω νύξ αγριωμένη,
η ύπαρξις μου άγνωστος να κείται τεθαμμένη
είς λήθην αιωνίαν.
Και ως ηχήσει δι'εμέ του κώδωνος ο κρότος,
να πέσω καθώς έζησα εις της νυκτός το σκότος
και είς την ερημίαν[694].

Evet, ey vahşi gece, karanlığına
bilinmeyen varlığım gömülü olarak uzansın istiyorum
ebedi unutulmaya.
Ve benim için çıngırağın sesi duyulursa

[692] Nicol Loraux, *Viaioi Thanatoi Gynaikon stin Tragodia*, Ekdoseis Aleksandreia, Athina 1995, s. 149.
[693] Elise Garrison, *Goating Tears: Ethical and Dramatic Aspects of Suicide in Greek Tragedy*, Mnemosyne, Edition: E. J. Brill, Kolonia 1995, s. 523.
[694] Aleksandros Rizos Ragkavis, "Ta Mnimata", *Ta eis tin Mousan*, s. 57.

yaşadığım gibi gecenin karanlığına düşeyim
ve ıssızlığa.

Panagiotis Soutsos, *O Thanatos tis* (*Ο θάνατος της* / *Onun ölümü*) adlı şiirinde, hayatından umudu keserek yeryüzünden kaybolacak güce sahip olmak için dua etmektedir. Konuksever olmayan ve boş, hiçbir ümidin ve güzelliğin olmadığı bir dünyada yaşamanın ne faydası var diye kendi kendine sormaktadır:

Αν εδυνάμην, Ήλιε! Το έρμα σου ν'αρπάσω,
κ'εις τας τερπνάς αγκάλας σου, γλυκύ μου φως,
να φθάσω! Τι περιμένω εις την γην;
Τι θέλω εδώ κάτω; Τι μεταξύ εμού και γης
Κοινόν; Και τι φυλάττω;[695]

Güneş! Mümkün olsaydı da! Yükünü çekip alabilseydim,
sevimli kucaklarında tatlı ışığıma
Ulaşayım! Yeryüzünden ne bekliyorum?
Burada aşağıda ne arıyorum.
Benimle ve yeryüzü arasında
müşterek olan nedir?
Ve ne saklıyorum?

Aynı şair, ölümün faniler üzerinde hayırlı bir kuvvet uyguladığını kabul etmektedir. *Ai Teleutaiai Melodiai* (*Αι τελευταίαι Μελωδίαι* / *Son melodiler*) adlı şiirinde, ölümün insanlık acısını durdurabileceğini ve ona uçsuz bucaksız saadet takdim edeceğini ileri sürmektedir:

Είν' ο θάνατος μεσάζων των ανθρώπων
δυνατός, καταπαύει και τον φθόνον και τα
πάθη μας αυτός, και γεννά την Ευσπλαγχνίαν[696].

Ölüm insanların arabulucusudur
kuvvetlidir, kıskançlığı

[695] Panagiotis Soutsos, "O Thanatos tis", *Poiimata*, s. 62.
[696] Panagiotis Soutsos, "Ai Teleutaiai Melodiai", *Poiimata*, s. 67.

ve tutkularımızı sakinleştirir ve merhameti doğurur.

İoannis Karasoutsas, *Odi Epithanatios* (*Ωδή Επιθανάτιος* / *Ölüm Anı Odu*) başlıklı şiirinde, ruhundan bu misafirperver dünyayı kesin olarak terk etmesini istemektedir. Umut ve rüyalar, insan ile beraber olmadıkları andan itibaren yaşamaya devam etmesi boşunadır:

Ψυχήν μου ελπίδες, όνειρα, πόθοι, φίλοι
ορφανήν σ'άφησαν βαθμηδόν.
Τον κόσμον άφες αυτόν τον πλάνο[697].

Ruhum, ümitler, rüyalar, tutkular, arkadaşlar
seni yavaş yavaş yetim bıraktılar.
Bu yalan dünyayı bırak.

İoannis Karasoutsas, aynı şiirde, insanların tüm hayatları boyunca üzüntüden ve kederden başka bir şey yaşamıyorlarsa, o andan itibaren, ölüme karşı olan korkunun boşuna ve beyhude olduğunu kabul etmektedir:

Αλλ'όστις μέλλει να αποθάνη
μήποτε έζη, ψυχή, αυτός;
Εάν δεν έζη λοιπόν τι χάνει;
Μάταιος φόβος και περιττός![698].

Ölmesi kaçınılmaz olan biri
acaba yaşadı mı bu ruh?
Eğer yaşamadıysa ne kaybeder?
Korku gereksiz ve beyhudedir.

Akhilleas Paraskhos, *Ti Desposyni* (*Τη Δεσποσύνη* / *Hanımefendi'ye)* başlıklı şiirinde, ölümün artık, insanı kendine çeken ve onu büyüleyen tek bir düşünce olduğunu kabul etmektedir. Ölüm, şair tarafından tüm fanileri hayatın korkunçluğundan kurtaran ve onlara unutulmanın ilahi hediyesini sunan sakin bir

[697] İoannis Karasoutsas, *a.g.m.*, s. 143.
[698] İoannis Karasoutsas, *a.g.m.*, s. 143.

uyku olarak tasvir edilmektedir. Parashkos'a göre, madem ki insanlara gerçek saadeti sunan şeyi yalnız kendisi sunacak, o zaman ondan korkanlar korkaktır:

Θ'αποθάνω πώς με θέλγει του θανάτου η ιδέα!
Το συκοφαντούν το μνήμα η κουφότης κ'η δειλία.
Α, ο τάφος είναι ό,τι εύσπλαγχνον επλαστουργήθη·
άνευ αστραπής σκοτία, ύπνος δίχως όναρ λήθη[699].

Öleceğim; ölümün düşüncesi beni ne kadar çok cezbediyor!
Korkaklık ve düşüncesizlik mezara iftira ediyorlar.
Ah, mezar yaratılmış olan en iyi merhametli şeydir,
Şimşek olmadan karanlık, rüyasız uyku; unutulma.

Eis Potamon (*Εις ποταμόν* / *Nehire*) şiirinin başrol oyuncusu, hayatın seyrini bir nehirin rotasına benzetmektedir. Kendisini özellikle yorgun ve umutsuz hissetmekte ve bunun neticesinde nehrin sularına düşerek çalkantılı ruhunu dinlendirmek istemektedir. İntihar çözümü, varlığının yalnızca zor kısmını tanımış olan bir insan için tek çıkar yoldur. İstediği tek şey, onu ölümüne yaralayan her şeyi unutmasıdır. Genç, en sonunda kendisini nehrin sularına bırakır ve nehrin dalgaları onu alarak meçhule doğru bir seyahate götürmektedir:

Άχ! μοιάζεις με τον άνθρωπο, άχ! μοιάζεις και
μ'εμένα· όμως εγώ κουράσθηκα μπροστήτερ'από
σένα. Μ'έρχεται τώρα, ποταμέ, στο κύμα σου να πέσω,
την φλόγα πώχω μέσα μου στα στήθια σου να σβέσω.
Εγώ φωτιά, εσύ νερό, ποτάμι, θα με σβύσης
έχεις της λήθης το νερό, και θα μου το ποτίσης!

Έλεγε θλιμμένος ποιητής με δακρυσμένο μάτι.
Ένας π'αγάπησε πολύ και δεν ανταγαπήθη…
Και βλέποντας το κύμα, ελησμονήθη.
Το κύμα έλαβε το νειό, κ'η άβυσσος το κύμα[700].

[699] Akhilleas Paraskhos, "Ti Desposyni", *Apanta Poiimata*, Tomos Tritos, Ekdoseis Andreas Koromilas, En Athinais 1881, s. 42.
[700] Akhilleas Paraskhos, "Eis Potamon", *Apanta Poiimata*, Tomos Tritos, s. 120.

Ah! İnsana benziyorsun Ah! Bana da
Benziyorsun. Ancak ben, senden daha önce yoruldum.
Irmak, şimdi dalgalarına düşesim geliyor.
Yüreğimde bulunan alevi dalganda söndüreyim.
Ben ateş, sen su, ırmak beni söndüreceksin
sende unutulmanın suyu var ve bana onu içireceksin!

Gözleri yaşlı üzüntülü bir şair söylüyordu,
Çok seven ancak sevgisi karşılık bulmayan bir kişi...
Ve dalgayı görünce kendinden geçti.
Dalga genci, dalgayı da girdap aldı gitti.

Paraskhos, *Asmation* (*Ασμάτιον* / *Neşide*) adlı şiirinde, ölümünden sonra gerçekten her türlü endişe ve dertten kurtulucağını iddia etmektedir. Yüreği artık üzüntü ve duygularla yüklü olmayacaktır:

Κλεισθήτε, μάτια μου, κλεισθήτε είς το σκοτάδι
χέρια, στο στήθος σταυρωθήτε, ξεκουρασθήτε
Ήλθε το βράδυ!
Καρδιά κοιμήσου στης
γης τα στήθη
Στη γη θα παύσουν οι παλμοί σου
κ'οι γογγυσμοί σου.
Χόρτασε λήθη![701].

Kapanın gözlerim, karanlıkta kapanın;
Eller göğüste çapraz bir halde olun, dinlenin;
akşam geldi!
Yürek toprağın bağrında uyu;
toprakta nabzın duracak ve
sızlanmaların son bulacak.
Unutulma neymiş bir gör!

[701] Akhilleas Paraskhos, "Asmation", *Apanta Poiimata*, Tomos Tritos, ss. 320-321.

Paraskhos, *Remvasmoi* (*Ρεμβασμοί* / *Hayallere dalma*) adlı şiirinde, yalnızca ölünün, zorlu hayatında geçirdiği her şey için mükâfatlandıracağını ve mutsuz geçmişini unutmasını sağlayacağını kabul etmektedir:

Ω θύρα του κοιμητηρίου, κ'εγώ
θα έλθω μέχρι σου ζητών την αμοιβήν
τοσούτων πόνων,
και λήθην χρόνων μισητών[702].

Ey mezarlığın kapısı, ben de
sana kadar gelecek ve
bu kadar çok acının
ve nefret dolu yılların unutulmasının
mükâfatını isteyeceğim.

Paraskhos, *Eis to Leukoma tis kirias S. K.* (*Εις το Λεύκωμα της κυρίας Σ. Κ.* / *Bayan S. K.'nın Albümüne*) adlı şiirinde, en önemli düşüncelerinden birini bir kez daha belirtmektedir. Ölüm ve var olmama, hayatın kendisine tercih edilmelidir. Paraskhos, bir kız arkadaşına, hiçbir zaman doğum yapmamasını, anne olmamasını ve bu suretle mutsuz bir varlık daha yaratılmaması için öğüt vermektedir. Hayat zehir gibi acıdır ve şayet kendisi doğurursa, çocuğunu hayatın ıstıraplarıyla öldürücü bir şekilde yaralayacaktır. Paraskhos'a göre, mutluluğun eş anlamlısı var olmamaktır:

Θενά χαράξω συμβουλή στο λεύκωμα σου μία
αυτήν: Αν θέλης άκουσ' την, αν θέλης σβύσ'την πάλιν·
παιδί μην κάνης·άνθρωπο κανένα μη γεννήσης·
Άχ, ό,τι έπαθα εγώ άς μη το πάθουν κι'άλλοι·
μη το φαρμάκι της ζωής κ'εις άλλον το χαρίσης·
το μηδέν εις το μηδέν ας μένη·
αυτό είν'ο παράδεισος, η μόνη ευτυχία·
παράτα το ανύπαρκτον είς την ανυπαρξίαν!
Άχ, τη ζωή που σούδωσαν μη δώσης εις κανένα·

[702] Akhilleas Paraskhos, "Remvasmoi", *Apanta Poiimata*, Tomos Tritos, s. 123.

μη κάνης ό,τι έκαμε η μάνα μου σ'εμένα [703].

İşte albümüne bir öğüt çizmek istiyorum
Şu öğüdü: İstersen bunu dinle, istersen yine sil
Çocuk yapma. Hiç bir insanı doğurma
Ah… Benim başıma gelen şeyler başkalarının başına gelmesin.
Hayatın zehrini başka birine armağan etme;
sıfır sıfırda kalsın;
işte bu cennettir, tek mutluluktur;
var olmayanı yokluğa terk et!
Ah… Sana verilen hayatı hiçbir kimseye verme;
annemin bana yaptığı şeyi yapma.

Paraskhos, *Ti Desposyni* (*Τη Δεσποσύνη* / *Hanımefendiye)* adlı şiirinde, açık olarak, gerçek mutluluğun ancak ölümün gelmesinden sonra bulunduğunu söylemektedir:

Μήπως της επαγγελίας ην η γη το
μέλαν μνήμα; Όσον θέλη η ειμαρμένη
την καρδίαν ας συντρίβη την ζωήν μας,
ας σπαράττη, ας την θλίβ'εις πάν της βήμα.
Με τον ουρανόν του τάφου ύστερον μας ανταμείβει[704].

Kara mezar acaba vaad edilmiş toprak mıydı?
Alın yazısı istediği kadar
yüreğimizi hayatımızı param parça etsin,
parçalansın, her adımında onu üzsün.
Mezarın göğü ile bizi daha sonra mükâfatlandırır.

Paraskhos, *Ti kyria Z. S. (Τη κυρία Ζ. Σ. / Bayan Z. S.'ye*) adlı şiirinde, mezarın tüm insanların anası olduğunu söylemektedir. Mezar, ölüyü bir annenin çocuklarını kucakladığı gibi şefkatle kucaklamaktadır. Paraskhos, bu kanıta dayanarak

[703] Akhilleas Paraskhos, "Eis to Leukoma tis k. S. K.", *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, s. 164.
[704] Akhilleas Paraskhos, "Ti Desposyni", *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, s. 42.

insanın ölümden korkmaması ve son ikametgâhının düşüncesi karşısında titrememesi gerektiği kanaatindedir:

Τρέμεις το μνήμα… Και γιατί αυτό να
σε δειλιάζη; Ποτέ τη μάνα το παιδί δεν πρέπει
να τρομάζη. Κ' είν' η μεγάλη μάνα μας το μνήμα
που φοβάσαι.
Ω, θα ιδής πόσον καλά εκεί θε να κοιμάσαι![705].

Mezardan çok korkuyor musun? ... Bu seni niye
korkutuyor? Çocuğun hiçbir zaman annesinden kokmaması
gerekmektedir. Koktuğun mezar bizim büyük annemizdir.
Ah orada ne kadar güzel uyuyacağını göreceksin!

Yukarıda bahsedilen şiirde kendisinin daha önceleri ölümden korktuğunu itiraf etmekte, ancak şimdi mezarın içinden sükûneti ve huzuru gözlediğini söylemektedir. Şair, ölümün bir kötülük olmadığı ve faninin ruhunu vücudun hapishanesinden kurtarabileceği neticesine varmıştır:

Κ'εγώ το μνήμα μια φορά φοβόμουν σαν εσένα.
Μωρός που ήμουν! Τον έβλεπα με μάτια δειλιασμένα,
μα έσκυψα στο βάθος του με σκοτεινή ελπίδα,
και τη γαλήνη τουρανού εθάρρεψα πως είδα…
Το φάντασμα που τρόμαζα παράδεισος μου φάνη·
Ω, πίστευσε δεν είν'κακό κανένας να πεθάνη![706].

Ben de bir zamanlar senin gibi mezardan korkardım.
Ne kadar aptalmışım! Onu korku dolu gözlerle görüyordum.
Ancak karanlık bir ümitle derinliğine inince,
gökyüzünün sessizliğini gördüğümü sandım
korktuğum hayalet bana cennet gibi göründü.
Ah…. İnan bir kişinin ölmesi kötü bir şey değildir!

[705] Akhilleas Paraskhos, "Ti Kyria Z. S.", *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, s. 263.
[706] Akhilleas Paraskhos, "Ti Kyria Z. S.", ss. 263-264.

Paraskhos, aynı şiirde, insanı yorgun bir yolcu olarak kabul etmektedir. Bu yorgun yolcu, bu çalkantılı seyahatinin sonunda yalnızca dinlenmeyi istemektedir. Sükûnet ve acılarından iç rahatlığını sağlayacak tek yer mezardır:

Ο τάφος είναι σπλαγχνικό στη γη πεσμένο αστέρι,
του παραδείσου απόκρυφό κρυμμένο μονοπάτι,
ή ύπνος δίχως όνειρα σε ήσυχο κρεββάτι![707].

Mezar yere düşmüş merhametli bir yıldızdır,
vennetin gizli ve saklı bir patikası,
ya da rahat bir yatakta rüyasız bir uykudur.

Paraskhos, aynı şiirin sonunda birçok eziyetlerden sonra ölümün rahat ve dingin limanına varan insanları mutlu olarak nitelemektedir. Yürekleri orada, herhangi bir rahatsızlıktan dingin olacak ve artık acıma ve iç çekme durumunda olmayacaklardır:

Όταν εκεί αναπαυθή το δύστυχο κορμί μου,
θα έρχεται στον ύπνο σου η φιλική ψυχή μου
και θα σου λέγη τα κρυφά του τάφου ένα, ένα.
Χαρά σ'εκείνους π'άραξαν στου τάφου τον λιμένα!
Αν όχι άλλο, εις αυτόν καθένας ησυχάζει·
εκεί κοιμάται κ'η καρδιά και δεν αναστενάζει[708].

Zavallı vücudum orada istirahat ederse,
rüyana dost ruhum gelecektir
ve sana mezarın gizlerini tek tek söyleyecektir.
Mezarın limanına demir atan kişilere ne mutlu!
Başka bir şey değil ise herkes orada istirahat eder;
yüreği de arada uyumakta ve iç çekmemektedir .

[707] Akhilleas Paraskhos, "Ti Kyria Z. S.", s. 264.
[708] Akhilleas Paraskhos, "Ti Kyria Z. S.", s. 264.

Akhilleas Paraskhos, *Prosfonisis* (*Προσφώνησης / Hitap*) adlı şiirinde, ölümü cesaret ve yüreklilikle beklediğini açıklamaktadır. Ölümünden sonra zamanından önce kaybettiği çok sevdiği oğlu Aimilios'a tekrar rastlamak imkânına sahip olacaktır:

Εάν κ'εμέ ο θηρευτής ζητήση,
τον αναμένω…
Τον γαλαξίαν θ'αναβώ, θα ίδω τους αγγέλους, θα ίδω
Τον Αιμίλιον, το τέκνον μου θα ίδω! Ω, αντί τούτου
εκατόν υπάρξεις έτι δίδω[709].

Avcı şayet beni de isterse,
onu bekleyeceğim...
Galaksiye çıkacak, melekleri göreceğim
Aimilios'u göreceğim. Oğlumu göreceğim! Ah….
Bunun yerine yüz varlığımı dahi veririm!

Paparrigopoulos, *Stigmai Melankholias* (*Στιγμαί μελαγχολίας* / *Melankoli Anları*) başlıklı şiirinde, gece boyunca özellikle, mezarlıkların bulunduğu yerlerde gezinmeyi sevdiğini, ölümü ve ölümün ölüler dünyasında olan salt egemenliğini yakından gözlemeyi sevdiğini ikrar etmektedir. Ölüme karşı geçici olmayan ve karşı çıkılamaz olan bir eğilim hissettiğini itiraf etmektedir. Yüreği soğuk ve katıdır ve epey zamandan beri kendisini canlı bir insan olarak hissetmemektedir. Şairin tüm varlığı daha çok canlı bir adamı değil bir ölüyü hatırlatmaktadır. Şairin bu kötü halet-i ruhiyesi ve acı dolu hayatı, onu herkesin tiksindiği ölüm gibi aksi bir şeyi arzulamaya yöneltmektedir:

Πλανώμαι όπως φάντασμα, ωχρός μεμαραμένος
είναι ο γέλως μου πικρός και διακεκομμένος,
και είναι κοιμητήριον η κρύα μου καρδία,
και μόνον πένθους αντηχεί εντός μου αρμονία.

Και εντός μου θάνατος προς τον εκτός με αίρει
δεσμός ακαταμάχητος προς τους νεκρούς με φέρει,
και λίβανος μοι φαίνεται το μύρον των ανθέων,

[709] Akhilleas Paraskhos, "Prosfonisis", *Apanta Poiimata*, Tomos Tritos, s. 273.

και σήμαντρον η μουσική επικηδείως κλαίον[710].

Bir hayalet gibi dolanıyorum benzi soluk ve çökmüş;
gülüşüm acı ve kesintili,
soğuk yüreğim adeta bir mezarlık,
ve içimde yankılanan tek şey yasın armonisi.

Ve içimdeki ölüm dışımdakini iptal ettirir;
karşı gelinmez bağ beni ölülere doğru götürür,
ve çiçeklerin kokusu bana tütsü gibi gelir,
ve müzik sesi ölüme ağıt ile ağlamakta.

Dimitrios Paparrigopoulos, aynı şiirde fanilerin ölüler için matem tutmamalarının gerekli olduğunu ileri sürmektedir, çünkü sonuncular ölümleriyle hayatta mahrum kaldıkları mutluluğu ve sevinci karşılamayı başarmışlardır. Ölümün gelmesiyle, kötülüklerle tüm bağlarını koparmışlar yaşlanmanın ve hastalıkların korkunçluğundan kurtulmuşlardır:

Αν των θανόντων δεν λαλούν, πλήν δεν
θρηνούν τα χείλη, το στόμα των εάν σιγά,
έστενε δεν ωμίλει, και των ρυτίδων έπαυσεν
η σώρευσις χαρήτε, τι τους λυπείσθε, διατι
τον θάνατον πενθείτε;[711].

Eğer ölülerin dudakları dile gelmiyor,
matem tutmuyorsa, şayet ağızları susuyorsa
ve kırışıkların birikmesi durmuşsa
sevinin, onlar için neden üzülüyorsunuz, niçin
ölüm için yas tutuyorsunuz?

Paparrigopoulos, aynı şekilde pesimist olan *O Fanos tou Koimitiriou Athinon* (*Ο Φανός του Κοιμητηρίου Αθηνών* / *Atina Mezarlığının Feneri*) adlı şiirinde, gece

[710] Dimitrios Paparrigopoulos, "Stigmai Melagkholias", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 15.
[711] Dimitrios Paparrigopoulos, "Stigmai Melagkholias", s. 19.

boyunca mezarlıkta bulunan fener tarafından aydınlanan sayısız mezarın korkunç manzarası ile karşılaşınca, var olmanın tüm trajik azametini idrak etmektedir. Şair, yalnızca acı ve felaket sunan bir varoluşa tahammül ederek yaşamanın beyhude ve faydasız olduğunun bilincine varmaktadır. Fenere hitap ederek, ona varoluşun her ikisi için de tamamen faydasız olduğunu söyleyerek onların kefaretini ödeyecek tek şeyin ölümün bir an önce gelmesi olduğunu belirtmektedir:

Μόνος, καθώς αυτό το φως εις το
νεκροταφείων φωτιών μνήματα
και πτώματα, διέρχομαι τον βίον τα ράκη
σύρων της ζωής, το παρελθόν μου σύρων.

Φανέ, όταν το έλαιον σε λείψη, τι θα γίνης;
Τι; Θα σβέσης. Καλλίτερον. Αφού η μοίρ'
αγρίως προόρισε την λάμψι σου επί σποδού σποδός: σταχτύ, τέφρα
να χύνης, τι ωφελεί εις σε το φως και εις εμε
ο βίος,[712].

Tek başına, mezarlıkların mezarlarını ve cesetleri
aydınlatan bu ışık gibi,
hayatımın paçavralarının içinden geçiyorum,
hayatımı sürükleyerek, geçmişimi sürükleyerek.

Fener yağın bitince, ne olacaksın?
Ne olacak? Söneceksin. Bu daha iyi. Mademki kader
parıltını vahşice kül üzerine dökmeni tayin etti,
ışık sana ve hayat ise bana ne lazım?

Dimitrios Paparrigopoulos aynı şiirde, ölümden korkmadığını ve onunla herhangi bir saatte yüzleşmek için hazır olduğunu ileri sürmektedir. Ruhun ölümsüzlüğüne inanmamakta ve kesinlikle bildiği tek şey acı çekmesinin devam etmemesi için, ölümün teselli verici kucağına saklanmak istemesidir.

[712] Dimitrios Paparrigopoulos, "O Fanos tou Koimitiriou Athinon", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 10.

Δεν τον φοβούμαι όρθιος προ του θανάτου βαίνω
Δεν ψάλλω την ισχύν αυτού αιτών αθανασίαν,
Το φίλημα του το ψυχρόν ατάραχος προσμένω
Τις την γαλήνην δεν ποθεί μετά την τρικυμίαν;[713]

Ondan korkmuyorum; ölümün önünde ayakta duruyorum.
Ölümsüzlük dilemek için onun kudretine ilahi okumuyorum,
soğuk öpücüğünü sakin bir şekilde beklemekteyim
fırtınadan sonra sakinliği kim arzu etmez?

Ölüm arzusu, *Den Paraponoumai* (*Δεν παραπονούμαι* / *Yakınmıyorum*) adlı şiirde de ifade edilmektedir. Paparrigopoulos, yukarıda bahsedilen bu şiir üzerinden, rüyalarından hiçbirinin gerçekleşmediğini ve gençlik umutlarının boşa çıktığını ve kurtuluş olarak beklediği tek şeyin ölümün gelmesi olduğunu belirtmektedir. Paparrigopoulos için gelecek, iyimserliğin ve neşenin değil aksine ölümün eş anlamlısıdır:

Εκ των ονείρων μου κανέν δεν διαμένει,
εκ των ελπίδων η πικρά τηρείται πίκρα μόνον·
εμπρός μου ήδη φέρετρον ως σωτηρία χαίνει
και οπίσω τάφος πρόωρος των νεαρών
μου χρόνων[714].

Rüyalarımdan hiçbiri gerçekleşmemiştir,
umutlarımdan yalnızca acı keder kalmıştır;
önümde zaten tabut kurtuluş için açık bulunmakta
arkamda ise gençlik yıllarımın erken gelen mezarı.

Spyridon Vaseiliadis, *Arriton* (*Αρρήτον* / *İfade edilemez*) başlıklı şiirinde, bu beyhude ve haksız hayatı terk etmesi için insanı büyük bir karar almaya teşvik etmektedir:

ω άνθρωπε, απόθανε τα στήθη συσπαράττων![715].

[713] Dimitrios Paparrigopoulos, "O Fanos tou Koimitiriou Athinon", s. 9.
[714] Dimitrios Paparrigopoulos, "Den Paraponoumai", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 20.
[715] [Spyridon Vasileiadis], "Arriton", *D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis*, s. 240.

Ey insan….bağrı paramparça ederek öl!

Ölüm, yaralı ve üzüntülü varoluşlarının parçasını oluşturmakta, ölüm mutluluk ve sevincin olmadığı, üzüntülü, gergin ve boş bir hayattan özgürleşmenin tek çıkış yolu idi. Romantizm şairleri günlük hayatın baskısına, insanlık dışı kadere ve kendilerini hiçbir zaman anlamayan çevreye karşı çözüm olarak ölümü tercih etmişlerdir. Şairler insanüstü bir çaba ortaya koymakta, kahramanca bir davranışla ölümden korkmayan, tam aksine ölümü arayanlar olarak karşımıza çıkmaktadırlar[716].

4.2. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Pesimizm - Mutsuzluk

4.2.1. Mutsuzluğun ve Ümitsizliğin Korkunç Mahkûmiyeti

Pesimizm terimi, Latince ve malus kelimesinin üstünlük derecesi olan yani çok kötü manasındaki *pessimus* kelimesinden gelmektedir. Bu evrensel felsefî bir terimdir ve Yunan dilinde de kötümser kelimesinin yerine kullanılmaktadır. Pesimizmin en önemli temsilcilerinden biri, Birinci Atina Ekolü'nün tüm temsilcilerine tesir eden Alman filozof Arthur Schopenhauer'dir (1788-1860). Ancak kötümserliğin gerekçesi ve teorisi eski Yunan filozoflarından başlamıştı. Anaksimandros, Heraklitos ve Parmenidis gibi Yunanlı filozoflar, pesimizme çok yakın olan bir felsefe geliştirmişlerdir. Ancak bugünkü pesimizmi dile getiren en önemli kişi İgisias (M.Ö. 290) idi. Ebedi bahtiyarlığın imkânsız olduğunu ifade etmişti. İnsanları, hayatın zorluklarına ve acıya tahammül edemedikleri durumlarda intihar etmeleri için teşvik etmekte idi[717].

Arthur Schopenhauer, *Mutlu Olma Sanatı* adlı kitabında insan, hayatı acı ve umutsuzlukla dolu olduğu için salt mutluluğu başaramayacağını tasvir etmekte idi: "*Mutluluk yaklaştığımız zaman kaybolan uzaktan gördüğümüz bir yansımadır. Buna karşılık, acı ve meşakkatler elle tutulur bir gerçektir*"[718]. Schopenhauer, aşırı pesimizmine rağmen intihar olayına karşıdır, çünkü bunu insanın egoizmini gösteren bir işlem olarak kabul etmektedir.

---

[716] Martin Travers, *a.g.e.*, s. 256.
[717] Michael Tanner, *Sopenkhaouer, Metafysiki kai Tekhni*, Metafrasi Afroditi Kosma, Ekdoseis Enalios, Athina 2002, s. 211.
[718] Arthur Schopenhauer, *İ Tekhni tou na eisai Eutykhismenos*, Ekdoseis Pataki, Athina 2015, s. 215.

Schopenhauer'in, pesimist görüşleri, 19. asırda yaşamış en büyük İtalyan romantik şair ve filozofu Giacomo Leopardi'den önemli ölçüde etkilenmiştir. Giacomo Leopardi'nin pesimizmi, Birinci Atina Ekolü'nün temsilcileri için ilham kaynağı olmuştur. Leopardi'nin şiir düşüncesini meşgul eden konular çeşitlidir ancak tümünün gerçek bir pesimist istek etrafında döndüklerini, insanın devamlı olarak çile çekmek için doğduğu ve insan türü için mutluluğun meçhul bir kelime olduğu tespitinde rahatlıkla bulunabiliriz. Şair, ölümün insanı her adımında ve her işinde takip ettiğini, hayatın tek egemeni olduğunu kabul etmektedir. İnsanın sonu daha önceden yazılmış olup onu durmaksızın mezara doğru götürdüğüne göre, her şey beyhudedir ve tatsızdır. Kendisi ölümün kurtarıcı kuvvetini hiçbir şairin olmadığı kadar övmüştür ve insanın ancak ölümle günlük acılarından kurtulmasının mümkün olabileceğini kabul etmektedir. Kötü hissettiği her seferinde veya bu kadar kötü bir hayata devam edemeyeceğini hissettiği zamanlarda, onu bağlarından koparması için ölümün kendisini ziyaret etmesi için yalvarmaktadır. *Zibaldone* adlı 21 Ekim 1820'de yazdığı felsefi eserinden 290-292 numaralı pasaj çok karakteristiktir. Şair burada, hiçbir korkusu olmadan ölümün tarafını tutmaktadır: "*Bedenî ve ruhî eziyetlerle karşılaştığımda, ruhumun ve bedenimin ebedî ve devamlı durgunluğunu arzuluyordum. Bu arzu derin egomdan gelmekte idi. Bu istek düşünce olarak bana en küçük bir korkuyu vermeyen ölümle eş anlamlı idi*"[719] demektedir.

Bu gibi Avrupa romantizminin pesimist düşünceleri Birinci Atina Ekolü temsilcilerinin şiir sanatlarını etkilemiştir. Şairler şiirleriyle, kendini hayatın neşelerinden terkedilmiş hisseden bir insanın bulunduğu trajik durumu ifade etmektedirler.

Panagiotis Soutsos, *Sto Thanato tis* (*Στο θάνατο της* / *Onun Ölümüne*) başlıklı şiirinde, mutluluğu hiçbir yerden beklemediğini üzüntüyle dile getirmektedir. Etrafında yalnız karanlığı, üzüntüyü, mutsuzluğu ve ölümü görmektedir. En ufak bir umut ışığı ve ümit yoktur, hayatının tek gerçeği ölümdür:

---

[719] Giacomo Leopardi, *a.g.e*, s. 153: "*Io bene spesso trovandomi in grandi travagli o corparali o morali, l' ho desiderato non solamente il riposo, ma la mia anima senza sforzo, e senza eroismo, si compiaceva naturalmente nell'idea di un'insensibilità illimitata e perpetua, di un riposo, di una continua inazione dell'anima e del corpo, la qual cosa desiderata in quei momenti dalla mia natura, mi era nominata dalla ragione col nome espresso di morte, nè mi spaventava punto*".

Το βλέμμα μου περιπλανώ ματαίως
είς την φύσιν, προς μεσημβρίαν και βορράν,
ανατολήν και δύσιν·
βλέπω εδώ, βλέπω εκεί, και λέγω ευτυχία
δε με προσμένει πουθενά και πώποτε καμμία[720].

Bakışımı beyhude sağa sola gezdiriyorum
tabiata, kuzeye, güneye
doğuya, batıya;
burada görüyorum, orada görüyorum ve mutluluk diyorum
ancak hiçbir yerde ve hiçbir zamanda hiçbir mutluluk beni beklemiyor.

Dimosthenis Valavanis, *Tetrastikha* (*Τετράστιχα* / *Dörtlükler*), adlı şiirinde, hayatının ne kadar boş ve anlamsız oluğunun farkına varmıştır. Ruhunun içine yalnızca umutsuzluk ve çaresizlik yerleşmiştir:

Ψυχή νεκρή και αγέλαστη δεν φέρεις για τ'
εμένα χαρά μιας ψεύτικης στιγμής εις την
πικρή καρδιά μου. Να πως γελούν τριγύρω σου
κάμποι βουνά ανθισμένα. Ω! φέρε μου, άχαρη
ψυχή, και μένα την χαράν μου.
Τι κλείεσαι είς την σπηλιά
Την σκοτεινή, την κρύαν του κορμιού μου;[721]

Ölü ve gülmeyen ruh,
acı yüreğime yalancı bir anın neşesini
bana getirmiyorsun.
İşte bak etrafında çiçek açmış dağlar ve ovalar
nasıl gülerler.
Ah sevimsiz ruh bana da neşemi getir.
Vücudumun karanlık ve soğuk
mağarasında niye gizleniyorsun.

[720] Panagiotis Soutsos, "O Thanatos tis", *Poiimata*, s. 61.
[721] Dimosthenis Valavanis, "Tetrastikha", *Poiitai tou 19 Aiona*, s. 41.

Akhilleas Paraskhos, *Proaisthiseis* (*Προαισθήσεις* / *Önseziler*) adlı şiirinde, hayatın ona gözyaşları ve acılardan başka bir şey vermediğini itiraf etmektedir:

Πταίω εγώ, αν δυστυχής επλάσθην
ακουσίως? Και είμαι, είμαι ένοχος
προς την ευδαιμονίαν διότι μόνον
δάκρυα μ'επρόσφερε ο βίος;[722].

İsteğim dışında zavallı olarak yaratıldığım için suç benim mi?
Ve hayat bana yalnızca gözyaşı sunduğu için,
mutluluğa karşı suçlu muyum, suçlu muyum?

Akhilleas Paraskhos, *İ Khara* (*H Χαρά* / *Neşe*) adlı şiirinde, hiçbir insanın neşe ve mutluluğu yakalamayı ve tadına bakmayı başaramayacağını ileri sürmektedir. Kendisi bunu dünyanın her yerinde, tüm âlemde aramış ve en küçük bir izine bile rastlamayı başaramamıştır. Neşe ve mutluluk fani ve kırılgan bir dünyada ikamet etmemekte ve zavallı insanı mutlu bir insan haline getirme amacı da bulunmamaktadır:

Όλο τον κόσμον γύρισα, τη γή, την οικουμένη,
Μα την ευτυχία δεν την ηύρα πουθενά δεν φάνηκε καθόλου
Βαρέθηκα να την ζητώ[723].

Tüm dünyayı gezdim, Yeryüzünü âlemi
Ancak mutluluğu hiçbir yerde bulamadım. Hiçbir yerde ortaya çıkmadı.
Onu aramaktan bıktım.

Paraskhos, *Eugnomosyni* (*Ευγνωμοσύνη* / *Minnetarlık*) adlı şiirinde, yüreğine tedavisi mümkün olmayan bir yaranın çizilmiş olduğunu itiraf etmektedir. Mutsuzluk insana, cömert bir şekilde beyhudeliğin ve üzüntünün duygusunu takdim etmektedir:

---

[722] Akhilleas Paraskhos, "Proaisthiseis", *Apanta Poiimata*, Tomos Deuteros, Ekdoseis A. Koromilas, En Athinais 1881, s. 46.
[723] Akhilleas Paraskhos, "İ Khara", *Apanta Poiimata*, Tomos Deuteros, s. 49.

Μήπως δεν πλήττω πανταχού,
μη πάντοτε δεν πλήττω? Μήπως δεν πάσχω
κ'είς αυτήν την πατρικήν εστίαν;
Παντού την φέρω την πληγήν,
Παντού την ολεθρίαν![724].

Sanki her yerde canım sıkılmıyor mu?
Her zaman sıkılmıyor muyum? Acaba
bu baba evinde hasta bir halde değil miyim?
Yarayı her yerde taşıyorum
her yerde bu felaket dolu yarayı!

Dimitrios Paparrigopoulos, *O Fanos tou Koimitiriou Athinon* (*Ο Φανός του Κοιμητηρίου Αθηνών* / *Atina Mezarlığının Feneri*) adlı şiirinde, açık bir şekilde mutluluk ve neşeye hiçbir yerde rastlamadığını itiraf etmektedir. Şairin şimdiki zamanı, üzüntünün ve mutsuzluğun eş anlamlısıdır, geleceği ise en küçük bir beklentiyi barındırmamakta ve kesin olan tek şey ise gözyaşı ve ölümdür:

Πόσον ωραία μειδιά η όψις της πρωίας!
Είναι γλυκύς ο ήλιος το πρώτον φώς του
στέλλων. Α ! πανταχού απήντησα έν φάσμα
ευτυχίας, την ευτυχίαν ουδαμού, ούδ'
είς αυτό το μέλλον[725].

Sabahın yüzü ne kadar güzel gülümser!
İlk ışığını gönderen güneş tatlıdır!
Ah! Her yerde bir mutluluk tayfına rastladım,
ancak mutluluğa hiçbir yerde ve aynı zamanda gelecekte de rastlamadım.

Aynı pesimist düşünceler *Stigmai Melankholias* (*Στιγμές μελαγχολίας* / *Melankoli Anları)* adlı şiirde de tekrar edilmektedir. Şair mutluluğu o kadar çok aramasına rağmen, iç çekmeler, acılar ve ızdıraptan başka bir şey tespit etmemiştir:

[724] Akhilleas Paraskhos, "Eugnomosyni", *Apanta Poiimata*, Tomos Deuteros, s. 89.
[725] Dimitrios Paparrigopoulos, "O Fanos tou Koimitiriou Athinon", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 9.

Είς μάτην επεζήτησα παντού την ευτυχίαν·
δεν εύρον ειμή στεναγμόν και πόνον και πικρίαν[726].

Mutluluğu her yerde beyhude aradım;
ancak iç çekme, acı ve ıstıraptan başka bir şey bulamadım.

Aynı şiirde, yüreğinde hiçbir rüya görmeyen, hiçbir şey umut etmeyen ve hiçbir beklenti beslemeyen bir insanın yaşayan bir ölü olduğunu vurgulamaktadır:

Άλλ' όταν τις τεθνεώς,
Όταν καρδίαν πλέον δεν έχη, και
απώλεσε παν όνειρον ωραίον,
τότε θρηνείτε· ως νεκρός αυτός
διανοείται[727].

Bir fanide artık bir yürek
bulunmuyorsa,
ve her güzel rüyayı kaybettiyse,
o zaman yüksek sesle ağlayın;
çünkü o artık ölü sayılır.

Paparrigopoulos, *Asmation* (*Ασμάτιον* / *Neşide*) başlıklı şiirinde umutsuzluğun kendisini terk ettiği andan itibaren yüreğinde yalnızca matemin ikamet ettiğini vurgulamaktadır:

Τι θέλεις άσμα μου γλυκύ?
εν τη ψυχή μου κατοικεί
το πένθος πλέον μόνον,
αφ'ότου είδον ότ' η γη, είναι
ακένωτος πηγή των στεναγμών,
των πόνων.
Αφ' ότου είδον η χαρά ότ' είναι

[726] Dimitrios Paparrigopoulos, "Stigmai Melagkholias", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 13.
[727] Dimitrios Paparrigopoulos, "Stigmai Melagkholias", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 19.

λέξις ηχηρά χωρίς τινός εννοίας.
Αφ'ότου έσβεσαν οικτρώς αι
πρώην θάλλουσαι φαιδρώς
ελπίδες της καρδίας [728].

Tatlı şarkım ne istiyorsun?
Artık ruhumda yalnız
tek bir matem bulunur,
dünyanın iç çekmelerin ve acıların sonsuz bir pınarı olduğunu
gördükten sonra.
Sesi kuvvetli ancak hiçbir manası olmayan
neşeyi gördükten sonra;
yürekteki daha önceleri çiçek açan güler yüzlü umutları
feci bir şekilde söndükten sonra.

Paparrigopoulos, *Oi Poiitai* (*Οι Ποιηταί* / *Şairler*) adlı şiirinde insanlığın gözyaşları ve acılar ile dolu koskocaman bir vadiden başka bir şey olmadığını ileri sürmektedir. Gülümseme yerini somurtkanlığa, keyifsizliğe ve mateme vermiştir. İnsan doğanın tüm kötü engelleri tarafından saldırıya uğramakla hükümlüdür ve bunun neticesinde eziyet ve sıkıntı çekmekte ve zamanından önce ihtiyarlamaktadır:

Το έδαφος εγήρασε και το φυτόν βλαστάνον
πρίν καν ανθήση ωχριά, γηράσκει πρίν ανθήση,
και ζή ζωήν δυσήλιον και έμπλεον βασάνων,
και θνήσκει πρίν ο βίος του ακόμη τελευτήση[729].

Toprak yaşlandı ve filizlenecek bitki
daha çiçek bile açmadan solar, çiçek açmadan solar,
güneşsiz ve eziyetlerle dolu bir hayat yaşar,
ömrü ise daha sona ermeden biter.

[728] Dimitrios Paparrigopoulos, "Asmation", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 23.
[729] Dimitrios Paparrigopoulos, "Oi Poiitai", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, ss. 48-49.

Paparrigopoulos, aynı şiirin devamında, insanın hayatı boyunca bitmeyen acılara maruz kaldığını ve beklediği tek şeyin ölüm olduğunu belirtmektedir. Faninin hayatı, acı, mutsuzluk ve çaresizlikle eş anlamlıdır:

Ὦ Μωυσή, επέσαμεν' μας έρριψες σύ
μόνος, μας κατηράσθης, κ'έκαστος του
κόσμου διαβαίνων περιπλανάτ' εν τη οδώ
τη καλουμένη πόνος, και καταράται
εαυτόν τον θάνατον προσμένων[730].

Ey Musa, düştük; bizi sen düşürdün,
bize beddua ettin ve dünyadaki her kişi
acı denilen bir yolu geçerken sağa ve sola yalpalanır
ve ölümü bekler kendine beddua ederek.

Paparrigopoulos, *Eis Paidion* (*Εις Παιδίον* / *Çocuğa*) başlıklı şiirinde, hayatın macera dolu yolculuğuna daha başlayan tecrübesiz bir çocuğa hitap etmektedir. Mutsuzluk, ihtiyarlık, heyecan, umutsuzluk ve devamlı bir acı küçük çocuğun hayatını en küçük bir hakka bile sahip olamayacağı şekilde tayin etmektedirler:

Όλα οικτρά ο μαρασμός το άνθος
αναμένει, και την γαλήνην απειλεί
μακράν η τρικυμία, και προς το έαρ
ο χειμών ακατασχέτως βαίνει, προς το
παιδίον η ρυτίς και η απελπισία[731].

Her şey acınacak halde; Çiçeğin solması kaçınılmaz,
ve sükûneti fırtına tehdit eder uzun süre,
ve kış önlenemez bir şekilde ilkbahara gitmekte,
küçük çocuğa doğru ümitsizlik ve kırışıklık.

[730] Dimitrios Paparrigopoulos, "Oi Poiitai", s. 50.
[731] Dimitrios Paparrigopoulos, "Eis to Paidion", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 71.

Paparrigopoulos, *Ania* (*Ανία* / *Can sıkıntısı*) adlı şiirinde, bu durumu, insanların rüyalarını ve ümitlerini soğukkanlılıkla öldüren acımasız bir katile benzetmektedir. Can sıkıntısı, boşluğun, beyhudeliğin ve melankolinin doruğu olmak üzere bir sürü olumsuz duyguya neden olmaktadır. Can sıkıntısı, gençlerin kanı kaynayan yüreklerini, ortaya çıkan herhangi bir kötülük karşısında tepki gösteremeyen yaşlı ve heyecansız yüreklere dönüştürme gücüne sahiptir. Mutsuz insan, her yerde etrafında can sıkıntısı ve boşluğun duygusu ile karşılaşmaktadır:

Ησθάνθητε την άμετρον εκείνην αθυμίαν,
ην η ανία προξενεί και ήτις, δολοφόνος,
προσέρπει ένδον της ψυχής και δάκνει την καρδίαν;

Βαρύθυμος κλαίει σύνοφρυς είς την οδόν του βίου
βαδίζει ο χθές ζωηρός και χαίρων νεανίας.
περί αυτόν επικρατεί σιγή κοιμητηρίου,
και την οδύνην θεωρεί μέτ'αδιαφορίας[732].

Ölçüsüz can sıkıntısını hissettiniz mi,
bu can sıkıntısını oluşturan bir katil,
ruhun ta derinliklerine nüfuz eder ve
yüreği ısırır?

Dünkü zinde ve neşeli genç adam
hayat yolunda ağlamakta kaşları çatık ve melankolik.
Etrafında mezarlık sessizliği egemendir,
ve kederi kabul eder ilgisizlikle.

Spyridon Vasileiadis, *Eikones I* (*Εικόνες Ι* / *Resimler I*) adlı şiirinde, ümitsiz ve amaçsız bir ömür sürdüğünü itiraf etmektedir. Çevresinde bulunan her şey bir düzelme beklentisi olmaksızın beyhudedir ve boştur:

Χωρίς ελπίδα είς την γην, χωρίς
σκοπόν πλανώμαι, και αν πετώ, ως πύραυλος,
το σύμπαν να θεώμαι, ουδέν ανακαλύπτω.

[732] Dimitrios Paparrigopoulos, "Ania", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 107.

Άλλ ήδη; Μαύρα νέφη ο λογισμός
τας αλγεινάς εικόνας μου συστρέφει[733].

Yeryüzünde ümitsiz bir şekilde
amaçsızca dolanıyorum, bir roket gibi uçar halde,
dünyaya baktığımda bir şey keşfedemiyorum
Ne olacak yani? Düşüncem siyah bulutlarla
ıstıraplı görüntülerimi bükmekte.

Vasileiadis, *Eikones IV* (*Εικόνες IV* / *Resimler IV*) adlı şiirinde, hayattaki seyahatinde edindiği deneyimden kazandığı tek şeyin acı olduğunu itiraf etmektedir:

Τις είμαι! Τι προώρισμαι εδώ;
Που τρέχω; Μόνον από τον κόσμο
σύμπαντα εγνώρισα τον πόνον![734].

Ben kimim? Benim buradaki hedefim nedir?
Nereye koşuyorum? Dünyadan yalnızca
sadece acıyı tanıdım!

Vasileiadis, *İ Khara* (*Η Χαρά* / *Neşe*) adlı şiirinde, neşenin insanların hayatlarından şimşek gibi ne kadar hızlı gelip geçtiğini ve insan ruhu üzerinde en ufak bir iz bırakmadığını belirmektedir. Şair için neşe yalancı bir umuttan başka bir şey değildir ve parlak yüzünün arka tarafında karanlık, umutsuzluk ve acı gizlenmektedir:

Πλήν πρίν έτι καλώς εννοήσω
ότι έχαιρον, φεύγ' η χαρά!
Φεύ! καθώς αστραπή τις περά…
Πώς θα ζήσω…

Την χαράν- θεωρώ ειρωνείαν·
μετά μέλιτος γεύσιν πολλήν
τα λοιπά ανευρίσκεις χολήν και ανίαν[735].

[733] [Spyridon Vasileiadis], "Eikones I", *D. Paparrigopoulou - S. N. Vasileiadi*, s. 56.
[734] [Spyridon Vasileiadis], "Eikones IV", *D. Paparrigopoulou - S. N. Vasileiadi*, s. 49.
[735] [Spyridon Vasileiadis], "İ Khara", *D. Paparrigopoulou - S. N. Vasileiadi*, s. 53.

Önceleri daha iyice neşeli
Olduğumu anlamadan! Neşe kaybolur gider!
Heyhat! Bir şimşeğin geçişi gibi
Nasıl yaşayacağım….

Neşeyi ironi olarak görüyorüm;
bal ile çok tatlı
kalanlarda ise, öd ve can sıkıntısı.

Birinci Atina Ekolü'nün şairleri, rüyaların, sevginin, arkadaşlığın bulunmadığı boş bir hayatın içerisine hapsedilmişlerdir. Yalnızlık, acı ve üzüntü onları adım adım takip etmektedir. Birinci Atina Ekolü'nden çok etkilenen Kariotakis'in *Pethainontas* (*Πεθαίνοντας* / *Ölürken*) adlı şiirinden alınmış aşağıdaki dizeler, şairlerin yaralı yüreklerinde tamamen egemen olan şeyin ne olduğunu tasvir etmektedir:

Μάταιη ψυχή, στην ατονίαν εσπέρας εαρινής,
ενώ θα κλείνεις τα χρυσά φτερά σου πληγωμένη,
την ώρα που σα λύτρωση κάτι θα καρτερείς,
φτωχή καρδιά, θανάσιμα μα αιώνια λυπημένη[736].

Beyhude ruh! Bahar akşamının gevşekliğinde,
yaralı bir şekilde altın kanatlarını kapatırken,
kurtuluş olarak beklediğin saatte bir şey beklemektesin,
zavallı yürek, ölümcül bir şekilde ve ebediyen üzüntülü.

4.3. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Hayat

4.3.1. Hayatın Trajik Yazgısı

Birinci Atina Ekolü temsilcilerine göre, hayat kader, alınyazısı tarafından kontrol edilmektedir ve hiçbir fani bu durumdan kaçınamaz. Eski çağlarda kader

[736] Konstantinos Kariotakis, "Pethainontas", *Poiimata kai Peza*, Epimeleia G. P. Savvidis, Ekdoseis Estia, Athina 2001, s. 89.

perileri genellikle iplik eğiren üç kadın şeklinde tasvir edilmişlerdir. Ellerinde tuttukları iplik insan hayatıdır. Böylelikle bir iplik gibi, en küçük bir hareket sonunda kopan hayatın ne kadar değersiz ve önemsiz olduğu gösterilmektedir. Yazgı kelimesi, bölüştürmek, pay etmek anlamındaki arkaik fiil olan Meiromai = Moirazo (Μείρομαι - Μοιράζω)'dan gelmektedir. Yani bir payın her birine tekabül etmesidir. İlk yazgı perisi ***Klotho (Κλωθώ)*** hayatın ipliğini eğirir, ikinci peri ***Lakhesi (Λάχεση)*** her bir insana neler olacağını tayin eder. En sonunda üçüncü yazgı perisi olan ***Atropos (Άτροπος)*** vakti saati geldiğinde tereddütsüz insan hayatının ipliğini keser. Dolayısıyla Yazgı Perileri, her faninin doğumundan ölümüne kadar geçen hayatının tüm iyi ve kötü şeyleri için mesul olan güçlerdir[737].

Hesiodos'a göre *Theogonia* (*Θεογονία* / *Tanrıların Yaradılışı*) adlı eserinde Yazgı Perileri, Zeus'un veya Gecenin Kızları'dırlar ve şu şekilde tasvir edilmektedirler:

[*Και Μοίρας και Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,*

Κλωθώ τε Λάχεσίν τε και Ἄτροπον, αἵ τε βροτοῖσι
γεινομένοισι διδοῦσιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε,] - *Ησίοδος, Θεογονία*[738]

Γέννησε και τις Μοίρες και τις Κήρες που τιμωρούνε ανελέητα,
[την Κλωθώ, τη Λάχεση και την Άτροπο,
που δίνουν στους θνητούς όταν γεννιούνται το καλό και το κακό,

Acımasız bir şekilde cezalandıran Kader Perilerini ve Keres'leri[739]
fanilere doğdukları zaman iyiyi ve kötüyü veren
Klotho, Lakhesi ve Atropos'u, doğurdu.

Paraskhos, Eis potamon (*Εις ποταμόν* / *Nehire*) başlıklı şiirinde, insan hayatının akışını sularının nereden geldiği ve nereye döküldüğünü bilmediğimiz bir nehire benzetmektedir. Paraskhos şiirinin sonunda, ırmağa hitaben, şiddetle akan

[737] Carl Kerenyi, *İ Mythologia ton Ellinon*, Ekdoseis Estia, Athina 2012, s. 254.
[738] İsiodos, *Theogonia*, *İ Genesis ton Theon kai tou Kosmou*, Ekdoseis Politeia, Athina 2006, s. 214.
[739] Yunan mitolojisinde Ker'ler, kadın ölüm ruhlarıydı. Onlar şiddetli ölümü kişileştiren ve savaş alanlarında kanlı ölümlere çekilen tanrıçalardı. Ölüm ve ölüm sırasında hazır bulunmalarına rağmen öldürme güçleri yoktu.

sularının cehenneme ulaşacaklarını söylemektedir. Paraskhos, bu şekilde kendi hayat akışlarının da değişmez olarak ölüme varacağı konusunda okuyucularını uyarmaktadır:

Ποτάμι ταξειδιάρικο, ποτάμι αγαπημένο,
μυριολογώντας που πάς να βυθισθής
καυμμένο? Αχ! Σαν κ'εμάς είσαι και σύ'
όποιος μπροστά βαδίζει, όποιος βαδίζει πάντα
εμπρός, που πάει δεν γνωρίζει!
Από την άβυσσο έρχεσαι, στην άβυσσο θα πέσης·
δεν θα μπορέσης να σταθής, φτωχό, δεν θα μπορέσης!
Πρέπει το νόμο τον κοινό και σύ ν'ακολουθήσης,
ποτάμι δεν θα ζήσεις[740].

Seyahati seven nehir, sevgili nehir
figan ederek ve efkârla dalmak için
nereye gidiyorsun? Ah sen de bizim gibisin
her kim önde yürüyorsa, her kim her zaman en
önde yürüyorsa, bilmez nereye gittiğini!
Dipsiz bir kuyudan geliyorsun dipsiz bir kuyuya düşeceksin,
duramayacaksın, duramayacaksın, zavallı!
Senin de herkes için ortak olan yasayı takip etmen gerekecek
nehir yaşamayacaksın.

Dimitrios Paparrigopoulos, *Stigmai Melangkholias* (*Στιγμές Μελαγχολίας* / *Melankoli Anları*) adlı şiirinde, hayatın en derin özünün ancak ölümle eş değer olduğunu ileri sürmektedir:

Του κάλλους η αλήθεια τι είναι;
Σκώληξ, χώμα και της χαράς;
και της ζωής; Ο θάνατος
και το νεκροταφείον[741].

[740] Akhilleas Paraskhos, "Eis Potamon", *Apanta Poiimata*, s. 119.
[741] Dimitrios Paparrigopoulos, "Stigmai Melagkholias", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 15.

Güzelliğin gerçeği nedir?
Solucan ve toprak. ve neşenin gerçeği nedir?
Pek iyi hayatın?
Ölüm
ve mezarlık!

Paparrigopoulos, *Mataiotis Mataiotiton* (*Ματαιότης Ματαιοτήτων* / *Her şey boştur*) başlıklı şiirinde, hayatı yalnızca devamlı acılar, dertler ve felaketlerden ibaret olan kötü bir rüya olarak tanımlamaktadır. Mutluluk ve neşe, insan varlığından daimi olarak sürgün edilmiş iki terimdir:

Είναι όνειρον ο βίος·
Συνεχούς οδύνης μάλλον
σύντομον χαράν προκρίνω.
Λησμονείται η οδύνη, η χαρά δεν λησμονείται[742].

Hayat bir rüyadır;
daha doğrusu devamlı bir acının
baştan kısacık bir neşe hükmediyorum.
Acı unutulur ancak neşe unutulmaz.

Paparrigopoulos, *Asmation* (*Ασμάτιον* / *Neşide*) adlı şiirinde, insanların maalesef kabul edemedikleri bir gerçeği açıklamaktadır. Hayat, yaşayan tüm faniler için ikiyüzlüdür. Bunların arkasında, gürültü patırtı, velvele ve feryatlar ya da keder ve ölüm bulunmaktadır. Başka beklentiler yoktur. Hayatın akışı durmaksızın mutsuzluğa ve ölüme doğru akmaktadır:

Αλλοίμονον! Εν τη ζωή η μοίρα
δεν αφίνει ή σάλον, ον εκτρέφουσι
διηνεκείς οι θρήνοι, ή θάνατον εν
τη σιγή[743].

[742] Dimitrios Paparrigopoulos, "Mataiotis Mataiotiton", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 11.
[743] Dimitrios Paparrigopoulos, "Asmation", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 39.

Eyvah! Hayattaki alınyazısı
Devamlı feryatların beslediği
Karmaşayı veya ölümün
Sessizliğini bırakmaz.

Paparrigopoulos, *Eis Paidion* (*Εις παιδίον* / *Çocuğa*) adlı şiirinde, hayatın gözyaşı ve feryatlardan başka bir şey olmadığı bilincine varmıştır. Pekçok sorular sormakta ve bu sorularla umutsuz ve gerekli olan mutluluğun bulunmadığı bir hayatın neye yaradığı sorusuna cevap aramaktadır. İnsanın mutsuz bir varlığa bağlı olarak yaşamasının neye yaradığını ve yaşadığı trajik durumu değiştirme imkânına sahip olmadan, hayatının en güzel günlerinin kayboluşunun görmeye değer olup olmadığını sormaktadır:

Τι ωφελεί αν διαρκή το έαρ μαραμμένον,
και αν το άσμα αντηχή μεστόν μελαγχολίας,
και αν το ρόδον σώζηται ωχρόν και τεθλασμένον,
και αν ο βίος διαρκή χωρίς της ευτυχίας;[744].

İlkbahar devamlı olarak solgun geçerse neye yarar,
ve şarkı melankoli ile dolu olarak yankılanırsa,
ve şayet gül solgun ve kırık olarak hayatta kalmışsa
ve hayat mutluluk olmadan devam ediyorsa?

Paparrigopoulos, ardından gelen *İ Proseukhi* (*Η Προσευχή* / *Dua*) başlıklı şiirinde, genç bir çocuğu, onu kötü alın yazısından koruması için Tanrı'ya dua etmeye teşvik etmektedir. Şair, hayatın gülmek ve iyimserlikle eş anlamlı olmadığını vurgulayarak, genç çocuğu korumaya çalışmaktadır. Hayat gülmek ile başlasa da maalesef tüm kişiler için feryat ile bitmektedir:

Προσεύχου είναι συνεχής αγών αυτός
ο βίος αρχίζει με μειδίαμα και λήγει με
τον θρήνον δεν έχει ο ωκεανός γαλήνην
αιωνίως, και το παιδίον γίνεται ανήρ ωχρός
και κλίνων[745].

[744] Dimitrios Paparrigopoulos, "Eis Paidion", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 71.

Dua et; bu mücadele daimidir
hayat hafif bir gülümseme ile başlar ve
feryat ile biter;
okyanusta asırlar boyu bir sakinlik yoktur,
çocuk solgun ve ölmüş bir erkek olur.

Paparrigopoulos, *To İon* (*Το Ίον* / *Menekşe)* adlı şiirinde, bir çiçeğin trajik öyküsünü tasvir etmektedir. Bu güçsüz bitki, her gün, doğanın sıcak ve soğuk arasındaki elverişsiz şartları altında yaşamakta idi. En sonunda dayanamaz ve vahşi rüzgâr onu kökünden sökerek havaya dağıtır. Menekşe ölür ve geçici güzelliğini, parlaklığını ve kokusunu kaybeder. Diğer taraftan ise, ilgisiz doğa bu kayıp için en küçük bir acı hissetmez. Şiir, herkesin kolayca anlayabileceği gibi alegoriktir. Bu narin bitkinin yüzü altında, onu devamlı kovalayan bir alın yazısının oyuncağı olan insan saklanmaktadır. Çiçeğin sonu, uğradığı sayısız birçok çileden sonra her faninin sonunu sembolize etmektedir:

Εκεί είς βράχον έρημον εφύτρωσεν έν ίον·
κάτω του βράχου λυσσωδώς το κύμα σπά, αφρίζει·
το άνθος δέρει η βροχή, ο νότος το λυγίζει·
δεν έχει ένα σύντροφον παρήγορον πλησίον.

Ψυχρός βορράς ετίναξε τα φύλλα και τα άνθη,
το ίον το ταλαίπωρον επίσης εμαράνθη,
και ο ανεμοστρόβιλος το ήρπασε. Πού βαίνει;

Και πάλιν και αιώνια το έαρ επιστρέφει·
ο άνθος μου εζήτησα και δεν υπήρχε πλέον·
κανείς δεν το ηγάπησε εμαράνθη κλαίον[746].

Orada ıssız bir kayada bir menekşe filiz verdi;
kayanın altında dalga azgınlıkla çarpar ve köpüklenir;
çiçeği yağmur döver ve lodos rüzgârı onun eğip büker;

[745] Dimitrios Paparrigopoulos, "İ Proseukhi", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, ss. 118-119.
[746] [Dimitrios Paparrigopoulos], "To İon", *D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis*, Epimeleia G. Khatzinis, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdotikos Oikos İ. N. Zakharopoulos, En Athinais 1959, ss. 108-109.

yanında onu teselli edecek bir arkadaşı yoktur.

Soğuk poyraz rüzgârı yaprakları ve çiçekleri savurdu,
aynı anda, zavallı menekşe soldu,
onu kasırga kaptı. Nereye gidiyor?

İlkbahar yine ebedi olarak geri dönüyor;
gençliğimi aradım ancak o artık yoktu
hiç kimse onu sevmedi ağlayarak soldu.

Vaseiliadis, *Adieu à la Poesie* adlı şiirinde, acımasız alın yazısına karşı gelmeyi birçok kez denediğini, ancak bu yöndeki her çabasının beyhude olduğunu söylemektedir. Birçok kez insan yazgısının arkasında neler gizlendiğini, insanın hayatına karar veren bu kuvvetin ne olduğunu araştırmak istemiş ancak hiçbir cevap bulamamıştır. Şair, insanı meşgul eden bu işkenceyi andıran sorular karşısında cevap yalnızca büyük bir sessizliktir. Bir taraftan Doğa, diğer taraftan Tanrı insanın hayatını düzenleyen büyük sırları açıklamak niyetinde değillerdi. Bu hassas ve ince meselelerle meşgul olma cüretini gösteren fani, bir küfür eylemi gerçekleştirir ve bu günahına tekabül eden cezayı beklemelidir:

Τον νούν μου εβύθισα, άνω και κάτω, υβρίζων
την μοίραν, πονών τους θνητούς
πλήν τις μ'απεκρίθη είς γόους φρικτούς;
Ο πλάστης εσίγα, το πάν εκοιμάτο.

Και όστις το σύμπαν ζητεί να μαντεύση,
να μάθη τι είν' η ψυχή, ο Θεός, ή θέλει
αμαύρωσιν πάθει νοός, ή θέλει αυτόχειρ
το ζήν αποπνεύσει[747].

Alın yazıma küfür ederek,
aklımı aşağı ve yukarı daldırdım,
fanilere acıyarak,

[747] Spyridon Vasileiadis, "Adieu a la Poesie", *Attikai Nykhtes III, Ta Apanta, Dramata - Poiseis*, Ek tou typografeiou tis Enoseos, En Athinais 1882, ss. 346-347.

ancak biri bana korkunç homurdanmalarla cevap verdi?
Yaratıcı susuyordu, her şey uyumakta idi.

Her kim dünyayı tahmin etmek ister,
Tanrının ve ruhun ne olduğunu öğrenmek isterse,
veya aklını yitirmek isterse veya yaşamı terkedip
intihar etmek isterse.

Her okuyucu için kendini ve geçmişini yansıtan birçok mısra vardır. Şair dünya çapında bir şaire dönüşerek çağın fesatlığına ve kötü kadere karşı dayanma ve tahammül etme gerekliliğini dillendirmektedir. Şair birçok kez "ben" kelimesi yerine "biz" kelimesini kullanmaktadır ve bu "pluralis maiestatis" süresince kendi acısını tüm insanların acısı ile birleştirerek, azap herkes için aynıdır diyerek, çilenin -via crucis- bütün insanlık için ortak olduğunu ifade etmektedir. Şair bazen bir şehide dönüşerek, okuyucularına hayatın ve ölümün kötü yanlarını gösteren kişi olmaktadır. Romantik şiir sanatı bu pesimizm renk tonuyla kahraman sayılmakta zira hiç de misafirperver olmayan dünyamızda hiçbir korku duymadan gerçekliğin ta kendisini ortaya koymakta, okuyucuya hiçbir ekleme yapmadan, okuyucuda yalan ve sahte duygular oluşturmadan hayatın gerçek yüzünü göstermektedir. Onlar için hayat her zaman insanın ölümüyle sonuçlanan sürekli ve zor bir yarıştır[748].

4.4. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Zaman

4.4.1. Zamanın Hızlı ve Yıkıcı Bir Şekilde Geçmesi

Eski çağlarda zaman, güçlü kuvvetli, çıplak ve acele ile hareket eden bir erkek olarak betimlenmekte idi. Omuzlarında ve ayak topuklarında kanatları vardı. Başında ise faninin oluşacak fırsatı anında yakalaması için hazır bir zülüf vardı. Zaman, insan hayatının saatlerini yutmaktadır. Bazen de her daim korkunç, yaşlı melankolik, elinde ölümün simgesi olan bir orak taşıyan biri şeklinde tasvir edilmekte idi[749].

[748] Sonia İlinskagia, *a.g.e.*, s. 96.
[749] Stelios Ramfos, *İ Aioniotita kai o Khronos*, Ekdoseis Armos, Athina 2019, s. 145.

Sikyon (Mora) bölgesinden sanatçı Lyssipos M.Ö. 4. asırda Olympia'da zamanı tasvir eden bir heykel yapmıştı. Şair Poseidippos (M.Ö. 356-323) bu heykel için ziyaretçi ve heykel arasında geçen hayalî bir diyalog yazmıştı:

Ziyaretçinin «sen kimsin» sorusuna karşılık zamanın cevabı:
«Ben her şeyi zapt eden Zaman'ım»
«Niçin parmaklarının ucunda yürüyorsun?»
«Her zaman koşuyorum»
«Her iki ayağında neden kanat taşıyorsun?»
«Rüzgâr gibi uçuyorum»
«Sağ elinde neden bıçak taşıyorsun?»
«İnsanlara en keskin bıçaktan bile daha keskin olduğumu hatırlatmak için»
«Niçin saçlarından bir züluf alnına düşmekte?»
«Bana rastlayan kişinin beni yakalaması için»
«Başının arka tarafı niye kel?»
«Kanatlı ayaklarımla uçtuğum zaman arkadan gelen birinin ne kadar uğraşırsa uğraşsın beni yakalayamaması için?»
«Sanatçı seni hangi amaç uğruna yarattı?»
«Yabancı, sizin (insanların) hatırınız için, ders almanız için beni buraya avlunun önüne yerleştirdi»[750].

Ölümün bu negatif görünüşü Birinci Atina Ekolü temsilcilerinin tümünü etkilemiştir. Aleksandros Soutsos, *O Periplanomenos* (*Ο Περιπλανώμενος* / *Başıboş Dolaşan*) adlı şiirinde, zamanı, yeryüzünde bulunan ve geçen herşeyi mahvetmek ve yıpratmak amacında olan ölüme (Haros) benzetmektedir. Zaman, acımasız ve amansızdır. Geçen her dakika insanı maalesef ihtiyarlamaya ve ölümün daha yakınına götürmektedir:

Κρατών δρέπανον θανάτου,
ακατάσχετος ο χρόνος τέμνει πάν ό,τι ευρίσκει,
πλήν αυτόν την ύλη φθείρει, και
αυτήν ανακαινίζει'[751].

[750] Albin Lesky, *İstoria tis Arkhaias Ellinikis Logotekhnias*, Metafrasi Agapitos Tsompanakis, Ekdoseis Kyriakidi, Thessaloniki 1964, s. 1008.

Elinde bir ölüm orağı tutarak,
önlenemeyen zaman ne bulursa keser,
kendisi hariç maddeyi yıpratır ve
onu yeniden yaratır.

Panagiotis Soutsos, *O Agrotikos mas Vios* (*O Αγροτικός μας βίος* / *Çiftçilik hayatımız*) başlıklı şiirinde her insanın hayatının amansız zaman tarafından kovalandığını ve doğrudan doğruya ölüme doğru götürüldüğünü gözlemlemektedir. Zaman, insanın gelecekteki beklentilerine bir engel teşkil etmektedir. Soutsos, hayatın nereye gittiği ve zamanın onu nereye doğru sürüklediği sorusunu kendi kendine sormaktadır:

Πόσας ώρας της ζωής μου έχασα με τους ανθρώπους,
πόσας άλλας με τας λύπας, με τα πάθη
μου μαζί! Και ο άνθρωπος εν γένει
πόσας ώρας όμως ζή!
πόσας ώρας!...του χειμάρρου το νερό
που καταβαίνει που πηγαίνει;...
που πηγαίνει;[752].

İnsanlarla hayatımın ne kadar saatimi kaybettim,
bunlarla birlikte üzüntüler ve kederlerle ne kadar çok
daha kaybettim! Ancak insan genel olarak kaç saat yaşar!
Ne kadar saat! Selin suyu
nereye doğru iner? Nereye gider?
Nereye gider?

Dimosthenis Valavanis, *Melagkholikes Skepseis* (*Μελαγχολικές Σκέψεις / Melankolik Düşünceler)* adlı şiirinde, gençlik yıllarının ne kadar çabuk geçtiğini ve yerlerini ihtiyarlığa, kırşıklıklara ve acıya bıraktıklarını üzüntüyle tespit etmektedir. Genç adam, fark etmeden korkunç yaşlanmanın esiri olmakta ve hayatının son

[751] Aleksandros Soutsos, "O Periplanomenos", *Apanta*, s. 171.
[752] Panagiotis Soutsos, "O Agrotikos mas Vios", *Poimata*, s. 46.

safhasının yanı başında mahsur kalmaktadır. En kötüsü de, alın yazısının gidişatını değiştirmek ve kadere karşı gelmek konusunda en küçük bir imkâna sahip değildir:

Οι πρώτοι πως παρέρχεσθε της ηλικίας χρόνοι!
Το έαρ μας μόλις φανή, πετά ταχύ και δύει,
και θύελλα τα κρίνα του, τα ρόδα του σαρώνει,
και της ζωής τα όνειρα τα πρώτα διαλύει·
Κι' ο νέος γέρων
πλέον εγγύς είναι να φθάση το τέρμα του σταδίου
του, που ατενίζει κλάιων[753].

Yaşımızın ilk yılları nasıl geçtiniz!
İlkbaharımız görünür görünmez, hızlı bir şekilde uçar ve batar,
ve fırtına zambaklarını ve güllerini alıp götürür,
hayatın ilk hayallerini yok eder.
Ve genç ihtiyar
artık ömrünün sonuna varmak için pek yakındır,
ve ağlayarak onu seyreder.

Valavanis, aynı şiirde, geçen yılların artık geriye dönmediklerini ve insanın bu kaybolan anların trajik yokluğu ile birlikte yaşamayı öğrenmesinin gerekli olduğunu belirtmektedir:

Οι καιροί του βίου
δεν γυρίζουν!
το μέλλον μας κεναί ελπίδες χρωματίζουν,
και τ'αποκρύπτει μελανός και κατηφής ορίζων![754].

Hayatın zamanları
geri dönmez!
Geleceğimizi boş ümitler renklendirir,
ve bunları simsiyah ve somurtkan ufuk, saklar!

[753] Dimosthenis Valavanis, "Melakholikai Skepseis", *Poiitai tou 19 Aiona*, s. 40.
[754] Dimosthenis Valavanis, "Melakholikai Skepseis", ss. 40-41.

İoannis Karatsoutsas, *O Kitharodos* (*O Κιθαρωδός* / *Gitar Çalan Kişi*) adlı şiirinde, her şeyin kaybolduğunu ve korkunç zaman tarafından sürüklendiğini tespit etmektedir:

Πώς όλα φεύγουν, όλα περώσι,
όλα είς άγνωστον καταντώσι τέρμα μαζί
και από τόσον θόρυβον,
ουδέ η έρημος μαύρη μνήμη
δεν επιζή![755].

Her şey nasıl gider, her şey geçer
hepsi hep birlikte meçhul sona doğru giderler;
ve bu kadar gürültüden sonra
zavallı kara bellek bile
yaşamaz!

Akhilleas Paraskhos, *O Zilotos Drapetis* (*O Ζηλωτός Δραπέτης* / *Sadık Firarî*) adlı şiirinde, zamanın her insan için acımasız olduğunu belirtmektedir. Zaman, amansız bir güçtür ve insan neslinin en büyük düşmanıdır:

Ο Χρόνος φεύγει και ποτέ, ποτέ δεν επιστρέφει·
Δεν αποδίδει την στιγμήν ποτέ την λατρευμένην[756].

Zaman gider ve hiçbir zaman, hiçbir zaman geri dönmez;
tapınılan anı asla geri vermez.

Paraskhos, *Eroton Leipsana* (*Ερώτων Λείψανα* / *Aşkların Kalıntıları*) adlı şiirinde, eski bir sevgilisinden bazı hatıraları anımsayarak zamanın hızlı geçmesi ve insanın üzerinde yaptığı mahvedici etkiler konusunda çeşitli düşüncelere dalmaktadır. Zaman, kıskanç bir ilahtır ve basit insanların mutluluğuna büyük bir engel oluşturmaktadır:

[755] İoannis Karasoutsas, "İ Kitharodos", *Poiitai tou 19 Aiona*, s. 172.
[756] Akhilleas Paraskhos, "O Zilotos Drapetis", *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, , s. 124.

Χρόνε, θεότης φθονερά,
ισχύς κατηραμένη.
Την κόρην τι την έκαμες;
Πού είναι η Ελένη;
Πού είναι πού;[757].

Zaman, kıskanç tanrı,
beddua edilmiş kuvvet,
kıza neler yaptın?
Eleni nerede?
Nerededir nerede?

Paraskhos, *Eis tin Neotita* (*Εις την Νεότητα* / *Gençlikte*) şiirinde gençliğin çok çabuk geçtiğini belirtmektedir. Gençliği kalpsiz olarak karakterize etmektedir çünkü insanı çok çabuk yalnızlığın ve amansız ihtiyarlığın kucağına bırakmaktadır. Her şey bir yıldırım gibi geçmekte ve insan mahvoluşunun görüntüsü karşısında hiçbir şey yapamadan kalmaktadır:

Φεύγεις, φεύγεις, νεότης καυμμένη
ωσάν ρόδου περνάς μυρωδιά,
σαν φιλί που πετά και διαβαίνει,
σαν ελπίδ' απ' ανθρώπου καρδιά.

Φεύγεις, φεύγεις νεότης καυμμένη,
όλο φεύγεις, δεν μένεις στιγμή,
σα νερό που στην άβυσσο μπαίνει,
σαν αγέρι που φεύγει μ'ορμή![758].

Gidiyorsun zavallı gençlik gidiyorsun
bir gülün kokusu gibi geçiyorsun,
uçup geçen bir öpücük ve
insan yüreğinden gelen bir umut gibi.

[757] Akhilleas Paraskhos, "Eroton Leipsana", *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, s. 126.
[758] Akhilleas Paraskhos, "Eis tin Neotita", *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, s. 67.

Gidiyorsun zavallı gençlik gidiyorsun,
hep gidiyorsun bir an bile durmuyorsun,
bir dipsiz kuyuya giren su gibi,
şiddetle esen bir rüzgâr gibi!

Aynı şiirde, yaşlanmanın insanların hayatlarında oluşturduğu köklü değişiklikleri tasvir etmektedir. Ölümden başka bir şey beklemeyen yaşlıların günlük hayatlarında umudun, aşkın, sevincin, iyimserliğin en ufak bir yeri bile yoktur:

Γέρος, γέρος θα γεινής ·στο χώμα
θε να σύρνεσαι, δεν θ'αγαπάς·
το φιλί θ'ανοστίζη το στόμα,
θα μυρίζης λιβάνι όπου πάς.

Α, θα έλθη καιρός, συμφορά σου!
που θα ιδής σε καθρέπτη εμπρός
άσπρη τρίχα στα μαύρα μαλλιά σου,
πρώτο δώρο που στέλν' ο καιρός

Κείν' η τρίχα η μία, η μόνη,
Που κυττάς με θλιμμένη ψυχή,
Δυστυχή! Σα βουνό σε πλακόνει,
του σαβάνου σου είναι αρχή![759].

İhtiyar, ihtiyar olacaksın ve
yere sürüneceksin. Sevmeyeceksin;
öpücük ağızda tat vermeyecek,
nereye gidersen tütsü kokacaksın.

Ah, zaman gelecek, vay haline!
Aynanın önünde siyah saçlarının arasında
beyaz bir kıl göreceksin,
zamanın gönderdiği ilk hediyedir bu.

[759] Akhilleas Paraskhos, "Eis tin Neotita", *Apanta Poiimata*, Tomos Deuteros, s. 89.

O kıl, üzüntülü bir ruhla baktığın
o tek kıl zavallı, bir dağ gibi senin üzerine çöker,
kefenin başlangıcıdır o!

Paraskhos, *Maios* (*Μάιος* / *Mayıs*) adlı şiirinde gençlik yıllarının asırlar boyu sürmediğini ve kuşlar gibi çabucak uçtuklarını tespit etmektedir. Hayatın, ilkbaharı ve mayısı sonsuz olmayacaktır:

Τον Μάιον σας, ερασταί τρισόλβιοι,
χαρήτε, πρίν νέφη φθινοπωρινά ερχόμενα
ιδήτε…Οίμοι δι'όλους ο αυτός επροωρίσθη
βίος.

Δεν είναι ο βίος Μάιος αιώνια,
δεν είναι και η νεότης
μας πετά ως αστραπή ταχεία[760].

Üç kere mutlu sevgililer,
sonbahardan gelen bulutları henüz görmeden
Mayısınızın tadını çıkarın.
Heyhat hepimiz için ayni hayat tayin edilmiştir;

Hayat sonsuz olarak Mayıs değildir;
Gençliğimiz
hızlı bir şimşek gibi uçar gider.

Dimitrios Paparrigopoulos, *O Fanos tou Koimitiriou Athinon* (*Ο Φανός του Κοιμητηρίου Αθηνών* / *Atina Mezarlığının Feneri*) adlı şiirinde, yüzdeki kırışıklığı ölümün ilk habercisi olarak nitelemektedir. Yaşlılık, insan nesli için en büyük bedduayı oluşturmaktadır:

Ιδού το μέλλον: η ρυτίς θωπεία του θανάτου,
έν δάκρυ σπείρον έτερον κραυγή απελπισίας,
έως έπειτα εντός μακρού νεκροκρεββάτου,

[760] Akhilleas Paraskhos, "O Maios", *Aparita Poiimata*, Tomos Protos, s. 68.

σταυρώσης τας βραχίονας επί νεκράς καρδίας[761].

İşte gelecek: kırışıklık ölümün okşaması,
bir gözyaşı başka bir umutsuzluğun feryadını eker,
daha sonra da uzun bir ölü yatağında,
ölü bir yürek üzerinde bileklerini
çapraz bağlayacaksın.

Dimitrios Paparrigopoulos, *Mesonyktion* (*Μεσονύκτιον* / *Geceyarısı*) adlı şiirinde geçmişteki anıların her zaman kaybolduklarını büyük bir üzüntü ile gözlemlemektedir. Hayattan geçmiş olan herhangi bir şey tekrarlanamaz. Zamanın bizzat kendisi gibi, an da ele avuca sığmayan, ele geçirilmez bir şeydir.

Οίμοι! δεν επιστρέφει πλέον!
Η ώρα η παρερχομένη πρό των χαρών μας των
Αρχαίων η άβυσσος του χρόνου χαίνει[762].

Heyhat! Eski sevinçlerimizin önünden geçen zaman
Artık geri dönmez!
Zamanın sonsuzluğu derin bir uçurum.

Dimitrios Paparrigopoulos, *Methi* (*Μέθη* / *Sarhoşluk*) adlı şiirinde, bu tahrip edici gidişatı durdurmak için bir şey yapamaz bir halde, hayatının en güzel yıllarının geçtiğine tanık olmaktadır:

Πού είσαι κόρη?
Άλλ' είμαι μόνος και περνούν οι χρόνοι
οι ωραίοι…Φεύ! κ'εν τη μέθη η σκιά της
συμφοράς πλανάται [763].

Genç kız neredesin?
Ancak ben yalnızım ve seneler geçmektedir

[761] Dimitrios Paparrigopoulos, "O Fanos tou Koimitiriou Athinon", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, ss. 9-10.
[762] Dimitrios Paparrigopoulos, "Mesonyktion", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 101.
[763] Dimitrios Paparrigopoulos, "Methi", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 106.

Güzel zamanlar... Heyhat! Felaketin gölgesi
bir sarhoşluk içerisinde sağa sola gitmekte.

Dimitrios Paparrigopoulos, *To Agalma tis Parthenou* (*Το Άγαλμα της Παρθένου / Bakirenin Heykeli*) adlı şiirinde, onun, zaman ve varlık meselesi ile ilgili tutumu açık bir şekilde görülmektedir. Şair yaşlılıktan ve kırışıklardansa ölümü bile tercih ettiğini kabul etmektedir:

Καλλίτερον δεν αγαπώ ρυτίδας είς το κάλλος,
δεν αγαπώ ερείπια και όγκον συντριμάτων·
γλυκύτερος ο θάνατος ή των ετών ο σάλος,
αργά ροφών την ύπαρξιν και ράκη αναπλάττων[764].

Güzellikte kırışıkları fazla sevmiyorum,
enkaz ve harabeler yığınını sevmiyorum;
Ölüm veya varlığı yavaş bir şekilde emen ve paçavraları
yeniden biçimlendiren senelerin gürültü ve patırtısı daha tatlıdır.

Zaman ve yaşlılık konusu, Birinci Atina Ekolü'nün temsilcilerini özellikle meşgul etmektedir. Aynı temanın önemi, şiir sanatı Birinci Atina Ekolü'nün belirgin tesiri altında kalan Konstantinos Kavafis gibi, dönemin şairlerinde de görülmektedir. *O Geros* (*Ο Γέρος* / *İhtiyar*) başlıklı şiiri 1896-1904 dönemine aittir. Bu şiirde tema, çok çabuk gelen ihtiyarlık, ihtiyarlığın yalnızlığı ve en sonunda yaşlı adamın yaşayamadığı ve mutlu olmadan geçirdiği hayat ele alınmaktadır. İhtiyar adam ne kadar çok fırsat kaçırdığını, arzularının ne kadarını gerçekleştiremediğini ve gençlik yıllarının ne kadar çok mutluluktan mahrum kaldığını düşünmektedir. Aynı şekilde o, zamanın ellerinin arasından ne kadar çabuk kayıp gittiğini düşünmektedir. Artık ihtiyarlamıştır ve hiç kimse ona önem vermemektedir. Saygı yerine yalnızlığa ve küçümsemeye maruz kalmaktadır. İhtiyarın arkadaşlığı can sıkıcıdır. Herkes ondan kaçmakta ve onunla konuşulacak hiçbir şeyleri bulunmadığını düşünmektedirler. Hâlbuki bir zamanlar o da genç, güzel, güçlü kuvvetli ve zeki idi. Hayatı elinde tutuyordu ve ondan kaçamayacağına inanıyordu. Ancak anlayana kadar bu hayat yıldırım gibi gelip geçti. Büyük bir üzüntüyle tek başına konuşmaktadır artık. Hayatın

[764] Dimitrios Paparrigopoulos, "To Agalma tis Parthenou", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 125.

birçok güzelliklerini, rüyalarını gerçekleştirmek için önünde çok zaman olduğu düşüncesiyle, onların tadına daha varmadan geçip gitmelerine izin vermiştir.

Şimdi artık o, ihtiyar bir insandır. Senelerin ağırlığı yüzünden kamburlaşmış ve yarı uykulu bir haldedir. Bir şeyler yapma ihtiyacı hissetmekte, hayattan bir pay elde etmeye çalışmakta ancak bunu başaramamakta ve bu yüzden de üzülmektedir. Ruhunun istemesi ancak vücudunun bu isteği takip edememesi zulüm gibidir. Özellikle de bu somut halde, tüm yaşlılarda görüldüğü gibi, düşünce de vücudun tahribatını takip ederek hastalıklı hale gelmiştir. Şiirde, zamanın ne kadar acımasızca her şeye hükmettiği, ne kadar çabuk geçtiği, geçerken her şeyi sürüklediği, insanların hayatı tanıma hakları olsa da duyguları, rüyaları, sevinçleri önemsemeden geçip gittiği açıkça ifade edilmektedir[765]:

Ένας Γέρος

Στου καφενείου του βοερού το μέσα μέρος
σκυμένος στο τραπέζι κάθετ' ένας γέρος
με μιαν εφημερίδα εμπρός του, χωρίς συντροφιά.

Και μες στων άθλιων γηρατειών την καταφρόνεια
σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τα χρόνια
που είχε και δύναμι, και λόγο, κ' εμορφιά.

Ξέρει που γέρασε πολύ· το νοιώθει, το κυττάζει.
Κ' εν τούτοις ο καιρός που ήταν νέος μοιάζει
σαν χθές. Τι διάστημα μικρό, τι διάστημα μικρό.

Και συλλογιέται η Φρόνησις πώς τον εγέλα·
και πώς την εμπιστεύονταν πάντα – τι τρέλλα! –
την ψεύτρα που έλεγε «Αύριο. Εχεις πολύν καιρό.»

[765] Konstantinos Kavafis, *Apanta ta Dimosieumena Poiimata*, Kritika Aksiologimena me analytiko Filologiko, İstoriko kai Aisthitiko Skholiasmo, Ekdoseis Ta Nea Ellinika, Athina 2012, s. 255.

Θυμάται ορμές που βάσταγε· και πόση
χαρά θυσίαζε. Την άμυαλή του γνώσι
κάθ' ευκαιρία χαμένη τώρα την εμπαίζει.

...Μα απ' το πολύ να σκέπτεται και να θυμάται
ο γέρος εζαλίσθηκε. Κι αποκοιμάται
στου καφενείου ακουμπισμένος το τραπέζι[766].

Yaşlı Bir Adam

Gürültülü kahvenin en dibinde
bir ihtiyar oturuyor başını masaya eğmiş;
önünde bir gazete, tek başına.

Ve utancı içinde bu sefil yaşlılığın
düşünüyor, ne kadar az tadını çıkardı yılların,
oysa güçlüydü, sözü geçerdi ve güzeldi.

Biliyor çok yaşlandığını; duyumsuyor, görüyor.
Gençlik yılları gene de daha dünmüş gibi.
Nasıl kısacık bir zaman. Nasıl da kısacık.

Ve düşünüyor, kendisini nasıl aldattı akıl,
oysa nasıl da güvenmişti ona -ne çılgınlık-
"Yarın! Daha çok vaktin var" diyen o yalancıya.

Anımsıyor dizginlediği içdürtülerini; heba
ettiği bunca sevinci. Alay etmekte
aptalca sakınımıyla kaçan fırsatlar.

....Ama düşünce ve bunca anı
başını döndürdü yaşlı adamın.
Ve uyuyakaldı kahve masasına dayayarak başını[767].

[766] Konstantinos Kavafis, "Enas Geros", *Apanta*, Ekdoseis Politeia, Athina 2010, s. 35.

4.4.2. Hatıraların, Mutsuzluğun ve Çaresizliğin Temel Kaynakları Olması

Zamanla ilgili konuların çerçevesinde Birinci Atina Ekolü'nün şiirinde belirleyici bir rol oynayan hatıralar da yer almaktadır. Atinalı romantik şairler, bir insan şayet hayatının gidişatından dolayı mutsuz ise ve anında geçmişin mutlu anlarını anımsarsa bunun onu daha çok mutsuz kılacağını kabul etmektedirler. Zavallı bir insandaki mutlu anılar, insan için olabilecek en kötü mahkûmiyettir[768].

Peder Paisios, Panagiotis Soutsos'un *Odoiporos* (*Ο Οδοιπόρος* / *Gezgin*) adlı şiirinde mutsuzluğun ve acının duygularını belirgin olarak hissettiği bir dönemde bulunan insandaki mutlu anların hatıralarının yalnızca üzüntü ve melankoli vereceğini vurgulamaktadır:

Παϊσιος: Λησμόνησε το παρελθόν, δεν
φέρει άλλο πόνον δριμύτερον είς την
ψυχήν πάρ'όσον η ενθύμησις
των ευδαιμόνων χρόνων είς δυστυχίας
εποχήν [769].

Paisios: Geçmişi unut, mutlu yılların hatırası kadar
mutsuz zamanlarda ruha
daha derin bir acı veren bir şey yoktur.

Paraskhos, *Elegeion eis Spyridona Vasileiadi* (*Ελεγείον εις Σπυρίδωνα Βασιλειάδη* / *Spyridon Vasileiadis'e Ağıt*) adlı şiirinde, çok sevdiği oğlu Emilios'un ölümünün hatırası aklına geldiği andan itibaren tahammül edilmez bir acı hissetmektedir. Şair, oğlunun ölümünden sonra beyhude bir şekilde ayakta durmaya çalışmaktadır:

---

[767] Konstantinos Kavafis, "Yaşlı bir Adam", *Bütün Şiirleri*, s. 94.
[768] Stelios Romfos, *To Ainigma kai i Moira*, Ekdoseis Armos, Athina 1997, s. 123.
[769] Panagiotis Soutsos, "Odoiporos", *Poiimata*, s. 79.

Φεύ· είμαι δένδρον συντριβέν από βορρά
μανίαν, υπεσκαμμένον, έτοιμον είς
πτώσιν αιωνίαν, κ'ίσταμαι μόλις
άφυλλον… χθές έπεσεν ακόμα το
μόνον άνθος μου εδώ, σ'αυτό
το χώμα.

Πάλιν μου δάκνει την ψυχήν
η δολοφόνος μνήμη!
Κάτω βαθέως είς την γην είς σιωπήν και σκότη,
κοιμάται ο Αιμίλιος, το τέκνον μου
υπνώττει… Είναι το λίκνον του εκεί,
ακίνητον και κρύον, άνευ θωπείας μητρικής,
πλήν όχι και δακρύων![770].

Heyhat! Kuzey rüzgârının şiddeti altında
parçalanan, kökünden sökülen,
ve sonsuza dek yere düşecek olan bir ağaç gibiyim
henüz yapraksızım…… daha dün buraya
bu toprağa düştü yegâne çiçeğim.

Katil hafızam yine
yüreğimi dağlıyor!
Aşağıda yerin derinliğinde sessizlik ve karanlıkta
Aimilios yatmaktadır, benim çocuğum
uyumaktadır… Oradadır yatağı
hareketsiz ve soğuk, ana şefkatinden yoksun
ancak gözyaşından yoksun değil!

Paparrigopoulos, *Anamnisis* (*Ανάμνησης* / *Hatıra*) adlı şiirinde, hatıranın insan ruhunda oluşturduğu acının özelikle korkunç ve acılı olduğunu gözlemlemektedir. Hatıralar, insanı kovalar ve aklına tamamen sönen ve kaybolan bütün şeyleri getirerek hiçbir acıma duymaksızın ona işkence ederler. Hatıralar

[770] Akhilleas Paraskhos, "Elegeion eis S. Vasileiadi", *Apanta Poiimata*, Tomos Deuteros, s. 90.

insanın aklına, tüm mutlu anları tekrar getirirler ve insan bunların yalnızca geçmişe ait oldukları bilincine varsa daha da fazla üzülür. Mutlu anların hatıraları geçmişe aittir ve şairin boş ve zavallı bir şimdiki zamanla uzlaşması gereklidir. Özellikle mutsuz ve acılı şimdiki zamanda, mutlu anların hatırasının oluşturacağı tek şey bıkkınlık, umutsuzluk ve sayısız "niçin" sorusudur:

Αλλά της αναμνήσεως είναι βαθύς ο πόνος.
Εάν κοιμάσαι, άγρυπνος εκείνη σε ταράττει·
Παρίσταται ως όνειρον, ως όνειρον ωραίον·
τείνεις την χείρα προς αυτό υπό ελπίδος κλαίων,
Άλλ' αίφνης αποσύρεται και μάλλον σε σπαράττει[771].

Hatıraların acısı derindir.
Eğer uyuyorsan o seni uykusuz kılar ve sarsar;
bir rüya olarak ortaya çıkar, güzel bir rüya olarak;
bir umutla ve ağlayarak, ona elini uzatırsın
ancak birdenbire çekilir ve herhalde seni yırtıp parçalar.

Paparrigopoulos, aynı şiirde, hatırayı, gelip geçiveren bir gölgeye, tanrıların önceden düşünerek insana hediye ettikleri en büyük beddua olarak nitelemektedir. Şaire göre, tüm mutlu hatıralar acı ve gözyaşlarıyla dolu bitmez tükenmez bir kaynaktır:

Σκιά προς ήν βαδίζουσα ενώ πετά εκείνη,
παρούσα πάντοτε, παντού ψυχρά ακολουθούσα
και μη αφίνουσα στιγμήν να μείνη εν ειρήνη.
Είν' απαισία πληρωμή βραχείας ευτυχίας[772].

Ancak, uçup giderken gölgeye doğru yürüdüğünde,
her zaman orada, her yere peşinden soğuk bir şekilde takip ederek
ve bir an olsun huzur içinde onu bırakmadan.
Kısa süren bir mutluluğun çok kötü bir tediyesidir.

[771] Dimitrios Paparrigopoulos, "Anamnisis", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 33.
[772] Dimitrios Paparrigopoulos, "Anamnisis", s. 34.

Hatıra, Paparrigopoulos'un şiirlerinde, amacı insanı ruhen ve duygu olarak dümdüz etmek ve incitmek olan katı bir tanrısallık olarak ileri sürülmüştür. Paparrigopoulos, *Se Enthymoumai* (*Σε ενθυμούμαι* / *Seni hatırlıyorum*) adlı şiirinde, sevgilisi Eleni'yi hatırlar ve onu artık yanında olmadığı için içinde bulunduğu zamanın çok daha kötü, çekilmez ve kederli olduğunu itiraf etmektedir. O büyük aşktan geriye kalan tek şey hatıralardır:

Ενώ παντού είς άγγελος θανάτου πτερυγίζει
και- είσαι μόνος- έκφρασις λαθραία ψιθυρίζει,
ενώ στενάζει η ψυχή η καταβεβλημένη,
σ'ενθυμούμ, Ελένη.

Σ'ενθυμούμαι οπόταν εν μέσω
ευθυμούσης χορείας εγώ,
εγώ μόνος δεν χαίρω, σιγώ
και ζητώ έν μου δάκρυ να σβέσω.

Ναι! σ'ενθυμούμαι' ως ακτίς εσχάτη ευτυχίας,
Ήν εφαντάσθην προς στιγμήν, άλλ' ήτο φεύ! μεγάλη,
ως αντανάκλασις στιγμής ευδαιμονίας, θάλλει
σου μόνον η ανάμνησις εντός χλωμής καρδίας[773].

Her yerde bir ölüm meleği kanatlarını çırparken
ve -sen yalnızsın- belli belirsiz bir şeyler mırıldanır,
ve tükenmiş ruh inlerken
Eleni seni hatırlıyorum.

Neşeli bir dans ortasında bulunduğum zaman,
ben seni hatırlıyorum.
Bir tek ben sevinmiyorum, susuyorum
ve bir gözyaşımı silmek istiyorum.

Evet seni mutluluğun en son bir şuası olarak hatırlıyorum,
bir an için onu düşündüğüm gibi, ancak heyhat! Büyüktü,

[773] Dimitrios Paparrigopoulos, "Se enthymoumai", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 38.

bir mutluluk anının yansıması gibi dipdiri
solmuş bir yürek içinde yalnız senin hatıran.

Hatıralar, hunhar olup, neredeyse insanın ruhunu yutma gücüne sahiptir. Hatıralar konusu, Birinci Atina Ekolü'nün şiir sanatından yoğun olarak etkilenen, daha yeni dönem şairlerini de meşgul etmiştir. Bu durum Kostas Kariotakis'in *İ Psykhi mou* (*Η ψυχή μου* / *Ruhum*) başlıklı şiirinde ifade edilmektedir. Bu şiirde, şairin ruhu ihtiyarlamış ve herkes tarafından terkedilmiş olarak gösterilmektedir. Geçmişinin mutlu anıları, siyah bir çekmecede saklıdır ve gece olduğu her vakit, ruh buna bakmakta, ellerinde sıkmakta ve yüksek sesle ağlamaya başlamaktadır:

Η Ψυχή μου

Τί τώρα κι αν ασπρίζουνε οι κροτάφοι;
Τί τότε κι αν η μοίρα ήταν κακή;
Ένα συρτάρι εβένινον εκεί
των αναμνήσεων κρύβει το χρυσάφι.

Την ώρα που γεμίζουν ίσκιο οι θόλοι,
καθισμένη σε πέτρα το κοιτά,
το σφίγγει στα ωχρά χέρια κλαίοντας όλη.

Ruhum

Ne olmuş ki şimdi şakaklarım beyazlaşıyorsa?
Yazgı o zaman kötü idiyse?
Orada hatıraların altınını saklayan
abanozdan yapılmış bir çekmece vardır.

Kubbeler gölge ile doldukları zamanda,
bir taşın üzerinde otururak ona bakar,
hep ağlayarak solgun ellerde onu sıkar[774].

İkinci Dünya Savaşı sonrası edebiyatçılar kuşağından olan Yunan şairi Kleitos Kirou (1921-2006), hatıraların insanın yüreğinde büyük bir kötülük oluşturma

[774] Kostas Karyotakis, "İ Psykhi mou", *Apanta*, Ekdoseis Zakharopoulos, Athina 2012, s. 254.

gücüne sahip olduklarını kabul etmektedir. Şair, okuyucularına geçmişin anılarından uzaklaşmalarını ve bunlara karşı temkinli olmalarını tavsiye etmektedir. Zira bunlar, ruhun dengesini ve huzurunu bozma gücüne sahiptirler.

Αποφεύγετε κάθε περιπλάνηση
Σε φωτογραφίες παλιές…
Μην ταράζετε την μακάρια γαλήνη τους.
Είναι σοφές και ξέρουν να εκδικούνται.

Eski fotoğraflar arasında
bir şekilde dolaşıp durmaktan kaçının…
Onların kutsal sakinliklerini alt üst etmeyin
onlar bilgedir ve intikam almasını bilirler[775].

4.5. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Doğa

4.5.1. Doğanın Amacının İnsanın Felaketi Olması

Eski Yunanlılar mitolojide gösterildiği gibi doğaya taparlardı. Eski Yunan tanrıları tarımın koruyucusu olan Dimitra, yabani hayvanların koruyucusu olan Artemis ve yabani floranın (bitki örtüsünün) koruyucusu olan Diyonisos gibi, doğa ile doğrudan doğruya bir ilişki içerisinde bulunuyorlardı. Eski Yunan masalları doğa ile sıkı bir ilişki içerisinde idi[776].

Birinci Atina Ekolü'nün temsilcileri, doğanın güçsüz ve kolayca incinen insana karşı gösterdiği düşmanlığı ve kötü niyeti, şiirlerinde ifade etmektedirler. Onlara göre doğa kötü bir analıktır ve tek amacı insanın mahvolmasıdır.

Georgios Zalokostas, *Eis to Feggari* (*Εις το Φεγγάρι* / *Aya Doğru*) şiirinde büyük bir acıyla yüreğinin soğuk bir mezara benzediğinin farkına varmaktadır. Ayın hüzünlü ışığı şairin ruhunu ifade etmektedir:

---

[775] Kleitos Kyrou, "Paraineseis", *En Olo, Sygkomidi 1943-1997*, Ekdoseis Agra, Athina 2006, s. 321.
[776] Antonios Markos, *Fysi kai Anthropos stin Arkhaia Elliniki Filosofia*, Ekdoseis Leader Books, Athina 2001, s. 421.

Χαρά της πρώτης μου ζωής, φεγγάρι αγαπημένο,
σύ δεν πονείς - εγώ πονώ.
γιατί ψηλά στον ουρανό
κρεμιέσαι λυπημένο;
γιατί μου ρίχνεις φώς πικρό,
σα να φωτάς ένα νεκρό,
που κείτεται στο μνήμα;[777]

Sevgili ay, ilk hayatımın neşesi,
sen ıstırap çekmiyorsun - ben ise acı çekiyorum.
Niçin gökyüzünde
üzgün bir şekilde asılı duruyorsun?
Sanki mezarda yatan
bir ölüye ışık verir gibi
bana niye acı bir ışık gönderiyorsun?

Atinalı romantik şair Paraskhos, *Prosklisis* (*Πρόσκλησης* / *Davet*) adlı şiirinde, sevgilisini, kendilerini küçümseyen ve istenmeyen ziyaretçi olarak karşılayan doğa ve yeryüzünden uzaklara kaçmaya davet etmektedir. Doğanın kendileri için kalpsiz ve acımasız bir analık olduğu andan itibaren sevgilisini ondan uzaklaşmaları için teşvik ermektedir:

Αν ήναι μητρυιά η γη και διά σε ακόμα
εάν απόπαιδόν αυτής και ξένη της καλήσαι,
και μετά δισταγμού πατής το άξενον της χώμα·
ελθέ μετ'εμού να φύγωμεν[778].

Şayet üvey ana ise yeryüzü, senin için bile
onun bakımsız çocuğu ve bir yabancı gibi görülürsen,
ve misafirperver olmayan toprağına tereddüt ile basarsan;
gel birlikte gidelim buradan.

[777] Georgios Zalokostas, "Synapantima", *Erga*, s. 45.
[778] Akhilleas Paraskhos, "Prosklisis", *Apanta Poiimata*, Tomos Tritos, ss. 30-31.

Paraskhos, *Epitimisis* (*Επιτίμησης* / *Kınama*) adlı şiirinde doğaya hücum etmektedir. Sevgili kardeşinin beklenmeyen ölümü, dünyaya ışık vermeye devam eden güneşi olduğu gibi, melodili şarkılarını öterek söylemekten bir dakika bile geri durmayan kuşları bile duygulandırmamıştır. Şair, bu saygısızlık ve tüm bu ilgisizlik karşısında doğanın, bir çocuğun ölümü için üzüldüğünü göstermediği andan itibaren, utanması gerektiğini haykırmaktadır:

Δεν σου είπα ήλιε να μη βγής και γή να χορταριάσης,
να βουβαθή κάθε πουλί κι'αγέρι να σωπάσης;
Τι βγήκες? τι ολόχαρος το φώς παντού σκορπίζεις,
ωσάν να είναι ζωντανός, ωσάν να τον φωτίζης!
Ακόμη χθές απέθανε' δεν πέρασε μια μέρα και σύ
γυρίζεις σαν γαμπρός και λάμπεις στον αιθέρα!

Σώπασε αγέρι αλύπητο πουλιά, μην τραγουδάτε·
Δεν σας ακούει· με τη γη αγκαλιαστά κοιμάται·
Ντροπή, ντροπή σας! Χαίρεσθε για τον συνάδελφό σας;
Πάψτε, πουλιά, κακά πουλιά, τον άσπλαχνο σκοπό σας![779].

Güneş ben sana çıkma ve yeri otlarla doldurma,
her kuş ağzını kapatsın ve rüzgâr dursun demedim mi?
Niçin doğdun! Işığını neden bir neşe içerisinde her yere saçıyorsun,
sanki diriymiş gibi ona ışık veriyorsun!
Daha dün vefat etti. Daha bir gün geçmedi ve sen
bir damat gibi dolaşıyor ve gökyüzünde parlıyorsun!

Acımasız rüzgâr sus; Kuşlar ötmeyin;
sizi duymuyor, toprakla kucak kucağına uyumakta;
utanın, utanın! Meslektaşınız için mi seviniyorsunuz?
Susun kuşlar, kötü kuşlar acımasız şarkınız sussun!

Dimitrios Paparrigopoulos'un *Oi Poiitai* (*Οι Ποιηταί* / *Şairler*) adlı şiiri, kendisinin doğaya karşı olan menfî tutumunu açıkça göstermektedir. Şaire göre doğa,

[779] Akhilleas Paraskhos, "Epitimisis", *Apanta Poiimata*, Tomos Tritos, s. 32.

faninin her gün karşılaştığı dertler ve sefaletlerle hiçbir şekilde ilgilenmemektedir. Doğanın çiçekleri, insanın hayatını güzelleştirmek için değil ancak ölüm anı geldiği zaman cansız naaşını süslemek için öngörülmüşlerdir. Ağaç, bir tabuta dönüşmek için beslenir ve büyür. Yeryüzü ise evrensel bir mezarlıktan başka bir şey değildir. İnsanın alın yazısı daha önceden yazılmıştır ve yalnız ölümle eş anlamlıdır. Aksine doğa ise ebedi olarak yaşar ve onu hiçbir şey yıpratamaz veya ihtiyarlatamaz:

Θεέ τι δ'ημάς παρέθεσας την φύσιν ταύτην πάσαν;
Είρων, ίδε τα άνθη σου, στολίζουσι έν πτώμα
το δένδρον διά φέρετρον δεικνύεται ακμάσαν,
η γή, ως το παγκόσμιον των εκθνησκόντων στρώμα.
Κ'ενώ ο άνθρωπος περά ως κύμα επί κύμα,
η φύσις η υποτελής υπάρχει ακεραία[780].

Tanrım tüm bu doğayı bize niye verdin?
Müstehzi, işte bak çiçeklerini gör, bir cesedi süslemekte;
ağaç gelişip bir tabut için gösterilir,
yeryüzü ölenlerin evrensel bir yatağı olarak.
Ve insan dalga üzerinde dalga gibi geçerken,
esaret altındaki doğa hiç bozulmadan kalır.

Paparrigopoulos, *Pros ton İlion* (*Προς τον ήλιο* / *Güneşe doğru*) başlıklı aşağıdaki şiirinde, güneşe hücum ederek insanın mutsuz ve mutlu günlerinde gökyüzünde her zaman neşeli göründüğünü söylemektedir. Kişinin psikolojik durumu ve hergün karşılaşmak zorunda olduğu sorunlarına karşı güneş ilgisizdir:

Ναι, ήλιε, γελάς, δεν κλαίεις·
Είς όμμα χαίρον ή δακρύον
ομοίαν λάμψιν διαχέεις,
φωτίζων θάνατον και βίον[781].

Evet güneş, gülüyorsun, ağlamıyorsun;
gülen veya gözyaşı döken bakışa

[780] Dimitrios Paparrigopoulos, "Oi Poiitai", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 47.
[781] Dimitrios Paparrigopoulos, "Pros ton İlio", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 90.

aynı parıltıyı veriyorsun,
ölümü ve hayatı ışıklandırıyorsun.

Aynı şiirin sonunda, güneşin batışını sona ve ölüme benzetmektedir. Ancak aradaki fark, güneş tekrar gökyüzünde görünecektir fakat unutulmanın ve var olmayışın karanlıkları içerisinde insan ebedi olarak kaybolacaktır:

Προχώρει την πιστήν πορείαν·
εμπρός η δύσις σε προσμένει·
οδόν βαδίζομεν ομοίαν δύσις και μνήμα
πέραν χαίνει[782].

Doğru istikamette yürü;
önünde gün batımı beklemekte;
aynı yolu yürüyoruz gün batımı ve mezar
sonrası kanayan yara.

Dimitrios Paparrigopoulos, *Pros tin Selini* (*Προς την Σελήνη* / *Aya Doğru*) adlı şiirinde ayın solgun ve üzüntülü yüzünün kötü ruh haline benzediğini söylemektedir. Şair, insanlık acısı, hiçbir zaman gerçekleşmeyen rüyalar ve neşe ile mutluluğu ayıran herşey için ayı, beraberce ağlamaya davet etmektedir. Ay, gökyüzünden insanlığın çilelerini gözlerken yüksek sesle ağlamakta ve fani insan için dayanışmasını göstermek için ölümü anımsatan matem renkleriyle süslenmektedir:

Σελήν'ειπέ με, αν πονής; Κ'εγώ πονώ, Σελήνη,
Ά! διατί η όψις σου αιώνια θρηνεί;
Ο δυστυχής καλλίτερον τους πόνους διακρίνει·
Ελθέ, ας κλαύσωμεν κοινή.

Ά! ήδη, ήδη εννοώ.
Βλέπουσα τους πόνους μας από τον ουρανόν μας ελεείς·
και δι'αυτό προβαίνεις από τ'όρος με χρώμα τόσο πελιδνόν[783].

[782] Dimitrios Paparrigopoulos, "Pros ton İlio", s. 93.
[783] Dimitrios Paparrigopoulos, "Pros tin Selinin", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 42.

Ay acı çekiyor musun? Söyle bana ben de acı çekiyorum.
Ay! Yüzün niçin ebediyen figan eder?
Talihsiz olan acıları daha iyi fark eder;
gel hep birlikte ağlayalım.

Ah! zaten, zaten anlıyorum.
Gökyüzünden acılarımızı görünce bize şefaat ediyorsun;
bunun için de, çok solgun bir renkle dağın arkasından ortaya çıkıyorsun.

Spiridon Vasileiadis, *Erotos Dakry* (*Έρωτος Δάκρυ* / *Aşkın Gözyaşı*) adlı şiirinde, doğanın insanı inciten ve ona eziyet eden herşeyine karşı, özellikle ilgisiz olduğunu vurgulamaktadır. İnsanların feryat ve figanları ile çığlıkları gökyüzüne ulaşmaya muktedir değillerdir:

Τα άστρα δεν ακούουσι τους θρήνους
του ανθρώπου, πλήν λάμπουσιν
αμέριμνα, ωραία, φωτεινά[784].

Yıldızlar insanın çığlıklarını duymamaktadır,
ancak güzel, ışıklı ve kaygısız bir şekilde ışıldarlar.

Spiridon Vasileiadis, *İde o anthropos* (*Ιδε Ο άνθρωπος* / *İşte insan*) adlı şiirinde, sırasıyla o da güneşin batışını ölümün yazgısına benzetir. İnsanın varoluşu, tıpkı güneş gibi, kısa bir süre yaşamaya ve daha sonra da karanlık kaosa düşmeye mahkûmdur. Pontius Pilatus, *Ίδε ο άνθρωπος, İşte insan!* ve Latince'de *Ecce homo!* cümlesiyle erguvan renkli Roma harmanisi giymiş ve kafasında dikenlerden yapılmış bir çelenk taşıyan Hazreti İsa'yı Yahudi milletine takdim etmişti. Bu cümle derin bir sembolizm içermektedir ve Vasileiadis Hazreti İsa'nın eziyetli ölümünü bütün insanlığın sonuna benzetmektedir:

Και πως με πιέζεις
την ψυχήν, ω δύσις του ηλίου!
Πομπώδες άστρον δύεις,

[784] [Spyridon Vasileiadis], "Erotos Dakry", *D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis*, s. 187.

του θνητού την μοίρα να δεικνύης[785].

Gün batımı
ruhuma ne kadar çok baskı uyguluyorsun!
Görkemli yıldız batıyorsun,
faninin yazgısını göstermek için.

4.6. Birinci Atina Ekolü Şiirlerinde Aşk

4.6.1. Aşk Gözyaşının, Acının ve Ölümün Kaynağıdır

Yunan mitolojisinde Eros aşkın kanatlı tanrısıdır. Birçok kez tanrıça Afrodit ile de bağlantılıdır. Hikâyeye göre oklarıyla iki insanı vurursa onlar birbirlerine tutkulu bir şekilde âşık olurlardı. Aşk tanrısı Eros'a, tragedya yazarlarından en fazla Euripides önem vermişti. Euripides, Eros'un gücünü erdeme götüren yol ile sefalete götüren yol olarak ikiye ayırmaktadır.[786]

Aleksandros Soutsos, *O Periplanomenos* (*Ο Περιπλανώμενος* / *Sağda Solda Dolanan*) adlı şiirinde, âşık olan ruhlardan fışkıran acıyı tasvir etmektedir. Aglaia, çok zaman sonra Periplanomenos'a rastladığında, yüreğinde yuvalanan en güzel tatlı duyguların tümünden onu mahrum bıraktığını itiraf etmektedir. Aglaia, Periplanomenos'a onda kalan tek şeyin ölümün gelmesi olduğunu açıklamaktadır:

Είς την ψυχήν μου εκουσίως,
ακουσίως κακόν έφερες και τραύμα διαμένων
αιωνίως. Του ατελευτήτου ύπνου εύχουμε την ησυχίαν[787].

Ruhuma isteyerek veya istemeyerek
kötülük ve ebedi olarak kalıcı bir yara getirdin.
Bitmeyen uykunun sessizliğini diliyorum.

---

[785] [Spyridon Vasileiadis], "İde o Anthropos", *D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis*, s. 235.
[786] *O Eros sti Zoi ton Arkhaion Ellinon*, Eisagogi, Metafrasi, Skholia Georgios Karagiannis, Ekdoseis Zitros, Athina 2019, ss. 10-12.
[787] Aleksandros Soutsos, "O Periplanomenos", *Apanta*, s. 186.

Aglaia'dan ayrılmak, Periplanomenos'un aldığı nihai bir darbe idi. Belirgin ve sönmeyen tutkusundan kurtulmak için ona kalan tek yol intihardı. Burada bir kez daha romantik aşkın ölüm ve felaketle sonuçlandığını görmekteyiz:

Επι τέλους δε προς τούτον η Αυτοκτονία ήλθε[788].

Bunun için de sonunda intihar geldi.

Panagiotis Soutsos'un *O Odoiporos* (*O Οδοιπόρος* / *Gezgin)*adlı şiirinde, baş kahraman, sevgilisi Rallou'nun yokluğu ile geçecek bir hayat karşısında ölmek istemektedir:

Τι θέλω την ζωήν, αφ'ού είς την
ζωήν δεν είσαι; Το παρελθόν πληγάς πικράς
και λύπας μ'ενθυμίζει'
Με φαρμακεύει το παρόν
το μέλλον με φοβίζει[789].

Sen mademki hayatta değilsin?
Hayatı neden istiyorum?
Geçmiş, bana acı yaralar ve üzüntüler hatırlatıyor;
şimdiki zaman beni zehirliyor;
gelecek ise, korkutuyor.

Aynı duygu yüklemesini Rallou'nun ruhu da sahiplenmişti ve o da sırasıyla varlığı çekilmez ve dayanılmaz olduğundan, ölmesi için Meryem Ana'ya yalvarmakta idi. İlkbahar Rallou'yu, yalnızlığının genişliğinin bilincine vardığında bizzat daha çok yaralamaktaydı. Etrafında bulunan herkes aşkın mutluluğunu yaşarken o başkalarının sevinçlerini uzaktan görmek için tek başına kalmıştır:

RALLOU: *(Issız bir yerdeki bir kilisede Meryem Ananın ikonası önünde dua ederken).*

[788] Aleksandros Soutsos, "O Periplanomenos", s. 187.
[789] Panagiotis Soutsos, "O Odoiporos", *Poiimata*, s. 89.

Τους στεναγμούς άκουσε…ιδέ τα δάκρυα μου, και την αθώα
δούλην σου λυπήσου, Δέσποινά μου!
Από τον κόσμο πάρε με…νεκρόσουσε το φώς μου.
Η κάθε μου αναπνοή είν' ένας στεναγμός μου·
ο άρτος ο γλυκύτερος εις το στόμα μου πικραίνεται·
το δροσερώτερον νερόν εις το στόμα μου θερμαίνεται·
Άνοιξιν και καλοκαίριν κλαίω[790].

Yüce Meryem'im! İç çekmelerimi duy .....Gözyaşlarımı gör,
ve masum kuluna acı!
Bu dünyadan beni al… Işığımı söndür.
Her bir nefes alışım benim için bir iniltidir;
tatlı ekmek ağzımda acı olur;
en serin su ağzımda ısınır;
ilkbahar ile yazları ağlıyorum.

Georgios Zalokostas'ın *Synapantima* (*Συναπάντημα* / *Rastlama*) adlı şiirinde, sevgilisi Nasios'un ihtiyatsız bir davranışıyla aşktan dolayı hayal kırıklığına uğramış genç bir kız olan Ksanthi'nin ölümü tasvir edilmektedir. Aşk, bu şiirde devamlı olarak fışkıran bir kaynak, kan ve ölüm olarak takdim edilmektedir. Nasios, sevgilisi Ksanthi'nin ölümünü öğrenince bir bıçakla intihar eder ve böylece de bu aşk dramına son verir:

Ξανθή μου!
ξεφωνίζει, Ξανθή μου, αν πάς νεκρή στην
εκκλησιά, καρτέρα με κ'εμένα.

Και ρίχνει στο ζωνάρι του σαν αστραπή
το χέρι και απάνου το σηκόνει.
Όλο είς τα στήθια εχώθηκε το κοφτερό μαχαίρι…
Αποθαμμένος την νεκρή, ο νηός, την νηά ανταμόνει[791].

[790] Panagiotis Soutsos, "O Odoiporos", s. 93.
[791] Georgios Zalokostas, "Synapantima", *Erga*, s. 45.

Benim Ksanthi'm!
Diye bağırıyor, Ksanthi'ciğim kiliseye ölü olarak gidersen
beni de bekle.

Ve bir yıldırım gibi kuşağını yere atar
elini yukarıya kaldırır ve
keskin bıçak tümüyle göğsüne girer...
Ölü olarak genç adam, genç kıza kavuşur.

İoannis Karasoutsas, *Leukas i Sapfo* (*Λευκάς ή Σαπφώ / Lefkas ya da Sapfo*) adlı şiirinde, aşk yüzünden hayal kırıklığına uğramış Sapfo'nun intiharını tasvir etmektedir. Aşk duygusu bir kez daha intihar eylemi ile bağdaşmaktadır. Ölüm, acıyı, doyumsuzluk duygusunu, mutsuzluğu ve aşk üzüntüsünü ortadan kaldırmak için gelmektedir. Sapfo, aşkın darbelerine tahammül edemediği için intihar eder. Denizin vahşi dalgalarına atlar ve bu şekilde aşktaki hayal kırıklığını unutmayı başarır:

Άλλ' εκείνη, φεύ εν μανίαις,
οικτρά και μόνη από του βράχου
τούτου, εντός του πολυταράχου έπιπτε κύματος
πελαγίου.
Εκεί συνετρίβη, κ'η αοιδός κ'η
ματαία ήβη, κ'ο δεινός έρως![792].

Ancak ... O! Heyhat! Bir tutku içerisinde,
bu kayanın üzerinde tek başına ve acınacak bir halde
denizin çalkantılı dalgasının içerisine düşer.
Şarkıcı da beyhudelik içerisindeki reşit kız da,
ve korkunç aşk da orada parçalanır.

Dimitrios Paparrigopoulos, *Den Paraponoumai* (*Δεν Παραπονούμαι / Yakınmıyorum*) adlı şiirinde aşkın, gözyaşlarının, acı, melankoli ve mutsuzlukla eş anlamlı olduğunu belirtmektedir. Aşk, değdiği herbir kimseye hiç dinmeyen inlemeler ve intihar için duyulan arzuyu hediye etmektedir:

[792] İoannis Karasoutsas, "Leukas i Sapfo", *Poiitai tou 19 Aiona*, s. 168.

Ερως σημαίνει δάκρυα, σημαίνει
βλασφημίαν σημαίνει ίσως τον βωμόν,
έφ'ού εν αγωνία ματαίως αναλίσκομεν
την δυστυχή καρδίαν, και είναι πόνος στεναγμός
και ωρυγή αγρία.

Έρως ακόρεστε θεέ, ά! φύγε, φύγε, έρως,
σιγήν επιθανάτιον το βήμα σου θ'αφήση·
η πτέρυξ σου η απαλή είς ό,τι ψαύση μέρος
θα προξενήση και πληγήν, το αίμα θ'αναβλύση[793].

Aşk gözyaşı demektir, belki de küfür demektir
heyecan içinde beyhude bir şekilde
zavallı yüreği, tükettiğimiz sunak demektir
ve aynı zamanda da
bir acı bir iç çekme ve korkunç bir feryat.

Aşk doymayan ilah! Ah! Git, Git, aşk,
senin adımın bir ölüm sessizliği bırakacaktır;
kanadın yumuşaktır ancak temas ettiği her yerde
aynı zamanda bir yara oluşturacak ve kan fışkıracak.

Paparrigopoulos'un *Mesonyktion* (*Μεσονύκτιον* / *Geceyarısı*) adlı şiirinde şair, aşkı fanilerin yüreklerini aldatan ve en sonunda onlara yalnız acı ve üzüntü veren kıskanç bir tanrısallık olarak karakterize etmektedir:

Ηχώ φωνής επουρανίας,
αποπλανώσα τας καρδίας
και διασπείρουσα τον πόνον[794].

Yürekleri baştan çıkaran,
ve acıyı saçan

[793] Dimitrios Paparrigopoulos, "Den Paraponoumai", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 21.
[794] Dimitrios Paparrigopoulos, "Mesonyktion", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 99.

semavi bir sesin yansıması.

Hayal kırıklığına uğramış şair, *Pygmalion* (*Πυγμαλίων*) adlı şiirinde gerçek aşkla sevginin, sonu gelmez gözyaşı pınarıyla eş anlamlı olduğunu haykırmaktadır:

Είς την γήν ώ! μη ζητήσης
τους ονείρους της καρδίας,
δάκρυα πικρά θα χύσης,
θ'απογοητευτής.
Είναι μήτηρ της πικρίας η αγάπ'
η αληθής.

Είναι ο Έρως πατήρ δακρύων,
σύντομον όναρ ευδαιμονίας
και βίος όλος απελπισίας![795].

Yeryüzünde sakın arama
yüreğin rüyalarını,
acı gözyaşları dökeceksin,
hayal kırıklığına uğrayacaksın.
Gerçek sevgi acının anasıdır.

Aşk tanrısı Eros gözyaşların babasıdır,
mutluluğun kısacık bir rüyası
ve tüm hayatın umutsuzluğu!

Aynı şiirin başka bir yerinde aşkı korkunç bir fırtınaya, her şeyi alıp süpüren ve geçişinde yalnız gözyaşı ve acı bırakan bir tufana benzetmektedir:

Έρως αδύνατος! ειρωνεία!
ψυχής αλλόκοτος τρικυμία·
δεν έχει μέλλον.
Πατήρ δακρύων πικρών και πόνων.
Ώ! αν το πάθος δεν εννοήτε,

[795] Dimitrios Paparrigopoulos, "Pygmalion", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, ss. 127-128.

την οδύνην του σεβασθείτε![796].

Zayıf bir aşk! Ne ironidir bu!
Ruhun değişik bir şekildeki fırtınası;
geleceği yok.
Acı gözyaşların ve acıların babası.
Heyhat! Şayet tutkuyu anlamıyorsanız,
onun acısına hürmet edin!

Vasileiadis, *Eikones IV* (*Εικόνες IV* / *Resimler IV*) adlı şiirinde aşkın Ermioni'nin körpe yüreğinde ektiği acıyı ve dertleri tasvir etmektedir. Kendisi, aşkın bu felaket dolu darbelerine dayanamadığı için ölümün kucağına gömülmeyi tercih etmiştir:

Είς τον βωμόν του έρωτος εσβέσθη, καθώς σβύνει
είς την εικόνα του Χριστού λαμπάς λευκή[797].

Hazreti İsa'nın ikonası önünde sönen,
beyaz bir mum gibi
aşkın mabedinde sönmüştür.

Ti Apothanousi Neanidi X.T. (*Τη Αποθανούση Νεανίδι X.T.* / *Vefat Eden Genç Kız X.T.'ye*) adlı şiirde, bir kez daha aşkın sert darbelerinin neden olduğu bir genç kızın ölümü tasvir edilmektedir. Şair, özel hayatında sessizliğin ve sükûnetin tadını çıkaramayan bu genç kızın, bunları mezarında bulmasını dilemektedir:

Γλυκεία κόρη, ερώτων θύμα, ήδη κοιμάσαι
υπό το μνήμα, είς την γαλήνην, ην εν τω κόσμω
καθείς ηρνήθη…και είς του τάφου εύρε τα στήθη
ήσυχον κλίνην[798].

[796] Dimitrios Paparrigopoulos, "Pygmalion", s. 131.
[797] Spyridon Vasileiadis, "Eikones IV", *Attikai Nykhtes III*, s. 123.
[798] Spyridon Vasileiadis, "Ti Apothanousi Neanidi X.T.", *Attikai Nykhtes III*, s. 124.

Tatlı kız, aşkların mağduru, zaten uyuyorsun
mezarın altında, dünyada her bir kimsenin reddettiği
sükûnet içinde...
Ve mezarın bağrında rahat bir yatak bul!

Agnostos Eros (*Ἄγνωστος Ἔρως* / *Meçhul Aşk*) adlı şiirde aşk duygusu, reddedilmekte ve nihayetinde de ölümle ilişkilendirilmektedir. Şiirin genç kahramanı, Meryem Ana'ya bu aşktan ne kadar çok ıstırap çektiğini itiraf etmekte ve ondan sevgilisine duygularını açıklamak için kendisine cesaret ve yüreklilik vermesini istemektedir. Tek arzusu onunla evlenmektir. Genç adamın planları, sevgilisine yabancı bir erkekle rastladığı zaman alt üst olur. Genç adam bu can sıkıcı görüntüye tahammül edemediği için intihar eder ve cenazesi evlilik töreninin yapılmasını istediği kiliseye götürülür:

Οίμοι' εύχαρις, ωραία, όναρ μάλλον,
η κόρη της λατρείας του αφίετο είς άλλον,
είς άλλον νέον έδιδε τα ρόδινα της χείλη
κ'επάνω είς το στήθος του το στήθος της
εκράτει ο νέος της καρδίας της εν μέθη
υπερτάτη.
Είς το ερημοκκλήσιον, μίαν αυγήν, η θύρα
Ηνοίγη και ανήφθησαν λεπτόφωτα κηρία
Τίνος έρχεται γαμήλιος η μοίρα?
Η συνοδία ήρχετο κ'εντός μικρού φορείου
Νεκρόν τον νεόν έφερε το πλήθος του χωρίου[799].

Heyhat !... Nazlı, Güzel herhalde rüya,
taptığı kız başkasına bırakıldı,
gül misali dudaklarını başka gence veriyordu,
ve göğsünün üstünde onun göğsünü
genç adam tarifsiz bir sarhoşlukla tutmakta idi.

[799] Spridon Vasileiadis, "Agnostos Eros", *Attikai Nykhtes III*, s. 135.

Bir şafak vakti ücra bir yerdeki bir kır kilisesinde
kapı açıldı ve ince ışıklı mumlar yakıldı
kimin evlilik yazgısı geliyordu?
Kafile gelmekte idi ve küçük bir sedye içinde
köyün ahalisi ölmüş genç adamı getiriyordu.

4.6.2. Kadın Acımasızdır ve Şairi Ölüme Götürür

Romantik şairlere göre, kadın, esas amacı sevgilisini ruhî ve manevî bakımından yükseltmek olan melek yüzlü bir yaratık değildir. Şiirlerinde birçok kez kötü kalpli, ilgisiz, soğuk ve sevgilisi için en küçük bir acıma ve merhamet beslemeyen acımasız bir yaratık olarak gösterilmektedir[800].

İoannis Karasoutsas, *Symvouli* (*Συμβουλή* / *Tavsiye*) adlı şiirinde, yaralı ve aldatılmış olarak kalacakları için erkeklere, sevgilerini bir kadına hiçbir zaman vermemelerini tavsiye etmektedir:

Ποτέ σου είς τον μάταιον αυτόν και πλάνον βίον,
Είς πρόσωπον αληθινόν αγάπην να μη βάλης.
Αυταί αι χαριτόπλασται μορφαί που σε μαγεύουν
φάσματα είναι και αυταί
και τα τερπνά των δώρα[801].

Bu ölümcül ve yalancı dünyada
gerçek bir kişiye sevgi gösterme.
Seni büyüleyen bu cazibeli yaratıkların çehreleri
bunlar da ve verdikleri hoş hediyeler de
hayaletlerden ibarettir.

Akhilleas Paraskhos, *Anamniseis* (*Αναμνήσεις* / *Hatıralar*) adlı şiirinde, kadının ruhunu cehenneme benzetmektedir. Kendisi, bu kadar zamandır beş paralık bir varlık için hayranlık duyduğunun, ona taptığının ve fedakârlıklar yaptığının

[800] Sofia Ntenisi, *Anikhneuontas tin Aorati Grafi. Gynaikes kai Grafi sta Khronia tou Ellinikou Diafotismou kai Romantismou*, Ekdoseis Nefeli, Athina 2014, s. 255.
[801] İoannis Karasoutsas, "Symvouli", *Poiitai tou 19 Aionos*, s. 170.

bilincine varmaktadır. Egoizmine yenik düşerek böylesi bir kadın için bu kadar alçalmış olmasından dolayı utanmaktadır.

Μα επερπάτησ' ο καιρός εφύσηξ' η αλήθεια,
Κ' εξεσκέπασθηκαν ευθύς τα δολερά της στήθια,
Κ'εντράπηκα πως έκανα τον σκώληκα Θεό μου
Κ'έσκυψα τόσο χαμηλά γι'αυτή το μετωπό μου!
Τώρα το κρύο σάβανο της λήθης θα την θάψη.
Κάνεις δεν θα την λυπηθή, κανείς δεν θα την κλάψη.
μόνον εγώ καμμιά φορά, καμμιά φορά ακόμα,
θενα την συλλογίζωμαι σαν πεθαμμένο πτώμα[802].

Zaman geçti yürüdü ve gerçek esti,
ve hemen hilekâr göğsü bağrı ortaya çıktı,
solucanı Tanrım yaptığım için utandım
onun için alnımı o kadar aşağıya eğdiğim için!
Ve şimdi unutulmanın soğuk kefeni onu gömecek.
Kimse ona acımayacak, kimse onun için ağlamayacak
bazı kereler… Yalnızca ben, bazen bir kez daha…
Ölü bir ceset olarak hatırlayacağım onu.

Den irasthis (*Δεν ηράσθης / Beğenmedin*) adlı şiirde, kendisine şiirin ithaf edildiği başroldeki kadın, Paparrigopoulos tarafından, aşkın ve sevginin mucizesini hiçbir zaman derinden hissetmeyen acımasız ve ilgisiz bir varlık olarak nitelendirilmektedir:

Είσαι αναίσθητος λοιπόν; Το στήθος σου δεν πάλλει;
Και δεν εξέφερες ποτέ έν σ'αγαπώ, την φράσιν
δι'ής λαμβάνει η ζωή μυστηριώδη φάσιν,
Και είς την χείρα σου ποτέ δεν έφριξε χείρ άλλη;

Και σκεπτική δεν έμεινες εσπέρας αλοκλήρους
είτε διότι η ελπίς τον ύπνον σου αφήρει
είτε διότι άυπνον η θλίψις σε ετήρει,

[802] Akhilleas Paraskhos, "Anamniseis", *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, s. 112.

και δεν απήλαυσες ποτέ του έρωτος ονείρους?[803].

Demek ki sen o kadar çok duygusuzsun? Yüreğin atmıyor mu?
Ve birkez olsun seni seviyorum demedin
hayatın esrarengiz bir aşamaya geçtiği kelimeyi
dile getirmedin
ve elini hiç başka bir el sıktı mı?

Ve birçok akşamlarda düşünce içinde kalmadın mı?
Belki de umut uykunu dağıtmakta
belki yine üzüntü seni uykusuz bırakmakta
ve hiç aşkın rüyalarını tatmadın mı?

Aynı durum Paparrigopoulos'un *Asmation* (*Ασμάτιον* / *Ağıt*) adlı şiirinde de bulunmaktadır. Şair orada, ihtiyatsızlığın, aldatmanın ve hainliğin yalnızca kadının kalbinde yuvalandığında hemfikirdir:

Όστις κρούει την ψυχήν την γυναικείαν,
Μάτην κρούει·
Ό, τ' είς γυναικός χαράξης την καρδίαν
θα σβεσθή[804].

Kadın ruhunu çalan herhangi biri
onu beyhude çalar;
kadının yüreğinde ne kazırsan
silinecektir!

Aynı düşünceler, *Pygmalion* (*Πυγμαλίων*) adlı epikolirik şiirde de ifade edilmektedir. Kadının kalbi yoktur ve parlayan güzelliğinin altında ancak tehlike ve ihanet pusuda beklemektedir. Sinsi bir yaratıktır, erkekleri sevgi ağları ile örer ve somut bir neden olmadan onları terk eder:

[803] Dimitrios Paparrigopoulos, "Den İrasthis?", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 25.
[804] Dimitrios Paparrigopoulos, "Asmation", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, s. 36.

Η γυνή! Αλλά καρδία
είς τα στήθης της δεν πάλλει·
κατοικεί η προδοσία
υπό δέρμαν απαλόν
εις το όμμα το δειλόν
κατοικεί θανάτου ζάλη.

Προκαλούσα την λατρείαν,
μόνον εαυτήν λατρεύει·
με ψυχράν αναλγησίαν
θύματα επιζητεί
αφ'ενός θωπεύει
αφ'ετέρου θανατοί[805].

Kadın! Ancak göğsünde
yürek atmamakta;
yumuşak deri altında
ihanet oturur
çekingen bakışın altında
ölümün baş dönmesi mesken tutar.

Tapınmayı kışkırtır,
ancak yalnız kendisine tapar;
soğuk bir duyarsızlıkla
kurbanlar arar
bir yandan okşar
diğer taraftan ise öldürür.

Kadınlara karşı duyulan bu menfi davranış ve kuşku, Vasileiadis'in *Eis Aggelon kai Daimona* (*Εις Άγγελον και Δαίμονα* / *Meleğe ve Şeytana*) adlı şiirinde de görülmektedir. Şaire göre, kadın çift kimliklidir ve içinde kusursuz bir şekilde iyiliği fakat beraberinde kötülüğü de birleştirmektedir. Bu somut şiirde, Vasileiadis'in

[805] Dimitrios Paparrigopoulos, "Pygmalion", *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, ss. 126-127.

sevgilisinin masum görüntüsü altında onu yaralamak için hazır olan bir şeytanlık saklanmaktadır:

Ώ, η παιδική μορφή της,
οι πελείας οφθαλμοί της,
Η γαλήνη, η γλυκύτης
Ήσαν πλάνη μιαρά[806].

Ah…onun çocuksu görüntüsü,
gri renkli gözleri,
sükûnet ve tatlılık
kirli bir aldatmaca idi.

Yukarıdaki bu şiirlerden, Birinci Atina Ekolü şairlerinin yalnızca mutsuzluk ve çaresizlik ile karşı karşıya geldikleri anlaşılmaktadır. Pesimizm ve melankoli, hayatlarının her büyük olayında beraberlerinde bulunmaktadır. Ölüm, hayatını iyileştirmek için hergün mücadele içinde olan insanın her tür beyhude çabasının sonucudur. Hayat devasa bir aldatmacadır ve geçen her dakika insanı daha da sona götürmektedir. Mutluluk yoktur. Ancak insanın geçici olarak kendisini mutlu hissettiği bazı anlar vardır. Aşkın yüce duygusu, her zaman menfi bir sonucu olan büyük bir yalandan başka bir şey değildir. Şairler, bu konumlarında aşırılığa kaçtıkları veya Avrupa Romantizminden derin olarak etkilendikleri için itham edilmişlerdir. Bu kısmen geçerli olabilir ancak bu ekolün şairleri acı gerçeğin şairleri olarak adlandırılabilirler. Topluluğa, ruhlarını ve yüreklerini sergilemekten korkmamışlardır. Dizeleri, okuyucu kitlesine göndermek istedikleri mesajlardır ve bu mesajların kodlarını doğru olarak çözmekte başarılı olan okuyucular muhakkak ki kazançlı çıkacak ve bunlardan fayda sağlayacaklardır[807]. Bundan ayrı olarak, şairin hayattaki misyonu, Sören Kierkegaard'ın aşağıdaki dizelerinde mükemmel bir şekilde betimlenmektedir: "*Şair nedir? Yüreğinde derin yaralar saklayan, ancak iç çekmeyi ve çığlığı güzel bir melodiye dönüştürmek için yaratılmış dudaklara sahip olan bir insandır*"[808].

[806] Spyridon Vasileiadis, "Eis Aggelon kai Daimonan", *Attikai Nykhtes III*, s. 85.
[807] İraklis Kallergis, *Diadromes stin Neoelliniki Poiisi*, Ekdoseis Kastaniotis, Athina 2002, s. 258.
[808] Sören Kierkegaard, *Gia to Mystirio tou Anthropou*, Ekdoseis Euthini, Athina 2002, s. 88.

SONUÇ

Bu doktora tezinden elde edilen sonuçlar muhtelif ve oldukça dikkate değerdir. Birinci Atina Ekolü'nün, takip eden dönemde çağdaş Yunan edebiyatının üzerine inşa edileceği temeli oluşturduğu söylenebilir. Birinci Atina Ekolü'nün temsilcileri yoğun ve derin lirizmin şairleridir. Çağdaş edebiyat eleştirmenleri tarafından önemsiz şairler olarak nitelendirilmeleri onlara yapılan bir haksızlıktır çünkü çağdaş Yunan edebiyatına sonraki süreçte yeni bir nefes veren ve ivme kazandıranlar onlardır. İstisnasız tüm şairlerin temel amacı Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından çağdaş Yunan edebiyatının yeniden doğuşuydu. Şiirlerin başlıca teması varoluşun gizemi ve kadere dayanmaktadır. Atinalı romantik şairler, büyük bir şevkle Yunanistan'ın kültür hayatının değişmesini yürekten istemektedirler ve bu nedenle sözü edilen dönem içinde antik Yunanın klasik dönemine yoğun bir yönelim görülmektedir. Klasik antikite yazarları, Atinalı romantik şairlerin başlıca araştırma alanını ve temel esin kaynağını oluşturmaktadır. Aiskhylos, Euripides ve Sofokles gibi antik yazarlar derinlemesine tetkik edilmektedir ve Birinci Atina Ekolü şairleri için bir ilham kaynağı teşkil etmektedirler. Atinalı romantiklerin eserlerinde dile getirilen pesimizm kaynağını doğrudan antik Yunan felsefesinden ve hayatın zorlu bir macera, diğer yandan insan mutluluğunun ise çok kırılgan olduğunu her fırsatta dile getiren antik Yunan tragedyalarının ruhundan almaktadır. Antik tragedyalarda insan acı çekmekte, mutluğu yaşamakta, âşık olmakta, nefret etmekte, lanet okumakta, pişmanlık duymakta, ceza vermekte, cezalandırılmakta, haksızlık yapmakta, haksızlığa maruz kalmakta, dilekte bulunmakta, intikam almakta ve nihayet kaderinde yazılı olanlara teslim olmaktadır. Atinalı romantik şairler sadece geçmişle yetinmemektedirler Batı Avrupa'dan ve özellikle de Avrupa romantizminden etkilenmektedirler.

1830 ile 1880 yılları arasındaki zaman sürecinde, yeni Yunan devletinin kurulmasından sonraki ilk elli yılda çağdaş Yunan edebiyatı, yabancı bir etki ve özellikle Fransız ve İngiliz romantizminin tesiri altında biçimlenmiştir. Bu şartlar altında, tam elli yıl boyunca Yunanistan'a egemen olan pesimizm, şiir sanatını biçimlendirmiştir. O dönemde, yani 1830-1880 yılları arasındaki dönemde iki zıt edebiyat akımı, Yedi Adalar Ekolü ile Eski veya Birinci Atina Ekolü ya da literatürde

geçen diğer adıyla Atina Romantik Ekolü vardı. Birinci Atina Ekolü'nün esas edebi motifleri: Mezarlıklar, mezarlar, gece, ölüm, gözyaşları, iç çekmeler, kötümserlik, melankoli, aşk düş kırıklığı, gece manzaraları, solgun ay ve belirgin duygular idi.

Atina Romantizmi, Neo Romantizm veya en önemli temsilcilerinin Kostas Kariotakis (1896-1928) olduğu ve başka bir şekilde isimlendirilen 1920 yılının şair kuşağı gibi gelecekteki çağdaş Yunan edebiyatının edebiyat akımlarının üzerlerinde gelişecekleri zemini temellendirmiştir. Birinci Atina Ekolü şiirlerinin özel dikkati insanın derin egosuna odaklanmaktadır. Atina romantik şiir sanatı, derinden bir lirik ve varoluş şiir sanatıdır. Kötümserlik, melankoli, doyumsuzluk duygusu, duygusal çıkmaz, ideallerin yokluğu, ümitlerin kaybolması karşısında figan, bu ekolün bazı esas konularını oluşturmaktadır.

O dönemdeki şairler arasındaki halk dili ile aydın dili konusundaki tartışma, klasik bir Katharevousa'nın seçimine yol açmıştır. Atina Üniversitesi tarafından organize edilen Ralleios Şiir Yarışması, şiir sanatında Katharevousa'nın egemen olmasına katkıda bulunmuştur. Bu şiir yarışmasının amacı mümkün olduğu kadar eski Yunan diline yakın Yunanistan çapında kullanılacak bir dili biçimlendirmektir. Yine Atina Üniversitesi'nin organize ettiği Voutsinaios Şiir Yarışması'nın yapıldığı dönemde çağdaş Yunan şiir sanatında kademeli olarak halk dili kabul görmeye başlamıştı. Birinci Atina Ekolü'nün 1870-1880 yılları arasındaki gerileme döneminde, halk dilinin varlığı gittikçe daha güçlü ve hissedilir olmaya başlamıştır.

Birinci Atina Ekolü'nün şiirlerinin tümü pesimistti. Ancak, bu kötümser şiirlerin arkasında çok yönlü cesaret, iyimserlik ve hayat karşısında cesur bir duruş sergilenmesi gibi mesajlar da vardır. İnsan kaderin ve ölümün sert darbeleri ile karşı karşıya gelmekten korkmaksızın yaşamalıydı. Birinci Atina Ekolü'nün şairleri, dijital teknolojinin ve teknik medeniyetin egemen olduğu bir dönemde, günümüz okurunu heyecanlandırabilirler. Çağdaş okuyucu kitlesi tarafından okunabilirler çünkü içten gelen ve samimi duyguları ifade ediyorlar, hayatın indirdiği darbelerden dolayı insancıl, sevecen ve kederlidirler.

Birinci Atina Ekolü şairlerinin vermiş oldukları mesajlar çok açıktır: Elinizden geldiği kadar yoğun yaşayın, planlarınızı gerçekleştirin, âşık olun, geçip

giden her günü hissedin, çünkü her şey gelip geçicidir ve geçtiği her yeri dümdüz eden ölümün gücüne mutlak surette tabidir. Şairler, okuyucularını varoluş hediyesini farklı şekilde değerlendirmelerini öğütlemekten geri durmamaktadır. Şairlere göre, insanlığın en büyük rakibi zamandır ve bu yüzden, yaşlılık dönemi ve ölüm ortaya çıkmadan önce zamanı son raddeye kadar değerlendirmesini öğrenmelidir. Şiirlerin yüzeysel incelenmesi, yanlış neticeler doğurabilir bu nedenle okuyucu her zaman dikkatli olmalı ve varoluşun acısını, herkesten daha fazla hissetmiş bu şairlerin bilgece nasihatlerini kabul etmeye hazır olmalıdır.

Nobel ödülü sahibi Yunan şair Odysseas Elytis, 1972 tarihli *Ta Ro tou Erota* (*Τα Ρώ του Έρωτα / Aşkın İstikametleri*) şiir antolojisinde yer alan *To Parapono* (*Το Παράπονο* / *Şikâyet*) adlı şiirinde, hayat armağanının insana yalnızca bir kez verildiğini bu nedenle de insanın bunu fazla geç olmadan takdir etmesi gerektiğini söylemektedir. Elytis'in dizeleri Birinci Atina Ekolü şairlerinin bilge düşüncelerini hatırlatmaktadır:

Εδώ στου δρόμου τα μισά
έφτασε η ώρα να το πω
άλλα είν' εκείνα που αγαπώ
γι' αλλού γι' αλλού ξεκίνησα.

Στ' αληθινά, στα ψεύτικα
το λέω και τ' ομολογώ
σαν να 'μουν άλλος κι όχι εγώ
μες στη ζωή πορεύτηκα.

Όσο κι αν κανείς προσέχει
όσο κι αν τα κυνηγά
πάντα πάντα θα 'ναι αργά
δεύτερη ζωή δεν έχει[809].

[809] Odysseas Elytis, "Parapono", *Poiisi*, Ekdoseis İkaros, Athina 2002, ss. 298-299.

Burada yolun yarısında
söylemem için vakit geldi
sevdiklerim başka şeylerdir
başka bir yer için başka bir yer için yola koyuldum.

Gerçekten ve yalandan
söylüyor ve itiraf ediyorum
sanki başka biriydi de ben değildim
hayatın içinde yürüdüm

Bir kişi ne kadar dikkat ederse etsin
ne kadar da onların peşine düşse
her zaman her zaman geç olacak
ikinci bir hayat yoktur.

KAYNAKÇA

Aggelou, Alkis, "Emmanouil Roidis", *Satira kai Politiki sti Neoteri Ellada*, Skholi Moraiti, Athina 1979.

"Agon Metafraseos", *Pandora*, Teukhos 21, Athina 1870.

Agras, Tellos, "Zalokostas Georgios", *Megali Elliniki Egkyklopaideia*, Tomos 11, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1929.

Agras, Tellos, *Kritika, Tomos B: Poiitika Prosopa kai Keimena*, Filologiki Epimeleia Kostas Stergiopoulos, Ekdoseis Ermis, Athina 1981.

Aion, (Gazete) 21.08.1853.

Akyay, Bülent, *Başlangıçtan Girit İsyanına Kadar Osmanlı-Yunan İlişkileri 1830-1866*, (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Tarihi Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), İzmir 2010.

Akyay, Bülent, "Yunan Milliyetçiliği", *Milliyetçiliğin Coğrafyaları II*, (Ed.) Yusuf Ziya Bölükbaşı, Gazi Kitabevi, Ankara 2020.

Aleksiou, Stylianos, *Tomos Dionysios Solomos, Poiimata kai Peza*, Ekdoseis Stigmi, Athina 1994.

Alisandratos, Georgios, "O Panagiotis Vergotis kai i Kolasi tou Danti", *Nea Estia*, 78 (Khristougenna 1965), Athina 1965.

Allen, Thomas, *Homeri Opera*, Volume V, Edition Oxford, Clarendon Press, Oxford 1939.

Anninos, Kharalampos, "Dyo Ellines Poiitai: Vasileiadis, Paparrigopoulos kai oi Poiites peri autin", *Dialekseis Filologikou Syllogou Parnassou: Dialekseis Pioiton tou 19 Aionos*, Ekdotikos Oikos D. kai P. Dimitrakopoulou, En Athinais 1916.

Anninos, Kharalampos, *Vasileiadis, Paparrigopoulos, Dialekseis peri Ellinon Poiiton tou 19 Aionos*, Tomos B, Athina 1925.

Argyriou, Aleksandros, "Eisagogi sto Ergo tou Dimitriou Paparrigopoulou", *Poiiseis*, Epimeleia Aleksandros Argyriou, Ekdoseis Ermis, Athina 2000.

Argyropoulou, Roksani, "Panagiotis Kodrikas: O Protos Antikoraistis", *To Glossiko Zitima, Sygkhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, İdryma tis Voulis ton Ellinon gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011.

Armenis, Petros Vrailas, *Filosofikai Meletai*, Typografeio Ermis Antoniou Terzaki, Kerkyra 1864.

Asopios, Eirinaios, "Prologos", *Gelotes tou Dimitriou Kokkou*, Ek tou Typografeiou tis Korrinis, Athina 1880.

Asopios, Kontantinos, *Eisagogi eis tin Ellinikin Syntaksin ypo tou İppotou K. Asopiou*, Kathigitou ton Ellinikon Grammaton en ti İonio Akadimia, Kerkyra, en ti typografia tis Kyverniseos, Kerkyra 1841.

Asopios, Konstantinos, *İstoria ton Ellinon Poiiton kai Syggrafeon*, Tomos A, Ek tou Typografeiou S. K. Vlastou, En Athinais 1850.

Asopios, Kontantinos, *Ta Soutseia, itoi o Kyrios Panagiotis Soutsos en Grammatikois, en Filologoi, en Skholarkhais, en Metrikois kai en Poiitais Eksetazomenos*, Typois kai Analomasi S. K. Vlastou, Athina 1853.

Asopios, Konstantinos, *Ta Soutseia*, Filologiki Epimeleia Lampros Varelas, Neoelliniki Vivliothiki İdryma Kosta kai Elenis Ourani, Athina 2013.

Athanasopoulos, Vaggelis, *To Poiitiko Topio tou Ellinikou 19 Aiona kai 20 Aiona*, Tomoi 1, 2, 3, Ekdoseis Kastanioti, Athina 2007.

Athanasopoulos, Vaggelis, *To Poiitiko Topio tou Ellinikou 19 Aiona kai 20 Aiona, Tomos A, Kalvos- Solomos-Palamas*, Ekdoseis Kastanioti, Athina 1995.

Beaton, Roderick, *Eisagogi sti Neoteri Elliniki Logotekhnia*, *Poiisi kai Pezografia 1821-1992*, Ekdoseis Nefeli, Athina 1996.

Berlin, Isaiah, *Oi Rizes tou Romantismou*, Metafrasi Giannis Papadimitriou, Ekdoseis Scripta, Athina 2002.

Browning, Robert, *Medieval and Modern Greek*, 2nd edition, Cambridge University Press, Cambridge 1983.

Burkert, Walter, *Greek Religion,* Harvard University Press, Cambridge 1985.

Buttlar, Adrian von, *İ Othoniki Ellada kai i Sygkrotisi tou Ellinikou Kratous*, Ekdoseis Odysseas, Athina 2002.

Calbo, Andrea, *Opere Italiane (Teramene, Le Danaidi, e scritti minori)*, a cura del Prof. Giorgio Zora della Regia Universitá di Roma, İnstituto per l'Europa Orientale, Roma 1938.

D. Paparrigopoulos - S. N. Vasileiadis, Epimeleia G. Khatzinis, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athinai 1954.

D. Paparrigopoulos - S. Vasileiadis, Epimeleia G. Khatzinis, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdotikos Oikos I. N. Zakharopoulos, En Athinais 1959.

Damaskinos, Dimitrios, *To Glossiko Zitima kata tin Periodo tis Pneumatikis Anagennisis tou Neou Ellinismou (1771-1821)*, Ekdoseis Epikentro, Thessaloniki 2008.

Dante, Aligheri, *La Divina Commedia*, *Purgatorio*, annotata e commentata da Tommaso di Salvo con illustrazioni, Edizioni Zanichelli, Roma 1993.

Delveroudi, Rea, "Apo ti Miksovarvaron stin Katharevousa: İ Diamirfosi enos Orou", *Thermi kai Fos: Afieromatikos Tomos sti Mnimi tou A.-F. Khristidi*, Epimeleia M. Theodoropoulou, Kentro Ellinikis Glossas, Thessaloniki 2008.

Democritus, *Democritus (Great Philosophers)*, Ed. Paul Anthony Cartledge, Edition Taylor & Francis, United Kingdom 1999.

De Sanctis, Francesco, *Schopenhauer e Leopardi e altri studi leopardiani*, Ibis, Pavia 1998.

De Sanctis, Francesco, *Studio su Giacomo Leopardi*, a cura di R. Bonari, Editore A. Morano, Napoli 1923.

Dialismas, Stefanos, "Aleksandros Soutsos", *İ Palaioteri Logotekhnia mas. Apo tis Arkhes tis os ton Proton Pagkosmio Polemo, Tomos 3 (1830-1880)*, Ekdoseis Sokoli, Athina 1996.

Dieterich, Karl, *Geschichte der Byzantinischen und Neugriechischen Litteratur*, Nabu Press, Leipzig 1902.

Dimaki-Zora, Maria - Koutselinis, Antonios, *Psikhologiki Ermineutiki Proseggisi tis Apaisiodoksias stin Poiisi: İ Periptosi ton Athinaion Romantikon*, Anatypo apo tin Epistimoniki Epetirida tis Filosofikis Skholis tou Panepistimiou Athinon, Tomos 15, Athina (2003-2004).

Dimaki-Zora, Maria, *S. N. Vasileiadis, İ Zoi kai to Ergo tou*, İdryma Kostas kai Eleni Ourani, Athina 2002.

Dimaras, Aleksis, *İ Metarrythmisi pou den Egine Pote, Tomos A (1821-1894)*, Ekdoseis Estia, Athina 1973.

Dimaras, Konstantinos Thiseos, "İ Elliniki Skepsi kai to Thema tou Romantismou sta Khronia 1829-1839", *Grammata*, Tomos B, Teukhos 5, Athina 1945.

Dimaras, Konstantinos Thiseos, *Poiitai tou 19 Aiona*, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athinai 1994.

Dimaras, Konstantinos Thiseos, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis İkaros, Athina 1954.

Dimaras, Konstantinos Thiseos, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias. Apo tis Rizes os tin Epokhi mas*, Ekdoseis İkaros, Athina 1985.

Dimaras, Konstantinos Thiseos, "Dimosthenis Valavanis", *Symmeikta A, Apo tin Paideia stin Logotekhnia*, Epimeleia Aleksis Politis, Spoudastirio Neou Ellinismou, Athina 2000.

Dimaras, Konstantinos Thiseos, *O Ellinikos Romantismo*s, Ekdoseis Ermis, Athina 1994.

Dimaras, Konstantinos Thiseos, "İ Praksi tou 1850", *İstorika. Mia periodiki Ekdosi İstorikon Spoudon*, Ekdoseis Melissa, Athina, İounios-Dekemvrios 1990.

Dimaras, Konstantinos Thiseos, *To Skhima tou Diafotismou*, *Ellinikos Diafotismos*, Ekdoseis Ermis, Athina 1980.

Dimiroulis, Dimitris, "Emmanouil Roidis, Konstantinos Kavafis, Giorgos Seferis", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011.

Dimitrakopoulos, Polyvios, *Zalokostas, Dialekseis Peri Ellinon Poiiton tou 19 Aionos*, Typois P. D. Sakellariou, En Athinais 1925.

Dragoumis, Konstantinos, "Viografia kai Anekdota Poiimata tou Dimitriou K. Paparrigopoulou", *Athinai*, Miniaion Parartima, Tomos 4, Teukhos 11, Athina 1911.

Drosinis, Georgios, *Skorpia Fylla tis Zois mou*, Ekdoseis Syllogos pros Diadosin Ofelimon Vivlion, Athina Tarihsiz.

Efimeris, Etos 1, Arithmos 349, 14 Septemvrios 1874.

Efimeris ton Syzytiseon, Fyllo 427, Athina 28/01/1895.

Eleutheros Logos, Etos B, Arithmos 537, 14 Dekemvriou 1924.

Elytis, Odysseas, *Aksion Esti*, Ekdoseis İkaros, Athina 2011.

Elytis, Odysseas, *Poiisi*, Ekdoseis İkaros, Athina 2002.

Elytis, Odysseas, *Poiitiki Syllogi Ta Eterothali*, Ekdoseis İkaros, Athina 2007.

Elytis, Odysseas, *Syn tois Allois*, Ekdoseis Ypsilon, Athina 2011.

"Epifyllis. Kharaktir, İthi, Ethima, Glossa ton nyn Ellinon (Perilipsis ek tou Sofou Arthrou tou Gallou Amperou)", *Synenosis*, Athina 20.07.1844.

Eros sti Zoi ton Arkhaion Ellinon, Eisagogi, Metafrasi, Skholia Georgios Karagiannis, Ekdoseis Zitros, Athina 2019.

"Ethnikon Panepistimion. Peri Agonothesion", *Pandora*, Teukhos 20, Athina 1869.

Euripidis, *Ekavi*, Metafrasi Nikos Khourmouziadis, Ekdoseis Politeia, Athina 2011.

Euripidis, *İfigenia en Aulidi*, Ekdoseis Eleusis, Athina 2003.

Farmakis, Fotis, "*Paraskhos Akhilleus*", *Megali Egkyklopaideia tis Neoellinikis Logotekhnias*, Tomos 11, Ekdoseis Khari Patsi, Athina tarihsiz.

Freris, Georgios, "Apikhisi tis Apaisiodoksias tou Dimitriou Paparrigopoulou stin Neoelliniki Poiisi", *Nea Estia*, Teukhos 1115, Tomos 94, (Khristougenna 1973), Athina 1973.

Freud, Sigmund, *Penthos kai Melakholia*, Ekdoseis Nikas, Athina 2017.

Garantoudis, Euripidis, *Oi Eptanisioi kai o Solomos, Opseis mias synthetis skhesis (1820-1950)*, Ekdoseis Kastaniotis, Athina 2001.

Garantoudis, Euripidis, *Leksiko tis Neoellinikis Logotekhnias. Prosopa, Erga, Reumata, Oroi*, Ekdoseis Patakis, Athina 2007.

Garantoudis, Euripidis, "İ Proti Athinaiki Skholi. Romantiki Poiisi kai Pezografia (1830-1880)" (se synergasia me ton L. Varela), *Neoteri Elliniki Pezografia (19os kai 20os aionas). Grammata II. Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas)*, B ekdosi, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Garantoudis, Euripidis, "O Athinaikos Klasikoromantismos stin Periodo tis Eksormisis tou", *Grammata II*: *Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Garantoudis, Euripidis, "İ Leitourgia ton Poiitikon Diagonismon tin Periodo tis Akmis", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Garantoudis, Euripidis, "O Ekfylismos tou Romantismou stin Periodo tis Parakmis", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Garantoudis, Euripidis, "I Klasikistiki Ropi pros tin Arkhaiotita", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Garantoudis, Euripidis, "Apo ton Fthinonta Romantismo ston Parnassismo", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Garantoudis Euripidis, "İ Eptanisiaki Poiisi tou 19ou Aiona. Genika Kharaktiristika", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Garrison, Elise, *Goating Tears, Ethical and Dramatic Aspects of Suicide in Greek Tragedy*, Mnemosyne, Edition: E. J. Brill, Kolonia 1995.

Georganta, Athina, *Aion Byromanis. O Kosmos tou Byron kai i Nea Elliniki Poiisi*, Eksantas, Athina 1996.

Georgiou, Kyriakos - Papastylianou, Antonia, *Viografies Neoellinon Syggrafeon*, Ekdoseis Gianni Rizou, Athina 1980.

Gkikas, Sokratis, *Kyrinaikoi Filosofoi*, *Filosofiko Leksiko*, Ekdoseis Feleki, Athina 1982.

Gkotsi, Georgia - Provata, Dimitra, *İstoria tis Europaikis Logotekhnias*, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Grivas, Kleanthis, *İ Eksousia tis Vias*, Ekdoseias İanos, Thessaloniki 1987.

Isnard, Maximin, "Nature", *A Handbook to English Romanticism*, Jean Raimond and J. R.Watson, Macmillan/St.Martin's Press, New York 1994.

İeronymaki, Thalia, *İ Neoelliniki Odi eos to 1880, İstoriki Diamorfosi kai Theoria tou Eidous*, Ekdoseis Smili, Athina 2017.

İlinskagia, Sonia, *Stin Trokhia tou Romantismou, İ Romantiki Poiisi stin Ellada tou 19ou Aiona*, Ekdoseis Ellinika Grammata, Athina 2008.

İsiodos, *Theogonia, İ Genesis ton Theon kai tou Kosmou*, Ekdoseis Politeia, Athina 2006.

İstoria tis Ellinikis Glossas, Epistimoniki epimeleia M. Z. Kopidakis, Elliniko Logotekhniko kai İstoriko Arkheio, Athina 1999.

Jouanny, Robert A., *Jean Moreas, Ecrivain Grec*, Lettres Modernes Menard, Paris 1976.

Kallergis, İraklis, *Diadromes stin Neoelliniki Poiisi*, Ekdoseis Kastaniotis, Athina 2002.

Kampouroglou, Dimitrios, "Filologika Apomnimoneumata", *Nea Estia 6*, Athina 1929.

Karantonis, Andreas, "Apo tin Poiisi tou Akhillea Paraskhou", *Nea Estia*, Tomos 110, Arithmos 1307, Athina 1981.

Karantonis, Andreas, "Paraskhos kai Souris", *Apo ton Solomo os ton Myrivili*, Ekdoseis Estia, Athina tarihsiz.

Karasoutsas, İoannis, *Poiitai tou 19 Aiona*, Epimeleia K. Th. Dimaras, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athinai 1954.

Karathanasis, Athanasios, *İ Arkhi ton Neoellinikon Spoudon* (*Peninta tria Skholiasmena Grammata tou Wagner ston Legrand)*, Ekdoseis Aderfoi Kyriakidi, Thessaloniki 1992.

Karpouzilou, Maria, *Ta Ellinika Oikogeneiaka Filologika Periodika (1847-1900)*, Ekdoseis Epistimonikis Epetiridas Paidagogikou Tmimatos Panepistimiou İoanninon, İoannina 1991.

Karydis, Sofoklis, *Anafora apo tin İstoria tou Ellinikou Ethnous*, Tomos 16, Athina 1851.

Karyotakis, Konstantinos, *Poiimata kai Peza*, Epimeleia G. P. Savvidis, Ekdoseis Estia, Athina 2001.

Karyotakis, Konstantinos, *Apanta*, Ekdoseis Zakharopoulos, Athina 2012.

Kasinis, Konstantinos, *Diastavroseis A. Meletes gia ton 18o kai 19o Aiona*, Ekdoseis Khatzinikolis, Athina 1998.

Kasinis, Konstantinos, *Oikonomeios Metafrastikos Agon*, Epimetro Keimenon, Syllogos pros Diadosin Ofelimon Vivlion, Khrysoun Metallio Akadimias Athinon, Athinai 2003.

Kastrinaki, Aggela, "O A. R. Ragkavis kai o Authentis: enas Epofelis Gamos stin Ellada tou 1850", *Ta İstorika*, Teukhos 33, Athina 2000.

Kavafis, Konstantinos, *Bütün Şiirleri*, Türkçesi: Herkül Millas, Özdemir İnce, Varlık Yayınları, İstanbul 2016.

Kavafis, Konstantinos, *Apanta 1897-1933*, Ekdoseis İkaros, Athina 1984.

Kavafis, Konstantinos, *Apanta ta Dimosieumena Poiimata*, Kritika Aksiologimena me analytiko Filologiko, İstoriko kai Aisthitiko Skholiasmo, Ekdoseis Ta Nea Ellinika, Athina 2012.

Kavafis, Konstantinos, "Enas Geros", *Apanta*, Ekdoseis Politeia, Athina 2010.

Kazantzakis, Nikos, *Anafora ston Greco*, Ekdoseis Kazantzaki, Athina 2014.

Kelağa Ahmet, İbrahim, "Çağdaş Yunancanın Tarihsel Gelişimi", *Balkanlar El Kitabı, II. Cilt: Çağdaş Balkanlar*, Akçağ Yayınevi, Ankara 2013.

Kelağa Ahmet, İbrahim, "Çağdaş Yunan Aydınlanma Hareketinin Coğrafyası, Ortaya Çıkış Süreci ve Eğitim Alanındaki Etkileri", *Batı Kültür ve Edebiyatlarında Aydınlanma*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2014.

Kelağa Ahmet, İbrahim, *Yunanca-Türkçe Arkaik Sözler ve Eylemsiler Sözlüğü*, İthaki Yayınları, İstanbul 2016.

Kendris, Christopher, *The Early Poetic Theories of Jean Moréas contained in a critical essay of 1878*, Northwestern University Press, Illinnois 1955.

Kerenyi, Carl, *İ Mythologia ton Ellinon*, Ekdoseis Estia, Athina 2012.

Kharalampakis, Khristoforos, *Ethnikes Kriseis, Glossiko Zitima apo to 19o ston 20o Aiona*, Ekdoseis Kathimerini, Athina 2019.

Khatzidakis, Georgios, *Vasanos Elegkhos Pseudoattikismou i Meleti epi tis Neas Ellinikis Glossas*, Ek tou Typografeiou Andrea Koromila, Athina 1884.

Khatzinis, Giannis, "Eisagogi", *Dimitrios Paparrigopoulos - Spyridon Vasileiadis*, Epimeleia: Giannis Khatzinis, Vasiki Vivliothiki 13, Ekdoseis E. M. Zakharopoulou E.P.E., Athina 1954.

Khatzinis, Giannis, "D. K. Paparrigopoulos (Apelpisia khoris dieksodo)", *Nea Estia*, Teukhos 1115, Athina 1973.

Kierkegaard, Sören, *Gia to Mystirio tou Anthropou*, Ekdoseis Euthini, Athina 2002.

Kiràly, Erzsèbet, *Alcuni momenti dello sviluppo dell'io romantico in Leopardi*, Atti del sesto congresso dell'associazione internazionale per gli studi e di lingua e letteratura Italiana, Budapest e Venezia, 10-17 Ottobre del 1967, a cura di V. Branca e T. Kardos, Budapest 1968.

Kitriotis, Dimitris - Mylonas, Giannis, *Viografies kai Ergografies Ellinon Syggrafeon*, Ekdoseis Patakis, Athina 1997.

Konemenos, Nikolaos, *To Zitima tis Glossas*, Ekdoseis Filomythos, Athina 1993.

"Konemenos, Nikolaos", *Egkyklopaideia Nea Domi*, Tomos 18, Ekdoseis Domi-Fytraki, Athina 1996.

Konomos, Ntinos, *O Georgios Tertsetis kai ta Evriskomena Erga tou*, Ekdoseis Vivliothiki tis Voulis, Athina 1984.

Kontos, Konstantinos, *Glossikai Paratiriseis: Anaferomenai eis tin Nean Ellinikin Glossan*, Ek ton Katastimaton Andreou Koromila, Athina 1882.

Korais, Adamantios, "Stokhasmoi Autoskhedioi, Epistoli pros Aleksandron Vasileiou", *İliodorou Aithiopikon*, *Apanta*, Tomos A, Para İ. M. Everarto to Typografo, En Parisiois 1804.

Kordatos, Georgios, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias, Apo to 1453 os to 1961*, Tomos: 1-2, Ekdoseis Epikairotita, Athina 1983.

Kordatos, Gerasimos, *Dimotikismos kai Logiotatismos*, Deuteri Ekdosi, Ekdoseis Mpoukoumani, Athina 1974.

Kostelenos, Dimitrios, *Viografiki Egkyklopaideia Ellinon Logotekhnon*, Ekdoseis K. Pagoulatou, Athina 1976.

Kostiou, Kostas, "İ Poiisi tou K. P. Kavafi", *Grammata II, Neoelliniki Filologia (19os & 20os Aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia (19os & 20os Aionas)*, Egkheiridio Meletis, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Kotrotsou-Lontou, Tasia, "To Elliniko Glossiko Zitima", *Epistimoniko Vima*, Teukhos 3, Aprilios, Athina 2014.

Koumarianou, Aikaterini, "Tria Nea Dimosiografika Fylla: kata tin Periodo tis Othomanikis Monarkhias", *Egkyklopaideia tou Ellinikou Typou*, İnstituto Neoellinikon Ereunon 103, Ethniko İdryma Ereunon, Athina 2008.

Kourtidis, Aristotelis, "O Vasileiadis kai i Skholi ton Aporon Paidon", *Spyridon Vasileiadis. Epi ti Pentikontaetiridi apo tou Thanatou tou*, Filologikos Syllogos Parnassos, Athina 1925.

Krapsitis, Vasileios, "O Tragikos Tagoudistis", *Elliniki Dimiourgia*, Teukhos 146, Athinai 1954.

Kriaras, Emmanouil, *Prosopa kai Themata apo tin İstoria tou Dimotikismou*, Tomos A, Ekdoseis Kastaniotis, Athina 1986.

Krimpas, Konstantinos, "İ Anotati Paideia", *İstoria tou Neou Ellinismou 1770-2000*, Tomos 7, Ekdoseis Ellinika Grammata, Athina 2003.

Krisis 1851, "O Poiitikos Agon tou 1851", *Pandora*, 2, (1851-1852).

Krisis 1852, "O Poiitikos Agon tou 1852", *Pandora*, 3, (1852-1853).

Krisis 1853, "O Poiitikos Agon tou 1853", *Pandora*, En Athinais Tarihsiz.

Krisis 1853, *Krisis tou Ralleiou Poiitikou Agonos en Etei 1853, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Aleksandrou R. Ragkavi*, en Athinais 1853.

Krisis 1854, “Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou 1854”, *Pandora*, En Athinais Tarihsiz.

Krisis 1854, *Krisis tou Ralleiou Poiitikou Agonos en Etei 1854, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Aleksandrou R. Ragkavi*, En Athinais 1854.

Krisis 1855, “O Poiitikos Agon tou 1855”, *Pandora*, En Athinais Tarihsiz.

Krisis 1856, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1856*, Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1856.

Krisis 1857, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1857*, Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1857.

Krisis 1858, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1858*, Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1858.

Krisis 1859, “O Poiitikos Diagonismos tou 1859 Etous”, *Pandora*, 10, Teukhos 218 (15 Apriliou 1859).

Krisis 1860, “O Poiitikos Diagonismos tou 1860 Etous”, *Pandora*, 11, Teukhos 242 (15 Apriliou 1860) ve Teukhos 243 (1 Maiou 1860).

Krisis 1861, “Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en Etei 1861”, *Pandora*, 11, (1860-1861), En Athinais 1861.

Krisis 1862, *Ekthesis tou Poiitikou Diagonismou tou Etous 1862*, Typografeio D. L. D. Vilaras, En Athinais 1862.

Krisis 1863, *Ekthesis tou kata to Etos 1863 Poiitikou Diagonismou tou k. İ. Voutsina*, Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1863.

Krisis 1865, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1865*, Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1865.

Krisis 1866, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1866, Anagnostheisa en ti Megali Aithousi tou Athinisin Ethnikou ton Ellinon Panepistimiou. Kata tin Eortin tis Egkathidryseos autou*, Typografeio D. Silivriotou, En Athinais 1866.

Krisis 1867, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1867*, Typografeio Lazarou Vilara, En Athinais 1867.

Krisis 1868, *İ Kata to 1868 Peri tou Voutsinaiou Diagonismatos Ekthesis tis Epitropis*, Typografeio İ. Aggelopoulos, En Athinisi 1868.

Krisis 1869, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1869*, Typois Filologikou Mouseiou, En Athinais 1869.

Krisis 1870, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en etei 1870, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou. G. Orfanidou tin 1 Maiou en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou*, Typografeio A. Ktena, En Athinais 1870.

Krisis 1871, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en Etei 1871, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Georgiou Mistriotou. Anagnostheisa en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou*, Typografeio Efimeris ton Syzitiseon, En Athinais 1871.

Krisis 1872, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1872, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Afentouli*, Ek tou Typografeiou Aggelopoulou, En Athinais 1872.

Krisis 1873, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1873, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Georgiou Mistriotou en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou*, Typografeio İoannis Aggelopoulos, En Athinais 1873.

Krisis 1874, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou 1874*, Ek tou Typografeiou tis Ellinikis Aneksartisias, En Athinais 1874.

Krisis 1875, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1875, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Afentouli*, Ek tou Typografeiou Aggelopoulou, En Athinais 1875.

Krisis 1876, *Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos tou etous 1876, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Theodorou Afentouli en ti Megali Aithousi tou en Athinais Ethnikou Panepistimiou ti 18 Maiou 1876*, Typografeio S. K. Vlastou, En Athinais 1876.

Krisis 1876, "Ekthesis tou Poiitikou Agonos tou etous 1877", *Athinaion 7*, En Athinais 1879.

Krisis 1877, "Krisis tou Voutsinaiou Poiitikou Agonos en Etei 1876, Anagnostheisa ypo tou Eisigitou Afentouli", *Athinaion*, 7, en Athinais 1879.

Krumbacher, Karl, *To Provlima tis Neoteras Grafomenis Ellinikis ypo K. Krumbacher kai Apantisis eis auton ypo Georgiou N. Khatzidaki*, Ek ton Typografeion tis Efimeridos to "Kratos", Athina 1905.

Ksenopoulos, Grigorios, "To Ergon tou Roidou", *Panathinaia*, 7, Athina 1904.

Ksenopoulos, Grigorios, "Emmanouil Roidis", *Poikili Stoa*, 11, Athina 1891.

Ksenopoulos, Grigorios, "Oi Paraskhoi", *Dialekseis peri Ellinon Poiiton tou 19 Aiona*, Tomos 2, Typois P. D. Sakellariou, Athina 1925.

Ksenopoulos, Grigorios, "Oi Paraskhoi", *Dialekseis Peri Ellinon Poiiton tou 19 Aionos*, Ekdoseis Feksi, Athina 1984.

Ksenopoulos, Grigorios, "İ Eptanisiaki Poiisi", *Neoellinika Grammata*, Athina 17 Augoustou 1940.

Ksenopoulos, Grigorios, "O Palamas apo konta", *Nea Estia*, Athina Khristougenna 1943.

Ksenopoulos, Grigorios, "Ta Ekato Peninta Khronia tou Ellinikou Romantismou" [kai o Romantismos ston 19 aiona], *Nea Estia*, Tomos 1307, Athina Khristougenna 1981.

Kyrou, Kleitos, "Paraineseis", *En Olo, Sygkomidi 1943-1997*, Ekdoseis Agra, Athina 2006.

Lambert, Juliette, *Poetes Grecs Contemporaines*, [Ekdoseis Khoris Onoma] Paris 1881.

Lambert, Juliette, "Oi Sygkhronoi Poiitai tis Ellados", *Parnassos*, Tomos 9, Athinai 1885.

Lapathiotis, Napoleon, *Poiimata*, Ekdoseis Malliaris, Athina 2016.

Lappas, Kostas, *Panepistimio kai Foitites stin Ellada kata ton 19o Aiona*, İstoriko Arkheio Ellinikis Neolaias Genikis Grammateias Neas Genias, Kentro Neoellinikon Ereunon, Ethniko İdryma Ereunon (E.İ.E.), Athina 2004.

Larmore, Charles, *İ Romantiki Klironomia*, Metafrasi-Epimetro Stefanos Rozanis, Prologos Konstantinos Papageorgiou, Ekdoseis Polis, Athina 1998.

Giannis Lefas, *O Aleksandros Soutsos kai oi Epidraseis tou Ergou tou stous Sygkhronous tou*, Didaktoriki Diatrivi, Panepistimio İoanninon, Filosofiki Skholi, Tmima Filologias, İoannina 1979.

Lefas, Giannis, *Panagiotis Soutsos*, Ekdoseis Sokolis, Athina 1991.

Lefas Khristos, *İstoria tis Ekpaideuseos*, Organismos Ekdoseos Skholikon Vivlion, Athina 1942.

Leopardi, Giacomo, *Dizionario delle Idee*, a cura di E. Chidetti, Editori Riuniti, Roma 1998.

Leopardi, Giacomo, *I Canti di Giacomo Leopardi*, con introduzione e commento di A. Marenduzzo, Edizioni Giusti, Livorno 1906.

Lesky, Albin, *İstoria tis Arkhaias Ellinikis Logotekhnias*, Metafrasi Agapitos Tsompanakis, Ekdoseis Kyriakidi, Thessaloniki 1964.

Liantinis, Dimitrios, *Ta Ellinika*, Ekdoseis Vivliogonia, Athina 1999.

Liantinis, Dimitrios, *Polykhronio, Stoa kai Romi*, Ekdoseis Athina, Athina 2005.

Lignadis, Tasos, *To Aksion Esti tou Elyti*, Ekdoseis Poreia, Athina 1999.

Logoi Ekfonithentes tin 28 Septemvriou 1852 ypo tou Prytaneos Spyridonos Pilika paradidontos tin Prytaneia tou Othoneiou Panepistimiou kai ypo tou Kathigitou Perikleous Argyropoulou diadekhomenou autin, Ekdoseis Panepistimiou Athinon, En Athinais 1853.

Loraux, Nicol, *Viaioi Thanatoi Gynaikon stin Tragodia*, Ekdoseis Aleksandreia, Athina 1995.

Makris, Solon, "Spyros Vasileiadis", *Nea Estia*, Tomos 96, Teukhos 1137, Athina 1974.

Manoli, Margarita, "Akhilleas Paraskhos, O Ekprosopos tou Romantismou stin Ellada", *Arti News*, 13/11/2017, (Erişim Tarihi: 15/05/2019).

Mantouvalou, Maria, "Spyridon Vasileiadis", *Keimena kai Meletai Neoellinikis Filologias*, Arithmos 100, Athinai 1975.

Mantouvalou, Maria, *O Neoellinikos Romantismos*, Ekdoseis Panepistimiou Athinon, Athina 1984.

Mantouvalou, Maria, *Keimena kai Meletes Mesaionikis kai Neoellinikis Grammateias*, Ekdoseis Tolidi, Athina 1990.

Markos, Antonios, *Fysi kai Anthropos stin Arkhaia Elliniki Filosofia*, Ekdoseis Leader Books, Athina 2001.

Martzokis, Stefanos, *Stikhoi Varvaroi kai alla Poiimata*, Ekdoseis Okeanida Athina 2000.

Mastrodimitris, Panagiotis, "Oi Metafraseis tou Karasoutsa", *Eranistis*, Athina 1972-1973.

Mastrodimitris, Panagiotis, "To Metafrastiko Ergo tou Karasoutsa", *Neoellinikes Meletes kai Artha*, Tomos 1, Ekdoseis Neas Poreias, Thessaloniki 1975.

Mastrodimitris, Panagiotis, "Byron-Karasoutsas", *Neoellinikes Meletes kai Artha*, Tomos 1, Ekdoseis Neas Poreias, Thessaloniki 1975.

Mastrodimitris, Panagiotis, *Eisagogi sti Neoelliniki Logotekhnia*, Ekdoseis Domos, Athina 1996.

Mastrodimitris, Panagiotis, "Eptanisiaki Glossiki Theoria: 1818-1911", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011.

Mavilis, Lorentzos, *Efimeris ton Syzitiseon tis Voulis*, B Anatheoritiki Vouli, Synedriasis 36, Ekdoseis Vouli ton Ellinon, Athina 1911.

Melas, Spyros, "Georgios Zalokostas", *Elliniki Dimiourgia*, Teukhos 146, Athinai 1954.

Menandros, *Apanta*, Ekdoseis Kaktos, Athina 1993.

Menardos, Simos, "Neoelliniki Poiisi", *Nea Estia* 5, Athina 1929.

Meraklis, Mikhalis, *İ Elliniki Poiisi: Romantikoi Poiites -Epokhi tou Palama- Metapolemikoi Poiites*, Anthologia - Grammatologia, Ekdoseis Sokolis, Athina 1977.

Meraklis, Mikhalis, "Oi Romantikoi tou 19 Aiona", *Nea Estia*, Tomos 110, Teukhos 1307, Athina 1981.

Meraklis Mikhalis, "To Glossiko Zitima stous Khronous tou Neoellinikou Diafotismou: Adamantios Korais", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011.

Meyer, H. Abrams, *The Mirror and the Lamp: Romantic Theory and the Critical Tradition*, Oxford University Press, Oxford 1971.

Millas, Herkül, *Yunan Ulusunun Doğuşu*, İletişim Yayınları, İstanbul 1994.

Minas, Konstantinos, "Glossikes Antimakhies", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011.

Minotou, Marieta, "İonios Anthologia", *Miniaio İstoriko, Filologiko, Kallitekhniko Periodiko*, Zakinthos Martios 1930.

Misiou, Vasiliki, *Peri Metafraseos Poiiton: Theoritikes Topothetiseis Ellinon Poiiton tou 19 kai 20 Aiona kai i Epidrasi tous sto metafrastatiko tous Ergo*, Didaktoriki Diatrivi, Aristoteleio Panepistimio Thessalonikis, Skholi Filosofiki,

Tmima Agglikis Glossas kai Filologias, Tomeas Metafrasis kai Diapolitismikon Spoudon, Thessaloniki 2013.

Mitsakis, Karolos - Paradeisi, Eudokia, *Leksiko tis Neoellinikis Logotekhnias. Prosopa. Erga. Reumata. Oroi*, Ekdoseis Patakis, Athina 2007.

Moraitinis, Timos, *Apanta*, Tomos 6, [Ekdoseis Khoris Onoma], Tarihsiz.

Moullas, Panagiotis, "Logotekhnia 1830-1880", *İstoria tou Ellinikou Ethnous*, Tomos 13, Ekdotiki Athinon, Athina 1977.

Moullas, Panagiotis, "İ Athinaiki Panepistimiaki Kritiki kai o Roidis", Anatypo apo ton Tomo *İ Kritiki sti Neoteri Ellada*, Etaireia Spoudon Neoellinikou Politismou kai Paideias, Athina 1981.

Moullas, Panagiotis, "Poiisi kai İdeologia, Oi Athinaikoi Panepistimiakoi Diagonismoi (1851-1877)", *Praktika tou Diethnous Symposiou Panepistimio: İdeologia kai Paideia, İstoriki Diastasi kai Prooptikes*, Athina 21-25 Septemvriou 1987, Tomos B, İstoriko Arkheio Ellinikis Neolaias, Geniki Grammateia tis Neas Genias, Athina 1989.

Moullas, Panagiotis, *Les Concours Poétiques de l'université d'Athénes 1851-1877, Archives Historiques de la Jeunesse Grecque Secrétariat Général á la Jeunesse*, İstoriko Arkheio Ellinikis Neolaias, Athina 1989.

Moullas, Panagiotis, *Rikseis kai Synekheies. Meletes gia ton 19o Aiona*, Ekdoseis Sokoli, Athina 1993.

Moullas, Panagiotis, *İ Dekati Mousa, Meletes gia tin Kritiki*, Ekdoseis Sokoli, Athina 2001.

Mpakounakis, Nikos, *Patra, Mia Elliniki Proteuousa ston 19ο Aiona, 1828-1860*, Ekdoseis Kastanioti, Athina 1988.

Mpampiniotis, Georgios, "O Metaglossikos Odysseas Elytis", *To Vima*, Athina 1998.

Mpampiniotis, Georgios, *Adamantios Korais, o Megalos Stokhastis tis Ellinikis Glossas, Elliniki Glossa, Parelthon-Paron-Mellon*, Ekdoseis Gutenberg, Athina 1999.

Mpampiniotis, Georgios, "O Arkhontas tis Glossas", *To Vima*, Afieroma sto Georgio Seferi, Athina 2000.

Mpampiniotis, Georgios, "Eisagogi: Apo to Glossiko Zitima se ena Provlima Poiotitas sti Khrisi tis Glossas mas", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011.

Mpampiniotis, Georgios, "An eisai Apokommenos apo Arkhaia-Katharevousa eisai Glossika Anapiros", *Paideia-news.com*, 12/06/2015, (Erişim Tarihi 12/06/2016).

Mpampiniotis, Georgios, "Dynami mas İ Glossa mas", *Khaniotika Nea*, 01/03/2016, (Erişim Tarihi 14/07/2016).

Mpenatsis, Apostolos, "To Panepistimio Athinon kai İ Skhesi tou me ti Genia tou 1880", *A Diethnes Symposio "To Panepistimio Athinon kai i Neoelliniki Logotekhnia kata ton 19 aiona"*, Panepistimio Athinon, Omilos Meletis Neoellinikis Logotekhnias, Panepistimio Athinon, 3-5 Oktovriou 1996, *Dodoni*, Ekdoseis Panepistimiou İoanninon, İoannina 1998.

Mpetis, Stefanos, *Filitas kai Asopios. Oi Daskaloi tou Genous*, Etaireia İpeirotikon Meleton, İoannina 1991.

Mpoumpoulidis, Faidon, "Dimosthenis Valavanis, O Diagonismos ton Olympion 1870", *Neoellinika Meletimata 2*, Athinai 1978.

Mpoumpoulidis, Faidon - Mpoumpoulidou, Glykeria, *İ Neoteri Elliniki Logotekhnia*, Tomos I, Ekdoseis Grigori, Athina 1984.

Mpouras, Nestor, "İ Glossa ton Poiiton tis Athinaikis Skholis", *Platon*, Arithmos 33-34, Tomos 16, Athina 1965.

Naoum, İoanna, *Meidiama Algeinon (1860-1930): i Poiitiki tou Kausigelou kai İkhni tis Romantikis Genealogogia tis*, Aristoteleio Panepistimio Thessalonikis, Skholi Filosofiki, Tmima Filologias, Thessaloniki 2007.

Nikodimos, Paulos, *Syntomi Episkopisi tis Neoellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis Nikodimos, Athina 1972.

Nikolakopoulos, Sotiris, "Proti kai Nea Athinaiki Skholi Poiisis", *Dialeksi stin Elliniki Etaireia Logotekhnon*, (Konferans) Athina 22/2/2016.

Nintas, Mpampis, "İ Epidrasi tou Romantismou stin Poiisi tou Zalokosta", *Elliniki Dimiourgia*, Teukhos 146, Athina 1954.

Ntenisi, Sofia, *Anikhneuontas tin Aorati Grafi. Gynaikes kai Grafi sta Khronia tou Ellinikou Diafotismou kai Romantismou*, Ekdoseis Nefeli, Athina 2014.

Ntinas Konstantinos, "O Neoellinikos Diafotismos kai to Glossiko Zitima", *Praktika Panelliniou Synedriou, O Neoellinikos Diafotismos (Apopeira mias Neas Eurenitikis Sygkomidis)*, Kozani 8-10 Noemvriou 1996, İnstitouto Vivliou kai Anagnosis, Kozani 1996.

Ntinas, Konstantinos, "To Glossiko Zitima stin Ellada. Mia Syntomi İstoriki Episkopisi", *Pemptousia*, Aprilios-İoulios 2008.

O Eros sti Zoi ton Arkhaion Ellinon, Eisagogi, Metafrasi, Skholia Georgios Karagiannis, Ekdoseis Zitros, Athina 2019.

"O İlios kai i Nea Skholi", *O Tilegrafos tou Vosporou*, 24.03.1856.

"O Poiitikos Agon", *Aion*, arithmos 1346, 4 Apriliou 1853.

"O Poiitikos Agon tou 1852", *Nea Pandora*, Tomos 3, Arithmos 50, Athina (15.04.1852).

Oikonomidis, Filippos, "Peri tis Neas Ellinikis Poiiseos, Apantisis Anaskevastiki eis tin peri Autis Pragmateian tou k. E. Roidou", *Byron*, Tomos 3, fyllo 5, 1878.

Olof, Gigon, *İ Aparkhi tis Ellinikis Filosofias - İsiodos*. Metafrasi Maria Mentzou, Ekdoseis Epopteia 45, Athina 1980.

Ouranis, Kostas, *Akhilleus Paraskhos, İ Zoi tou*, Ekdoseis O Glaros, Athina 1955.

Ouranis, Kostas, *Oi Dikoi mas kai oi Ksenoi*, Tomos II, Ekdoseis Estia, Athina 1990.

Palamas, Kostis, "Ai skinai tis Erimou: Dyo Lekseis dia ton k. Roidin", *Akropolis*, Athina 14 Noemvriou 1899.

Palamas, Kostis, *Apanta*, Tomos 1, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972.

Palamas, Kostis, *Apanta*, Tomos 2, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972.

Palamas, Kostis, "Oi Narkissoi tou Paraskhou", *Apanta*, Tomos 5, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972.

Palamas, Kostis, "O Lamartine eis tin Nean Ellinikin Poiisin", *Apanta*, Tomos 12, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972.

Palamas, Kostis, "Ta Anagnostika kai i Glossa. Oi Neoi Poiites", *Apanta*, Tomos 14, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972.

Palamas, Kostis, “Ellines Poiitai Logoklopoi”, *Apanta*, Tomos 15, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972.

Palamas, Kostis, “Valavanis Dimosthenis”, *Apanta*, Tomos 16, Ekdoseis Mpiri, Athina 1972.

Palamas, Kostis, “Enas Leopardikos Poiitis”, *Arthra kai Khronografimata*, Tomos 1, Ekdoseis İdryma Kosti Palama, Athina 1990.

Palamas, Kostis, *Apanta*, Tomos 4, Ekdoseis İdryma Kosti Palama, Athina 2018.

Palamas, Kostis, *Apanta*, Tomos 5, Ekdoseis İdryma Kosti Palama, Athina 2018.

Palamas, Kostis, *Vivlia kai Syggrafeis, To Ergon tou Ragkavi*, Ekdoseis Vlassis, Athina 1980.

Pallis, Aleksandros, *Mprousos*, Epimelia E. İ. Moskhonas, Ekdoseis Ermis, Athina 1975.

Panagiotopoulos, İoannis, *Zalokostas, o Anthropos kai o Poiitis*, Ekdoseis Etaireias İpeirotikon Meleton, İoannina 1962.

Panagiotopoulos, İoannis, “Spyros Vasileiadis Anadromi”, *Nea Estia*, Tomos 96, Teukhos 1137, Athina 1974.

Panagiotopoulos, İoannis, *To Kritiko Ergo tou*, Epistimoniko Synedrio, Ekdoseis Skholi İ. M. Panagiotopoulou, Athina 2017.

Panagiotopoulos, İoannis, “Karasoutsas tis”, *Nea Estia*, Teukhos 1115, Athina 1973.

Pantazidis, İoannis, "O Metafrastikos Agon tou k. D. A. Oikonomou kata tin Triti autou Periodou", *Athinaion*, Teukhos 5, Athina 1876.

Pantazidis, İoannis, *Ekthesis tis epi tou Metafrastikou Agonos tou k. D. A. Oikonomou Epitropis kata tin 3 autou periodou*, Ek tou Typografeiou tou Ermou, Athinisi 1876.

Pantazidis, İoannis, *Khronikon tis Protis Pentikontaetias tou Ellinikou Panepistimiou*, Athinisi 1889.

Papadimas, Aleksis, *O Romantismos, o Europaios kai o Ellinikos, oi Piges tou, i İstoria tou*, Ekdoseis M. Vasileiou, Athinai 1938.

Papakostas, Giannis, *Filologika Salonia kai Kafeneia tis Athinas*, Deuteri Ekdosi Anatheorimeni, Vivliopoleion tis Estias, Athina 1991.

Papapanou, Kostas, *Oi Poiitikoi Diagonismoi (1851-1873) kai i Dimotiki mas Glossa*, Ekdosi İdrymatos Europis Dragan, Athina 1973.

Paparrigopulos, Demetrios, *Opere Scelte*, tradotte ed annotate da Camillo Cessi, Ed. Laterza & Figli, Bari 1912.

Paparrigopoulos, Dimitrios, "İ Peri Poinis Theoria tou Platonos", *Pandora*, Tomos 15,Teukhos 381-382, Athina 1866.

Paparrigopoulos, Dimitrios, *Ta Apanta tou Paparrigopoulou*, Meta Prologou, Ekdoseis G. Feksis, En Athinais 1915.

Paparrigopoulos, Dimitrios, *Poiimata, Poiiseis, alla Poiimata kai to Anekdoto Autografo tou E.L.İ.A*., Filologiki Epimeleia Elena Koutrianou, Neoelliniki Vivliothiki, İdryma Kosta kai Elenis Ourani, Athina 2006.

Paparrigopoulos, Konstantinos, *İstoria tou Ellinikou Ethnous*, Tomos 10, Ekdoseis Kaktos, Athina 2006.

Papatheodorou, Giannis, *Romantika Pepromena. O Aristotelis Valaoritis os Ethnikos Poiitis*, Ekdoseis Vivliorama, Athina 2009.

Paradoulakis, Dimitrios, *Dimitrios Paparrigopoulos. Proanaggelontas to Kinima tou Ellinikou Neoromantismou*, Rethymno 2014.

Paradoulakis, Dimitrios, *To Portreto tou Ysteroy Athinaikou Romantismou Mesa Apo tis Istories tis Neoellinikis Logotekhnias, Dimitrios Paparrigopoulos, Spyridon Vasileiadis, Akhilleas Paraskhos*, Ekdoseis Khoris Onoma, Rethymno 2016.

Paraskhos, Akhilleas, *Apanta Poiimata*, Tomos Protos, Ekdoseis Andreas Koromilas, En Athinais 1881.

Paraskhos, Akhilleas, *Apanta Poiimata*, Tomos Deuteros, Ekdoseis Andreas Koromilas, En Athinais 1881.

Paraskhos, Akhilleas, *Apanta Poiimata*, Tomos Tritos, Ekdoseis Andreas Koromilas, En Athinais 1881.

"Paraskhos Akhilleus", *Pagkosmio Viografioko Leksiko 8*, Ekdotiki Athinon, Athina 1988.

Paraskhos, Kleon, "Enas Paragnorismenos Poiitis: İoannis Karasoutsas (1824-1873)", *Nea Estia*, 15/12/1931, Arithmos 119-120, Athina 1931.

Paraskhos, Kleon, *Deka Ellines Lyrikoi*, Ekdotikos Oikos Feksi, Athina 1962.

Pasagiannis, Kostis, "Nikolaos Konemenos", *Filologikai Fysiognomiai*, Ethnikon İmerologion Skokou, Kerkyra 1907.

Paskhalidis, Grigoris, *Leksiko tis Neoellinikis Logotekhnias. Prosopa, Erga, Reumata, Oroi*, Ekdoseis Patakis, Athina 2007.

Pateridou, Georgia, "İ Genia tou 1880. Pezografia-Poiisi", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os Aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia, Egkheiridio Meletis*, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Pateridou, Georgia, "To Plaisio Diamorfosis tis Logotekhnikis Genias tou 1880", *Grammata II: Neoelliniki Filologia (19os & 20os Aionas), Neoteri Elliniki Logotekhnia, Egkheiridio Meletis*, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Peranthis, Mikhail, *Dodeka Dialekseis*, Ekdoseis Khiotelli, Athina 1976.

Pindaros, *Pithionikou tou Pindarou*, Metafrasi Th. Stavrou, Ekdoseis İnstitouto Neoellinikon Spoudon (İdryma Manoli Triantafyllidi), Athina 1980.

Platon, *Faidon (Peri Psykhis)*, Ekdoseis Zitros, Athina 2007.

Platon, *Plato, Complete Works*, Ed. J. M. Sooper, Assoc. Ed. D. S. Hutchinson, Cambridge 1997.

Ploutarkhos, *Paramythikos pros Apollonion*, Ekdoseis Zitros, Athina 2007.

Polilas, İoannis, *İ Filologiki mas Glossa*, Filologiki epimeleia: K. Valaskas, Syllogos pros Diadosin Ofelimon Vivlion, Athinai 2005.

Politis, Aleksis, *Romantika Khronia, İdeologies kai Nootropies stin Ellada tou 1830-1880*, E.M.N.E.-MNIMON, Athina 2009.

Politis, Aleksis, *İ Romantiki Logotekhnia sto Ethniko Kratos 1830-1880*, Panepistimiakes Ekdoseis Kritis, İrakleio 2017.

Politis, Linos, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Morfotiko İdryma Ethnikis Trapezas (M.I.E.T.), Athina 1998.

Politis, Linos, "Ellinikos Romantismos (1830-1880)", *Themata tis Logotekhnias mas*, Ekdoseis Konstantinidis, Thessaloniki 1976.

Politis, Linos, *Poiitiki Anthologia: Oi Fanariotes kai i Athinaiki Skholi*, Tomos 4, Ekdoseis Dodoni, Athina 1976.

Politis, Linos, *Ellinikos Romantismos (1830-1880)*, Panepistimiakes Ekdoseis Athinon, Athina 2004.

Politis Linos, *Synoptiki İstoria tis Neas Ellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis Dodoni, Athina 1987.

Politou-Marmarinou, Eleni, "O Palamas kai i Glossa", 11º Synedrio Elliniki Glossa kai Orologia, Athina, 9-11 Noemvriou 2017, *O Pyrgos kai to Giofyri, Meletimata gia ton Palama*, Panepistimiakes Ekdoseis Kritis, Athina 2017.

Potamianos, Dimitrios, "Meleti epi tou peri Prosonton ton Poiiton Nomou tou Kyriou E. Roidou", *Byron*, 3, Athina 1878.

Pratsikas, Georgios, "Enas Lismonimenos Poiitis: Dimosthenis Valavanis", *Kypriaka Grammata*, Arithmos 230, Kypros 1954.

Psykharis, Giannis, *To Taksidi mou*, Ekdoseis Vivliopoleio tis Estias, Athina 1905.

Puchner, Walter, "O Romantismos stin Ellada", *Epistimoniko Symposio (12-13 Noemvriou 1999)*, Ekdoseis Etaireia Spoudon Neoellinikou Politismou kai Genikis Paideias (Skholi Moraiti), Athina 2001.

Puchner, Walter, *Ta Soutseia. İtoi o Panagiotis Soutsos en Dramatikois kai Theatrikois Pragmasi Eksetazomenos. Meletes stin Elliniki Romantiki Dramatourgia 1830-1850*, Ekdoseis Papazisis, Athina 2007.

Puppo, Mario, *Il Romanticismo*, Edizioni Studium-Roma, Roma 1994.

Rangabe, Aleksandros, *Precis d'une Histoire de la Littérature Neo-Hellenique*, Vol. 1, Editor Calmann Levy, Berlin 1877.

Ragkavis, Aleksandros Rizos, "Peri ton kata tis Ellinikis Poiiseos ypo Roidou Grafenton", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 12, Athinai 1877.

Ragkavis, Aleksandros Rizos, *Ta eis tin Mousa*, Eisagogi kai Epilogi Poiimaton Litsa Khatzopoulou, Ekdoseis Ermis, Athina 1995.

Rasidaki, Aleksandra, *Peri Melagkholias, sti Theoria, tin Logotekhnia, tin Tekhni*, Ekdoseis Kikhli, Athina 2012.

Roidis, Emmanouil, "Dramatikos Agon, Krisis tis ton Agonodikon Epitropeias", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 3, Athinai 1877.

Roidis, Emmanouil, "Peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 10, Athinai (30 Ekim 1877).

Roidis, Emmanouil, "Peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos", *Estia* (Parartima), Athina 1877.

Roidis, Emmanouil, "Peri Sygkhronou en Elladi Kritikis", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 10, Athinai (30 Ekim 1877).

Roidis, Emmanouil, *Apanta*, Filologiki Epimeleia Aggelou Alkis, Ekdoseis Ermis, Athina 1978.

Roidis, Emmanouil, *Ta Eidola*, Filologiki Epimeleia Aggelou Alkis, Ekdoseis Ermis, Athina 1978.

Roidis, Emmanouil, "Dramatikos Agon: Krisis tis ton Agonikon Epitropeias", *Skalathyrmata*, Epimeleia Alkis Aggelou, Nea Elliniki Vivliothiki, Ekdoseis Ermis, Athina 1986.

Roidis, Emmanouil, *Stokasmoi, Epilogi apo to Ergo tou*, Prologos-Epilogi Giannis Kalaitzis, Ekdoseis Stigmi, Athina 1994.

Roidis, Emmanouil - Vlakhos, Aggelos, *İ Diamakhi gia tin Poiisi, Ta Keimena kai oi Antidraseis*, İdryma Kosta kai Elenis Ourani, Athina 2011.

Romantismos stin Ellada. Praktika Epistimonikou Symposiou, (12 kai 13 Noemvriou 1999), Athina, Etaireia Spoudon Neoellinikou Politismou kai Genikis Paideias (Idrytis: Skholi Moraiti), Athina 2001.

Ramfos, Stelios, *To Ainigma kai i Moira*, Ekdoseis Armos, Athina 1997.

Ramfos, Stelios, *İ Aioniotita kai o Khronos,* Ekdoseis Armos, Athina 2019.

Rotolo, Vicenzo, *Il Dialogo sulla Lingua di Dionysios Solomos*, Edizioni Accademia di Scienze Lettere e Arti, Palermo 1970.

Rozanis, Stefanos, *Meletes gia ton Romantismo*, Ekdoseis Plethron, Athina 2001.

Rozanis, Stefanos, *Dyo Dokimia Politikis Estetikis tou Romantismou*, Ekdoseis Eksarkheia, Athina 2016.

Rozanis, Stefanos "Khreiazomaste to Eksergisiako Pneuma tou Romantismou", *Augi*, 12 Martiou 2017.

Sakellariou, Kharis, *Skholes kai Reumata sti Neoelliniki Logotekhnia, O Romantismos*, Ekdoseis Ellinika Grammata, Athina 1996.

Sakhinis, Apostolos, *To Neoelliniko Mythistorima*, *İstoria kai Kritiki*, Ekdoseis Estia, Athina 1977.

Sakhinis, Apostolos, *Symvoli stin İstoria tis Pandoras kai ton Palion Periodikon*, Ekdoseis Estia, Athina 1964.

Samouil, Aleksandra, "Panagiotis Soutsos", *İ Palaioteri Pezografias mas, apo tis Arkhes os ton Proto Pagkosmio Polemo*, Tomos 3, Ekdoseis Sokolis, Athina 1996.

Savvidis, Georgios, "Ellinikos Romantismos, 1830-1880: Skhediasma gia ena Khronologio", *Nea Estia*, Tomos 110, Teukhos 1307, Athina 1981.

Schopenhauer, Arthur, *İ Tekhni tou na eisai Eutykhismenos*, Ekdoseis Pataki, Athina 2015.

Seferis, Georgios, *Dokimes,* Tomoi A, B, C, Ekdoseis İkaros, Athina 2003.

Shelley, Percy Bysshe, *The Complete Poetical Works of Shelley*, Edited by G. E. Woodberry, Cambridge Edition, Cambridge 1901.

Sideris, Giannis, "To Theatriko Ergo tou Spryridonos Vasileiadi", *Nea Estia*, Tomos 96, Teukhos 1137, Athina 1974.

Sideris, Giannis, *İstoria tou Neou Ellinikou Theatrou 1794-1944*, Tomos 1 (1794-1908), Ekdoseis Kastaniotis, Athina 1991.

Simopoulos, İlias, *Epafes kai Proseggiseis*, Tomos 1, Ekdoseis Thoukididi, Athina 2001.

Simopoulos, İlias, "Valavanis Dimosthenis", *Megali Egkyklopaideia tis Neoellinikis Logotekhnias 3*, Ekdoseis Patsis, Athina tarihsiz.

Sklavenitis, Tasos, "Simeioseis gia to Diafotismo stin Konstantinoupoli tou 1821", *Omilos Meletis Ellinikou Diafotismou, Neoelliniki Paideia kai Koinonia*, Praktika Synedriou Afieromeno sti Mnimi tou K. Th. Dimara, Athina 1995.

Skopetea, Elli, *To Protypo Vasileio kai i Megali İdea, Opseis tou Ethnikou Provlimatos stin Ellada (1830-1880)*, Ekdoseis Polytypo, Athina 1988.

Sofoklis, *Oidipous epi Kolono*, Metafrasi G. Griparis, Ekdoseis Estia, Athina 1937.

Sofoklis, *Antigoni*, Metafrasi G. Griparis, Ekdoseis Estia, Athina 1941.

Solomos, Dionysios, *Dialogos*, Epimeleia-Eisagoges Stylianos Aleksiou, Triti Ekdosi, Ekdoseis Stigmi, Athina 2014.

Solomou, Aliki, "Soutsos Panagiotis", *Pagkosmio Viografiko Leksiko*, Ekdotiki Athinon, Athina 1998.

Soutsos, Aleksandros, *O Periplanomenos*, Poiima Lyrikon eis Asmata Tessera, Typois A. Gkarmpola, En Athinais 1858.

Soutsos, Aleksandros, *İ Tourkomakhos Ellas*, Poiima Epikon ypo A. Soutsou, Ek tou Typografeiou o Korais, En Athinais 1873.

Soutsos, Aleksandros, *İ Tourkomakhos Ellas*, Poiima Epikon eis Asmata Dodeka, Tomos Protos periekhon asmata tessera, Ek tis Typografias İ. Aggelopoulou, En Athinais 1850.

Soutsos, Aleksandros, *O Dionisous Plous*, Diigima ypo A. R. Ragkavi, Typois D. Koromila, Athina 1864.

Soutsos, Aleksandros, *Apanta*, Prologos - Epimeleia N. Koutromikhalis, Ekdoseis Mpoura-Kosmadaki, Athinai 1963.

Soutsos, Aleksandros, "Epistoli pros ton Vasilea tis Ellados Othona", *To Panorama tis Ellados*, 1833.

Soutsos, Aleksandros, *Politiki Apopsis tis Ellados*, Typois Khristou A. Douka, En Athinais 1848.

Soutsos, Aleksandros, *O Eksoristos tou 1831*, Eisagogi kai Filologiki Epimeleia Loukia Droulia, Neoelliniki Vivliothiki, İdryma Kostas kai Eleni Ourani, Athina 1994.

Soutsos, Panagiotis, *Nea Skholi tou Grafomenou Logou, i Anastasis tis Arkheas Ellinikis Glossis Ennooumenis ypo Panton (Meta tinon Dokimion autis tis Glossis),* Ek tou Typografeiou N. Aggelidou, En Athinais 1853.

Soutsos, Panagiotis, *Poiimata*, Meta prologou İ. Zervos, Ekdotikos Oikos G. Feksis, En Athinais 1915.

Soutsos, Panagiotis, *Leandros, Apomnimoneumata enos Psittakou, O Triskhiliopikhos*, Filologiki Epimeleia Aleksandra Samouil, Athina 1996.

Soutsos, Panagiotis, *Ta Apanta*, Tomos Protos, Ek tis Typografias N. Aggelidou, En Athinais 1851.

Spathis, Dimitris, "To Theatro. Ta Prota Vimata sto Neo Kratos", *İstoria tou Neou Ellinismou*, Tomos 4, Ekdoseis Ellinika Grammata, Athina 2003.

Stamatis, Kostas, "Paraskhos Akhilleas", *Peloponisiaki Logotekhnia, İ Logotekhnia tis Argolios*, Athina 1995.

Stoa, Etos A, Arithmos 26, 16 Martiou 1874.

Stoa, Etos A, Arithmos 220, 5 Septemvriou 1874.

Sykoutris, İoannis, *Aristotelous peri Poiitikis*, Metafrasi S. Menadrou, Vivliothiki Akadimias Athinon, Athina 1937.

Tampaki, Anna, *İ Neoelliniki Dramatourgia kai oi Dytikes tis Epidraseis (18os-19os Aionas)*, Ekdoseis Afoi Tolidi, Athina 1993.

Tanner, Michael, *Sopenkhaouer, Metafysiki kai Tekhni*. Metafrasi Afroditi Kosma, Ekdoseis Enalios, Athina 2002.

Tertsetis, Georgios, *Logos tis 25 Martiou 1853. Oi Gamoi tou Megalou Aleksandrou. Korinna kai Pindaros*, Ekdidontai ypo X. N. Filadelfeos, En Athinais 1856.

The Cambridge Companion to British Romanticism, Edited by Stuart Curran, Cambridge University Press, Cambridge 2011.

Theodoropoulos, Takis, "Kai an Epistrefame stin Katharevousa", *İ Kathimerini*, 30.05.2015, Athina.

Theotokas, Giorgos, *Eleuthero Pneuma*, Epimelei Konstantinos Th. Dimaras, Nea Vivliothiki, Ekdoseis Ermis, Athina 1988.

Timpanaro, Stefano, *La filologia di Giacomo Leopardi*, Editori Laterza, Roma-Bari 1997.

Tonnet, Henri, *İstoria tou Ellinikou Mythistorimatos*, Metafrasi: Marina Karamanou, Ekdoseis Patakis, Athina 2001.

Travers, Martin, *Eisagogi stin Neoteri Europaiki Logotekhnia, Apo ton Romantismo os ton Metamonterno*, Ekdoseis Vivliorama, Athina 2005.

Traversi, Camillo Andrea, "Notizie e documenti sopra Andrea Calbo (Da un carteggio private da me posseduto)", *Rassegna Critica della Letteratura Italiana*, anno 21, tomo 12 (1916).

Triantafyllidis, Manolis, *Neoelliniki Grammatiki, İstoriki Eisagogi (1938)*, (*Apanta Manoli Triantafyllidi*), Tomos 3, İnstitouto Neoelliniko Spoudon, Thessaloniki 1981.

Trypanis, Konstantinos, "Elliniki Poiisi: Apo ton Omiro os ton Seferi", *Estia*, Athina 1986.

Tsakonas, Dimitrios, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis G. Ladias, Athina 1981.

Tsatsos, Konstantinos, *Palamas*, Ekdoseis Estia, Athina 1949.

Tsirimokou, Lena, *Esoteriki Takhitita*, Ekdoseis Agra, Athina 2000.

Tsompanakis, Antonios, "İ Glossiki Theoria tou Korai kai İ Glossa tou", *Nea Estia*, Teukhos 1355, Athina.

Vagenas, Nasos, "İ Glossa tis Athinaikis Skholis", *İstoria tis Ellinikis Glossas*, Epistimoniki Epimeleia: M. Z. Kopidakis, Triti ekdosi, Ekdoseis Ellinikou Logotekhnikou kai İstorikou Arkheiou (ELİA), Athina 2000.

Vagenas, Nasos, "İ Glossa tis Pezografias (1830-1880)", *İstoria tis Ellinikis Glossas*, Ekdoseis Ellinikou Logotekhnikou kai İstorikou Arkheiou (ELİA), Athina 2000.

Vagenas, Nasos, "Eisagogika", *İ Palaioteri Pezografia mas 1830-1880. Apo tis Arkhes tis os ton Proto Pagkosmio Polemo*, Tomos 3, Ekdoseis Sokoli, Athina 1996.

Vagenas, Nasos, "O Outopikos Sosialismos ton Aderfon Soutson", *Apo ton Leandro ston Louki Lara, Meletes gia tin Pezografia tis periodou 1830-1880*, İnstitouto Mesogeiakon Spoudon, İdryma Goulandri-Khorn, Panepistimiakes Ekdoseis Kritis, İrakleio 1997.

Vakalopoulos, Apostolos, *Nea Elliniki İstoria*, *1204-1985*, Ekdoseis Vagias, Thessaloniki 2000.

Valaoritis, Aristotelis, *Vios kai Erga*, Tomos 1-3, Typois P. D. Sakellariou, Athinai tarihsiz.

Valavanis, Dimosthenis, *Poiitai tou 19 Aionos*, Epimeleia K. Th. Dimaras, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athinai 1954.

Valavanis, İoakeim, "Akhilleas Paraskhos", *Parnassos 17*, Athina 1894.

Valetas, Georgios, "Antiromantika Faneromata tou 1863", *Nea Estia*, Tomos 20, Ekdoseis Vivliopoleio tis Estias, Athina 1963.

Valetas, Georgios, "İ Panepistimiaki Kritiki kai İ Epidrasi tis sti Neoelliniki Poiisi. Oi Panepistimiakoi Diagonismoi", *Nea Estia*, Tomos 22, Athina 1937.

Varkoula, Khaido, *Aleksandros Rizos Ragkavis (1830-1880) Alytrotismos kai Diplomatia*, Didaktoriki Diatrivi, Ethniko kai Kapodistriako Panepistimio Athinon, Athina 2008.

Vasileiadis, Spyridon, *Eikones kai Kymata*, Poiiseis ypo Vasileiadis, Spyridonos, Athina Typois P. V. Moraitini, En odo Ag, Markou kai Miltiadou, Athina 1866.

Vasileiadis, Spyridon, *Attikai Nykhtes III, Ta Apanta, Dramata - Poiseis*, Ek tou typografeiou tis Enoseos, En Athinais 1882.

Vasileiadis, Spyridon, *Attikai Nykhtes*, Ek tou Typografeiou tis Enoseos, Athinai 1884.

Vasileiadis, Spyridon, *Apanta*, Tomos 1, Ek tou Typografeiou tis Enoseos, Athina 1884.

Vasileiadis, Spyridon, *D. Paparrigopoulos - S. N. Vasileiadis*, Epimeleia G. Khatzinis, Vasiki Vivliothiki 12, Ekdoseis Aetos, Athinai 1954.

Vasileiadis, Spyridon, "Poiiseis, ypo D. Paparrigopoulou, Athinai 1867", *Ethniki Vivliothiki*, Etos 2, Fylladion 69, Athina 1867.

Vasileiadis, Spyridon, "Logos en to Koimitirio Athinon pro tou Nekrou D. K. Paparrigopoulou", *Parthenon*, Etos 2, Tomos 2, Fyllo 11, Arithmos 23, Athina 1873.

Vellianitis, Theodoros, "Asopios Eirinaios", *Megali Elliniki Egkyklopaideia*, Tomos 6, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1932.

Vellianitis, Theodoros, "Vasileiadis Spyridon", *Megali Elliniki Egkyklopaideia*, Tomos 6, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1932.

Vellianitis, Theodoros, "Paraskhos Akhilleus", *Megali Elliniki Egkyklopaideia*, Tomos 19, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1932.

Vellianitis, Theodoros, "Valavanis Dimosthenis", *Megali Egkyklopaideia tis Neoellinikis Logotekhnias 6*, Ekdoseis Pyrsos, Athina 1928.

Veloudis, Giorgos, *Kritika sto Solomo: Kritika, Filologika, Ermineutika*, Ekdoseis Dodoni, Athina 2000.

Veloudis, Giorgos, "O Eptanisiakos, o Athinaikos kai o Europaikos Romantismos", *Mona-Zyga. Deka Neoellinika Meletimata*, Ekdoseis Gnosi, Athina 1992.

Veorganta, Athina, *Emmanouil Roidis. İ Poreia pros tin Papissa İoanna*, Ekdoseis İstos, Athina 1993.

Veremis, Thanos, *Ethniki Tautotita kai Ethnikismos sti Neoteri Ellada*, Morfotiko İdryma Ethnikis Trapezis (M.İ.E.T.), Athina 1999.

Vergotis, Panagiotis, *İ Kolasis tou Dantou*, Eksellinistheisa Emmetros, kai me Simeioseis Eksigitikas, İstorikas kai Filologikas Anaptyktheisa kata ta Pente Prota Asmata ypo Panagioti Vergoti, Ek tou Typografeiou İ Kefallinia, En Kefallinia 1865.

Vergotis, Panagiotis, *Ta Paradeisia tis Kolaseos*, Typografeio İ İkho, Argostoli 1882.

Vergotis, Panagiotis, *O Mikros Politis*, Argostoli 1885.

Vernardakis, Dimitrios, *Maria Doksapatri*, Drama se Pente Prakseis, Typois Ktena kai Soutsa, Athina 1865.

Vernardakis, Dimitrios, *Kypselidai*, Tragodia pente prakseon, Ek tou Typografeiou B. G. Teunerou, Lipsia 1860.

Vernardakis, Dimitrios, *Pseudattikismou Elegkhos, itoi K. S. Kontou Glossikon Paratiriseon Anaferomenon eis tin Nean Ellinikin Glossan Anaskevi*, En Tergesti, Typois tou Austroouggrikou Loyd, Athina 1884.

Vernardakis, Dimitrios, *O Arkhaios Aiolikos Lyrismos*, Ekdoseis 24 Grammata, Athina 2017.

Vitti, Mario, *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis Odysseas, Athina 1978.

Vitti, Mario, "Aleksandros Soutsos, Strateumenos stin Antipoliteusi", *İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias*, Ekdoseis Odysseas, Athina 2003.

Vizyinos, Georgios, *To Amartima tis Mitros mou kai alla Diigimata*, Eisagogiko Simeioma Aleksis Ziras, Ekdoseis Ta Nea, Athina 2011.

Vlakhos, Aggelos, *Feidias kai Periklis*, Typois D. Mavromati, Athina 1863.

Vlakhos, Aggelos, *To Omirikon Zitima, itoi İstoria ton Omirikon Epon*, Typois İ. Aggelopoulou, En Athinais 1866.

Vlakhos, Aggelos, "Peri Neoteras Ellinikis Poiiseos kai idios peri Georgiou Zalokosta", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 5, Athina, 30 Maiou 1877.

Vlakhos, Aggelos, "Georgios Zalokostas kai i Sygkhronos Elliniki Poiisi", *Parnassos*, Tomos A, Teukhos 5, Athina 30 Maiou 1877.

Vlakhos, Aggelos, *Analekta, Kriseis, Anatimiseis kai Entyposeis*, Tomos Deuteros, Typois P. D. Sakellarios, En Athinais 1901.

Vlavianou, Antigoni, *İstoria tis Europaikis Logotekhnias apo tis Arkhes tou 18ou aiona eos ton 20ο aiona*, Ekdosi B, Elliniko Anoikhto Panepistimio, Patra 2008.

Vokos, Gerasimos, "İ Ennoia tou Romantismou: Mia Apopeira Orismou", *O Romantismos stin Ellada, Epistimoniko Symposio 12 kai 13 Noemvriou 1999*, Ekdoseis İdryma Moraiti, Athina 2001.

Voutieridis, İlias, "Dyo Panepistimiakoi Logioi", *Nea Estia*, Tomos 22, Teukhos 264, Athina 1937.

Voutieridis, İlias, *Syntomi İstoria tis Neoellinikis Logotekhnias (1000-1930*), Deuteri ekdosi me sympliroma tou Dimitriou Giakou (1931-1965), Ekdoseis Papadimas, Athina 1966.

Vrettakos, Nikiforos *Ta Poiimata*, Ekdoseis Tria Fylla, Athina 1999.

Vyzantios, Dimitris, *İ Vavylonia*, Ekdoseis Estia, Athina 2011.

Vyzantios, Skarlatos, *Leksikon tis Kath'imas Ellinikis Dialektou Methirmineumenis eis to Arkhaion Ellinikon kai Gallikon meta Prosthikis Geografikou Pinakos ton Neoteron kai Palaion Onomaton ypo Skarlatou D. tou*

Vyzantiou, ek tou ton idiot. Ergon Tmimatos tis Vasilikis Typografeias, En Athinais 1835.

Wellek, René, *Romanticism Reconsidered*, Columbia University Press, New York 1968.

Wimsatt, William, "The Structure of Romantic Nature Imagery", *English Romantic Poets. Modern Essays in Criticism*, M. H. Abrams, Oxford University Press, Oxford 1975.

Yemeniz, Eugéne, "De la Renaissance Litteraire en Grece. Les Poetes Zalokostas et Orphanidis", *Revue des Deux Mondes*, Tomos 27, 1 Maiou 1860.

Zades, Dimosthenis, *Stefanos Martzokis, O Teleutaios Poiitis tis Eftanisiakis Skholis*, Ekdoseis Mauridis, Athina tarihsiz.

Zalokostas, Georgios, *Erga*, Prologos kai Seimiomata K. Kairofylla, se synergasia me G. E. Zalokosta, En Athinais tarihsiz.

Zalokostas, Eugenios, "O k. E. D. Roidis peri Sygkhronou Ellinikis Poiiseos", *Efimeris*, Athina 1 Noemvriou 1877.

Zampelios, Sotirios, *Pothen i Koini Leksis Tragoudo? Skepseis peri Ellinikis Poiiseos*, Typois Ktena kai Soutsa, Athina 1859.

Zervos, İoannis, "Aleksandros Ragkavis, Viografikon Simeioma", *Tomos Aleksandros Ragkavis, Poiimata*, Meta Prologou ypo İoanni Zervou, Ekdoseis Logotekhniki Vivliothiki Feksi, Athina 1916.

Zervos, İoannis, "Dimitrios Paparrigopoulos, Viografikon Simeioma", *Apanta*, Meta Prologou ypo İ. Zervou, Ekdotikos Oikos Georgiou Feksi, En Athinais 1915.

Zoras, Georgios, "İ Peri Autoktonias Apologia tou Kalvou", *Nea Estia*, Etos 11, Tomos 22, Teukhos 259 (1 Oktovriou 1937).

Zoras, Georgios, *Eptanisiaka Meletimata, A, Eisagogi eis tin Eptanisiakin Skholin, Oi Ekprosopoi tis Eptanisiakis Skholis, Eptanision Dokimia Peri Glossis*, Spoudastirion Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias tou Panepistimiou Athinon, Athinai 1960.

Zoras, Georgios, *O Ellinikos Romantismos kai oi Fanariotai*, Kata tas Paradoseis tou Kathigitou G. Th. Zora, Epimeleia Marias Pasti-Venetsanou, Ekdoseis Panepistimiou Athinon, Athinai 1964.

Zoras, Georgios, *O Ellinikos Romantismos kai oi Fanariotai*, Kata tis Paradoseis tou Kathigitou G. Zora, Ekdoseis Panepistimion Athinon-Filosofiki Skholi, Athina 1975.

Zoras, Georgios, *Oi Romantikoi*, Spoudastirio Vyzantinis kai Neoellinikis Filologias Panepistimiou Athinon, Athina 1987.

Zoras, Gerasimos, *Oi Logotekhnes tis Palaias kai tis Neas Athinaikis Skholis ston Filologiko Syllogo Parnassos*, Arkheiaki Ereuna, Ekdoseis Filologikou Syllogou Parnassos, Athinai 1993.

Zoras, Gerasimos, *Thybris, Syllabus di studi Italo-Ellenici*, prefazione di Mario Petrucciani, Ed. Domos, Atene 1999.

Zoras, Gerasimos, Dimaki, Maria, "Glossikes Apopseis tis Palaias Athinaikis Skholis: 1830-1880", *To Glossiko Zitima, Sykhrones Proseggiseis*, Epistimoniki Epimeleia: G. Mpampiniotis, Ekdoseis İdryma tis Voulis gia ton Koinovouleutismo kai ti Dimokratia, Athina 2011.

EKLER

EK 1: Akropolis'in altına inşa edilen ve Atina'nın eski tarihî binalarından biri olan Kleanthi-Saubert Konutu, Plaka'nın merkezinde Tholos caddesi üzerinde bulunmaktadır. Konut, 1837'den 1842 yılına kadar, şimdiki adı Ulusal Atina Üniversitesi olan, Yunanistan'ın ilk üniversitesi Othon (Othoneio) Üniversitesine ev sahipliği yapmıştır.

EK 2: Atina Ulusal Kapodistrias Üniversitesi (Sağ taraftaki sarı renkli bina)

EK 3: BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ŞAİRİ:
ALEKSANDROS SOUTSOS (1803-1863)

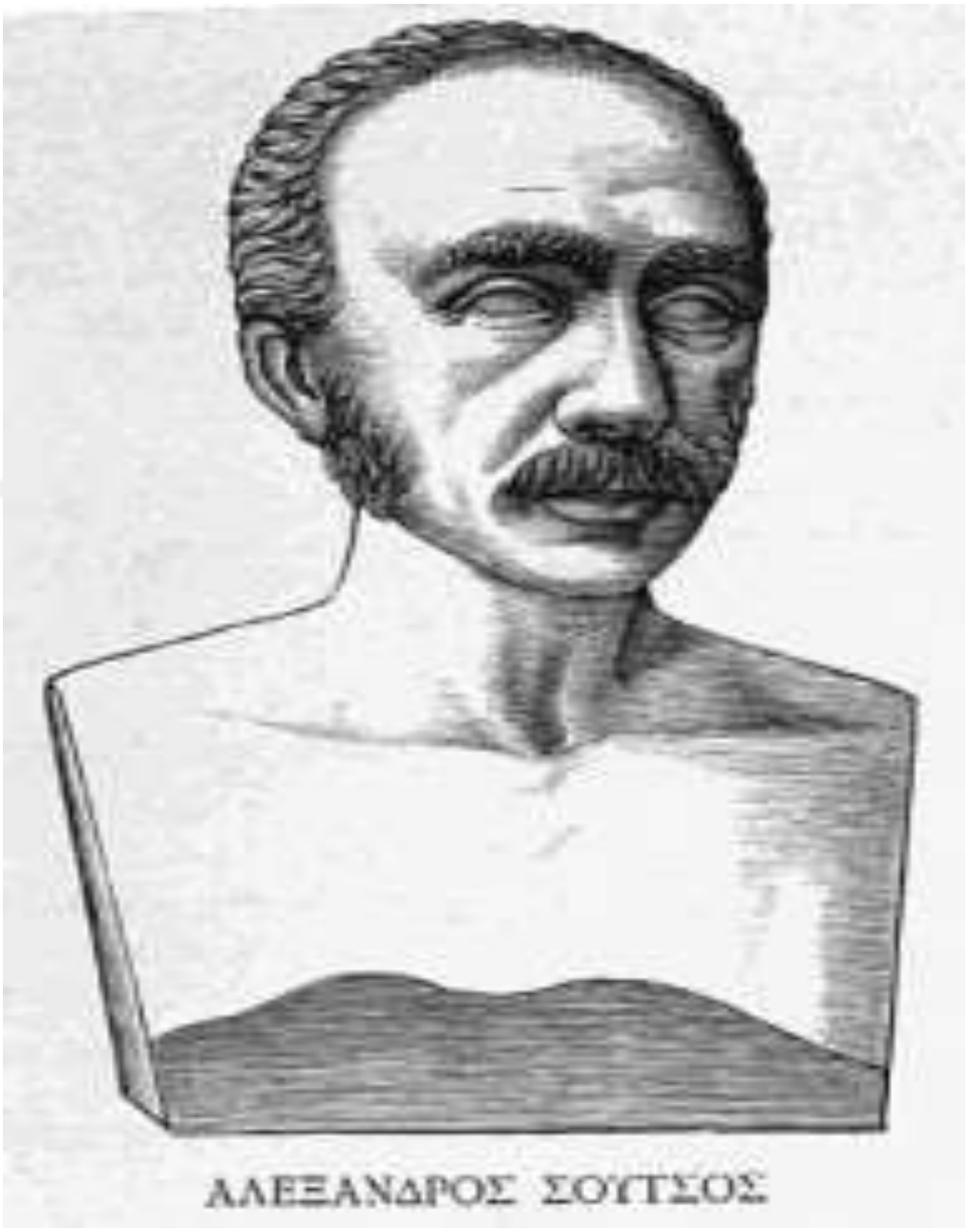

EK 4: ALEKSANDROS SOUTSOS'UN ESERİ:
TO PANORAMA TİS ELLADOS - YUNANİSTAN'IN PANORAMASI

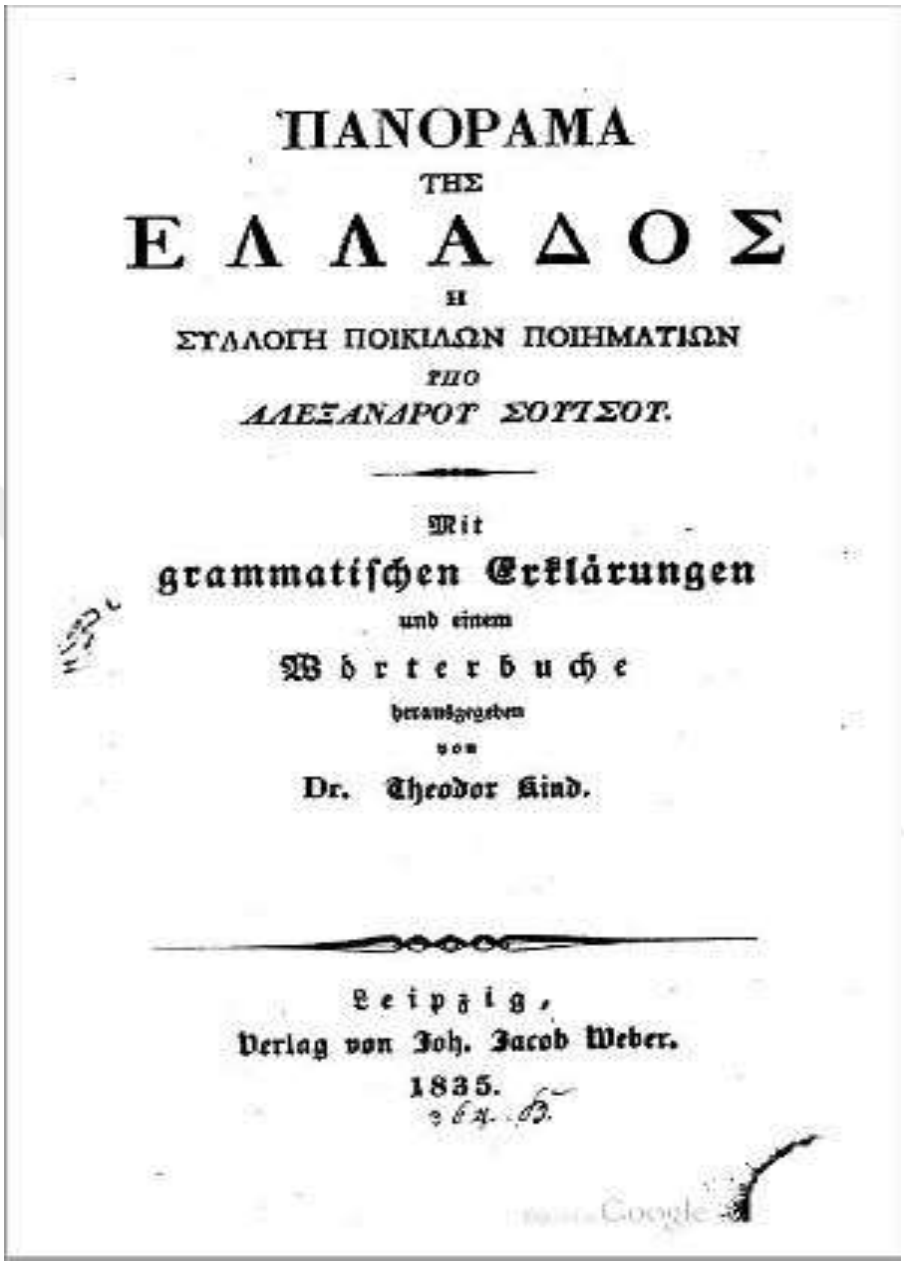

ΠΑΝΟΡΑΜΑ
ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ
Η
ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΚΙΛΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΙΩΝ
ΥΠΟ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ.

Mit
grammatiſchen Erklärungen
und einem
Wörterbuche
herausgegeben
von
Dr. Theodor Kind.

Leipzig,
Verlag von Joh. Jacob Weber.
1835.

EK 5: BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ŞAİRİ:
PANAGİOTİS SOUTSOS (1806-1868)

EK 6: PANAGİOTİS SOUTSOS'UN ESERİ:
O ODOİPOROS - GEZGİN

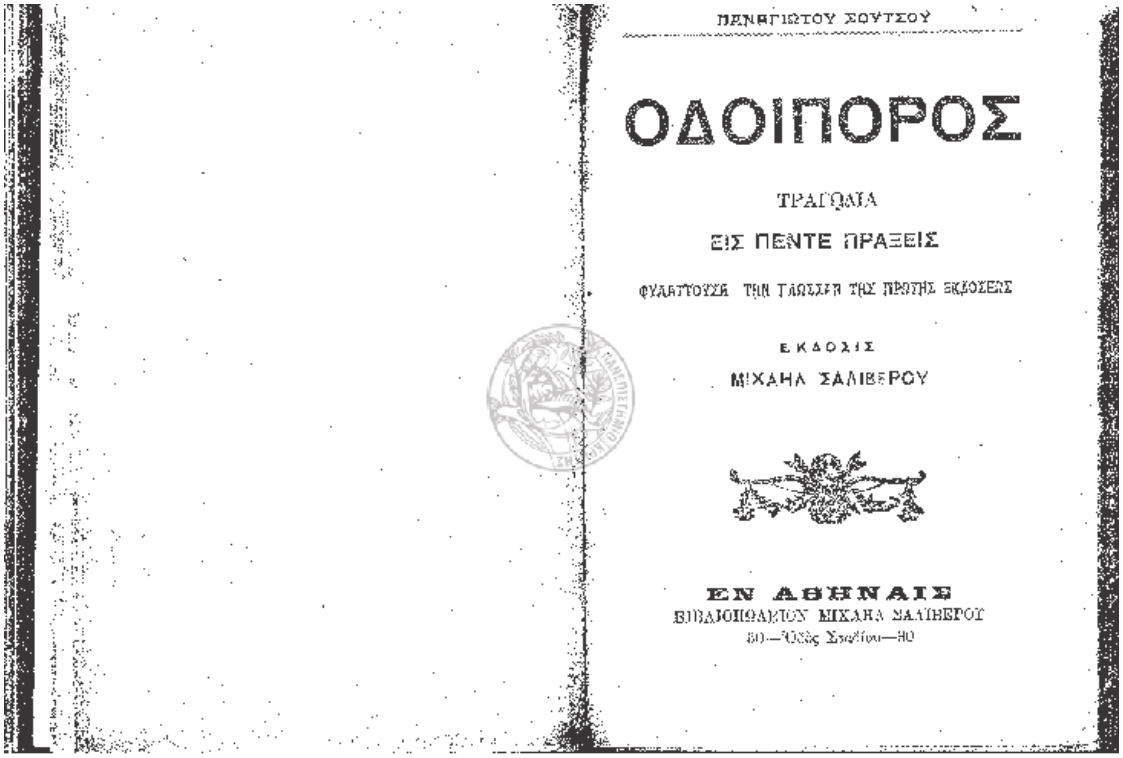

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΕΙΣ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΦΥΛΑΤΤΟΥΣΑ ΤΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

80—Όδὸς Σωφίου—80

EK 7: BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ŞAİRİ:

ALEKSANDROS RİZOS RAGKAVİS (1809-1892)

EK 8: ALEKSANDROS RİZOS RAGKAVİS'İN *BÜTÜN ESERLER*'İ

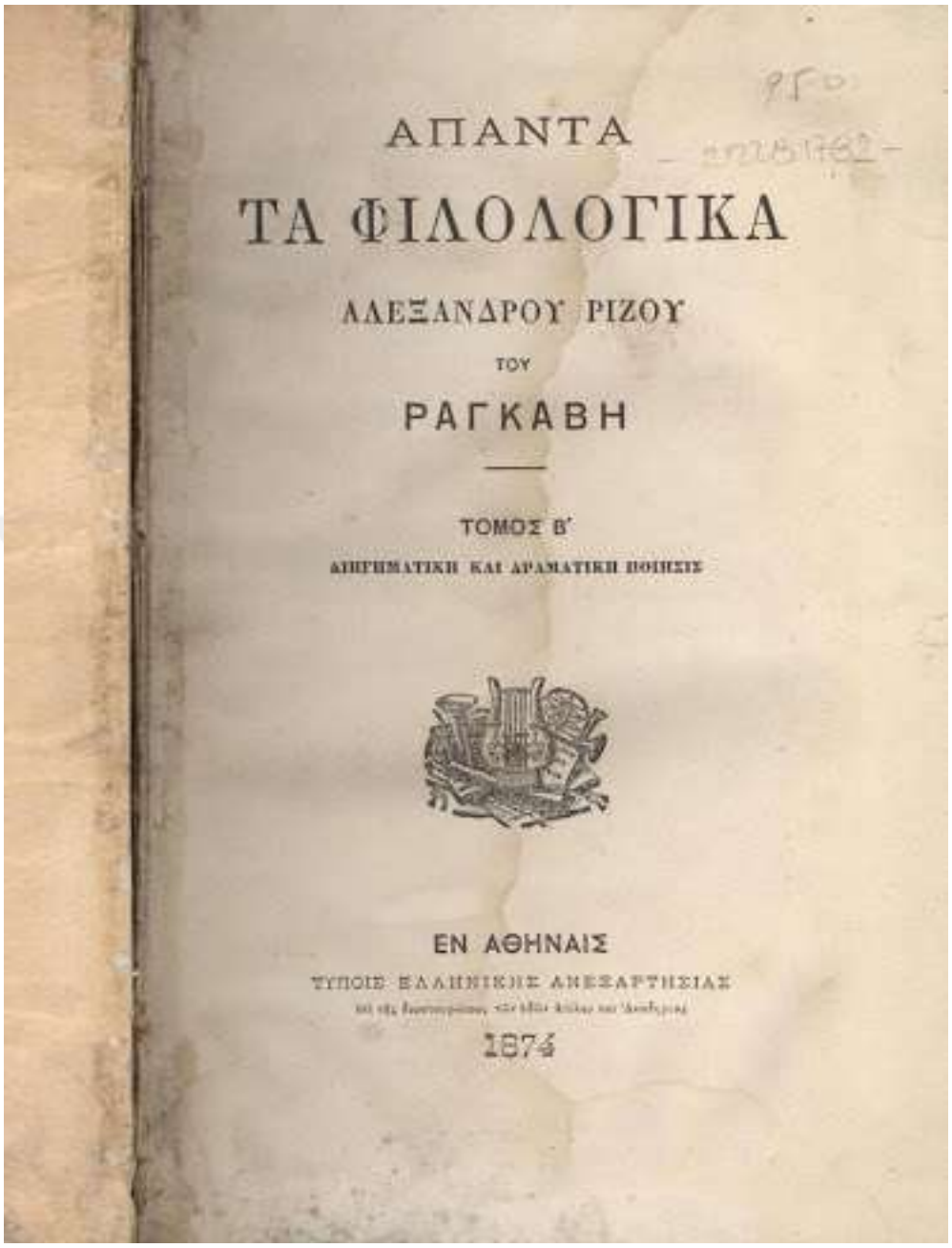
ΑΠΑΝΤΑ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΡΙΖΟΥ

ΤΟΥ

ΡΑΓΚΑΒΗ

ΤΟΜΟΣ Β΄

ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

1874

EK 9: BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ŞAİRİ:

GEORGİOS ZALOKOSTAS (1805-1858)

EK 10: GEORGİOS ZALOKOSTAS'IN ESERİ: *ANAMNİSEİS - HATIRALAR*

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΥΠΟ

Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ.

Οδῷ Ἀθηνᾶς ἀπέναντι τῆς Γ. Ν. Τραπέζης.

1850

123131

EK 11: BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ŞAİRİ:

İOANNİS KARASOUTSAS (1824-1873)

EK 12: İOANNİS KARASOUTSAS'IN ESERİ: *İ VARVİTOS*

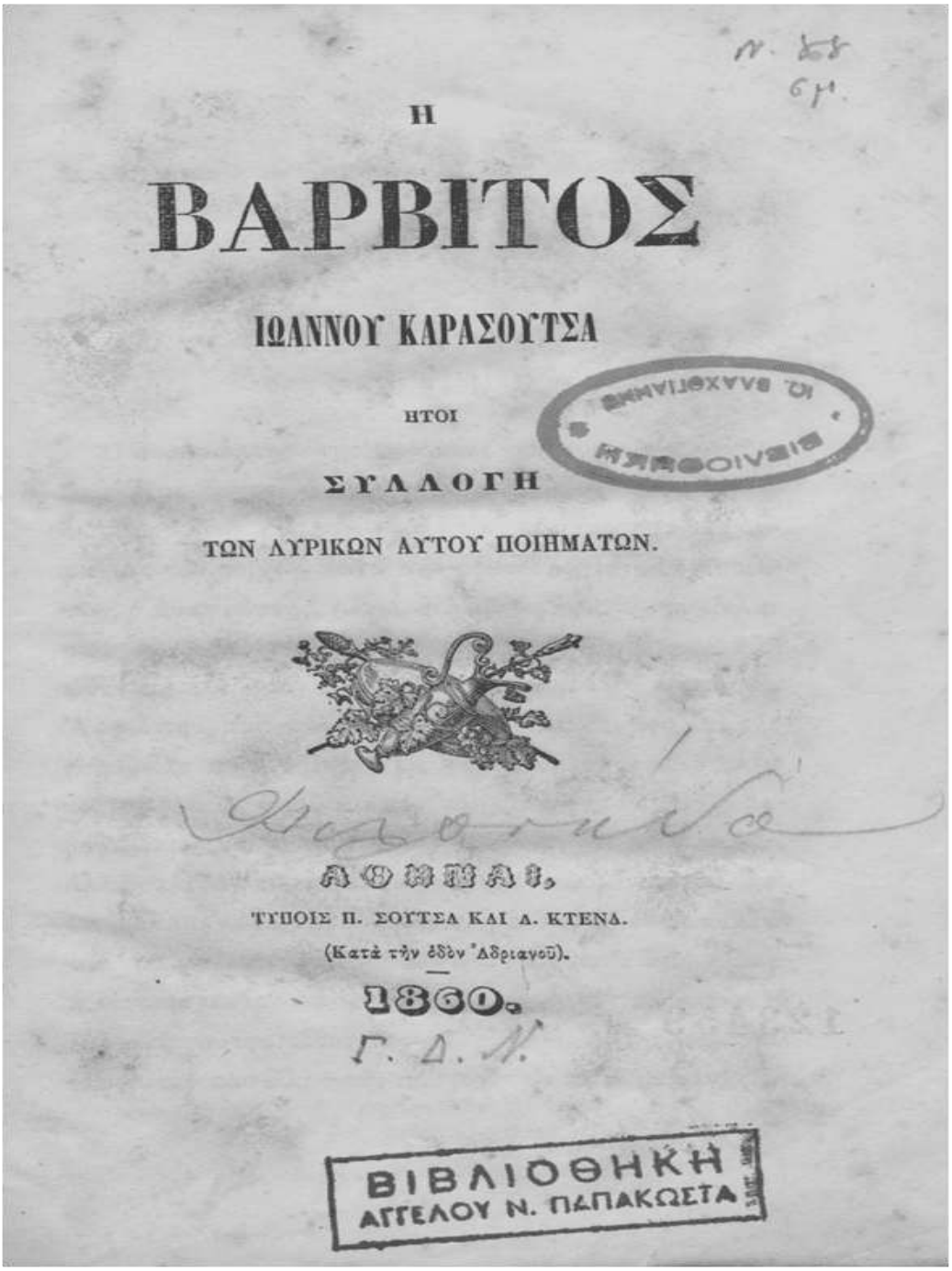

Η

ΒΑΡΒΙΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΡΑΣΟΥΤΣΑ

ΗΤΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΤΩΝ ΛΥΡΙΚΩΝ ΑΥΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ.

ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΙΣ Π. ΣΟΥΤΣΑ ΚΑΙ Δ. ΚΤΕΝΑ.

(Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀδριανοῦ).

1860.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΓΓΕΛΟΥ Ν. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

EK 13: BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ŞAİRİ:

AKHİLLEAS PARASKHOS (1838-1895)

EK 14: AKHİLLEAS PARASKHOS'UN *ŞİİRLER*'İ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΠΑΡΑΣΧΟΥ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΟΡΟΜΗΛΑΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ

EK 15: BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ŞAİRİ:

DİMİTRİOS PAPARRİGOPOULOS (1843-1873)

EK 16: DİMİTRİOS PAPARRİGOPOULOS'UN *TÜM ESERLER*'İ

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ

ΤΟΥ

ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΗΤΟΙ:

ΠΟΙΗΣΕΙΣ — ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ — ΑΓΟΡΑ — ΣΥΖΥΓΟΥ ΕΚΛΟΓΗ — ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ — ΠΕΖΑ

ΜΕΤΑ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ
1897

EK 17: BİRİNCİ ATİNA EKOLÜ'NÜN ŞAİRİ:

SPYRİDON VASİLEİADİS (1845-1874)

EK 18: SPYRİDON VASİLEİADİS'İN *TÜM ESERLER*'İ

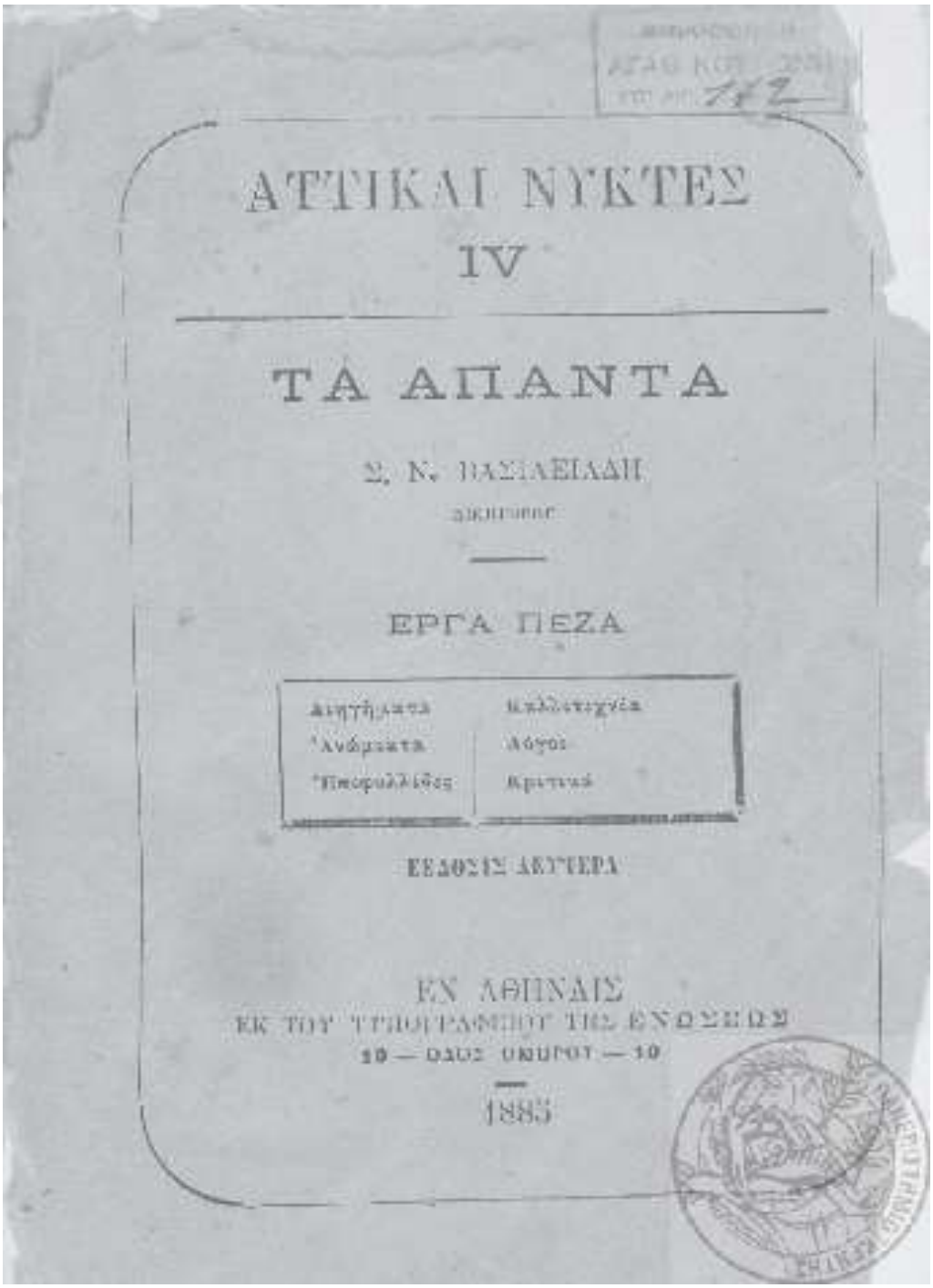

ΑΤΤΙΚΑΙ ΝΥΚΤΕΣ

IV

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ

Σ. Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

ΕΡΓΑ ΠΕΖΑ

Διηγήματα	Καλλιτεχνία
Ἀνάμικτα	Λόγοι
Ὑποφυλλίδες	Κριτικά

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

1885

EK 19: Parnassos Filoloji Derneği (Kuruluş yılı 1865)

EK 20: Yunanistan Ulusal Kütüphanesi (Kuruluş yılı 1829)

